

L*a moreria de València*

Famílies i patrimonis

Documents (1305 – 1526)

Edició a cura de
Manuel Ruzafa García

2023

*f*onts històriques valencianes

L*a moreria de València*

Famílies i patrimonis

Documents (1305 – 1526)

*f*onts històriques valencianes

88.

La moreria de València

Famílies i patrimonis

Documents (1305 – 1526)

Edició a cura de
Manuel Ruzafa García

2023

fonts històriques valencianes

*Directors de la col·lecció
Antoni Furió i Enric Guinot*

Sèrie Documents Històrics Valencians 13
en coedició amb
l'Acadèmia Valenciana de la Llengua

*Directors
Ramon Ferrer i Albert Hauf*

Aquesta obra està sota una Llicència Creative Commons Reconeixement-NoComercial-SenseObraDerivada 4.0 Internacional.

© Manuel Ruzafa García, 2023

© D'aquesta edició:

Universitat de València, 2023

Disseny de la col·lecció: J.P.

Il·lustració de la coberta:

Detall del *Retaule de sant Vicent Ferrer*, de Miguel Prado, s. XVI

(Museu de Belles Arts, València)

Coordinació editorial: Maite Simón

Maquetació: Inmaculada Mesa

ISBN (AVL): 978-84-482-6943-2 (paper)

ISBN (AVL): 978-84-482-6944-9 (PDF)

ISBN (UV): 978-84-1118-285-0 (paper)

ISBN (UV): 978-84-1118-286-7 (PDF)

Edició digital

*I*ntroducció

ELS DOCUMENTS D'UNA COMUNITAT MUSULMANA EN UNA CIUTAT CRISTIANA, LA MORERIA DE VALÈNCIA

La població musulmana que va viure a la ciutat de València entre els segles XIII i XVI disposà sempre d'un espai propi, individualitzat i definit: la *moreria*, terme popular amb què va ser conegut dins la topografia urbana el seu barri fins al segle XVIII. Es tractava d'un petit espai tancat, situat fora les muralles andalusines des de mitjan segle XIII fins a la construcció de la nova muralla medieval en la dècada del 1350, que l'enclogué. Administrativament, estava ubicat a la parròquia de Sant Nicolau —a l'actual barri del Carme— i, teòricament, només hi podien viure els musulmans sotmesos al rei d'Aragó, els *mudèjars* o «*moros*», sense cristians ni jueus. Era, doncs, un espai segregat i diferenciat que estava sotmès a l'autoritat reial a través del batlle general, i no al Consell de la ciutat. Fins i tot tenia una representació institucional avalada per les lleis i les normatives cristianes: l'*aljama* (assemblea), un terme equivalent al de la *jueria* hebraica i al de les *universitas* o *concilium* (consell), denominacions oficials dels municipis cristians.

Al voltant de cent famílies i una població estadant que vorejava el miler d'habitants residien dins un recinte que a penes ultrapassava les tres hectàrees d'una ciutat que tenia, en conjunt, més de 1.400 hectàrees dins els seus murs.

L'evolució històrica de la moreria i els seus habitants entre 1238 i 1526 arranca amb un període de conflictes amb la població cristiana que arribà al punt màxim entre 1275 i 1280. En 1276 va ser assaltada i probablement bona part de la població es va dispersar cap a altres pobles valencians, fins que Pere III (I de València), cap al 1280, li va concedir els estatuts i privilegis de què gaudia la moreria de Xàtiva —la més gran del regne i de tota la Península— des de l'època de Jaume I, amb l'objectiu de promoure l'establiment de mudèjars artesans i mercaders

que augmentassen el seu pes econòmic i, alhora, els minsos ingressos reials. Poc es coneix d'aquesta primera etapa, amb una població reduïda, encara que progressivament més activa en el terreny econòmic i social, com es pot comprovar també en els escassos documents de què disposem (els primers quatre documents de la col·lecció). Però ja comptem amb un fenomen relativament escàs sempre entre la població mudèjar: la conversió al cristianisme (doc. 1).

Les dècades centrals i la segona meitat del segle XIV ja manifesten una notable activitat, amb consonància amb el ritme de València: la inclusió del raval dins el nou nucli murallat, el fet que la població de la moreria es mantingué sempre fidel al rei Pere IV, a diferència de bona part dels seus germans que buscaren en les promeses de Pere I de Castella una protecció de la qual mai gaudirien; i finalment l'evident incorporació de la moreria a la vida urbana, especialment palesa en el procés per l'assassinat d'Aixa a mans del seu exmarit, convers al cristianisme (document 8, de 1377), un mirall a través del qual ens podem acostar a la vida quotidiana d'aquella València, pel tema i per les nombroses deposicions de testimonis cristians i musulmans que desfilen davant nostre.

La part central de la documentació es concentra entre 1380 i 1470. Més de 130 documents que es focalitzen en la vida econòmica: contractes de tots tipus de mercaderies, compres i vendes, lloguers, contractes de treball, deutes i mecanismes de pagament. Es pot dir que la moreria va ser un petit cor econòmic actiu per a València, que arribà més enllà de les seues modestes dimensions fins a desenvolupar una ruta comercial de la ciutat i el regne amb el regne de Granada i els ports nord-africans, convertint-se, a més, en un eix indiscutible per a la resta de les poblacions mudèjars del regne, tant rurals com urbanes. Un actiu grup mercantil, amb les famílies Xupió, Ripoll o Bellvís, esdevingué un grup dirigent que dialogava amb els poders cristians coetanis. La puixant economia impulsà una important vida social tant a l'interior com en relació amb la ciutat cristiana.

Cal tenir en compte que la jueria havia desaparegut el 1391 i bona part de la població hebrea havia estat obligada a convertir-se, per la força, al cristianisme. Eren els conversos que ben aviat, a finals del XV, patiren el dur atac d'una comunitat cristiana cada vegada més mediatitzada per una certa visió «unitarista» de l'Església i pels interessos del creixent poder reial. Aquesta pressió torna a aparèixer el 1526, ara sobre la pell dels antics mudèjars, que es converteixen ben aviat en moriscs. Es poden entreveure relacions entre la població mudèjar, la jueva i els conversos, encara que la documentació resulta indirecta i prou esbiaixada.

L'edat d'or de la moreria acabà dramàticament al juny de 1455, amb l'assalt que va patir l'aljama i que la va a desarticlar entre les acaballes de 1459 i 1460 (el document 118 i següents en resulten molt esclaridors).

La moreria de després de l'assalt ja no va a ser la mateixa. Ara era una aljama de sabaters pobres, mercaders escassos i amb un fort procés de pèrdua de la població, que es desplaçà cap als llocs més menuts de l'Horta de València o cap a

altres aljames més segures i millor protegides pels reis i senyors. Quan s'implantà la conversió forçada al cristianisme, pel decret de Carles I el 1526, a penes deu persones demanaren la carta de privilegis i franquícies. Però, de fet, als anys finals del Quatre-cents i primers del Cinc-cents, per documentació i per testimonis, fins i tot segons alguns viatgers coetanis, tenim constància d'un petit barri de cases noves i blanques, i una escassa població que viu entre la moreria i les poblacions pròximes de l'Horta.

El colp previ, entre 1519 i 1521, van ser els atacs dels agermanats de la capital, que tornaren a assaltar la moreria i obligaren els seus habitants, pel que sembla, a convertir-se forçosament al cristianisme. El temps de la moreria de València havia finit.

L'aplec documental que hem seleccionat per a aquest volum de la col·lecció de Fonts Històriques Valencianes, òbviament seguint el nostre parer, està compost de 174 documents que hem extret d'un total de més de 2.000 documents dels arxius valencians, que parlen, exclusivament, de la moreria. Més de 8.000 documents i referències sols en documentació dels arxius reial, municipal, protocols, etc., recopilats al llarg del temps ens posen enfront de l'evidència d'una comunitat islàmica poderosa en nombre i vida econòmica i social.

La selecció recull documents molt variats, representatius dels més diversos quefers i activitats de la dita població mudèjar. S'han inclòs textos de la vida privada, de matrimonis, dots i herències, i de plets sobre aquestes qüestions, sovint traduïts de l'àrab en aquella època per ser emprats per l'administració i els jutjats de la societat cristiana. També hi ha documents de la vida econòmica privada —negocis, comerç, artesans, contractes, etc.— entre mudèjars, però també sovint entre mudèjars i cristians, en associació mercantil, per a dur a terme viatges ultramarins i fora de la Corona d'Aragó. Inevitablement, en aquest protagonisme de la moreria de la ciutat de València ocupen un bon espai els membres de les famílies Bellvís, Xupió i Ripoll, les tres principals i més riques econòmicament del segle XV, la qual cosa els va donar també protagonisme institucional i polític en la corona i el municipi.

Per això, també, la importància dels documents de la vida pública i de la inserció de la comunitat mudèjar valenciana en les estructures del poder feudal de l'època. Textos sobre la mateixa aljama de la moreria de València, de drets i privilegis reials, i també de les relacions amb el municipi de la ciutat de València, que sovint s'entrecruen. En alguns casos, es tracta de documentació senyorial, arran de la relació amb famílies i aljames reials i, en general, hi ha abundant documentació de la Batllia general del regne de València, la institució de la qual depenien els mudèjars de les viles reials, els sarraïns vassalls de la corona, però també, per raons judicials principalment, els sarraïns de les senyories valencianes baixmedievals.

Documents tant sobre aspectes fiscals com de govern, permisos de viatge, esclavitud per diverses raons i, especialment, processos judicials competència de la corona.

En aquest sentit, s'han inclòs un parell de processos més extensos relacionats amb delictes violents, amb la denúncia inicial i la llarga presa de declaracions als testimonis, per documentar els fets. Cridem l'atenció sobre aquesta documentació judicial, una font històrica de primera magnitud per conèixer millor les relacions quotidianes entre cristians i mudèjars a la València medieval. Per exemple, el fet que els testimonis cristians d'un furt de joies, arran de l'assalt i incendi de part de la moreria de València, declaren que alguns d'ells entenien el que parlaven en àrab els veïns de la moreria en ple tumult i por del saqueig (però d'altres no), evidencia que la llengua familiar dels mudèjars fins i tot dins la ciutat de València era l'àrab en el segle XV.

Cal aclarir també que, fruit de tota aquesta interrelació entre famílies mudèjars i la pròpia funció de govern sobre elles de la Batllia general, ha estat la decisió d'incloure en aquesta edició documents d'altres poblacions i aljames sarraïnes del regne medieval de València, per tal d'il·lustrar millor els més diversos aspectes de la seua vida i realitat quotidiana. Així com el fet d'allargar la selecció documental fins a les Germanies, atenent que és el moment del final de la població mudèjar i el seu pas a moriscs o cristians nous arran dels batejos al catolicisme forçats i violents del moment.

Quant a la forma de presentació dels documents, atesa la varietat de continguts, s'ha decidit ordenar-los cronològicament, amb un breu regest inicial que dona compte del contingut.

Finalment, cal insistir de nou que fou una comunitat sempre sotmesa i subalterna, llevat d'algunes ocasions i conflictes puntuals; sempre separada de la comunitat cristiana creixent, que la ignorava però que, alhora, hi convivia. No era una relació de convivència sinó de sotmetiment, que finalment va acabar amb la seua expulsió definitiva el 1609. Per als valencians, deixats a banda els quasi cinc-cents anys d'un passat plenament islàmic constitutiu de la nostra identitat, la presència dels mudèjars va significar una herència important, negada però també assumida, com a tret fonamental de la nostra història.

CRITERIS DE TRANSCRIPCIÓ I D'EDICIÓ

1. Es conserven les grafies tradicionals.
2. Es puntuen i separen les paraules segons les convencions de la llengua moderna.
3. S'accentua el text d'acord amb les regles ortogràfiques vigents.
4. Es respecten les grafies originals, però regularitzem i/j, f/s, u/v i c/ç, d'acord amb els usos actuals.

5. Simplificació de les consonants dobles a inici de paraula només.
6. Se substitueix ll per l·l, quan aquestes grafies tenen valor geminat.
7. S'aplica el criteri normatiu de l'ús de majúscules i minúscules.
8. S'usa la dièresi i el guionet d'acord amb la normativa actual.
9. Es desenvolupen les sigles i les abreviatures. En el cas de noms propis representats per una inicial, es desenvolupa el nom complet entre parèntesis: R(amon).
10. S'empra l'apòstrof d'acord amb la normativa actual.
11. Les formes del verb 'haver': 'ha' 'he', quan no duen la 'h', van accentuades de la següent manera: 'à' i 'é'.
12. S'empra el punt volat per a indicar l'elisió de vocals en aquelles reduccions que no tenen representació gràfica en la normativa actual.
13. Els nombres romans van en versaleta i entre dos punts: .III., .IIIº., .Vª., .IIªM.
14. Les paraules, frases o paràgrafs escrits en llengua diferent a la principal de cadascun dels documents van en cursiva.
15. Les lletres o mots omesos per l'escrivà i indispensables per al sentit, que són restituïts per l'editor, van entre parèntesis angulars < >.
16. Les lletres o mots que falten per deteriorament del document o forats van entre claudàtors [abc].
17. La indicació d'un blanc s'indica: (en blanc). Si és un manuscrit i hi ha un full en blanc, s'indica: ||^{5r} (en blanc).
18. Les indicacions com (sic) van entre parèntesis redons.
19. Les lectures dificultoses o no segures que poden restituir-se pel significat o per aparèixer en un altre apartat del document, van entre claudàtors amb tres punts [...]. També pot advertir-se mitjançant un signe d'interrogació.
20. Les notes i mots al marge del document, la indicació d'un símbol o dibuix, així com els ratllats en el text van en nota a peu de pàgina.

ABREVIATURES

ACV	Arxiu de la Catedral de València
AMV	Arxiu Municipal de València
APPV	Arxiu de Protocols del Col·legi del Patriarca de València
ARV	Arxiu del Regne de València
f./ff.	foli/folis
m.	mà
núm.	número
sign.	signatura
vol./s	volum/volums

BIBLIOGRAFIA

- BARCELÓ TORRES, Carmen: «La morería de Valencia en el reinado de Juan II», *Saitabi*, XXX, 1980, pp. 49-71.
- BARCELÓ TORRES, Carmen: *Minorías islámicas en el País Valenciano. Historia y dialecto*, València, Universitat de València, 1984.
- BARCELÓ, Carmen i Ana LABARTA: *Archivos moriscos. Textos árabes de la minoría islámica valenciana, 1401-1608*, València, PUV, 2009.
- BOSWELL, John: *The Royal Treasure: Muslim Communities under the Crown of Aragon in Fourteenth Century*, New Haven/Londres, Yale University Press, 1977.
- BURNS, Robert I.: *Jaume I i els valencians del segle XIII*, València, Tres i Quatre, 1981.
- BURNS, Robert I.: *L'Islam sota els croats. Supervivència colonial en el segle XIII al Regne de València*, València, Tres i Quatre, 1990, 2 vols.
- CARRASCO MANCHADO, Ana Isabel: *De la convivencia a la exclusión. Imágenes legislativas de mudéjares y moriscos, siglos XIII-XVII*, Madrid, Sílex, 2012.
- FERRER I MALLOL, M. Teresa: *Els Sarraïns de la Corona Catalano Aragonesa en el segle XIV. Segregació i discriminació*, Barcelona, CSIC / Institució Milà i Fontanals, 1987.
- GARCÍA-OLIVER, Ferran: *La vall de les sis mesquites. El treball i la vida a la Vall d'igna medieval*, València, Universitat de València, 2003.
- GARCÍA EDO, Vicente i Vicent PONS ALÓS: *Suna e Xara. La Ley de los mudéjares valencianos (siglos XIII-XV)*, Castelló, Universitat Jaume I, Consell Social, 2009.
- GUICHARD, Pierre: *Al-Andalus frente a la conquista cristiana. Los musulmanes de Valencia (siglos XI-XIII)*, Madrid, Biblioteca Nueva / Universitat de València, 2001.
- GUINOT RODRÍGUEZ, Enric: *Los valencianos de tiempos de Jaime I: la formación de una sociedad feudal en el Mediterráneo del siglo XIII*, València, Tirant Humanidades, 2011.
- HINOJOSA MONTALVO, José: *Los mudéjares. La voz del islam en la España cristiana*, Teruel, Centro de Estudios Mudéjares, 2002, 2 vols.
- MEYERSON, Mark D.: *Els musulmans de València en l'època de Ferran i Isabel. Entre la coexistència i la croada*, València, Alfons el Magnànim, 1994.
- PILES ROS, Leopoldo: *Estudio documental sobre el Bayle General de Valencia, su autoridad y jurisdicción*, València, Ajuntament de València, 1970.
- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: *Patrimonio y estructuras familiares en la morería de Valencia (1370-1500)*, Universitat de València, tesi doctoral (Paulino Iradiel, dir.), 1988.
- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: «Els orígens d'una família de mercaders mudèjars al segle XV: Çaat Ripoll (1381-1422)», *Afers* 7, 1988-1989, pp. 169-189.
- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: «Facen-se cristians los moros o muyren!», *Revista d'Història Medieval* 1, 1990, pp. 87-110.
- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: «El matrimonio en la familia mudéjar valenciana», *Sharq al-Andalus* 9, 1992, pp. 165-176.

- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: «Alí Xupió, senyor de la moreria de València», en R. Narbona i altres (eds.), *L'Univers dels prohoms*, València, Tres i Quatre, 1995, pp. 137-173.
- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: «Las actividades industriales de la morería de Valencia», *Actas del VI Simposio Internacional de Mudejarismo*, Saragossa, Centro de Estudios Mudéjares del Instituto de Estudios Turolenses, 1995, pp. 269-285.
- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: «En la morería de Valencia. La última sociedad mudéjar», *VII Simposio Internacional de Mudejarismo. Actas*, Saragossa, Centro de Estudios Mudéjares, Instituto de Estudios Turolenses, 1999, pp. 95-100.
- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: «Élites valencianas y minorías sociales: la élite mudéjar y sus actividades (1370-1500)», *Revista d'Història Medieval* 11, València, 2000, pp. 163-187.
- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: «La morería de Valencia: centro económico mudéjar en área de convergencia cristiana y musulmana mediterránea (1370-1500)», en Simonetta Cavaciocchi (ed.), *Relazioni economiche tra Europa e mondo islamico. Secoli XIII-XVIII. Atti della XXXª Settimana di Studi (2006)*, Prato, Le Monnier, Fondazione Istituto Internazionale di studi economici F. Datini, 2007, pp. 325-338.
- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: «La familia Xupió en la morería de Valencia (1362-1463)», en A. Echevarría (ed.), *Biografías mudéjares o la experiencia de ser minoría: biografías islámicas en la España cristiana*, Madrid, CSIC, 2008, pp. 233-290.
- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: «Mudéjares, conversos e Inquisición en la Valencia del siglo XV», en J. M. Cruselles Gómez (coord.), *En el primer siglo de la Inquisición española*, València, PUV, 2013, pp. 43-63.
- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: «El mudéjar, del nacimiento a la muerte. Familias, inserción social y edades de la vida en época medieval a través de la minoría islámica peninsular», *Actas XIV SIMA*, Teruel, CEM, 2017, pp. 33-59.
- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: «Los perjudicados por las Germanías: los mudéjares convertidos en moriscos», en L. Arciniega (coord.), *III Universitat de tardor d'Alaquàs: Reflexiones históricas y artísticas en torno a las Germanías de Valencia*, València, Universitat de València, 2020, pp. 139-151.
- RUZAFÀ GARCÍA, Manuel: «Las complicadas relaciones entre la Generalitat valenciana y los mudéjares en época bajomedieval. Marginación, silencio, conflictos, integración», en A. Furió, L. Guía, J. V. García-Marsilla (eds.), *La Veu del Regne. 600 anys de Generalitat Valenciana*, vol. II, 2021, pp. 169-193.
- SALICRÚ I LLUCH, Roser: *El Sultanat de Granada i la Corona d'Aragó, 1410-1458*, Barcelona, CSIC / Institució Milà i Fontanals, 1998.
- SEVILLANO COLOM, Francisco: *Valencia urbana medieval a través del oficio del Mustaçaf*, València, Escuela de Estudios Medievales de Valencia / Instituto Valenciano de Estudios Históricos, 1957.

*C*ollecció documental

1.

1305, octubre, 17. València.

Carta nupcial de Ramon Conesa, abans Mahomat Abenzeit, i Margarida, abans Aye, mudèjars convertits al cristianisme, que renova el seu acidach islàmic ara transformat en dot cristià. Tenen un fill també convertit, Martinet. El padrí dels tres és Ramon Conesa, prepòsit de l'Almoina de la Seu de València.

ARV, *Protocols*, núm. 4.177, notari Jaume Martí.

Raimundus Conesie, neofidus, divina gracia operante modo de novo christianus factus, qui tempore quo sarracenus eram vocabar Mahomat Abenzeit. Attendens \et confitens in veritate/ quod vos Margarita, uxor mea, modo de novo per Dei gratiam facta \cum Martineto, filio meo et vestro, christiana/ et tempore quo eratis sarracena vocabamini Aye, [ut in] instrumento sarracenicò inde facto continetur, tempore quo vobiscum contraxi matrimonium atulistis mihi pro dote seu arra vestra octuaginta bisancios argenti et roppam [seu re]s valentes trescentos solidos regalium Valencie. Idcirco, laudo, concedo, approbo et confirmo vobis, dicte uxori mee, \et vestris/ cum presenti publico instrumento ritu christianico facto dictam dotem et inde me a vobis teneo per paccatum et contentum. Renuncians etc. Et ideo dictos \.LXXX. bisancios arr[e vestre et] dictos .CCC. solidos regalium vobis [et vestris] omni eventu res[ti]tuende dotis asigno habendos et percipiendos super omnibus [bonis meis mobilibus] etc., que ad hec specialiter et generaliter obligo de presenti. Et ego [dictus Raymundus] Conesie [et \ego dicta/] Margarita, uxor eius, per Deum et eius sancta etc., iuramus || [...] [...]¹ Renunciantes, etc., omni iuri, etc.

[Testes] R(aimundus)] de Solerio, civis Valencie, et P(etrus) Çaydia, vicinus Murisveteris.

¶ ¹ Il·legibles les dues línies següents.

2.

1305, octubre, 17. València.

Compromís de Ramon Conesa, abans Mahomat Abenzeit, i la seua muller Margarida, abans Aye, mudèjars convertits al cristianisme, amb el seu padrí Ramon Conesa, preposít de l'Almoina de la Seu de València, que no viuran a la moreria i que li pagaran els diners que li deuen.

ARV, *Protocols*, núm. 4.177, notari Jaume Martí.

Raimundus Conesie et Margarita, uxor eius, neofidi, scienter promittimus et concedimus bona fide vobis Raymundo Conesie, preposito helemosine sedis Valencie, presenti et recipienti, et vestris, quod nos nunquam morabimur seu degemus inter sarracenos in moreria Valencie neque [...] neque cum ipsis participabimus aut vivemus, neque de aliquo quod lucremur quicquam accipie[mus] seu in posse \nostro/ retinebimus, immo quicquam habere et lucrari aut consequi poterimus alicubi ullo modo in posse vestro mitemus, tam et tamdiu donec vos integre persolutus fueritis de omni eo quod vobis debemus, ad solvendum vobis illud quod vobis debemus excepta inde competenti provisione nostra, et hec attendere et complere promittimus sub pena quinque solidorum regalium Valencie dandorum et solvendorum de bonis nostris vobis vestre libere voluntati, pro pena et nomine pene et dampno et interesse vestro, et eandem penam vobis dare pro inde promittimus firma et sollempni stipulacione tocians quociens contra predicta venerimus. Obligantes ad hec vobis et vestris in solidum nos et omnia bona nostra etc. Renunciantes etc., beneficio dividende accionis etc. Et iuramus etc. Et ego dicta Margarita renuncio super hiis omni iuri dotis etc.

Testes qui supra.

3.

1320, agost, 28. Gallur.

Instruccions del rei Jaume II a Bernat Sanou, batlle general del regne de València, sobre la delimitació de la seua jurisdicció enfront de la del mostassaf de la ciutat als barris de la moreria i la jueria de València.

ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 687,² f. 9r-v.

¶^{9r} De jurisdicció e conexença d'obres pertanyent al batlle e no al mustaçaf en les juheria e moreria: si qüestió és entre moro e moro o entre juheus, e si ab christià, pertany al mustasaf, mas si'l mustaçaf los agreuja contra fur, lo batlle no u deu permetre.

¶² *Libre intítulat de diferents privilegis y òrdens reals del rey de Aragó.* Es refereix a l'administració de la

Batllia General del regne de València, sobre disposicions i privilegis reials en favor d'aquest ofici.

Jacobus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Sardinie et Corsice comesque Barchinone ac sancte Romane Ecclesie vexillarius, amirantus et capitaneus generalis, fidei nostro Bernardo de Nuce, baiulo nostro regni Valencie generali, salutem et gratiam. Sicut accepimus pro parte iuratorum et proborum hominum civitatis Valencie per expositionem nobis factam ¶^{9v} per Petrum Calbeti, iurisperitum, et Jacobum Bonmacip, civem Valencie, vos non permittitis almustaçaffo dicte civitatis cognicionem operum construendorum que contigua sunt viis publicis intus iuderiam et moreriam dicte civitatis, prohibendo et faciendo ipsum almustaçaffum propterea pignorari contra forum et consuetudinem hactenus usitatam ne se de dictis operibus intromittat, quare nobis humiliter supplicarunt per nos debite provideri. Nos itaque supplicacioni ipsi benigne condescendentes, volentes ius nostrum et dicte civitatis illesum servari, vobis presentibus intimamus nostre intencionis existere quod quia iuderia et moreria sunt res nostre proprie, si questio dictorum operum sit inter iudeum et iudeum vel inter sarracenum et sarracenum, cognicio ipsa pertinet ad vos et non ad dictum almustaçaffum. Set si questio ipsa fuerit inter christianum et iudeum vel inter christianum et sarracenum, eius cognicio pertinet dicto almustaçaffo. Sic tamen quod si dictus iudeus vel sarracenus preiudicarentur contra forum per dictum almustaçaffum et ad vos inde recurrerent, vos non permittatis iudeos ipsos vel sarracenos preiudicari. Mandantes vobis quatenus iuxta nostram declaracionem predictam vos habeatis et eam ut continetur superius observetis.

Datum in loco de Gallur, .V^o. kalendas septembris anno domini millesimo .CCCXX^o.

4.

1322, abril, 26. València.

Crida del consell de la ciutat de València per la qual es prohibeix embrutar la séquia de na Rovella, també anomenada «de la moreria».

AMV, *Manuels de Consells*, sign. A/1, f. 189r.

Die martis, .VI°. kalendas madii anno Domini millesimo \CCC^o/.XX°. secundo.

Ara ojats que us fan saber lo justícia en lo civil e los jurats de la ciutat. Que null hom o fembra de qualque condició sia nos gos gitar o fer gitar de dia ne de nuyt, en la céquia de la moreria apellada de na Rovella, pedres, tests, agradures de cases, ne buydar ventres de moltos o de cabrons ne d'altres bèsties, ne escombradures de ferrés, ne esquiradures d'açtorés ne matapell o escombradures de tintorés, sots pena de .V. sous per quantesque vegades contrafarà.³

Encara us fan saber los damunt dits que·ls tintorés, açtorers e blanquers e aquells qui an casa o cuberta sobre la dita céquia e·s servexen de aquella per servii

¶³ Al marge esquerre: *De la céquia de na Rovella: que negú no y gos lançar pedres, tests, agradures e altres sutzetats.*

e ampriu qui an en la dita céquia, per lo qual és embargat lo decoriment de la aygua, que cascun ayn o qualque ora per los cequiers de la dita céquia faran escurar aquella, escuren o facen escurar covinentment lurs fronteres o loch en lo qual aempriu o servii hauran o reebran. Et qui contrafarà pagarà la dobla de ço que costarà de scurar, e açò per quantesque vegades contrafarà. De les quals calònies serà lo terç del senyor rey e lo terç de la ciutat e lo terç del acusador.

5.

1362, març, 22. València.

Mahomat Xupió, sa mare Sofra, vídua de Jucef Xupió, Fat Albarramoní i Abrahim Ferrer, habitants de la moreria de València, mitjançant procuradors, es comprometen a tornar a Omar Tahuell, físic jueu de València, trenta-sis lliures que els va prestar per pagar part del rescat de Rahamona, captiva de Trípoli i esclava de Fayo Faquim, jueu de la ciutat de Mallorca.

ARV, *Protocols*, núm. 2.789, notari Ramon Bernat, ff. 116v-117v (foliació moderna).

||^{116v} Sit omnibus notum quod nos Fat Alborromoni, Mahomat Xipiona, mercator, Çofra, eius [mater] uxorque quondam Jucef Xipiona, mortui, et Abrahim Ferrer, filius quondam Abdalla Ferrer, sarraceni comorantes in moraria [Valencie, scienter], omnes insimul et quilibet nostrum in solidum per nos et nostros, [ac etiam] ego dictus Mahomat Xipiona ut planus mercator, confitemur et in [ver]itate recognoscimus nos debere vobis Omari Tahuell, phisico et iudeo [ex] dicta civitate, presenti, et vestris, triginta sex libras regalium Valencie causa mutui quod de ipsis nobis, bono et plano amore numerando fecistis et a vobis habuimus et suscepimus in presencia notarii et testium infrascriptorum et ad totam nostram voluntatem inde bene vestri paccati sumus. Renunciantes scienter omni exceptioni peccunie predicte non numerate et a vobis non [habite] et non recepte ac vobis non debite racione premissa et doli. Quas quidem triginta sex libras monete predicte promittimus et fide bona convenimus persolvere in pace vobis vel vestris aut cui volueritis loco vestro, hinc ad sex menses primo nunc venturos et continue completos sub pena decem librarum dicte monete vobis et vestris, tamen pro pena et nomine pene in continenti transacto dicto termino, dandarum et solvendarum. Ad quamque penam solvendam, si comitatur teneri, volumus et obligamus ex pacto speciali et expresse hic aposito. Verum si dictos denarios ultra dictum [terminum] cum vestra voluntate vel sine ipsa tenuerimus vobis dare et solvere promittimus, luendum pro ipsis ad cotum domini regis. De quo quidem debito et lucro cum ipso fiendo et pena, si comitatur, semel vel divisim nec minus et vobis et vestris de presenti per speciale pactum concedimus ex [bona] fide tenere nos et bona nostra, licita vel prohibita, privilegiata vel non privilegiata, de foro, privilegio seu iure, sola hostensione huius presentis instrumenti et abs-

que aliqua scriptura, figura iudiciaria seu condempnacione pene [quarti] ac aliquo more solito prout fit et est fieri usitatum, de sententia vel regio precepto que in rem iudicatam legitime [transierunt]. Et de presenti renunciamus foro Valencie et privilegio domini regis pro quo [condempnacionis] esse [...] [pena vobis] fuerint venientibus contra hec et libelli oblacioni [et appellacioni et cuiicumque iuris] vel fori sollempnitati. Et hec omnia et ¶^{117r} singula supradicta per speciale pactum hic apositum [ducimus] nobis et nostris specialiter acordandum et complere promittimus sine omni dilacione et excepcione et absque omni dampno vestro et querela curie. Et si forte pro predictis complendis dampnum aliquid, interesse seu gravamen vobis contigerit aut missiones aliquas seu expensas inde feceritis, totum illud vobis et vestris restituere et emendare promittimus confestim voluntati vestre, et credatur inde vobis et vestris vestro solo plano et simplici verbo, sine testibus et iuramento, obligando scienter ad hec vobis et vestris quilibet nostrum in solidum. Et etiam ego, dictus Mahomat Xipiona,⁴ ut planus mercator, nos et omnia bona nostra mobilia et immobilia ubique habita et habenda. Renunciantes super hiis çune et xare sarracenorum et omnibus privilegiis sarracenis concessis et concedendis faciendi ius coram eorum *alcadí*, et etiam beneficio dividende accionis et nove ac veteris [constitucionis], et epistole divi Adriani et foro ac legi dicentibus: «De principali prius conveniendo». Et etiam ego, dicta Çoffra, cerciorata de toto iure meo per subscriptum notarium [etc.], beneficio senatusconsulti Velleyani. Et nos omnes omni alicui cuilibet iuri contra hec venienti.

Quod est actum Valencie.

Testes inde sunt Guillermus Arnaldi, tintorerius, vicinus Valencie, et Içach Delell, iudeus Barchinone, et Fat [A]laçdrach, sarracenus de Be[ni]guazir.

6.

1362, març, 22. València.

Mahomat Xupió, sa mare Sofra, vídua de Jucef Xupió, Fat Albarramoní i Abraham Ferrer, habitants de la moreria de València, a través d'un procurador atorguen àpoca en cobrar part del preu de la redempció de Rahamona, captiva de Trípoli i esclava de Fayo Faquim, jueu de Ciutat de Mallorca.

ARV, *Protocols*, núm. 2.789, notari Ramon Bernat, ff. 116v-117v (foliació moderna).

Notum sit cunctis quod ego Dominicus Corts, apothecarius, civis Valencie, tanquam procurator Guillermi Petri, mercatoris, civis Maiorice, constitutus cum publico instrumento acto in civitate Maiorice tercia die junii anno a Nativitate Domini millesimo .CCC°.LX°. primo clausoque et subsignato per Guillermmum

¶⁴ A l'original: *Jucef*.

Petri Taraschoni, notarium publicum Maiorice, habens in dicto procuracionis instrumento speciale mandatum infrascripta faciendi, ut in eo continetur et notario infrascripto plena extitit facta fides, scienter, dicto nomine, confiteor et recognosco vobis Fat Alborromoni, sarraceno morarie Valencie, presenti, Mahomat Xipion et Abraffim, filio Abdalla Ferrer, et Zoffra, uxori quondam Juceff Xipion, sarraceni dicte civitatis, licet absentibus, et vestris, quod dedistis et solvistis mihi, voluntati mee, omnes illas triginta quinque libras regalium Valencie quas vos, simul et in solidum, mihi debere recognovistis cum publico instrumento per Bertrandum Ferrer, notarium publicum Valencie, confecto decima septima die junii anno predicto a Nativitate Domini millesimo .CCC°.LX°. primo, prout in eo quod vobis, dicto Fat Alborromoni, sincerum trado in presencia notarii et testium infrascriptorum latius continetur, \quoque/ triginta quinque libras quas pro me et de voluntate mea numerando tradidistis Içach Delell, iudeo Barchinone, ut factori et negociorum gestori Fayo Faquim, iudei Maiorice, restantes per vos ad solvendum ex illis septuaginta libris dicte monete quas \michi/, procuratorio nomine predicto, dare et solvere promisistis racione redempcionis sive *rescat* Rahamone, filie quondam Alfaig Abdolrraçach, sarraceni de Tripol, sclave et captive dicti principalis mei. Et quia rei veritas sic se habet, renuncio scienter, nomine predicto, omni excepcioni peccunie predicte non numerate et a vobis non [habite et non re]cepte et doli. Ibidem, || nomine antedicto, ex certa sciencia et consulte absolvo inde vos et vestros et omnia bona vestra, presentia et futura, ab omni accione, [questione], petitione et demanda dictarum septuaginta librarum, faciens prefixo nomine inde vobis et vestris de predictis bonum finem et pactum tam reale quam personale de perpetuo aliquid non petendo sive de non conveniendo in iudicio vel extra iudicium seu etiam ubique, imponendo inde mihi, nomine sepedicto, et dicto principali meo et suis super predictis omnibus et singulis silencium sempiternum cum melius, plenius, sanius ac utilius potest dici, scribi et intelligi ad commodum et salvamentum vestri et vestrorum perpetuo.

Quod est actum Valencie.

Testes inde sunt Bartholomeus Amalrrich, vicinus Muriveteris, et Petrus Pastor, apothecarius, civis Valencie, et Fat Alaçdrach, sarracenus de Beniguazir.

7.

1362, març, 22. València.

Mahomat Xupió, sa mare Sofra, vídua de Jucef Xupió, Fat Albarramoní i Abraham Ferrer, habitants de la moreria de València, a través de procurador i una vegada cobrat el rescat, declaren lliure Rahamona, captiva de Trípoli i esclava de Fayó Faquim, jueu de Ciutat de Mallorca.

ARV, *Protocols*, núm. 2.789, notari Ramon Bernat, ff. 116v-117v (foliació moderna).

Notum sit cunctis quod ego Dominicus Corts, apothecarius, civis Valencie, tanquam procurator Guillelmi Petri, mercatoris, civis Maiorice, constitutus cum publico instrumento acto in civitate Maiorice tercia die junii anno a Nativitate Domini millessimo .CCC°.LX°. primo, clauso et subsignato per Guillelmum Petri Taraschoni, notarium publicum Maiorice, habens in dicto procuracionis instrumento plenum posse et speciale mandatum infrascripta faciendi, ut in eo contineatur et notario infrascripto plena extitit facta fides, scienter, dicto nomine, alforro etc., Rahamonam, filiam quondam Alfaig Abdorraçach, sarraceni de Tripol, \absentem/, captivam et servam dicti principalis mei, et alforram, quitiam, immunem et exemptam ab omni servitute et captivitate, in quibus dicto Guillermo Petri, principali meo, modo aliquo obligata esses te nomino et apello. Ita quod deinde posses cum omnibus bonis tuis ire, redire et stare hic et ubique, et contrahere et contractus facere tanquam persona libera, francha et quitia et sui iuris effecta. Absolvens tenore presentis instrumenti, nomine prelibato, te et personam tuam et omnia bona [tua de] omni servitute et captivitate in quibus dicto principali meo esses [astricta] ac modo aliquo obligata. Faciens inde tibi et tuis de predictis bonum finem et pactum tam realem quam personalem de proprio [ali]quid non petendo sive de non conveniendo in iudicio vel extra iudicium seu etiam ubique. Imponendo inde dicto principali meo et suis super potestate et dominio quem et quod super te et bonis tuis habebat ac nunc esse habet, scilencium sempiternum sicut melius, plenius, sanius ac utilius potest dici, scribi et intelligi ad commodum et salvamentum tui et bonorum tuorum perpetuo. \In quorum presentium premissorum testimonium facio tibi fieri per subscriptum notarium presens alforrie instrumentum/.

Quod est actum Valencie.

Testes qui supra.

8.

1377, desembre, 12 / 1378, octubre, 6. València.

Procés judicial contra el convers Pere de Centelles, abans Azmet Abenrajé, mudèjar, davant la cort del justícia criminal de València per les ferides i assassinat d'Aixa, filla d'Azmet Aljibudí, de la moreria de València, musulmana embarassada que era la seua dona. El procés inclou diversos interrogatoris a testimonis dels fets, però no conté la sentència final.

ARV, *Justícia Criminal, Denunciacions*, vol. 40, m. VIII, ff. 19r-20r; vol. 44, m. I, ff. 2r-4v; m. V, ff. 24r-25v; m. IX, ff. 1r-17v.

Anno a Nativitate Domini .M°.CCC°.LXX°. septimo, die sabbati intitullata .XII^a. decembris, denant l'onrat en Johan Suau, justícia de la ciutat de València en lo criminal, comparech Axa, mora, filla de Azmet Ajubudí, et denant aquell, per scrit, posà ço que's seguex:

Denant vós, honrat en Johan Suau, justícia de la ciutat de València en lo criminal, proposa claman o en la manera que mils se pertany Axa, mora, filla de Azmet Ajubudí et muller que fon de n'Azmet Abenraje, qui ara és nomenat Pere Centelles, cristià novell, contra lo dit en Pere Centelles, aferman en juhi contra aquell ço que's seguex:

Primo, diu que los moros e mores de la moreria de València són guiats e assegurats per lo senyor rey, enaxí que si alcun o alguns les faran mal, són encoreguts <en> pena de la yra e indignació del senyor rey et en pena de cinch-cent morabatins d'or aplicadós als cofres del senyor rey, segons que en lo dit privilegi les dites coses e altres són pus largament contengudes.

Ítem, diu *ut supra* que la dita Axa és de la aljama de la dita moreria e stà aquí e té son domicili. Et d'açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que tro a .XV. dies pot haver, poc més o menys, que la dita Axa era anada ves lo molí de na Rovella, assegurada segons que los altres mores et moros van assegurats per la dita ciutat, et encontrà aquí lo dit Pere Centelles e induhit de spèrit⁵ maligne, la temor de Déu e de la senyoria reyal apart posada, no guardant lo dit guiatge o asegurament, trasch .i.^a spa o coltell que portava e ab aquella o ab aquell ferí et nafrà a la dita Axa de dos colps a la part detràs. Ítem, ¶^{19v} d'altre colp en lo muscle squer. Et de açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que les dites nafres encontinent vengueren a gran scanpament de sanch. Et de açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que la dita Axa, per rahon de les dites nafres, stà en perill de mort. Et de açò és fama.

Ítem, diu que'l dit Pere Centelles, per rahon de les dites nafres, és vengut contra lo dit guiatge del senyor rey, perquè és encórrégut en les penes del dit guiatge, les quals de present acusa.

Per què la dita Axa requer que per vós, honrat justícia, sia lo dit Pere Centelles, cristià novell, sentencialment condempnat en pena o penes en fur de València stablits et, fur no bastant, a arbitre et conexenca de vós, dit honrat justícia e de vostre savi consell, punín e castigan a aquell en tal manera que a aquell sia càstich e a altres exemple, condepnant resnomenys aquell en los dits cinch-cens morabatins d'or del dit guiatge. Et o a que sobre les dites coses *infra dicendis* li façats compliment de dret e de justícia en la manera que mils se pertanga. Et açò demana ab les mesions del present pleyt feytes et per fer, *salvo iure addendi etc.*

A la qual demanda et capítols de aquella requer ésser respost per la part adversa punt a punt, singularment et distinta, atorgan o negan, car si negades li seran ofer-se aparellada de provar ço que porà *non astringens se*, etc. *Insuper*, requer que testimonis li sian rebuts, manan a la part adversa *et etiam alias etc.*

¶⁵ Repetit: *de sperit*.

Fon interrogat per sacrament lo propositant qui havia dictada la dita scriptura et dix que en Pere Cavaller, notari.

Et a poch instant, en lo dit dia de disabbte que era contat ¶^{20r} .XII. decenbris anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°. septimo, denant lo dit honrat justícia comparech en cort⁶ en Pere Cavaller, dient-se procurador de la dita Axa, de una part, e lo dit en Pere de Centelles de la part altra.

Et encontinent fon lesta et repetida la sobredita demanda per la dita Axa proposada en absència del dit en Pere de Centelles.

Et lesta et repetida, encontinent lo dit en Pere de Centelles demanà de les dites coses còpia et translat, lo qual per lo dit honrat justícia li fon atorgat et manat, et dia per aquell a les dites parts assignat⁷ a compàrer denant ell, et al dit en Pere de Centelles respondre a la dita demanda, atorgan o negan, o en altra manera enantar degudament en lo dit feyt, a dimarts primervinent ans de cort partida.

Et noresmenys, lo dit honrat justícia manà reebre testimonis al dit en Pere Cavaller, en lo dit nom, sobre la dita demanda e capítols de aquella.

Et fon manat al dit en Pere de Centelles que fos present per veure jurar aquells *alias etc.*

Et lo dit en Pere de Centelles dix que lo lexava a fe del reebent.

¶^{2r} De la mort de Axa, mora, feta per Pere de Centelles.

Libre de denunciacions del honrat en Ramon Castellà, justícia de la [ciutat de València] en lo criminal.

Anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX. octavo, davant l'onrat en Ramon [Castellà, justícia de la ciutat de València en lo criminal,] comparech Alí Algibudí, moro habitador [de] la moreria de la dita ciutat, et denant aquell [posà en escrits ço que's seguex:]

Ab clamorosa insinuació et fama pública de molts, davant vós, honrat en Ramon Castellà, justícia de la ciutat de València en lo criminal, [demostrant *ut denunciatus*] demostra, Alí Algibudí, moro de la moreria de València, germà et conjunta persona de Axa, mora, filla que [fon de] Azmet Algibudí, occissa, contra Pere de Centelles, crestià novell, lo qual vós, honrat justícia, [tenits pres] en la presó comuna de la dita ciutat, aferman en juhí [contra la denunciació], capítols et declaracions següents:

Primo, diu que·ls moros et aljama de la moreria de la dita ciutat són guiats et assegurats per lo senyor rey, enaxí que si [algunes] persones los fan mal o dan en lurs persones o béns [...], són encórreguts en la ira et indignació del senyor rey et en pena de cinch-cens morabatins d'or applicadós als còffrens del senyor rey, segons que les dites coses et altres en lo dit guiage són pus largament contengudes.⁸

¶⁶ En realitat diu *part*. ¶⁷ Repetit: *assignat*.

¶⁸ El document de salconduit a què es refereix Algibudí va ser atorgat pel rei Pere IV

el Cerimoniós a la moreria el 2 de setembre de 1353. ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 658, f. 13r-v.

Ítem, diu *ut supra* que la dita Axa, occisa, era habitadora de la dita moreria et estava aquí en temps que vivia et tenia aquí son domicili. Et açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que en lo mes de novembre pus proppassat, que pot haver tro a .V. semmanes poch més o menys, la dita Axa era anada vés lo molí de na Rovella per fahenes que havia a fer aquí, assegurada segons que·ls altres moros et mores de la dita moreria van, et anant axí simplam[ent et] honesta, vench lo dit Pere Centelles et, induhit d'esperit maligne, la temor de Déu et de la senyoria real appart posada, no guardant lo dit guiatge e asegurament, acordadament et ab pensa del·liberada ||^{2v} *vel alias*, trasch una spa que portava o coltell et ab [aquella] o aquell ferí et naffrà a la dita Axa de dos colps al cap, a la part detràs. Ítem, d'altre colp en lo muscle esquerre. Et d'açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que les dites [na]ffres [encontinent vingueren] a gran scampament de sanch. Et açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que la dita Axa, quant hac reebuts los dits colps, caygué en terra et, al caure, que se'n trencàs tota, com fos prenyada grossa et en lo mes del parir. Et de açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que après de què la dita Axa fon naffrada parí una filla, la qual visqué ab les comes trencades per rahon de les dites ferides, naffres, cayguda, et la qual, per rahon de les dites coses, és morta et passada d'aquesta present vida. Et açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que la dita Axa, per rahon de les dites naffres et ferides morí hir, que fon dia de Ninou, et passà d'aquesta present vida. Et de açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que·l dit Pere Centelles, après que hac fetes les dites naffres, fogí de la dita ciutat per tal que no fos pres. Et de açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que après tornà en la dita ciutat et un vespre encontrà·l la guayta et pres aquell, lo qual confessà que ell havia naffrada la dita Axa. Et de açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que·l dit Pere Centelles ha trancat lo dit guiatge et asegurement del senyor rey et és encórregut en les penes del dit guiatge, les quals de present acusa. Et requer que sien levades dels béns de aquell.

Ítem, diu *ut supra* que totes les dites coses són veres et de aquelles és comuna veu et fama en la dita ciutat *maxime inter [moros?]*.

Per què requer que per vós, honrat justícia, sia feyta diligent inquisició contra lo dit en Pere Centelles et, atrobada la veritat del feyt, aquell sentencialment condepnets en pena o penes en fur de València stablides. Et fur no bastant, a arbitre et conexença de vós, honrat justícia, et vostre savi consell, ||^{3r} punín et [castigant a aquell en tal manera que a aquell sia càstich e als altres] exempli, condepnant [sentencialment a] aquell en les penes en lo dit guiatge et a que, sobre les dites *et infradicendis*, li façats compliment de dret e de justícia en la manera que mils se pertanga. Et açò demana ab les mesions del present feyt feytes *salvo iure addendi etc.*

Sobre la qual denunciació et capítols de aquella requer ésser respost, reebuda confessió del dit denunciat secretament et segons que's pertany.

Fon interrogat per sacrament lo proponent qui havia dictada la dita scriptura et dix que en Pere Cavaller, notari.

Et per virtut del dit sacrament fon interrogat si posava la dita denunciació per malícia alcuna, lo qual respós et dix que no, sinó per [en]seguir justícia.

Et resnomenys, lo dit denunciador promés e's obligà en poder del honrat justícia que, durant lo t[em]ps de la dita denunciació o inquisició de aquella tro a deffinitiva sentència inclusive, no exirà fora la terra et senyoria del senyor rey, la qual ha deçà mar, sens licència de la cort, sots pena de .CC. morabatins d'or de sos propis béns pagadós, la meytat als còffrens del senyor rey et l'altra meytat a la part altra per dan et interés de aquella. Et per les dites coses atendre et complir, et per la dita pena pagadora si comesa serà, obligà al dit justícia, axí com a jutge hordinari, et al notari de la sua cort axí com a pública persona stipulant et reebent en loch de tots aquells a qui's pertany o pertànyer pot et deu, ell et tots sos béns mobles et sehents, haüts et per haver on que sien.

Post hec, die lune intitulata .III^a. ianuarii anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°. octavo, denant lo dit honrat justícia, instant et requirent lo dit Alí Algibudí, moro, féu traure de la presó lo dit en Pere de Centelles et venir denant si, et féu reebre de aquell confessió secretament e apartada, segons és acostumat [¶]^{3v} [per lo dit justícia, et present l'onrat en Jacme de [...],⁹ assessor seu.

Et reebuda la dita confesió del dit en Pere de Centelles, encontinent lo dit honrat justícia, de volentat de les dites parts, manà publicar aquella, la qual és *ut sequitur*:

Die lune, .III^a. ianuarii anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°. octavo.

En Pere de Centelles, vehí de València, denunciat qui dessus, qui jura dir veritat sobre los sants Evangelis de Déu de les sues mans corporalment tocats, per virtut del qual, interrogat sobre la dita denunciació et capítols de aquella, los quals li foren lests de punt a punt, singularment et distinta:

Et primo, fon interrogat sobre lo primer capítol et dix que ignora les coses en lo dit capítol contengudes perquè les ignora.

Ítem, fon interrogat sobre lo segón capítol et dix aquell ésser ver. Interrogat com ho sabia et dix que per tal com ell, dit confessant, era moro, habitava et stava ab la dita Axa en la dita moreria, axí com marit et muller.

Ítem, fon interrogat sobre lo .III. capítol et dix que negava expressament les coses en aquell contengudes.

Ítem, fon interrogat sobre lo .IIII. capítol et dix que negava expressament les coses en lo dit capítol contengudes.

[¶] ⁹ Il·legible. Segurament es refereix a Jaume Garcia, doctor en lleis i assessor ordinari seu.

Ítem, fon interrogat sobre lo .V. capítol et dix que la dita Axa havia dit a ell, dit confessant, que era prenyada en lo temps que participava ab aquella, ans que ell, dit confessant, se fes cristià. Les altres coses en lo dit capítol contengudes dix que negava expressament.

Ítem, fon interrogat sobre lo .VI. capítol et dix que ignora les coses en aquell contengudes, per què les negava.

Ítem, fon interrogat sobre lo .VII. capítol et dix que negava expressament les coses en lo dit capítol contengudes.

Ítem, fon interrogat sobre lo .VIII. capítol et dix que negava les ^{||^{4r}} coses en lo dit capítol contengudes com ell, dit confessant, des què s'és feyt cristià, continuament stigués en la ciutat fahent sa fahena ab en Jacme Anglés e ab en Miquel Arosier et ab d'altres.

Ítem, fon interrogat sobre lo .IX. capítol et dix que ignorava expresament les coses en lo dit capítol contengudes.

Ítem, fon interrogat sobre lo .X. capítol et dix que negava expresament les coses en lo dit capítol contengudes.

Ítem, fon interrogat sobre lo .XI. capítol et dix que atorgava ço que havia atorgat et negava ço que havia negat.

Ítem, fon interrogat si volia alguna cosa affigir o tolrrre en sa conffesió, et dix que no.

Ítem, fon interrogat si perseverava en sa confessió et dix que hoc.

Et publicada la damunt dita conffesió, encontinent cascuna de les dites parts demanaren còpia et translat, lo qual per lo dit honrat justícia li fon atorgat et manar dar.

Et r[e]snomenys, lo dit honrat justícia, a instància et requisició del dit en Pere de Centelles, manà al dit Alí Algibudí, moro, que dins .V. dies primersvinents, útils et no feriatz haja produhirs et donats dels millors testimonis que produhir et donar vulla sobre la dita denunciació et capítols de aquella, o instruida la cort de indicis o presumpcions violents per los quals [el denunciat] se mostre ésser culpable.

Et fon manat al dit en Pere de Centelles que fos present per veure jurar testimonis *alias etc.*

Et lo dit En Pere de Centelles dix que lo y jaquia a fe del reebent.

Post hec, die lune intitulata ultima madii anno a Nativitate Domini millesimo .CCC^o.LXX°. octavo, denant lo dit honrat justícia comparech lo dit en Pere de Centelles et, en absència de la part altra, denant aquell per scrit posà ço que's segeix:

Com la part del dit En Pere de Centelles, *iniuste* denunciat, ^{||^{4v}} a foragitar et remo<u>re la dita nul·la renunciació e coses en aquella contengudes, e a mostrar de la ignorància de la part proponent, lo dit en Pere de Centelles e part sua fa resposta et rahons, excepcions e deffensions infrasegüents [*ut ultra*]:

Primerament, diu et possa e provar entén que la dita Axa, *ut prefertur* e és stat posat e affermat per la part altra, era prenyada en temps pasat.

Ítem, diu e posa *ut supra* que la dita Axa, stant prenyada, en son temps parí, segons que's fan altres qui [inffanten en] son temps. Et de açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que après que hi hac parit o en lo temps que parí, agué mala madrina axí que per colpa de la dita, Axa, com recollí molt vent, morí, e per culpa de la madrina que li cessà donar aquell recapte que deu ésser donat per sàvies madrines a semblant parteres. Et de acò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que la dita Axa, en temps del dit part, hagué et hagué haüt gran flus de sanch, per lo qual·l aquella morí. Et de acò és fama.

Ítem, diu e posa *ut supra* que la dita Axa fon e serie stada mal custoyda del dit part, axí que per culpa de aquella en poder de qui era, qui li cessaren provehir [de] aquelles coses que li eren necessàries, aquella serie e fóra morta. Et de acò és fama.

Ítem, diu que·ll, dit en Pere de Centelles, en temps que's dien fetes les dites naffres a la dita Axa, era absent de la dita ciutat de València.

Ítem, diu e posa que les dites coses són veres e de aquells és fama en la ciutat de València, specialment entre los conocents los damunt nomenats, specificats e declarats.¹⁰

¶^{24r} Ítem,¹¹ diu e posa *ut supra* que en cas que lo dit Pere Centelles hagués naffrada¹² la dita Axa, *quod non conceditur* ans spresament ó nega, encara aquella no fora morta per les dites naffres ans fora morta¹³ per ocasió del dit part, com se'n moren de altres fembres. Et de açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que los parents e conjunctes persones de la dita mora, muller que fon del dit en Pere de Centelles, e altres moros e mores de la moreria, per tal com la dita mora era stada muller del dit Pere de Centelles, qui és cristià, e per cel·l que aquella no's tornàs cristiana a inducció del dit Pere de Centelles, et per tal encara que haguessen ocasió de fer tot aquell dagnage al dit Pere de Centelles qui fer poguessen, e aquell fessen fer morir en quan en ells era e per ço com se era tornat cristià, no hagueren cura de costehir ni fer pensar la dita mora, ans de certa sciència la lexaren morir, que no li feren aquella cura que fembra partera deu haver en lo seu part. Et de açò és fama.

Ítem, diu *ut supra* que los desús dits parents e conjunctes persones de la dita mora, et en special lo dit Alí Algibudí, com la dita mora hac parit la criatura de què era prenyada la dita mora, com sabien que era filla del dit Pere de Centelles e aquella se devia batejar e havia ésser cristiana, no hagueren cura de la dita criatura, ans per culpa de aquells aquella morí, que com la deliuraren al spital d'en Clapés

¶¹⁰ Una nota indica que el text continua a la 4a mà, f. 24r: *Vide ante in quarta manu, a .XXIII. cartes.* ¶¹¹ Una nota indica que el text conti-

nua procedent de la 1a mà, f. 4: *Vide retro in prima manu, a .III. cartes.* ¶¹² Repetit: *naffrada.*

¶¹³ Repetit: *per les dites naffres.*

era ja strangolada e morta de fam e malmenada, que no poch scapar a morir com ja fos més morta que viva. Et de açò és fama.

Per què roman clar e spugat lo dit Pere de Centelles ésser *immunis* e sens culpa de les coses en la dita nul·la denunciació contengudes. Et axí u requer ésser pronunciat e declarat, condepnan la part adversa en les mesions.

A les quals rahons e excepcions requer ésser respost, atorgan ¶^{24v} o negan *medio iuramento, offerens se probaturum negata* si e en quant bastarà a la sua intenció a fundar *non astringens etc.*

Et lo dit honrat justícia dix que, citada la part altra e aquella hoyda en son dret, que hic faria justícia.

Post hec, die iovis¹⁴ intitulata .VIII°. julii anno a Nativitate Domini millesimo .CCC^o.LXX°. octavo, davant lo dit honrat justícia comparech lo dit en Pere de Centelles, de una part, et lo dit Alí Algibudí, de la part altra.

Et encontinent fon lest e repetit ço que per lo dit en Pere de Centelles fon desús proposat, en absència de la part altra.

Et lest et repetit, encontinent lo dit honrat justícia donà et atorgà al dit en Pere de Centelles .X. dies de pus per primera dilació a provar les dites rahons et excepcions.

Et fon manat al dit Alí Algibudí que fos present per veure jurar aquells *alias etc.*

Et lo dit Alí Algibudí dix que ho lexava a fe del reebent.

Post hec, die martis intitulata vicesima julii anno a Nativitate Domini millesimo .CCC^o.LXX°. octavo, denant lo dit honrat justícia comparech en Pere Cavaller dien-se procurador del dit Alí Algibudí et present n'Artús de Colent, procurador de les persones miserables, denant aquell per scrit posà ço que's seguex:

Requer lo dit en Pere Cavaller, *dicto nomine*, que·ls testimonis produïts en lo present feit sien publicats et que de les deposicions de aquells li sia donat translats, lexan-o a coneguda. Emperò, si la part adversa vol donar més testimonis, sia-li dada primera dilació per totes.

De les quals coses lo dit n'Artús de Colent, en lo dit nom, demanà còpia et translats, lo qual per dit honrat justícia li fon atorgat et manar donar et dia per aquell a les dites parts assignat a comparer davant ell. Et al dit n'Artús de Colent, en lo dit nom, a dir et posar tot ço que dir et posar vulla ans del dit punt et article desús ¶^{25r} jaquit a coneguda, a dimarts primervinent ans de cort partida et peremptòriament.

Et lo dit n'Artús de Colent dix que no y consentia en la dita assignació peremptòria.

Et lo dit honrat justícia dix que y perseverava.

¶¹⁴ Al marge esquerre: *còpia*.

Post hec, die sabbati intitulata .XXIII°. julii anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o. LXX°. octavo, denant lo dit honrat justícia comparech lo dit n'Artús de Colent, en lo dit nom, et present lo dit en Pere Cavaller, en lo sobredit nom, denant aquell per scrit posà co que's seguex:

Requer et demana lo dit en Pere de Centelles, pobre miserable persona, a si ésser donats et atorgats .X. dies de prova per segona dilació, no contrastant res que en termini sia pasat, et que sia manat a la part que tots jorns contínuament sia present per veure jurar testimonis, *alias etc.*

Et encontinent lo dit honrat justícia donà et atorgà al dit n'Artús de Colent, en lo dit nom, .X. dies de prova per segona dilació a provar les dites rahons et defensions.

Et fon manat al dit en Pere Cavaller, en lo dit nom, que fos present per veure jurar testimonis *alias etc.*

Et lo dit en Pere Cavaller dix que ho lexava a fe del reebent.

Post hec, die sabbati intitulata .VII^a. augusti anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o. LXX°.VIII°., davant lo dit honrat justícia comparech lo dit en Pere Cavaller, en lo dit nom, et present lo dit en Pere Centelles, denant aquell per scrit posà ço que's seguex:

Et lo dit En Pere Cavaller, en lo dit nom, requer que·ls testimònis en lo present pleit produïts et donats sien publicats, et que de les deposicions de aquells li sia donat traslat *salvu* protestant que puxa dir contra les persones, dits et deposicions dels testimonis produïts, lexan-o a coneguda.

De les quals coses lo dit en Pere Centelles demanà còpia et traslat, lo qual per lo dit honrat justícia li fon atorgat et manat donar et dia per aquell a les dites parts assignat a compàrer davant ell, et al dit en Pere Centelles a dir e posar tot ço que dir e posar vulla ans del dit punt [actual?] jaquir a coneguda a dijous primer-^{||25v}-vinent, ans de cort partida et peremptori.

Et lo dit en Pere Cavaller dix que no y consentia.

Et lo dit honrat justícia dix que y perseverava.

Al qual dia de dijous et hora damunt assignat, que era comptat *.XII^a. augusti anno a Nativitate Domini millesimo .CCC^o.LXX°.VIII°*, davant lo dit honrat justícia comparech lo dit en Pere de Centelles et, absent la part altra, denant aquell per scrit posà ço que's seguex:

Requer lo dit en Pere Cavaller que .X. dies de prova per tota dilació li sien donats et que sia manat a la part que tots jorns contínuament sia present en cort per veure jurar testimònis *alias etc.*

Et encontinent, lo dit honrat justícia dix que, citada la part altra et aquella hòida en son dret, que·y faria justícia.

Post hec, die sabbati intitulata .XXIII^a. augusti anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°.VIII°., denant lo dit honrat justícia comparech lo dit en Pere Cavaller, en lo dit nom, et present lo dit En Pere Centelles, denant aquell posà ço que's seguex:

Et lo dit en Pere Cavaller, *dicto nomine*, diu que la [prova] de la dita dilació tercera sia atorgada et donada al dit [en Pere Centelles] a provar ses [assignacions] *salvu valua*.

Et encontinent, lo dit honrat justícia, instant lo dit en Pere de Centelles, donà et atorgà aquell .X. dies de prova per tercera dilació.

Et fon manat al dit en Pere Cavaller que fos present per veure jurar testimoni *alias etc.*

Et lo dit en Pere de Centelles dix que ho lexava a fe del reebent.

Post hec, die sabbati intitulata .III^a. septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°.VIII°., denant lo dit honrat justícia comparech lo dit en Pere Cavaller, en lo dit nom, et present lo dit en Pere de Centelles denant aquell per scrit posà ço que's seguex:

Requer lo dit en Pere Centelles, en lo dit nom, que·ls testimonis produïts et donats per la .I^a. et per l'altra part sien publicats et que de les deposicions¹⁵ ¶^{1r} de¹⁶ aquells sia donat translat aquesta part *salvu* protestant que puxa dir contra les persones, dits e deposicions dels testimonis *ex adverso* produïts, lexan-o a coneguda.

Encontinent, lo dit honrat justícia, de volentat de les dites parts, haüts los testimonis per per la una et per l'altra part produïts et donats per examinats, manà aquells publicar, los quals son *ut sequitur*:

Testimonis produïts et donats per Alí Algibudí, moro de la moreria de València, sobre una denunciació per aquell proposada contra Pere de Centelles, cristià novell, de la mort perpetrada en la persona de Axa, mora, germana del dit Alí, la qual denunciació fon proposada .II^a. *die ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo .CCC^o.LXX°.VIII°.*

Anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°.VIII°. die lune .XI^a. die ianuarii.

Miquel d'Alcorisa, texidor, fill d'en Martí d'Alcorisa, vehín de València, testimoni, qui jurà dir veritat sobre los sants Quatre Vangelis de Déu de la man drete de aquell corporalment tocats. Et fon interrogat sobre de la dita denunciació et capítols de aquella, la qual li fon lesta punt a punt, singularment et distinta.

Et primerament, sobre lo primer capítol et dix que no y sab res, com les dites coses per cartes e privilegis del senyor rey [sien en fur?].

¶ ¹⁵ Una nota al peu del full indica que el text continua al full 1r de la mà 9: *Vide ante en la .IX^a. mà [...] del primer [...]*. ¶ ¹⁶ Amb el canvi

de mà i nova paginació, el document continua amb el següent encapçalament: *Vide retro in manu .V. [...] de .XXV. cartes.*

Interrogat sobre lo .II. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu que ha hoïdes dir ell, dit testimoni, les dites coses en lo dit capítol contengudes. Interrogat a qui havia hoïdes dir les dites coses et dix que a moltes persones de qui no s'acorda, que conexien la dita mora occisa.

Interrogat sobre lo .III. capítol et dix saber sobre aquell ço que's seguex: que pot haver tro a dos meses poch més o menys, estant ell, dit testimoni, dins casa del dit en Martí d'Alcorisa, pare del dit testimoni, en son tel·ler tixent et faent sa faeyna, hoí ell, dit testimoni, de fora, en la carera, gran remor de gens et fembres, de qui no s'acorda, que cridaren et meteren so de gran remor. Et adonchs ell, dit testimoni, ¶^{1v} als crits et a la remor, isqué defora en la carera et, quant fon aquí, veu ell, damunt dit testimoni, la dita Axa, mora occisa, que ere nafrada et tenia les colps en la persona de aquella, segons que en lo dit capítol se conté. Et adonchs, com ell, dit testimoni, demanàs qui havia nafrada la dita mora, dixeren que un hom que se'n fugia. Et ell, testimoni, giràs et veu fugir lo dit Pere de Centelles, denunciat, per lo carrer avant, ves lo portal¹⁷ de Torrent, carera avant per l'ort d'en Pere Arufat *quondam*. Et adonchs, com ell, dit testimoni, ves fogir lo dit hom et altra persona no fogís en aquell cas, sinó solament lo dit Pere, lo qual tots quants eren aquí dehien que aquell havia nafrada la dita mora, no s'ach cura ell, dit testimoni, de àls, mas solament per reverència de Déu et per ço que la dita mora, que ere nafrada et perdia molta sanch, que no morís aquí com fos luny de la moreria, [et] a pregàries de alcunes persones del vehinat del pare del dit testimoni, planyent la dita mora, ell, dit testimoni, ensemps ab Francesch Proheça preseren la damunt dita mora nafrada et axí, sangonosa et perdent molta sanch, portaren-la a casa d'en Arnau Metge. Et aquí ere en Lorenç Ballester, metge. Et lo dit n'Arnau et en Ballester [apuntaren?] la dita mora les dites nafres et traqueren-li lo copet del rest de part detràs, et apuntaren-li les nafres, present ell, testimoni, et lo dit Francesch Proheça. Et feites les dites coses, a poch instant vengueren moros de la moreria de València et preseren la dita mora de casa del dit n'Arnau Metge et portaren-se'n aquella a la moreria. Et àls no y sab, com ell, dit testimoni, et lo dit Francesch Proheça se'n venguesen a lurs cases. Interrogat com sab ell, dit testimoni, les dites coses per ell, dit testimoni, desús dites et testificades, et dix que per ço que dit ha desús ell, dit testimoni, et testificat en son dit et deposició et per ço com hi fon ladonchs a les dites coses per ell dites desús present, veent et hoent, segons dit ha.

Interrogat sobre lo .IIII°. capítol et dix aquell et les coses en aquell ¶^{2r} contengudes ésser veres. Interrogat com ho sab et dix que per ço que dit ha desús, com ho veu e y fon present, vehent et hoent.

¶¹⁷ Repetit i ratllat: *lo portal*.

Interrogat sobre lo .V^o. capítol et dix que sab ell, dit testimoni, sobre aquelles ço que's seguex: que quant ell, dit testimoni, et lo dit Francesch Proença portaren la dita Axa, mora nafrada, a casa del metge, segons dit ha, la dita mora se planyia fort et clamava dient que tota era trencada et quasi no's podia moure, dient que ere prenyada a dies de parir. Et ell, dit testimoni, et lo dit Francesch aconortaven-la al mils que podien, per ço que una vegada la portasen a casa del metge com no pogués anar. Et àls no y sab. Interrogat com sab les dites coses et dix que per ço com hi fon present, veent et hoent, segons dit ha desús ell, dit testimoni, en sa deposició.

Ítem, fon interrogat sobre lo .VI. .VII°. capítols et dix que no y sab àls sobre aquell<s> ni sobre les coses en aquell<s> contengudes. Bé ha hoïdes dir ell, dit testimoni, les coses en los dits capítols contengudes. Interrogat a qui havia hoïdes dir ell, dit testimoni, les dites coses et dix que a'lcunes persones los noms dels quals no s'acorda.

Interrogat sobre lo .VIII. capítol et dix que, segons dit ha, quant la dita mora fon nafrada ladonchs veu ell, dit testimoni, fugir lo dit Pere de Centelles et no fogia altra persona ladonchs, bé ha hoït dir ell, dit testimoni, que lo dit Pere és stat fuyt alonchs ençà de la dita ciutat per la dita rahó, a alcunes persones de què no s'acorda. Et àls no y sab. Interrogat com sab ell, dit testimoni, les dites coses et dix que per ço com hi fon present quant lo veu fogir et ho a hoït dir segons dit ha.

Interrogat sobre lo .IX°. capítol et dix que no y sab àls salvu que ell, dit testimoni, ha oït dir a un moro, lo nom del qual no sap, que lo cap de guayta pres lo dit Pere de Centelles, après que hac fetes les dites nafres, en La Pobla. Interrogat com sab les dites coses et dix que per ço que dit ha desús.

Interrogat sobre lo .X^o. capítol et dix que no y sab àls sobre haquell dit capítol ni sobre les coses en aquell contengudes, ||^{2v} com les dites coses sien et stien en fur et en dret.

Interrogat sobre lo .XI. capítol et dix que fama és de les [coses] per ell, dit testimoni, dites et testificades. Interrogat què és fama et dix que dites de moltes persones.

Interrogat de parentela, *corruptio*, *subornacione etc.*, dixit non.

Interrogat qual part volia que obtingués lo present fet et dix que qui millor dret aja. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Anno a Nativitate Domini millesimo .CCC^o.LXX°.VIII°., die lune .XI^a, die ianuarii.

Maria, muller d'en Martí d'Alcorisa, sag, vehín de València, testimoni, qui jurà dir veritat sobre los sants Quatr·Evangelis de Déu de la man dreita de aquella corporalment tocats. Et fon interrogada sobre la dita denunciació et capítols de aquella, la qual et los quals li foren lests punt a punt, singularment et distincta.

Et primerament, sobre lo primer capítol et dix que no y sab res sobre aquell, com les dites coses sien et dejen ésser per fur et privilegis.

Interrogada sobre lo .II°. capítol et dix que no y sab àls. Bé ha oït dir a·l·cunes persones, los noms de qui no s'acorda, que la dita Axa, mora, en temps que vivia estava en la moreria dels moros de València. Et àls no y sab.

Interrogada sobre lo .III°. capítol et dix saber sobre aquell ço que's seguex: que pot haver dos meses poch més o menys, estant ella, dita testimoni, a la porta de son alberch et cases, et veu venir per lo carer avant, vinent devés la ciutat, los dits Pere de Centelles, denunciati, e la damunt dita Axa et [...] vinens ab gran remor, però que ella, dita testimoni, no entenés què's dehien com parlaven en algaravia. Et ladonchs, com agués plogut et fets grans fanchs et la dita Axa, mora, portàs en los peus uns çochs, anaven de galopes vinent abduy, ço és, lo dit en Pere de Centelles et la dita mora ab remor de paraules, la dita mora encepègà et caygué en terra en lo fanch. Et ella, testimoni, guardant la dita mora que ere cayguda, veu que lo dit Pere de Centelles li ^{3r} donava colps ab una spa treyta [fortívolment, e per los colps que'l dit en Pere Centelles, denunciati, donava a la dita mora vingué aquella en terra, on li] donà un colp ab la dita spa en lo cap, [que a vejares de la dita testimoni tot lo cap li veig et per rahó del qual colp ella testimoni estech fort malalta]. Et adonchs, la dita mora, reebent lo dit colp et dix «ay!», et de continent lo dit Pere de Centelles, denunciati, fugí e·l veu ella, testimoni, fugir [feys los dits colps] ab la spa treyta, anant avall ves l'ort d'en Pere Arufat *quondam*, anant ves lo portal de Torrent. Et axí matex, veu ella, testimoni, que als dits crits de uns et d'altres ajustàs molta gent a la dita mora, que jahie nafrada en terra, la qual estava tota sangonosa [et exia] molta sanch de les nafres que lo dit en Pere de Centelles li havia fetes. Et com la dita mora ladonchs perdés molta sanch et fort lunny de la moreria, ella, dita testimoni, et altres vehins que [eren vinguts a la dita remor], pregaren Anthoni d'Alcorisa, fill de la dita testimoni, et en Francesch Proença, jove qui stà en lo vehinat d'ella, testimoni, que menasen la dita mora nafrada al metge et li donassen [reempció?] per reverència de Déu, que no morís aquí, en la carera, per què ladonchs lo dit fill d'ella, dita testimoni, et Francesch Proença portaren la dita mora al metge. Et àls no y sab. Interrogada com sab ella, testimoni, les dites coses et dix que per ço que dit ha desús ella, dita testimoni, et [testificat] en son dit et deposició, et per ço com hi fon ladonchs a les dites coses present, veent et hoent ab moltes persones que hi foren, de nom algun no s'acorda a present.

Interrogada sobre lo .III°. capítol de aquell. dix aquell en les coses en aquell contengudes ésser veres. Interrogada com ho sap et dix que per ço com ho veu ladonchs ella, dita testimoni, et fon present segons dit ha.

Interrogada sobre lo .V^o. capítol et dix que no y sab àls salvu que, segons dit ha, veu ladonchs caure la dita mora nafrada en terra; si ere prenyada o no, no y sab àls.

Interrogada sobre lo .VI°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquells salvu ço que dit ha desús et [testificat] ella, dita testimoni, en son dit e deposició. Bé ha oïdes dir ella, dita testimoni, les dites coses en lo dit capítol [contengudes].

Interrogada a qui havia hoïdes dir les dites coses et dix que a ¶^{3v} moltes persones los noms de les quals a present ignora. Et àls no y sab.

Interrogada sobre .VII°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús ella, dita testimoni, et testificat en son dit et deposició.

Interrogada sobre lo .VIII°. capítol et dix que, segons dit ha desús et testificada ella, dita testimoni, [après] lo dit Pere Centelles hac nafrada la dita Axa, [mora, muller de aquell, fugí]. Et àls no y sab. Interrogada com ho sap et dix que per ço com ho veu e hi fon present, segons dit ha. Interrogada de presents et dix que ella, testimoni, et moltes altres persones los noms de qui no s'acorda. Interrogada de loch et dix que ja u [ha] dit desús.

Interrogada sobre lo .IX°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu que ha hoïdes dir ella, dita testimoni, les dites coses en lo dit capítol contengudes. Interrogada a qui havia hoïdes dir les dites coses et dix que algunes persones, los noms de les quals no s'acorda.

Interrogada sobre lo .X^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell, com les coses en lo dit capítol contengudes sien et stien en fur et en dret. Et àls no y sab.

Interrogada sobre lo .XI. capítol et dix que fama és de les coses per ella, dita testimoni, testificades. Interrogada què és fama et dix que dita de moltes persones.

Interrogada *de parentella, corrupcione, subornacione etc., dixit non.*

Interrogada qual part volia que obtingués lo present pleit et dix que qualque millor dret haja.

Iniunctum fuit sibi.

Anno a Nativitate Domini millesimo .CCC^o.LXX°.VIII°., die lune .XI^a. die ianuarii.

Maria Feràndeç, filla *quondam* d'en Domingo Martí, que està prop casa d'en Martí d'Alcorisa, sag, testimoni qui jurà dir veritat sobre los sants Quatr·Evangelis de Déu de la man dreita de aquella corporalment tocats. Et fon interrogada sobre la dita denunciació e capítols de aquella, la qual et les quals li fon lest punt a punt, singularment et distincta.

¶^{4r} Et primerament, sobre lo primer capítol et dix que no y sab res, com les dites coses sien et stien en fur et en dret.

Ítem fon interrogat sobre lo .L^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell, com no ha conegut la dita mora, però bé ha oit dir que aquella stava en la moreria de València. Interrogada a qui havia hoïdes dir les dites coses et dix que algunes persones, los noms de les quals a present ignora.

Interrogada sobre lo .III. capítol et dix saber sobre aquell ço que's seguex: [que] pot haver sis setmanes poch més o menys, estant ella, dita testimoni, en les cases d'en Ordiats, perayre, juheu de València, hoí ella, dita testimoni, gran crits defora. Et adonchs ella, dita testimoni, als crits isqué defora, en la carera, et al exir que féu, veu fogir per lo carer avant lo damunt dit Pere Centelles, denunciat, lo qual ella, testimoni, conexeria bé si'l vehia, lo qual ladonchs, quant fugia, vestia

una gonella vermella et una gramalla [de] llana blava et anava fugint ab l'espà treyta en la mà. Et ladonchs ella, testimoni, veu et hoí que tots los del vehinat dient les paraules següens o semblants: «aquell hom que fuig ha mort sa muller, que ere mora et ell christià». Et àls no y sab. Interrogada com sab ella, dita testimoni, les dites coses et dix que per ço que dit ha ella, testimoni, et testificat desús en son dit et deposició et per ço com hi fon present, veent et hoent les dites coses per ella, testimoni, dites et testificades.

Interrogada sobre lo .III°., .V^o., .VI°. capítols dix que no y sab àls sobre aquelles coses et que dit ha dessús ella, testimoni, et testificat en son dit et deposició. Bé ha hoïdes dir ella, dita testimoni, les dites coses en los dits capítols contingudes. Interrogada a qui havia hoïdes dir ella, dita testimoni, les dites coses et dix que alcunes persones de qui no s'acorda.

Interrogada sobre lo .VII°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquells salvu ço que dit ha desús et testificat en sa deposició.

Interrogada sobre els¹⁸ .VIII°., .IX°. capítols et dix que no y sab àls sobre aquells salvu ço que dit ha desús et testificat ella, dita testimoni, en son dit et deposició.

Interrogada sobre lo .X^o. capítol et dix que no y sab als [com les dites coses sien ¶^{4v} et stien en fur et en dret.

Interrogada sobre lo .XI. capítol et dix que fama és de les dites coses per ella, dita testimoni, dites et testificades. Interrogada què és fama et dix que dites de moltes persones.

Interrogada de parentela, corrupció, subornació *et dixit non*.

Interrogada qual part volia que obtingués lo present pleit et dix que aquella que millor dret aja, com la una ni l'altra part no li atenguen res ni les [tench] ella, dita testimoni. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°.VIII°., die lune .XI^a. die ianuarii.

Catalana, muller *quondam* d'en Domingo Català, estadant en la paròquia de Sent Martí de València, testimoni qui jurà dir veritat sobre los sants .IIIIe. Vangelis de Déu de les mans de aquella corporalment tocats. Et fon interrogada sobre la dita denunciació et capítols de aquella, la qual li fon lesta punt a punt, singularment et distincta.

Interrogada sobre lo primer capítol et dix que no y sab res sobre aquell, com les dites coses sien et stien en privilegis et en dret et àls no y sab.

Interrogada sobre lo .II. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús ella, testimoni, et testificat en son dit et deposició, com no la conegués la dita mora occisa.

¶¹⁸ A l'original: *la*.

Interrogada sobre lo .III°. capítol et dix saber sobre aquell ço que's seguex: que ans de la festa de Nadal proppassada, no li acorda quant temps ha de present, estant ella. dita testimoni, cosint dins casa d'ella, dita testimoni, hoí grans crits defora, en la carera, ço és, que en special una fembra appellada Marina, que està en lo vehinat d'ella, testimoni, et donà grans crits. Et adonchs ella, testimoni, a la remor et als crits, tragué lo cap en la carera et veu lo dit Pere de Centelles, denunciati, que fogia ab l'espà treyta. Et altra persona ladonchs no venia ne fugia sinó aquell, tot sol, corrent et fugint per lo carrer avant ves lo portal de Torrent. Et axí anant fugint lo dit Pere, denunciati, hoí ella, testimoni, que lo dit denunciati dehia, alt, que tothom o poguere bé hoir, que hoï-^{5r}-ren alguns les paraules següents: «et que no tornarà christiana yo'l daré mal guany» et altres paraules les quals de present ignora ella, testimoni, com no parís bé son enteniment ni bé a ella. Et ladonchs ella, testimoni, a la remor anà ves casa de Martí d'Alcorisa, sag, on la dita mora jahia nafrada, et veu aquella aquí, que jahia en terra, tota sangonosa et nafrada en lo cap. Et tanta ere la sanch que ella, testimoni, no s'i volch massa acostar, per força dels colps que tenia la dita mora, los quals, segons que moltes persones que aquí eren, los noms dels quals a present ignora, dehien que havia feyts lo dit Pere Centelles, com dixelen que ere son marit estant aquell moro. Finalment, que ella, testimoni, per pietat e per reverència de Déu pregà al fill d'en Martí d'Alcorisa, denant la porta del qual la dita mora jahia axí nafrada, que la portasen al metge et a la moreria, a cases amichs de la dita mora. Et àls no y sab. Interrogada com sab ella, testimoni, les dites coses et dix que per ço que dit ha desús et testificat ella, dita testimoni, en son dit et deposició et per ço <com> hi fon present a·quelles veent et hoent, segons dit ha.

Interrogada sobre lo .III°. capítol et dix que veu la dita mora sangonosa tota quasi dels colps que tenia. Et àls no y sab. Interrogada com ho sab et dix que per ço com ho veu ladonchs.

Interrogada sobre lo .V^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que damunt ha dit et testificat ell<a>, dit<a> testimoni, en son dit et deposició.

Interrogada sobre lo .VI°. capítol et dix que no sab si's parí fill ni filla, bé ha hoït dir ella, dita testimoni, que la damunt dita Axa, mora, és morta poch dies són pasats. Et àls no y sab. Interrogada a qui havia hoïdes dir les dites coses et dix que a·lcunes persones de qui no's s'acorda.

Ítem sobre lo .VII°. capítol dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús et testificat ella, dita testimoni, en sa deposició.

Interrogada sobre lo .VIII. capítol et dix que segons dit ha desús ella, dita testimoni, veu ladonchs fogir lo dit denunciati ab l'espà treyta et veu la dita mora nafrada. Àls no y sab. Interrogada com sab ella, dita testimoni, les dites coses et dix que per ço com ho veu ladonchs et present hi fon, segons que dit ha desús.

^{5v} Interrogada sobre lo .IX°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús.

Interrogada sobre lo .X^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús, com les dites coses sien et stien en fur et en dret.

Interrogada sobre lo .XI°. capítol et dix que fama és de les coses per ella, dita testimoni, dites et testificades. Interrogada què és fama et dix que dita de moltes persones.

Interrogada de parentela, corrupció, subornació etc., *dixit non*.

Interrogada qual part volria que obtingués lo pleit et dix que qui millor dret aja.

Iniunctum fuit sibi etc.

Anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°.VIII°, die iovis .XXI^a. ianuarii.

Dolça, muller d'en Pere Çabala, laurador, vehín de València, testimoni qui jurà dir veritat sobre los sants \.III./ Evangelis de Déu de la man dreita de aquella corporalment toquats. Et fon interrogada sobre la dita denunciació et capítols de aquella, la qual li fon et li foren lests punt a punt, singularment et distincta.

Et primerament, sobre lo primer capítol et dix que no y sab res sobre aquell com les dites coses per privilegis et drets les coses per fur et dret se deu [mostrar].

Interrogada sobre lo .II. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha, com no conegués la dita mora. Bé ha hoït dir ella, dita testimoni, que alcunes persones, de qui no s'acorda, que estava en la moreria.

Interrogada sobre lo .III°. capítol et dix saber sobre aquell ço que's segueix: que ans de les festes de Nada[l] pasades, un dia, del qual a present ella, testimoni, no s'acorda, estant ella, dita testimoni, dins son alberch, hoí gran remor en la carera, defora, et ladonchs ella, testimoni, isqué a la remor et veu venir un hom corent per lo carer avant ab una spa treyta en la mà, sangenosa, et altre no fogia ladonchs sinó lo dit hom. Et adonchs ella, testimoni, estech tota en terra [...]et demanà a alcunes persones, los noms dels quals a present ||^{6r} ignora, que estaven aquí, que quin hom ere aquell que fogia axí, ab l'espà treyta sangonosa, ni per què fogia, si u sabien. Et de continent, fon dit et respost a ella, testimoni, que lo dit hom qui axí fugia havia nafrada una mora. Et ella, testimoni, anà ves casa d'en Martí d'Alcorisa, sag, on la dita mora ere et veu aquella nafrada et tota sangonosa. Et adonchs ella, testimoni, demanà que quí ho havia fet et tots los qui aquí eren, dels quals a present no's s'acorda, dixeren que aquell hom qui fogia ho havia fait et havia morta aquella mora, dient-ho del hom lo qual ella, testimoni, havia vist fugir ladonchs. Et finalment, alguns hòmens del vehinat, en special lo fill del dit en Martí d'Alcorisa et altres, per amor de Déu et temén que la dita mora no's morís aquí, com fos mal nafrada, portaren-se'n aquella al metge. Et àls no y sab. Interrogada si conex ella, dita testimoni, lo dit hom qui ladonchs ella, testimoni, veu fogir ni, si'l vehia, si'l conexeria, et dix que no sab, com ladonchs lo dit hom fogís tant [soptosament] qui ella, testimoni, no'l regonegué bé, tant fon [torbada]. Interrogada com sab ella, dita testimoni, les dites coses et dix que per ço com ho veu ladonchs ella, dita testimoni, les dites coses et hi fon a·quelles present, vehent et hoent, segons dit ha.

Interrogada sobre lo .III°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell sinò ço que dit ha, ço és, que ell<a>, dit<a> testimoni, ladonchs veu la dita mora nafrada et tota sangonosa. Et àls no y sab sobre aquell.

Interrogada sobre lo .V^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell sinò ço que dit ha desús ella, dita testimoni, en sa deposició.

Interrogada sobre lo .VI°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell. Bé ha hoït dir ella, dita testimoni, que la dita mora és morta per ocasió de les dites nafres. Et àls no y sab. Interrogada a qui havia hoïdes dir ella, dita testimoni, les coses et dix que algunes persones de qui no s'acorda. Et àls no y sab.

Interrogada sobre lo .VII°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell sinò ço que dit ha desús ella, testimoni, en sa deposició.

||^{6v} Interrogada sobre lo .VIII°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús en sa deposició, ço és, que veu fugir per la forma desús per ella especificada.

Interrogada sobre lo .IX°. capítol et dix que no y sab res salvu aquell ni sobre les coses en aquell contengudes.

Interrogada sobre lo .X^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquelles, com les dites coses sien et stien en fur et en dret.

Interrogada sobre lo .XI°. capítol et dix que fama és de les coses per ella, dita testimoni, dites et testificades. Interrogada què és fama et dix que dita de moltes persones.

Interrogada de *parentela, corrupcion, subornacione etc.*, et dixit non.

Interrogada qual part volria que obtingués lo pleit et dix que aquell que millor dret aja. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Anno a Nativitate Domini millesimo .CCC^o.LXX°.VIII°., die iovis .XXII^a. die ianuarii.

Caterina, muller d'en Berthomeu Thovia, texidor, vehín de la ciutat de València, testimoni qui jurà dir veritat sobre los sants Quatre Vangelis de Déu de les mans de aquella corporalment tocats. Et fon interrogada sobre la dita denunciació et capítols de aquella, la qual et les quals li foren lests punt a punt, singularment et distinta.

Et primerament, sobre lo primer capítol dix que no y sab res sobre aquell, com no entena que's vol dir si és de fur ni de dret.¹⁹

Ítem, fon interrogada sobre lo .II°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu que ha hoït dir ella, dita testimoni, que la dita mora occisa stava en la moreria de València. Et àls no y sab. Interrogada a qui havia hoïdes dir les dites coses et dix que algunes persones de qui no s'acorda.

¶¹⁹ Ratllat: *rahó*.

Interrogada sobre lo .III°. capítol et dix saber sobre aquell ço que's seguex, que [ans] ^{||7^r} de les festes de Nadal, un dia, del qual ella, testimoni, a present no s'acorda, estant dins sa casa, hoí remor en la carera et a la dita remor ella, testimoni, isqué defora per veure que era. Et fon a la porta de sa casa, en lo portal, et veu venir lo carer avant, fugent, un hom ab una spa treyta sangonosa. Et axí anant fugent, com fugís lo dit hom poderosament, caygué a lla devallada de casa d'en Castellar. Et adonchs, ella, testimoni, demanà alcunes persones que aquí eren què ere allò, que aquell hom axí fugia. Adonchs, fon dit a ella, dita testimoni, que lo dit hom que fugia havia nafrada una mora. Et àls no y sab. Interrogada si ella, testimoni, coneix ni con<e>xeria lo dit hom qui ladonchs fogia si'l vehia ni'l mostraven et dix que no masa bé, com lo dit hom coregués axí poderosament que no'l poch devisar. Et àls no y sab. Interrogada com sab ella, testimoni, les dites coses per ella dites et testificades et dix que per ço que dit ha desús et testificat ella, dita testimoni, en son dit et deposició.

Interrogada sobre lo .III°. capítol et dix que no y sab àls sobre lo dit capítol salvu que ha hoïdes dir les dites coses en lo dit capítol contengudes. Interrogada [a qui] havia hoïdes dir les dites coses et dix que alcunes persones, de qui no s'acorda, que ho dehien.

Interrogada sobre lo .V^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell sinó ço que dit ha desús.

Interrogada sobre lo .VI°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell sinó ço que dit ha desús et testificat ella, testimoni, en son dit et deposició.

Interrogada sobre lo .VII°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell ni sobre les coses en aquell contengudes. Bé ha oïdes dir ella, dita testimoni, les dites coses a alcunes persones de qui a present ignora. Àls no y sab.

Interrogada sobre lo .VIII°. capítol et dix que ja u ha dit et testificat ella, testimoni, desús en sa deposició, ço és, com ladonchs veu fogir lo damunt dit hom per la manera desús per ella dita et testificada, ab l'espà treyta. Et àls no y sap.

Interrogada sobre lo .IX°. capítol et dix que no y sab res sobre aquell ni sobre les coses en aquell contengudes.

Interrogada sobre lo .X^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell, com totes les dites coses sien et stien en fur et en dret.

^{||7^v} Interrogada sobre lo .XI°. capítol et dix que fama és de les coses per ella, dita testimoni, testificades. Interrogada què és fama et dix que dita de moltes persones.

Interrogada de *parentela, corrupcione, subornacione etc.*, et dixit non.

Interrogada qual part volria que obtingués la present qüestió et dix que qualsevulla que aja millor dret, com no li atanguen res la una part ni l'altra. *Iniunctum fuit sibi, etc.*

Anno a Nativitate Domini millesimo .CCC^o.LXX°.VIII°., die iovis .XXI^a. die ianuarii.

Bevenguda, muller *quondam* d'en Sanxo Gascó, vehí de València, testimoni qui jurà dir veritat sobre los sants Quatre Vangelis de Déu de la man dreita

de aquella corporalment tocats. Et fon interrogada sobre la dita denunciació et capítols de aquella, la qual et los quals li foren lests punt a punt, singularment et distinta.

Et primerament, sobre lo primer capítol et dix que no y sab res sobre aquell, com les dites coses sien et stien en fur et en dret.

Interrogada sobre lo .II. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell. Bé ha hoïdes dir ella, dita testimoni, les dites coses en lo dit capítol contengudes [a lcu-nes] persones los noms de les quals a present ignora, que la dita mora stava en la moreria dels moros de València. Et àls no y sab.

Interrogada sobre tercer capítol, dix que ans de les festes de Nadal prop-passades, un dia, del qual a present ella, dita testimoni, no és membrant, estant ella, dita testimoni, dins casa d'en Andriats, perayre, hoí gran remor de part de fora et a la dita remor que ella, testimoni, hoí isqué de la dita casa d'en Andriats, pe-rayre, on ella, dita testimoni, stava segons dit ha, veu ella, testimoni, venir fugent un hom ab l'espà treyta et com no fogís ladonchs altra persona sinó solament lo dit hom, ella, testimoni, demanà alcunes persones, los noms dels quals a present ignora, per què fogia axí lo dit hom, tan corent. Et ladonchs fon respost a ella, testimoni, per aquelles persones que lo dit hom havia nafrada una mora. Et de continent, ella, testimoni, anà ves casa d'en Martí Alcorisa, sag, on ere la dita mora nafrada, per veure aquella. Et quant fon aquí, com la dita mora fos mal nafrada et tota sangonosa del cap, que li exia ||^{8r} molta sanch, veu ella, testimoni, que alguns hòmens los noms dels quals a present ignora, portaren la dita mora al metge. Et adonchs, ella, dita testimoni, tornà-se'n a casa sua. Et àls no y sab. Interrogada ella, dita testimoni, conex ni conexeria lo dit hom et dix que no's sab, com aquell ladonchs fogís axí reebueu que ella, testimoni, no'l poch divisar bé. Interrogada com sab ella, dita testimoni, les dites coses et dix que per ço que dit ha desús ella, dita testimoni, et testificat en son dit et deposició et per ço com hi fon ladonchs ella, dita testimoni, a les dites coses present, vehent et hoent segons dit ha desús.

Interrogada sobre lo .III°. capítol et dix que no y sab àls sobre ço que dit ha desus.

Interrogada sobre lo .V^o. capítol et dix que no y sab àls salvu ço que dit ha desús, com no u veés ni hi fos quant la nafraren.

Interrogada sobre lo .VI°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús.

Interrogada sobre lo .VII°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell. Bé ha oïdes dir ell<a>, dit<a> testimoni, les dites coses en lo dit capítol contengudes. Interrogada a qui havia hoïdes dir les dites coses et dix que alcunes persones, los noms dels quals no's acorda.

Interrogada sobre lo .VIII°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que damunt ha dit, ço és, que veu ladonch fogir lo dit hom per la forma desús per ella, testimoni, testificada.

Interrogada sobre lo .IX°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquells sal-
vu ço que demunt ha dit ella, dita testimoni, et testificat en sa deposició, com no
y sàpia res.

Interrogada sobre lo .X^o. capítol et dix que no y sab res com les dites coses
per fur se dejen mostrar.

Interrogada sobre lo .XI°. capítol et dix que fama és de les coses per ella, dita
testimoni, dites et testificades. Interrogada què és fama et dix que dita de moltes
persones.

Interrogada de parentela, *corupcione, subornacione etc.*, dixit non.

Interrogada qual part volria que obtingués lo present pleit et quèstió et
dix qualsevulla qui millor dret aja, com no li atanyien res la una part ni l'altra.
Iniunctum fuit sibi etc.

||^{8v} *Anno a Nativitate Domini millesimo .CCC^o.LXX°.VIII°., die iovis .XXI^a. die ianuarii.*

Margalida, muller *quondam* d'en Pere Thomàs, vehí de València, testimoni
qui jurà dir veritat sobre los sants Quatre Vangelis de Déu de la man dreta de
aquella corporalment tocats. Et fon interrogada sobre la dita denunciació et capí-
tols de aquella, la qual li fon lesta punt a punt, singularment et distinta.

Et primerament, sobre lo primer capítol et dix que no y sab res sobre aquell
ni sobre les coses en aquell contengudes, com les dites coses sien et stien en fur et
en dret. Et àls no y sab.

Ítem sobre lo .II°. capítol et dix que no y sab àls salvu que ella, dita testimo-
ni, ha hoït dir alcunes persones, los noms de les quals no s'acorda, que la dita mora
estava en la moreria dels moros de València.

Ítem, sobre lo .III°. capítol et dix saber sobre aquell ço que's seguex: que
ans de les festes de Nadal pus proppassades, un dia, del qual ella, dita testimoni, no
acorda, estant ella, testimoni, a la porta de son alberch, veu ella, dita testimoni,
venir per lo carer avant un hom corent ab una spa treta en la mà, tota sangonosa,
et altra persona no coria ab aquell ni detràs aquell ladonchs sinó lo dit hom. Et de
continent ella, testimoni, quasi en aquell instant pasat lo damunt dit hom qui fugia,
veu venir alcunes persones per lo carer avant, venints ves casa d'en Martí Alcorisa,
sag, vinens parlans, parlant et rahonan-se d'una mora que havien nafrada prop
casa d'en Martí Alcorisa. Et adonchs ella, testimoni, demanà que què era stat allò,
que un hom havia vist ella, testimoni, poch havia, que fugia ab l'espà treyta, tota
sangonosa. Et de continent, fon respost per aquelles dites persones, los noms dels
quals a present ignora, que lo dit hom que fogia ab la dita spa treyta havia nafrada
una mora prop casa d'en Martí d'Alcorisa, sag. Et finalment, ella, dita testimoni,
anà ves les cases del dit en Martí d'Alcorisa per veure la damunt dita mora nafrada.
Et quan fon, la veu, la sobredita mora nafrada et tota sangonosa, et veu que alguns
hòmens que aquí eren, los noms dels quals a present ignora, portaren-se'n aquella
al metge et ella, dita testimoni, tornà-se'n a sa casa. Et àls no y sab. Interrogada si

conex lo dit ¶^{9r} hom qui ladonchs fugia ni si'l vehia si'l conexeria, et dix que no bonament, com lo dit hom ladonchs coregués rebeu, per què ella, testimoni, no'l poch ben divisar. Et àls no y sab. Interrogada com sab ella, dita testimoni, les dites coses et dix que per ço que dit ha desús et testificat ella, dita testimoni, en son dit et deposició, et com hi fon ladonchs a les dites coses per ella dites et testificades present, vehent et hoent.

Interrogada sobre lo .iiii^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús et testificat ella, dita testimoni, en son dit e deposició, ço és, que veu ladonchs la dita mora nafrada et tota sangonosa.

Interrogada sobre lo .v^o. capítol et dix que no y sab res sobre aquell, com ella, dita testimoni, no ves res ladonchs de les dites coses en lo dit capítol contengudes ni sabés ni conegués la dita mora si ere prenyada o no.

Interrogada sobre lo .vi^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús. Bé ha hoïdes dir ella, dita testimoni, les dites coses, ço és, que la dita mora és morta per les dites nafres. Interrogada a qui havia hoïdes dir les dites coses et dix que a moltes persones, los noms de les quals a present ignora.

Interrogada sobre lo .vii^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús et testificat ella, dita testimoni, en son dit et deposició.

Interrogada sobre lo .viii^o. capítol et dix que ja u ha dit ella, dita testimoni, desús et testificat en son dit et deposició, ço és, ladonchs que veu fugir ab la spa treta, sangonosa, lo dit hom, per la forma desús per ella, dita testimoni, dita et testificada.

Interrogada sobre lo .ix^o. capítol et dix que no y sab res sobre aquell.

Interrogada sobre lo .x^o. capítol et dix que no y sab res sobre aquell, com les dites coses sien et stien en fur et en dret. Et àls no y sab.

Interrogada sobre lo .xi^o. capítol et dix que fama és de les coses per ella, dita testimoni, dites et testificades. Interrogada qu'és fama et dix que dita de moltes persones.

Interrogada de parentela, *corruptio, subornacione etc., et dixit non.*

Interrogada qual part volria que obtingués lo pleit et dix que aquella qui millor dret haja. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°.VIII°., die iovis .XXI^a. die ianuarii.

Francescha, muller d'en Gil Feràndeç, traginer, vehín ¶^{9v} de València, testimoni qui jurà dir veritat sobre los sants Quatre Vangelis de Déu de la man dreta de aquella corporalment tocats. Et fon interrogada sobre la dita denunciació et capítols de aquella, la qual et los quals li foren lests punt a punt, singularment et distinta.

Et primerament, sobre lo primer capítol et dix que no y sap res sobre aquell, com les dites coses per privilegis et per altres coses se deja mostrar.

Interrogat sobre lo .ii^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu que ha hoïdes dir ell, dit testimoni, les dites coses en lo sobredit capítol contengudes.

Interrogada a qui havia hoïdes dir les dites coses et dix que alcunes persones, los noms de les quals a present ignorava, que dehien que la dita mora estava en la moreria dels moros de València. Et àls no y sab.

Interrogada sobre lo .III°. capítol et dix que sobre aquell ço que s segue: que ans de les festes de Nadal de Nostre Senyor pus proppassades, un dia, del qual a present ella, testimoni, no s'acorda, estant ella, dita testimoni, en son alberch, hoí remor de paraules defora, en lo carer. Et ladonchs ella, dita testimoni, a la remor hisqué defora et, quant fon al portal, veu ella, testimoni, un hom, no sab ella, testimoni, si'l vehia si'l conexeria, que tenia en la mà una spa treyta et ab la dita spa donava grans colps a la dita mora. Et ladonchs, ella, damunt dita testimoni, vehent que lo damunt dit hom cruelment et sens pietat ferí ab la dita spa nua la dita mora, ella, testimoni, gità grans crits «via fora!». Et ladonchs, lo dit hom, als crits que ella, testimoni, gità et fahia, com s'i aplegàs molta gent, fugí ab la dita espà treyta et lexà la damunt dita mora ladonchs nafrada et cayguda en terra, tota sangonosa et sullada de la sanch que li exia de les dites nafres et sullada encara tota de fanch, com agués plogut. Finalment, com als crits de la dita testimoni et d'altres s'ajustàs molta gent, axí del vehinat com d'altres, los noms dels quals a present ignora ella, dita testimoni, anà a la dita mora, la qual jahia en lo terra, quasi prop la porta de la dita testimoni, et veu aquella fort mal aparellada et sangonosa lo cap et la persona, com ||^{10r} fos legament nafrada del colp et nafres en lo dit capítol contengudes. Et ladonchs, ella, dita testimoni, et los altres vehins que aquí eren, per reverència [de] Déu, jatsia la dita mora no fos de la ley de christians mas per ço que no morís aquí et que la portasen a morir entre sos parents moros a la moreria, pregaren al fill d'en Martí d'Alcorisa, sag, et a un altre jove qui apellen Proheça, que la portasen com mils poguesen al metge per cura<r>-la. Et ladonchs, los dits jòvens portaren-la-s'en al metge, no sap ella, dita testimoni, a qual metge. Et àls no y sab. Interrogada com sab ella, dita testimoni, les dites coses et dix que per ço que dit ha ella, dita testimoni. Et per ço com hi fon ladonchs ella, dita testimoni, a les dites coses present, vehent et hoent, si, segons et per la manera que ella, dita testimoni, desús ha dit et testificat en son dit et deposició.

Interrogada sobre lo .IIII°. capítol et dix que segons dit ha, veu ladonchs ella, dita testimoni, la dita mora nafrada per la forma sobredita, et que de les dites nafres d'aquella exia molta sanch. Et àls no y sab. Interrogada com sab ella, dita testimoni, les dites coses et dix que per ço com ho veu, segons dit ha, et hi fon present.

Interrogada sobre lo .V^o. capítol et dix que és ver et cert que la dita mora, per los colps grans que lo dit hom li donava, caygué en terra en lo fanch e-s sullà tota, segons dit ha. Si ere prenyada la damunt dita mora o no, no y sab àls. Interrogada com sab ella, testimoni, les dites coses et dix que per ço com ho veu ladonchs et hi fon present a-quelles, segons que dit ha desús.

Interrogada sobre lo .VI°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell. Bé ha oïdes dir ella, dita testimoni, les dites coses en lo dit capítol contengudes, ço és,

que la dita mora és morta, stiga o no, no y sab àls. Interrogada a qui havia hoïdes dir ella, dita testimoni, les dites coses et dix que a moltes persones, los noms de les quals a present ignora.

Interrogada sobre lo .VII°. capítol et dix que no y sab àls salvu ço que dit ha desús en lo precedent capítol, ço és, que la dita mora és morta per ocasió et rahó de les dites nafres feites per lo dit hom ladonchs en la persona de aquella. Àls no y sab. Interrogada a qui havia hoïdes ^{||10v} dir les dites coses et dix que a moltes persones, los noms de les quals a present ignora.

Interrogada sobre lo .VIII°. capítol et dix que ja u ha dit desús ella, dita testimoni, et testificat en son dit et deposició, ço és, que quant lo dit hom donava colps a la dita mora ab l'espà, als crits que ella, testimoni, cridà, aquell dit hom fogí de continent ab l'espà treyta. Et àls no y sab. Interrogada com sab ella, dita testimoni, les dites coses et dix que per ço com hi fon ella, dita testimoni, a les dites coses ladonchs present, veent et hoent. Et àls no y sab sobre aquell dit capítol.

Interrogada sobre lo .IX°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús et testificat ella, dita testimoni, en son dit et deposició desús feta.

Interrogada sobre lo .X^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell, com les dites coses per fur et bona rahó dejen ésser determenades et jutgades.

Interrogada sobre lo .XI°. capítol et dix que fama és de les coses per ella, dita testimoni, dites et testificades. Interrogada que és fama et dix que dita de persones.

Interrogada de *parentela, corrupcion, subornacione etc.*, et dixit non.

Interrogada qual part volria que obtingués lo pleit et dix que aquella qui millor dret aja. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°.VIII°., die sabbati .XXIII^a. die ianuarii.

Berthomeu Tovya, texidor, vehín de la ciutat de València, testimoni qui jurà dir veritat sobre los sants .IIIIe. Vangelis de Déu de la man dreta de aquell corporalment tocats. Et fon interrogat sobre la damunt dita denunciació et capítols de aquella, la qual et los quals li foren lests punt a punt, singularment et distinta.

Et primerament, sobre lo primer capítol et dix que no y sab res sobre aquell, com les dites coses sien et stien en fur et en dret.

^{||11r} Ítem, fon interrogat sobre lo .II. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús. Bé ha hoït dir ell, dit testimoni, que lo damunt dit denunciat ere de la moreria et stava en aquella, et àls no y sab. Interrogat a qui havia hoïdes dir ell, dit testimoni, les dites coses et dix que algunes persones, los noms de les quals a present ignora.

Interrogat sobre lo .III°. capítol et dix saber sobre aquell ço que's seguex: que pot haver sis setmanes poch més ho menys, a prop de dos meses poch més ho menys, estant ell, damunt dit testimoni, dins casa sua texint dins son teler, hoí ell, testimoni, gran remor de part de fora, en la carrera. Et ladonchs ell, dit testimoni, a la dita remor isqué et quan fon exit en la carera veu venir per lo carer, anant fugent

reebeament un hom morach, quasi negre més que no blanch, lo qual, si ell, dit testimoni, vehia, no sab si'l conexeria, et portava fugent ladonchs l'a spa treyta davall la gramalla. Et ladonchs ell, dit testimoni, demanà alcunes persones que venien e's rahonaven entre ells matexs que què ere allò, que un hom fugia ab l'espà treta per lo carer avant. Et de continent, fon respost a ell, dit testimoni, per los dits hòmens o persones, los noms dels quals a present ignora, les paraules següents o semblants:

«L'om qui vos vés que fugia ab l'espà treta ha nafrada una mora prop casa d'en Martí Alcorisa, sag, et per la dita rahó fugia».

Et adonchs, ell, dit testimoni, anà ves casa del damunt dit en Martí d'Alcorisa per veure la dita mora nafrada que dehien li havien dit ladonchs. Et quant fo prop casa del damunt dit en Martí d'Alcorisa veu ell, dit testimoni, molta gent et moltes persones, los noms dels quals a present ignora, que estaven aquí ajustats mirant una mora nafrada, ço és, la damunt dita mora, la qual era legament nafrada et tota sangonosa lo cap et les espatles et sullada de fanchs, com agués ladonchs plogut, jaent a la porta del damunt dit Martí d'Alcorisa, sag. Et finalment, quant ell, damunt dit testimoni, hac vista la dita mora nafrada et lo dit hom fugent per la forma sobredita et per ell, dit testimoni, dita et testificada, ell, dit testimoni, tornà-se'n a casa sua per fer sa feyna. ||^{1v} Et àls no y sap. Interrogat com sab ell, dit testimoni, les dites coses per ell dites desús testificades et dix que per ço que ell, dit testimoni, ha dit desús et testificat en son dit et deposició, ço és, que fon ladonchs a les dites coses present, veent et hoent segons dit ha desús.

Interrogat sobre lo .IIII°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús et testificat ell, dit testimoni, en son dit et deposició, ço és, que veu que la dita mora ladonchs nafrada et sangonosa de la sanch que li exia de les nafres et sullada de fanch, com fos cayguda en terra per les dites nafres que tenia, a vejares del dit testimoni com fos fort mal nafrada. Et àls no y sab. Interrogat com sab ell, dit testimoni, les dites coses et dix que per ço que dit ha desús et testificat en son dit et deposició et com ho veu.

Interrogat sobre lo .V^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que damunt ha dit et testificat ell, dit testimoni, en son dit et deposició, ni sab si la dita mora era prenyada o no.

Interrogat sobre lo .VI°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell ni sobre les coses en aquell capítol contengudes. Bé ha oït dir ell, dit testimoni, que la dita mora és morta, no sab ell, dit testimoni, per què ni per què no, ni si parí ni ha parit o no. Et àls no y sab. Interrogat a qui havia oïdes dir ell, dit testimoni, les dites coses et dix que a moltes persones, los noms de les quals a present ignora.

Interrogat sobre lo .VII°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell ni sobre les coses en aquell dit capítol contengudes, salvu ço que dit ha ell, dit testimoni, et testificat desús en son dit et deposició, que hoí dir alcunes persones, los noms de les quals a present ignora, que la dita mora ere morta, no sab ell, testimoni, per què ni per què no.

Interrogat sobre lo .VIII°. capítol et dix que ja u ha dit desús, que ladonchs quant se dix que la dita mora fo nafrada veu ell, dit testimoni, fogir lo dit hom qui's dehia que ho avia feit, ab l'espà treyta de daval la gramalla. Àls no y sab. Interrogat com sab ell, dit testimoni, les <dites> coses et dix que per ço que dit ha desús ell, dit testimoni, et testificat en son dit et ||^{12r} deposició, com ho vés ladonchs, segons dit ha desús.

Interrogat sobre lo .IX°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell ni sobre les coses en lo dit capítol contengudes.

Interrogat sobre lo .X^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell, com les dites coses sien et stien en fur et en dret, et àls no y sab.

Interrogat sobre lo .XI°. capítol et dix que fama és de les coses per ell, dit testimoni, dites et testificades. Interrogat qué és fama, et dix que dita de moltes persones.

Interrogat de *parentela, corrupcione, subornacione etc., et dixit non.*

Interrogat qual part volria que obtingués lo present pleit et dix que quelsevulla qui millor dret aja, com no li atanhuen (sic) res la una part ni l'altra, com no conega lo dit hom denunciat ni agué jamés vista la mora tro que la veu nafrada. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°.VIII°., die sabbati .XXIII^a. ianuarii.

Francesch Proença, texidor, vehín de València, testimoni qui jurà dir veritat sobre los sants Quatre Vangelis de Déu de la man dreta de aquell corporalment tocats, fon interrogat sobre la dita denunciació et capítols de aquella, la qual et los quals li foren lests punt a punt, singularmente et distinta.

Et primerament, sobre lo primer capítol et dix que no y sab res sobre aquell com les dites coses en lo dit capítol contengudes sien et stien en fur et en dret et privilegis.

Interrogat sobre lo segon capítol et dix que no y sab àls sobre aquell ni sobre les coses en lo damunt dit capítol contengudes. Bé ha hoït dir ell, dit testimoni, que la dita mora stava en la moreria de València, àls no y sab. Interrogat a qui havia hoïdes dir les dites coses et dix que a moltes persones, los noms de les quals a present ignora.

Interrogat sobre lo .III°. capítol et dix saber sobre aquell ço que's seguex: que ans de les festes de Nadal ara proppassades, estant ell, damunt dit testimoni, dins casa sua, hoí gran remor en la carera. Et a la remor, ||^{12v} ell, dit testimoni, isqué a la carrera et quant fon en la carera ell, dit testimoni, demanà alcunes persones, los noms dels quals a present ignora, quina remor ere aquella. Et ladonchs, fon respost a ell, dit testimoni, les paraules següents o semblants: «sapiats que un hom à nafrada et morta una mora prop casa d'en Martí d'Alcorisa, sag, et ha ho feit lo dit hom qui és cristià, et dien que ere marit de la dita mora, com aquell ans fos moro».

Et ladonchs ell, dit testimoni, hoïdes les dites paraules, per saber aquelles et lo feit, anà ves casa del damunt <dit> Martí d'Alcorisa et quant fon aquí veu ell, damunt dit testimoni, moltes persones aplegades et justades ab gran remor et ell, dit testimoni, demanà que què havien et dixeren a ell, testimoni: «Sapiats que un hom que se'n és fuyt ab la spa treyta à nafrada aquesta mora et crehem que l'aurà morta, que mal és nafrada. Et axí, pregam-vos per amor de Déu, per ço que no's muyra açí aquesta mora, que la ajudets menar a casa del metge».

Et ell, testimoni, a pregàries de les moltes persones que aquí eren acostats a la dita mora, la qual jahia tota scamardada en terra, sangonosa tot lo cap et les spatles, sullada de fanch com agués plogut, et veu aquella nafrada de dos colps en lo cap dels quals, segons dit ha, exia molta sanch. Et ell, dit testimoni, ladonchs, a pregàries de molts, ensemps ab lo fill de Martí Alcorisa, sag, preseren la damunt dita mora, la qual ladonchs estava malmenada, et portaren aquella com mils pogueren a casa de n'Arnau Metge, prop la moreria, et quant fon aquí lexaren-la ell, testimoni, et lo fill de dit en Martí d'Alcorisa et tornaren a lurs cases. Àls no y sab. Interrogat si ell, testimoni, conexeria lo dit hom qui's diu que féu les dites nafres si'l vehia, et dix que no'l conexeria com no'l ves fogir ladonchs sinó que hoï dir que'l hom que havia nafrada la dita mora ere fuyt. Interrogat a qui havia hoïdes dir les dites coses et dix que algunes persones, los noms dels quals a present no s'acor-^{13r}-da. Et àls no y sab. Interrogat com sab ell, dit testimoni, les dites coses per ell dites et testificades, et dix que per ço que dit ha desús et testificat ell, dit testimoni, en son dit e deposició, com hi fon ladonchs aquelles a present, veent et hoent, segons dit ha desús et testificat en sa deposició.

Sobre lo .IIII°. capítol et dix que no y sab àls sobre lo dit capítol, salvu ço que dit ha desús, ço és, que la dita mora veu ladonchs ell, dit testimoni, nafrada al cap et dels colps exia molta sanch, segons dit ha desús. Interrogat com ho sap et dix que per ço com ho veu, com la portàs al metge ab lo²⁰ fill d'en Martí d'Alcorisa.

Interrogat sobre lo .V^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que damunt ha dit et testificat ell, dit testimoni, en son dit et deposició, com ell, dit testimoni, no veés si la dita mora caygué ni ere prenyada o no, com fos en casa del dit testimoni segons dit ha desús.

Interrogat sobre lo .VI°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha ell, dit testimoni, desús en son dit et deposició. Bé ha hoït dir ell, dit testimoni, que la dita mora és morta per rahó et ocasió de les dites nafres et ferides que li foren feites per lo dit hom. Si ere prenyada o no, no y sab res. Interrogat com sab ell, dit testimoni, les dites coses et dix que per ço que dit ha desús, com ho aja hoït dir a moltes persones, los noms de les quals a present ignora.

¶ ²⁰ En realitat diu *allo*.

Interrogat sobre lo .VII°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús et testificat ell, dit testimoni, en son dit et deposició, ço és, que-ll, dit testimoni, ha hoït dir que la dita mora és morta per rahan et occasió de les dites nafres. Et àls no y sab. Interrogat a qui ha hoïdes dir ell, dit testimoni, les dites coses et dix que a moltes persones los noms de les quals a present ignora.

Interrogat sobre lo .VIII°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell ni sobre les coses en lo dit capítol contengudes, salvu ço que dit ha desús et testificat ell, dit testimoni, en son dit et deposició, com ell, dit testimoni, no ves ladonchs fogir lo dit hom que's diu que nafrà la dita mora.

||^{13v} Interrogat sobre lo .IX°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell ni sobre les coses en aquell contengudes. Bé ha hoït dir ell, dit testimoni, que lo hom qui havie nafrada la mora devant casa d'en Martí d'Alcorisa havien pres. Et àls no y sap. Interrogat a qui havia hoïdes dir ell, dit testimoni, les dites coses et dix que a moltes persones, los noms de les quals a present ignorava.

Interrogat sobre lo .X^o. capítol et dix que no y sab res sobre aquell ni sobre les dites coses en aquell contengudes, com les dites coses sien et stien en fur et en dret, et àls no y sab.

Interrogat sobre lo .XI°. capítol et dix que fama és de les coses per ell, dit testimoni, dites et testificades. Interrogat que és fama et dix que dita de moltes persones, ço que dien comunament.

Interrogat de *parentela, corrupcion, subornacione etc.*, et dixit non.

Interrogat qual part volria que obtingués lo present pleit et dix que aquell qui millor dret aja, com no li atangués res los uns ni los altres. Et àls no y sab. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°.VIII°. die mercurii .XXVI^a. madii.

N'Arnau Metge, cirurgià de la ciutat de València, testimoni qui jurà dir veritat sobre los sants Quatre Vangelis de Déu de la man drete de aquell corporalment tocats, et fon interrogat sobre la damunt dita denunciació, la qual li fon lesta punt a punt, singularment et distinta.

Et primerament, sobre lo primer capítol et dix que no y sab sobre aquell alguna cosa, com les dites coses en lo damunt dit capítol contengudes sien et stien en cartes et en privilegis del senyor rey.

Interrogat sobre lo .II. capítol et dix que no y sab àls²¹ sobre aquell salvu ço que damunt ha dit et testificat ell, dit testimoni, en son dit et deposició. Bé ha hoïdes ell, dit testimoni les ||^{14r} dites coses en lo dit capítol contengudes. Interrogat a qui havia hoïdes dir ell, dit testimoni, les dites coses et dix que algunes persones, los noms dels quals a present no es membrant, que sí conexien la dita Axa, mora,

¶ ²¹ Repetit: *sab àls*.

ladonchs el temps que vivia, que dehien que aquella stava et habitava en la moreria de València, et àls no y sab.

Interrogat sobre lo .III°. capítol et dix saber sobre aquell ço que's segueix: que en l'any proppassat, un dia, del qual a present ell, dit testimoni, no es membrant, ell, dit testimoni, que fos en lo dit mes de noembre, fon portada per alguns hòmens, los noms dels quals no s'acorda ni masa bé a present no·ls conexeria, a casa del dit testimoni la damunt dita mora nafrada dels colp<s> et nafres en lo damunt dit capítol contengudes. Et ladonchs, ell, dit testimoni, demanà als dits hòmens qui havien portada la dita nafrada que qui l'avía nafrada axí la dita mora, com fos mal aparellada et perdès molta sanch, ni la dita mora d'on ere. Et fon respost per aquell a ell, dit testimoni, les paraules següents o semblants: «Sènyer, aquesta mora dien qu'és de la moreria de aquí, de València, et anava ves les partides del molí de na Revella et un christià que solia ésser moro, qui dien que solia ésser son marit d'aquesta mora, à-la axí nafrada com vets. Et nosaltres, per pietat et per reverència de Déu, jatsia sia mora, per ço com és stada nafrada en les partides desús dites del molí de na Revella et prop les cases de nosaltres, avem-la portada ací a metgar a vós». Et ladonchs, ell, dit testimoni, curà la damunt dita mora de les dites nafres tant com poch, ensemps ab en Lorenç Ballester, cirurgià, vehín de la ciutat sobredita. Et àls no y sab. Interrogat com sab ell, dit testimoni, les dites coses per ell dites et testificades, et dix que per ço que dit ha desús ell, dit testimoni, et testificat en son dit et deposició.

Interrogat sobre lo .IIII°. capítol et dix que ja u ha dit desús, ço és, que les dites nafres, les quals la dita mora occisa tenia ladonchs en les partides en lo precedent capítol contengudes, vengueren a gran escampament de sanch de aquelles, ladonchs exia molta sanch. Interrogat com ho sab et dix que per ço que dit ha desús en sa deposició.

||^{14v} Interrogat sobre lo .V^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús et testificat en sa deposició. Bé ha hoïdes dir ell, dit testimoni, les dites coses en lo dit capítol contengudes. Interrogat a qui havia hoïdes dir ell, dit testimoni, les dites coses et dix que alcunes persones els noms dels quals a present ignora.

Interrogat sobre lo .VI°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell, salvu ço que damunt ha dit et testificat ell, dit testimoni, en son dit et deposició desús feta en lo precedent capítol, ço és, que havia hoïdes dir les dites coses a moltes persones de qui no s'acorda.

Interrogat sobre lo .VII°. capítol et dix saber sobre aquell ço que's segueix: que és ver et cert et sab ell, dit testimoni, que la damunt dita mora Axa, occisa, és morta et pasà de aquesta present vida per rahó et ocasió de les dites nafres et ferides, les quals tenia en la persona sua, no contrastant lo prenyat de què ere prenyada, ço és, que lo parir li vingués sobre les nafres, car les nafres et lo cascament fon ocasió que aquella parís ans de ora, però per tot allò aquella és morta certament

per rahon et occasió de les nafres que tenia ladonchs. Interrogat com ho sab ell, dit testimoni, les dites coses et dix que per ço com ell, testimoni, segons dit ha, la pensava ensemps ab lo dit en Lorenç Ballester, et sab les dites coses, que aquella és morta per rahó et occasió de les dites nafres et no per àls, segons cos de natura et de medecina et de cirurgia.

Interrogat sobre lo .VIII°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús en sa deposició.

Interrogat sobre lo .IX°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell sinó ço que dit ha desús ell, dit testimoni, et testificat en son dit et deposició.

Interrogat sobre lo .X^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell com les dites coses sien et stien en fur et en dret segons que en lo dit capítols és contengut.

Interrogat sobre lo .XI°. capítol et dix que fama és de les coses per ell, dit testimoni, dites et testificades. Interrogat que és fama et dix que dita de moltes persones.

Interrogat de parentela, *corupcion, subornacione etc.*, et dixit non.

¶^{15r} Interrogat qual part volria que obtingués lo present pleit et dix que aquell qui millor dret aja. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°.VIII°., die mercurii .XXVI. die madii.

En Lorenç Ballester, cirurgia, ciutadan de la ciutat de València, testimoni qui jurà dir veritat sobre los sants .III^c. Vangelis de Déu, de la man dreta de aquell corporalment tocats. Et fon interrogat sobre la dita denunciació et capítols de aquella, la qual li fon lesta punt a punt, singularment et distinta.

Et primerament, sobre lo primer capítol et dix que no y sab res sobre les dites coses en lo dit capítol contengudes, com aquelles per cartes et per altres coses se deja mostrar perquè ell, dit testimoni, àls no y sab sobre aquell.

Interrogat sobre lo .II°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell, salvu que ha hoïdes ell, dit testimoni, dir les dites coses en lo damunt dit capítol contengudes. Interrogat a qui havia hoïdes dir ell, dit testimoni, les dites coses et dix que algunes persones los noms de les quals a present ignora, ço és, que la mora occisa, al temps que vivia, estava et habitava en la moreria de València.

Interrogat sobre lo .III. capítol et dix si saber sobre aquell ço que's segueix: que en l'any proppasat, que creu ell, dit testimoni, que fos en lo dit mes de noembre, ell, dit testimoni, veu algunes vegades la dita mora occisa nafrada, et tenia en la persona de aquella les nafres en lo sobredit capítol contengudes al començament, quant ell, testimoni, ensemps ab n'Arnau Metge, guardaven la dita mora²² occisa, de les nafres de aquella exia gran molta sanch. Et adonchs, ell, dit testimoni, demanà algunes persones que aquí eren, les quals havien portada aquella a casa

¶²² A l'original: *morta*.

del dit n'Arnau, que qui havia nafrada la dita mora et fon-li respost que un cristià novell, lo nom del qual no sab, ho avie feit, qui ere o solia ésser marit de aquella estant moro et que la havia aguaytada en les partides del molí de na Rovella et que la havia nafrada, et àls no y sab. Interrogat com sab ell, dit testimoni, les dites coses et dix que per ço com ho veu, segons dit ha, et per ço com ell, ensemps ab lo dit n'Arnau Metge, la pensaven de les dites nafres segons dit ha.

Interrogat sobre lo .IIII°. capítol et dix que veu ladonchs ell, dit testimoni, que ||^{15v} de les dites nafres exia gran escampament de sanch. Interrogat com ho sab et dix que per ço que dit ha desús.

Interrogat sobre lo .V^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell. Bé a hoïdes dir ell, damunt dit testimoni, les dites coses en lo sobredit capítol contengudes. Interrogat a qui havia hoïdes dir ell, dit testimoni, les dites coses et dix que a moltes persones los noms de les quals a present ignora.

Interrogat sobre lo .VI°. capítol et dix que no y sab ell, dit testimoni, sobre les dites coses en lo dit capítol contengudes, salvu ço que dit ha desús en sa deposició.

Interrogat sobre lo .VII°. capítol et dix saber sobre aquell ço que's seguex, ço és, que sab ell, dit testimoni, de certa sciència que la damunt dita Axa, morta occisa, és morta et pasada de aquesta present vida per rahó et ocasió de les dites nafres, les quals tenia en la sua persona, no contrastant lo prenyat de què aquella ere prenyada, ço és, que lo parit li vinguès sobre les nafres, car les nafres et lo casament fon ocasió et rahó que la dita Axa, occisa, parís ans de temps, però per tot lo parir ni per lo prenyat aquella és morta certament, segons cos de natura, de medecina et de cirurgia, et per rahó et ocasió de les dites nafres et ferides les quals, segons dit ha desús ell, dit testimoni, aquella tenia en la sua persona et li foren ladonchs fetes. Interrogat com sab ell, dit testimoni, les dites coses et dix que per ço com ell, dit testimoni, ensemps ab lo dit n'Arnau Metge, tenien en cura et pensaven la dita mora, ladonchs occisa, de les dites nafres, segons dit ha.

Interrogat sobre lo .VIII°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha ell, dit testimoni, desús et certificat en son dit et deposició desús feta.

Interrogat sobre lo .IX. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús ell, dit testimoni, en sa deposició.

Interrogat sobre lo .X^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell ni sobre les coses en aquell contengudes, salvu ço que damunt ha dit et testificat ell, dit testimoni, en son dit et deposició, com les dites coses sien et stien en fur et en dret.

||^{16r} Interrogat sobre lo .XI°. capítol et dix que fama és de les coses per ell, dit testimoni, dites et testificades. Interrogat que és fama et dix que dita de moltes persones.

Interrogat de parentela, *corupcione, subornacione etc., dixit non.*

Interrogat qual part volria que obtingués lo present pleit et dix que qualsevulla que millor dret aja, que no li atanyen res los uns ni los altres. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°.VIII°., die veneris .XXVIII^a. die madii.

Na Maria, muller *quondam* d'en Pere Miramar, vehín de València, que està en la moreria de la dita ciutat, defunt, testimoni qui jurà dir veritat sobre los sants Quatre Evangelis de Déu de la man dreta de aquella corporalment tocats, fon interrogada sobre la damunt dita denunciació et capítols de aquella, la qual li fon lesta punt a punt, singularment et distinta.

Et primerament, sobre lo primer capítol et dix que no y sab àls sobre aquell ni sobre les coses en aquell enseguides, com les dites coses en lo damunt dit capítol expresades sien et stien en fur et en dret et per cartes se deje mostrar et per altres coses.

Interrogada sobre lo .II°. capítol et dix si saber sobre aquell ço que's segueix, ço és, que veu ella, dita testimoni, star et habitar la damunt dita Axa, mora occisa, en lo temps que vivia, en la dita moreria de València, et aquí stava et tenia sa casa, segons altres moros de la dita moreria fan.

Interrogada com sab ella, damunt dita testimoni, les dites coses desús per ella dites et testificades, et dix que per ço que dit ha et per ço com la y veu star et habitar, ella testimoni, et axí matex hi està et habita ella, dita testimoni, en la dita moreria, axí com altres christians.

Interrogada sobre lo .III°. capítol et dix si saber sobre aquell, ço que's segueix, que en l'any pus proppassat, un dia, del qual a present ella, dita testimoni, no s'acorda però que ere poch dies ans et temps ans de la festa de Nadal proppassada, veu ella, damunt dita testimoni, que la dita Axa, mora occisa, fon portada nafrada a casa de aquella, on aquella stava en la dita moreria, et tota sangonosa. Et adonchs, ella, ^{16v} dita testimoni, ab altres del vehinat anaren a casa de aquella et demanaren que qui havia nafrada la damunt dita mora ta<nt> mal. Et fon respost per alcunes persones, los noms de les quals a present ella, testimoni, ignora, que lo marit que solia star de aquella, lo qual s'era feyt christià novell, l'avia nafrada en les partides del molí de Na Rovella, et àls no y sab. Interrogada com sab ella, dita testimoni, les dites coses et dix que per ço que dit ha desús et testificat en sa deposició.

Interrogada sobre lo .IIII°. capítol et dix que no y sab àls salvu ço que dit ha desús, ço és, que veu ladonchs la damunt dita mora nafrada et tota sangonosa <per> lo cap et les espales, et àls no y sap. Interrogada com sap les dites coses et dix que per ço que dit à desús ella, testimoni, perquè ho veu.

Interrogada sobre lo .V^o. capítol et dix que no y sab àls salvu que ha hoït dir les dites coses en lo dit capítol contengudes, ço és, que la dita mora Axa caygué, ladonchs quant fon nafrada, en terra, et que ere prenyada, com ella, testimoni, li levàs la criatura après que fon nafrada. Interrogada a qui havia hoïdes dir les dites coses et dix que alcunes persones, los noms de les quals no's s'acorda.

Interrogada sobre lo .VI°. capítol et dix saber sobre aquell ço que's segueix, que quant la damunt dita Axa, mora occisa, fon nafrada ladonchs et portada a sa

casa, a poch temps et a fort poch dies aquella volch parir. Et adonchs, alcunes dones del vehinat, veent que la dita mora volia parir, cridaren a ella, testimoni, com sia madrina et leu infans, et dixeren que hi pasàs per amor de Déu. Et ella, testimoni, per amor de Déu pasà-hi. Et quant hi fon pasada veu la dita Axa, mora, que podia tota, et tanta ere la pudor que li exia devall et damunt de la persona que quasi no s'i podia hom acostar, com fos tota trencada et crebantada de les nafres et del caure que havia feit, segons que's diu, quant la nafraren. Et finalment, estant aquí ella, testimoni, la dita mora parí una criatura filla, la qual nasqué tinent lo peus als musclos, tota trencada, et pegats los peus ab los musclos, et tenia la dita ^{17r} criatura un colp en la squena et ere tota afollada et fora de tot galip et forma. Et adonchs, quant aquella hac parit la dita criatura, com fos viva et temén que no morís sens batisme, anà a casa del honrat en Jacme Anglés et dix-lo-hi. Et ladonchs, un capellà de casa del dit en Jacme Anglés batejà la criatura que la dita mora havia parida, et quant fon batejada morí. Et visqué la dita Axa, mora, après que hac parit la dita criatura, tro a .VIII. dies poch més o menys, et àls no y sab. Interrogada com sab ella, dita testimoni, les dites coses et dix que per ço que dit ha desús ella, dita testimoni, et testificat en son dit et deposició, per ço com hi fon ladonchs ella, testimoni, present, veent et hoent a les dites coses desús per ella dites et testificades.

Interrogada sobre lo .VII°. capítol et dix que sab ella, testimoni, que creu que aquella dita mora occisa sia morta per rahó et ocasió de les dites nafres et no per àls, com après que hac parit, segons dit ha, pasats tro a .VIII. dies morí et pasà de aquesta present vida. Interrogada com ho sab et dix que per ço com la veu et hi fon quant aquella morí, ab d'altres dones de què a present no's acorda.

Interrogada sobre lo .VIII°. capítol dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha et testificat ella, dita testimoni, en son dit et deposició, bé ha hoïdes dir ella, dita testimoni, les dites coses en lo dit capítol contengudes. Interrogada a qui havia hoïdes ella, dita testimoni, les dites coses et dix que a moltes persones los noms de les quals a present ignora.

Interrogada sobre lo .IX°. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que dit ha desús. Bé ha hoïdes dir ella, dita testimoni, les dites coses en lo dit capítol contengudes. Interrogada a qui havia hoïdes dir les dites coses et dix que a moltes persones, los noms de les quals a present ignora.

Interrogada sobre lo .X^o. capítol et dix que no y sab àls sobre aquell salvu ço que damunt ha dit et testificat ella, dita testimoni, en son dit et deposició, com les dites coses sien et stien en fur et en dret et per cartes del senyor rey se deja mostrar et per altres coses.

Interrogada sobre lo .XI°. capítol et dix que fama és de les coses dites per ella, ^{17v} dita testimoni, dites et testificades. Interrogada qu'és fama et dix que dita de moltes persones.

Interrogada de parentela, *corupcion*e, *subornacione* etc., dixit non.

Interrogada qual part volria que obtingués lo present pleit et dix que aquell qui millor dret aja. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Post hec, die mercurii intititata .VI^a. octobris anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°.VIII°., denant lo dit honrat justícia comparech lo dit en Pere Cavaller, en lo dit nom, et present lo dit n'Artús de Colent, procurador miserable qui desús, denant aquell per scrit posà ço que's seguex:

Al·legan de son bon dret, lo dit n'Anthoni Panés,²³ *dicto nomine*, diu que la sua intenció és plenerament fundada et provada segons que appar per los testimonis per aquesta part produhits et donats, los quals deposen de certa sciència que'l dit en Pere Centelles naffrà la dita sua muller et que per ocasió de les dites naffres és morta et passada de aquesta present vida. Et axí mateix, és provat que la dita Axa ere prenys et, per rahó de les dites naffres, la criatura ixqué ans de sos dies del ventre de la mare et que era tota trencada et pengada, per la qual cosa la dita criatura morí sopte que fon nada et bategada. Per què, confian de son bon dret, si l'altra part àls dir no vol, renúncia et conclou et demana sentència per si et part sua ésser donada, condempnan lo dit en Pere Centelles en tot ço que condempnar faça et en les mesions. Emperò, si vós, honrat justícia, era ben vist que'l dit Pere Centelles fos atormentat, en aquest cas.²⁴

9.

1378, gener, 19. València.

Alí Albarramóni, sarraí de la moreria de València, lloga per dos anys a Domingo Peres, tintorer de València, un obrador de tintoreria situat a la parròquia de Sant Joan de la ciutat, als baixos de la casa del dit sarraí, els quals té sota cens anual al convent de monges de Santa Clara.

ARV, *Protocols*, núm. 2.869, notari Pere Dezprats.

Die martis, .XIX^a. die ianuarii anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXX°.VIII°.

Ali Albarramoni,²⁵ serracenus morarie civitatis Valencie, scienter loco et ad logerium trado vobis Dominico Pereç, tintorerius dicte civitatis, presenti, et vestris, quoddam operatorium cum *sostre* tantum situm in parochia Sancti Johannis Valencie, que est ius ospici mei, siti in dicto loco, que ospicium et operatorium tenentur sub dominio monialium Sancte Clare ad censum .XIII. solidorum et ad laudimium et faticam, prout afrontatur cum domibus Egidii Montpaho et cum domibus Fortunyo Boser et cum via publica. Iamdictum operatorium tintore-

¶ ²³ Procurador fiscal del rei. ¶ ²⁴ Tot seguit, el document remet a un altre full: *Vide ante in .XV^a. manu, in prima*. Correspon al full 1 de la

mà 15 del *Llibre de Denuciacions del Justícia Criminal* d'aquest any, 1373, actualment no conservat. ¶ ²⁵ Al marge esquerre: *Pagà Alí .XII. diners*.

rium cum dicto *sostre* et cum²⁶ quinque *gerras ficadas* in terra, *caldera* et *just* ad opus dicti ofici, loco etc., ad duos annos primos venturos precio duodecim librarum regalium Valencie, scilicet sex librarum pro quolibet anno, quarum mihi solvatis in continenti quinquaginta quinque solidos regalium || Valencie, et residuos sexsaginta solidos in²⁷ fine dicti anno et sic sequatur in secundo anno sequenti. Ita tamen, quod ego teneam solvere dictum censum vel vos solvatis pro me dicto logerio, necnon tamen quod ego posim operare in dicta caldera *\franchament/* si et quando vos ipsa non teneretis nec necessaria haberetis etc. *\Ita tamen, quod predictas *geras, caldera, just* et alia aparamenta in fine dicti logeri vel temporis restituere tales cum sunt de presenti/. Et sic promito etc., obligando bona mea etc. Ad hec autem ego, dictus Dominicus Pereç, acceptans dictum logerium ad dictum tempus promito omnia supradicta et solvere dictum logerium etc. Et ad maiorem securitatem dono vobis fidanciam pro predictis et dicto logerio Johannem Royç, tintorerium, vicinum Valencie, presentem etc.*

Testes Franciscus Gomar, sagionus, vicinus Valencie, et [Abdu]lmelech Almedí, *moro d'Anfandagella*.

10.

1380, gener, 20. València.

Rendició de comptes entre Pere Vinyals, mercader de València, Azmet Al-Roig i Ali Albarramoní, moros de la moreria de València, sobre una comanda de blat per a portar-lo de Honein (Ona) a Ceuta, al nord d'Àfrica, i sobre altres negocis de la companyia formada per aquests.

ARV, *Protocols*, núm. 2.772, notari Guillem Vallseguer.

Petrus Vi<n>yals, mercator Valencie, ex una parte, et Açmet Alroig et Ali Barramoni, sarraceni Valencie, ex altera, confitemur nos dicte partes quod venimus ad invicem nos dicte partes *\ad/* computum et rationem super omnibus debitis, comandis et rebus quas habuimus inter nos, et signanter de quadam comanda quam recepit || dictus Ali a dicto Petro *de forment* quod recepit in One et portavit a Cepta in barcha Johannis Amat *\de Litteris, et/* de omnibus aliis rebus usque in presenti die. Quo compoto viso, invenimus quod una pars alteri non habet amplius recedere, nisi quod ego dictus Petrus Vi<n>yals²⁸ habebam recedere vobis, dicto Açmet Alroig, centum et *tres dobles morisques*, undecim libras et quinque solidos regalium Valencie. Item, dictus Ali Barramoni habebat recedere mihi, dicto Petro Vi<n>yals, *.XLIX. dobles e miga morisques* quas ego, dictus Açmet Alroig, recipio super dicto Ali Barramoni, sic quod restat quod dictus Petrus Vi<n>yals,

¶²⁶ Ratllat: *quinque*. ¶²⁷ Ratllat: *fine*.
 ¶²⁸ Ratllat: *habeo recedere vobis dicto Açmet*.

omnibus compotis factis, habet recedere dicto Açmet pro restantibus *dobles* quinquaginta novem libras et octo solidos regalium Valencie, quos vobis promitto solvere hinc ad quindecim dies proxime secuturos; de residuo absolvemus ad invicem et facimus donacionem de errore calculi, exceptis infrascriptis que nolumus intelligi in hac absolucione, videlicet, quod illas .XXIII. caficiatas et *miga* de compra formenti mesure de Barberia et que fuerunt in duana \de mitzem/.XXV. caficiate, vos, dictus Ali, dixistis et posuistis in compotis quod in Cepta *bastaren* .III^M.DCCXXI. arrove, quod si vos, dictus Petrus Vi<n>yals poteritis probare hinc ad unum annum, me absente vel presente, coram quibus volueritis personis et ubique, quod dicta caficia ascenderint || ad plus *aroves* predictarum, quod possitis habere, petere et habere non obstante hac absolucione.

Testes Jacme Ribera, mercator, et Paschasius Muntalba, argenterius, et Abdalla Xipio, sarracenus Valencie.

11.

1382, s. m., s. d. València.

Procés per adulteri contra Mugeim i Çaat Alcaez, de la moreria de València. Després de sotmetre's a una prova de virginitat, Mugeim és condemnada per falsedat, declarada esclava reial i inscrita com a prostituta pública (çabia) reial. Tanmateix, l'infant Martí se la queda en propietat i paga al mestre racional 100 florins d'or.

ARV, *Mestre Racional*, vol. 2, ff. 176v-177r.

Ítem, com Mugeim, mora de la moreria de la ciutat de València, me fos estada acusada secretament que havia comés adulteri ab Çaat Alcaez, moro de la dita moreria, e après yo proceís contra aquella per saber la veritat del feyt, com aquella negàs haver comés lo dit adulteri, fiu guardar aquella ab .IIII. dones madrines, les quals ab sacrament la guardaren, e com se trobàs corrupta e atorgàs a mi lo feyt de la veritat et yo volgués proceir contra aquella a sentència segons Çuna e Exara de sarrahins, la dita Mugeim se donà per cativa al dit senyor rey. Et com lo senyor duch²⁹ ho sabés, pres-se aquella contra voler meu, per la qual me tremés per en Bernat Lunes, dispenser seu, cent florins, que fan mil .C. sous, dels quals, abbatuts doents e .XX. sous los quals doní al accusador per lo quint, segons per mi li fon promés; e a les dites dones qui guardaren la dita mora si ere puncella o no, .V. sous, .VI. diners; e al scrivà de la cort, per scriptures del procés e diverses treballs que hagué per aquesta rahó, e averies, .XL. sous. E abbatuts encara .XV. sous, los quals la dita mora féu en .XV. dies de messió estant presa, romanen nets al dit senyor rey: .DCCC.XIX. sous, .VI. diners.

¶ ²⁹ Segurament es tracta del germà del rei Joan I i futur rei, Martí l'Humà.

Ítem més, pos en reebuda, los quals haguí de la dita Mugeim, la qual, de licència mia, se scrivi per putana en los libres de la cort: una dobla, que fa: .XVIII. sous.

12.

1386, febrer, 15. Barcelona.

Sentència del rei Pere IV per la qual ordena al mostassaf de València que, dins la moreria, només ha d'ocupar-se de peses i mesures falses perquè la resta d'atribucions pròpies del seu càrrec en la ciutat pertanyen, en la moreria, a la jurisdicció del batlle general del regne de València.

ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 687, ff. 95v-96v.³⁰

Provisió e declaració feta que'l mustaçaf no's entrameta de neguns fets de la moreria.

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice ¶^{96r} comesque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, fideli nostro mustaçaffo civitatis Valencie presenti et qui pro tempore fuerit vel eius locumtenenti, salutem et gratiam. In nostra constituti presencia, fideles nostri Jacobus Romei, Nicolaus de Valldaura et Raymundus Solerii, licenciatus in legibus, nuncii per iuratos et universitatem dicte civitatis Valencie hiis diebus ad nos missi, nobis tam verbo quam scriptis nomine dicte universitatis humiliter suplicarunt quod cum per foros et privilegia civitatis et regni Valencie, signanter per quandam provisionem factam in curia generali, precipiatur expresse baiulo generali dicti regni quod de aliquibus ad officium mustaçafie dicte civitatis pertinentibus nullatenus se intromittat nec mustacaffium eiusdem civitatis perturbet in officii sui exercicio in moraria vel aliis partibus dicte civitatis. Et fidelis consiliarius noster Petrus Marrades, baiulus generalis dicti regni Valencie, et eius locumtenens, quantum in eis est, per sepe et quasi quotidie vobis inibiciones faciant vosque in exercicio dicti officii perturbent, infestent, continuent et molestent, dignaremur executorias literas dicte provisionis eis concedere et dicto baiulo et eius singularibus et locatenentibus inibere ne vos vel successores vestros in dicto mustaçaffie officio, directe vel indirecte, perturbent in exercicio dicti officii in moraria vel aliis partibus dicte civitatis et terminorum eiusdem, conquerente dicto baiulo ex adverso quod vos, vestrum officium extra vobis pertinencia procedendo, conamini circa domos et edificia morarie vestram cognitionem protendere et etiam dictos sarracenos subicere stabilimentos civitatis predicte, quorum per universitatem civitatis vobis est comissa executoria, et eos

¶³⁰ Còpia del segle XVI a ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 658 (*Llibre intitulat de privilegis dels crestians nous y viles noves del present regne de València*), ff. 78v-80v. Encapçalant el text, en àrab, *al-ḥutasab*.

En català, s'inclou un resum que diu: *Provisió e declaració feyta que'l mustaçaff no s'entrameta deguns feyts de la moreria*, al qual s'ha afegit, en castellà i lletra més cursiva: *sinó en paz y mejoría*; *Ibidem*, f. 78v.

persepe pignoratis ne iocalia portent vetita³¹ nec etiam in nupciis volatilia comedant nec dent ensemnia vel dona sponsis vel nupciis que dicuntur prohibita per ipsa stabilimenta que tamen pretendit ipse baiulus non ligare sarracenos cum non sint de iurisdictione statuentium in ordinatis per statuta predicta. Nos autem, volentes super hiis de remedio congruo providere, quia habito consilio et delliberacione clare comperimus vos, dictum mustaçaffium ex officio et alias pro vitandis fraudibus comunibus dicte civitatis, in moraria eiusdem civitatis habere solum cognicionem de falsis ponderibus et ¶^{96v} mensuris et aliam totalem et universalem iurisdictionem et cognicionem in dicta moraria et eiusdem domibus et edificiiis predicte civitatis ac in omnibus sarracenis populatis in ea pertinere dicto baiulo generali et eius baiulie officio, tanquam generali iudici regaliarum nostrarum et in dicto regno patrimonii nostris speciali conservatori, propterea dictos foros, provisiones et privilegia sic de sane mentis consideracione et non alias debere intelligi, huius serie declarantes dictos sarracenos non ligari stabilimentis predictis vobis vestrisque successoribus et locatenentibus dicimus et districte precipiendo mandamus, expresse et de certa sciencia, pro prima et secunda iussionibus et sub pena mille florinorum auri nostro erario de bonis vestris et ipsorum vestrorum successorum quociens contra factum fuerit irremissibiliter aplicandorum, quatenus in dicta moraria de aliquibus causis seu negociis cuiusvis sint condicionis vel speciei, nisi ut per nos expressatum est superius, vos nullatenus intromitatis nec cognoscendo vel alias ipsum baiulum aut eius locumtenentem in exercicio sui officii, aliaquatenus molestetis et restituatis ad statum pristinum quicquid in contrarium atemptastis, et restituatis protinus pignora per vos capta preffatis racionibus sive causis omniaque alia inde per vos exacta contra declarativam provisionem predictam. Certificantes vos quod si ausu ductus temerario contra nostram huiusmodi provisionem, quam mature et deliberate fecimus, aliquid facere vel temptare presumpseritis, vos, tanquam regaliū et iurisdictionum nostrarum usurpatorem ac mandatorum nostrarum transgressorem, ultra pene predicte exaccionem ad quam procedi facimus indubie, taliter corrigemus quod alii vestra pena perterriti laxare manus suas ad illicita formidabunt. Nos enim dicto baiulo generali etiam expresse iniungimus quod in casibus per nos expressatis superius vos cognoscendo vel alias nullatenus impediāt, imo iurisdictione et cognicione vobis pertinentibus in moraria predicta iuxta per nos enarrata superius uti permittat libere, quoquaque obstaculo quiescente.

Data Barchinone, .XV. febroarii anno Domini .M^o.CCC.LXXXVI°.

Rex Petrus.³²

¶³¹ En la còpia de l'ARV, *Reial Cancelleria*, 658, f. 79r, diu: *venta*. ¶³² A ARV, *Reial Cancelleria*,

reg. 658, f. 78v, s'hi afegeix: *Registratum in Libro Nigro curie baiulie generalis, folio .CLXXXVI*.

13.

1388, juliol, 1. València.

Jucef Xupió i la seua dona Fotoix venen a Joan Julià, paraire i ciutadà de València, un violari per valor de setanta lliures amb una renda anual de 200 sous. La durada del violari és per dues vides, la del paraire i la del seu fill, frare de la cartoixa de Portaceli.

ARV, *Protocols*, núm. 2.272, notari Guillem Vallseguer.

Die mercurii, prima julii anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXXX°.VIII°.

Jucef Xipio, maior dierum, mercator, sarracenus Valencie, et uxor eius Fotoix, in solidum, vendimus vobis Johanni Juliani, paratori, Valencie civi, ducentos solidos de violario de vita vestri, dicti Johannis Juliani, et fratris Petri Juliani, ordinis de Portaceli, filii vestri, et ultimi morientis morte quacumque corporali tamen etc., solvendo anno quolibet prima die julii sub pena centum solidorum vobis. Fiat executio et iuro non dicere quantam executionem nec impetrare sub pena novem librarum vobis. Et tenere hostagia in alfondico domini regis. Violarium vendimus vobis precio septuaginta librarum. Fiat cum executione expressa.

Testes Johannes Crespi, cursor, Petrus Astrebo, parator Valencie, et Lupus de Moell, sarracenus Valencie.

Testes sunt firmamenti dicte Fotoix, [facti] dictis die et anno in absentia etc., dictus Johannes Crespi et Miquel Donacios, parator, et dictus Lupus, sarracenus.

14.

1388, octubre, 13. València.

Guillem Vidal, mercader i ciutadà de València, per ell i per Jucef Xupió i Antoni de Montblanc, també ciutadà de València, venen a Francesc Vidal, patró de la nau Santa Maria, sis parts (setzenes) que posseïxen sobre la dita nau.

ARV, *Protocols*, núm. 2.272, notari Guillem Vallseguer.

Die martis, .XIII^a. octobris anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXXX°.VIII°.

Guillermus Vitalis, mercator et civis Valencie, nomine proprio meo et promittendo de ratificatione pro Jucef Xipio, sarraceno Valencie, sub obligatione bonorum nostrorum, et Anthonius de Monblanch, civis eiusdem, [ambo] quilibet pro parte sua, vendimus vobis Francisco Vitalis, patrono navis infrascripte, sex setzenas cuiusdam navis vocate «*Sancta Maria*», unius cuperte, nunc existentis in plagia Valencie, de quibus .VI. setzenis sunt .III. mee et una dicti Jucef et alia mei, dicti Anthonii, cum omnibus iuribus etc., precio centum quadraginta duarum librarum et medie, quas etc., pro omnibus dictis sex setzenis.

Testes Jacobus Cesolles, sartor, et Gerardus Ballester, argentarius, Valencie vicini.

Fiat apoca de dicto precio. Testes qui supra.

15.

1388, novembre, 18. València.

Musà Suleymén, mestre obrer de vila de València, reconeix haver rebut de Joan Ivanyes àlies Gosalbo, apotecari de València, tutor dels fills i hereus de Bernat Torrella, rajoler i ciutadà de València, el seu salari per les obres fetes en dues cases de la dita tutel·la.

APPV, *Protocols*, núm. 327, notari Bernat Gil.

Die mercurii, .XVIII^a. novembris.

Muçe Çuleymen, sarracenus, magister operis ville, habitator morarie Valencie, scienter confiteor et in veritate recognosco vobis Johanni Yvanyes alias Goçalbo, apotecario, civi Valencie, tutori et curatori testamentario filiorum et hereduum Bernardi Torella, raiolerii, civis dicte civitatis quondam, presenti, et vestris, quod dedistis, solvistis, satisfecistis et integrastis mihi numerando voluntati mee, racione reparacionis per me facte in illis duobus hospiciis dictorum pupillorum sitis et positis in moraria dicte civitatis, scilicet, racione *rajole, càlix, arena, cabaços, manobres, claus* et salarii mei, dicti³³ Muce, quod op[us] multum necessarium erat in dictis hospiciis, septem libras, decem solidos et sex denarios monete regalium Valencie, equivalentes centum et quinquaginta solidos, sex denarios monete regalium Valencie. Et quia hec est rei veritas, renuncio scienter omni excepcioni peccunie predicte non numerate et a vobis non habite et non recepte, ut predictur, et doli. In cuius rei testimonium facio vobis fieri de predictis presens publicum instrumentum per notarium infrascriptum ad habendum memoriam in futurum.

Quod est actum Valencie, .XVIII^a. die novembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.LXXX°.VIII.

Sig+num Muce, predicti, qui hec concedo et firmo.

Testes huius rei sunt Johannes Pereç, tintorerius, [...] et Jacobus Scriva, sagio dicte civitatis.

¶ ³³ En realitat diu: *dicte*.

16.

1392, s. m., s. d. València.

Composició entre el mestre racional del regne de València i les famílies d'Abdal·là Abenhudex i Alí Albarramoní sobre els drets reials (delme) que deuen aquests per la seua emigració legal al regne de Granada.

ARV, *Mestre Racional*, vol. 10, f. 28r.

Ítem, com en l'any present desús scrit Abdal·là Abenhudex e Fàtima, muller sua, e Zofra e Neixmen, fills d'ells, e Neixme, sogra, e Abrafim, cuniat,³⁴ fill del dit Abdal·là; e Alí Albarramoní e Xena, muller sua, e Neixmen, Azmet e Abdal·là, fills llurs, e Abdal·là, oncle del dit Alí, serrahins de la moreria de València, de licència mia se'n volguessen anar e passar a les parts o terres del rey de Granada per estar e habitar en aquelles. Yo, vehent ésser major profit e augmentació de les regalies e drets del senyor rey e pertànyer a ell més per via de composició que scriure e stimar singularment e destincta les robes, béns e coses de aquells, per tal admís aquells a la dita composició e pos en rebuda, los quals haguí e rebí dels dessús nomenats, axí per dret del delme d'ells e de ses persones e de tot ço que havien e se'n portaven, e per dret de la miga dobla e del besant de cascun d'ells, com per atorgament de la licència per mi a ells donada de anar e passar-se'n a les parts o terres desús dites: .D. florins d'or, que valen: .V^a. mília .D. sous *barchinonenses*.³⁵

17.

1392, octubre, 5. València.

Alí de Bellví, sarraí de Daroca, alcadí general de la Corona d'Aragó, com a hereu i en nom de tots els hereus de Faraig de Bellví, son pare, fa donació a la segona muller d'aquest, Fàtima, filla de Maimó Fuster, de la casa on visqueren a la moreria de València, per tots els drets hereditaris de la dona sobre l'herència del seu pare.

APPV, *Protocols*, núm. 977, notari Miquel Arbúcies.

Noverint universi quod nos Ali de Bellvis, sarracenus civitatis Daroce, nomine meo proprio et ut alcadius generalis domini regis Aragonum ac etiam tanquam heres universalis, simul cum Ubaquer, Faraig et Haye de Bellvis, fratribus meis, ac Mariem, Solhaxa, Fatima, Hemina, Donyna et Xemci, sororibus meis, omnium bonorum et iurium que quondam fuerunt Ubaquer de Bellvis, patris mei et illorum, heredis universalis simul cum Haxa de Bellvis, uxore Jucef Coraix, sarraceni

¶³⁴ Ratllat: *cunyat*. ¶³⁵ Probablement es tracta d'una errada del copista, ja que tant els ingres-

sos com les despeses s'indiquen sempre en moneda de València.

morarie civitatis Valencie, sorore dicti Ubaquer, omnium bonorum et iurium que quondam fuerunt Faraig de Bellvis, patris illorum avique mei, dicti Ali, ex parte una, et Fatima, filia quondam Maymoni Fuster uxoreque secunda quondam dicti Faraig de Bellvis, avi mei, dicti Ali, ex parte altera.

Attendentes et scientes vos, dictam Fatimam, habere et vobis pertinere aliqua iura in bonis quondam dicti Faraig de Bellvis, viri vestri, ob quam causam fuerit inter vos et me, dictum Ali, conventum et in speciale pactum deductum hicque scriptum, quod vos, predicta Fatima, habeatis pro omni iure et parte vobis pertinentibus et spectantibus aut debentibus quomodolibet spectare in bonis predicti viri vestri avique mei, quoddam hospicium inferius limittatum et confrontatum et quod me, dictis nominibus et dictos etiam fratres et sorores meos, absolvatis ab omni accione, questione et demanda quas facere, proponere et suscitare possitis a racione iuris vobis in dictis bonis pertinentibus, quam etiam qualicumque alia accione sive iure et finem et absolucionem faciatis et absolvatis etiam omnia bona et iura iamdicte herencie proveniencia michi et dictis fratribus et sororibus meis ex parte dicti Faraig, viri vestre avique mei, et dictorum meorum fratrum et sororum, in cuius bonis heredes universales sumus, de quibusvis iuribus et accionibus vobis in dictis bonis pertinentibus et spectantibus racione qualicumque propterea. Nos, partes memorate, certificate ad plenum de iuribus nostris et in aliquo non ignare seu de certe vel circumvente sed bonis animis nostris et spontaneis voluntatibus, scienter et gratis consulteque ac de[liberate] per transaccionem, pactum et avinenciam inter nos factas, tractatas et concordatas, ego, prenarratus Ali de Bellvis, nominibus antedictis et unoquoque illorum per se et in solidum, in solutum et satisfaccionem predicti iuris vobis, dicte Fatime in bonis dicti viri vestri pertinentis et spectare debentis qualitercumque et quomodocumque, dono et concedo ac trado et transporto vobis dicte Fatime, presenti et acceptanti, et vestris, omne et quodcumque ius ac partem vel partes michi et dictis fratribus et sororibus meis antedictis pertinens et pertinentem et competere valens sive valentem in quodam hospicio quod quondam fuit predicti Faraig de Bellvis, situm in moraria predicte civitatis, quod tenetur sub directo dominio laudabilis Elemosine Orfanarum, constructe et institute per honorabilem Arcisium Vincentii, canonicum sedis Valencie, defunctum, ad censum .XXX. solidorum monete regalium Valencie, solvendorum annue medietatem in festo Nativitate Domini et aliam medietatem in festo Nativitatis Beati Johannis mensis junii, et ad laudimium et faticam ac aliud plenum ius emphiteoticum secundum forum Valencie, prout confrontatur cum mezquita predicte morerie et cum hospicio Abrafim Xuborbii et cum hospicio Roderici Alfonso, hostalerii, et cum via sive adzucacho, et vel dono, concedo et trado vobis eidem Fatime dictum hospicium et omnem et quamcumque partem michi et dictis fratribus et sororibus meis pertinens et expectans, cum ingressibus et egressibus et cum solo, parietibus, tectis et suprapositis atque cum omnibus iuribus, locis, vocibus, racionibus et accionibus realibus et personalibus, utilibus,

variis, mixtis, ordinariis et estraordinariis et aliis quibuscumque michi et prenomiatis fratribus et sororibus meis competentibus et competituris quoquomodo, causa vel racione de quibus ex causa presentis donacionis et cessionis in solutum dicti iuris vobis facio cessionem et concessionem. Sic vobis et vestris dono et concedo in solutum et satisfaccionem predicti iuris vobis pertinentis in bonis predicti Faraig de Bellvis, viri vestri avique mei, sine aliqua retencione vel condicione sed pure, proprie et absolute, prout melius et utilius dici, scribi et intelligi potest ad vestrum et vestrorum comodum et salvamentum ac bonum etiam intellectum. Ita quod vos et vestri successores habeatis predictum hospicium et ius vel partem supratactam, cum omnibus suis melioramentis factis et fiendis, teneatisque possideatis et in sana pace perpetuo explectetis ad dandum, vendendum, alienandum, permutandum et alia faciendum vestre libitum voluntatis, exceptis personis et locis ecclesiasticis et religiosis ac eis militibus et generosis, quibus prohibitum sit de foro Valencie, salvo tamen semper elemosine predicte censu suo premissis iureque laudimii et fatice ac quolibet alio iure emphiteotico secundum forum Valencie. Dans seu remittens vobis et vestris si quid et quicquid predicta que vobis dono in solutum iamdicti iuris vobis in dictis bonis viri vestri avique mei pertinentis plus modo valent seu imposterum valebunt pro satisfaccione iamdicta, promittens etiam insuper contra presentem transaccionem et compositionem ac avinenciam me ac dictos fratres aut sorores meos aut aliquorum meorum non venire nec alium facere venire, palam vel occulte, aliqua racione. Promitto etiam, nominibus antedictis, iamdictas cessionem, donacionem et concessionem in solutum una cum iuris semper vobis et vestris facere, habere, tenere, possidere et explectare contra omnes personas conquerentes vel aliquid perturbantes ad forum Valencie. Et teneor, dictis nominibus, inde vobis et vestris de firma et legali eviccione habuimus cessionem et transaccionem et ab omni dampno et interesse litis et extra. Ita quod si forte presens donacio aut concessa sive donata in solutum iamdicti iuris vel aliqua eius pars sive petitione ac iudicio aut facto vi maiori vel minori seu alia per quoscumque auferratur vobis vel vestris universalibus vel in rem successoribus quavis causa vel facto, de tali ablacione vobis tenear premissis nominibus ac si res ipsa iudicialiter evinceretur. Si vero in ea vel eius parte aut racione ipsius per quoscumque fieret vel moveretur contra vos vel vestros aliqua peticio, questio, lis, accio, controversia vel demanda de iure vel de facto, in iudicio vel extra, facta per vos vel vestros michi, dictis nominibus vel meis, de premissis denunciacione seu ea non facta vel expectata, promitto et tenear, nominibus quibus suppra, me ipsis questioni, petitioni et vel controversie, quociens acciderint quod vobis proponere, respondere ac satisfacere onusque litigii in me dictis nominibus suscipere ac causas sive lites tam principales quam appellaciones ducere et defendere meis meorumque propriis expensis a principio usque ad difinitivam sentenciam in rem iudicatam transactam et ab inde servare indemnes penitus vos et vestros. Et nichilominus liceat vobis vel vestris si volueritis ipsas causas sive lites agere, ducere

seu tractare, vobis tamen et eis super hoc eleccione servata, remittens suppratactis nominibus vobis vel vestris omnem necessitatem premissam vel eorum aliqua denunciandi ac si denunciaveritis, vel non appellandi et supplicandi ac si appellaveritis vel supplicaveritis, vel non prosequendi appellaciones et supplicaciones. Paciscensque prefatis nominibus vobiscum quod de necligencia vel culpa vestri simul vestrorum aut de impericia vestrorum advocatorum seu procuratorum vel alia nil per me vel meos possit in hiis obici vel opponi nullo foro vel privilegio nullaque racione seu consuetudine premissis vel quibusvis eorum adversantibus, quibus ex dicto pacto renuncio expresse obsistentibus nullo modo [...].

Ego quibus supra nominibus vel pars mea duxero seu duxerit sive vos vel vestri duxeritis seu duxerint huiusmodi: si quid et quicquid a vobis vel vestris evictum seu diminutum fuerit de cessione ac transaccione iamdictis si quas et quascumque expensas, dampna vel interesse feceritis vel sustinueritis, totum id quantumcumque sit vel fuerit vobis et vestris integritate solvere, restituere et esmendare promitto et teneat dictis nominibus voluntati vestre, super quibus credatur vobis et vestris solo vestro iuramento sine testibus et alia probacione, quam iuramenti delacionem non possim revocare. Renuncians super hoc foro et racioni sive oppinionem dicenti: «Delacionem iuramenti ante ipsius prestacionem posse revocari». Et pro hiis omnibus et eorum singulis obliigo, prefixis nominibus, scienter et gratis, vobis et vestris me et omnia bona et iura mea mobilia et immobilia ubique presentia et futura. Renuncians super hiis beneficiis divisionis, novarum constitucionum et epistole divi Adriani ac forum sive legi: «De principali prius conveniendo», et «[De tribus] reis debendi» ac «Minoris etatis et restitutionis in integrum ex clausula generali» ac cuicumque iuri, foro, privilegio et consuetudini contra hec venientibus quovis modo.

Ad hec autem ego, dicta Fatima, acceptans sive recipiens a vobis, dicto Ali de Bellvis, prefatis nominibus, pretactum hospicium sive partem aut ius vobis dictisque fratribus et sororibus vestris pertinens et competens in solutum et satisfaccionem iuris michi pertinentis in bonis pretacti viri mei, confiteor et in veritate recognosco me habuisse et recepisse illud, et inde in et super predictis reputo me contentam et satisfactam plenarie mee omnimode voluntati. Renuncians scienter omni excepcioni satisfaccionis et cessionis predictarum per vos, dictis nominibus, michi non factarum ac dicti hospicii vel partis seu iuris eiusdem a vobis non habiti et recepti previa racione ut dictum est et doli. Quare absolvo et difinio vos quibus supra nominibus et vestros ac omnia bona et iura vestra et dicte herencie ab omni accione, questione, peticione seu demanda quas contra vos vel bona vestra facere, intemptare seu movere possem racione dicte partis ac cuiuscumque iuris michi pertinentis in bonis vel rebus predicti viri mei, imponensque michi et meis in et super predictis silencium sempiternum, prout melius, plenius et utilius dici, scribi et intelligi potest ad vestrum et vestrorum comodum et salvamentum ac bonum etiam intellectum. Dans, remittens sive concedens vobis dicto Alli, dictis

nominibus, presenti <et>, acceptanti ac vestris, pura et irrevocabili donacione que dicitur inter [vivos]³⁶ si quid et quicquid michi in bonis prelibate herencie competit aut componere potest aut valet ultra vel preter dictum hospicium aut partem sive partes per nos iam michi concessum sive concessas in solutum cuiuscumque iuris michi pertinentis in predictis bonis viri mei qualicumque causa sive racione. Hanc autem donacionem predicti iuris cum omnibus aliis iuribus, locis, vocibus, racionibus et accionibus, realibus et personalibus, utilibus et directis, variis sive mixtis, ordinariis et extraordinariis ac rei persecutoriis michi pertinentibus ac competentibus quovis modo in predictis bonis et dicto hospicio michi concesso, de quibus ex causa huiusmodi donacionis, concessionis ac pacti et transaccionis, facio cessionem et concessionem et quibus possitis uti et experiri agendo, conveniendo, defendendo, ponendo, excipiendo, replicando, triplicando omnia alia faciendo et exercendo in iudicio et extra iudicium quecumque et quemadmodum ego facere possem ante presentem donacionem et concessionem, aut nunc vel postea quodcumque, instituens vos in et super hiis dominum potentem, actorem et procuratorem ut in rem vestram propriam vosque in locum et ius meum ponens et statuens atque confitens me hec que vobis dono pro vobis et vestro nomine precario possidere vel contra donec ipsorum omnium plenam et realem possessionem vel quasi ac percepcionem habuer[i]tis, quam liceat vobis sine me et sine auctoritate ac voluntate cuiusvis iudicis vel persone, sed vestra propria auctoritate quomodocumque volueritis apprehendere et apprehensam licite retinere ad dandum, vendendum, permutandum et aliam faciendum vestre libitum voluntatis, exceptis personis ac locis ecclesiasticis ac religiosis ac eis militis et generosis qui non sint de foro Valencie, prout melius et utilius dici et scribi potest ad vestrum et vestrorum comodum et salvamentum ac bonum etiam intellectum sit vobis et vestris, dono et concedo causis et racionibus premissis, promittens vobis et bona fide conveniens hanc donacionem ratam, gratam et firmam me et meos semper habere, tenere et inconcusse servare et in nullo contra facere vel venire aliqua racione, obligando vobis et vestris ad predicta me et omnia bona et iura mea mobilia et immobilia ubique presencia et futura. Renunciens super hiis iuri dicenti: «Donacionem inter vivos factam, posse causa ingratitude revocari, et si donatarius predecesserit donatori, donacio evanescat et donacionem escendentem quingentorum aureorum summam absque iudicis insinuacione non valere», ac foro sive legi dicenti «Et quod si donator venerit ad inopiam quod res donate reddant ad ipsius donatorem», et generaliter omni alii iuri, foro et privilegio, racioni, usui, constitutioni et consuetudini premissis obviam venientibus quovis modo. Et pro premissis attendendis et firmiter complendis obligo scienter vobis, dicto Ali, presenti et acceptanti, et vestris, me et omnia bona mea et iura mea

¶ ³⁶ A l'original: *domos*.

mobilia et immobilia ubique habita et habenda, volentes denique de premissis duo fieri publicum sit instrumentum in formam duplicandum utrique in unum utri- que parti tradendum.

Quod est actum Valencie, quinta mensis octobris anno a Nativitate Domini millesimo .CCC. nonogesimo secundo.

Sig+num Ali de Bellvis. Sig+num Fatime, predictorum, qui hec laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt Bernardus Habet, asaunator, Juceff Abdurazmen, sar- racenus morerie Valencie, et Ali Biale, sarracenus Vallis d'Almonezir.

Sig+num Vincente, uxori quondam Arnaldi de Blanes, paratoris pannorum, civis Valencie, defuncti, patrone et administraticis predicte [Elemosine] Orfano- rum, constructe per venerabilem Arnaldum Vincentii, canonicum quondam sedis Valencie, sub cuius directo dominio pretactum hospicium tenetur, ad dictum censum et ad laudimium et faticam ac aliud plenum ius emphiteoticum secun- dum forum Valencie, que, recepto laudimio sibi pertinenti ratione predicte alie- nationis et concessionis dicti hospicii quod fuit extimatum certo precio, hanc concessionem predicte Fatime laudavit et firmavit die mercurii, sexta novembris anno predicto .XC^o. secundo, salvo tamen semper sibi et dicte elemosine et suis censu predicto ac iure laudimii et fatice ac quovis alio iure emphiteotico secun- dum forum Valencie. Presentibus ad hec testibus discreto Anthonio Alegre, pres- bitero, et Dominico Simonis, agricultore, Valencie comorantibus.

18.

1393, s. m., s. d. València.

Pagament al mestre racional de la multa imposada pel batlle general del regne de València a Çaat Alluxení, de la moreria de València, per traficar il·legalment amb el nord d'Àfrica amb béns de mudèjars i de conversos jueus de València, que van renegar després a Barbaria.

ARV, *Mestre Racional*, vol. 13, ff. 228v-229r.

Ítem, com Xemçí, sarrahina, muller que fon de Çaat Alluxení, moro de la mo- reria de la dita ciutat, fos davant mi estada difamada o acusada per lo procurador fischal del senyor rey, que al dit Çaat, mentre vivia, e a ella, per hun sarrahí del loch de Maçalavez apellat Juçef Algeya fon comanda moneda o peccúnia per aquell, segons se dehia, atrobada, per ço que aquella fos tramesa a les parts de Barberia e cambiada, per tal que lo dit Juçef no fos descubert ni dexelat ^{||229r} per aquella e lo dret del senyor rey fos abcegat. E axí matex, per tal com se de- hie que lo dit Çaat e ella, dita Xemçí, contra provisions e ordenacions reals e crides, havien preses amaguadament e tenguts béns, robes, peccúnies, mercade- ries, joyes e altres coses de alguns ça enrere juheus e ara christians converses,

los quals, amaguadament e sens liçència e contra les dites provisions, se'n eren passats a les parts dessus dites e reneguada la fe catòlica. E yo, a instància del dit procurador fischal, volgués o entenés contra la dita Xemcí procehir e ell no volgués entrar en juhí ab lo dit procurador fischal. Per tal, a suplicació de aquella e de alguns amichs seus, vingué per la dita rahó a composició e avinença ab ella, per la qual reebí de aquella, franchs al senyor rey, .CCC. florins d'or d'Aragó, que fan: .III^M.CCC. sous.

19.

1393, s. m., s. d. València.

Composició del mestre racional amb Çaat Alluxení i Yaye el Roig, factor d'Alí Albarramoní i d'Abrahim Abenxoa, de la moreria de València, acusats pel procurador fischal de traure fraudulentament béns del regne de València, propietat d'Albarramoní i d'Abenxoa, antics veïns de la moreria de València i ara residents a Almeria, cap al regne de Granada.

ARV, *Mestre Racional*, vol. 11, f. 269v.

Ítem, foren reebuts de Yahie el Roig, sarrahí de la moreria de València, per composició ab mi feyta per tal com fon acusat per lo procurador fischal que ell, axí com a factor e companyó de Alí Albarramoní e de Abrahim Abenxoa, sarrahins de Almeria, havie encuberts e abçegats en alguns anys pasats diverses robes e mercaderies que eren en la major part dels dits sarrahins, e per aquelles havia difraudats los drets al senyor rey pertanyents, axí de la entrada com de la exida, espaxant-los axí com a cosa sua pròpia, jatsia que aquells en veritat hi haguessen la major part, segons dit és: .CC. florins d'or franchs al senyor rey, que fan: .II^M.CC. sous.

Ítem, reebí de Çaat Alluxení, sarrahí de la dita moreria, per avinença e composició ab mi feta per consemblant rahó, ço és, que havie encuberts e abçegats en diverses temps passats moltes e diverses robes e mercaderies en les quals sarrahins de Almeria e de Granada havien la major partida, e que per aquelles havien difraudats los drets al senyor rey pertanyents, axí de la entrada com de la exida, .CCC. florins d'or franchs al senyor rey, que fan: .III^M.CCC. sous.

20.

1395, febrer, 14. València.

Acidach o carta de dot d'Alí Xupió, mercader de la moreria de València, fill de Jucef Xupió, pel seu matrimoni amb Mariem, filla del difunt Azmet Alluxení, traduïda de l'àrab al català per Alí de Bellvís, alcadí reial.

ARV, *Justícia Civil, Requestes*, vol. 885, m. 20, f. 10r-v.

¶^{10r} Trellat treyt de una carta morischa de acidach que conté de matrimoni de Alí Xipió ab sa muller Mariem, la qual és romançada de letra morischa en letra crestianischa per n'Alí de Bellví, acadí del senyor rey, per provessió e manament per lo molt honorable micer Gabriel Palomar, doctor en leys, segons se segueix dejús scrit, e comença axí:

En nom de Déu piadós,³⁷ el de la pietat, la salutació de nostre senyor Déu sia sobre totes les profetes e sants. Ab la benedicció de nostre senyor Déu e ab la sua ajuda és fermat matrimoni del jove honrat e mercader honrat Alí, fill del honrat mercader conplit Jucef, fill de Mahomat Xipió, e entre la molt honrada donzella bonaventura Mariem, filla de Azmet Alluchení *quondam*, en què lo dit Allí Xipió fa donació e dona a la dita Mariem, sa muller, doents besants e una cativa negra, e dos parells de maneres d'or e dos axorques d'or, e dos collars de perles ab alcortins d'or e una oliel ab perles grosses, e .VIII. anels d'or ab perles e .VI. orellals d'or ab perles, e dos vestidures, la una d'or e l'altra de seda, e una alnaquaya ab ores d'or, e un cordó ab perles e vint lliures per preu de miga casa. E dona de present en lo present matrimoni lo honorable mercader Jucef Xipió, al dit fill seu Alí Xipió, totes les cases assituades en la moreria de la ciutat de València les quals foren de Nexme. Affronten ab cases d'en Abrafim ben Abdal·là, e ab cases de Abdal·là ben Cilim, e ab cases del alfaquí Mahomat ben Ferriç e ab carrera pública, <la> qual dita casa és francha e quítia de pagar dret alcú. E més avant, dona lo dit Jucef Xipió al dit fill seu en lo present matrimoni cinch-cents florins d'or per atabal. E més, promet a pagar totes les dites joyes e perles nomenades en la present carta de matrimoni e les messions que's faran en les dites bodes del dit Allí, fill seu, la qual donació fa ferma e valedora.

¶ Axí matex, en lo present matrimoni dona e promet Xemcí, mare de la dita donzella Mariem, de exovar tant e tanta valor com donà Çaat Elluxení, *quondam* marit seu e pare de la dita Mariem, a sa filla Fàtima, muller que fon de n'Azmet Xipiona; axí mateix, que li romanga son dret salvu de la herència que li pervé de son pare a la dita donzella. Les quals dites donacions fa fermes e validades e's fermat lo present matrimoni ab la paraula de Nostre Senyor Déu. Prometent lo dit Alí Xipió de haver la dita Mariem per muller sua e aquella tendrà en sa bona fe e guarda. E lo dit matrimoni ferma lo dit tudor e curador de la dita Mariem, son uncle Mahomet, fill de Azmet Aluchení, ab volentat e consentiment de aquella, en presència dels testimonis dejús scrits. Foren fermades les dites e actes en lo present matrimoni a .V. dies del mes appellat en morisch *juneç alayr* del any .DCC.LXXXXVIII. en morisch, que és concordable a .XIII. de febrer any .M.CCC.LXXXXV.³⁸

¶³⁷ Ratllat: *Senyor Déu*. ¶³⁸ El dia 14 de febrer de 1395 cristià, diumenge, es correspon amb el 5 de *rabí II (rabí' al-tant)* de l'any 797 de l'Hègira.

No sembla que hi haja coincidència entre ambdues datacions.

Foren testimonis Yahie, fill de Alí ben Abdulminí, e Abrafim ben Haquem Maruan, e Azmet ben Çaat Benaluxum Alatarí.

Fermà e signà la present carta morischa de matrimoni lo alcadí Jucef Ben-corax, lochtinent de alcadí en la dita moreria per l'onorable n'Alí de Bellvís, alcadí del senyor rey, que Déu lo endreç a son servir a la justícia.

21.

1397, juliol, 14. València.

El consell de la ciutat de València aprova les mesures preses pels jurats per a evitar agressions contra els mudèjars i les amenaces contra la moreria de la capital.

AMV, *Manuels de Consells*, sign. A/21, f. 117r.

Ítem, en aquest mateix consell fo recitat per los dits jurats com e en qual manera ells havien haüid sentiment que algunes persones estranyes e privades, per lur foll gosar, tractaven e ginyaven commoció contra los moros del regne e, senyaladament e primera, contra los de la moreria d'aquesta ciutat, e com e en qual manera ells dits jurats, primerament en secret e en cubert, e puys, exigent lo cas, en públich, hi havien fetes provisions e, senyaladament, en fer pendre alguns sospitoses de culpa, a càstich lur e terror d'altres e en altres maneres. Concloent los dits jurats que'l present consell veés e acordàs e proveís sobre ço que pus avant fer se degués en aquesta cosa. E lo dit consell, haüid sobre açò deliberació, concordantment loà e aprovà les dites provisions e la sàvia diligència dels dits jurats, pregant-los de continuació d'aquelles. E volgué e proveí que, contra los preses per aquesta raó, sia fet procés per juhí e per justícia e, quant fet o collit serà, que sia referit al consell per ésser-hi mils fet juhí e justícia. E si alguns altres, ultra los qui ja preses són, seran sabuts o sentits en sospita de culpa de tal fet, que semblantment sien preses e fet procés contra ells, segons és dit dels altres. Més avant, si açò serà vist als dits jurats, vol lo present consell que a cascuna part del regne sien trameses per los dits jurats e a lur coneguda un parell, çò és, un cristià e un moro \ensempe/, o més si als dits jurats serà vist, per a consolar e assegurar los moros del regne qui, per aquesta raó, estan, segons se diu, sollevats.

22.

1398, juliol, 27. València.

Donació inter vivos d'Azmet Abdurralmen, ferrer de la moreria de València, i d'altres familiars, d'unes cases que la família tenia en comú, pel matrimoni del seu fill, Mahomat Abdurralmen, amb Axona, filla d'Abdal-là Xupiò, fuster de la moreria.

APPV, *Protocol*, núm. 3.201, notari Bertomeu Català, ff. 26v-27v.

In nomine Domini, amen. Pateat universis quod nos Azmet Abdurralmen, faber, sarracenus, filius quondam Jucef Abdurralmen, sarraceni, fabri morarie civitatis Valencie, et eius uxoris Haye, defunctorum, et Fatima, dictorum coniugum nata, uxor Mahomet Abaxon, tintorerii sarraceni, ac Mariem, dictorum Jucef et Haye filia, puella, asserens in veritate indubitanter me fore modo etatis .XXIII. annorum parum plus vel minus, heredes quilibet nostrum pro sua parte bonorum \omnium/ dicti Jucef ab intestato, una vobiscum Mahomat Abdurralmen, fabro, fratre nostro, morarie dicte civitatis, filio dictorum Jucef et Haye, degentes in eadem moraria, gratis ac consulte et ex certa sciencia, non vi, dolo, metu, errore, fraude ac aliter circumducti aliquo modo, ymmo bonis animis nostris propriis instructi et informati hinc ad plenum de iuribus nostris simul et \quilibet pro sua tamen parte/ in solidum, mera liberalitate ac spontanea voluntate, de et cum presenti per semper per nos et nostros, videlicet, quilibet \tamen/ pro sua sola parte, ob contemplacionem et favorem et auxilium matrimonii, Domino volente, inter vos dictum Mahomat \Abdurralmen/, ex una parte, et Axonam, puellam, filliam Abdalle Xapion, sarraceni, carpentatoris eiusdem morarie, et Fatime, coniugum, ex altera, fiendi, damus mera liberalitate donacione pura, propria, simplici et irrevocabili nuncupata inter vivos, favore et contemplacione premissi matrimonii [...], et concedimus, tradimus seu quasi tradimus vobis, eidem Mahomat Abdurralmen, fratri nostro, presenti hecque a nobis gratis acceptanti, et vestris, omni tempore, in presencia, visu et auditu notarii et testium infrascriptorum ad hec specialiter vocatorum et rogatorum, videlicet quilibet nostrum pro sua tamen parte tamen et non alias sibi contingente, dicto hereditario ab intestato nomine, partem \suam/ totaliter integram que sibi et suis pertinet et pertinere potest et debet quovis modo, a celo in abissum in et super illis domibus vobis et nobis comunibus, dicto hereditario nomine, ut predicatur, propriis \in quibus nunc estis et degitis/, sitis et possitis in dicta moraria Valencie. Confrontatis cum via publica et domibus heredum Jacobi de Sentmunta, et domibus Abdalle Lizcander et cum plano tiratorum pannorum maiori panniparatorum Valencie, tentis sub directo dominio elemosine vocate Orfanarum Valencie et suorum semper, ad censum decem octo solidorum monete regalium Valencie, eidem elemosine ||^{27r} et suis annuatim omni tempore solvendorum medietatem in festo Nativitate Domini Ihesuchristi et alteram beati Johannis Babtiste, ac laudimium et faticam totumque aliud plenum ius emphiteoticum et percipiendi secundum forum Valencie et verius ac largius secundum ipsarum domorum accapiti instrumenta, cum omnibus et particularibus quibuscumque \earum/ melioramentis factis et fiendis quovis modo ipsarum ac iuribus, locis, vocibus, racionibus et accionibus realibus et personalibus, utilibus et directis, variis sive mixtis, ordinariis et extraordinariis et aliis quibuscumque in ipsis et pro eis nobis et nostris competentibus et competituris quavis causa, absque \ulla/ retencione pro dictis partibus ut supra, solum tamen a posse, proprietate, dominio et tenedone omnimodis, quarum de et cum presenti penitus hac de causa

predicta nos et nostros, videlicet quilibet pro sua parte predicta, ehicimus et extrahimus ac expoliamus omnino per semper et in vestrum ac vestrorum ius, posse, dominium, veram, liberam, realem et corporalem possessionem inducimus ac ponimus cum presenti, omni tempore toti vestre et vestrorum voluntati. Atque nunc de et cum presenti constituimus per nos et nostros predicta ut supra largita nos in omnibus et per omnia vestro et vestrorum tamen loco et precario nomine tenere et possidere tantum et tamdiu quousque ex hiis omnimodam apprehenderitis possessionem et detencionem toti vestre et vestrorum voluntati, quam liceat vobis et vestris statim ac deinde quodcumque vobis et vestris placuerit et benevisum fuerit apprehendere et retinere omni tempore assidue licencia, \decreto, auctoritate/ et permissu nostri et nostre curie, iudicis superioris ac alterius cuiuscumque persone, in et super hiis minime expectata et requisita \aliqua ratione/ ullo modo aliquo tempore. Sic quod deinde vos et vestri in hiis successores ac quos volueritis vos et vestri \loco et nomine vestro et vestrorum/, habeatis predicta alienata ut supra ac teneatis, possideatis et in pace semper quiete expletetis cum omnibus et singulis premissis et etiam earum limittibus, introitibus et exitibus, stillicidiis, solis, tectis, parietibus, fundamentis, firmamentis, suprapositis et aliis quibuscumque qualibet parte a celo in abissum in ipsis et pro eis nobis et nostris pertinentibus \et pertinere valentibus nunc et in futurum/ quavis causa ad dandum, vendendum, impignorandum, excomutandum, alienandum, detinendum, expletandum, possidendum et alias in omnibus et per omnia vestras et vestrorum semper assidue penitus peragere voluntates veluti quilibet nostrum de sua predicta parte facere posset ante huiusmodi donacionem et quilibet de re sua propria potest et debet secundum forum, ius et rationem. Exceptis tamen penitus semper ecclesiasticis, sanctis, presbiteris, religiosis et aliis quibuscumque per forum ^{27v} Valencie prohibitis, salvis tamen semper dicte elemosine et suis premissis suis censu, dominio, laudimio et fatica ac toto alio pleno iure emphiteotico in omnibus et per omnia secundum forum et rationem et earum domorum predictarum accapiti instrumenta semper. Que omnia et singula rata semper habere promittimus et in aliquo minime contra facere ac venire de iure, foro, ratione, çuna ac xara et quavis alia ratione sive titulo simul et vel in solidum per nos et nostros. Atque non solum ut premittitur ista omnia et singula rata semper habere promittimus ac vobis et vestris attendere et complere promittimus ac volumus ut supra, verum etiam sicut melius, plenius, sanius ac utilius potest dici, scribi et intelligi ad totum comodum et salvamentum vestri et vestrorum semper per pactum speciale inter vos et nos hinc initum et conventum stipulacione³⁹ ut decet, valatum ad maiorem cautelam, substantia tamen huiusmodi largitatis in aliquo non mutata. Renunciantes quantum ad hec quibuscunque iuribus, foris, privilegiis, constitutionibus, consuetudinibus,

¶ ³⁹ Ratllat: *legitime*.

stiliicidiis, praticis, çunis, xaris et aliis quibuscumque beneficiis christianorum et sarracenorum introductis et introducendis hiis obviam venientibus quavis causa et titulo quocumque modo et dicentibus generalem renunciacionem solum prodesse quantum ad beneficia nominatim expresse renunciata. Egoque, predictus Mahomat Abdurralmen, acceptans per me et meos a vobis iamdictis Azmet, Fatima et Mariem, fratribus meis, prehabitam gratis donacionem ut supra, in testimonium horum adeptequae et acquire possessionis existens in eisdem domibus, imo \dictis titulis/ requiro mihi et meis fieri et tradi ex hiis publicum instrumentum per dictum et infrahabitum notarium.

Hec acta existunt Valencie, .xxvii^a. die mensis julii anno a Nativitate Domini .M^o.ccc^o.xcviii^o.

Sig[+++++na] Azmet Abdurralmen, Fatime et Mariem ac Mahomat Abdurralmen, predictorum, hec singula singulis referendo concedentium, laudantium et firmantium.

Testes horum omnium predictorum sunt Arnaldus Torrella, \calderius/, et Vincencius Clavell, faber, christiani, Valencie cives, et Abraffim Tortosi, fusterius, et Mahomat Benadell, faber, sarraceni morarie dicte civitatis.

23.

1404, gener, 8. València.

Manament de la reina Maria, esposa del rei Martí I, titular de les rendes de la moreria de València, pel qual es prohibeix als cristians viure o llogar cases dins la moreria de la ciutat. Crida pública del batlle general.

ARV, *Baillia, Lletres i Privilegis*, vol. 1.144, ff. 18v-19v (antiga numeració 46v-47v).

Anno a Nativitate Domini .M^o.cccc^o. quinto, videlicet die veneris prima mensis augusti.

Denant l'onorable en Nicholau Pujada, conseller del senyor rey e batle general del regne de València, comparegueren los adelantats de la moreria de la dita ciutat de València et presentaren a aquell una letra de la molt alta senyora reyna dona Maria de la tenor següent:

Nos Maria, Dei gracia regina Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice comitissaque Barchinone, Rossilionis et Ceritanie, percepimus exposicione perhumili aliame nostre serracenorum civitatis Valencie quod christiani et serraceni habentes hospicia infra limites dicte aliame, locant sive arrendant illa sepissime christianis forasteriis ex quibus dicte aliame sequitur periculum et preiudicium satis notum. Quam ob rem, volentes aliavam ipsam a dictis periculis preservare, ordinamus tenore huiusmodi, volumus ac etiam inhibemus ne christianus vel serracenus quicumque habens hospicia intra clausuram dicte morarie audeat vel presumat hospicia ipsa seu aliquam partem eorundem locare seu arrendare cuicumque forasterio christiano sub ipsius hospicii amissione. Mandantes de certa sciencia et expresse baiulo dicte

aliame vel eius locumtenenti ceterisque universis et singulis officialibus nostris et subditis presentibus et futuris quatenus ordinacionem nostram, huiusmodi de nostri beneplacito duraturam, servant, teneantur et servari faciant inviolabiliter per quoscumque, illamque per loca solita dicte aliame voce preconis solemniter publicari et contra non veniant nec aliquem contravenire permittant aliqua racione. Ab hac vero ordinacione et provisione excludimus ¶^{19r} o ^{47r} et penitus exceptamus fornum quem Jucef Xupio habet et possidet in dicta aliama, quemque volumus posse locari sive arrendari quibuscumque voluerit libere huiusmodi provisione et ordinacione in aliqua non obstante. In cuius rei testimonium hanc fieri iussimus nostro sigillo munitam.

*Data Valencie, .VIII^a. die ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. quarto.
Bernardus Anglesii.*

Et presentada e feta fe de la damunt dita letra, encontinent lo dit honorable lochtinent de batle general dix que reebia aquella ab homil e subjecta reverència e honor. Et noresmenys manà ésser feta la crida infrasegüent:

Ara hojats que us fa saber l'onorable en Nicholau Pujada, conseller del senyor rey e batle general del regne de València, e batle de la moreria de la ciutat de València per la molt alta senyora reyna dona Maria, que com a audiència de la dita senyora reyna sia novellament pervengut que alguns christians e sarrahins havents alberchs dins los límits de la dita moreria loguen e arrenden aquells sovent a christians o a christianes forastés, per la qual rahó se segueix a la aljama de la dita moreria gran dampnatge e prejuhi. Et volent la dita aljama dels dits perills preservar, la dita senyora reyna ordena, vol e encara inhibeix que no sia algun christià o sarrahí que tingua o haja cases dins la clausura de la dita moreria, que gose o presumesqua aquelles o cambra o alguna part de aquelles logar o arrendar a dengú foraster christià o christiana, sots amisió e perdiment del dit alberch, segons que totes les dites coses e altres són pus largament contengudes ¶^{19v} o ^{47v} en una letra de la dita senyora reyna dada en València, a .XVIII. dies de jener del any de la Nativitat de Nostre Senyor mil .CCCC. quatre. Et les dites coses intima, notifica e fa a saber lo dit honorable batle a tot hom en general e a cascú en special, per ço que degú d'ací avant no y puxa ignorància al·legar.

Encara, lo dit honorable batle general mana a tots e qualsevol christians o christianes qui tinguen alberch o cambres logades dins la clausura de la dita moreria, que aquelles hagen \buydades/ e'n sien exits o exides dins deu dies primersvinents sots pena de sexanta sous de lurs béns propis als còfrens de la dita senyora reyna applicadors. Et guard-s'i qui guardar s'i ha.

Consequenter vero die veneris intitulata prima mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quarto, Ramon Artús, trompeta de la ciutat de València, retulit ell, de manament del dit honorable lochtinent de batle general, instant e requirent lo dit Abdal·là Juniz, síndich de la dita aljama de la moreria de la dita ciutat, haver feta la dita crida en la moreria de la damunt dita ciutat e per los lochs acostumats de aquella.

24.

1404, gener, 26. València.

Nicolau Pujada, batlle general del regne de València, ordena als oficials de Torís que restituesquen a Azmet Bexir, àlies «el Català», de la moreria de Valencia, els setanta-cinc caps de ramat, entre cabres i ovelles, que aquest havia comanat a Mohamí, veí de Torís, i que li havien embargat per deutes d'aquest.

ARV, *Batllia, Lletres i Privilegis*, vol. 1.144, f. 4v.

De nós en Nicholau Pujada, conseller del senyor rey e batle general del regne de València, e batle de la moreria de la dita ciutat per la molt alta senyora reyna dona Yolant, als honrats l'alcayt, batle, justícia, jurats, vells e altres oficials del loch de Turís, o a lurs lochtinents o a qualssevol d'ells a qui lo present e dejús scrit negoci pertangua, salut e honor. Certificam-vos denant nós ésser comparegut Azmet Bexir, en altra manera apellat el Català, moro de la dita moreria, dient e afermant denant nós que com ell hagués comanades a miges Mohamí, serrahí vehí vostre, setanta-cinch cabeces de bestiar entre cabriu e lanar, e a instància d'alguns creadors del dit Çaat Mohamí hajats preses, penyorades e marcades les dites .LXXV. cabeces de bestiar del dit Azmet Bexir, en altra manera el Català, e aquelles vullats vendre o havets venudes, la qual cosa fer no podiets ne deviets per justícia. Et haja request-nos que a vós deguésem scriure *ut infra*, et nós, veent la dita requesta ésser justa e a rahó consonant, per tal, per la present vos dehim e manam que encontinent, vista la present, restitueschats e tornets e restituir e tornar façats al dit Azmet Bexir les dites .LXXV. cabeces de bestiar com, segons fur e bona rahó, hu per altre no puxe ésser penyorat ni marcat, majorment com lo dit Azmet Bexir haja promés en poder nostre d'estar a dret a qualsevol persones havents contra ell clam algú o demanda. En altra manera, si'l contrari feyets, ço que no creem, procehiríem en lo dit feyt segons que per justícia atrobaríem ésser fahedor.

Data Valencie, .XXVI^a. die ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quarto.

Jacobus Felemir, locumtenens.

25.

1404, juny, 13. València.

Nicolau Pujada, batlle general del regne de València, comunica a tots els oficials de la vall d'Alfàndec que Hamet Alazrach, natural d'aquesta vall i que ara viu a Sicília, s'ha convertit al cristianisme amb el nom de Pere de Queralt.

ARV, *Batllia, Lletres i Privilegis*, vol. 1.144, f. 34v.

Als honrats universes e sengles oficials o loch de senyoria tinents e a altres qualssevol als quals la present pervendrà, de nós en Nicholau Pujada, conseller del molt alt senyor lo rey d'Aragó e batle general del regne de València, salut ab multiplicació d'onor. A la saviesa e discrecció vostra e de cascun de vós, per tenor de la present certificam e fem a saber com Hamet Alaçrach, ça enrere serrahí natural de la vall de Alfàndech del dit regne, en temps pasat se'n anàs e passàs en l'illa de Sicília⁴⁰ per alguns afers o negocis seus. Et stant en la dita illa, per inspiració divina se sia feyt christià e haja reebut lo sant baptisme, relexant e jaquint la per-versa e malvada Çuna del dampnat Mahomat, lo qual és stat appellat, après que se's batejat, Pere de Queralt, e aquell stà e habita contínuament ab christians, fahent tots aquells fets e obres que de bo e verdader christià se pertanyen, segons que de totes les dites coses a nós consta clarament per verídicha informació de testimonis dignes de fe per nós reebuda, axí del noble mossén Pere de Queralt com d'altres. En testimoni de les quals coses, fem fer e liurar al dit Pere de Queralt la present nostra letra testimonial ab lo sagell del nostre offici sagellada.

*Data Valencie, .XIII. die junii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o. quarto.
Vidit Franciscus.⁴¹*

26.

1405, juliol, 15. Barcelona.

Martí I autoritza els mercaders de la moreria de Valencia a prorrogar el termini concedit a les llicències de viatge a Granada i al nord d'Àfrica per raó de comerç, fins aleshores d'un any.

ARV, *Batllia, Lletres i Privilegis*, vol. 1.144, ff. 234v-235r i 237r.

Anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. octavo, die veneris .XXIII^a. marcii.

Denant l'onrat en Johan Pujada, lochtinent del honrat en Nicholau Pujada, conseller del senyor rey e batle general de regne de València, comparech en Jucef Xupió, serrahí de la moreria de la ciutat de València, e presentà a aquell una letra del molt alt senyor rey, e'l dòs de aquella ab lo sagell comú del dit senyor rey en cera vermella sagellada, la qual presentació de letra \lo dit Jucef dix que/ feya sens prejuhi e derogació del dret de la scrivania de la⁴² cort de la dita batlia, com dels .III. sous e .IIII. dinés \del guiatge/ per cascun any/, com del dret de la obligació⁴³ per los moros fahedora, com per \altre/ qualsevol dret pertanyent al dit scrivà, la qual letra és de la tenor següent:

Nó en Martí, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de València, de Mallorca, de Cerdenya e de Còrcega e comte de *Barchinone*, de Rosselló e de Cerdanya,

¶ ⁴⁰ Ratllat: *Sibília*. ¶ ⁴¹ Es tracta de Francisc Torra, assessor ordinari de la Batllia General, ha-

bitual encarregat d'aquest tipus de certificacions.

¶ ⁴² Ratllat: *dita*. ¶ ⁴³ Ratllat: \e altres drets/.

volents proseguir favorablement vos, aljama dels moros de la ciutat de València, instant e suplicant nostra molt cara muller la reyna, qui aquella té e posseex per certs títols, ab tenor de la present, attés que és acostumat que per los singulars mercaders de la dita aljama o factors lurs, com van en algunes parts de la terra⁴⁴ d'Espanya o de Barberia per fer e contractar lur mercaderia, han haver albarà del batle general de regne de València, ab lo qual l'us és dada licència que pusquen star hun any en la terra e parts sobredites. E se sdevingua diverses vegades que dins lo dit hun any los dits factors o singulars mercaders no poden acabar en les dites parts e terra lurs dits afers, ans an encara mester dos o tres anys e més de spay per dar fi als afers damunt dits. E si per lo dit \batle/ no'ls és prorogada la dita licència al dit temps, los dits factors e mercaders se'n han a tornar de continent, en gran lur dan e excessiu, atorgam a vosaltres, alamí, jurats e singulars de la dita aljama, presents e esdevenidors, provehim e ordenam que, axí com solia ésser atorgat hun any als dits factors e singulars mercaders, l'us haja ^{235r} ésser dada licència d'aquí avant de cinch anys per lo dit batle e, si no hauran finades lurs dites mercaderies e afers dins los dits cinch anys, que lo dit batle sia tengut a prorogar la dita licència a hun any ultra los dits cinch anys. Et jatsia que tot mercader moro de la dita aljama, com tramet algun factor en alguna part, és tengut de dar fermances en poder del dit batle per les robes que'l dit factor se'n porta, emperò, atorgam, encara provehim e ordenam que com lo dit factor tornarà de llà on serà anat, lo dit batle sia tengut cancel·lar la dita obligació sense que lo dit mercader moro ni lo dit factor no li sien tenguts de retre compte si haurà tornades o no totes les robes que se'n haurà portades, retengut que si lo dit factor se aturave llà on va ultra alguna de les licències damunt dites, que sia tengut pagar lo deé duplicat de ço que se'n haurà portat. Et si cars era que lo dit factor o moro qui irà en alcuna de les dites parts moria en aquelles, que mostrant al dit batle general letra testimonial o altra informació presa de testimonis christians, si'n haurà llà on lo dit factor o moro serà mort, si no, ab testimonis de moros, lo dit batle sia tengut, vista la dita informació, e cancel·lar la dita carta de obligació que serà⁴⁵ stada feta ans de la partida del dit factor. Et retengut encara que per la present nostra provisió no puxa ésser fet algun perjudici⁴⁶ a qualsevol dret a nós pertanyent en e sobre l'aljama damunt dita, ans volem que aquell romangua a nós salvu e il·lès, la dita nostra provisió en alguna manera no contrastant. Per què manam al dit batle de regne de València e a tots e sengles oficials nostres e altres a qui's pertanga, e a lurs lochtinents, presents e sdevenidors, sots incorriment de nostra ira e indignació e pena de mil florins d'or d'Aragó de cascun contrafahent, e per cascuna vegada que serà contrafet, irremisiblement havedors e a nostres oficials aplicadors, que la ordinació e provisió nostra present e totes les coses en aquella contengudes segons sa seria e tenor, tinguen fermament e observen tenir e observar facen invio-

¶⁴⁴ Ratllat: *e senyoria*. ¶⁴⁵ Ratllat: *donada*. ¶⁴⁶ Ratllat: *prejuhi*.

lablement per qualsevol, e no y contravinguen o alcun contravenir-hi lexen per alguna manera, causa o rahó. En testimoni de la qual cosa manam la present duradora a nostre beneplàcit ésser feta ab nostre segell secret sagellada.

Dada en Barcelona, a .XV. dies de juliol en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor mil quatre-cents cinch.

Rex Martinus.

Et presentada la damunt dita letra e provisió reyal, encontinent lo dit ^{237r} honorable lochtinent de batle general dix que reebia aquella ab humil e subjecta reverència e honor, que era prest e aparellat de ensequir e complir lo manament del dit senyor rey sens prejuhi dels drets e regalies del dit senyor.

Noresmenys, lo dit honorable lochtinent de batle general dix que salvava al scrivà de la cort de la dita batlia tot son dret, axí dels .III. sous, .IIII. diners per dret del guitge per cascun any, com del dret de la obligació per los dits moros fahedora, com per altre qualsevol dret a la dita scrivania pertanyent per la dessús dita rahó.

Presentis testimonis foren a les dites coses lo discret en Ponç Trilles, notari, en Jacme Feliu, scrivent, Alí Benxernit e Çaat Arripoll, sarrahins de la ciutat de València.

27.

1407, abril, 16. València.

Conflicte entre el batlle general del regne i el mostassaf de la ciutat de València sobre les seues respectives jurisdiccions a la moreria de València. Concretament, per les penyores fetes pel mostassaf contra Yahie Malequí àlies «el Sebollino», per les obres que ha fet en un alberg seu a la moreria.

ARV, *Batllia, Lletres i Privilegis*, vol. 1.144, ff. 190v-191r.

De nós en Francesch Torra, lochtinent del honorable en Nicholau Pujada, conseller del senyor rey e batle general del regne de València, saluts e honor. Jatsia que per nós diverses vegades vos sia inhibit e manat que encontinent tornàssets et tornar fésssets unes penyores que haviets fetes a Yahie Malequí, alias el Sebollino, sarrahí de la moreria de València, obrer de vila, per rahon de una obra que aquell havia feta en hun alberch situat dins la dita moreria, com la conexença dels dits moros pertanga a nós e no a vós, axí per beneffici de furs com per diverses provisions reyls al offici de la Batlia General atorgades. Et vós en la dita moreria no puxats entrar ni exercir ni usar de vostre offici sinó tant solament per regonèxer fals pes e falsa mesura, les quals coses no havets curades fer, ço que torna en gran dan e derogació de la senyoria reyal, e ne gran dan e evi-^{191r}-dent perjudici de les regalies e patrimoni del senyor rey. On⁴⁷ com tals coses e tan prejudicials al

¶ ⁴⁷ Ratllat: *Com.*

dit offici de la Batlia General no puxam ni dejam en alguna manera tol·lerar, ans covingua la nostra juredicció encara ab manaments penals mantenir e defendre, per tal, de part del dit senyor rey inhibiu-vos dehim e manam, sots pena de cinch-cents morabatins d'or dels vostres béns propis als cofres del dit senyor rey aplicadors, que encontinent e de fet tornets e restituhiscats al dit Jahie les penyores que fetes li havets, com la conexença del dit feyt pertanga a nós e no a vós, segons dit és desús. En altra manera certificam-vos que nós procehirem contra vós e béns vostres axí a exacció de la dita pena com en altra manera, segons per justícia atrobarem ésser fahedor.

*Data Valencie, .XVI^a. die aprilis anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.VII°.
Vidit Franciscus.*

28.

1407, desembre, 15. València.

El batlle general del regne reclama, per la seua jurisdicció sobre els musulmans, a Hug de Llupià, bisbe de València, la persona d'Abdal·là Almandil, alfaquí d'Ascó, detingut i processat pel bisbe sota l'acusació de bruixeria.

ARV, *Batllia, Lletres i Privilegis*, vol. 1.144, ff. 212v-214r.

Al molt reverent pare en Christ n'Uch, bisbe de la ciutat de València, de nós en Nicholau Pujada, conseller del senyor rey e batle general del regne de València, saluts ab deguda reverència. Com a udiència nostra sia novellament pervengut que vós tenits pres un moro apellat Abdal·là Almandil, alfaquí del loch de Azchó, per co com se diu que seria stat denunciat de fertiliries, et com la juredicció del dit e altres moros sobre lo dit e altres qualsevol crims pertanga al senyor rey e no a vós. Per tal, per la present vos requerim que encontinent nos remetats lo dit moro, com la conexença de aquell pertanga a nós en loch del dit senyor rey. En altra manera, nós, greu que ns serà, procehirem en lo dit feyt a reintegració de la juredicció del dit senyor e de nostre offici per los remeys acostumats.

*Data Valencie, .XV. die decembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC. septimo.
Vidit Nicholaus, baiulus.*

Consequenter, predicta die iovis .XV. decembris anno predicto a Nativitate Domini .M^o.CCCC.VII°., en Johan Dotra, verguer de la cort de la batlia del dit regne, ell, de manament del dit honorable batle, haver presentada al dit reverent bisbe e après a son official la letra damunt dita, lo qual dit reverent bisbe dix que li havia respost que ell hi respondria per letra d'ací a demà; e lo dit official li respòs que ell hi faria justícia.

||^{213r} *Consequenter, die veneris .XVI^a. decembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.VII°., denant lo dit honorable batle general comparech en Pere Roiç, misatge de la cort*

del oficial de València, e presentà a aquell una letra del reverent bisbe de València la qual és de la tenor següent:

Venerabili viro Nicholao Puiada, baiulo generali regni Valencie vel eius locumtenenti, Hugo, Dei gracia episcopus Valencie, salutem in Domino et sanctam fidem catholicam viriliter defensari. Vestram recepimus literam cum qua postulastis remissionem vobis per nos fieri de persona Abdalla Almandil, alfaquini loci de Azcho. Et quamvis predictus sarracenus verbo coram nostro officiali sit delatus seu denunciatus de invocacionibus demonum, turificacionibus, adoracionibus, illicitis experimentis et aliis criminibus heresim sapientibus manifeste, tamen quia processus dicti officialis adhuc non est plene collectus, deliberavimus vobis remittere sarracenum iamdictum, quemque ad vos cum presenti restituimus sub hac moderacione ac protestacione premissis, quod illum captum teneatis nec a capcione relegetis donec dictus processus sit receptus, taliter quod si per illum constituerit dictum sarracenum esse talem sicut dictum est, ipsum a vestris manibus repetere valeamus et de tam gravibus criminibus punire iusticie mediante. Rogantes vos actenus quatenus contra personam dicti sarraceni ad penam sanguinis nullatenus procedatis solemniter. Protestantes quod, si secus fiat, nullatenus consentimus seu consentire intendimus ullo modo.

Data Valencie, .XVI. die decembris anno .CCCC.VII°.

Vidit Johannes, vicarius et officialis etc.

E presentada la damunt dita letra, encontinent lo dit honorable batle general dix que reebia la damunt dita letra ensemps ab lo dit moro, e que ell faria ço que deja per justícia aconselladament.

¶^{213v} *Postmodum, die sabbati .XVII^a. decembris anno a Nativitate Domini .M.CCCC.VII°.*

Lo damunt dit honorable batle general, de consell de son assessor, manà ésser feta al dit reverent bisbe de València la letra responsiva dejús següent:

Reverendo in Christo patri domino Hugoni, Dei gracia episcopo Valencie, Nicholaus Puiada, baiulus generalis regni Valencie, cum d<e>bita reverencia, salutem. Vestra paternitate recepimus simul cum saraceno in infrainserta littera nominato, quem nobis remisistis litteram tenoris sequentis:

Venerabili viro Nicholao Puiada [...].⁴⁸

Cui respondemus quod mandacioni et protestacioni in vestra litera contentis non consentimus vel asentimus ullo modo, cum dictus et alii saraceni sint absolute de foro domini regis et non de vestro super quibuscumque criminibus etiam alias expectantibus ad iudicium seu cognicionem ecclesiasti<ci> fori. Sumus tamen parati de eo vobis et curie vestre et quibuscumque de illo querelam habentibus ministrare iusticie complementum.

Data Valencie, .XVII. die decembris anno a Nativitate Domini .M.CCCC.VII.

Vidit Nicholaus, baiulus.

¶⁴⁸ Torna a ser copiada ací íntegrament la carta del bisbe de València al batlle general del regne transcrita en la pàgina anterior, corresponent al f. 213r del document complet; n'ometem la repeticció.

||^{214r} *Consequenter, die sabbati .XVII^a. die decembris anno a Nativitate Domini .M^o. CCCC.VII°.*

L'onrat en Guillem Sala, lochtinent del official de la ciutat de València, donà e restitui⁴⁹ al honorable batle general, sots les protestacions dessús per aquell fetes en la preinserta letra per dit senyor bisbe tramesa, les coses que foren atrobades en poder del dit Abdal·là, les quals coses són les següents:

Primo, una ymaga de cera e de pegunta ab dues cares, la una de hom e l'altra de dona.

Ítem, sis cèdules en paper, scrites en morisch.

Ítem, tres letres closes, scrites en christianesch.

Ítem, una subdelegació en christianesch.

Ítem, una suplicació qui's dreçava al castellà d'Amposta.

Ítem, dotze florins d'or d'Aragó, dels quals fallen .III. sous, .IIII. diners.

Post hec, die lune .XIX^a. decembris anno a Nativitate Domini .M.CCCC.VII., en Diego de Pina, verguer de la cort de la Batlia General, dix e relació féu ell, de manament del dit honorable batle general, haver presentada la damunt dita letra al official de la Seu de València, lo qual dix que li havia respost que faria ço que degués.

29.

1408, agost, 20. València.

Nòlit subscript per Tomàs Bellot i Mateu Berart, mercaders de Florència, amb Ali Xupió, Çaat Ripoll i Ali Abenxernit, mercaders de la moreria de València, per a comerciar des de València amb Mostaganem, Orà, Honein, l'Alcúdia de Barberia i Almeria.

ARV, *Protocols*, núm. 2.410, notari Vicent Saera, ff. 8r-9r.

In Dei nomine, amen. Pateat cunctis evidenter quod nos Thomas Bellot et Matheus Berart, cives Florencie, nunch pro aliquibus factis et negociis mercantilibus in civitate Valencie residentes, scienter et gratis cum hoc instrumento publico etc.,⁵⁰ ||^{8v} noliegamus seu ad nolitum tradimus \ad bonum usum et consuetudinem maris et gentium/ vobis Çahat Ripoll, Ali Abenxernit, \presentibus et acceptantibus/, et Ali Xupio, \absente/, sarracenis mercatoribus comorantibus in moreria civitatis Valencie,⁵¹ de et pro viaggio infrascripto, Altissimo dirigente fiendo, quandam galeram nunch in rivo Cullarie existentem vocatam «Sancta Maria de Monserrat», \cum omnibus exarciis et apparatibus eiusdem necessariis et oportunitis/, quam gualeam vestris propriis missionibus teneamini facere illam venire hic, in pla-

¶⁴⁹ Ratllat: *liurà*. ¶⁵⁰ Ratllat: *simul ambo et uterque nostrum in solidum*.

¶⁵¹ Ratllat: *presentibus et acceptantibus*.

gia Grado maris Valencie, et ibidem possitis et valeatis mittere, ponere et carricare in dicta galea omnes illas res, raubas et mercaturias quas vos habeatis carricatas in \illis/ tribus galiotis que ibant ad terram Barberie, et ultra ipsas raubas, res et mercaturias possitis mittere et carricare in eadem galera centum quinquaginta pannos lane de vestris propriis vel de illis pannis qui fuerunt noliegati per venerabilem Johannem Bernardi, mercatorem et patronum dicte galee. Residuum ad complementum carrigii sufficientis dicte galee possimus \noliegare/ et facere nostras voluntates. Et assumptis et carricatis dictis raubis, rebus et mercatoriis, possitis et valeatis ire et navigare cum dicta galea, mediante Dei gracia, ad plagiam de Mos-tagani, et de dicta plagia Mustagani usque ad portum de Ora, et de Ora usque ad locum de One, et de loco de One usque ad locum de Alcudia, et de Alcudia usque ad locum de Almeria,⁵² in quibus quidem locis possitis⁵³ carricare⁵⁴ et mittere in eadem galea dum ibi steterit quingentas quinquaginta quintaratas illarum raubarum et mercaturiarum vobis benevisarum. Residuum ad complementum ipsius carrigii sufficientis possimus nos noliegare et facere nostras voluntates. Et assumpto dicto carrigo, recedendo a dictis locis possitis et valeatis redire et navigare ¶^{9r} recta via, non mutato viagio, ad hanc plagiam Gradum maris Valencie. Quas quidem raubas possitis discarricare \necnon teneamini ipsam galeam redire ad dictum rivum Cullarie ipsis vestris missionibus/. Vos autem teneamini pro nolito dicti viagii intrando et exendo \armare ipsam de *broca* ac/ solvere et paccare omnes messiones que fiant in dicta galea pro racione \armamenti/⁵⁵ de hominibus⁵⁶ et aliis \dicto armamento necesariis,⁵⁷ excepto tamen quod nos teneamur⁵⁸ armare decem homines vel socios sive *companyons de ballesta*, \qui in dicta galea vadant vel solvere et paccare racione armamenti ipsorum/, centum florenos auri comunes de Aragonia.

Ad hec autem nos dicti Çahat Ripoll, Ali Abenxernit et Ali Xupio, suscipientes et acceptantes a vobis dictis Thomas Bellot et Matheo Berant conduccionem et loccacionem dicte galee cum et sub modis, formis, pactis, etc. Et sic nos dicti Thomas Bellot et Matheus de Berando, parte ex una, et Çahat Ripoll, Ali Abenxernit et Ali Xupio, parte ex alia, promittimus et fide bona convenimus una pars nostrum alteri et altera alteri ad invicem predicta omnia et singula sic attendere etc., ducentorum florenorum auri dicte legis a parte nostrum inobediente parti presenti solvendorum etc. Fiat executio etc., cum fori submissione etc., et iudicii variacione etc. Et pro predictis sic complendis etc., obligamus videlicet nos dicti Thomas et Matheus dictam galeam \omnes nostros/ et omnia bona etc.

Actum est hoc Valencie etc.

Testes venerabilis Johannes Scriva, domicellus habitans Valencie, et Carlus Gentil, mercator, civis Ianue, et Juniç Benhamet, sarracenus comorans in moreria Valencie.

¶⁵² Ratllat: *et de marina Almerie usque ad locum.*
 ¶⁵³ Ratllat: *configurare?* ¶⁵⁴ En realitat diu: *carricarricare.* ¶⁵⁵ Ratllat: *armandi.* ¶⁵⁶ Ratllat:

eadem et de comestu. ¶⁵⁷ Ratllat: *ad hominibus [...]*endo et aliis necesariis. ¶⁵⁸ Ratllat: *solvere et paccare.*

1409, maig, 7. València.

Carta de Joan Pujada, regent de la Batllia General del regne, en la qual certifica a tots els oficials de la Corona d'Aragó l'embargament fet pel governador del castell de Càller de mercaderies de Juçef Xupió i altres mercaders de la moreria de València, que anaven carregades al lleny d'Antoni Planella, mariner de València, quan va haver d'atracar a Càller per una tempesta, tornant de Bugia a València.

ARV, *Batllia*, vol. 1.144, f. 264r-v.

Als honrats universes e sengles oficials o loch de senyoria tinentes dins la terra e senyoria del molt alt senyor rey, axí deçà com dellà mar constituïts, e altres qualsevol als quals la present pervindrà, de nós en Johan Pujada, regent l'ofici de la Batllia General de regne de València, saluts ab creximent de honor. A la saviesa vostra e de cascun de vós, per la tenor de la present certificam denant nós ésser comparegut en Juçef Xupió, sarrahí de la moreria de la ciutat de València, dient e afermant que com en l'any present ell hagués tramés Yahye el Roig, moro de la dita moreria de València, al loch de Bogia, de les parts de Barberia, per factor e negociador seu ab diverses robes e mercaderies en lo leny d'en Anthoni Planella, mariner de València, en les quals robes e mercaderies havien part los honrats en Johan Bayona, en Johan Bernat e en Loís Granollés, mercaders de la dita ciutat de València, axí de entrada com de exida. E descarregades les dites robes en les dites parts de Bogia, en lo dit leny foren carregades altres diverses robes e mercaderies per lo dit Yahie el Roig, senyalades ab lo senyal del dit Juçef, qui era aytal.⁵⁹ Ítem, hi foren carregades més en lo dit leny, de Çuleyma Benical, sarrahí de la dita moreria de València, diverses mercaderies senyalades de aquest senyal.⁶⁰ Ítem, de Çaat Çumade, moro de Gandia, altres robes e mercaderies senyalades de semblant senyal.⁶¹

E partint lo dit leny de les parts de Bogia e fahent sa via a la ciutat de València, per fortuna de temps lo dit leny còrrech en castell de Càller e, stant aquí lo dit leny, lo noble (en blanc), governador de castell de Càller, pres totes les dites robes e mercaderies que en lo dit leny eren, per força e contra voler del patró del dit leny, e ab si se'n portà. Les quals robes e mercaderies per lo dit noble governador preses són en nombre les que's seguexen:

Primerament, sis costals de machtants tunicenchs senyalats ab lo senyal del dit en Juçef. Ítem, .XXXI. costal<s> de cera, ||^{264v} pesants cent quintars, .LXXVI. lliures. Ítem, .LXXXIII. faxos de cuyrs de bou e .VIII. cuyros desligats, en què havia .DCCCC.XLVIII. cuyros. Ítem, hun carratell de sucre, .X. tercelores, en què havia .CCCII. pans qui pesaren .XVII. quintars, .VI. lliures.

¶ ⁵⁹ Senyal de Yuçef Xupió: dibuix d'un semicercle amb una estrelleta dins i dues puntes al damunt. ¶ ⁶⁰ Senyal de Sulaymà Benical: dibuix d'una estrella de sis puntes

similar a la jueva tradicional. ¶ ⁶¹ Senyal de Çaat Sumade: dibuix similar a una lletra A majúscula, amb les astes de la base separades en corba.

Les quals robes e mercaderies lo dit noble governador no podia ni devia pendre, com los senyors de les dites robes sien de vasalls e sotsmeses del dit senyor rey. Per tal, de part del dit senyor rey, instant e requirent lo dit en Juçef Xupió, vos certificam com ab licència nostra e de la nostra cort los dits moros tenen sos factors en Bogia e mercadejen trametent mercaderies là e llà ací, e com les dites mercaderies són dels dits moros e dels dits en Johan Bayona, Johan Bernat e en Loís Gronolés, car nós de les dites coses som verdaderament informats. Per què, de part del dit senyor vos requerim e de la nostra afectuosament pregam que, encontinent, tornets e restituescats al dit Jucef Xupió o a lurs legítims procuradors totes les damunt dites robes e mercaderies, com sien vasalls e sotsmeses del dit senyor rey segons dit és dessús. En altra manera, nós, si request ne serem, procehirem en lo dit feyt segons que de justícia atrobarem ésser fahedor.

Data Valencie, .VII^a. die madii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. nono.
Johan Pujada, regent.

31.

1409, agost, 23. València.

Reconeixement de deute d'Alí Famiz, mercader, Abdurrazmén Alfericí, apotecari, i Çaat Famiz, teixidor de lli, veïns de la moreria de València, a Nicolau Julià, mercader de València, per cinc draps que li compraren del model anomenat palmella.

ARV, *Protocols*, núm. 1.255, notari Andreu Julià.

Die veneris, .XXIII^a. mensis augusti anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.VIII°.

Nos Ali Famiç, \mercator/, et Abduraçmen Alfereci, \apothecarius/, et Çaat Famiç, \textor lini/, sarraceni morerie Valencie, scienter etc., omnes simul et quilibet nostrum in solidum confitemur etc., nos debere vobis Nicholao Juliani, mercatori, civi Valencie, presenti etc., quadraginta novem libras monete regalium Valencie restantes per nos ad solvendum ex maiori quantitate racione quinque palmellarum scurarum quas a vobis ego, dictus Ali, emi, habui etc. Unde, renunciando etc., promittimus etc., simul et in solidum vobis etc.,olvere hinc ad duos menses primo etc., omnibus excepcionibus etc., sub pena quindecim librarum dicte monete dandarum etc., vobis etc., pro quibus quidem debito et pena etc., coniunctim etc., volumus etc., quod sola demonstracionem etc., possit fieri executoria etc., per illum iudicem etc., secularem etc., cuius foro etc., et vestro proprio foro etc., et legi «Si convenerit», foro «De iurediccione» etc. Et soluta etc., antedicta etc., rato semper pacto manente ulterius pacto speciali etc., ac etiam iuramus etc., quod non litigabimus etc., nec aliquas raciones etc., nec impetravimus etc., sub pena viginti librarum dicte monete dandarum vobis etc., de qua pena similis possit fieri executoria etc., subiungentes etc., possitis variare etc. Renunciantes etc. Et si pro predictis etc., dampnum aliquod etc., totum illud etc. Et pro predictis etc., obligamus etc., et renunciamus beneficio dividende accionis etc.

Quod est actum Valencie, etc.

Fiat apoca de dictis pannis que de voluntate dictorum Abduraçmen et Çaat de ipsos recepit Ali.

Testes Johannes Muntanyes, mediator, cives Valencie, Hamet Jafar, sarracenus vicinus loci de Manizes.

Post hec vero die mercuri, .XXII^a. mensis octobris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.VIII°., dictus Nicholaus Juliani fuit contentus de dicto debito. Ideo fecit cancellare presentem notam, presentibus testibus Arnaldo Genollach, tiraterio, civi Valencie, et Bernardo Feliu, scriptore, Valencie degente.

32.

1409, novembre, 22. València.

Çaat Mayor, veí de la moreria de Xàtiva, és condemnat pel regent de la Batllia General per no portar els signes distintius obligatoris de la seua condició de musulmà i anar vestit com a cristià. Va ser detingut al fossar de la moreria de València.

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, f. 61r.

Die veneris, .XXII^a. novembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.IX°.

Constituhit personalment l'onorable micer Pere Català, doctor [en decre]ts, regent l'offici de la Batllia General del regne de València [per l'onor]able mossén Simó Miró, cavaller, conseller del senyor rey [e batle] general del dit regne, en lo fossar de la moreria de la [ciutat] de València, féu denant si venir Çaat Mayor, moro [de la mor]eria de Xàtiva, lo qual era⁶² detengut a presó [a ins]tància del procurador fischal per ço com no portava garçeta [e a]nava en hàbit de cristià. E constituhit denant sa presència, lo dit honorable regent, per ço com aquell no anava ab garçeta ans anava ab tall redó dels cabells e ab àbit christianesch, enaxí que aquell no semblava en res moro sinó cristià, per tal lo dit honorable regent, vehent aquell dolosament e per engan [anava] axí, condemnà lo dit Çaat en .XXV. açots, los quals [manà] que los fossen donats de continent, après dinar, en ora de vespres.

Testimonis Martí Soler, scrivent, e en Diego de Pina, verguer.

Predicta die, Alí Famiz, \moro de València/, pres e representar lo dit Çaat en ora de vespres sots pena de .C. florins.

Testes qui supra.

¶ ⁶² Ratllat: *stat pres per*.

Consequenter vero die veneris, ora vesperorum vel quasi, de manament del dit honorable regent fon manada cancel·lar la dita representació o capleuta e los altres actes, com aquell se fos compostat e avengut ab lo dit honorable regent, segons que consta de la dita composició en Libre de Reebudes.

33.

1410, gener, 24. València.

Azmet Abenatja, mercader de la moreria de València, és condemnat pel batlle general del regne a pagar a Gabriel Navarro, mercader de València, 225 lliures que aquest li havia avançat per a comprar blat a Mostaganem, al nord d'Àfrica (Algèria).

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, f. 13r-v.

Com qüestió fos de paraula denant l'onorable batle general entre en Gabriel Navarro, mercader de València, de la una part, e Azmet Benatja, de la part altra, dient lo dit en Gabriel que per lo dit Azmet li serien degudes .CC.XXV. lliures, les quals reebé en la taula d'en Simó Çescreus, cambiador de València, per certa part de forment lo qual lo dit Azmet li assignava que li devia venir de Mostaganí, de les parts de Barberia, per què requeria que·l condempnàs.

Et lo dit Azmet, dient que era ver que·ll havia preses les dites .CC.XXV. lliures del dit en Gabriel de la dita taula d'en Simó Cescreus, però que no per la dita rahó que·l dit en Gabriel deya sinó per resta que·l dit en Gabriel li devia del forment⁶³ que·l dit en Gabriel ||^{13v} havia reebuts per la barca d'en Linars e d'en Pere Ferrer, de la ciutat de València.

Et encontinent, lo dit honorable batle general, de consell del honrat micer Johan Carbonell, regent l'assessoria de la Batlia General, per ço com lo dit Azmet atorgava les dites .CC.XXV. lliures, condempnà⁶⁴ al dit Azmet Abenatja en donar e pagar al dit en Gabriel Navarro les dites .CC.XXV. lliures reals de València dins .X. jorns primersvinents, sots pena del quart. Salva's emperò al dit Azmet Benatja totes ses legítimes defensives, les quals dins los dits .X. dies haja posades e provades.

Testimonis los discrets en Bonanat Ferrer e en Ponç Trilles, notaris.

¶⁶³ Ratllat: *que·ll li a.*

¶⁶⁴ Ratllat: *a aquell.*

34.

1410, febrer, 17. València.

Contracte de rescat de Pere Renart, captiu cristià a Bugia (Algèria), acordat entre la seua família i el mercader Jucef Xupió, de la moreria de València, qui farà l'alliberació.

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, ff. 70v-71r.

En Berthomeu Almenar, en Berthomeu Terrat, cuyracer, e na Caterina, muller d'en Berthomeu Çabater *quondam*, e na Gostança, muller d'en Pere Renart, tots ensemps e cascun d'ells per lo tot, prometeren e de sa plana voluntat se obligaren en poder del honrat mossén Simó Miró, batle general etc., en donar e pagar a n Jucef Xupió, moro de la moreria de la ciutat de València, cent dobles d'or de bon pes tantost que lo dit Jucef haurà treyt e feyt traure de catiu lo dit Pere Renart, lo qual és catiu en Bogia,⁶⁵ o hauria letra testimonial dels mercaders de Bogia com lo dit catiu s'era rescatat e en sa francha libertat. E lo qual dit catiu ve a risch del dit Jucef, de mar e de vent e de males gents de moros, salvu mort corporal e de males gents de christians, e lo risch que lo dit en Jucef [ha] de mar e de vent e de males gents de moros, e per aquesta rahó li prometen donar .XX. sous per dobla de tant com costarà lo dit catiu de reemçó. E açò dins .XV. <dies> que ell, dit en Jucef, haurà letra testimonial de Bogia o lo catiu sia ací en València, e açò sots pena de .XXV. florins d'Aragó pagadors al dit Jucef, e que per la dita rahó no empTRAN carta de alarga etc. Et ¶^{71r} les dites coses atrevidores tots ensemps e cascun d'ells per lo tot obligaren tots sos béns etc.

Testimonis n'Anthoni Seller, mariner, e en Pere Dàries, verguer de la batlia.

E encontinent, la damunt dita dona na Gostança, muller del dit en Pere Renart, promés guardar de dan als dits en Berthomeu Almenar e Berthomeu Çabater e a na Caterina, muller d'en Berthomeu Çabater *quondam*.

Testes predicti.

35.

1410, abril, 2. València.

Faraig Cilim, la seua dona Nusa i Mariem, vídua d'Abdal-là Bencelim, venen a Ferran de Moros, escuder, 83 sous i 4 diners censals de retrocens carregats sobre una casa (hospici) que posseïxen en la moreria de València.

ARV, *Protocols*, núm. 1.257, notari Andreu Julià.

Nos Faratg Cilim, sarracenus morerie Valencie, et Nuza, uxor eius, \et Mariem, uxor quondam Abdalla Bencelim/, scienter, ambo <in>simul et uterque nostrum

¶⁶⁵ Ratllat: *Barberia*.

in solidum, habita licencia ab honorabili Simone Miro, milite, baiulo generali regni Valencie, prout constat de dicta licencia cum quadam litera eiusdem papi-rea, in eius dorso sigillata cum sigillo curie dicte baiulie in cera rubea impresso, data Valencie hodie ante istud, ut in ipsa continetur, etiamque de expresso consensu, firma et voluntate ¶ venerabilis dompne Beatricis Fabra, Dei gracia abbatisse dominarum, Ysabelis Fabra, portere, et Teresie Munyoç, bossere, et Ysabelis Roca, segristane, et Sibilie Catala, cantore, et Elionoris de Bonastre, cellerere,⁶⁶ conventus de la Çaydia, ordinis Cisterciensis, \sub cuius dominio hospicium tenetur et inferius firmaverunt/, vendimus, etc., vobis, Ferdinando de Moros, scutifero, Valencie comoranti, presenti etc., per vestrum proprium, francum etc., octuaginta tres solidos et quatuor denarios monete regalium Valencie de retro-censu, sine laudimio etc., cum nuda ipsarum dumtaxat percepcione, quos vobis oneramus specialiter super quodam hospicio nostro sito in moreria Valencie, confrontato cum hospicio \de/ Ali Xupio et cum hospicio de Mahomat Arrami et cum via publica, et generaliter super omnibus bonis nostris etc. Ita quod, per generalem obligationem etc., sed quod una sit etc., quos franchos, quitios etc., vobis et vestris etc., solvere etc., videlicet medietatem secunda die mensis octobris proxime venturi et aliam medietatem secunda die mensis aprilis subsequenti, et ex inde annuatim in dictis diebus etc., sub pena .XXV. solidorum dicte monete pro qualibet solutione dandorum etc., de bonis nostris etc., et aplicandorum vobis etc., pro quibus quidem retrocensu etc., et pena etc., coniunctim vel divisim volumus etc., quod sola demonstracione presentis etc., possit fieri executoria etc., per baiulum dicti regni et vel per illum iudicem secularem quem volueritis etc., cuius foro etc., et nostro proprio foro etc., et legi «Si convenerit», foro «De iuredic-cione» etc., ulterius pacto speciali etc., promittimus etc., ac etiam iuramus etc., ad Alquiblam etc., quod non litigavimus etc., sub pena decem librarum dicte monete dandarum etc., vobis etc., tociens etc., de qua pena similis possit fieri executoria etc., subiungentes etc., possitis variare iudicium etc. Renunciantes etc., iamdictos, itaquod octuaginta tres solidos et quatuor denarios dicte monete de censu cum omnibus iuribus etc., de quibus vobis etc., et quibus possitis uti etc. Instituentes etc., sic vobis et vestris vendimus etc., precio videlicet quinquaginta librarum monete quas omnes a vobis habuimus etc., numerando nostre omnimode voluntati, in presencia notarii et testium infrascriptorum. ¶ Unde renunciamus etc., dantes etc., promittentes etc. Et tenemur inde vobis et vestris ambo simul et uterque nostrum in solidum vobis et vestris de firma et legali eviccione etc. Ita quod, si forte etc., fiat execucio expressa. Et pro predictis etc., obligamus etc., et renunciamus beneficio dividende accionis etc. Et insuper nos, dicte Nuza et Mariem etc., iuramus etc., ad Alquiblam etc., et certificate de iure nostro renunciamus beneficio

¶⁶⁶ Ratllat: *de la Çaydia*.

senatusconsulti etc. Et ego, dicta Nuza, çune et xare et iuri mei acidach et omni alii cuilibet iuri etc.

Ad hec autem nos dicte Beatrix Fabra, Dei gracia abbatissa \conventus/ de la Çaydia, Ysabel Fabra, portera, et Ysabel Rocha, sagristana, et Sibilia Catala, cantora dicti conventus, convocate \et congregata/ in dicto conventu ad sonum campane, prout moris est, sub cuius \conventus/ directo dominio dictum hospicium tenetur, que recepimus .XXXIII. solidos monete regalium Valencie ex medio laudimio dicto conventui pertinente ratione dicte vendicionis, \facta gracia/ etc., predictam vendicionem a prima linea etc., laudamus etc., et concedimus vobis dicto Ferdinando de Moros, licet absenti etc., et vestris \concedimus/ quod si occupaverimus dictum hospicium ratione comissi iam causati vel causaturi, quod cum honore dicti retrocensus teneamur ac [...]amus recipere etc., et non alias, et si \vos/ dictus Ferdinandus vendideritis et seu alias alienaveritis dictum \retrocensum/, quod de tali vendicione et alienacione etc., non teneamini aliquid ius solvere nec ipsam nobis intimare \seu manifestare,/ salvo tamen semper nobis et dicto conventui etc., censu predicto, laudimio etc., ac iure prioritatis etc.

Quod est actum Valencie etc.

Fiat apoca de precio in florenos sive cambio in presencia notarii et testium infrascriptorum.

Fiat instrumentum promissionis per dictum Ferdinandum de Moros dictis venditoribus, presentibus etc., quodcumque etc., possunt redimere etc., restituendo dictum precium in florenos sive cambio et proratam tunc debitam, francham etc. Protestatus fuit tamen dictus Ferdinandus || de Moros quod non teneretur de eviccionem etc., nec ad precii restitutionem nisi dumtaxat pro factis suis etc. Obligavit etc.

Fiat instrumentum promissionis per dictum Faratg Cilim dicte domine abbatisse et aliis supradictis monialibus qui firmaverint in dicta vendicione presentibus, quod hinc ad quatuor annos primo etc., quitabit dictum retrocensum sub pena comissi, que pena comitti voluit in continenti, transacto dicto termino, et in qua possit fieri executoria etc., et quod si vendet et seu sui vendent dictum hospicium infra dictum tempus vel post, cum onere dicti census, quod teneatur solvere laudimium integrum tam de precio dicti retrocensus quam de precio quod tunc invenerint in dicto hospicio etc. Obligavit etc.

Testes fuerunt predictis omnibus Garsias Lopiç, mediator, civis Valencie, et Abrafim Alnajar, sarracenus morerie Valencie. Firme vero dictarum monialium dominarum directarum dicti hospicii que firmarunt in monasterio *de la Çaydia* Valencie, eiusdem die et anno, presente dicto Faratg etc., et absente dicto Ferdinando de Moros etc., fuerunt testes iidem. Quo ad firmam vero dicti Faratg, qui firmavit \dictam promisionem/ in dicto monasterio *de la Çaydia* eiusdem die et anno, presentibus dominis monialibus etc., fuerunt testes iidem.

Postmodum vero die martis intitulata .XXVI^a. mensis aprilis anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.XXXX°., honorabilis Franciscus Torra, civis Valencie, tutor et curator filiorum et heredum dicti Ferdinandi de Moros et administrator et distributor bonorum dicti Ferdinandi, habens plenum posse infrascripta faciendi ultimo testamento dicti Ferdinandi, Valencie confecto .VII. mensis septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.XX°., et per discretum Bernardum Stelleri, notarium publicum Valencie, confecto, et post mortem dicti testatoris publicato .VIII^a. mensis septembris dicti anni, fuit contentus ab Ali Xupio, sarraceno morerie Valencie, domino dicti hospicii, de dictis quinquaginta libris et de quinque solidis, novem denariis de prorata debita usque in presentem diem. Ideo facit cancellare presentem notam. Presentibus testibus Johanne Figueres, apuntatore, cive Valencie, et Mahomat Maymo, sarraceno morerie de Cocentayna.

36.

1410, juliol, 6. València.

Azmet Abenatja, mercader de la moreria de València, és condemnat pel lloctinent del batle general a rebre els draps i la llana que havia comprat a Bernat Simó, paraire de València, com constava per albarà privat.

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, ff. 101r i 99r.

||^{101r} *Die lune, .VI^a. julii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.X^o.*

L'onrat en Francesch Torra, lochtinent etc., personalment condempna a Azmet Abenatja, moro de la moreria de València, en pendre e reebre les palmelles e draps bruxel·lats que pendre e reebre devia d'en Bernat Simó, perayre de València, sots pena de (en blanc). Salvant emperò al dit Azmet totes ses legítimes defensions e dret en ço que'l dit Azmet al·leguà, que per culpa del dit en Bernat seria estat que no li hauria dades les dites palmelles e draps tant no·ls hi ha demanats.

E lo dit en Bernat, salvant també son dret, per ço com lo dit Azmet no hauria seguit lo pacte o pactes en l'albarà d'en Johan Figuera contenguts, lo qual és del tenor següent:

Jo, Johan Figuera, faç testimoni \com/ en Bernat Simó ha venut a Azmet Abenatja .XXXV. palmelles, co és, les primes a .XII. liures, les mijanes a rahó de .X. lliures. E més, li ha venut .X. bruxel·lats a rahó de .XI. lliures de les palmelles, rebent e pagant dels bruxel·lats, quitan-ne hu e pagan-ne altre.

Ítem, ha venut Benatja .C. roves de lana, a rahó de .XXII. sous rova, pesada de rova en rova a risch e messió de Bernat Simó. En València, fon a .XXIII. de maig.

Ítem, del pes de les palmelles, de pes de .L. lliures rova.

||^{99r} *Die lune, .XXI. julii.*

De part del honorable batle general manats Azmet Abenatja, moro de la moreria de València, que contínuament dins tres dies continuus comptadors ree-ba tots aquells draps que per en Bernat Simó li seràn liurats, segons forma e tenor de una condempnació per lo dit honorable batle contra lo dit en Benatja feta e's pus largament contengut. En altra manera lo dit honorable batle hi provehirà segons per justícia atrobatà ésser fahedor a requesta del dit en Bernat Simó.

En Diego de Pina *retulit* haver feyt lo dit manament al dit Azmet. Respòs que faria ço que degués.

37.

1410, octubre, 7. València.

Declaració testimonial del peatger del Portal dels Serrans al batlle general, on es veu la percepció de la fiscalitat cristiana sobre la població mudèjar a la ciutat de València.

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, f. 137v.

Die martis, .VII^a. octobris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.X^o.

En Pere Aguilar, peatger del portal dels Sarrans, dix e relació féu, migancant sagrament de les sues mans corporalment tocats, dir veritat, ço és, que en lo present dia de huy, ell dit peatger, stant al seu portal dels Sarrans, veu star a la porta de hun ferrer, lo qual stà prop lo dit portal dels Sarrans, una bèstia carregada de coure. Et stant ell, dit peatger, al dit portal, \dix que li/ seria vengut hun moro de la moreria de València e dix a ell, dit peatger, que per amor de Déu li volgués leixar exir la dita bèstia ab lo dit coure. E lladonchs, ell, dit peatger, dix al dit moro que si tenia albarà del dit coure, e dix-li que no, que perdut⁶⁷ l'avia, però que havia ja pagat lo dret de aquell. Et lladonchs ell, dit peatger, dix al dit moro que se'n anàs al batle e que portàs albarà de solta, com ell dit \peatger/ lo tingué empaxat per tal com no li havia dat albarà del dit batle. Et après, a poch instant, dix ell, dit peatger, que lo dit moro tornà al dit portal dient a ell, dit peatger, que'll dit moro era stat a la cort del batle e que lo notari de aquell li havia dit que no li u volia fer, com ja li u havia fet, e que si volia que li'n fes altre del dit coure, que lo'y pagàs. Et lladonchs lo dit moro dix que li havia dit a ell, dit peatger, que açò era una mala obra, que de una cosa li havia fet pagar dues vegades la cort del batle. E partí's d'ell, dit peatger, però ell, dit peatger, retench-se ves si la dita bèstia, la qual ha mesa en poder del dit batle de star a dret a qui deja. E que li havia dit que si ell, dit peatger, lo volia leixar anar, ell, dit moro, faria ço que'll dit peatger volgués.

¶⁶⁷ Ratllat: *lo havia el [...]*.

Et lladonchs dix ell, dit peatger, dix que havia dit al dit moro que per nenguna cosa del món no u faria. E axí's partí d'ell, dit peatger, que no'l veu despuys, et àls no y sap.

38.

1410, novembre, 5. València.

Azmet Abenatja, mercader de la moreria de València, és condemnat pel lloctinent de batlle general a pagar a Azmet Abenhamet, moro d'Orba (o de Murla), 42 lliures i 8 sous per figues i panses que li havia comprat.

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, ff. 148v-149r.

Hazmet Benhamet, moro de Orba, dix que com lo honrat en Pere Miró, lochtinent de batle, hagués manat Azmet Benatja que ora de vespres del present dia fos davant ell⁶⁸ per comptar ab lo dit Azmet, sots pena de .X. morabatins d'or. Per tal, pasada la dita ora, dix que li acusava la pena.

E lo dit honorable lochtinent de batle dix que reebia aquella etc.

||^{149r} *Die mercurii, .V^a. novembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.X^o.*, l'onrat en Pere Miró, lochtinent de batle general, personalment condempnà *ex confessio* a Azmet Abenatja, moro de la moreria de València, en donar e pagar a Azmet Abenhamet, moro de Murla, .XLII. lliures, .VIII. sous reals de València restants a pagar de major quantitat per rahó de figua e de pansa que lo dit Azmet Abenhamet havia comprada per lo dit Azmet Abenatja en diverses lochs e partides, la qual ha ja reebuda lo dit Azmet Abenatja dins .X. jorns primersvinents sots pena del quart, salves ses legítimes defensions posadores e provadores dins los dits .X. dies.

Post hec, die martis .XVIII^a. febroarii anno .CCCC.XI°., de voluntat del dit Azmet Abenhamet fon cancel·lada la dita condempnació com fos pagat de aquella. Noresmenys, lo dit Azmet \Abenmahomet/ dix que protestava de tots dans, mesions e interesses e dampnatges que per la dita rahó li convendria fer e sostenir.

39.

1410, novembre, 23. València.

Informació sobre la mort de Çaat ben Mahomat Abraham àlies «el Borreguillo», i denúncia dels seus pares contra Azmet i Abraham Çabba, cosins i veïns de Xàtiva.

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, f. 151r.

¶⁶⁸ Ratllat: *e hagués mes en poder.*

Die dominica intititata .XXIII^a. novembris anno .M^o.CCCC^o.X^o.

Fon atrobat⁶⁹ mort en casa de Mahomat \Benhaçén/ Benabrahim, Çaat ben Mahomat Abraham \àlias el *Borreguiello*/, fill del dit Mahomat,⁷⁰ de hun colp de coltell al cap. E fon interrogat lo dit Mahomat, pare del dit Çaat, qui l'avia nafrat e dix que dos moros de la moreria de Xàtiva, lo hun apellat Azmet (en blanc) e l'altre Abraham Çabba, cosins-germans, e nafren-lo en la alqueria d'en Johan Rotlà, terme de Xàtiva, e dix que'l primer dia de setembre a vespre. Fon interrogat lo dit Mahomat Abenhacén Abenabrahim e Mariem, muller sua, si's clamaven ne de qui, e dixeren que hoc, dels dits Azmet e Abraham Çabba, cosins-germans, e de tots altres que'y sien estats presents e consentidors.

Testimonis \en Pere Dàries, verguer, e Guillem Frexinet, e Mahomat Alami e Çalema Malul, moros de la moreria de València.

40.

1411, febrer, 20. València.

El regent de la batllia condemna Alí Albarramoní, com a hereu del seu fill Çaat, a pagar tots els deutes contrets per aquest.

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, f. 179r-v.

Die veneris predicta.

Lo honrat regent manà personalment Alí Albarramoní, hereu e detenedor dels béns e drets de Çaat Albarramoní, fill seu deffunt, que d'ací migant lo mes de marc primervinent ha<ja> donades e pagades al dit regent les quantitats següents, ço és, .CLXXV. sous per rahon de .XXII. lliures e miga d'orpiment que li foren venudes per lo honorable mossén Simó Miró etc., a rahó de .III. sous, .IIII. <diners> per lliura. Ítem més, d'altra part .LXXXI. sous, .III. diners per rahon de .XXV. lliures de cames de giroflé, a rahó de .III. sous, .III. diners per lliura. Enaxí ¶^{179v} que són en suma .CLVI. sous, .VI. diners, e açò sots pena⁷¹ de .L. sous de sos béns propis als cofres del dit senyor rey aplicadors.

¶^{179r} *Post hec, die sabbati .XIII^a. marcii anno predicto*, fon cancel·lat lo dit manament per ço com lo dit Alí Albarramoní pagà la damunt dita quantitat, que són .XII. lliures, .XVI. sous, .III. diners al honrat en Francesch Torra, lochtinent de batle general, los quals confessà haver haüts e reebuts del dit Alí Albarramoní.

Testimonis en Ponç Trilles e Jacme Feliu.

¶⁶⁹ Ratlat: *interrogat*.

¶⁷⁰ Ratlat: *lo qual fon interrogat*. ¶⁷¹ Ratlat: *del quart*.

41.

1411, febrer, 28. València.

Azmet Abenatja és condemnat a complir els terminis de l'acord d'intercanvi que va subscriure amb Francesc Valentí, paraire de València, pel qual li lliuraria pastell per una vàlua equivalent a vint draps del tipus palmelles.

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, f. 182r.

Die sabbati, .XXVIII^a. febroarii anno predicto .M^o.CCCC^o.XI°.

L'onrat en Francesch Torra, lochtinent de batle general,⁷² *ex confessione* condemnà a Azmet Benatja, moro de la moreria de València, que dins .X. jorns primersvinents haja donat e liurat a'n Francesch Valentí, perayre, tant pastell qui vàlegua lo for de .XX. palmelles, a rahó de .XIII. lliures e miga la palmella, segons forma del contracte que és entre ells, o pagar lo preu de aquelles, sots pena del quart.

Insuper vero, die martis tercia marcii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XI°., de voluntat e exprés consentiment del dit en Francesch Valentí, qui present era, fon cancel·lada la dita obligació al dit Azmet Benatja, com lo dit en Francesch dixés que's tenia per content e per pagat del dit Azmet.

42.

1411, maig, 16. València.

Azmet Abenatja és condemnat a complir els terminis de l'acord d'intercanvi que va subscriure amb Sanxo Boïl, pel qual aquest li donava trenta-dos odres d'alquena i, a canvi, Abenatja li pagava amb alcan-dores de seda i fil d'Almeria per un valor semblant.

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, ff. 203v-204r.

Die sabbati predicta, .XVI. madii.

L'onrat en Francesch Torra, lochtinent de batle general, condemnà Azmet Benatja en⁷³ reebre aquells .XXXII. odres d'alquena, \los quals en Sanxo Boïl li havia venuts a for <de> .LXIII. sous la càrrega, / per informació per lo dit honorable lochtinent de batle reebuda de paraula per (en blanc), testimoni⁷⁴ delat sagrament, al dit en Sanxo Boïl aquell haver venuda la dita alquena al dit Azmet al dit for.

E lo dit en Sanxo Boïl haja a pendre ^{204r} del dit Azmet Benatja tantes peces d'alcan-dores appellades de Almeria, de seda e de fil, com muntarà lo just\preu/ de la dita alquena, ço és, les de seda a for de .XI. florins e les de fil a for de .V. florins,

¶ ⁷² Ratllat: *manà*. ¶ ⁷³ Ratllat: *donar*.

¶ ⁷⁴ Ratllat: *per lo qual se confirmava*.

prenint-li en paga de la dita quantitat dos peces, la una de seda e l'altra de fil, les quals lo dit en Sanxo Boil ha confesades haver reebudes del dit Azmet dins .X. dies primersvinents.

43.

1412, maig, 4 - setembre, 9. València.

Procés a la Batllia General del regne entre Bernat Gaçol, ciutadà de València, i Abdal·là Abenamir, alcadí de Benaguassil, per una part, i Jucef Xupiò, d'una altra, sobre el pagament d'una lletra de canvi.

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, ff. 271v-272r i 294v.

||^{271v} Com questió e contrast de paraula fos entre Bernat Gaçol, ciutadan de València, e Abdal·là Benamir, alcadí de Benaguatzir, de una part, e Jucef Xupiò, moro de la moreria de València, de la part altra, en e sobre una promissió que lo dit Jucef Xupiò féu als dits en Bernat Gaçol e Abdal·là Benamir per vigor de una letra que aquells li havien presentada del honrat en Guillem Mulet, ciutadan de Barcelona, en lo mes de abril de any .M.CCCC.X., per la qual lo dit Jucef Xupiò havia a donar e pagar per lo dit en Guillem Mulet als sobredits en Bernat Gaçol e Abdal·là Benamir doents e cinch florins comuns d'Aragó, del dia avant que li fon presentada la dita letra tro a la festa de sent Johan de juny lladonchs esdevenidora. E lo dit Jucef Xupiò negàs la dita promissió per ell feta, ans affermàs que los dits .CCV. florins los havia promés donar d'aquells treents florins que en Guillem Ferrer, *olim* de la Tresoreria del senyor rey, li havia a donar per lo dit en Guillem Mulet, los quals no havia pogut haver. E los dits en Bernat Gaçol e Abdal·là Benamir affermassen la dita promissió ésser feta destriuctament e clara e sens neguna condició. E lo dit honorable lochtinent de batle general, volent ||^{272r} saber e encercar lo feyt de la veritat, instants e requirents los dits en Bernat Gaçol e Abdal·là Benamir, enantà a reebre \de paraula/ sumària informació de testimonis, en e per la qual consta clarament lo dit Jucef Xupiò haver feta la dita promissió e dita sens alcuna condició o retenció dels dits .CCV. florins tro a la dita festa de sent Johan lladonchs esdevenidora. Per tal, lo dit honorable lochtinent de batle general, instants e requirents los dits en Bernat Gaçol e Abdal·là Benamir, *causa cognita*, condempnà lo dit Jucef Xupiò en donar e pagar als dits en Bernat Gaçol e Abdal·là Benamir, e de voler e exprés consentiment de aquells,⁷⁵ .LXXV. lliures, .i. sou restants a aquells a pagar dels dits .CCV. florins, d'ací per tot lo mes d'agost primervinent, sots pena del quart.

Presentis testimonis foren a les dites coses en Ponç Trilles, notari, e en Jacme Feliu, *scriptor*, ciutadans de València.

¶ ⁷⁵ Ratllat: *los dits .CCV. florins.*

Foren los testimonis de la informació per lo dit honorable lochtinent de batle general reebuda, lo honorable micer Johan Mercader e Çaat Mancellí, moro de Benaguatzir.

Post hec vero die sabbati intitulata .XXVII. augusti anno predicto, Alí Xupió, moro, procurador que's dix de Jucef Xipió, pare seu, deposà en poder del dit honrat en Francesch Torra, lochtinent qui desús, les damunt dites .LXXV. lliures, .I. sou restants dels dits .CCV. florins, requirent aquells no ésser liurats tro que li sien restituïts dos albarans de son pare.

Consequenter, vero die veneris intitulata secunda mensis septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XII°, en Jacme Gaçol, scriptor de la ciutat de València, fil del damunt dit en Bernat Gaçol, vehí dela vila de Líria, procurador del dit en Bernat Gaçol, pare seu, segons consta de la dita procuració feta en la ciutat de València a deu d'agost any .M.CCCC.XI., reebuda per lo discret en Johan Saranyana, notari de la dita ciutat, h[a]vent en aquella plen poder a aquestes coses e altres a fer, segons que a mi⁷⁶ ¶^{294r} <dit>⁷⁷ notari és stada feta legítima e prompta <presentació> per lo dit notari de paraula, en lo dit nom, confessà haver haüdes e reebudes de poder e mà del honorable en Francesch Torra, lochtinent de batle general e regent l'offici de la dita Batlia General de regne de València, cinquanta-set lliures, .II. sous reals de València de aquelles setanta-cinch lliures, hun sou per les quals Jucef Xipió, moro de la moreria de la dita ciutat, és stat condempnat, sots kalendari de .IIII^a. *madii anni presentis*, en donar e pagar als dits en Bernat Gaçol, pare seu, e Abdal·là Benamir, moro de Benaguazir, restants de aquells doents cinch florins los quals lo dit Jucef Xipió promés donar e pagar per en Guillem Mulet, de la ciutat de Barcelona, als sobredits en Bernat Gaçol, pare d'ell, dit Jacme Gacol, e Abdal·là Benamir, segons que aquestes e altres en la dita condempnació és largament contengut.

Et feta la dita confessió, encontinent lo damunt dit en Jacme Gaçol, en lo dit nom, promés e voluntàriament s'obligà en poder e mà del dit honorable lochtinent de batle e regent la dita batlia, que tota vegada e quantquequant per lo dit lochtinent \de batle/ general \e regent/ la dita batlia manat li serà de tornar aquella quantitat de peccúnia, part pertanyent \a pagar/ a'n Goçalbo de Mora *quondam* e o a fills o hereus de aquell, de les damunt dites cinquanta-set lliures, .II. sous per ell, dit en Jacme Gaçol, en lo dit nom, de poder del dit honorable lochtinent e regent l'offici de la dita Batlia General desús levats, tornarà, restituirà e metrà en poder e mà del dit honorable lochtinent e regent *qui supra*, \o cort sua,/ la dita

¶⁷⁶ Un senyal i una anotació remeten al full 294v: *Vide retro in .III^a. manu de Manaments e Empares, any .MV.CCCC.XII., a .XV. cartes, sub hoc signo* (un romb amb una creu a l'interior). ¶⁷⁷ Una altra

nota i senyal recullen en aquest full la continuació del document en qüestió: *Vide in secunda manu de Manaments e Empares, a .XXXII. cartes, sub hoc signo* (de nou un romb amb una creu a l'interior).

quantitat de peccúnia part pertanyent al damunt dit en Goçalbo de Mora e o a sos fills o hereus de aquell, totes dilacions, excepcions, excusacions, malícies, difugis, allongaments, recursos, sobresehiments apart posats. Et per attendre e complir les damunt dites coses obligà tots sos béns mobles e no mobles, haüts e per haver on que sien, sotsmetent-se si e sos béns a for e juredicció d'ell, dit honorable lochtinent e regent lo dit offici. Renunciant a son propri for com a cascú sia lícit a son propri for renunciar. E nores\menys/, a pagar totes les despeses que per la dita rahó se farien.

Presentis testimonis foren a les dites coses en Jacme Feliu, scriptor, e en Pere Dàries, verguer.

||^{272r} Les .XVII. lliures, .XVIII°. sous restants de les damunt dites .LXXV. lliures, .I. sou foren [liu]rades al dit Abdal·là Benamir, sots calendari de *nona septembris dicti anni*, segons appar en la .III^a. mà de Manaments i Empares, a .XV. cartes.

||^{294r} *Consequenter vero die veneris .IX^a. septembris anno predicto .CCCC^o.XII°.*, lo damunt dit Abdal·là Benamir, moro de la moreria de Benaguazir, confessà haver haüdes e reebudes de poder del dit honorable lochtinent de batle general, .XVII. lliures, .XVIII°. sous, part a ell pertanyent \a pagar/ de aquelles .LXXV. lliures, .I. sou reals de València, les quals Alí Xupió deposà en son poder del dit lochtinent de batle, sots calendari de disapte .XXVII^a. *augusti dicti anni*; de Manaments i Empares, a .XLII. cartes.

44.

1412, juliol, 27. València.

Pau i treva entre Abdurrazmèn Alfaquí, germà d'Azmet Alfaquí, Çaat i Alí Famiz, Alí i Azmet Albarramoní, sarraïns de la moreria de València, familiars i amics d'Azmet Alfaquí, i fra Francesc Jàfer, monjo de l'ordre de santa Maria del Puig de València, Miquel Martí i Guillem Colom, llauradors de la ciutat, per la brega que tingueren, on va morir Azmet Alfaquí i va ser ferit el frare Francesc Jàfer.

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, f. 283v.

Anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o.XII°, videlicet die mercurii intitulata .XXVII^a. julii. Abdurrazmèn Alfaquí, \germà/, e Çaat Famiz, Alí Famiz, Alí Albarramoní e Azmet Albarramoní, sarrahins, \parents e conjuntes persones del mort dejús scrit/, de la moreria de la ciutat de València, de una part, et frare Francesch Jàfer, del orde de la Sancta Maria del Puig de València, e en Miquel Martí e Guillem Colom, llauradors de la dita ciutat, de la part altra, feren e fermaren pau perpetual e treva a cent e hun any sobre la mort qui's diu ésser feta e perpetrada en la persona de Azmet Alfaquí, germà del dit Abdurrazmèn e part dels altres damunt dits, e sobre les nafres qui's dien ésser fetes per lo dit Azmet en la persona del dit frare Francesch, la qual pau e treva fermaren a pena de cinch-cents florins d'or e altres obligacions e seguretats, segons appar ab carta pública feta en la dita ciutat, reebuda

per lo discret n'Anthoni Vilana, notari, en los dits dia e any damunt dits. Per la qual rahó los desús dits sarrahins, cascun per si, juraren a l'Alquibla de Mahomet, segons Çuna e Xara de moros, e prestaren homenatge de mans e de boqua en poder del honrat en Francesch Torra, lochtinent de batle general, sots virtut del qual prometeren tenir e servir invi<o>lablement la dita treva e \<contra> aquella no venir/, sots la dita pena, et encara sots pena de [baris] e trahició e sots obligacions de sos béns.

Presentis testimonis foren a les dites coses lo discret en Johan Ferrer, notari, e Mahomat Alamí, moro de València.

45.

1412, agost, 10. València.

Investigació criminal («desospitació») sobre l'assassinat d'Abrahim de Sale, habitant de la moreria de València, natural de Calataiud. S'hi inclou l'inventari dels seus béns a la moreria.

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, ff. 287r-288v.

Fon atrobat mort en lo carrer appellat de Quart de la ciutat de València, hora del seny o quasi, davant lo portal appellat de la Aljama de la Moreria de la dita ciutat e davant l'alberch o casa d'en Pere Mahiques, carnicer, a Abrafim de Çale, moro de Calatayú, nafrat de hun colp de punyal en les spatles detràs, lo qual li passava tro als pits.

Foren interrogades algunes persones que entorn del dit mort staven si y havia algun parent, germà o alguna conjuncta persona del dit mort que's clamàs de aquell qui havia feta la dita mort. E fon respost per aquelles que lo dit mort tenia pare e parents de fora la dita ciutat e no ací, en València, per què no y havia qui's clamàs.

Més, foren interrogats si sabien o havien hoït qui era lo que havia feta la dita mort, e fon respost per Abdal·là Benceyt, moro de la moreria de València, que Mahomat, fill de Juniz Tell, moro de la dita moreria, lo fill major àlias appellat Porturi, l'avia mort. Fon interrogat com ho sabia et dix que'll, dit Abdal·là, e en Johan Çamunta, l'esmolador, venien de pescar peix del riu ensemps ab lo dit mort e, com foren davant los dits alberchs, véu \com/ lo damunt dit Mahomat Porturi li donà la dita punyalada de part detràs, en les spatles, e véu com fogí com hagué fet lo colp. E açò ell, dit Abdal·là, fon present e com lo dit Abrafim caygué del dit colp en terra, mort. E com, enaprés, li fon levat lo dit punyal de les spatles, lo qual dit punyal fon liurat al honorable lochtinent de batle ple de sanch, esvahit, smolat de nou, ensemps ab hun dart lo qual, segons ere stat afermat per lo dit Abdal·là, que'l dit mort portava en la mà, de peixcar.

Testimonis Pere Dàries, verguer, Çaat Fandon e Jahie Blanqualí, moros de la moreria de València.

||^{287v} Et feytes les dites coses, encontinent lo dit honorable lochtinent de batle, per tuició e seguretat de dret al senyor rey pertanyent e dels parents e amichs del dit occís, manà ésser scrits e annotats los béns del dit occís, los quals foren atrobats dins l'obrador de aquell, *in modum qui sequitur*:

Primo, una anclusa de ferrer gran.

Ítem, unes manxes grans de ferrer, redones.

Ítem, una altra anclusa xiqua.

Ítem, una bicòrnia.

Ítem, altra bicòrnia.

Ítem, .IIII. malls de ferre.

Ítem, .III. martells.

Ítem, hun scarpie àlias apellat tallador, de ferre.

Ítem, .VI. tenalles de ferre.

Ítem, .VIII. ferruces de punyal, smolades.

Ítem, una barra de ferre.

Ítem, unes tissores de ferre.

Ítem, hun punyal caxat.

Ítem, .III. barres largues de ferre.

Ítem, .VIII. ferruces de punyal, per smolar.

Ítem, hun motle de passadors.

Ítem, una corbella de ferre.

Ítem, hun trancador de ferre.

Ítem, .IIII. dotzenes e una ferruça de guanivets.

||^{288r} Ítem, hun troç d'acer.

Ítem, .II. dotzenes e quatre ferres de vires.

Ítem, unes tissores de tallar ferre.

Ítem, hun motle de ferre de vires.

Ítem, dos punyons de ferre.

Ítem, hun martell de picar terra.

Ítem, una sort de carbó de ferrer, que pot ésser (en blanc).

Fon acomanat per lo dit honorable lochtinent de batle general los béns dejús scrits e inventariats a Abdal·là Alezcondar, moro calderer de la dita moreria, los quals aquell en si confessà tenir en comanda per lo dit lochtinent de batle. Promés etc. Obligà etc.

Testimonis Abdal·là Alles e Mahomat Abdon, moros de la dita moreria.

Et enaprès, continuant la dita descripció, fon manifestat per Abdal·là Alezcondar, moro qui desús, ell tenir en si bé, com a béns del dit occís, roba de vestir dins casa sua, la qual és *ut sequitur*:

Primo, hun mantó de burell de drap de la terra.

Ítem, hun landell vert, forrat de lenç blanch.

Ítem, una [gotna?] àlias uqua blava, squinçada, sens mànegues, en los pits de la qual fon atrobat una bosa de cuyr, dins la qual fon atrobat .VIII. diners en menuts, .II. guaspes d'argent de punyal e hun anell d'argent ab una pedra vermella enmig.

Ítem, una uqua blava de drap de la terra.

Ítem, hun jupó de cotonina blanqua.

Ítem, una camisa d'om, de lli.

¶^{288v} Lo damunt dit Abdal·là Alezcandar, axí matex, pres en come[n]da del dit honorable lochtinent de batle los béns desús scrits que dins la sua casa foren atrobats del dit occís. Promés etc. Obligà etc.

Testimonis Abdal·là Allez e Acén Jupió, moros de la dita moreria

Et fetes les dites coses, encontinent lo dit honorable lochtinent de batle general donà e atorgà licència al dit Abdal·là Alezcandar, lo qual tenia dins casa \sua/, que y fon aportat lo dit occís mort, que sens encorriment de alguna pena civil o criminal lo dit occís ésser liurat a sepultura.

Consequenter vero die martis, .XVI^a. augusti anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o. XII°, lo dit honorable lochtinent de batle general, reebuda informació [d']Alí Benxarnit, segons Çuna e Xara de sarrahins, com Abrafim de Sali, moro de la vila de Calatayú, era pare e conjunta persona de Abrafim de Sali, occís qui dessús, personalment manà a Abdal·là Alezcandar, moro de la moreria de València, lo qual tenia los béns desús \scrits/ e inventariats en comanda per la dita cort,⁷⁸ aquells dits béns ésser liurats al damunt dit Abrafim de Sali axí com a pare e conjunta persona del dit Abrafim occís.

46.

1412, setembre, 1. València.

Jaume Trilles, mercader de València, presenta a Abdurrazmèn Alfericí, alfaquí de la moreria de València, i a Azmet Albarramoní, de la mateixa moreria, una lletra de canvi girada per Alí Albarramoní, musulmà de Granada, en àrab, que és traduïda al català i en la qual se'ls gira un pagament per vint-i-dues dobles d'or morisques. La lletra va ser protestada.

ARV, *Protocols*, núm. 2.413, notari Vicent Saera.

Sàpien tots quants la present carta veuran e legiran que digous, hora de tèrcia *vel quasi*, que era comptat lo primer dia del mes de setembre del any de la Nativitat de Nostre Senyor mil quatre-cents e dotze, en presència de mi, Vicent Çaera, per

¶⁷⁸ Ratllat: *ésser-li*.

auctoritat real notari públich de València, e dels testimonis dejús escrits, constituït personalment l'onrat en Jacme Trilles, mercader, ciutadan de València, denant la presència de Abdorrasmén Alfericí, alfaquí, e de Azmet Barramoní, moro de la moreria de la dita ciutat, prop de la dita moreria personalment atrobats, lo qual presentà als dits Abdorrasmén e Azmet, moros, una letra de cambi de quantitat de vint-e-dues dobles d'or morisques per Alí Albarramoní, moro de Granada, als dits Haborrasmén e Hazmet, || moros, tramesa, escrita en letra morischa, la qual lo dit Abdorrasmén legí e esplanà de morisch en christianesch, en lo dors de la qual letra era la subscripció e senyal següent:

Sia dada en mans del alfaquí⁷⁹ de la moreria de València, Abdorrasmén Alfericí, o en mans de Azmet Barramoní. (*Senyal*)

E la qual letra uberta, dins era de la tenor següent:

Loat sia Déu. Sènyer alfaquí Abdorrasmén e mon cosí Azmet Barramoní, saluda-us molt Halí Albarramoní, de la ciutat de Granada. Prech-vos que hajau donat al mercader en Jacme Trilles, de la ciutat de València, vint-e-dues dobles morisques o quantitat de aquexa, a déhuyt sous per dobla, que yo he comprat de son nebot draps, del dia present a sis jorns, açò a vint de agost, e que prengau d'ell albarà e que'l me trametau.

La qual dita letra presentada e en presència dels notari e testimonis dejús escrits, per lo dit Abdorrasmén Alfaquí lesta e esplanada de morisch en christianesch, encontinent los dits Abdorrasmén Alfericí e Azmet Barramoní dixeren que ells no volien acceptar la dita letra de cambi ne pagar ne complir la dita quantitat contenguda en la dita letra. Exceptat, emperò, que lo dit Abdorrasmén dix que de la dita quantitat li plahia pagar al dit en Jacme Trilles huyt lliures, déset sous, sis diners, les quals dix que tenia del dit Halí Albarramoní, e no pus. E feta la dita resposta, encontinent lo dit en Jacme Trilles dix que li plahia rebre e que havia per rebudes del dit Abdorrasmén les dites huyt lliures, déset sous, sis diners, però que protestava que la restant quantitat a compliment de les dites vint-e-dues dobles puxa haver e recobrar sobre los béns del dit Halí Albarramoní e o dels dits Abdorrasmén Alfericí e de Hazmet Barramoní, o de aquell o aquells qui a pagar e complir lo dit cambi sien tenguts e obligats a recambi, o en aquella manera que mils trobar porà. Protesta encara de tots dans, messions e interesses que per la dita rahó li convendrà fer e sostenir, los quals puxa haver e recobrar de béns del dit Halí Albarramoní e o de aquell o aquells qui a pagar e complir lo dit cambi sien tenguts e obligats. E que de totes les dites coses puxa convenir lo dit Halí Albarramoní o aquell qui deja denant jutge competent, requirient a mi, dit notari, que

¶ ⁷⁹ Ratllat: *Abdorrasmén e mon cosí*.

de totes les dites coses li fes carta pública, una e moltes e tantes quantes haver-ne volrà, a conservació de son dret e per haver || memòria en sdevenidor. Les quals coses foren fetes en València, en lo dia e any dessús dits.

Presentis testimonis foren a les dites coses appellats en Guillem Bosch, corredor, vehin de València, e Hacén Xupió, moro mercader comorant en la moreria de la dita ciutat.

47.

1412, setembre, 10. València.

Fiança (caplleuta) per incompliment de contracte de servei de treball establert entre Pere Xico, albarder de València, i Azmet Abdurazmén, albarder de Xàtiva.

ARV, *Batllia*, vol. 1.219, f. 299v.

Die sabati, .X^a. predicti mensis septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XII°.

Abdal·là Çaforí, moro tintorer de la ciutat de València, capleva e a capleuta en si reebre de poder e mà del honorable en Francesch Torra, lochtinent de batle general e regent l'offici de la Batlia General del dit regne, la persona de Azmet Abdurazmén, albarder e vehí de la ciutat de Xàtiva, lo qual era detengut a presó a instància d'en Pere Xiquo, albarder de la ciutat de València, afermant que·l dit Abdurazmén se seria afermat ab ell, dit en Pere Xiquo, a servir aquell del dit seu offici de albarder tro a la festa de sent Miquel del present mes de setembre del dit any. Enaxí que promés etc., tornar aquell en poder del dit honorable lochtinent e regent qui desús o cort sua, lo dit Azmet Abdurazmén mort o viu, e no acordat e de for e juredicció del dit honorable lochtinent e regent lo dit offici, d'ací a dilluns primervinent per tot dia, sots pena de .X. morabatins. Obliga etc. Renúncia sotmés·etc.

Et com lo dit Azmet Abdurazmén negàs la dita prometensa, lo dit honorable lochtinent e regent, presents les parts, donà e assignà al dit en Pere Xiquo que d'ací a dilluns primervinent, per tot dia, haja provat e averat lo dit afermament; en altra manera, que·ell lo donarà per absolt.

Testimonis Martí Soler, *scriptor*, e Goçalbo [Sànxez?], algutzir.

48.

1413, febrer, 20. València.

Abdal·là Arles, de la moreria de València, torna a Pere Ferrer, mercader, els béns que aquest li va deixar en penyora per un préstec de 14 florins. La penyora era un drap de qualitat i tres llibres, un de Teologia i dos de Dret, per un rossí que va comprar Ferrer i com a garantia del pagament a Arles.

ARV, *Protocols*, núm.1.260, notari Andreu Julià.

Bartholomeus Ferrer, panniparator, civis Valencie, procurator constitutus a Petro Ferrer, mercatore et concive meo, prout constat de dicta procuracione publico instrumento Valencie confecto in posse discreti Andree Stelleri, regia auctoritate notarii publici Valencie, .XXVIII. mensis novembris anno a Nativitate Domini .M°.CCCC°.VII°. habens plenum posse etc., scienter etc., dicto nomine confiteor etc., vobis Abdalla Arleç, sarraceno morerie Valencie, quod dedistis et restituistis michi etc., primo: unum *cot* de Virvino virido de Flandis, *forrades les mànegues et la cerca de vays blancs et la forradura de la cerca* de panno virido *de la terra*. Item, tres libros pergameni cum coopertis *de fust*, coopertis cum aludis, quorum unum est *de Teulegia* et reliqui duo sunt de Iure.

Que quidem bona sunt illamet quod dictus Petrus Ferrer possuit in pignore vestri, dicti Abdalla, pro quatordecim florenis, quos dictus Petrus vobis, dicto Abdalla, debebat, videlicet undecim florenos ratione unius ronchini quem dictus Petrus vobis tradidit ac solvit quinque florenos, et ego tradidi vobis novem florenos et medium ratione dictorum pignorum. Et ego dictus Abdalla confiteor etc., me habuisse et recepisse dictos quatordecim florenos dicto modo, videlicet per manus dicti Bartholomei Ferrer dictos novem florenos et medium, ratione reste dicti debiti, et pro minus dictorum quinque florenorum quos recepit a dicto Petro Ferrer. Et quia rei veritas talis etc., renunciando omni excepcioni dictorum pignorum per me, dictum Petrum Ferrer, a vobis, dicto Abdalla, non receptorum et dictorum quatordecim florenorum et medii non habitorum ut predicatur etc.

Quod est actum Valencie, etc.

Testes Luchas Comes, scriptor, et Johannes Miquel, apothecarius, Valencie degentes.

49.

1413, agost, 11. València.

Çaat Ripoll, Ali Abenxernit i Çaat Rafalí reconeixen que Joan Mercader, batlle general del regne, els ha pagat 61 florins que devia per la compra de teixits de qualitat, alcandores de fil d'Almeria, com a present de les aljames de la Vall d'Uixó i de la Serra d'Eslida al nou rei Ferran I.

ARV, *Batllia*, vol. 41 (*Àpoques*), f. 98r.

Noverint universi quod nos Çaat Ripoll, Ali Benxarnit et Çaat Rafali, serraceni morarie Valencie, scienter et gratis, omnes insimul, confitemur et in veritate recognoscimus vobis honorabili Johanni Mercaderii, legum doctori consiliarioque illustrissimi domini regis Aragonum ac baiulo generali regni Valencie, presenti, et vestris, quod dedistis et solvistis nobis voluntati nostre numerando, illos sexaginta unum florenos \cum dimidio/ auri de Aragonia comunes, precio quorum a nobis emistis et habuistis ex causa mittendi domino regi *per present* ex parte aliamarum

Vallis d'Uxo et Serre d'Ezlida, hoc est, a me, Çahat Ripoll, sex pecias *d'alcondores de fil d'Almeria*, precio triginta florenorum cum dimidio, et a me, dicto Ali Abenxarnit, duas pecias precio undecim florenorum, et a me, Çahat Rafali, quator pecias precio viginti florenorum, que quidem quantitates agregate summa capiunt in universo supradictorum sexaginta unius florenorum \cum dimidio/ auri dicte legis. Unde renunciando scienter omni excepcioni peccunie predicte non numerate et a vobis non habite et non recepte, ut predicatur, et doli, facimus vobis fieri de predictis per notarium subscriptum presentem apocham de soluto.

Quod est actum Valencie, undecima mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo terciodecimo.

Sig+++na nostrum Çahat Ripoll, Ali Abenxarnit et Çahat Rafali, predictorum, qui hec concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt Anthonius Ruxot, marinarius ville Denie, et Azmet Albaramoni, sarracenus morarie Valencie.

50.

1416, març, 7. València.

Çaat Omar, tender de la moreria de València, reconeix que té en comanda d'Arnau Ferragut, barber, mercaderies per preu de cinquanta lliures per a vendre-les al seu obrador.

ARV, *Protocols*, núm. 1.262, notari Andreu Julià.

Die sabbati, .VII^a. mensis marcii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XVI.

In Dei nomine etc. Çaat Homar alias Maerch, tenderius morerie Valencie, scienter etc., confiteor etc., me tenere in comanda et deposito a vobis Arnaldo Ferragut, barbitonsore, cive Valencie, quinquaginta libras monete regalium Valencie esmerciatas in comuni illarum raubarum et mercateriarum quas nunc teneo ad opus vendendi minutum in operatorio \et domi/ meis, et precia dictarum mercateriarum que exierint promitto reesmerciare in illis raubis etc., prout mihi videbitur [fieri] maius comodum dicte comande. Unde renunciando etc., promitto venire vobiscum ad bonum, verum et legale comptum etc., super dicta comanda etc., et levato dicto vestro capitali de dicta vestra comanda et messionibus inde necessariis, et lucrum quod Deus dederit promitto vobis dare etc. Et sic promito etc., dare vobis bonum, verum et legale comptum etc., et legaliter ac fideliter me habere etc. Et si pro predictis etc., per me etc., dampnum etc. Et pro predictis etc., obligo vobis etc.

Quod est actum Valencie, etc.

Testes sunt Jacobus Garcia, tintorerius panni lini, civis Valencie, et Çaat Alfaqui, faber morerie Valencie.

Postmodum vero die lune, .XII. mensis septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XVIII°., dictus Arnaldus Ferragus fuit contentus de dictis quinquaginta libris dicte comande et de lucro earum, ideo fecit cancellare presentem notam, presentibus testibus Geraldo Figuerola et Johanne Salat, notario, Valencie comorantibus.

51.

1417, gener, 2. València.

Capítols de l'arrendament de la batllia de la moreria de València venut a Ramon Ferrando, taverner de València.

ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 651, ff. 62r-64r.

Noverint universi quod nos Johannes Mercaderii, legum doctor, illustrissimi domini regis Aragonum consiliarius, baiulus generalis regni Valencie. Cum facta publica et solempni subastacione de iuribus atque redditibus domino regi pertinentibus in ravallo morerie civitatis Valencie, videlicet in Logia Mercatorum ubi redditus dicti domini regis sunt vendi asueti, non inveniretur aliquis alius qui tantum precium daret seu daturum se offerret in predictis iuribus et redditibus quantum vos Raymundus Ferrando, tabernarius Valencie, qui in et pro ipsis emendo a prima die presentis mensis ianuarii in unum annum primum venturum et continue secuturum datis et daturum vos obtulistis trecentos solidos monete regalium Valencie. Idcirco, gratis et ex certa sciencia, auctoritate qua fungimur tanquam plus danti et offerenti in encanto publico ut predicatur et solempniter loco et more solitis per Raymundum Artus, tubicenam, Leonardum Lagostera et Miralles Nomdedeu, publicos preconos, facto, vendimus, concedimus, tradimus seu quasi tradimus vobis, dicto Raymundo Ferrando, presenti, et vestris, dicta iura dicte morerie iamdicto domino regi pertinentibus sub modis et condicionibus in quibusdam capitulis contentis et expressatis/, quibus per alios emptores ipsa sunt colligi et levari assueta temporibus retrolapsis a dicta prima die mensis ianuarii usque ad unum annum primo venturum et continue completum, precio videlicet predictorum trecentorum solidorum dicte monete ultra marchas argenti, quas in continenti et dictum precium per tres anni tercias de quatuor in quatuor mensibus solvere teneamini nobis aut cui voluerimus loco nostri. Et sich vos et vestri per dictum tempus et ut superius expressatur habeatis ¶^{62r} predictam vendicionem cum omni suo melioramento facto et faciendo, teneatis, possideatis et in pace per tempus predictum explectetis, ad dandum, vendendum, alienandum, inpignorandum, obligandum, excomutandum et ad omnes vestras vestrorumque voluntates inde penitus faciendas. Promittentes auctoritate qua fungimur predicta que vobis vendimus per tempus suppradictum et ut superius est expressum vobis et vestris facere, habere, tenere, percipere et colligere in sana pace et dictum dominum regem seu nos vel alium loco eius non contra facere vel venire aliqua racione sub bonorum dicte baiulie officio sumissorum omnium ypotheca.

Ad hec autem ego dictus Raymundus Ferrando, recipiens a vobis dicto honorabili baiulo generali dictam empcionem sub modis et condicionibus superius enarratis et per tempus iam specificatum, promitto et fide bona convenio dictas marchas in continenti et precium

predictum per tres anni tercias sive soluciones, ut predictur, de quatuor in quatuor mensibus vobis exsolvere et dare, ac predicta omnia et singula que per me attendenda sunt et complenda sich vobis et vestris attendere firmiter et complere. Obligando scienter ad hec vobis, dicto honorabili baiulo generali ut iudici ordinario et in posse et manu notarii vestre curie tanquam publice persone hec a me legittime stipulanti et recipienti me et omnia bona mea mobilia et immobilia, habita et habenda ubique que ad hec vobis dicto honorabili baiulo, tam generaliter quam specialiter, pro speciali pacto obligo de presenti. Renuncians super predictis omni iuri, legi, racioni, constitucionem contra predictis venientibus quovis modo.

Quod est actum Valencie, secunda die mensis ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo decimo septimo.

Sig+num nostri Johannis Mercaderii, baiuli generalis, venditoris. Sig+num mei Raymundi Ferrando, emptoris, predictorum, qui hec laudamus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt discretus Berengarius Rovira, notarius, et Bartholomeus Prats, scriptor, cives Valencie.

||^{63r} Los capítols ab los quals lo damunt dit arrendament de la batlia de la moreria de la ciutat de València és stat feyt són dels tenors següents:

Capítol·ls ab los quals se arrenda la batlia de la moreria de la ciutat de València per lo batle general a temps de un any.

Los capítols dejús scrits ha fets e ordenats lo honorable micer Johan Mercader, doctor en leys, conseller del senyor rey e batle general del regne de València, per profit e utilitat e bon estament de la moreria de la ciutat de València e de la batlia de aquella, e per tolre molts inconvenients, debats e rumors que en la dita batlia quasi tots jorns s'esdevenen. E encara per donar orde a la dita aljama e al arrendador de la dita batlia de la manera que's deu servir per evitar les dites coses, los quals capítols són del tenor següent:

Primerament, que lo arrendador de la batlia de la moreria de la ciutat de València haja e sia tengut fer residència personal en la dita batlia, axí de dia com de nit, durant lo temps del seu arrendament, sots pena de doents sous per cascuna vegada que serà contrafet.

Ítem, que lo dit arrendador no puxa tenir hostel ni taverna en alguna part de la ciutat, ne puxa comunicar o haver part ab algun hostaler ni taverner de la dita ciutat. E açò haja a prometre e jurar en lo principi del seu arrendament en poder del dit batle general. E si le serà provat lo contrari, encórrega en la dita pena de doents sous per cascuna vegada.

Ítem, que lo dit arrendador tinga e haja a tenir en la casa de la dita batlia una caixa gran o casa (sic) tanquada en la qual tingua, pos o meta totes les spases, broques, punyals e altres armes qui ell trobarà en poder de qualsevol moros volents entrar en la dita batlia, los quals, ans que entren en la casa de la dita batlia, hagen a lliurar les dites armes en poder del dit arrendador. En altra manera, no y puxen entrar, e si per força hi volran entrar, encórreguen en pena per cascuna vegada de cent açots.

¶^{63v} Ítem, que lo dit arrendador, en lo principi de la administració de son offici, jur a Déu e als sants Quatre Euvangelis en poder del dit honorable batle general, que ell be, llealment e verdadera, per tot son poder, servarà les coses en lo precedent capítol mencionades, tot oy, favor, temor e sobornació apart posats. E si li serà provat lo contrari, encórregua en pena de sexanta sous per cascuna e quantes vegades haurà fet lo contrari.

Ítem, que si algun moro, après que lo seny del ladre haurà sonat, hirà per la dita moreria sens lum, pach per pena cinch sous. E si serà atrobat per dues vegades, tres o més sens llum, aquell aytal sia pres e mes en la presó e encórrega en pena de cinquanta sous, partidores les dites penes peccuniàries segons plaurà al batle general.

Ítem, que lo dit arrendador de la dita batlia, tant com al dit batle general plaurà, lleve e puxa llevar a tots e qualsevol moros spases, broqués, punyals e totes altres qualsevol armes de qualsevol natura sien. Et aqueles no puxa tornar als dits moro o moros per alguna manera, ans les haja a portar e metre en poder del dit batle general e cort sua dins .i. jorn après que les haurà levades. E que de açò faça sagrament en poder del dit honorable batle general, que lo dit arrendador ho observarà, tot oy, amor, temor, pregàries e subornació apart posades. E si lo contrari li serà provat, encorrega en pena de sexanta sous per quantesque vegades farà lo contrari.

Ítem, que'l dit arrendador no sostingua o consenta joch de daus en alguna manera, sots pena al dit arrendador de .CC. sous per cascuna e quantes vegades farà o consentrà lo contrari, e a cascun moro, per cascuna vegada, de .XX. sous o que sostengue .XX. açots.

Ítem, que alguna çabia mora estranya ni privada no gos posar ni tenir solaç de beure de dia ni de nit dins la dita ciutat, en algun hostel o taverna ni en altra casa alguna, ni fer algun adulteri sinó en aquella casa o taverna que per lo dit arrendador los serà assignada dins la moreria. E si u fahia e provat li serà, que haja de pena per cascun dia .X. sous e per de nit .XX. sous.

Ítem, que si alguna çabia habitarà en la moreria e tendrà casa logada o sua pròpria, que sia tenguda pagar lo dret de tarquena, segons és acostumat, al dit arrendador.

¶^{64r} Ítem, que algun moro no gos o presumescha de nit ni de dia beure vi en taverna alguna dins la dita ciutat, e si ho farà encorrega en pena, ço és, de dia de deu sous e de nit de .XX. sous per cascuna vegada, la qual pena puxa rescatar en aquesta manera, si ho eligirà, que per cascun sou reebe .X. açot.

Ítem, que algun dels dits moros no gos portar soletes ni çabates cosides en les calçes, flocadura en collar, en mànegues o en altre loch de alguna vestidura, ne voletes d'argent ne tiretes en lo coll o en les mànegues, jupons o fasets curts, ço és, que no cobren los panyos si donchs no'ls porten daval altra roba larga, ni caperó trepat ni dagues guarnides d'argent. E si contrafaran, que perden sens gràcia e remissió alguna les dites robes e coses a coneguda del dit batle general. E del preu de aquelles sie la meytat dels còffrens del senyor rey e l'altra meytat del dit arrendador.

1417, abril, 10. València.

Çalema Malull, ferrer de la moreria de València, es compromet davant el lloctinent de mostassà a respectar la distància obligatòria en relació amb la línia del carrer per a fer una paret a sa casa.

APPV, *Protocols*, núm. 981, notari Miquel Arbúcies.

Sia a tots manifest que yo, Çalema Malull, ferrer, serrahí de la moreria de la ciutat de València, de certa sciència e de bon grat promet e en bona fe convinch e atorgue a vós, honrat en Simó de Caldes, tinent loch del honorable mossén Gerau Bou, cavaller, mostaçaff de la ciutat de València, present e acceptant, com a lochtinent de mostaçaff dessús dit, per ço com me havets feta gràcia, de voler dels honorables jurats de València en açò entrevenints, que, jatsia a consell dels vehedors de obra de vila e fusters vostres hajats pronunciat e declarat *verbotenus* que una paret morischa en la qual yo vull obrar e fer un portal degués fer lo fur, ço és, tornar atràs dos palms d'alna segons fur, però per ço com lo vehí que ha obrat prop lo dit meu alberch no ha tornat atràs e la paret del meu alberch, si tornava atràs, diformaria e enlegiria lo carrer, per ço com yo me oblich de bon grat a vós com a jutge ordinari dessús dit per interés de la cosa pública, que tota vegada e quantquequant lo vehí meu tornarà o serà forçat per justícia o de bon grat tornar la dita sua paret, no contrastant yo de present, reforce la dita paret morischa per rahó del portal e obra que'n fan, lo qual alberch meu és situat en lo adzucach o carrer que ne passa prop la moreria, vers los Tints, e afronta lo dit meu alberch ab alberch d'en Guerau Rochamora e ab alberch d'en Pere Spanyol e ab lo dit adzucach; e lo dit en Guerau Rochamora, qui ha obrat, no ha tornat però, segons dit és, tota vegada que aquella tornarà de grat o per força de justícia fahent lo fur, yo promet axí matex tornar, en cars que no haja mester de obrar o la paret sia prou fort, pus al present m'és feta gràcia com de justícia fos tengut tornar dos palms atràs, segons forma de fur, com ab la dita condició me sia estada feta la dita gràcia de no tornar al present. E per açò attendre e complir oblig mi matex e tots mos béns presents e sdevenidors on que sien, e que no sie admés a alcuna defensió com ara per lavors e llavors per ara, de present, renuncie a tot proferiment o auxili de fur e de dret que contra les dites coses me pogués o los meus se porien defensar.

Fetes foren les dites coses a .X. dies del mes de abril del any de la Nativitat de nostre senyor .M.CCCC.XVII.

Se+nyal de Çalema Malull, serrahí, qui totes les dites coses loe, atorgue e conferme.

Presentes foren convocats e pregats per testimonis en Vicent Calbet, mercader, e Cilim Faraig, serrahí de la ciutat de València.

53.

1417, juliol, 31. València.

Els paraires de València presenten davant el consell de la ciutat una protesta formal contra els mercaders mudèjars de la ciutat que comercien seda amb el regne de Granada.

AMV, *Manuale de Consells*, sign. A/26, f. 269v.

A la proposició feta per alguns perayres de la dita ciutat concernent hun greuge, donat que los moros de aquest regne no puxa (sic) mercadejar en terra de moros, lo dit consell provehí que lo dit greuge sia proseguit per justícia, però com se diga que lo contracte de la seda que alguns mercaders de aquesta ciutat han fermat ab lo rey de Granada seria molt dampnós als dits perayres e comú de la dita ciutat, que los dits honrats jurats, ensemps ab los advocats de la dita ciutat, convoquen lo honorable batle, qui impugnà aquest contracte, e los mercaders de la dita ciutat, axí los que han part en aquell com altres, e los dits perayres e vejen si lo dit contracte és dampnós als dits perayres o cosa pública, e si axí és, facen instància en la revocació de aquell tant com per justícia fer-se puxa.⁸⁰

54.

1419, octubre, 5. València.

Salconduit del batlle general a Yahie Alhaderí i a Fàtima, la seua filla, veïns d'Albalat dels Tarongers, per a signar pau i treva amb Abdal·là Alcahue, del mateix lloc, que ha deixat Fàtima embarassada.

ARV, *Batllia*, vol. 1.145, f. 295v.

Letra tramesa a universes e segles oficials.

Als honrats e sengles oficials e loch de senyoria tinents als quals la present pervendrà o presentada serà, de nós en Johan Mercader, doctor en leys, conseller del senyor rey e batle general del regne de València, saluts e honor. Com Yahie Alhaderí e Fàtima, filla de aquell, moros del loch de Albalat, situat prop lo riu de Murvedre, se temen que per rahó del debat e qüestió que han ab Abdal·là Alcahue, moro del dit loch, per ço com lo dit Abdal·là hauria empenyada la dita Fàtima, no sien presos, vexats, inquietats, [m]olestats e detenguts, e siam stat supplicat per part dels dits Y[ahi]e Alhaderí e Fàtima que aquells deguéssim guiar e assegurar per tractar pau e concòrdia entre aquells. Per tal, per acctoritat del offici del qual usam, guiam e asegurem los dits Yahie Alhaderí e Fàtima per la dessús

¶⁸⁰ Al marge esquerre: *Que'l greuge: donat que los moros d'aquest regne no puxen mercadejar en terra de moros, sia proseguit per justícia.*

dita rahó quinze dies primersvinents. Manants de part del damunt dit senyor rey als sotçmeses a la nostra juredicció e als altres requerins e pregants, que lo present nostre guiatge als dits Yahie Alhaderí e Fàtima per lo dit temps tinguen e observen e aquells mal ni dan [al]gú no donen, vexen, inquieten ni molesten, ni donar, vexar, inquietar, molestar facen o [per]meten fer en persones ni en béns de aquells, ans aquells lexen anar e star [lliurament] e segura e ls pertracten favorablement e benigna, com nós en loch del dit [sen]yor rey per la dita rahó guiem e asegurem aquells quinze dies primersvinent[s], segons [com di]t és dessús. En testimoni de les quals coses fem fer e liurar als dits sarrahins la present [nostra] letra de guiatge ab lo sagell del nostre offici sagellada.

Data Valencie, quinta [die] octobris anno a Nativitate Domini .M^o. [CCCC^o].XVIII°.
Johan Mercader, batle general.

55.

1420, gener, 19. València.

Certificació del batlle general del regne sobre la mort accidental d'en Pere d'Alcanyís, mariner, quan arribava al port de Mostaganem, al nord d'Àfrica, en una coca carregada amb mercaderies de mudèjars de València.

ARV, *Batllia*, vol. 1.145, f. 354r.

[Als honrats universes e senge]s oficials e loch de senyoria tinents e altres qualssevol als quals [la present pervendrà e presentada serà,] de nós en Johan Mercader, doctor en leys etc., saluts e honor. A la saviesa [vostra e de cascú de vós fem a saber com] denant nos ésser comparegut en Francesch Rispau, patró de coqua [...], exposant en scrits que com ell, en lo mes de octubre del any pus proppassat [...], logàs e noliejàs la dita sua coqua a Alí Abenxarnit e a Çaat Ri[poll] [...], [moros de la mo]reria de la ciutat de València, per anar e navegar vers lo loch [de Mostaganí, de les parts] de Barberia, la qual dita coqua noliejà ab huyt hòmens entre [...] [...]bre dels quals ere en Pere d'Alcaniç. En virtut del qual noliejament [...] [lo dit en Franc]esch Rispau, ab la dita sua coqua e ab los dits huyt hòmens, *signanter* lo [dit] en Pere d'Alcaniç, partí de la dita platja de València per anar al loch de Mostaganí. [Se]guint son viatge, fon en lo mes de deembre pus proppassat, en les mars e platja del dit [loch] de Mostaganí, en la qual dita platja surgí la dita sua coqua. E de fet que la dita [coqu]a fon surgida, lo dit en Pere d'Alcanyç saltà en mar, tot nuu en bragues, ab una [...]la o corda comanada a hun prohiç per exir nadant a terra e dar en terra lo dit prohiç, [...]ant lo dit Pere d'Alcanyç nadant vers terra ab lo dit prohiç, ans que lo dit en Pere d'Alcanyç [apl]egàs a terra vench colp de mar qui mes a fons lo dit en Pere d'Alcanyç, en tal manera que aquell no's mostrà ne fon vist tro al quart jorn, en lo qual lo cors de aquell surà e fon

vist mort. E vist per ell, dit en Francesch Rispau, e per los altres de la dita coqua lo dit cors mort, de continent anaren ab la barqua de la dita coqua vers lo dit cors e prengueren aquell e, enaprés, tragueren lo dit cors en terra, lo qual, de licència del cònsol cristià e dels christians que eren en lo dit loch de Mostaganí, soterraren aquell en la dita platja, après de una torra que y ha. Per què lo dit en Francesch Rispau intimave e notificave a nós les dites coses, requirent-nos que, per descàrrech de aquell e per ço que les dites coses en sdevenidor se mostren, que sumària informació de testimonis sobre les dites coses li reebésem, segons que les dites coses en la dessus dita scriptura són pus largament contengudes. E nós, a requesta del dit en Francesch Rispau, hajam rebuda la dita sumària informació de testimonis sobre les dites coses de persones dignes de fe, per la qual appar e havem atrobat en veritat lo dit en Pere d'Alcanyç ésser mort en la manera dessus dita e lo cors de aquell ésser stat soterrat en la dita platja de Mostaganí, prop la dita torra. E enaprés, lo dit en Francesch Rispau ha manifestat a nós les robes e béns que lo dit en Pere de Alcanyç havia e tenia en la dita coqua, e axí matex ha mes e liurat en poder del honrat en Francesch Torra, lochtinent nostre, com a béns del dit en Pere d'Alcanyç, les qüantitats infrasegüents:

Primerament, vint-e-quatre florins d'or d'Aragó, los quals per lo dit en Francesch Rispau foren atrobats dins en una bosa de cuyr que ere del dit en Pere de Alcanyç.

Ítem, d'altra part sis florins en reals d'argent de València, los quals lo dit en Francesch Rispau devia al dit en Pere d'Alcanyç per rahon de prèstech que li'n havia fet.

Ítem, d'altra part quaranta-e-dos sous reals de València los quals han pertangut al dit en Pere d'Alcanyç per nòlit de la entrada que la dita coqua havia a guanyar en lo dessus dit viatge.

Ítem, d'altra part sexanta-hun sous, set diners \de la dita moneda, de aquells .LXXII. sous, set diners/ que han muntat los preus de les robes e coses que lo dit deffunt tenie en la coqua per a sa servitut, com los restants onze sous a compliment del<s> di<t>s setanta-e-dos sous, set diners que lo dit en Francesch Rispau aferma havia distribuïts e pagats, ço és, nou sous per drap de lenç que comprà en lo dit loch de Mostaganí, del qual fon feta mortalla al dit deffunt, e dos sous que donà e pagà el corredor que vené les dites robes e coses, per sos treballs.

Per tal, a instància e requisició del dit en Francesch Rispau, de les sobredites coses la saviesa vostra e de cascun de vós ab la present certifficam, e en testimoni de les quals manam fer e liurar al dit en Francesch Rispau la present nostra letra ab lo sagell del nostre offici sagellada.

Data Valencie, .XVIII^a. die ianuarii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o. vicesimo.

56.

1421, gener, 7. València.

Acord entre Zenobi de Barthol, mercader florentí, i Azmet Abenatja, mercader de la moreria de València, per demanar primerament embargament a la cort de la Governació pels deutes que ambdós tenen amb el noble Pere Maça de Liçana i, després, saldar comptes entre ells.

ARV, *Protocols*, núm. 312, notari Bertran de Bués.

Die martis, .VII^a. ianuarii Domini anni .Mⁱ.CCCCⁱ.XXIⁱ.

Zanobius de Barthol, mercator florentinus, ex una, et Azmetus Abenatja, sarracenus morerie Valencie ex altera, gratis, super quadam execucione quam nos dictus Azmetus nunch dicto Zenobio facimus in curia Gubernacionis, prout in libris curie predictae continetur, venimus ad compositionem sequentem, videlicet quod simul ambo pro debitis quod nobis debentur per nobilem Petrum Maça de Liçana, et de quibus in dicta curia contra eundem instamus execucionem, faciamus procuratores et advocatos nostros et comunibus expensis pro conveniendo contra eundem et eius bona execucionem de quantitibus || nobis debitis. Et quousque ex dictis execucionibus debiti mei, dicti Zenobi, peccunie habite fuerunt ad complementum⁸¹ quantitatum que per me, dictum Zenobi<um>, tibi, dicto Azmet, debentur, in execucione predicta supersedeatur et supersederi volumus et facimus inter nos pactum de non petendo durante dicta execucione. Et in continenti, cum a dicto Petro Maça per viam execucionis seu alias pecunie habite fuerunt que sufficere possint ad complementum quantitatum debitarum michi, dicto Azmet, sua ad proratam ipsarum tener ego, dictus Zenobius, in continenti tibi dicto Azmet tradere cum effectum, omni mora postposita.

Testes Nicholaus Aranda et Anthonius Spinalbo, Valencie, et Ali Muça, de Almonezir.

57.

1424, abril, 12. València.

Provisió del rei Alfons V d'Aragó, que recull un edicte perpetu seu emès l'any anterior, pel qual ordena que els conversos de mudèjar tinguen els mateixos drets sobre les herències dels seus familiars musulmans que els hereus mudèjars que continuen sota la fe islàmica.

ARV, *Batllia*, vol. 1.146, f. 62r-v.

Nos, Alfonsus, Dei gracia rex Aragonum, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes

¶⁸¹ Ratllat: tibi dicto Azmet debitis per dictum Zenobium.

Rossilionis et Ceritanie. Recolimus nos edicto perpetuo providisse cum carta nostra data in Castronovo regali civitatis Neapolis, prima die julii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo tercio, ut hii qui sectam illius espuriissimi Machometi sedulo abnegantes legem catholice veritatis per babtismatis lavatrum salubriter sunt professi, ad successiones agarenorum quorumcumque ex testamento vel ab intestato veniant ac venire possint quemadmodum venirent si in prestino errore mansissent, verum quia in dubium postea versum extitit an agareni in erratica illa secta manentes, pari attinentes gradu defunctis infidelibus venire debeant ad illorum successionem defunctorum cum conversis ad finem, an debeant in totum illi succedere qui ad veritatem fidei pervenerunt, hac nostra provisione salubri perpetuis servanda temporibus statuimus, edicimus et ordinamus quod in casu predicto et eisdem similibus hii qui ad vere fidei agnitionem per suscepcionem sacri babtismatis fuerint profecti, sive unus ille fuerit sive plures, ad omnium parentum agnatorum seu cognatorum successionem decendentium in machometica cecitate in totum veniant, aliis quibuslibet in errore manentibus exclusis, etiam si pari ac proximiori gradu cum perventis ad fidem catholicam sint aut dicantur coniuncti hiis infidelibus qui in perfidia decesserunt, dignum profecto sentiendum est ut Christi fideles ad eternam vocati hereditatem infidelibus abnequatam in terrestrium successione bonorum et iurium habeantur infidelibus merito potiores. Adicientes quod si aliquis aut aliqui ex attingentibus qui remanserant infideles ad lucem postea quandocumque venerint fidei catholice lavacro babtismi suscepto, ad successionem predictorum equaliter cum illo vel illis veniant per capita computando quibus ad eandem fidem iam conversis in totum devenerat defunctorum ^{62v} successio antedicta, hos enim postea conversos ex nostre benignitatis indulto quod fidei catholice favorem respicere decernimus, illis volumus equiparari in predictorum successione ac si eiusdem successionis tempore eque forent cum prioribus carismate fidei sociati. Mandamus itaque propterea omnibus et singulis gerentibus vices gubernatoris, baiulis generalibus, iusticiis, vicariis et aliis quibuscumque officialibus et subditis nostris dictorumque officialium locatentibus et etiam quibusvis sarracenis, sub nostre gracie et mercedis obtentu ireque et indignacionis nostre incurso, quatenus presentem nostrum edictum et seu ordinacionem teneant firmiter et observent tenerique et observari per quoscumque inviolabiliter faciant et nullatenus contraveniant aliqua racione seu causa, necnon ea per loca solita iurisdictionum eis comissarum quociens fuerint requisiti faciant publicari. In cuius rei testimonium presens edictum ex inde fieri et sigillo nostro comuni inpendenti iussimus comuniri.

Data in civitate Valencie, die duodecima aprilis anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo vicesimo quarto regnique nostri nono.

Rex Alfonsus.

1424, novembre, 14. València.

Salconduit, concedit pel batlle general, a Alí Famiz, mercader de la moreria de València, dels deutes contraguts cobrant rescats de captius cristians a Burgos i comerciant, després, a la ciutat de Granada.

ARV, *Batllia*, vol. 1.146, f. 146r-v.

Letra de guiatge de Alí Famiz, moro de la moreria de València.

Als honrats universes e sengles oficials e loch de senyoria tinents e altres qual-sevol patrons de naus, galeres, galiotes e altres fustes armades, als quals la present pervendrà, de nós en Johan Mercader, doctor en leys, etc., saluts e honor. Com Alí Famiz, moro mercader de la moreria de València, dos anys ha o pus, de licència nostra, sia anat en Castella per haver e recobrar certes quantitats de moneda a aquell degudes per los honorables e religiosos ministre e covent del monestir de la Sancta Trinitat de la ciutat de Burgos, e de allí sia anat a la ciutat de Granada, de les parts d'Espanya, per mercadejar e negociar en aquella. E lo dit Alí Famiz se'n vulle a present tornar de les dites parts ací, a la ciutat de València, e aquell se tema que com sia ací, a la dita ciutat, no sia pres, vexat, inquietat e amolestat per rahó de algunes quantitats de diners e deutes que deu a diverses persones, e per ço s'iam stat request e pregat per part del dit Alí Famiz que nós, en nom e loch del dit senyor rey, deguésem guiar e assegurar lo dit Alí Famiz per un any dels damunt dits deutes. Per tal nós, per auctoritat del offici del qual usam, de voluntat e exprés consentiment d'en Thomàs Salvat, d'en Ferrando Garcia, dels fills e hereus d'en Pere Coll, d'en Jacme Sallit, d'en Loys de Nayro, d'en Johan Maynes e d'en Andrià de Cola, mercaders, d'en Guillem Seguer, tintorer, e d'en Johan Figueres, apuntador, d'en Bernat Gili, blanquer, d'en Johan Martí, calderer, d'en Bernat Pi, d'en Miquel Apariçi, d'en Johan Yvanyes, d'en Bernat Barberà, d'en Matheu de Falchs, d'en Guillem Forés, d'en Johan Calaforra, d'en Guillem Usall, d'en Bernat Vendrell, d'en Johan Pinyol, d'en Pere Just e del hereu de n'Arnau de Blanes, perayres de la ciutat de València, creadors del dit Alí Famiz, guiam e asseguram ab tenor de la present lo dit Alí Famiz e la persona de aquell per un any primervinent, lo qual començe a còrrer del dia avant que lo dit Alí Famiz serà vengut e arribat de les dites parts en la ciutat de València, de tota presó, vexació, molestació, empaig o embarch que sia o puxa ésser feta contra lo dit Alí Famiz e persona de aquell per la dessús dita rahó. Manants de part del damunt dit senyor rey als sotsmeses a la nostra juredicció e als altres requerints e pregants, que lo present nostre guiatge [tinguen] e observen, e aquell tenir e observar facen, e no y contravinguen ne contravenir façen ne permeten ^{146v} ésser fet en alguna manera, ne al dit Alí Famiz e persona de aquell mal ne dan algú donen e facen ne permeten ésser fet, com nós, en loch del dit senyor rey, de volentat e consentiment dels damunts dits creadors, guiem e asseguram lo dit Alí Famiz e la persona de aquell per lo dessús dit un any,

segons dit és dessus. En testimoni de les quals coses fem fer e liurar al dit Alí Famiz la present nostra letra de guiatge ab lo sagell del nostre offici sagellada, duradora per lo damunt dit un any tant solament.

Data Valencie, quarta decima die novembris anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC°.XXIII°.

Johan Mercader, batle general etc.

59.

1424, desembre, 11. València.

El batlle general ordena a Manuel de Codinats, senyor de Benimàmet, i als seus oficials que obliguen Mahomat Moquetdam, vassall del lloc, a lliurar el dot establert per a la seua filla, Aixa, al seu promès Mahomat de Burgos, broquerer de la moreria de València.

ARV, *Batllia*, vol. 1.146, ff. 154v-155r.

Letra tramesa al honorable mossén Manuel de Codinats.

De nós en Johan Mercader etc., al honorable mossén Manuel de Codinats, cavaller, detenidor del loch de Benimàmet situat en l'orta de València, alcayt o alamí de aquell, saluts e honor. Com per altra letra nostra que *data fuit Valencie, .XVII^a. novembris anno presentí et infrascripti*, vos haguéssim escrit e manat, a instància e requesta de Mahomat de Burgos, moro de la moreria de València, que de continent e de feyt metéssets e o metre féssets al dit Mahomat de Burgos en possessió de totes e qualsevol terres, possessions, cases, colmenes e altres béns e coses les quals Axa, filla de Mahomat Moquetdam, moro del dit loch, e esposa del dit Mahomat de Burgos, li haja constituït en carta de acidach en temps de llur matrimoni, feta en poder de Alí de Belvís, alcadí del dit senyor rey, sots kalendari de cinch dies del mes de juny del any de la Nativitat de Nostre Senyor mil .CCCC.XXII. E enaprés, com fos debat e qüestió entre los dits Mahomat de Burgos e lo dit Mahomat Moquetdam, ço és, que lo dit Mahomat Moquetdam no volia que passàs lo dit matrimoni entre la dita filla sua e lo dit Mahomat ne, per consegüent, no permetia aquell ésser més en la dita possessió dels dits béns, fon pronunciat per sentència per lo dit alcadí, de consell de Yahie Alquitení, moro de la dita moreria, que lo dit matrimoni fos complit e vingués a deguda perfecció entre los dits Mahomat e Axa, segons que totes les dites coses en les dites carta de acidach e sentència són contengudes, de les quals coses ne alguna de aquelles no havets curat fer, com se diga que lo dit Mahomat Moquetdam hi contraste. E en lo dia de huy, data de la present, denant nos és comparegut lo dit Mahomat de Burgos, en ^{155r} son nom propi e com a procurador de la dita Axa, esposa sua, ab carta de procuració morischa feta en la dita ciutat, en poder del dit Alí de Bellvís, a .XVI. de agost del any present e dejús escrit, requirent-nos altra veu que a vós de les dites coses deguéssim

scriure e manar *ut infra*. Per tal, de part del damunt dit senyor rey, vos dehim e manam que encontinent e de feyt, en loch nostre e per nós, metats e o metre façats en possessió al dit Mahomat de Burgos de totes les dites coses e altres en los dits acidach e sentència mencionades. Emperò, a cautela lo dit Mahomat Moquetdam proposa algunes justes rahons perquè les dites coses fer no's detgen, que en loch nostre e per nós assignets aquell que dins cinch jorns primersvinents e contínuament comptadors après presentació de la present, los quals nós ab la present al dit Mahomat assignam, sie e comparegue denant nós e cort nostra per proposar aquelles. En altra manera, passat lo dit termini, nós procehirem stretament en lo dit feyt si requests ne serem, segons que per justícia atrobarem ésser fahedor, lur contumàcia no contrastant.

Data Valencie, undecima die decembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.XXIII.
Johan Mercader, lochtinent del batle general etc.

60.

1425, juny, 20. València.

El batlle general del regne ordena al batlle de Morvedre que faça pagar a Aixa, vídua de Mahomat Tagarí, de la moreria de Sagunt, i ara esposa de Mahomat Zeyní, de Tous, la part que li correspon per l'herència i l'acidach de Tagarí.

ARV, *Batllia*, vol. 1.146, f. 241v.

Letra tramesa al honrat lo batle de la vila de Morvedre.

De nós en Johan Mercader etc., saluts. A lo batle de la vila de Murvedre, saluts e honor. Denant nós és compareguda Axa, muller *quondam* de Mahomat Tagarí, mora de la dita vila e ara muller de Mahomat Zeyní, moro del loch de Tous, dient e afermant que a aquella li restarie a pagar lo acidach que havie e ha en los béns del dit *quondam* Mahomat Tagarí, e que los dits acidach primer marit de aquella e la herència que a aquella pertany en los dits béns, e de dues filles de aquella e del dit Mahomat Tagarí. E que los dits acidach e herència tro ací no haurie haüts ni li serien stats pagats, jatsie diverses vegades vos ho request que lo y féssets pagar, requirient-nos que sobre les dites coses li provehíssem de remey de justícia, e nós hajam provehit a vós ésser scrit *ut infra*. Per tal, de part del damunt dit senyor rey vos dehim e manam que a la dita Axa façats compliment de dret e de justícia sobre les dites coses, e açò per res no mudets.

Data Valencie, .XX. die junii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.XXV.
*Vidit Francischus.*⁸²

¶⁸² Es tracta de Francesc Torra, llochtinent del batlle general.

61.

1425, juliol, 26. València.

El batlle general del regne ordena a Joan de Cervató, senyor d'Antella, que lliure a Fàtima, filla de Mahomat Yahie, mudèjars del dit lloc, la seua herència.

ARV, *Batllia*, vol. 1.146, f. 258v.

Letra tramesa al honrat mossén Johan de Cervató.

De nós en Johan Mercader etc., al honrat mossén Johan de Cervató, cavaller, detenedor e possehydor del loch de Antella, saluts e honor. Denant nós és⁸³ stat afermat per part de Fàtima, filla de Mahomat Yahie, moro del dit loch, e ara muller de Abdal·là Azmet Çuaya, moro del loch de Reçalany, dient que lo dit Mahomat Yahie serie mort en lo dit loch e que lladonchs, com aquell morí, ere e stave en lo dit loch la dita Fàtima, qui ere fadrina, en poder del dit Mahomat Yahie. E que enaprés, la dita Fàtima haurie demanat denant vós la herència que li pertany en los béns del dit *quondam* Mahomat, pare de aquella, e que vós, per rahó de una empara general de manament nostre feta en totes les herències a senyor pertanyens en lo dit loch, no li volets donar la dita herència, requirint-nos que sobre les dites coses li provehíssem de remey de justícia. E nós hajam provehit a vós ésser scrit *ut infra*. Per tal, de part del damunt dit senyor rey vos dehim e manam que, si axí és que lo dit Mahomat Yahie sie mort en lo dit loch e que lladonchs, com aquell morí, la dita Fàtima ere e stave en lo dit loch, que vós, no contrastant la dessús dita nostra empara general, donets e liurets a la dita Fàtima la herència que li pertanga en los béns del dit *quondam* Mahomat, pare de aquella, com la dita empara no's stenga sinó a les herències de aquelles persones qui no staven ni havien en lo dit loch.

*Data Valencie, .XXVI. die julii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.XXV°.
Vidit Francischus.*

62.

1425, agost, 1. València.

El batlle general del regne de València demana al batlle general del principat de Catalunya i al batlle de la ciutat de Barcelona que garantisquen la seguretat d'una coca carregada amb mercaderies i factors mudèjars enviada a Barbaria (Mostaganem i Orà) per Galip Ripoll i altres mercaders de la moreria de València, que ha estat capturada per una nau de Barcelona.

ARV, *Batllia*, vol. 1.146, ff. 264v-265r.

¶⁸³ Ratllat: *ésser comparegut*.

Letra tramesa als honorables lo batle general del principat de Catalunya e batle de la ciutat de Barcelona.

Als molt honorables lo batle general del principat de Cathalunya e lo batle de la ciutat de Barcelona als quals la present pervendrà e a llurs lochtinents, de nós en Johan Mercader etc., saluts e honor. Com Galip Ripoll, moro mercader de la moreria de València, de licència nostra haje carregat en la coqua d'en Guillem Tarba, mariner de València, axí en la platja del Grau de la Mar de València e en platja de la vila de Gandia com en lo port de la vila de Dènia, les robes e mercaderies següents:

Primo, sis bales de draps en què ha .XXXVIII. draps e un quart.

Ítem, .VII. carretells de tàrtar.

Ítem, dos costals de gala.

Ítem, dos balons de paper.

Ítem, .XX. sachs d'alum.

Ítem, cinch sàries d'espígol.

Ítem, .III. aludes de safrà.

Ítem, dos costals de cardes.

Ítem, una caldera gran de coure.

Ítem, .CLVIII. odres de alquena.

Ítem, quaranta-e-cinch gerres d'oli.

Ítem, .IIII. costals d'espich bort.

Ítem, .XXVII. sachs de cotó.

Ítem, deu sachs de regalícia.

Ítem, deu gerres de obra de terra,

per portar aquelles en les parts de Barberia. De les quals dites robes e mercaderies lo dit Galip Ripol ha pagat tots los drets, axí reals com altres, pertanyents pagar per aquelles. E axí matex, de licència nostra, vagen ab la dita coqua Çaat Mascon, moro de la moreria de Gandia, al loch de Mostaganí, e Abraffim Mine, moro de la moreria de València, al loch de Orà, de les dites parts, ab guiatges per nós a aquells atorgats. E a audiència nostra sie pervengut, per clamor a nós feta per lo dit Galip Ripol, que fahent la dita coqua son viatge vers les dites parts ab les dites robes e mercaderies, serie stada encontrada per la nau apellada «*La Juliola*», de la dita ciutat de Barcelona, e que la dita nau haurie presa forçivolment la dita coqua e los dits moros ab totes les dites robes e mercaderies, e aquella se'n menarie ab si. E per ço hajam del·liberat que a vós e a cascun de vós deguésem scriure *ut infra*. Per tal, de part del damunt dit senyor rey vos requerim e de la nostra afectuosament pregam que si la dita nau «*Juliola*» vendrà o arriba-||^{265r}-rà aquí ab la dita coqua e ab les dites robes e mercaderies e ab los sobredits moros e ab totes les sobredites robes e mercaderies, e aquells e aquelles metats en loch segur, segons ne serets requests per lo portador de la present, lo qual va aquí com a procurador del dit Galip Ripoll per la dita rahó. E plàcia-us de continent que aquelles hajats a mans vostres,

per letres vostres certificar-nos per ço que les dites robes e mercaderies són segons dit és dessús, com nós en son cars siam prests e aparellats fer per vós e cascun de vós semblants coses e majors.

Data Valencie, prima die a<u>gusti anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.XX°.V^o.
Johan Mercader, batle general del regne de València etc.

63.

1426, febrer, 28. València.

El batlle general del regne comunica a tots el oficials en general que Alí Dubler i Mariem, prostituta, veïns de la Llosa, deuen certa quantitat al batlle de la moreria de València, perquè els emparen aquest deute.

ARV, *Batllia*, vol. 1.146, f. 356r.

Letra tramesa a universes e sengles oficials e loch de senyoria tinents.

Als honrats universes e sengles oficials e loch de senyoria tinents e altres qualssevol als quals la present pervendrà e presentada serà, de nós en Johan Mercader etc., saluts e honor. Com Alí Dubler e Mariem, çabia, amiga de aquell, moros del loch de La Llosa, haje stat per algun temps en la batlia de la moreria de la ciutat de València e aquells, de nits e ora captada, se'n sien anats de la dita batlia sens comptar ab en Francesch Vilalonga, batle de la dita moreria, e pagar a·quell lo dret que eren tenguts pagar. E sia stat afermat per lo dit en Francesch Vilalonga que per los dits sarrahins li serien deguts .XXXVIII. sous, .VI. diners reals de València per lo dit dret de la dita batlia, requerint-nos que a·quells li féssem pagar e a vós e cascun de vós ésser scrit *ut infra*. Per tal, de part del damunt dit senyor rey als sotsmeses a la nostra juredicció dehim, manam e als altres requerim e pregam que los dits Alí Dubler e Mariem, dins la juredicció de qualsevol de vós atrobats seran, compelliscats, constrengats e forcets en donar e pagar al dit en Francesch Vilalonga los dits .XXXVIII. sous, .VI. diners a·quell deguts per lo dit dret, fahent real execució en los béns de aquell, axí per la dita quantitat com per les messions.

Data Valencie, .XXVIII. die febroarii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XX°.VI°.
Johan Mercader, batle general.

64.

1429, febrer, 14. València.

Carta del batlle general del regne a mossén Berenguer de Vilaragut, senyor d'Alaquàs, i al batlle, alcaid i alami del lloc, a instància d'Abdal·là Benhomar Hamiç, veí de la moreria de Xàtiva, que demana els béns d'un fill seu mort a Alaquàs.

ARV, *Batllia*, vol. 1.147, f. 15v.

Letra tramesa al noble mossén Berenguer de Vilaragut.

De nós en Johan Mercader etc., al noble mossén Berenguer de Vilaragut, possehidor e detenidor del loch de Alaquaç, o a son legítim procurador, saluts e honor, e als batle e alcayt e alamá del dit loch. Denant nós és comparegut Abdal·là Benhomar Hamiç, moro de la moreria de Xàtiva, dient e afermant que en lo dit loch serie mort Homar Benabdal·là Hamiç, fill de aquell, moro del dit loch, sens fills mascles però sobrevivent a aquell una filla, e que segons Çuna e Xara, attés que lo dit Homar Benabdal·là és mort sens fills mascles, pertanyerà al dit Abdal·là Benhomar, com a pare del dit Homar, certa part en los béns que *quondam* foren del dit Homar, en la qual ha e deu succehir per justícia sens fer li contrast o embarch algú, majorment com los sarrahins del dit loch sien stats admeses a successió de béns de lurs parents domiciliats e defunts en los lochs del senyor rey, axí com hi foren admeses Mahomat Atagarí e Fucey, Fàtima e Nuza, germanes del dit Mahomat, moros del dit loch, en los béns de Hebo, muller de Fat Axoborbí e germana dels dits Mahomat, Fucey, Fàtima e Nuza, mora de la moreria de València, la qual morí en la dita moreria. E per consegüent, lo dit Abdal·là Benhomar ha e deu haver successió en los dits béns del dit Homar en la dita certa part e no li'n deu ésser feta controvèrsia alguna. Per tal, de part del damunt dit senyor rey vos requerim e de la nostra pregam que al dit Abdal·là Benhomar no permetats ésser feta controvèrsia alguna, qüestió ne debat sobre lo pendre, haver e obtenir la dita certa part en los sobredits béns, ans aquella li liurets e liurats façats.

Data Valencie, .XIII^a. die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC. XXVIII°.

Johan Mercader, batle general etc.

65.

1429, març, 8. València.

Carta del batlle general del regne al cavaller Joan de Sant Feliu, procurador de don Frederic d'Aragó, comte de Luna, a instància d'Acén Alfaquí, veí de la moreria de València i procurador de la seua esposa Axuix, qui demana la part que li correspon per l'herència de la seua mare, Nusa, morta a Benaguasil.

ARV, *Batllia*, vol. 1.147, f. 23r-v.

Letra tramesa al honorable mossén Johan de Sent Feliu.

De nós en Johan Mercader etc. Al honrat mossén Johan de Sent Feliu, cavaller, procurador general del egregi don Frederich d'Aragó, comte de Luna e senyor de la ciutat de Sogorb e de la baronia de Alcoy, saluts e honor. Denant nós és comparegut Acén Alfaquí, moro de la moreria de València, axí com a procurador de Axuix, muller de aquell, dient e afermant que en lo loch de Benaguatzir sie morta Nuza, muller que fon de Hamet Malechí e mare de la dita Axuix, sobrevivint

a aquella la dita Axuix e Abdal·là Mal·lechí e Nexme, fills de la dita Nuza e germans de la dita Axuix, e que s<eg>ons Çuna e Xara pertanyeria a la dita Axuix certa part en los béns que *quondam* foren de la dita Nuza, en la qual hac e deu succehir per justícia, sens fer-li contrast o embarch algú, majorment com los sarrahins del dit loch sien estats admesos a successió de lurs parents domiciliats e defunts en lochs del senyor rey, axí com hi foren admeses Abdal·là Abenamir e Axona, sa muller, moros del dit loch de Benagutzil, en los béns e herència de Nuza, muller de Azmet Luxení, moros de la dita moreria de València, la qual morí en la dita moreria, mare de la dita Axona; e Hucey, muller de Alí Abencayet, moros del dit loch de Benagutzil, en los béns e herència de Abdal·là Bençayt, moro de la dita moreria, fill del dit Hucey, lo qual morí en la dita moreria. E per semblantment, los moros de la dita moreria de València han succehit en béns de moros domiciliats en los lochs del dit egregi comte e, per consegüent, los dits Acén Alfaquí e Axuix, muller de aquell, han e deven haver successió en los dits béns de la dita Nuza, mare de la dita Axuix, en la dita certa part e no li'n deu ésser feta controvèrsia alguna. Per tal, de part del damunt dit senyor rey vos dehim e requerim e de la nostra pregam que als dits Acén Alfaquí e Axuix, muller de aquell, no permetats ésser feta controvèrsia alguna, qüestió ni debat sobre ^{||23v} lo pendre, haver e tenir la dita certa part en los sobredits béns de la dessús dita Nuza, ans aquella los liurets e liurar façats.

Data Valencie, .VIII. die marcii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC°.XXVIII°.
 Johan Mercader, batle general etc.

66.

1429, maig, 28. València.

Carta del batlle general del regne de València al batlle general de Catalunya demanant-li que ajude Galip Ripoll, mercader de la moreria de València, a recuperar certes mercaderies que enviava a Alger en la coca de Cotlliure, el patró de la qual, Antoni Roca, se'n tornà a les costes catalanes amb la càrrega.

ARV, *Batllia*, vol. 1.147, f. 53r-v.

Al molt honorable lo batle general del principat de Catalunya o a son lochtinent, de nós en Johan Mercader, doctor en leys, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, saluts e honor. A la saviesa vostra e de cascun de vós, per tenor de la present fem a saber que Galip Ripol, moro mercader de la moreria de la ciutat de València, portador de la present, va a la ciutat de Barcelona per demanar, haver e recobrar d'en Anthoni Roqua, patró de coqua ^{||53v} de Cobliure, certes robes e mercaderies les quals lo dit Galip Ripoll havia e ha carregades en la dita coqua, la qual lo dit Galip Ripoll havia noliejada per anar e portar aquelles al loch de Alger, de les parts de Barberia. E les quals dites robes

e mercaderies se diu que lo dit n'Anthoni Roqua, essent al dit loch de Alger, no havia curat descarregar les dites robes e mercaderies, ans se'n serie vengut de les dites parts de Barberia ab la dita coqua carregada de les dites robes e mercaderies, a la platja de la dita ciutat de Barcelona, e aquí haurie tretes e descarregades les dites robes e mercaderies. Per tal, de part del damunt dit senyor rey vos requerim e de la nostra afectuosament pregam que lo dit Galip Ripoll, com a vassall e natural e sots més qui és del dit senyor rey, hajats per recomanat a sa justícia e que en demanar, haver e cobrar les dites robes e mercaderies lo dit Galip Ripoll no sie per algú o alguns maltractat, vexat o inquietat ne fet contrast o embarch algú, ans lo dit Galip Ripoll sie hoyt en sa justícia sens fer-li opossició, vexació e inquietació alguna, e feta e administrada justícia a aquell com nós, en son cas, siam aparellats fer per vós semblants coses e majors.

Data Valencie, .XXVIII^a. die madii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. vicesimo nono.

Johan Mercader, batle general etc.

67.

1431, s. m., s. d. València.

Cancel·lació pel mestre racional del regne de València de l'obligació de Çaat Ripoll i els seus fills Galip i Çaat com a fiadors d'Alí Abenxermit, mercader de la moreria de València i parent d'aquests, i de la seua família, per a viatjar a Bugia i fer la peregrinació a la Meca. Alí Abenxermit no ha tornat en el termini establert i el batlle general amenaça els Ripoll de cobrar-los la fiança completa, de 1.500 lliures. Aquest problema, a més, impedeix el matrimoni del fill de Çaat Ripoll, Mahomat, amb Fàtima, filla d'Alí Xupió, cosa que provoca greus conflictes en l'aljama.

ARV, *Mestre Racional*, vol. 50, ff. 80v-82r.

Ítem, pos en reebuda la quantitat fora posada per la rahó que's segueix, és a saber, que com en lo mes de noembre del any .M.CCCC.XX., Alí Benxermit, moro de la moreria de València, ab sa muller, fills e família se fos partit, ab licència mia, de la ciutat de València per anar al loch de Bogia e, de aquí, a La Mequa per fer romiatge, e portàs ab si setze bales de draps e dos costals de seda valents .MD. liures reyls de València, et hagués promés e voluntàriament se fos obligat en ^{81r} la mia cort que ell ab les dites muller e família dins dos anys lladonchs següents seria tornat de les dites parts en la dita ciutat de València, e trameses e portades mercaderies equivalents les dites .MD. liures. Et si no u fahia, promés e's obligà de pagar lo delme e altres drets per semblants sarrahins pagar acostumats, e açò en pena de la dobla de la dessús dita quantitat als cofres del senyor rey applicadora e de sos propis béns donadora e pagadora, obligant-hi sa persona e tots sos béns mobles e no mobles, haüts e per haver. Et a major cautela e seguretat de les dites coses, donà per fermançes e principals obligats ab ell e sens ell, Çaat Ripoll major

de dies e Galip Ripoll, fill de aquell, moros de la dita moreria. Et com lo dit Alí Benxarnit, dins los dits .II. anys ne encara après, no sia tornat en la dita ciutat ne complit ço que promés havia, et per aquesta rahó yo me haja occupat tots los béns seents que lo dit Alí Benxarnit havia e possehia en la dita ciutat e orta de aquella, e aquells haja venuts a diverses persones e a diverses preus, pujants a summa e quantitat de .V^m.DCCC.III. sous reyls de València. Dels quals yo he fetes reebudes, ço és, en lo compte .XIIIe., en .CXLIII. cartes, de .II^m.CCC.XXXX. sous; et en .CXLVI. cartes de .DCCC^o.LXXX°. sous; et en lo .XV. compte, en .CXLIII. cartes, de .DCC. sous, et en lo present compte, en .CXXXVII. cartes, de .CCC.LXXXXVI. sous e de .M.LXXX. sous. E més avant, entenés e volgués enantar contra los dits Çaat ^{81v} e Galip Ripoll a exacció de les dites penes. Et fos informat verídicament que lo dit Alí Benxarnit havia donat gran dan als dessús dits Çaat e Galip Ripoll, en tant que segons yo he sabut la major part de les dites .M.D. lliures eren dels propdits Çaat e Galip Ripoll, e lo dit Alí Benxarnit s'és alçat ab la dita quantitat e no ha volgut fer rahó alguna als dits Çaat e Galip. Et per aquesta rahó haja convengut per dues vegades al dit Çaat, ab ma licència, anar a Bogia e no ha poscut haver rahó alguna del dit Alí Benxarnit e, tornant de Bogia per venir en aquesta ciutat, és mort en lo regne de Granada, de què la sua casa és romasa molt animada e dapnejada. Et per tant, com se parlava e's tractava matrimoni entre Mahomat, fill del dit Çaat e germà del dit Galip, e la filla de Alí Xupió,⁸⁴ moro de la dita moreria, et lo dit Alí Xipió no volgués condescendre a fer lo dit matrimoni tro a tant los dits Galip et Mahomat, germà seu, fill e hereus del dit Çaat Ripoll, fossen fora e extints de la dita fermança e obligació, al·legant que no volie metre en mal sa filla e sos béns, que com fos fet lo matrimoni executassen los béns del dit son gendre. Per aquesta rahó, yo fuy pregat e request, una e moltes vegades, que yo volgués condescendre a voler cancel·lar la dita obligació e fermanceria, e haver per quitis e desobligats de aquella los propdits moros, e que ells serviren de qualque cosa rahonable al dit senyor rey, et que yo donàs loch en açò car, en altra manera, lo dit matrimoni no podia venir a perfecció. Et yo, veent que ligar los dessús dits en matrimoni era servir del senyor rey, en gran beneffici, assossech e repós de la dita moreria per alguns debats e qüestions que en temps passats eren estats entre los dits Ripolls e lo dit Xipió, no volent pendre càrrech a soles ^{82r} de les dites coses, apellí lo honorable en Berenguer Minguet, mestre racional de la cort del senyor rey en aquest regne, e los de son offici, en Francesch Torra, mon lochtinent e los de mon offici. Et haüts molts e diverses col·loquis e parlaments, a la fi fon concordat que, per los dessús dits esguarts, yo admetés a composició lo dit Galip Ripoll, en son nom propri e com a hereu, ensemps ab lo dit Mahomat, frare seu, dels béns del dit Çaat

¶ ⁸⁴ Fàtima, segona filla d'Alí Xupió.

Ripoll, lur pare, e que donassen al dit senyor rey .M.DCL. sous e que cancel·làs o manàs cancel·lar la dita fermança e principal obligació, havent per quitis e absolts de aquella los dits Galip e Mahomat e lurs béns e de la dita herència. Per què pos en reebuda, los quals per mi reebé lo dit en Daniel Barceló del dit Galip, per la dita <rahó>, .M.DCL. sous.⁸⁵

68.

1431, febrer, 8. València.

El batlle general del regne ordena al batlle d'Oliva que torne a Mahomat Çot Pesperí, de la moreria de València, els béns que li havia embargat per la mort de la seua dona, Fàtima, a l'alqueria de na Savalla, al terme d'Oliva.

ARV, *Batllia*, vol. 1.147, f.⁸⁶

Letra tramesa al procurador e batle de la vila e baronia de Oliva.

De nós en Johan Mercader etc., al honrat lo procurador e batle de la vila e baronia de Oliva, saluts e honor. Denant nós és comparegut Mahomat Çot Pesperí, moro de la moreria de València, dient e afermant que tro a dos meses ha, poch més o menys, que ell dit Mahomat ensemps ab Fàtima, muller de aquell, serien partits de la dita moreria hon stan e habiten e, anants a la a<l>queria que solia ésser d'en Arnau Roger, situada dins terme dela dita vila e baronia, per veure hun fill de aquell qui stà e habite en la dita alqueria, serien partits e anats a la alqueria de na Çavalla, situada dins lo dit terme, per veure la germana de la dita Fàtima, que stà e habita en la dita alqueria de na Çavalla. E stant aquí la dita Fàtima ab la dita sa germana, la dita Fàtima serie stada malalta, de la qual malaltia serie morta en la dita alqueria de na Çavalla. E que vós hauríets emparats e secrestats tots los béns de aquells que⁸⁷ havets atrobats en la dita baronia ésser de aquells, e los dits béns no lexets ni permetats portar-se'n al dit Mahomat, ço que fer no podets ni devets com los dits Mahomat Çot e Fàtima serien e són vasalls del senyor rey e stiguen e habiten en la dita moreria, e tinguen en aquella son domicili e capmajor, requerint-nos que sobre lo dit feyt li provehíssem de remey de justícia. E nós hajam provehit a vós ésser scrit *ut infra*. Per tal, de part del damunt dit senyor rey vos dehim e manam e de la nostra vos requerim que los sobredits béns desemparets e aquells lexets e permetats portar-se'n al dit Mahomat Çot, sens fer-li contrast, empaig o embarch algú, per ço cor los dits moro e mora, marit e

¶⁸⁵ Al marge esquerre: *De aquestes reebudes appar per la certificació d'en Jacme de Anglesola, notari, reebuda atràs en .XLVIII. cartes.*

¶⁸⁶ Full sense numerar entre els ff. 264 i 265. ¶⁸⁷ Ratllat: *han atrobat*.

muller, no han delenquit ni contractat ni són domiciliats dins vostra juredicció, e los dits moro e mora e tots los altres del dit regne sien assegurats ab tots llurs béns que poden anar salvament e segura per tot lo dit regne ab tots llurs béns, no fahent crims e delictes ne contrahents. E seria mala pràctica que los moros que van per lo regne fossen detenguts no havent fet crim o delicte o contracte en lo loch hon moren, car si dret algú pretenets haver en los dits béns nós som prest fer compliment de dret e de justícia sobre los dits béns.

Data Valencie, .VIII^a. die febroarii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. XXXI°.

Johan Mercader, batle general etc.

69.

1431, agost, 14. València.

El batle general dona salconduit a Mahomat Zara, veí de la moreria de Sevilla, perquè puga tornar-hi des del regne de València sense cap impediment.

ARV, *Batllia*, vol. 1.147, f. 291r.

Letra tramesa a universes e sengles oficials

Als honrats universes e sengles oficials e loch de senyoria tinents e altres qualsevol patrons (sic) de naus, galeres, galiotes e altres fustes armades, als quals la present pervendrà, de nós en Johan Mercader etc., saluts e honor. Com Mahomat Zara, moro de la moreria de la ciutat de Sibília, sie vengut en lo dit regne de València per veure parents e per afers que y havia a fer, e lo dit Mahomat Zara, de licència nostra se'n torne a la ciutat de Sibília, hon stà e habite e té sa muller e casa, ab la barcha d'en Alfonso Ferràndez de la Talaya, de Sibília. Per tal, de part del damunt dit senyor rey als sotsmeses a la nostra juredicció, dehim e manam, e als altres requerim e pregam, que al dit Mahomat Zara, anant a les parts damunt dites, mal ni dan algú no donets ni donar façats en la persona ni en los béns de aquell, ans aquell lexets e permetats anar a la dita ciutat de Sibília salvament e segura e'l pertractets favorablement e benigna, com lo dit Mahomat Zara, de licència nostra, se'n torne a la dita ciutat de Sibília segons dit és dessús. En testimoni de les quals coses fem fer e lliurar al dit sarrahí la present nostra letra de licència ab lo segell de nostre offici segellada.

Data Valencie, .XIII^a. die augusti anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. XXXI°.

1432, gener, 7. Sogorb.

Joan Mercader, batlle general del regne, ordena a Pere Sabata, donzell, i al seu fill mossén Martí Sabata, cavaller, així com als alamí, jurats i aljama del lloc de Xóvar, que alliberen Fàtima Benteahuellí, mora de Xerxell, a Barbaria, detinguda quan anava demanant almoïna amb llicència del batlle general.

ARV, *Batllia*, vol. 1.147, f. 357r-v.

Letra tramesa als honorables en Pere Çabata e mossén Martí Çabata.

De nós en Johan Mercader etc., als honrats en Pere Çabata, donzell, e mossén Martí Çabata, cavaller, fill de aquell, saluts e honor, e als alamí, jurats e aljama del loch de Xova e a qualsevol de vosaltres. Certificam-vos que nós havem atorgada e donada licència a Fàtima Benteahuellí, mora natural de Sarcell, a present comorant e habitant en la moreria de València, segons que de la dita nostra licència conste e appar, la qual és del tenor següent:

Als honrats universes e sengles batles, justícies, alcayts, alamins e altres qualsevol als quals la present pervendrà, de nós en Johan Mercader etc., saluts e honor. Fem-vos a saber que nós havem atorgada e donada licència a Fàtima Benteahuellí, mora natural de Sarcell, a present comorant e habitant en la moreria de València, portadora de la present, que puxe acaptar e demanar per totes les moreries de les ciutats, viles e lochs reials del dit regne trenta florins d'or d'Aragó, a part de aquella pertanyent pagar en los quatre milia florins d'or de la dita ley que, ab licència e provesió de la senyora reyna, fon concordat e avengut que los moros e mores que dins la terra e senyoria del dit senyor rey serien atrobats qui fossen stats dels lochs de Sarcell e de Alger, paguassen e fossen tenguts pagar e donar a'n Arnau Font, mercader comorant en València, en reempció de aquell e en satisfacció e reintegració dels béns, robes e mercaderies del dit n'Arnau Font preses e robats per los senyors dels dits lochs de Sarcell e de Alger. E los quals dits trenta florins la dita sarrahina bonament pagar no pot sens acapte, com sie molt pobre, segons a nós de les dites coses legítimament consta. Per tal, de part del damunt dit senyor rey als sotsmeses a la nostra juredicció dehim e manam, e als altres requerim e pregam, que a la dita sarrahina lexets acaptar e demanar la damunt dita quantitat per⁸⁸ totes les dites moreries reials, e no consintats que per algú o alguns aquella sie agreujada o injuriada en alguna manera per rahó del dit acapte. E per ço que a vós o algun de vós de les dites coses dupte no fos, fem fer e lliurar a la dita sarrahina la present nostra carta testimonial de acapte ab lo segell del nostre ofici empendent segellada, duradora un any primervinent e contínuament següent tant solament.

*Data Valencie, .XXVIII^a. die junii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o.XXXI°.
Martinus Tolsa.*

¶ ⁸⁸ Ratllat: *los lochs a la vostra*.

E som informats per part de la dita Fàtima que vosaltres tendríets presa la dita Fàtima <per què> hiria acaptan, la qual cosa no podets ne devets fer pus havets vista la carta de la dita licència, la qual aquella portava ab si, per la qual havets vista la dita licència ésser estada atorgada per justa rahó e no en cars proïbit ne vedat per fur. Per què, de part del senyor rey vos dehim e manam, sots pena de cinch-cents florins d'or dels béns dels contrafahents al còfrens del dit senyor rey aplicadors, que encontinent soltets e delliurets la dita Fàtima de la carcre e presó e lexets anar aquella ab tot ço del seu, franchament e delliura.

Dada en la ciutat de Sogorb, a .VII. dies del mes de jener del any mil .CCCC. XXXII.

Johan Mercader, batle general etc.

La damunt dita letra fon presentada a .VIII. de jener, any damunt dit, a Daniel Polo, misage jurat, que presentàs aquella als contenguts en la dita letra.

Post hec, die mercurii .VIII^a. ianuarii anno predicto, lo dit Daniel Polo *retulit* que ell en lo dia de hir haver presentada la dessús dita letra a mossén Martí Çabata, atrobat en lo loch de Xova.

||^{357v} Mossén molt honorable. Anit reebí una letra vostra a la qual vos responch que yo faré ço que deja. La mora és ací, a València, e yo me'n vaig sta nit o demà, e si us plaurà, mossén, hoyr-me'n axí com haveu hoyt al qui us ha informat. E veureu, mossén, yo no li he fet ne cuydat fer contra justícia, ans pens, mossén, que si sobrès no'm voleu fer l'ora m'aureu hoyt vós, mossén, no y poreu res dir. E lo per què yo la he tramesa és per ço com Galip Ripoll la m'à demanada, dient que era sua. E él <és> mon amich e <per> questa rahó yo la'n he tramesa, per co com ya us siau avenguts. E vos, mossén, tant com toqua per sta rahó no us hi qualia scriure, e pensau, mossén, que yo, si la prenguí, no la prenguí sens rahó. Però, mossén, l'ora sereu a València conexereu yo u podia fer, car denguna mora de Barberia no pot acaptar sens licència del senyor del loch e, si u fa, caygua en certa pena la qual, mossén, apar que'n les corts de Murvedre lo senyor rey ho haja feyt. E axí és, mossén, com vos dieu, los cavallers no'ls qual tenir lochs ne encara masos sinó que us ho prenguaiu tot; almenys no haureu pus que fer. E no crech lo senyor rey li plàcia ne u vulla. Però, mossén, més hi sabeu vós en açò que'ls altres, e açò és cosa que hom se'n pot fiar en vós. Ara, mossén, per ço que vós siau avisat e no u puguau ignorar, per avant vos certífich com lo saig aquest que m'haveu tramés ací m'é mes en gran occasió, que ell, mossén, me haja feyt cosa per què'll me merescha mort, que yo, anat en servir del senyor rey com pugàvem a la guerra, màs per sguart vostre yo, mossén, no li he volgut fer res. Plàcia-us, mossén, certificar-vos-ne, car bé u trobareu si'm fon aspra e'm féu entrar pels terrats dins un hostel de Sogorb e si'm féu exir gent al camí, axí mossén que tals hòmens

guardar-los deurien de no emparar axí car no és sinó ocasió, e no pus sinó si res poré per vós fer so prest.

A vostra honor prest, Martí Çabata.

71.

1432, agost, 20. València.

El batlle general del regne informa els oficials de Callosa que Acén ben Yahie Alquitení, de la moreria de València, està disposat a contraure matrimoni amb Aixa, de la moreria de Callosa, la seua promesa, i els ordena que la porten a València amb el seu dot per complir els acords matrimonials establerts entre ells.

ARV, *Batllia*, vol. 1.147, f. 415r-v.

Letra tramesa al procurador e batle del loch de Callosa.

De nós en Johan Mercader etc., al honrat lo procurador e batle del loch de Callosa, saluts e honor, e als alcadí e alamá del dit loch, als quals la present pervendrà e presentada serà. Per les presents vos fem a saber que denant nós comparegué Jucef Benmahomat Alquitení, moro del dit loch, com a procurador de Axa, germana de aquell e sposada ab Acén Beyahie Alquitení, moro de la moreria de València, lo qual dit Jucef Benmahomat, en lo dit nom, convingué denant nós lo dit Açén Benyahie e requerí a nós que constrenguèssim e forçàssem lo dit Acén Benyahie que complís lo matrimoni per aquell fet e fermat ab la dita Axa, sposada de aquell, de què nós, ab consell de Alí de Bellvís, alcadí del senyor rey, e altres persones spertes en semblants fets, fon provehit e manat al dit Acén Benyahie, present lo dit Jucef Benmahomat en lo dit nom de procurador de la dita Axa, que dins un mes e mig ladonchs primersvinents contínuament següents, qui començaren a còrre'n lo tretzèn dia del mes de juliol proppassat e del any present, hagués fet e complit lo dit matrimoni e meses e liurades les joyes en poder de Abdal·là Ripoll, moro e adalantat de la dita moreria de València. E com lo dit Acén Benyahie Alquitení, ensequín e complín lo manament per nós a aquell fet, segons dit és dessús, haje meses e liurades les dites joyes en poder del sobredit Abdal·là Ripoll, a setze dies del present mes de agost, e per ço siam stats requests per lo ^{415v} dit Acén Benyahie que la dita Axa, sposada de aquell, li féssem liurar e donar, com sie prest e aparellat de fer e complir lo dit matrimoni, e que sobre lo dit feyt li provehíssem de remey de justícia, e nós hajam provehit a vós e cascun de vós ésser scrit *ut infra*. Per tal, de part del damunt dit senyor rey a vós e cascun de vós dehim e manam e de la nostra vos requerim que la dita Axa constrengats e forcets que face e complescha lo dit matrimoni ab lo dit Acén Benyahie, sposat de aquella, segons és stat promés, fet e fermat entre aquells, la qual dita Axa, de fet, ensemps ab les joyes que són stades donades e liurades per lo dit Acén Benyahie a la dita Axa e ab lo exovar que és tenguda portar, segons les joyes que li són stades donades e liurades per Acén Benyahie, e segons Çuna e Xara donarets e liurarets

a Alí Alquitení, germà del dit Acén Benyahie e com a procurador de aquell, per portar e menar aquella al dit Acén Benyahie e fer e complir lo dit matrimoni, lo qual dit Alí Alquitení, axí com a procurador del dit Acén Benyahie, va aquí ab la present per menar e portar-se'n la dita Axa ab les dessus dites joyes e·xovar e per fer e complir lo dit matrimoni.

Dada en València, a .XX. dies de agost en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor mil .CCCC.XXXII.

72.

1432, octubre, 31. València.

El batlle general del regne concedeix salconduit a Abdal·là Calderó, de la moreria de València, per anar a Madrid.

ARV, *Batllia*, vol. 1.147, f. 429v.

Als honrats universes e sengles oficials e loch de senyoria tinents e altres qualssevol als quals la present pervendrà e presentada serà, de nós en Johan Mercader, doctor en leys, conseller del senyor rey e batle general del regne de València, saluts e honor. Com lo senyor rey ab letra sua dada en Fraga, a .XVII. dies de noembre del any de la Nativitat de Nostre Senyor mil .CCCC.XVIII., haze provehit, statuit e ordenat que nengun moro del dit regne, strany o privat, que no sia vehí e habitador en los lochs de la Batlia General de la partida del dit regne dellà Sexona, no gos passar de Sexona e de Biar enllà, vers les parts de Oriola e de Castella sinó ab licència nostra, segons que les dites coses e altres en la dita letra són largament contengudes. On com Abdal·là Calderó, moro texidor de li de la moreria de València, portador de la present, de licència nostra vaje a la vila de Madrit, del regne de Castella, per recaptar certs deutes que en la dita vila li són deguts per alguns moros de la moreria de la dita vila, per tal, de part del damunt dit senyor rey als sotsmeses a la nostra jurisdicció dehim e manam, e als altres requerim e pregam, que al dit sarrahí anant a la dita vila de Madrit, regne de Castella, e stants e tornants de aquella e de aquell, mal ni dan algú no donets ni donar façats en la persona ni en los béns de aquell, ans aquell lexets anar, star e tornar salvament e segura e·ll pertractés favorablement e benigna, com aquell haja assegurat en poder nostre e donades bones e bastants fermances de ésser tornat de la dita vila e presentar-se denant nos d'ací a tres meses primersvinents e contínuament següents tant solament, sots pena de .CC. florins d'or.

Data Valencie, .XXXI^a. die octobris anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. tricesimo secundo.

Berenguer Mercader.⁸⁹

¶⁸⁹ Es tracta del fill de Joan Mercader, que el succeirà com a batlle general uns anys després.

Post hec vero die iovis, .XVIII^a. febroarii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. XXXIII°., lo dit Abdal·là Calderó se presentà denant lo dit honorable batle general com fos tornat de les dites parts e resti[t]uí lo dit guiatge, lo qual fon cancel·lat.

73.

1434, març, 9. València.

El batlle general del regne ordena a l'alcaid, batlle, alamí i jurats de Borriol que lliuren Himine, filla del difunt Taher Macefi, a sa mare Zohora, que viu a Sueras, a la Serra d'Eslida, per què Mahomat Macefi, germà del difunt i oncle d'Himine, l'havia segrestada i portada a Borriol, on la volia casar sense el consentiment de sa mare.

ARV, *Batllia*, vol. 1.147, f. 600r.

Letra tramessa als honrats los alcayt e batle del loch de Borriol e als alamí e jurats del dit loch.

De nós en Johan Mercader etc., als honrats los alcayt e batle del loch de Borriol e als alamí e jurats del dit loch. Com nós hajam declarat, present Mahomat Macefi, moro del dit loch de Borriol, oncle de Himine, filla de Taher Macefi, germà del dit Mahomat, que lo dit Mahomat Macefi tornàs e fos tengut tornar en lo loch de Çuera, en casa del germà de la dita Himine, de hon lo dit Mahomat Macefi la se'n havia menada e portada al dit loch de Borriol. E si la dita Himine, tornada en lo dit loch de Çuera e stant dins la casa de sa germana, en sa franquia libertat, se'n volrà anar ab lo dit Mahomat Macefi, oncle de aquella, e no ab sa mare, que lo dit Mahomat se'n mene aquella sens fer-li contrast o embarch algú. E si la dita Himine no volrà anar ab lo dit Mahomat, ans volrà anar-se'n ab la dita Zohora, mare de aquella, que la dita Himine se'n vaje ab la dita sa mare sens ésser-li fet contrast, empaig o embarch algú.

E sia stat denant nós affermat per part de la dita Zohora, mare de la dita Himine, que lo dit Mahomat Macefi no vol tornar la dita Himine al dit loch de Çuera, segons per nós és stat declarat, ans lo dit Mahomat Macefi haurie la dita Himine sposada per força ab un moro del dit loch de Borriol, contra volentat de la dita Himine, requerint-nos que sobre lo dit feyt li provehíssem de remey de justícia, e nós hajam provehit a vosaltres ésser scrit *ut infra*. Per tal, de part del damunt dit senyor rey vos dehim e manam que en loch nostre e per nós manets al dit Mahomat Macefi e constrengats e forcets que mene e torne la dita Himine en lo dit loch de Çuera, segons per nós és stat declarat. En altra manera, certificam-vos que si lo dit Mahomat Macefi no menarà e tornarà la dita Himine al dit loch de Çuera, dins la dita casa, segons dessús és dit, per nós serà provehit en lo dit feyt segons atrobarem ésser fahedor. E de la presentació a vosaltres fahedora de la present, starem a relació del portador de aquella, lo qual ha jurat fer verdadera relació.

Data Valencie, .VIII^a. die marcii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XXXIII°. Franciscus Masco, assessor (rúbrica).

1434, març, 13. València.

Carta del batlle general del regne de València al governador i els oficials reials del regne de Mallorca en la qual certifica l'honestetat de Mahomat Yunis, mercader de la moreria de València, detingut a Palma per l'acusació d'un jueu que tornava de Barberia i que l'havia denunciat com a espia del soldà de Babilònia⁹⁰ i per fer fracassar una ambaixada del Preste Joan al rei d'Aragó per concloure un acord.

ARV, *Batllia*, vol. 1.147, f. 602r.

Letra tramesa al governador e altres oficials de la ciutat de Mallorques.

Als molt honorables lo governador del regne de Mallorques e los veguer, batle e altres qualsevol oficials de la ciutat de Mallorques als quals la present pervindrà e presentada serà, de nós en Johan Mercader etc., saluts e honor. A la saviesa vostra e de cascun de vós, per tenor de la present fem a saber que denant nós és stat afermat per part de Mahomat Juniç, moro mercader de la moreria de València, dient que, venint-se'n lo dit Mahomat Juniç en una nau de les parts de Barberia a la dita ciutat de València, en les quals de licència nostra ere anat per mercadejar e negociar en aquelles, serie arribat en la dita ciutat de Mallorcha e aquí serie stat pres per vosaltres o algun de vós a instància de un juheu qui venia ab ell en la dita nau de les dites parts de Barberia, lo qual maliciosament haurie accusat o notificat a vosaltres que lo dit Mahomat Juniç e altres moros mercaders haurien scrites e fetes letres e trameses aquelles al Soldà, avisant a aquell dels misatgers de Presta Johan que eren venguts al dit senyor rey, per rahó del qual avisament lo dit Soldà haurie morts los dits misatgers axí com se'n tornaven al dit Presta Johan. On com lo dit Mahomat Juniç sie veí e habitador de la dita moreria de València e sie hom pla e de bona condició e fama, e és tal persona que aquell no cabria, fària ne s'entrametria de fer tals o semblants coses com per lo dit juheu són afermades, dites e notificades a vosaltres, per què us pregam que lo dit Mahomat Juniç hajats per recomanat a sa justícia e ben tractar aquell com a vasall qui és del dit senyor rey. E axí mateix, fer deliurar e soltar aquell de la presó e vexació que al dit Mahomat és feta per les coses dessus dites e afermades per lo dit juheu, en tal forma que aquell no sie vexat, inquietat ne molestat en alguna manera per la dita rahó com lo dit Mahomat Juniç, segons dit és dessus, atesa la sua fama e condició no fos ne s'entrametés de fer les dites coses ne cabés en aquelles. Offerint-vos prests e apparellats fer per vós e cascun de vós semblants e majors, justícia exigent.

Dada en València, a .XIII. dies de marc en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor mil .CCCC.XXXIII.

Berenguer Mercader.

¶ ⁹⁰ Es deu tractar del soldà mameluc *burjí* d'Egipte, Al-Ashraf Saif al-Din Barsbay (1422-1438). El problema és que Aragó i Egipte es troben oficialment en guerra des de prime-

ries del XV, després de la declaració de Martí I (1405) contra els mamelucs circasians per causes comercials i de privilegis contra els mercaders de cada territori.

1434, abril, 29. València.

Detenció i jutjament com a esclau de bona guerra, pel batlle general del regne, d'Alí, moro boig detingut a Biar com a «descaminat», sense llicència de pas. És condemnat, declarat captiu reial i venut a Alí Xupió, qui l'allibera.

ARV, *Batllia*, vol. 1.147, f. 617r-v.

Al molt honorable e molt savi mossènyer micer Johan Mercader, doctor en leys, batle general del regne de València:

Molt honorable e molt savi mossènyer. Un moro, lo qual vos tramet ab lo portador de la present, és stat atrobat fora camí, que passava sens licència vers les parts d'Elda e de Castella, e per ço que de tals afers vós ne sots jutge, tramet-vos-lo ab lo portador de la present. Placi-us guardar-li son dret. E ab tant, la Sancta Trinitat vos prospere en sanitat e vida. Escrita en Biar, a .XXII. de abril any mil .CCCC.XXXIII.

A vostre manament prest, Arnau Bellot, tinent loch de batle en Biar.

E de continent, lo dit honorable batle manà ésser reebuda confesió del dit \Alí/, moro, per lo honorable micer Francesch Maschó, doctor en leys, assessor seu, e per Alí de Belvís, alcadí del senyor rey. Al qual dit moro, fetes moltes interrogacions, no pogueren traure resposta legítima alguna de aquell, com se mostràs ésser foll. E, regonegut per metges e altres spertes persones, fon atrobat en veritat lo dit moro ésser foll.

E de fet, lo dit honorable batle general, no obstant la follia del dit moro, manà que aquell fos venut e subastat per en Johan Vadiello, corredor de la dita batlia, com a barrani e catiu del senyor rey, manant al dit corredor que lo dit moro portàs a la casa del honorable en Berenguer Minguet, mestre racional del senyor rey, subastant aquell per mostrar lo dit ^{617v} moro al dit mestre racional e als de son offici. E subastat lo dit moro per lo dit corredor per tota la ciutat \de València/ per spay de tres jorns, com no s'i atrobàs en lo dit moro sinó huytanta sous, vench Alí Xupió, moro mercader de la moreria e present lo dit honorable mestre racional e en Guillem Mir, del offici de la dita Batlia General, e a instància de aquells dix e donà en aquell huytanta-huyt sous, per preu dels quals lo dit Alí fon venut e deliurat al dit Alí Xupió, axí com a més de preu donant per los dits huytanta-huyt sous.

Dels quals foren donats e pagats al dit en Johan de Vadielo, corredor, per son salari e trebals de vendre, còrrer e subastar lo dit Alí, moro, per lo dit temps de tres dies, tres sous: .III. sous.

Ítem, foren donats e pagats al dit (en blanc), guarda qui havia portat e mes en poder del dit honorable batle general, per lo terç a aquell pertanyent, segons stil, ús e pràctica de la cort de la Batlia General, vint-e-set sous, huyt diners, e dels quals la dita guarda fermà àpoqua: .XXVII. sous, .VIII. diners.

Ítem, al scrivà de la present cort, per scriure e continuar los presents actes e venda, jatsie ne meresqués més, dos sous: .II. sous.

La restant quantitat dels dits .LXXVIII. sous, deduïdes les dites quantitats dessús mencionades, que són cinquanta-cinch sous e quatre diners, són stats meses e deposats a obs del dit senyor rey en la taula d'en Daniel Barçaló, mercader de València e tauleger de les peccúnies del dit senyor rey, per les dues parts pertanyents: .LV. sous, .IIII. diners.

Testimonis en Berenguer Bataller e en Pere [de Frias?].

76.

1436, s. m., s. d. València.

Carta del batlle general al rei Joan de Navarra, lloctinent general d'Alfons V, en la qual denuncia la detenció d'una nau de Cacim Abrancero, mercader de Màlaga i resident a València, per part del governador de Mallorca, malgrat que Abrancero tenia salconduit del batlle per a comerciar i portar forments a la ciutat de València.

ARV, *Batllia*, vol. 1.148, f. 247r-v.

Al molt alt e molt poderós senyor, lo senyor rey de Navarra, infant e governador general d'Aragó e de Sicília e lochtinent general del molt alt senyor rey.

Molt alt e molt poderós senyor:

Un any ha poch més o menys que Cacim Abrancero, moro mercader de Màliqua, del regne de Granada, és vengut ab la nau d'en Johan Ferrer a la ciutat de València mercantívolment e ab letres de recomandació del rey de Granada directes al senyor rey e a mi, per mercadejar e negociar en la dita ciutat sots fe del privilegi e guiatge per lo senyor rey atorgat als serahins habitants en les parts de Barberia e altres estranys de terra de moros que mercantívolment vendran a qualsevol ciutats, viles e lochs de la terra e senyoria del dit senyor rey, ab lo qual són guiats ab totes ses robes e béns, pagats los drets en lo dit privilegi e guiatge especificats. Lo qual dit Cacim, vengut en la dita ciutat, fon per mi, en nom e loch del dit senyor rey, en virtut del dit privilegi o guiatge guiat e assegurat ab tots sos béns, robes, mercaderies. E com a guiat e assegurat lo dit Cacim, del dit temps ençà negocieja e stà en la dita ciutat e pague los drets reials e altres pertanyents pagar per les robes, béns, mercaderies que reb e spatxe en la dita ciutat e en lo regne de València. E noresmenys, volent negociar ab la dita ciutat portant forments del reyalme de Tremicé per los grans avantatges que los jurats de la dita ciutat li fahien, ladonchs comprà una nau castellana per navegar ab aquella ses robes e mercaderies. La qual dita nau, jatsia sie del dit Cacim e comprada per aquell, com yo no volgués dar loch a les dites coses si donchs lo dit moro no metrà la dita nau en poder de patró e mariners christians nostrats ha coreguts, per ço li covench ab licència mia de metre la dita nau sots patronia d'en Francesch Vidal, mariner de aqu<e>sta ciutat,

e de altres companys e mariners christians, pus de quarantta homèns, tots christians. E la qual dita nau, après que és stada comprada per lo dit Cacim, és anada, ab licència mia e a instància dels jurats de aquesta ciutat, en les parts de Barberia e reyalme de Tramiçé per portar, a obs e provesió de la dita ciutat, un càrech de forment que lo dit Cacim e alguns mercaders de la dita ciutat havien assegurat a la dita ciutat, de què se'n és seguit benefici a la dita ciutat attés lo cars en què ladons ere possada de stretura de forment. E enaprés, la dita nau, patronada per lo dit en Francesch Vidal, mariner de València, e regida e governada per mariners, companyes e servicials christians, segons dit és dessús, de licència mia serie partida de la dita platja del Grau de la Mar de València e anada ab certes robes e mercaderies carregades en aquella e consignades en la ciuta<t> de Mallorca, e allí, en la dita ciutat de Mallorca, devia pendre la dita nau partir lo que atrobaria de anar, axí en les partes de Barberia com en altres parts, e tornar a la dita ciutat e platja en València. En la quella dita nau, de licència mia, eren muntats e anaven sis moros mercantívolment per anar en les dites partes de Barberia, prenent la dita nau partit per anar en aquells ab guiatges que per mi a cascun de aquelles són stats atorgats e fets, ab certa obligació e seguretats per aquelles en poder de la cort de la batlia feta e prestada de ésser tornats dins cert temps en la dita ciutat de València, segons és acostumat e s'acostume fer. De què s'és seguit que junta la dita nau en lo port de Malorqua e descarregades en aquella les robes e mercaderies que portava a la dita ciutat de Mallo<r>qua, lo governador e procurador reyal del regne de Mallorques haurien presa e arestada la dita nau e los patró e mariners de aquella e los dits moros, als quals dits governador e procurador reyal, a instància del dit en Francesch Vidal, ¶^{247v} patró dessús dit, e del dit Cacim, fon per mi scrit e feta e tramesa letra requerint e pregant-los que la dita nau deguessen soltar, e delliurar los dits patró, mariners e moros de la presó attés que de licència mia eren part<it> de la dita pl<a>tja e anats a la dita ciutat de Malorqua, e los dits moros anaven ab llurs guiatges. Per los quals dits governador e procurador reyal és stat respost ab letra a mi directa que lo dit governador havie presa la dita nau e los sobredits patró, mariners e moros a requesta del procurador fiscal del senyor rey, affermant la dita nau ésser de moros enemichs del dit senyor rey e per ço com ere entrada en lo port de la dita ciutat de Mallorca sens guiatge del dit governador, e per altres rahons contengudes en la instància del procurador fiscal. Per què, senyor molt poderós, a instància del dit Cacim Abrancero, la vostra gran magnificència certifich de les dites coses, la qual sobre aquelles provehescha al dit Cacim ço que de sa mercé sia e ben vist serà, lo qual, per lo dit, senyor, va a vostra senyoria, la qual Nostre Senyor Déu prosper ab molta honor e longa vida.

Scrita (en blanc).

Molt alt senyor:

Vostre humil servidor qui, besant vostres mans, humílmnt me coman en vostra gràcia e mercé.

Johan Mercader, batle general de regne de València.

1436, març, 3. València.

Carta del batlle general a l'adelantat del regne de Múrcia, en què li demana l'alliberament d'un llaüt de València capturat per naus de Cartagena amb mercaderies d'Alí Xupió. Així mateix, li recorda les treves que hi ha entre Castella i Aragó.

ARV, *Batllia*, vol. 1.148, ff. 187v-188r.

Letra tramesa a n'Alfonso Yanyes Fajardo, adelantat major del regne de Múrcia, sobre cert lahut que prengueren dos barques de Cartagena.

Al molt honorable, molt savi cavaller n'Alfonso Yanyes Fajardo, adelantat major del regne de Múrcia, de nós en Johan Mercader, doctor en leys, conseller del molt alt senyor rey d'Aragó e de Sicília e batle general del regne de València, saluts e honor. A la saviesa vostra per tenor de la present certefich que denant mi és comparegut Alí Xupió, moro mercader de la moreria de València, dient que del loch de Orà, de les parts de Barberia, venia un laüt de aquesta ciutat en lo qual venia Abdal·là Çalema, moro de la dita moreria, macip e servicial del dit Alí Xupió, ab certa quantitat de forment e tres costals de glaça, e un cabaç de fideus e un saquet de sèmola, e tres falquons del dit Alí, que lo dit Abdal·là Çalema havia carregats en lo dit laüt per portar a la dita ciutat de València. Lo qual dit Abdal·là, de licència mia, era anat al dit loch de Orà per lo dit Alí Xupió per fer portar a la dita ciutat dos mília cafiços de forment que lo dit Alí Xupió e Galip Ripoll, moros mercaders de la dita moreria, havien assegurats a la dita ciutat, a obs e provessió de aquella. E que venint lo dit laüt, per fortuna de mal temps, arribà e vench a Pormany e, stant aquí lo dit laüt e lo patró e companya del dit laüt, serien vengudes dues barques armades de la ciutat de Cartagènia e haurien pres lo dit laüt e los dits patró e companya de aquell, e lo dit Abdal·là Çalema ab lo dit forment e ab les sobredites robes e coses, e portats a la dita ciutat de Cartagènia. E aquí haurien descarregats los dits forment, glaça, fideus, sèmola e falquons, e tendrien presos los dits patró e companya del dit laüt e lo dit Abdal·là Çalema, requerint que sobre les dites coses li fos provehit de algun remey condecet. E yo, attés que los dits patró e companya del dit laüt e lo dit Abdal·là Çalema són vassalls del dit senyor rey e stan e habiten en la dita ciutat de València, e que lo dit forment, robes e coses dessus dites venien e portaven a la dita ciutat, a obs e provessió de aquella, he del·liberat que us scrivís *ut infra*. Per què, de part del damunt dit senyor rey, en deute de justícia vos requir e de la mia affectuosament prech que us plàcie fer delliurar los dits patró e com-^{188r}-panya del dit laüt e lo dit Abdal·là Çalema de la dita presó, e fer restituir e tornar a aquells lo dit laüt e los sobredits forment, tres costals de glaça, fideus, sèmola e falquons e tots llurs béns, e lexar e permetre venir aquells ab lo dit laüt franchament e delliura, e portar-se'n ab aquell los dits forment, glaça, fideus, sèmola e falquons a la dita ciutat de València sens fer-los

contrast o embarch algú. E en acò retrets deute a justícia e farets e administrarets justícia e observarets la treüa que és entre los senyors reys d'Aragó e de Castella. Offerint-me prest fer per vós en semblant cars e en tot altre que a mi e a mon offici pertanga semblants coses e majors, justícia migançant.

Dada en València, a tres dies del mes de març del any de la Nativitat de Nostre Senyor mil .CCCC.XXXVI.

Johan Mercader, batle general de regne de València.

78.

1437, gener, s. d. València.

Carta del batlle general als jurats de la ciutat de Palma en la qual els demana ajut per recuperar una nau de Niça (Savoia), amb mercaderies de mercaders mudèjars del regne de València i amb emigrants del regne, de Granada i d'Orà, que va ser capturada per naus de Barcelona en aquella mar.

ARV, *Batllia*, vol. 1.148, f. 315r-v.

Als molt honorables e de gran saviesa los jurats de la ciutat de Mallorca.

Senyors molt honorables. Per clamor a mi feta com a batle general del regne de València per part de diverses mercaders, axí christians com moros, de la ciutat de València, los quals havien carregades diverses robes e mercaderies en una nau de Niçars patronejada per en Johan Prior, del loch de Niça, de la senyoria del duch de Savoya, la qual ere estada noliejada per alguns moros mercaders, axí de la moreria de aquesta ciutat com altres, a cert viatge a les parts de Barberia fahedor, a risch de la qual l'onrat en Vicent Granollés, mercader e ciutadà de aquesta ciutat, axí com a amichs del molt alt senyor rey ha liurats al dit patró quatre-cents florins o cambi, juncta la nau en Màliqua en la qual eren estades carregades de Alí Xipió e de Galip Ripoll, de Mahomat Rezbayda, de Yahie Rahalí <e> de Abraham Xayt, moros mercaders de la dita moreria, les robes següents:

Primerament, dels dits Alí Xipió e Galip Ripoll, quaranta costals de formatges senyalats de una barra de almànguena sobre la una part de cascun costal, e .XIII. costals de gleda ab lo dit senyal.

Ítem, del dit Mahomat Rezbayda, sis costals de gleda senyalats ab un troç de cuyr cosit, que dehien en algaravia «*Abraham*».

Ítem, del dit Yahie Rahalí, .XXXII. costals de formatges senyalats los vint costals ab letres en algaravia que dehien «*Çalema*», e los .XII. costals a compliment dels .XXXII. costals ab letres d'almànguera que dehien «*Barcha*».

E de Abraham Zeyt, .XII. costals de formatges ab tal senyal.⁹¹

¶ ⁹¹ Dibuix d'un triangle amb les línies de l'angle superior allargades cap amunt.

E axí mateix eren muntats en la dita nau Mançor Benmaymó, Alí Maçuch, moros de la dita moreria, Filell Benalí, moro de la vall d'Alfàndech; e encara hi eren Abraffim Balancero, Muçà Benahie, Mahomat Algurrat, Azmet Ceptí, Abdal·là Lochinellí, moros del regne de Granada; Juceff Alcollí, Alí Termedí e Mahomat Alfecí, moros del loch de Orà, de les parts de Barberia, los quals dits moros anàven per mi guiats ab letres de guiatges acostumades fer a semblants moros per mon ofici en nom del senyor rey. E és-se seguit que, partida la nau de la platja de la dita ciutat, anà a La Mata per carregar de sal e, com fonch juncta allí, ahuda nova que hun balener de castellans ^{||315v} cossaris, per squivar-los e metre's en segur, ere anada a Eviça. E extint de la dita ylla de Eviça, és stada presa per les naus armades del principat de Catalunya, la qual dita nau se'n han menada ab si. E yo, havent sentiment que les dites naus armades fahien la via de aquexa ciutat, vos he volgut scriure pregant e requerint-vos en deute de justícia e per bona amistat vos plàcia, si les dites naus són aquí, fer per tot vostre poder restituir e tornar totes les robes, béns e mercaderies als damunt dits, e delliurar los dits moros guiats en manera que aquells lliberament puxen fer ço que·ls plaurà de ço del llur. E llà on dubte algú hi fos fet, en lo entretant metre o fer metre aquelles en loch segur e ben guardades, per tal forma que, declarat lo dit dubte, si algú n'i serà fet, volent aquelles recobrar los de qui són, les puxen haver sens algun empaig e contrast. E fahent açò, molt honorables senyors, farets lo que devets e de bons amichs se pertany servir bona amistat e justícia. Offerint-me prest fer per vosaltres semblants coses e majors, rescrevint-me, si vostre plaer serà, ço que plasent vos sia.

En València, (en blanc).

79.

1437, gener, 31. València.

Alliberament de mariners vascons de Bizkaia detinguts a Bugia i discussió sobre el pagament del seu rescat entre Daniel Vives, mercader de València, i Juan López de Arrona, mercader basc representant dels mercaders de Lekeitio, i escriptura d'acta davant de notari per part dels que havien de lliurar els diners dels rescats.

ARV, *Protocols*, núm. 2.622, notari Andreu Julià.

Manifesta cosa sia a tots quants la present carta veuràn que dijous que era comptat a .XXXI. dia del mes de janer del any de la Nativitat de Nostre Senyor .M.CCCC. XXX. set, en la ciutat de València davant la Lotja de Mercaders, davant mi, Andreu Julià, notari públich de València, comparegren en Daniel Vives, mercader, ciutadà de València, procurador qui's dix \ésser/ d'en Francesch Bellviure, mercader \de Mallorques/, de una part, e en Johan Lopes de Arrona de la part altra. E lo dit en Daniel Vives, en lo dit nom, presents los testimonis dejús scrits, presentà al dit

en Johan Lopes e per mi, Andreu Julià, notari, legir requís e féu una letra en paper toscà escrita, la qual és del tenor següent:

Jesús. María. Senyor Johan Lopes de Arrona, nós Johan del Puerto, Nicholao de Açiro, Martín de Ormaeguy, no<s> encomendamo<s> en la vuestra gracia asyn como si fósedes nuestro padre. Sabet que ha⁹² rescatado Peydro, mi sobrino, hun mercador de Mayorca que nombre Francesch Belviure.⁹³ Vos rogamos mucho asy como a padre que vós los querades contentar desa nuestra || moneda al mi sobrino Pero Yanyes? porque lo contente al dicho mercador, porque ponga recaudo en todos los otros que stamos acá, que non hay mejor hombre para en esta terra que es él si tiene boluntat de tornar a esta terra. Por esso le damos que faga per nós acá allá asy como nós mesmos, por eso le damos poder al dicho mercador a Pero Yanyes?

Testigos que fueron llamados, rogados, Johan Peres de Galareta, Martín de Ybarra. Fecha a disseys días de noviembre.

Porque lo creades, pusy aquí el mi nombre: Johan del Puerto.

E lesta e publicada per mi, dit notari, la dita letra, encontinent lo dit en Daniel Vives, en lo dit nom, dix e requerí lo dit en Johan Lopes de Arrona que li complís totes les coses en la dita letra contengudes. E lo dit Johan Lopes, responent, dix que ell havia reebut d'en Johan Péreç de Puerto, clergue beneficiat en Sancta María de Lequeto, dos-centes lliures de reals de València per a obs de rescat de Johan de Puerto e de Nicholau d'Acaro?, e Martín d'Ormaygue e Pere Ivanyes de Laqueto, ço és, per a cascú de aquells cinquanta lliures, e que no servís lo rescat del hun per al altre. E que era prest dar al dit en Daniel Vives, en lo dit nom, cinquanta lliures per a obs del rescat del dit Pere Ivanyes e no pus, com no li fos dada comissió de \dar pus/ per lo dit en Johan Peres de Puerto. E que les cent cinquanta lliures a compliment de les dites dos-centes lliures ja les havia dades a Galip Ripoll e a son cunyat Rahalí, e a Mahomat,⁹⁴ son germà, moros, per ajuda del rescat dels dits Johan del Puerto e Nicholau d'Acino, e Martín d'Ormagui, ço és, per a cascú de aquells cinquanta lliures, segons li és stada \dada/ comissió per lo dit Johan Péreç, e que no entenia ne volia pasar la dita comissió. E encontinent, lo dit en Daniel Vives dix al dit en Johan Lopes de Arrona que com los dits moros encara no sien partits per anar a Bogia, e los dessus dits catius hajen scrit al dit en Johan Lopes de Arrono que la dita quantitat de moneda liuràs al dit en Daniel per \obs de/ lur rescat, per tal, que \ell/ requeria lo dit Johan Lopes que cobràs les dites cent cinquanta lliures dels dits moros e les liuràs a ell, dit en Daniel Vives, en lo dit nom, com axí u hajen scrit los dits catius al dit en Johan Lopes.

¶ ⁹² Ratllat: *rescado*.

¶ ⁹³ Ratllat: *Benviure*.

¶ ⁹⁴ Mahomat Ripoll.

En altra manera, dix lo dit en Daniel, en lo dit nom, que protestava contra ell, dit Johan Lópeç e béns seus, de tots dans, pèrdues, menyscaptes, messions e interesses que per la dita rahó covendrà fer e sostenir. E lo dit en Johan Lopes dix que perseverava en açò que dessus havia respost, requerint les dites parts mi, dit notari, que de les dites cosses los fes carta pública, una e moltes, a cascuna de les dites parts liuradora tota ora que haver-la volran.

Presentis testimonis foren a les dites cosses en Johan Cathalà, sartre, e en Guillem Ramon March, ciutadans de València.

80.

1437, juliol, 8. València.

Carta del batlle general al batlle de Llíria perquè faça tomar Mohoní, fill de Alí Hubac de Vilamarxant, al servei de Jucef Borrach, teixidor de la moreria de València, que havia fugit del seu obrador.

ARV, *Batllia*, vol. 1.148, f. 357r.

Letra tramesa al batlle de la vila de Llíria.

De nós en Johan Mercader, doctor en leys, conseller del senyor rey e batlle general del regne de València, al honrat lo batlle de la vila de Llíria o a son lochtinent, saluts e honor. Denant nós és comparegut Jucef Borrach, moro texidor de la moreria de València, dient e affermant que Mochoní, fill de Alí Hubac, moro de Vilamarchant, lo qual estava e s'és afermat ab aquell a quatre anys per apendre lo dit offici, dels quals ha stat ja dos anys, e que ara, poch dies són passats, lo dit Mohoní se'n serie anat e fugit de la servitut de aquell e que'l dit Mohoní starie en aquexa vila usant del dit offici, requerint-nos que lo dit Mohoní li féssem restituir e tornar en sa servitut e a vós ésser scrit *ut infra*. Per tal, de part del damunt dit senyor rey, instant e requirent lo dit Jucef Borrach, vos dehim e manam que encontinent e de fet prengats lo dit Mohoní, lo qual, de fet que'l hajats pres, donets e liurets al dit Jucef Borrach, amo de aquell, lo qual se'n mene ab si e torne en sa servitut e complescha los dits quatre anys per los quals lo dit Mohoní s'és afermat ab aquell.

Data Valencie, .VIII^a. die julii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. tricesimo septimo.

*Vidit Francischus.*⁹⁵

¶⁹⁵ Francisc Mascó, lloctinent i conseller del batlle general.

1437, octubre, 29. València.

Carta del rei Joan II de Castella al batlle general del regne de València en la qual protesta per les activitats d'abastiment que estan fent Alí Xupió i els Ripoll, mercaders de la moreria de València, en favor del regne de Granada, quan estan en guerra els dos regnes. Resposta contundent de Joan Mercader en defensa dels mercaders mudèjars i les seues activitats.

ARV, *Batllia*, vol. 1.148, ff. 390r-391r.

Anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo tricesimo septimo, die martis intitulata vicesima nona mensis octobris.

Denant lo honorable micer Johan Mercader, doctor en leys, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, compàrech.

Por el Rey de Castilla e de León.

A los sus bien amados oficiales e bayle general de la muy noble cibdat de Valencia. Nós el rey de Castilla e de León enbiamos mucho saludar a vós, los nuestros bienamados oficiales e bayle general de la muy noble cibdat de Valencia, commo aquellos que mucho amamos e preciamos e para quien mucha honra e buena ventura querríamos. Bien sabeys la guerra que nós havemos e continuamos por servicio de Dios e en exalçamiento de la su santa fe católica contra los moros enemigos della, e en commo los derechos espressamente defienden que a los tales non sean dados ni ministrados, nin consentidos dar nin administrar por los christianos mantenimientos nin otras provisiones algunas. E aún nuestro Santo Padre, por su bulla special, la qual ante de agora vos ovimos enbiado notificar, ha excomulgado e anetematizado a qualquier o qualesquier personas de qualquier stado o condición que lo tal fisiesen o consintiesen o diesen a ello qualquier favor o ayuda en qualquier manera. E agora, a nós es fecha relación que Chipión e otros tres moros que han por nombres Repolls, alquilaron una galea de Barçalona e enbieron en ella ciertas provisiones a los moros del regno de Granada, con quien nós avemos e continuamos la dicha guerra, e esto con favor de algunas personas, christianos d'esa çibdat e regno de Valencia, de lo qual nos mucho maravillamos. Porque vos rogamos que acatando [e consi]derando que en ese faser e consentir tales cosas Nuestro Senyor Dios es mu [cho] deservido e la su santa fe católica resçibe grant detrimento, e los que lo fa[s]jen ^{390v} e consienten incurren en sentencia d'excomunió e damnación de sus ánimas. E así mesmo, por ser cosa muyt fea e detestable e de mal enxemplo quanto al mundo a los que lo tal consienten podiéndolo vedar e defender. Considerando otrosí las pases que por la gracia de Dios son entre nós e el rey de Aragón, nuestro muy caro e muy amado primo, e nuestros súbditos e naturales e los suyos, firmadas e juradas, querays haver sentimiento de las tales cosas e proveer sobrellas, mandando saber la verdat e fasiéndolas scarmentar e pugnir gravement porque sea scarmiento e a otros en exemplo que se non atrevan a faser nin consentir las tales nin semejantes cosas en deservicio de Dios e danno de sus ánimas e scándalo de todos los fieles, en lo qual fareys lo que deveys segunt Dios e toda buena justicia, e a nós servicio e plazer muy agradables. En otra manera, a nós será forçado proveer en aquella manera que

entendamos ser servicio de Dios e nuestro. E de lo que sobre sto fisiéredes, vos rogamos que ayamos vuestra respuesta con el portador desta.

Dada en la vila de Olmedo, veynte días de setembre del anno de .XXXVII.

Yo, el Rey. Yo, el doctor Ferrando Días de Toledo, oydor e referendario del rey e su secretario, la fise scriuir por su mandado.

E presentada la dessús dita letra, encontinent lo dit honorable batle general féu a aquella la resposta del tenor següent:

Al molt alt e molt poderós e molt il·lustre rey de Castella.

Molt alt e molt poderós e molt il·lustre rey. Una letra de vostra altea he vista dreçada als oficials e batle general de aquesta ciutat de València, e he vist un trellat de una bul·la del Sant Pare e lo contengut en la dita vostra letra. A les quals vos responch que'l sant rey en Jacme, qui conquerí los regnes de Mallorca e lo present regne de València, ab tots los prelats del regne de Aragó e del principat de Catalunya e ab nunciu special lladonchs del Sant Pare sobre la matèria, ordenaren en aquest regne un fur per ley general e perpetual de aquest regne sobre la dita matèria, lo qual és del tenor següent: «Los mercaders de la ciutat e del regne de València pusquen haver e pendre seguretat de christians e de sarrahins per rahó de mercaderia a usar e a fer, jatsia açò que nós ab christians o sarrahins guerra hajam o haurem o la dejam haver, dementre, emperò, que no porten a la terra de aquells coses vedades», segons lo qual fur los de aquest regne són poblats. E per ço, com lo dit fur és ley paccionada axí ab lo Papa per migà dels dessús dits prelats e nunciu seu propi, com encara per lo dit senyor rey e sos successors, de una ^{391r} part, e los del present regne de la part altra, per consegüent lo Sant Pare, parlant ab humil e subjecta reverència del vicariat de Jhesuchrist e sua, no és vist en la dita vostra bul·la haver volgut compendre los de aquest regne, car si fos stat imformat de la dita ley paccionada, feta en tanta favor e exaltació de tals dos regnes conquests de poder de moros e reduhits a la sancta fe catòlica, no és de creure que hagués atorgada la dita vostra bul·la en prejuhí e derogació de la dita ley paccionada. E axí mateix, lo senyor rey, de poder ordenat no deu prejudicar a la dita ley. Però, molt alt e molt poderós e molt il·lustre rey, per ço com yo creu certament que al dit senyor rey plaurà que en ço que toca al ofici de la Batlia General de aquest regne yo complàcia e'n serveixca a vós en les coses contengudes en la dita vostra letra, per ço us responch que, tant com bastarà mon seny e saber, yo'n serviré a Déu e en lo contengut en la dita vostra letra, e en alguna part ne porets ésser informat per la persona mateixa qui ha portada la dita vostra letra per lo que ha vist, la qual persona, per vostre servey e per poder-vos fer testimoni de veritat, se és detengut en aquesta ciutat per trenta jorns, segons per ella ne porà ésser certificada vostra molt alta e molt poderosa e molt il·lustre excel·lència, la qual Nostre Senyor prosper segons vostra volentat.

Scrita en València, a vint-e-nou dies de octubre en l'any de la Nativitat de

Nostre Senyor mil .CCCC.XXXVII.

Molt alt e molt il·lustre rey, vostre humil servidor qui, besant vostres mans, humilment me coman en vostra gràcia e mercé, Johan Mercader, batle general de regne de València.

82.

1438, desembre, 30. València.

Carta del batlle general del regne al batlle de Xàtiva en què li ordena la detenció immediata de Jucef Abenaxir, alcadí de la moreria de Xàtiva, per la seua actuació en el divorci de Mureym, filla de Mahomat Algezirí, que ha de ser tornada a son pare.

ARV, *Batllia*, vol. 1.148, ff. 478r-479r.

Letra tramesa al honorable lo batle de la ciutat de Xàtiva.

De nós en Johan Mercader, doctor en leys etc., al honorable lo batle de la ciutat de Xàtiva o a son lochtinent, saluts e honor. Denant nós és comparegut Abraffim Algezirí, moro de la moreria de la ciutat de Xàtiva, lo qual, en los noms dejús scrits, ha posada denant nós la scriptura del tenor següent:

A la reverència de vós, molt honorable mossén lo batle general del regne de València, e ab gran clamor comparent denant aquella Abraffim Algezirí, de la ciutat de Xàtiva, e en son nom propi e per son interés e encara com a procurador, fill e conjuncta persona de Mahomat Algezirí, pare, e de Mureym, germana de aquell, diu e ab gran clamor exhigent justícia exposa que com lo dit Mafomat Algezirí, alguns dies són passats, sia vengut e comparegut denant vostra presència ab un procés e sentència donada per Juceff Abenaxir, alcadí de Xàtiva, en la qüestió de Mureym, filla de Mahomat Algezirí e germana del dit Abraffim, contra Mahomat Perpunxení, marit de aquella, lo qual procés e sentència fon per vós, molt honorable batle, remesa al alcadí de Bellvís e Alí Xupió, a Galip Ripoll, al alfaquí de la moreria de València e de Paterna, experts e sabents en Çuna e Xara, los quals, vists per aquells lo dit procés e sentència donada per lo dit Juceff Abenaxir, corregiren e esmenaren aquella. E la qual, enaprés, per lo dit alcadí Bellvís, de manament de vós, honorable mossén lo batle, clossa e segellada fon tramesa al dit alcadí de Xàtiva, e manat a aquell que ensequís e complís totes les coses en la dita sentència contengudes. E noresmenys, manàs al dit alcadí Bellvís que de part vostra screvís e trametés una letra a'n Johan Borrell, notari, que fes complir al dit alcadí de Xàtiva la dita sentència segons li ere estada tramesa. E com lo dit en Johan Borrell lladonchs no fos en Xàtiva, lo dit alcadí pres e levà lo dit procés e sentència de les mans del dit Abraffim Algezirí e desclogué e legí aquella, e ab gran rigor e menyspreu respòs que ell no faria res de ço que en la dita letra e sentència se contenia, ne de açò que a consell del dit alcadí Bellvís e per los altres ere

estat jutjat, dient e cridant que tornassen [a aprendre], e que no'n faria res. E molt vituperosament, volent irruhir vers e contra lo dit Abraffim Algezirí, dix a aquell que's partís denant ell e, si no u fahia, que ell lo pendria per los cabells e'l rocegaria per lo carrer. E de fet, ab gran avolot e crits tramés per çaytmedina e per lo saig de la moreria de Xàtiva ¶^{478v} e, sens nenguna temor de Déu ne de la senyoria, manà pendre a la dita Mureym e per força féu que aquella fos tornada e mesa en poder del dit Mahomat Perpunxení, sens complir les coses en la dita sentència contingudes. E com la dita Mureym, no volent-se departir del vostre juhí e sentència, dix que no tornaria en poder del dit Mahomat Perpunxení, lladonchs, lo dit Juceff Abenaxir, ab gran furor e cridant, dix que la sua intenció se compliria e passaria, e de fet féu pendre al dit saig la dita Mureym per los cabells e rocegant aquella, cridant totstemps la dita Mureym: «*justícia!, justícia!*», e levant testimonis de la gran sensrahó, força e offensa que lo dit Juceff Abenaxer li fahia, meté aquella en poder del dit Mahomat Perpunxení, ab lo qual la dita Mureym no pot cohabitar com a muller de aquell, com, segons Çuna e Xara e sens complir les coses en la sentència expressades, los fills que de aquella exirien serien borts. En tant que lo dit Juceff, axí com a inobedient de vostre manament e juhí, ha dit e diu públicament que si s'abia perdre o despendre tot ço que son pare li ha lexat, que lo dit matrimoni se complirà axí com ell vol. Encara, mossén molt honorable, se és seguit que des què lo dit Abraffim Algezirí és vengut a suplicar a vós, lo dit alcadí de Xàtiva, fahent gran força a la dita sa germana e l'à donada a son marit, lo qual, sens complir vostra sentència a consell del dit alcadí Bellvís e d'altres concordada, ha treta aquella de la ciutat de Xàtiva e l'à menada a la alqueria del Pintor, de què és stada feta gran injustícia a la dita Mureym e, per consegüent, al pare e germà de aquella. E per ço lo dit Abraffim Algezirí, en los noms qui dessús e en qualsevol de aquells, humilment recorrent a vostra molt gran e justificada saviesa, supplica a aquella que li plàcia provehir sobre les dites forces, greuges e innomínies fetes per lo dit Juceff Abenaxir, axí al dit Abraffim Algezirí com a la dita Mureym, germana de aquell, de remey justificat. E manar sots certes e grans penes al dit Juceff Benaxir que la dita Mureym no vexe, mas encontinent e de feyt restituescha aquella en lo primer estament e en son franch voler e libertat. *Et alias*, scriure al batle de Xàtiva que, en loch vostre e per vós, se informe de les dites coses e, si atrobarà aquelles subsistir, prenga lo dit Juceff e, encantant-s'i dels béns de aquell, pres e ben guardat vos remeta per ço que per vós, molt honorable mossén, lo dit Juceff puxa ésser punit e castigat en aquella pena o penes que merescut haurà, per ço que aquella sia punició e pena e a altres càstich, terror e exemple. E fahent les dites coses plaurets a Déu e a justícia, ¶^{479r} la qual lo dit suplicant, en los dits noms, vos haurà a singular gràcia e mercé. E nós, vista la dita scriptura, hajam provehit a vós ésser escrit *ut infra*:

Per tal, de part del damunt dit senyor rey vos dehim e requerim que encontinent e de feyt prengats e us assegurets de la persona del dit Juceff Benaxir, alcadí dessús dit, e noremens vós, ensemps ab lo dit Juceff Benaxir, constrenyent aquell,

façats en tota manera que la dita Muyrem sie tornada en la dita moreria de Xàtiva e en sa franqua libertat segons ere e stave d'abans en la dita moreria de Xàtiva e en sa franquea, libertat segons ere. E tornada la dita Mureym en la dita moreria e en sa franqua libertat, façats que la dessus dita sentència en la dita scriptura mencionada e tramesa closa e segellada al dit Juceff Abenaxir sie complida e menada a execució, segons la forma e tenor de aquella. E si la dita sentència seria recusada ésser menada a execució, segons dit és dessus,⁹⁶ de fet nos trametats aquella closa e segellada ensemps ab lo procés e actes d'aquèn fetes e enseguits per lo dit Juceff Abenaxir, alcadí qui dessus, en e sobre lo dit feyt, per ço que nós sobre aquell, ab consell del dit Alí de Bellvís, alcadí del dit senyor rey, e de altres persones spertes e sabents en Çuna e Xara, sie feta e administrada justícia en lo sobredit feyt.

*Data Valencie, .XXX. die decembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.XXXVIII°.
Johan Mercader, batle general etc.*

83.

1438, desembre, 31. València.

El batlle general del regne dona salconduit a Alí Gebeli (o Javali), lligador de llibres de la moreria de València, per viatjar a Requena, al regne de Castella.

ARV, *Batllia*, vol. 1.148, f. 480r.

Guiatge. Letra tramesa a universes e sengles oficials.

Als honrats universes e sengles oficials e loch de senyoria tinentes e altres qualsevol als quals la present pervendrà e presentada serà, de nós en Johan Mercader etc., saluts e honor. Com Alí Gebelli, moro de la moreria de la ciutat de València, lligador de llibres, portador de la present, de licència nostra vaga a la vila de Requena per alguns afers que à a fer en aquella per rahó de son offici. Per tal, de part del damunt dit senyor rey als sotsmeses a la nostra juredicció, dehim e manam e als altres requerim e pregam que al dit Alí Gebelli, anant a les parts damunt dites e tornant de aquelles, mal ni dan algú no donets ni donar façats en la persona ni en los béns de aquell, ans aquell lexets anar, star e tornar salvament e segura e'l pertractets favorablement e benigna com nós, en nom e loch del dit senyor rey, guiem e asseguem aquell. En testimoni de les quals coses fem fer e liurar al dit sarrahí la present nostra letra de guiatge ab lo segell del nostre offici segellada, duradora d'ací al quinzèn dia del mes de jener primervinent.

*Data Valencie, .XXXI. die decembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.XXXVIII°.
Martinus Tolsa etc.*

¶ ⁹⁶ Repetit: *dessus*.

84.

1440, abril, 11. Xàtiva.

Carta al batlle general del regne en què l'informa d'una brega entre dos germans a la moreria de Xàtiva, per la qual va ésser ferida una altra germana.

ARV, *Batllia*, vol. 1.221, document solt i plegat dins f. 29bis.

Alt molt honorable mossén e de gran saviea mossén Bereher (sic) Merchader, batle general.

Al molt honorable mossènyer e de mi car compare e.⁹⁷

Mossén molt honorable. Dos moros de aqueixa moreria, portadors de la present, han aüt breha en la casa de lur germana. E la germana que n'i véu arahaven les armes, mes-se en mig e abraçà la ú e, al traure del pu<n>yal, se hareu-li lo braç un po<c>h. La dita germana lur no s'és volhuda clamar, e la ú, qui era fuyt, s'és mes en mon poder quant sabé que aquí vós avieiu fet escriure los béns a la mare. Yo·ls he fet jutjar, an rebut los açots e an fet pau, e la germana los ha perdonat e s desospitada, que no à peril de mort car la nafra era po<c>ha. Axí, mossén, certifi<c>h-vos-ne per ço que n siau avisat. E si nehunes coses pu<c>h fer per vós, so prest.

Feta en Xàtiva, ha .XI. de abril.

85.

1440, maig, 2. València.

El lloctinent de batlle general del regne ordena a Francesc Castelló, ciutadà de València i curador dels fills d'en Ramon Vilalba, ciutadà de València, que pague a Azmet Yunis àlies Porturi, ferrer de la moreria de València, 11 lliures, 10 sous i 8 diners de València per ferramenta i claus que aquest li havia fet per a una galera del difunt Vilalba.

ARV, *Batllia*, vol. 1.221, ff. 19v-20r.

Die lune, secunda madii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XXXX°.

Lo honrat en Francesch Torra, lochtinent de batle general del regne de València, axí en virtut de un albarà scrit de mà d'en Mondo de Molins, scrivà de la galera del honorable *quondam* en Ramon Vilalba, ciutadà de València, com per confessió del dit scrivà denant lo dit honrat en Francesch Torra, lochtinent de batle general dessus dit, feta personalment, condemnà al discret en Berthomeu Ballester, notari, axí com a procurador del honrat en Francesch Castelló, ciutadà

¶⁹⁷ Aquestes dues frases d'adreça són escrites al dors de la carta en paper.

de València, curador dels fills e hereu del dit en Ramon de Vilalba *quondam*, instant e requirent Azmet Juniz *alias* Al-Porturi, ferrer, moro de la moreria de València, en donar e pagar al dit Azmet Juniz *alias* Porturi e als seus, onze lliures, deu sous e huyt diners reys de València restants de major quantitat, per preu de la qual lo [dit] Azmet afermà ésser-li degudes per lo dit *quondam* en Ramon Vilalba, per rahó de certa ferramenta e clavo ^{||^{20r}} que lo dit Azmet havia feta⁹⁸ a obs de la dita galera e aquella lo dit scrivà confessà, en presència del dit honrat lochtinent de batle general, haver haüda e reebuda a obs de la dita galera, d'ací a deu dies primersvinents e comptadós, salves ses deffenses. E açò sots pena del quart.

86.

1440, juny, 30. València.

Abdurrazmèn de Yub, moro de Cortes, al regne de Navarra, nomena procurador Alí de Bellvís, alcadí reial, per a recuperar certa quantitat de diners que va prestar a Jucef de Fierro, veí de Tarassona, al regne d'Aragó. Com a penyora sobre el deute, Fierro li havia lliurat uns draps.

ARV, *Batllia*, vol. 1.121, f. 32v.

Die jovis, .XXX^a. junii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XXXX°.

Abdurrazmèn de Yub, moro del loch de Cortes, del regne de Navarra, féu e constituí procurador seu a'n Alí de Bellvís, alcadí del senyor rey, present, a demanar, haver e reebre \e recobrar/ de Jucef de Fierro, moro de Taraçona, .XX. florins per los quals lo dit Jucef li ha empenyorada una pell de drap forrada de lenç blau e un villan de verví blau, forrat de lenç blau, e una aljuba de dona de drap de Sent Johan. *Et ad litted largament ordenat. Promés etc. Obligà etc.*

Testimonis n'Arcís Granyana, scrivent, e Azmet Çale, moro de la moreria de València.

87.

1440, novembre, 22. València.

Azmet Murcí, broquerer de la moreria de València, subscriu una obligació davant el batlle general sobre el pagament d'un deute que ha de fer a Arnau de Gant, mercader flamenc.

ARV, *Batllia*, vol. 1.121, f. 6v.

Azmet Murcí, moro broquerer de la moreria de València, voluntàriament promés e s'obligà en poder del honorable regent lo ofici de la Batlia General de regne

¶ ⁹⁸ Ratllat: *al dit*.

de València, en donar e pagar a n'Arnau de Gant, mercader flamench a present comorant en València, present, .LXXXI. sous reals de València los quals dix que li devia de resta de major quantitat, per preu de la qual havia comprat de aquell certa quantitat de fulla de ferre per a fer broques, ço és, .XXXI. sous d'ací a la festa de sent Thomàs primervinent e los altres restants .XXXX. sous d'ací per tot lo mes de jener primervinent, sots pena del quart en cascuna paga. Obligà tots sos béns etc.

88.

1440, desembre, 22. València.

Cilim Annajar i la seua família, veïns de València, prometen pagar al regent de la Batllia General la fiança per Çaat Annajar, detingut per haver agredit a Ayet Annajar, veí de Xàtiva.

ARV, *Batllia*, vol. 1.121, f. 10r.

Cilim Annajar e Axona, muller de aquell, Abdal·là Annajar, fill de aquells, e Fo-toix, muller de aquell, moros de la moreria de València, tots [...] voluntàriament prometeren e s'obligaren en donar e pagar al honorable mossén Perot Mercader [...], regent [...], trenta florins valents treents trenta sous reals de València, per los quals Çaat Annajar, fill del dit Cillim Annajar. s'és composat ab lo dit honorable mossén Perot Mercader [...], per los crims e delictes per aquell comeses e perpetrats en la persona de Ayet Annajar, moro de la moreria de la ciutat de Xàtiva, e los quals dits tres-cents trenta sous prometeren pagar del present dia de huy tro per tot lo mes de abril primervinent, e acò sots pena de la mitat.

89.

1442, octubre, 12. València.

Permís del batlle general del regne als adelantats de la moreria de València per soterrar un esclau musulmà trobat mort al carrer en València.

ARV, *Batllia*, vol. 1.121, f. 49r.

Die veneris, .XII^a. octobris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.XXXXII°.

Fon atrobat mort prop lo fossar de Sent Vicent, en lo camí reyal, hun hom, lo nom del qual no era sabut com havia nom; emperò, deya's públicament que aquell era moro e lo qual fon regonegut e fon vist aquell ésser tallat com a moro e en hàbit de moro, hom molt vell; e fon regonegut si tenia colps, nafres e ferides en la persona de aquell, e fon vist que no'n tenia. Per què foren interrogats molts qui allí eren presents si sabien de què era mort lo dit hom moro, e dixeren que en la nit proppasada, lo dit hom moro se seria gitat en un femeret qui és prop lo cantó

del fossar del monestir de Sent Vicent, prop lo camí reyal, e aquí seria mort e pasat de aquesta present vida en l'altra \per vellea/. Per què fon donada licència per lo dit honorable batle general a Azmet Barramoní, qui present era, e a Mahomat Ripoll, adalantats de la moreria, que poguessen soterrar lo dit moro mort sens incorriment de alguna pena.

Presentis testimonis foren a les dites coses frare Anthoni Mascarell, en Domingo Jacme, verguer de la cort de la Batlia General, e Alí Benalí, moro.

90.

1443, agost, 17. València.

Llicència del batlle general del regne a Alí Torromaní, de la moreria de Xàtiva, per poder-se donar ell mateix com a fiança i així obtenir diners, degut a la seua pobresa, per a pagar-li un deute a l'antic propietari de l'alqueria on habitava abans (la Torre de na Peirona).

ARV, *Batllia*, vol. 1.149, f. 315r.

Nós en Berenguer Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València. Attenents que tu, Alí Torromaní, moro de la moreria de Xàtiva, *olim* alamí de la alqueria appellada La Torre de na Peyrona, situada terme de la ciutat de Xàtiva, as a donar e pagar al honorable mossén Bernat Agostí, cavaller, habitador de la dita ciutat, *olim* possehidor e detenidor de la dita alqueria, vint lliures reals de València per les quals lo dit mossén Bernat Agostí te relexe trenta-tres lliures de la dita moneda les quals tu li deus e és tengut e obligat donar al dit mossén Bernat Agostí per rahó de prèstech que lo dit mossén Bernat Agostí, tenint e posehint la dita alqueria e stant alamí de aquella, de les sobredites .XX. lliures tu a present bonament donar e pagar no pots si tu per haver aquelles no mets la tua persona en penyora en poder de alguna persona que aquelles te presten. Et sobre açò nos hajes request e suplicat que donàssem e atorgàssem licència a tu de poder-te metre en penyora la tua persona per les dites .XX. lliures en poder de qualsevol persona e persones. Et nós, convocats e appel·lats Alí de Belvís, alcadí del senyor rey, e Hacén Xupió, Alí Arrahicí, moros adelantats de la moreria de València, e interrogats aquells si tu, per rahó de la dita quantitat, te podies metre en penyora la tua persona per les dites vint lliures en poder de qualsevol persona. E los dits alcadí e adelantats diguen que, attés que tu est molt pobre e no has béns alguns temporals de què puxes pagar la dita quantitat, e atesa axí mateix la gràcia que lo dit mossén Bernat Agostí te fa de tretze lliures del dessús dit deute, te pots metre en penyora. Per tal, nós, ab tenor de la present e per auctoritat del offici del qual usam, donam e atorgam licència e plen poder a tu, dit Alí Terromaní, que t puxes metre en penyora per les sobredites vint lliures en poder de qualsevol persona o persones que a tu les sobredites vint lliures prestar volran e ben vist te serà, et star

en servitut de les dites persona e persones tro a tant les dessus dites .XX. lliures los hages pagades ab íntegre e no pus d'aquí avant, com nós amb la present en e sobre les dites coses donam e atorgam nostra licència e dec[ret]. En testimoni de les quals coses manam te fer la present nostra letra ab lo sagell del nostre offici sagellada.

Data Valencie, .XVII^a. die augusti anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XXXXIII°.
Pere Garró, lochtinent de batle general etc.

91.

1444, maig, 26. València.

Procés davant el batlle general del regne contra Jucef Hayet, moro de Cofrents, per l'accident provocat per la seua mula a Xirivella. En els dies següents continua el procediment judicial: denúncia de Pere d'Íxer, veí de Xirivella, contra Jucef Hayet per les ferides que l'animal havia provocat a la seua dona i al fill. El batlle general envia el verguer de la batllia perquè s'assabente del cas i en done informació. Jofre de Blanes, donzell de València, dona caplleuta per Jucef Hayet. I finalment Pere d'Íxer, llaurador de Xirivella, retira la seua denúncia contra el dit Hayet.

ARV, *Batllia*, vol. 1.221, ff. 26r-29r.

Denant lo honorable batle general comparech l'onorable e discret en Pere de Anglesola, notari, procurador fiscal del senyor rey, e de paraula posà clam contra un moro de Cofrentes appellat (en blanc),⁹⁹ per ço com, stant aquell en lo loch de Chilvella ab una mula, la dita mula ha dat una quoç a un fadrí del dit loch, de què l'à nafrat.

||^{26v} *Die jovis, .III^a. junii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XXXXIII°.*

Denant lo honorable mossén Berenguer Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, comparech en Pere d'Íxer, vehí del loch de Chilvella, e dix de paraula que com de part del dit honorable batle general en lo dia de hir, li fos manat en lo dit loch de Chilvella per Francesch Manyes, verguer qui's dix de la sua cort, que per tot lo present dia de huy hagués posat denant ell clam o demanda, si algun ne havia, contra (en blanc), moro del loch de Cofrentes, lo qual ell detenia pres en son poder per ço com se deya que una mula, la qual lo dit moro menava carregada de draps de lana, hauria nafrat son fill; en altra manera, que passat lo dit \dia/, lo dit honorable batle general delliuraria lo dit moro de la dita presó. Per tal, obtemperant al dit manament, lo dit en Pere d'Íxer, pare e conjunta persona de Anthonet, de dos anys, se clamà del dit moro dient que huy ha onze jorns, exint la muller d'ell, dit clamant, de casa

¶⁹⁹ Més avant és identificat com a Jucef Hayet.

del pare de aquella, lo qual stà en lo dit loch de Chilvella, ab lo dit Anthonet per la mà e essent la dita sa muller al cap del carrer, volent tirar vers la alqueria del discret en Pere Castellar, notari, hon ell, dit clamant, està e habita, venint la mula solta, sens ¶^{28r} que alguna persona no la guiava com lo dit moro qui aquella menava se fos aturat en lo dit loch de Chilvella e entràs en una taverna del dit loch per vi, e la dita muller, sentint venir la dita mula, de continent se apartà ab lo dit Anthonet, tenint aquell per la mà, ben arrimada a la una part de la dita carrera, la qual ha gran amplària. E stant axí arrimada a la una part de la dita carrera, la dita mula vench ves aquells dexant la dita carrera tota a la una part. E com la dita dona no's pogués pus appartar ab lo dit Anthonet, vehent venir la dita mula vers si, aturàs, e la dita mula, essent prop de aquells, donà una gran quoç al dit Anthonet, fill seu, tenint-lo la dita muller sua aquell per la mà, segons dit ha, en lo cap del dit Anthonet, de què li ha feta una gran naffra en lo cap, la qual vench en gran effusió de sanch. E per lo qual colp lo dit Anthonet e la dita muller sua que aquell portava per la mà, caygueren en terra quasi morts, ço és, lo dit infant per lo dit colp e la mare per lo dit cop e per lo gran spantament e temor que hac del dit cas, de què la muller del dit Pere d'Íxer, qui ere malalta e en alguna convaleçència de son accident, és retornada e creu que per la dita rahó morrà, e lo dit Anthonet, fill seu, creu que de la dita nafra morrà. E stant axí en terra la dita muller sua e lo dit Anthonet per la dita rahó e naffra, lo dit moro fonch plegat qui, segons dit ha se era aturat en lo dit loch e acostàs a aquells qui axí jahien en terra, e com vés lo dit infant tant mal nafrat e la dita dona que no parlaven, cuydant aquells fossen morts arranquà lo coltell que portava e tallà les cordes ab què la dita càrrega era carregada, e lancà la dita càrrega en terra e cavalcà sobre la albarda la dita mula e fugí. E lo justícia e altres del dit loch hisqueren a la remor e, vehent fugir lo dit moro ab la dita mula cavalcant, cuytaren vers aquell e prengueren lo dit moro e mula e tornaren-los al dit loch. E stant axí en lo dit loch, la dita mula se lexava anar a tot hom a quoçes, que no la podien tenir ni assossegar. Per què requiria lo dit honorable batle general que del dit moro li faça compliment de dret e de justícia, e li faça administrar axí del preu de la dita mula com de béns del dit moro, despeses necessàries per al dit fadrí naffrat, axí de metges e medecines com aliments, com ell, dit clamant, no'n haja de què'n puga fer. Protestant que pus larch en scrits puxa deduir la dita clamor si necessari serà.

¶^{28v} *Dictis die et anno.*

En Francesch Manyes, verguer de la cort de la Batlia General del regne de València, \dix e relació/ [féu] ell, de manament del honorable batle general ésser anat \en lo dia de hir/ al loch de Chilvella e haver manat, de part del dit honorable batle general, a'n Pere Manyes (sic),¹⁰⁰ vehí del dit loch, que per tot lo present dia

¶¹⁰⁰ Errada del notari: es tracta de Pere d'Íxer.

de huy hagués posat clam o demanda, si algú ne havia, contra (en blanc), moro del loch de Cofrontes, com se digués que una mula del dit moro havia dat una quoç al cap a un son fill, de què l'avia nafrat, e per la dita rahó lo dit honorable batle general tingués pres lo dit moro. En altra manera, passat lo dit dia, lo dit honorable batle general lançarà lo dit moro de la dita presó si lo dit en Pere Manyes, dins aquell, no haurà posat los dits clam e demanda. Lo qual dit en Pere Manyes dix que li havia respost que faria ço que degués.

||^{29r} *Die veneris, .V^a. junii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XXXXIII°.*

Lo honorable en Joffre de Blanes, donzell, habitador de la ciutat de València, capllavà e acaplleutà e n si reebé de mà e poder del honorable batle general del regne de València, la persona de Jucef Hayet, moro del loch de Cofrontes, lo qual lo dit honorable batle general detenia a presó a instància del procurador fiscal del senyor rey e d'en Pere d'Íxer, laurador del loch de Chilvella, per rahó de cert clam per aquells denant lo dit honorable batle posat contra lo dit moro, segons que en lo dit clam és contengut. E axí mateix, capllavà de poder del dit honorable batle general una mula de albarda del dit moro, la qual, a instància dels dits procurador fiscal e del dit en Pere d'Íxer, de manament del dit honorable batle general per la dita rahó és stada emparada. Enaxí que promés que tota hora e quant per lo dit honorable batle general e o cort sua request e manat li serà, tornarà lo dit moro, mort o viu, no guiat ni acordat de for e juridicció del dit honorable batle general e cort sua, ensemps ab la dita mula, e açò sots pena de cent florins d'or als còfrens del dit senyor rey aplicadors. E per les dites coses attendre e complir obligà tots sos béns etc., sotsmes-se a for e juridicció del dit honorable batle general e cort sua etc. Renuncià a lur propri for etc.

Testimonis en Salvador Piquer, notari, e Berenguer Bataller etc.

||^{28r} *Post hec vero die sabbati intititata .XIII^a. junii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XXXXIII°.*, denant lo honorable en Pere Garró, lochtinent de batle general del regne de València, comparech lo dit en Pere d'Íxer e en lo dit nom dix de paraula que de grat ell renunciava al dit clam com ell fos informat que la nafra feta per la mula del dit moro en lo cap del dit son fill fos feta sens culpa alguna del dit moro, e que li plahia que qualsevol caplleutes, axí del dit moro com de la dita mula, fuossen cancel·lades com ell las hagué per cancel·lades. E lo dit honorable lochtinent de batle general dix que s retenia acord sobre la provisió fahedora a les dites coses.

92.

1445, novembre, 24. València.

Ali Xupió, mercader de la moreria de València, es compromet a pagar a Lluís Blanch, mercader d'aquesta ciutat, el preu de la seua participació en l'arrendament de l'impost del tall del drap de la ciutat de València dels anys 1444 i 1446, venut per 97.000 sous (4.850 lliures).

APPV, *Protocols*, núm. 25.969, notari Pere Castellar.

Honorabilis Ludovicus Blanch, mercator, civis Valencie, presens et recipiens confiteor vobis Ali Xupio, sarraceno morerie civitatis Valencie, absentis ut presentis, et vestris, quod quamvis honorabiles iurati una cum syndico civitatis Valencie michi vendidissent capitulum talli panni civitatis predictae et eius contributione ad unum annum tunch primo venturum, computandum a prima die mensis junii proximi preteriti et finiet prima die mensis junii subsequenti anni .M.CCCC. XXXXVI., precio videlicet .LXXXVII. solidorum monete regalium Valencie, cum certis clausulis, pactis et condicionibus contentis in dicto vendicionis instrumento ac capitulo inde subsecuto, in posse discreti Jacobi Beneyto, notarii, scribe concilii, etc., ut in dicto instrumento continetur, quod quamvis vendicio michi solum dirigatur, vos, dictus Ali Xupio, habetis in dicto capitulo etc., duas *setzenas* et ipsas ad opus vestri emi etc. Et quia res veritas est etc. Dans et retinens vobis dicto Ali Xupio, absentis ut presentis, et vestris, pro partibus supradictis dictarum duarum *setzenarum*, pro quo iure etc., habitis et habendis etc.

Ad hec autem ego, dictus Ali Xupio, accipiens et acceptans a vobis dicto honorabili Ludovico Blanch, absente ut presente, et vestris etc. Promitto etc., vobis bene solvere et pacare vobis seu qui volueritis loco vestri et pro vobis seu dictis honorabilis iuratis et syndico civitatis Valencie predictae, pro parte michi contingenti ratione dictarum duarum *setzenarum* etc., in terminis in dicta vestra empzione apositis etc., quidquid michi proveniet [...], quod nisi fecero vobis distringi per honorabilem baiulum generalem regni Valencie etc.

93.

1446, agost, 10. València.

Carta del batlle general del regne al batlle de la Vall d'Uixó, en què li ordena que no permeta als mudèjars del lloc la celebració de la festa anomenada de la Ràpita, que ja va ser prohibida l'any anterior.

ARV, *Batllia*, vol. 1.150, f. 15r.

A·n Pere Sànxez, lochtinent de batle en la Vall d'Uxó.

Lochtinent de batle: segons so stat \informat/, vós havet fet cridar e fer festa que's diu de la Ràpita en aquexa Vall, de què so stat molt meravellat car vos no

deveu ingnorar com de temps del senyor rey, axí en temps de mon pare, qui Déus harà, com des què yo he pres la possessió en nom del senyor rey de la dita vall, la dita festa no és stada feta, ans en l'any passat expresament yo provehí que no's fes. E que vós ara, sens sabuderia mia, haja<ts> feta cridar e fer fer la dita festa me sembla que sou digne, si axí és, de gran repenció. Per què us man, sots pena de .D. florins, que dins un jorn après que la present vos serà presentada siats denant mi per dar-me rahó de aquestes coses. En altra manera, vos certifich que yo procehiré contra vós segons atrobaré ésser fahedor. E de la presentació a vós fahedora de la present stà a relació del correu portador de aquella, lo qual ha jurat en mon poder fer verdadera relació de aquella.

Scrita en València, a .X. de agost any mil .CCCC.CCCCVI.
Berenguer Mercader, batle general etc.
Fon liurada a'n Pere de Plamplona, jura etc.

94.

1447, febrer, 1. València.

Salconduit del batlle general del regne de València a Abrahim Omar e Mahomat Faraig, factors comercials d'Alí Xupió i Mahomat Ripoll, mercaders de la moreria de València, per fer un viatge comercial a Florència i Pisa.

ARV, *Batllia*, vol. 1.150, f. 60r-v.

Florença.

Letra tramesa a universes e sengles oficials.

Als molt honorables universes e sengles oficials e loch de senyoria tinents e juredicció exarcents e altres qualsevol, axí en les ciutats de Florença e de Pisa com en los destrictuals de aquelles constituïts, al qual o als quals les presents pervendran e o presentades seran. En Berenguer Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey d'Aragó e de les Dos Sicílies e per lo dit senyor batle general del regne de València, saluts e honor. Les honorables savieses vostres e de cascun de vós, per les presents certificham que Alí Xupió e Mahomat Ripoll, moros mercaders de la moreria de la ciutat de València, en fe e seguretat de la bona pau e amistat que és entre lo dit senyor rey e sos vassalls e vosaltres e los vostres destrictuals, trameten en les dites parts Abrafim Homar, moro de la dita moreria, axí com a factor e procurador de aquells, per mercadejar e negociar en les dessús dites ciutats e parts certes robes e mercaderies, les quals los dits Alí Xupió e Mahomat Ripoll hi trameten ab lo dit Abrafim Homar, lo qual se'n mene ab si per macip e servicial seu Mahomat Faraig, moro de la dita moreria. E dubtant los dits Alí Xupió e Mahomat Ripoll, que per ço com són moros ells e los dits Abrafim Homar e Mahomat Faraig, ab les dites robes e mercaderies per algú o alguns no fossen

maltractats, vexats, inquietats e molestats, e les dites robes e mercaderies maltractades, preses, emparades, detengudes e o marcades, e per ço siam stats requestes e pregat<s> per los dits Alí Jupió e Mahomat Ripol que a vosaltres deguésem scriure, han request e pregat a nós que sobre açò vos deguésem scriure. E nós, considerat que per rahó de la dita bona pau e amiatat los dits Abraffim Homar e Mahomat Faraig, ab les dites robes e mercaderies, podien anar segurament a les dites ciutats e parts per mercadejar e negociar, hajam del·liberat e provehit fer-vos la present ab la qual, de part del dit molt alt senyor rey, vos requerim e de la nostra afectuosament pregam que per observació de la dita pau e amiatat los dits moros, com sien naturals e vassalls del dit senyor rey, ab les robes ^{60v} e mercaderies que ab si porten, los quals són del dit Alí Jupió e Mahomat Ripoll, qui per semblant són vassalls e naturals del dit senyor rey, hajats per recomanat e no·ls façats ni consintats que per algú o alguns los sie fet contrast, empaig o embarch algú, ne mal ne dan en les persones e béns de aquells, ne en les dites robes e mercaderies, ans als dits moros e a les dites robes e mercaderies vullats pertractar favorablement e benigna, axí com de vosaltres bé confiam. E serà conservar la \dita/ bona pau e amiatat per la qual los dits súbdits e districtuals negocien e habiten en les parts de ça he y són bé contractats. Offerints-nos en son cars e loch fer per vosaltres e qualsevol de vós semblants coses e majors, justícia migancant.

Dada en València lo primer dia de febrer en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor .M.CCCC.XXXXVII.

Berenguer Mercader, batle general de regne de València.

95.

1447, desembre, 19. Xàtiva.

Carta del batlle de Xàtiva al batlle general del regne indicant-li que execute els béns de Fàtima, esposa d'Azmet Yunis, abans de la moreria de Xàtiva i ara de la moreria de València, pel deute de 15 lliures d'aquests amb Joan de Lloris, cavaller de la ciutat de Xàtiva.

ARV, *Batllia*, vol. 1.150, f. 195r-v.

Al molt honorable mossén Berenguer Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, o a son llochtinent, de nós en Francesch Dezpuig, cavaller, batle de la ciutat de Xàtiva, saluts. Ab aquella honor e reverència que's pertany, vostra honorable saviesa certificam com a cinch dies de abril proposat, Azmet Junez, moro, *olím* comorant en la moreria de aquesta ciutat e ara en aqueixa moreria, se sie obligat en la nostra cort donar e pagar al honorable mossén Johan de Lòriç, cavaller, habitant en aquesta ciutat, quinze lliures, quinze sous reials de València, per les causes e rahons contengudes en la dita obligació. E enaprés, per lo dit mossén Johan de Lòriç o per lo discret en Johan

Albert, notari, procurador de aquell, sia stada menada a execució la dita obligació e per lo dit Azmet Juniç donat en aquella comprador de tants de béns mobles e semovents bastants a les dites quinze lliures, quinze sous, quart e messions a Fàtima, mora, muller sua, la qual s'és constituïda compradora, enaxí que puxa ésser procehit contra aquella axí com contra comprador de béns de cort, segons que tot açò apar en los actes de la dita execució. Per què en lo dia de huy és denant nós e cort nostra comparegut lo dit en Johan Albert, notari, *dicto nomine*, requirent-nos que li féssim pagar cent e quinze sous restants a aquell a pagar de la dita quantitat e a vós ésser scrit *ut infra*. Per tal, aquell, ¶^{195v} ell dit nom instant et requirent, a vós en deute de justícia requerim e de part nostra pregam que de continent compelliscats la dita Fàtima, compradora qui dessús, *iuris remediis*, que depossen en vostre poder los dits .CXV. sous de deute principal e dotze sous de messions fetes en la present execució, les quals quantitats nos remetats per lo discret en Johan Loret, notari, procurador substituhit del dit en Johan Albert, portador de la present, al qual farets aquí pagar sos diornals tant com muntaran a rahó de huyt sous cascun dia, e al scrivà de la vostra cort tant com muntaran les scriptures que aquí se faran. Requerint nós del procehiment que per vós hi serà fet, com nós siam prests fer vostres justes manaments.

Data Xative, .XVIII. decembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XXXX. septimo.

96.

1448, abril, 18. Onda.

Carta del batlle d'Onda, Joan Tolsà, al batlle general del regne informant-lo d'un cas d'adulteri comés per dos germans mudèjars de Betxí i resposta de Berenguer Mercader.

[1448, abril, 23. València]: *Carta de resposta del Batlle General.*¹⁰¹

[1448, abril, 18. Onda]: *Nova carta del batlle d'Onda a Antoni Mercader, de casa del batlle general, informant-lo del cas d'adulteri i demanant-li assessorament jurídic.*¹⁰²

ARV, *Batllia*, vol. 1.150, ff. 246r-v, 247r i 286v.

Al molt honorable e de mi car frare lo senyor mossén lo batle general de regne de València. Molt honorable e car mestre meu, certifich-vos com ací s'és sdevengut hun cars, que gran temps que dos moros del loch de Bechí, germans, foren sposats e fermaren matrimoni ab dues germanes fadrines de la moreria d'ací, de València,¹⁰³ dels pare e mare de aquelles e de altres parents e participants e conversants ensemps, la hú dels sposats carnalment s'és jagut ab la sposada del altre germà en

¶¹⁰¹ ARV, *Batllia*, vol. 1.150, f. 247r. ¶¹⁰² *Ibidem*, f. 286v.

¶¹⁰³ Errada del notari: el lloc és Betxí.

tant que la cosa romania secreta, fins que és vengut que la dita mora s'és trobada prenys per suspecció en aquesta forma: que la mora prenys s'és assegurada de voler del pare ¶^{246v} e han-la menada a Bechí, e lo moro malfeytor ab aquella s'és absentat d'ací, qui contínuament stava en casa del sogre ab la sposada d'ell e de son germà, e en aquesta continuació és vengut lo dit cars. Sabuda la nova del dit fet, e lo darrer que ho sabia en Onda so stat yo!, sabent que lo pare e mare havien donat consell, favor e ajuda a la filla e al malfeytor, en la absència de aquells he pres lo pare e donat a caplleuta de doents açots. E noresmenys, he manat al dit pare de la dita mora que, sots pena de altres dohents açots, meta en poder meu la dita sa filla per ço que yo aquella puscha fer regonèxer del dit seu malefici. En aquest, pare e mare de aquelles se són ordenats que lo ab sobrepòsit de males cartes e no veres que la malfeytoro (sic) s'era sposada del germà sens culpa, e aquest clourà son matrimoni ab la malfeytora dient que aquesta és sa sposada e que la tornaren ací en Onda. Si axí és fet no exca que no feta prova, segons dit és, car lo crim ja és comés, majorment puy se diu prenys. De aquest consulte, vostra honorable saviesa, si lo cars ho requer, me trametats l'alcadí car lo dit feyt e altres, e si deu venir, plàcia-us avisar-lo que sia fort en sos fets car molts hi seran en son combatiment. Yo he fet alguns interrogatoris al pare; ab son jurament respòs que no ha tengut mà que sa filla se'n anàs. E de açò fiu interrogatori a la muller e al fill, e respongueren que de voler d'ella e de son marit, qui hi fon, la filla se'n anà a Bechí ab companyia per texir e endreçar lo cidrach. E per ço, molt honorable mossén, vos consulte del dit fet per ço que de aquí avant hi provehescats ço que placent vos serà. E ab tant la sancta e indivídua Trinitat vos haja en sa contínua protecció.

Feta en Onda, a .XVIII. de abril any mil .CCCC. quaranta-huyt.

E prech-vos molt honorable mossén per lo¹⁰⁴ portador haja vostra resposta.

Lo tot prest a vostre manament, vostre lochtinent en la vila de Onda e humil servidor, Johan Tolsà.

¶^{247r} Molt honorable e car frare. Una letra vostra he reebut per la qual me certificam que, segons aquí's diu, hun moro de Bechí jagut se seria carnalment ab una moratella fadrina de aquexa moreria, sposada del germà del dit moro qui ab aquella s'és jagut. A que us responch que del dit cars rebats o façats reebre informació de testimonis,¹⁰⁵ la qual reebuda de fet me trametats per ço que mils puxa provehir en lo dit fet segons per aquella atrobaré sia fahedor.

Scrita en València, a .XXIII. de abril any mil quatre-cents quaranta-huyt.

Berenguer Mercader, batle general etc.

¶^{286v} Al molt honorable e de mi car frare lo sènyer n'Anthoni Mercader, en casa de mossén lo batle general de regne de València. Molt honorable sènyer e car

¶¹⁰⁴ Ratllat: *procurador*. ¶¹⁰⁵ En realitat diu: *testament*.

amich,¹⁰⁶ certefich-vos que pus ha de tres anys que dos moros del loch de Bechí, jermans, feren matrimoni ab dues jermanes, filles de hun moro de la moreria de aquesta vila, per lo qual temps són stats sposats. E axí stants sposats, lo hu de aquells dits moros per certes causes no gosava entrar en lo dit loch de Bechí, per què stava contínuament ací, en aquesta vila, en casa del dit son sogre. E stant axí és-se enseguit, segons se diu, que aquell hauria enprenyada la sposada del jermà, en tant que la cosa s'és començada a publicar e divulgar en aquesta vila. E veent lo dit malfeytor que la cosa se publicava, és-se absentat de aquesta vila, e la dita sposada, que hauria enprenhiada aquell, de son jermà, sots color de texir roba per al acidach se'n és anada al \dit/ loch de Bechí. Per què yo, sentint aquest fet, he apresonat lo pare de la dita mora sposada e he donat aquell a capleuta de .CC. açots. E com aquell haja confessat que ab voler seu se'n és anada al dit loch de Bechí, he hi manat que sots pena de altres .CC. açots la haja representada denant mi. Per la qual cosa, segons so stat informat, aquell recusa de metre en poder meu la dita filla sua, e açò perquè no sia cativa del senyor rey. E so stat temptat de moltes temptacions. E diu-se que s tracta que lo sposat mat<e>ix de aquella, que diga que'l prenyat és seu, e que prestament facen noces e vasalatge en lo dit loch de Bechí, e açò per cobrir lo crim e malefici de son jermà e de sa sposada. E per ço, de aquest fet yo scriu a vós, mossén lo batle general, largament. E axí plàcia-us ésser-ne ab aquell que necessari hi és e ell ho consella que y vinga l'alcadí per aclarir aquests fets e altres que n'í exiran. E acò us prech haja vostra resposta prestament, e ab tant Déus sia ab vós e si res vos plau de mi fiablement me scrivits.

Feta a .XVIII. de abril any .XXXXVIII.

Lo tot prest a vostre honor Johan Tolsà, lochtinent de batle per lo senyor rey en la vall de Onda.

97.

1448, abril, 22. València.

Carta del batlle general al senyor de Corbera, Arnau de Romaní, en què li indica que no obstaculitze la jurisdicció del batlle reial d'aquesta vila sobre una brega entre dues mores, una de Llaurí i l'altra de la moreria de València, i també sobre una prostituta que exerceix el seu ofici de «sabia» sense autorització del batlle general.

ARV, *Batllia*, vol. 1.150, f. 246r.

Al molt honorable mossén e car frare mossén Arnau de Romaní.

Molt honorable mossén e car frare. Per lo honorable batle de la vila e honor de Corbera m'és stat dit que vós teniu preses dos mores, la una del loch de Laurí,

¶¹⁰⁶ Ratllat: *frare*.

l'altra de la moreria de aquesta ciutat, per certa remor que és stada entre aquelles en lo vostre loch, del qual cars la juredicció e conexença no pertany a vós, e que aquelles no li haveu volgut liurar, jatsia per son loch ne siau stat request. E axí mateix, se diu que teniu aquí una cebia, la qual usa de adulteri sens licència mia ne de mon offici. Per què de part del senyor rey vos dich que, si axí és, que la dita cebia vaja sens licència del dit senyor rey o sia considerat que aquella tingats de manifest perquè stiga, *alias* que per justícia sia tenguda, per què us prech que com aquestes coses sien e pertanguen a mi axí com a batle general del regne de València, o al dit batle de Corbera e no a algun altre official, que encontinent vista la present liurets al dit honorable batle¹⁰⁷ de Corbera, o a son lochtinent, les dites dos mores de la questió e la dita cebia tingats de manifest, segons dit és. En altra manera, si u recusàreu fer, a mi convendrà provehir-hi segons atrobaré sia fahedor.

Scrita en València, a .XXII. de abril any mil .CCCC.XXXX. huyt.

A vostra honor prest, Berenguer Mercader, batle general.

98.

1448, juny, 26. València.

Carta del batlle general al batlle de Xàtiva en la qual notifica que els deutes del difunt Alií Alquitení, veí de les moreries de Xàtiva i València, per raó d'una companyia amb blanquers de València, seran demanats al seu hereu, Yahie Alquitení.

ARV, *Batllia*, vol. 1.150, f. 277r.

Letra tramesa al honorable lo batle de la ciutat de Xàtiva.

De nós en Berenguer Mercader etc., al honorable lo batle de la ciutat de Xàtiva o a son lochtinent, saluts e honor. Denant nós és comparegut en Bernat Guimerà, blanquer de la ciutat de València, en son nom propri e axí com a procurador d'en Matheu Claramunt e d'en Francesch Gil, blanqués de la dita ciutat, lo qual en nostra presència ha dit e confessat que li plau e vol que totes e qualsevol empires que sien stades fetes a instància del dit en Bernat Guimerà, en los dits noms com per lo discret mossén Matheu Luna, prevere, com a procurador del dit en Bernat Guimerà, en los¹⁰⁸ béns mobles, semovents e sehents de Alií Alquitení, moro *quondam* de la moreria de la dita ciutat de Xàtiva, com en los deutes e quantitats de pecúnies degudes o deguts al dit Alií Alquitení, axí per rahó de la companya que ere stada feta entre los dits en Bernat Guimerà, en Matheu Claramunt e en Francesch Gil e lo sobredit Alií Alquitení com per qualsevol causa, manera e

¶ ¹⁰⁷ Ratllat: *general*.

¶ ¹⁰⁸ Ratllat: *dits noms*.

rahó, com ell dit en Bernat Guimerà e los dits seus principals hagen¹⁰⁹ renunciat a tot qualsevol dret e instància que hagen e·ls pertanguen contra lo dit Alí Alquitení e los béns de aquell per rahó de la dita companya e en altra qualsevol manera. E noresmenys, hagen transportat tot lo dit dret que hagen e han contra lo dit Alí Alquitení, e donat e consignat aquell, a Yahie Alquitení, moro çabater de la dita moreria e jermà del dit Alí Alquitení. Per tal, de part del damunt dit senyor rey, instants e requirents los dits en Bernat Guimerà, en los dits noms, e lo sobredit Yahie Alquitení, vos dehim e requirim que totes e qualsevol empires que sien stades fetes de manament vostre e de la cort vostra en los dessús dits béns e deutes e quantitats de peccúnies en poder de qualsevol persones, a instància axí del dit en Bernat Guimerà, en los dits noms, com del dit mossén Matheu Luna, en lo dit nom de procurador del dit en Bernat Guimerà, cancel·lets e cancel·lar façats. E axí mateix, lexets e permetats demanar, haver e reebre del dit Yahie Alquitení tots los béns e deutes e quantitats de pecúnies que trobaran que sien deguts e sien del dit Alí Alquitení, sens contrast o embarch algú.

*Data Valencie, .XXVI^a. die junii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.XXXX°.VIII°.
F(rancisch)us Mascho, assessor.*

99.

1448, juliol, 7. Sogorb.

Carta de Goçalbo d'Espejo, lloctinent del batlle de Sogorb, a mossén Berenguer Mercader, batlle general del regne, informant-lo de l'assetjament, amenaces escrites i falses denúncies presentades per Gabriel Marqués, notari sogorbí, contra Nuça i el seu marit Mahomat Pansut, veïns de l'alqueria de Carrica, terme de la ciutat, arran d'haver atacat el notari a la muller en un intent de violació.

ARV, *Batllia*, vol. 1.150, f. 283r.

Al molt honorable e molt savi cavaller mossén Berenguer Mercader, batlle general de regne de València. Mossén molt honorable e molt savi. Deguda recomandació precedent, en dies passats vos scriguí largament de un cars, ço és, com Gabriel Marqués, notari de aquesta ciutat, après que·stat [gabat?] haver-se jagut ab una mora, muller de son marit, perquè les gents lo truffaven dient-li: «hanina, hanina!», mots que, segons apar, dehie ell quant corrie la mora per la orta volent-la forçar, affligint als [offlictes?] requer de presó a marit e muller e denuncia'ls de paraula, e finalment, en confiança de sa ploma, vol·los aterrar. En veritat mossén, per lo mal eximpli que tots universalment prenien que la mora degués ésser congoxada ultra la infàmia, provehí, segons vos scriguí en la letra, perquè per indisposició de

¶ ¹⁰⁹ Ratllat: *rebut*.

vostra honorable persona, vostre lochtinent obrí la letra e rescrigué'm que trame-
tès la informació que reebuda és estada a instància del fisch. Yo, honorable mos-
sén, la us tramet. Veig que la aljama stà molt congoxada de aquest fet car dien que
si a Grabiel Marqués passa açò sens càstich, ell e cascú si hi porà tornar, e les mores
seran privades de anar a la orta per ses necessitats. Yo, mossén, me reffer a la infor-
mació e als actes, e son tota via prest ensequir ço que per vostra molt honorable
saviesa serà provehit, e per la mia fe he a consciència que aquests moros, de bona e
simple condició, hajen a ésser affligits per dengú en confiança de sa ploma. Certes,
les mies orelles han hoyt, no dich de moros mas de cristians e hòmens de juhí, que
poch havia pensar en scoltar en aquesta part a-n Grabiel Marqués entroduint hun
tal mal exemple. Yo, mossén, no obstant açò, attés lo meu poder ésser limitat, som
refferit a vostra reverència, qui teniu lo poder larch e ample, sper de aquella totes
justificades provissions e rigoroses on necessari sia. E ab tant, sia la sancta Trinitat
vostra protecció e guarda.

En Segorb, a .VII. de juliol.

A vostres manaments molt prest, Goçalbo d'Espejo, lochtinent de batle en
Segorb.

100.

1448, juliol, 7. Sogorb.

*Carta de l'alamí, vells i aljama de la moreria de Sogorb al batlle general del regne en què denuncien les
amenaces, falses acusacions i denúncies fetes pel notari sogorbí Gabriel Marqués contra Nuça i el seu
marit Mahomat Pansut, habitants de l'alqueria de Carrica, terme de Sogorb, després d'haver intentat
el dit notari violar a la muller.*

ARV, *Batllia*, vol. 1.150, f. 283 r-v.

||^{283v} Al molt honorable mossén e de gran providència mossén Berenguer Mer-
cader, cavaller, batle general de regne de València.

Mosènyer molt honorable e molt savi, humil recomendació precedent. Per
causa de un acte de mal exemple que comés ha en Grabiel Marqués, notari de
aquesta ciutat, volent forçar a una bona mora, muller de son marit, en lo camí
Real. E lo que peyor és, per ço com lo poble lo truffarie dient-li: «*hanina, hanina!*»
e altres semblants mots que aquell dehie quant corria la mora per la orta. No con-
tent encara, que s'avia gabat haver-se jagut ab la mora, ha request de presó a ella e
a son marit, dient que l'han diffamat. E ço que·ls moros devien fer, han fet ell, car
en sola confiança de sa ploma e facultat vol aterrar e destruír los dits moros. L'al-
jama de la moreria de la dita ciutat, sentint-se de tan gran mal exemple, recorrén
a vostra reverència, supplicant-vos humilment sia vostra mercé donar orde que·l
dit Grabiel Marqués sia en tal forma castigat que a ell sia càstich e a altres exemple.

Aquests moros, molt honorable mossén, pobres e misserables, són de si indefessos e no·an altre reffugi sinó de Déus e de vostra reverència. Si vós, mossén, per vostra mercé no y girau la cara, provehint que aquest acte de tan mal exemple no passe sens pública punició, certament de aquí avant no·ns cal trametre per vostres necessitats les mullers a la orta e no podem en altra manera viure. E per bé, mossén, que aquestes coses que us soplícam procehesquen de justícia perquè·ls mals no resten impunits, encara tota la aljama de aquesta moreria ho hauran a singular gràcia e mercé a vostra molt honorable persona, la qual Nostre Senyor Déu conserve per lonch temps ab salut de cors e ànima, manant-nos lo que us sia plasent.

Scrita en Segorb, a .VII. de juliol.

A vostre servey e manaments prests, lo alamí, vells e aljama de la moreria de Segorb.

101.

1448, juliol, 31. València.

Carta resposta de mossén Berenguer Mercader, batlle general del regne de València, al lloctinent de batlle de Segorb sobre les denúncies entre Gabriel Marqués, notari de dita ciutat, i Nuça i el seu marit Mahomat Pansut, habitants de l'alqueria de Carrica, terme de la dita ciutat. El batlle general li mana que accepte la denúncia del matrimoni mudèjar i porte endavant un procés contra el notari.

ARV, *Batllia*, vol. 1.150, f. 283 r-v.

||^{283r} Al molt honorable e car frare en Goçalbo d'Espejo, lochtinent de batle en la ciutat de Segorb. Molt honorable e car frare, una letra he reebut vostra ensemps ab una informació de testimonis per vós reebuda a instància del procurador fiscal del senyor rey, sobre la violència que·s diu hauría volgut fer en Grabiell Marqués, notari de aqueixa ciutat, a Nuça, muller de Mahomat Pançut, moros de la alqueria de Carrica, e lo procés qui denant vós se fa contra los dits moros a instància del dit en Grabiell Marqués. A la qual vos responch que, vist los dits actes e informació, de consell del honorable micer Guillem Pelegrí, advocat fiscal del senyor rey, al qual, per mi, los dits actes e informació són stats mostrats, ||^{283v} la dita Nuça, per via de reconvenció e reconvenint lo dit en Grabiell Marqués, pot aquell denunciar denant vós. E axí, admeteu a la dita Nuça la denunciació que posar volrà contra lo dit en Marqués e féu-li a instància de la dita mora, per la dita reconvenció, son procés.

Scrita en València, a .XXXI. de juliol any .M.CCCC.XXXXVIII.

E tramet-vos los dits procesos e informació closos e segellats ab lo sagell de mon offici. De vostra honor prest, Berenguer Mercader, batlle general.

102.

1449, gener, 16. València.

Carta del batlle general al noble Pere Boil, senyor de Manises, a instància de Mahomat Bennàxer, mercader de la moreria de València, sobre certes joies de la muller de Bennàxer embargades per Boil.

ARV, *Batllia*, vol. 1.150, f. 351v.

Al molt noble mossènyer e car frare en Pere Boil, en Manizes.

Molt noble mosènyer e car frare. Per Mahomat Bennàxer, moro mercader de la moreria de la ciutat de València, és stat a mi dient que per lo alcadí del senyor rey serie stada donada certa sentència en la qual fa menció com la muller del dit Mahomat Bennàxer hauria certa part ab alguns moros vostres en certes joyes que huy sten en poder vostre. Per què, mossènyer, la conexença del dit feyt e qüestió pertanyeria a mi com a batle general, com sia la qüestió entre vassalls del senyor rey e vostres. Axí, plàcia-us donar e liurar les dites joyes a'n Francesch Manyes, verguer de la cort de la Batlia General, lo qual yo tramet aquí per la dita rahó, per ço que les dites joyes stiguen ací en dret per aquell a qui pertanyeran.

Scrita en València, a setze de jener any mill quat[r]e-cents quaranta-nou.

E axí matex metra-l'aljuba de seda.

A vostra honor prest, Berenguer Mercader, batle general etc.

103.

1449, maig, 17. València.

Carta del batlle general a Gilabert de Centelles, senyor de Planes, ordenant-li que restituesca a Yahie ben Abrafim Ubequer, veí de la moreria de València, els béns que li havia embargat quan va faltar la seua esposa, a petició de la seua sogra, Zahara, veïna de Planes.

ARV, *Batllia* vol. 1.150, f. 401v.

De nós en Berenguer Mercader etc., al noble mossén Gilabert Centelles, posseïdor e detenedor de la vall de Planes, saluts e honor. Davant nós és comparegut Yahie ben Abrafim Ubequer, moro de la moreria de la dita ciutat de València, dient que ell és anat a la dita vall per portar a la dita moreria sa muller e certs béns mobles e per vendre alguns altres béns sehents que y tenia, e trobà la dita sa muller malalta, de la qual malaltia, après alguns dies, és morta. E lo alamí de la dita vall, a instància de Zahara, mora e mare de la dita sa muller, per ço com pretén haver dret de successió en part dels dits béns per la mort de la dita sa filla, emparen tots los dits béns enaxí que no li han lexat portar los dits béns mobles ne vendre los sehents, en dan de aquell. E com, attés que lo dit Yahie és vassall del dit senyor rey com stigua e habite en la dita moreria, la part que la dita Zahara demana sia del

senyor rey e li pertanga. E noresmenys, lo dit Yahie haja fermat de dret en poder nostre per rahó del dit dret al dit senyor rey pertanyent haver e a qualsevol acció, clam o demanda que la dita Zahara o altres qualsevol de la dita vall hagen o pretenguen haver, haja e pretenga contra aquell en los dits béns o en altra manera. Per tal, de part del damunt dit senyor rey vos dehim e manam que les dites empares façats cancel·lar e, no contrastant aquelles, lexets e permetats vendre al dit Yahie los béns sehents que té en la dita vall e portar-se'n ab si los preus de aquells ab los altres béns mobles que portar se'n volrà, com siam prest e aparellat hojr la dita Zahara e altres qualsevol qui contra aquell hagen clam o demanda, e tot son dret, e fer e administrar-li justícia spachada.

Data .XVII. mensis madii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.XXXXVIII°.

Berenguer Mercader, batle general.

Et illico, lo dit Yahie ben Abrafim Ubequer promés e s'obligà en poder del dit honorable batle general e cort sua de star a dret e fer dret al dit senyor rey per lo dret a ell pertanyent, e a qualsevol acció, clam o demanda que la dita Zahara e altres qualsevol de la dita vall hagen o pertanguen haver contra aquell e béns seus etc. E per açò attendre dona per fermança e principal obligat etc., Mahomat Ripoll, moro de la moreria de València, qui present era e acceptà etc.

Testimonis lo discret en Salvador Piquer, notari, e lo alcadí Bellvís, de la moreria de València.

104.

1450, setembre, 19. València.

Alí Xupió, Mahomat i Galip Ripoll, mercaders de la moreria de València, amb Joan Cantarranes, mariner de la ciutat de València, compren la caravel·la «Santa Anna» a Ferrando de Arandia, mercader de la ciutat de Sevilla i patró de la nau. A continuació, el document de venda, molt abreujat, per part de Fernando d'Arandia, i els de pagament parcial per part d'Alí Xupió i Mahomat Ripoll, així com el compromís de Joan Cantarranes de pagar a Xupió i Ripoll la quarta part del preu de la nau.

APPV, *Protocols*, núm. 25.958, notari Pere Castellar.

*In Dey nomine amen.*¹¹⁰ *Noverint universi quod* (en blanc). Los capítols dejús inserts són stats concordats, fets, finats e fermats entre en Ferrando d'Arandia, mercader, vehí de la ciutat de Sibília, *tunc* patró e senyor de la caravela, que Déu salve, apel·lada «*Sancta Anna*», de present en la platja de la mar de la present ciutat de València, ànchores e fixa, de una part, e en Johan Cantarranes, mariner de la ciutat de

¶¹¹⁰ Al marge esquerre:

Tots aquests contractes ha pagat Mahomet Ripol per les dos parts.

València, Alí Xipió e Mahomat Ripoll, en son nom propi e com a procurador de Galip Ripoll, moros de la moreria de la ciutat de València, de la part altra.

[I]. E primerament, és stat concordat, finat, fet e fermat entre los dessús dits que'l dit Ferrando d'Arandia farà venda e transportació al dit en Johan Cantarranes, present e acceptant, e als seus, de la dita sua caravel·la éntregament, ab les exàrcies e coses següents, ço és, timó ab son arnant, un treu, tres bonetes, borines, braces, scotes, contrascotes, arbre de mijarra ab sa vela et aparell, triquet de proa, quatre ànchores, una gúmena nova, una sportina, dos palomeres velles, una sportina prima vella, un squif ab tres rems, una brúxola, una ampolleta, tres mijes botes, un carratell per a vi e aygua, dos barrils, una caldera de cuynar, una paella, dos rems de la caravela, un scandall ab sa gol·la, una ballesta de fust, una delfinera, dos gavetes, dos troços de sgotar, un troç de cap de cànem, tot per preu de cent cinquanta lliures moneda reals de València, pagadores en sta forma, ço és, de continent quinze lliures moneda dessús dita e de les restants cent trenta-cinch lliures, a compliment de les dites cent cinquanta lliures, preu de la dita caravela, lo dit Johan Cantarranes darà obra ab acabament que lo dit Mahomat Ripoll, com a procurador de Galip Ripoll, segons de la dita sua procura appar ab carta feta en València en poder del discret en Vicent Çaera, notari de la dita ciutat de València, a dos del mes de setembre any .M.CCCC. quaranta nou, havent plen poder les dites coses e altres fer, e lo dit Alí Xipió, moro de la moreria de la dita ciutat, li faran cessió e transportació al dit Ferrando d'Arandia de cent trenta-e-cinch lliures de la dita moneda contra Martí Yvanyes de la Renteria, vehí de Liquetio, e Johan Yvanyes Landayda, vehí de la dita vila de Liquetio, de aquelles docentes vint-e-set lliures de la dita moneda les quals los dits Martí Yvanyes, en son nom propi e com a procurador del dit Johan Yvanyes Landayda, confessà haver haüdes e reebudes dels [dits] Alí Xupió e Galip Ripoll, de aquella quantitat la qual los dits Alí Xipió e Galip Ripoll prometeren donar al dit Johan Yvanyes Landayda, principal del dit Martí Yvanyes, per la quarta part de la nau apellada «*Sancta Maria*», que'l dit Johan Yvanyes regonegué als dits Alí Xipió e Galip Ripoll, la qual nau, lavors, lo dit Johan Ivanyes dehia fer e construhir de nou ab effecte en la dita vila de Liquetio, exàrcies e aparellaments de aquella, segons que pus larch en la dita carta de regonexença per lo dit Martí Yvanyes, en lo dit nom, feta als dits Alí Xipió e Galip Ripoll en València en poder del discret en Bernat Stellers, notari de la dita ciutat, deffunct, a nou dies del mes de agost any .M.CCCC.XXVIII., a la qual nos referim, appar, e la qual, no viciada ne cancel·lada mas en sa pública forma havets liurar e restituhir a mi, dit Ferrando d'Arandia, closa e subsignada per lo discret en Berthomeu Matoses, notari, regent los libres del dit en Bernat Stellers, *quondam*, reebedor de aquella.

[II]. Ítem més, és concordat, fet, finat e fermat entre los dessús dits que'l dit Ferrando d'Arandia, com a cessionari dessús dit e procurador encara constituhit del dit Alí Xupió e substituhit del dit Mahomat Ripoll, com a procurador

del dit Galip Ripoll, e en qualsevuol dels dits noms, sia tengut e obligat demanar judicialment e, si necessari serà, convenir los dits Martí Yvanyes de la Renteria e Johan Yvanyes Landayda, axí conjunctament com divisa, en virtut de la dita carta de regonexença, axí per les dites docentes vint-e-set lliures en la dita carta de regonexença especificades com *alias*, e qualsevol de aquells efectualment executar. E que'l dit Johan Cantarranes sia tengut donar obra ab acabament, fer-li fer e liurar als dits Alí Xipió e Mahomat Ripoll, en lo dit nom, la dita procura e substitució ab plen poder de demanar e rebre les dites .CC.XXVII. lliures e tot ço e als que en virtut de la dita carta de regonexença los sien tenguts e obligats. E encara ab poder de fer e fermar àpoqua e àpoques, absolució e diffinició e cancel·lació, si necessari serà, del dit contracte de regonexença e als plets per lo dit cars largament e bastant.

[III]. Ítem més, és stat concordat, fet, finat e fermat entre los dessús dits que, obtengudes per lo dit Ferrando d'Arandia les dites docentes vint-e-set lliures dels dits Martí Ivanyes e Johan Ivanyes, e o de l'altre de aquells e o de lurs béns, lo dit Ferrando d'Arandia se puga retenir de aquelles les dites cent trenta-e-cinch lliures restants a ell a pagar del preu de la dita caravela. E de la restant quantitat de les dites docentes e vint-e-set lliures en la dita carta de regonexença mencionades, fer a voluntat dels dits Alí Xipió e Mahomat Ripoll, juxta e segons lo memorial per los dits Alí Xipió e Mahomat Ripoll al dit en Ferrando d'Arandia donat.

[IV]. Ítem més, és concordat, fet, finat e fermat entre los dessús dits que si lo dit Ferrando d'Arandia, per justícia *vel alias*, no podia haver dels dits Martí Ivanyes e Johan Ivanyes, o altre de aquells o de lurs béns, les dites docentes vint-e-set lliures en la dita carta mencionades, e mostrarà lo dit Ferrando per actes públichs e autèntichs los dits Martí Yvanyes e Johan Ivanyes per ell, en los dits noms o qualsevuol de aquells, ésser stats judicialment convenguts, segons se pertany, e en semblant cars cessionaris, deven e són tenguts fer per haver regrés contra aquells de qui han causa per rahó del mensfalliment, que en lo dit cars los dits Johan Cantarranes, Alí Xipió e Mahomat Ripoll, ensemps e per lo tot, juxta la convenció e concòrdia entre aquells feta, totes dilacions e excepcions apart posades, sien tenguts donar e pagar al dit Ferrando d'Arandia les dites cent trenta-e-cinch lliures de la dita moneda dins deu dies après per lo dit Ferrando d'Arandia les dites coses los seran intimades a ells o a l'altre de aquells, restituhint emperò lo dit Ferrando d'Arandia al dit Johan Cantarranes o Mahomat Ripoll o Alí Xipió la dita carta de regonexença de les dites .CC.XXVII. lliures en sa pública forma, no viciada ne cancel·lada mas segons los és stada liurada, e donant-los encara tots los actes de la dita execució, com dit és, per ell contra los dits Johan Ivanyes e Martí Ivanyes fets. E que, en lo dit cars, lo dit Ferrando d'Arandia los faça e sia tengut fer tornar e cedir lo dret que per la dita rahó li transportaren contra los dits Martí Ivanyes e Johan Ivanyes, sens emperò evicció alguna de sos béns sinó per fets pròpris.

Et ideo, nos partes predictae laudantes et aprobantes etc., promittimus una pars nostrum alteri et altera alteri predicta omnia et singula sich ut superius sunt narrata etc., attendere

et complere iuxta sui seriem etc., sub pena centum florenorum de bonis illius nostrum contra facientibus etc., parti alteri etc. Rato etc. Fiat execucio cum submissione fori, iudicis variatione etc. Clausula iurata non littigandi, impetrandi etc., penam ducentorum florenorum etc. Rato etc. Et ex pacto etc. Renunciarunt omni apellationi etc. Et pro predictis etc. Renunciantes etc., beneficiis dividendarum accionum etc. Tandem etc., semper quibus etc. Et iuramentum etc. Renunciantes etc.

Actum Valencie.

Testes Bernardus Bot et Franciscus Marti, marinerii, Valencie vicini, et Abdalla Abençalem, sarracenus morerie Valencie.

Ferdinandus d'Arandia, mercator, vicinus civitatis Sibilie, pro factis mercantilibus Valencie residens, gratis etc., vendo etc., vobis Johanni Cantarranes, marinero, Valencie vicino, presenti et acceptanti, et vestris, quandam meam etc. Fiat prout in capitulis continetur etc. Faciat apocham dictus Ferdinandus de quindecim libris etc.

Testes predicti.

Ali Xipio, nomine meo proprio, et Mahomat Ripol, ut procurator de Galip Ripol, fratris mei, prout de dicta procuracione constat publico instrumento acto Valencie, secunda die mensis septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC. tricessimo nono, in posse discreti Vincentii Çaera, notarii dicte civitatis, defuncti etc., dictis nominibus et utroque ipsorum in solidum, in solutum illarum centum triginta quinque librarum monete regalium Valencie restantes ex illis centum quinquaginta libris eiusdem monete quas Johannes Cantarranes, marinerius, vicinus dicte civitatis, debebat vobis venerabili Ferdinando d'Arandia, mercatori, vicino civitatis Sibilie, ex precio cuiusdam caravele cum certis exarciis per vos dicto Johanni Cantarranes vendite dicto precio presenti die, cum publico instrumento in posse infrascripti notarii confecto, ut in ipso laciis continetur, damus, cedimus et mandamus etc., vobis dicto Ferdinando d'Arandia, presenti et acceptanti, et vestris [...].

Testes predicti.

Fiat prout in capitulis preinsertis continetur.

Mahomat Ripoll, sarracenus morerie civitatis Valencie, ut procurator de Ali Xipio et Galip Ripol, sarraceni dicte morerie, ut de dicta procuracione constat cum publico instrumento acto Valencie, secunda die mensis septembris anno .M^o.CCCC.XXXVIII°., in posse discreti Vincentii Çaera, notarii dicte civitatis, defuncti etc., gratis etc., substituo procuratorem etc., Ferdinandum d'Arandia, mercatorem, vicinum civitatis Sibilie, presentem, et honus procuracionis huiusmodi in vos sponte suscipientem videlicet ad petendum, habendum etc., a Martino Ivanyes de la Renteria et Johanne Ivanyes Landayda, vicinis ville de Liquetao etc., illas ducentas viginti septem libras monete regalium Valencie quas a dictos principalibus meis receperunt [...].

Testes predicti.

Fiat prout in capitulis preinsertis continetur.

Johannes Cantarranes, marinerius, vicinus Valencie, gratis etc. Attendens quod die presenti emi a Ferdinando d'Arandia, mercatore, vicino civitatis Sibillie, quandam suam caravelam cum certis exarciis precio centum quinquaginta librarum dicte monete, prout hec et alia in dicta vendicione et capitulis inde inter nos concordantes in posse infrascripti notarii presenti die paulo ante istud factis etc., ut in ipsis continetur etc., et comitatur dictam vendicionem michi debere fieri prout facta fuit etc. Veritas tamen est etc., quod in ipsa caravela et exarciis tamen ego habeo unum quarterium et residuos tres quarterios emi ad opus vestrorum, Ali Xipio et Mahomat Ripoll, sarracenis morerie Valencie, presentibus et acceptantibus etc. Et quia hec est rey veritas, renuncio etc., cedens etc. Inquam promitto vobis, dictis Ali Xipio et Mahomat Ripoll, presentibus et acceptantibus, et vestris, solvere quartam partem precii eiusdem quocienscumque volueritis etc. Fiat executio cum submissione fori, iudicis variacione et clausula iurata non litigandi et pena quingentorum solidorum etc. Rato etc. Renunciando ex pacto omni appellacioni etc. Tandem etc. Super quibus etc., quod iuramentum etc., quam iuramenti etc. Renunciando etc. Etiam ex pacto confiteor dictam caravelam cum suis exarciis etc., pro vobis ab integro teneri nomine precario etc. Fiat large etc. Donech de dicta quantitate una cum omnibus dampnis etc., fueritis integris etc. Fiat precaries largo modo etc. Et pro predictis etc.

Actum Valencie.

Testes predicti.

105.

1452, s. m., s. d. València.

Alí Xupió paga al batlle general del regne 2.574 sous per una peça de drap brocat de damasquí que tenia del noble don Mateu de Montcada, qui l'havia comprada al mercader florentí Lorenzo de Joan. El pagament és per l'embarquement reial dels béns de florentins residents a València.

ARV, *Mestre Racional*, vol. 65 bis, f. 229r-v.

Reebuda feta per mi, dit Berenguer Mercader, cavaller, batle e reebedor general¹¹¹ del regne de València, del preu o procehit de una peça de domasquí morat carmesí, brocat d'argent, com a béns de florentins enemichs del senyor rey, en la forma que's segueix:

Pos en reebuda la quantitat posada per la rahó que's segueix, és a saber, que com lo senyor rey ab un edicte, la qual, de manament de sa magestat, fon publicat en la ciutat e regne de València lo primer dia del mes de abril del any .M.CCCC. XXXVIII., fos provehit, statuhit e ordenat que tots los florentins isquen e fossen fora de la dita ciutat e regne de aquella dins spay de .VIII. jorns, et que per llurs procuradors posqués ésser demanat tot ço que degut los fos ans de la publicació

¶ ¹¹¹ Repetit: *genal*.

del dit edicte. Et com a audiència mia fos pervengut que Alí Xipió, moro de la moreria de la ciutat de València, tenia en son poder una peça de domasquí morat carmesí brocat d'argent dessús dit, la qual, segons per procés, lo noble don Matheu de Muncada havia comprada de Lorenço de Johan, mercader florentí. Et fos vist que aquell demanava al dit Alí Xipió lo preu de la dita peça après publicació del dit edicte, per la qual rahó fon vist lo dit brocat e o lo preu de aquell ésser confiscat e adquisit a la cort del senyor rey. Et de fet, yo, en nom del dit ^{229v} senyor, fiu que lo dit Alí Xipió metés en mon poder la dita peça de brocat, puys me constava aquella ésser adquisida a la cort del dit senyor rey per rahó del dessús dit edicte. Et com per part del dit don Matheu de Muncada me fos al·legat aquell haver comprada la dita peça de brocat del dit Lorenço de Johan, la qual tirava .XVIII°. alnes e miga a for de .XII. florins per alna, et aquella lo dit Alí Xipió tingués per lo dit noble don Matheu e per ell pagar lo preu de la dita peça al dit Lorenço de Johan, segons entre aquells era convengut, me requeria la dita peça de brocat li fahés liurar, puys lo preu de aquella lo dit Alí Xipió me prometés pagar tota hora que yo volgués e tenir aquell per mi en nom del senyor rey. E veent jo que ço que lo dit don Matheu me demanava era cosa que procehia de justícia, fiu liurar lo dit brocat al dit noble don Matheu, fahent-me obligació lo dit Alí Xipió que lo preu o quantitat a què pujava lo dit brocat tingués per mi en nom del dit senyor rey. Per la qual rahó yo he fet depositar al dit Alí Xipió en poder d'en Pere Garró, mon lochtinent de batle general e taulager de les peccúnies del dit senyor rey en lo regne de València, .II^m.DLXXIII^e. sous reyls de València, als pujen aquelles .XVIII°. alnes e miga, les quals la dessús dita peça de brocat tirava al sobredit for de .XII. florins de reyls per alna, segons lo dit don Matheu aquella havia comprada del dessús dit florentí. Dels quals dits .II^m.D.LXXIIIe. sous, preu del dessús dit brocat, faç la present reebuda: II^m.D.LXXIIIe. sous.¹¹²

106.

1452, març, 17. València.

Mahomat Razbayda, mercader de la moreria de València, dona poders a Isaac Alfaquí, jueu de Lisboa, per a rescatar a Mohoni, fill de Maimó Alberg, musulmà de la vall d'Eslida, detingut captiu al regne de Portugal.

ARV, *Protocols*, núm. 805, notari Martí Doto.

Iam dictis die et anno.

Mahomat Azrebyda, seracenus morerie civitatis Valencie, dono facultatem et plenariam potestatem quod nomine meo et pro me et ad opus mei, vos Hizach

¶ ¹¹² Xifra anotada al marge dret.

Alfaqui, iudeus, vicinus civitatis Lisbonae, presens, positus et liceat vobis emere quendam captivum serracenum vicinum Vallis d'Eslida, vocatum Mohoni, filium Maymoni Alberg, detentum in regno Portugalis, precio quo potueritis, dando et solvendo vobis pro dicto precio pro unoquoque floreno \auri et iusti ponderis/ quod tradideritis seu valorem ipsarum, unam duplam auri *de la banda*. Et emptum et solutum, per vos liberatum a captivitate, sich¹¹³ ad risicum, periculum et fortunam mei et non vestri. Hoc declarato, quod si dictus captivus in itinere veniendo huc tam per mare quam per terram, fuerit captus sive perditus, sit ad risicum et fortunam vestri et non mei. Quodque precium dicti captivi solvere promitto hic, Valencie, quodcumque et qua ora per vos vel alium loco vestri mihi fuerit traditus dictus captivus, simul cum omnibus misionibus quas feceritis excepto nolitum, quod vos teneamini solvere. Et [nisi] solvero dictum precium posit fieri executoria etc., cum fori submissione etc. Renu[n]cians etc. Obligando etc.

Actum Valencie.

Testes sunt Bartholomeus del Mas, sederius, civis Valencie, et Azmet Albaraci, seracenus, vicinus loci de Releu.

107.

1452, març, 24. València.

Procés davant la Batllia General contra Azmet i Mahomat Albez, germans i habitants de la moreria de València, per l'assassinat d'Abrafim Pancorret, de Paterna. durant una bandositat entre ambdues famílies (Pancorret-Bairini i Albez) dirimida a la ciutat de València.

ARV, Batllia, Lletra P, Processos, expedient núm. 23.

Ihesus

Procurador fiscal contra Homar Bayriní, moro, y altres.¹¹⁴

Anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo, die vero veneris intititata .XXIII^a. mensis marcii.

Davant la presència del molt honorable mossén Berenguer Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, comparech lo honrat e discret en Pere d'Anglesola, notari, procurador fiscal de \dit/ molt alt senyor, e en absència de part posà ço que segueix:

Davant vós, molt honorable mosèn Berenguer Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del present regne, constituït en Pere d'Anglesola, notari, procurador fiscal del dit senyor, lo qual, proseguint hun clam en

¶ ¹¹³ Hauria de dir: *sit*.

¶ ¹¹⁴ Al marge esquerre: *Bistragué .XXX. sous; sobre clam, 1442.*

lo dia de hir, qui contàvem .XXIII. del present mes, denant vós posat per Homar Bayriní, moro, afermant ésser cosín-germà e cunyat de Abraham Pancorret, occís, contra Azmet Albez e Mahomat Albez, germans, e en aquella millor manera que dir sap contra los dits Azmet Albez e Mahomat Albez e altres, los noms dels quals protesta puxa nomenar com a sa notícia pervenrran, posà lo clam, acusació, denunciació e capítols infrasegüents:

I. Primerament, diu e posa, e si negat serà provar entén no astrenyent-se a supèrflua prova, que los dits delats en dies passats, per cert debat o qüestió que havien hajut ab dit Abraham Pancorret e altres parents de aquell, fermaren pau e treva ab lo dit Pancorret, la qual fonch fermada en poder del molt honorable mossén Pere Cabanyelles, tutor procurador de la vila de Paterna. E axí és ver.

II. Ítem, diu que los dits delats, no obstant haguessen feta pau e treva ab lo dit Abraham, occís, e altres ab aquell, encara havien iniquitat e malvolença contra aquell dit Abraham e axí de paraula ho manifestaven en los lochs ho ajusts que's trobaven. E axí és ver.

III. Ítem, diu que los dits delats, sabents que lo dit Abraham ab alguns parents de aquell eren en lo dia de hir en la present ciutat, prepossaran en si de dapnificar he ho matar lo dit Abraham e altres parents qui ab aquell eren, segons lur dapnat propòssit. E axí és ver.

III°. Ítem, diu que los dits delats e denunciats, executant son dapnat propòssit, en lo dia de hir, \una hora après migjorn/, induhits del sperit maligne e la temor de Déu apart posada e en gran menyspreu de la senyoria real, mà armada e inimicablement e ab pensa deliberada, irruhiren vers e contra lo dit Abraham e altres qui ab aquell eren, tirant-los molts colps ab les spasses arrancades en tant que naffraren aquell de alguns colps. E senyaladament, lo dit Azmet, altre dels dits denunciats, donà hun gran colp ho coltellada en la cama al dit Abraham, del qual colp aquell és de continent mort e passat de la present vida en la altra. E axí és ver.

V. Ítem, diu que en la spasa del dit Azmet és stada trobada sanch fresca. E axí és ver.

VI. Ítem, diu que los dits delats acordadament han feta e preparada la dita mort. E axí és ver.

VII. Ítem, diu que los dits delats són hòmens de mala fama, vida e conversació. E axí és ver.

|| On, com tals enormes crims e delictes no deigen romanir impúnits, per tant lo dit procurador fiscal requir que del dit Azmet, detengut a presó, e del dit Mahomat, si haver-se porà, sien exhibides confessions he ho judiciàries respostes sobra la present denunciació *et alias*, diligentment sia inquirida la veritat del fet, la qual atrobada, aquells sien punits e castigats segons atrobarà vostra reverència ésser fahedor. E si lo dit Mahomat atrobat no serà, vos requir que li façats procès de absència. E generalment vos requir e demana *super premisis* compliment de dret e de justícia.

Insuper, requir que'l admetau a prova de testimonis *iniuncto partis alteri, etc., alias, etc.*

Ulterius, requir que sia feta scripció e annotació he metiment de mala veu *in bonis delatorum pro conservacione iure regii.*

Fon interrogat lo dit proponent migançant sagrament, per lo scrivà de la cort, qui havia ordenades les dites coses, e dix que lo honorable micer Guillem Pelegrí, doctor en leys, advocat fiscal del molt alt senyor rey.

Et etiam, fon interrogat lo dit proponent si posà aquella per malícia alguna, || e dix que no, sinó per conservació del dret del dit molt alt senyor rey.

E lo dit honorable batle general dix que's offeria prest e aparellat enantar en lo dit feyt ab consell de l'honorable micer Francesch Mascó, asesor de la sua cort.

Post hec, vero dicta die veneris intitulata .XXIII^a. predictorum mensis et anni, lo dit honorable batle general, de consell del dit honorable micer Francesch Maschó, assessor dessus dit, provehí que com lo dit Azmet Albez sia pres, sien exhigides de aquell confessions e respostes sobre la dita denunciació e capítols de aquella. Emperò, contra Mahomat Albez sia procehit a capció de la sua persona o per procés de absència, los bens \mobles/ de aquells sien scrits e annotats e los immobles sien posats en mala veu.

*Ihesus. Cum dictus Azmet Albez sit captus, exigantur ab eo confesiones et responsiones super predicta denuncia et eius capitulis. Contra vero Mahomat Albez, procedatur ad capcionem eius persone vel per processum absencie, et bona eorum mobilia scribantur et annotentur, immobilia vero [pona]ntur in mala voce etc.*¹¹⁵

Et ipsa eadem die paulo post predicta, lo dit honorable batle general féu venir denant si lo dit Azmet Alabez e, presents lo dit honorable micer Francesch Maschó, assessor dessus dit, e Alí Coret, lochtinent de Mahomat de Bellvís, alcadí del senyor rey, Mahomat Razbayda e Çaat Xupió, adelantats de la moreria de València, enantà a rebre confessió e o respostes judicials del dit Azmet Alabez, || instant e requirent lo dit procurador fiscal, en la forma següent:

Die veneris, .XXIII^a. marcii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LII°.
Confessions.

Azmet Alabeç, moro de la moreria de la ciutat de València, qui jura a Nostre Senyor Déu e a la Alquibla, girada la cara vers migjorn segons Çuna e Xara de sarrahins, dir veritat de ço que sabrà e interrogat serà axí com a confessant e responén

¶ ¹¹⁵ Paràgraf anotat al peu del full.

en fet propi e testimoni en fet d'altri, en e sobre la dita denunciació e capítols de aquella, sots virtut del qual dit jurament interrogat féu sa confessió, respostes e testimoni *prout sequitur*.

Et primo, fon interrogat sobre lo primer capítol de la dita denunciació, lo qual li fon lest e donat a entendre segons se pertany. Et dix ell, dit confessant, responent e testimoni, que en veritat stà lo que en lo dit capítol és contengut. És ver que après de la dita pau e treva li és stat mort un germà, venint de Paterna a València, en la qual || mort són stats consents lo dit Abrafim Pancorret e lo dit Homar Albayrení e han sostengut lo matador en casa sua.

Ítem, fon interrogat sobre lo segon capítol de la dita denunciació, lo qual li fon lest *ut supra*, et dix que és ver e açò per la rahó damunt dita, ço és, per la mort del dit son germà, en la qual havia cabut e consentit lo dit Abrafim Pancorret.

Ítem, fon interrogat sobre lo tercer capítol, lo qual li fon lest *ut supra*. Et dix que és veritat que en lo dia de hir ell, dit confessant e responent, e altres, vingueren de Mizlata per¹¹⁶ fer pendre Homar Çuayhat, lo qual li havien dit que era en València e havia mort a son germà lo primer,¹¹⁷ e encara fon en la mort del germà qui darrerament li han mort. E anaren a casa d'en Garí, son procurador, per parlar ab ell per fer pendre lo dit Homar Çuayhat. E aquesta és la rahó perquè vingueren a València.

Ítem, fon interrogat sobre lo quart capítol de la dita denunciació, lo qual li fon lest *ut supra*. Et dix que¹¹⁸ nega les coses en lo dit capítol contengudes, car en veritat sta que venint ell, dit confessant e responent, e altres, de casa del dit en Garí, al camí de Quart, posaren les armes en un hostel, \sinó les spases e broquers/. E devallant-se e devers la carneria de la moreria, encontraren lo dit Homar Albayrení e lo dit Pancorret e altres, e hagueren brega en la qual ell, dit confessant e responent || li caygué la spasa en terra e, volent-la pendre, fon naf-frat en la mà, emperò après pres la dita sua spasa. Nega emperò ell, dit confessant e testimoni, que donàs colp algú al dit Pancorret.

Ítem, fon interrogat sobre lo cinquè capítol etc., lo qual li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix que és veritat ço que és contengut en lo dit capítol, però que era sullada la dita spasa de la sanch de la nafra de la mà \sua/, la qual sullà quant pres la spasa de terra.

Ítem, fon interrogat sobre lo sièu capítol etc., e dix que negava lo dit capítol segons posat era.

Ítem, fon interrogat sobre lo setèn capítol etc., e dix que ell e sos companys no creu ésser tals com lo dit capítol diu, de mala fama, ans creu ésser e son de bona fama.

¶ ¹¹⁶ Ratllat: *fer bandejar lo dit Homar Albayrení*.

¶ ¹¹⁷ Ratllat: *en companya de altres qui [el mataren]*.

¶ ¹¹⁸ Ratllat: *partits*.

Fon interrogat *ex officio* qui comencà e mogué la dita bregua de què dessús se fa menció, e dix que lo dit Abrafim Pancorret e sos companyons comencaren la dita brega.

Ítem, fon interrogat *ex officio* ell, dit confessant e testimoni, qui eren en companya del dit Pancorret, e dix que Homar Albayrení, alamí de Paterna, e Azmet Fucey.

Ítem, fon interrogat qui fon en la dita brega ab ell, dit confessant e respondent e testimoni, e dix que Mahomat Albeç, germà seu, e Azmet Panquorret, moro del loch de Petrés.

¶ Ítem, fon interrogat ell, dit confessant e testimoni, si la dita confessió que fet havia stava a son plaer ne si y volia res affegir, esmenar ne tolre, e dix que la dita confessió stava a son plaer e que no y volia res affegir, esmenar ne tolre.¹¹⁹

¶ *Succeſſive*¹²⁰ *vero dicta die veneris intitulata .XXIII^a. marcii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o. quinquageſſimo ſecundo*, davant lo molt honorable batle general comparegueren personalmente \Mahomat/ <e> Yucef¹²¹ Pantorret, fills, e Alí Pantorret, germà de Abrafim Pantorret, occís, e, absent la part altra posaren per scrit la addició del tenor següent:

Adent,¹²² affegint, corregint e millorant a la denunciació posada per lo honorable procurador fiscal del senyor rey davant vós, molt honorable mossén lo batle general, sots calendari \de/ .XXIII^a. marcii anno .M^o.CCCC^o.LII°. contra Azmet Albez e Mahomat Albez e altres per la mort per aquells acordadament feta sobre pau e treva, en la persona \de/ Abrafim Pantorret, moro de la vila de Paterna, fan, dien e posen inmesquint-se a la dita denunciació e procés, \Mahomat e/ Yucef¹²³ Pantorret,¹²⁴ fills,¹²⁵ e Alí Pantorret, germà del dit Abrafim Pantorret, occís, e contra los dit Azmet Albez e Mahomat Albez, germans, e contra Azmet Panquerret, moro del loch de Petrés, Alí Inaydí e lo fill de Cilim Xaorí, appellat (en blanc), moros del loch de Alquàcer, e contra tots altres factors, consentidors, perpetradors e amaguadors de la mort¹²⁶ per aquells acordadament feta sobre pau e treva en la persona del dit Abrafim Pantorret, los quals protesten pui-xen dir, affegir, enadir e nomenar¹²⁷ en lo present procés tota hora e quant a notícia llur pervendrà, fan, dien e posen, inmesquint-se en la dita denunciació e procés del dit honorable procurador fiscal, com aquella dita denunciació los dessús dits fills e germà del dit occís posen e han per posada. Requerint tot ço e quant lo dit procurador fiscal ha request e demanat en la dita denunciació, clam e acusació en aquella contenguts, com axí sia per justícia fahedor.

¶ ¹¹⁹ Ratllat: *Fetes les dites confessions fon interrogat e aquelles lestes al dit delat e denunciat fon interrogat si perseverava en aquelles. Et dix que hoc.* ¶ ¹²⁰ Al marge dret: *Die .XXIII. marcii per los dejús nomenats.*

¶ ¹²¹ Ratllat: *e Abrafim.* ¶ ¹²² Al marge esquerre: *Addició.* ¶ ¹²³ Ratllat: *e Abrafim.* ¶ ¹²⁴ Ratllat: *germans e.* ¶ ¹²⁵ Ratllat: *del dit Abrafim Pantorret, occís, e.* ¶ ¹²⁶ Ratllat: *de.* ¶ ¹²⁷ Ratllat: *e affegir.*

Foren interrogats los dits proposants qui havia ordenada la dita addició e dixeren que (en blanc).

Etiam, sots virtut del dit jurament foren interrogats los dits proposants¹²⁸ si posaven la dita addició e o denunciació per malícia alguna, e dixeren que no, sinó per conservació de sos drets e per demanar e proseguir sa justícia.

|| E posades les dites coses, encontinent lo dit honorable batle general dix que remetia la provisió fahedora sobre aquelles al honorable micer Francesch Maschó, doctor en leys, asesor ordinari de la dita Batlia General.

E a poch instant dels dit dia mateix, com per relació de scrivà de la cort se dixés que ell era anat a casa del dit molt honorable micer Francesch Maschó e que·ll \no havia trobat lo dit micer Masquó com li haguessen dit que era anat de casa/ al seu molí defora la present ciutat, lo molt honorable batle general, per expedició de la dita causa, provehí que sien presos los dits delats si atrobats seran e de aquells exhigides confessions, e los béns mobles de aquells sien scrits e annotats e los sehents mesos e costituhits en mala veu. E si no poran ésser atrobats, sia procehit contra aquells per procés de absència.

E noresmenys, havent per lestes e publicades les confessions *de super* per lo dit Azmet Albez, denunciand qui dessús, a la dita denunciació posada per lo dit honorable procurador fiscal \feta/, donà e atorgà al dit honorable procurador fiscal e als dits Yucef || e a Abrafim Patorrent (sic), fills, e Alí Pantorret, germà del dit Abrafim occís, dos dies primervinents, útils e no feriats après que lo scrivà de la cort se retra aparellat liurar lo present procés a la part, bo e continuat, dins los quals hagen posat indicis e presuncions violents e dar dels millors testimonis que dar e produhir volran sobre la dita denunciació e addició de aquella. E al dit Azmet Albez, denunciand qui dessús, donà e atorgà tres jorns útils e no feriats après que lo scrivà de la causa se retra aparellat liurar lo procés continuat a aquell, dins los quals haja posat totes e qualsevol deffenses contra la dita denunciació e provat aquelles. Offerinte-se lo dit molt honorable batle general de reebre e o fer reebre tots aquells testimonis que les dites parts donar e produhir volran, axí sobre la dita denunciació com sobre les dites deffenses.

|| E fon manat a cascuna de les dites parts que fossen presents per veure jurar los dits testimonis per cascuna de les dites parts produhidors sobre lo dit feyt e causa, *alias etc.*

Postmodum vero die lune, ora decima ante meridiem vel quasi, intitulata .XXVII^a. marcii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LII°., lo notari e scrivà de la dita Batlia General fon prest \e aparellat/ donar e liurar a cascuna de les dites parts lo present procés continuat.

¶ ¹²⁸ Ratllat: *posada la dita scriptura.*

Ceterum vero die martis intitulata vicesima octava mensis marcii anno a Nativitate Domini .M^o. quadringentesimo quinquagesimo secundo, davant la presència del dit molt honorable batle general comparech en Bernat Garí, ciutadà de la dita ciutat, procurador qui's dix del dit Azmet Albez, e present lo dit honorable en Pere || d'Anglesola, procurador fiscal qui dessús, posà per scrit lo que's segueix:

Ab e sots¹²⁹ protestació de actes e enantaments nul·les e salves a aquesta part totes ses legítimes rahons, excepcions e deffenses per repel·lir e foragitar e del tot excloure una que's diu denunciació e acusació posada en la cort de vos, molt honorable mossén batle general, per lo honrat procurador fiscal del senyor rey contra Azmet Albez, exceptint, defenent o en aquella millor e pus apta manera que fer se puixa, lo dit Azmet Albez fa, diu e posa les excepcions e defenses infrasegüents:

I. E primerament diu la dita denunciació no procehir de justícia, car cessa ésser ver, parlant *ut decet*, los dits Mahomat Albez e Azmet Albez haver comés e perpetrat los crims e delictes en la dita denunciació especificats, e *signanter* mort ne nafrat en la persona de Abrafim Pantorret. E axí és ver.

II. E posat sens prejuhi que nafra o mort fos feta en la persona del dit Abrafim Pantorret per los dits Azmet Albez e Mahomat Albez o altre de aquells, *quod negatur*, encara la dita denunciació no podia ésser posada per lo dit honrat procurador fiscal ne altra persona, per ço *et alias* com lo dit Abrafim || Pantorret era enemich del senyor rey, com aquell e altres ab sentència de procés de absència fos condemnat a mort natural de e per rahó de la mort per aquells perpetrada en la persona de Fat Navarro alias Ramoní, moro de la Vall d'Uxó, per aquell occís. E axí és ver.

III. E si e en cas que açò que dit és dessús no procehís, ço que sí fa, encara no podia ésser posada la dita denunciació ne adicció com cessa ésser ver, parlant ab aquella honor e reverència que's pertany, tot ço e quant faça o sia vist fer contra aquesta part, car cessa ésser ver, parlant *ut supra*, que jamés lo dit Azmet Albez haja pensat fer mal ne dan al dit Abrafim Pantorret ni || haja mort acordadament al dit Abrafim Pantorret, ni li pot ésser donat càrrech algú als dits Azmet Albez e Mahomat Albez per rahó de la mort qui's diu ésser seguida en la persona de aquell, e mostra's per ço que's segueix.

III. Car diu e posa, e si negat serà provar entén *non astringens se* etc., que'l digous propassat, après mig dia, stants los dits Mahomat Albez e Azmet Albez, germans, prop la carneria de la moreria, parlant ab hun moro simplament, ab spases e broqués axí com solien anar cada dia per llurs enemichs de e per rahó de les morts perpetrades ||^{9r} en les persones dels dits Jucef e Alí Albez, germans llurs. E axí és ver.

¶ ¹²⁹ Al marge esquerre: *Posició de la part contrària*.

V. Ítem, diu e posa *ut supra* que en lo dia e hora stants los dits Abrafim Pantorret, Homar Bayriní e Azmet Fucey en lo mercat de València, fonch dit a aquells per hun moro que·ls dits Mahomat Albez e Azmet Albez, enemichs llurs, eren a la carneria de la moreria, e axí que no y anassen. E los dits Abrafim Pantorret, Homar Bayriní e Azmet Fucey respogueren: «no u curam, que si ells són a la carneria, nosaltres hi irem» o semblants paraules, en so e gest de menaces. E axí és ver.

VI. Ítem, diu e posa *ut supra* que parants || los dits Abrafim Pantorret, Homar Bayriní e Azmet Fucey del dit mercat per anar a la dita carneria de la moreria, quant foren a la Bosseria los fonch dit per hun moro: «no aneu a la carneria de la moreria, que allí són Mahomat Albez e Azmet Albez, enemichs vostres!». E los dits Abrafim Pantorret, Homar Bayriní e Azmet Fucey li respogueren: «nosaltres nos veurem a la carneria ab ells», o semblants paraules, en so e gest de menaçar aquells. E axí's ver.

VII. Ítem, diu e posa *ut supra* que dites les paraules en lo precedent capítol mencionades, los dits Abrafim Pantorret, ||^{10r} Homar Bayriní e Azmet Fucey, *core* acordat e ab pensa del·liberada de matar o greument dannificar los dits Mahomat Albez e Azmet Albez, la temor de Déu apart posada e de la reyal senyoria, anaren a la dita carneria de la moreria, on sabien que eren los dits Mahomat Albez e Azmet Albez, segons és dit dessus, e quant foren a la dita carneria, de continent que veren los dits Mahomat et Azmet Albez arrancaren les spasses e broqués que portaven e irruhiren vers e contra los dits Mahomat e Azmet Albez per matar aquells, tirant·los grans goltellades e stoquades, en tant que·ls dits Abrafim Pantorret, || Homar Bayriní e Azmet Fucey naffraren de una greu coltellada mortal lo dit Mahomat Albez desús lo genoll, e donaren altra coltellada en la mà dreta al dit Azmet Albez, per causa de la qual coltellada li caygué la spasa de la mà. E de fet cobrà la dita spasa e defenent·se al mils que pogué. E axí és ver.

VIII. Ítem, diu *ut supra* que·ls dits Abrafim Pantorret, Homar Bayriní e Azmet Fucey començaren la dita bregua e·lls foren los qui començaren arrancar e tirar colps e foren principiadors de aquella, en tant que·ls dits Mahomat e Azmet Albez feren molt de defen·||^{11r}·sar·se de aquells e fon gran miracle com de continent no foren morts. E axí és ver.

VIII. Ítem, diu e posa *ut supra* que tota la brega que·ls dits Mahomat e Azmet Albez en aquella hora feren, aquella feren en deffensió de llurs persones, en tant que si no·s fossen defensats lo dit Abrafim Pantorret e los altres los hagueren morts. E axí és ver.

X. Ítem, diu e posa *ut supra* que si e en cars los dits Mahomat e Azmet Albez o altre de aquells hajen feta naffra en la persona del dit Abrafim Pantorret, aquella seria estada feta en cars de deffensió necessària e no voluntària e sens la qual los || dits Mahomat e Azmet Albez no podien scapar que no fossen morts. E axí és ver.

XI. Ítem, diu e posa *ut supra* que en la dita defensió per los dits Mahomat e Azmet Albez feta, no y entrevingué culpa alguna de aquells, e mostra's per ço que dit és desús. E axí és ver.

XII. Ítem, diu e posa *ut supra* que acoltellegant e tirant grans colps, los dits Abrafim e sos companyons, als dits Mahomat e Azmet Albez, aquells dits Abrafim e sos companyons dieyen (sic) e foren hoyts dir tal o semblants paraules: «muyren los traydors e no s'i scapen! A ells!, a ells!». E axí és ver.

¶^{12r} XIII. Ítem, diu e posa *ut supra* que, ateses les coses dessús dites, los dits Mahomat e Azmet Albez no deven haver o sostenir pena alguna ne dan algú en persona ne en béns. E axí és ver.

XIII. Ítem, diu e posa que no obsta en res lo que és stat articulat *ex adverso* e per aquesta part confessat, que pau e treva hagués entre los dits Mahomat e Azmet e lo dit Abrafim, com cesse ésser ver, parlant *ut decet*, que pau e treva hagués entre aquells. E no obsta en res la dita confessió, com aquella sia feta per error, com aquell stigués molt alterat de la gran brega que·ls havien dada, que ab gran affany e perill los dits Mahomat e Azmet || Albez havien campada la vida, en la qual brega, que ab pensa del·liberada los dits Abrafim e companyons seus los havien moguda, e a major cautela lo dit Azmet Albez revocà la dita confesió com no sàpia que y hagués pau e treva enfre ells, e lo dit Azmet no entena¹³⁰ bé aljemia. E axí és ver.

XV. Ne obsta en res si en la spasa del dit Azmet Albez sia atrobada sanch, car seria de la sanch d'ell mateix, com lo naffraren en la mà en la dita bregua e li caygué la spasa en terra. E axí és ver.

XVI. Ítem, diu e posa que·ls dits Mahomat e ¶^{13r} Azmet Albez, volents proseguir la causa contra los dits delats, anaren a casa d'en Bernat Garí, procurador llur, per demanar de consell com los faria pendre. E axí's ver.

Ex quibus omnibus concludunt les dites coses ésser veres e lo dit Azmet Albez ésser quit e immune dels crims dels quals és denunciat, e no deure sostenir o haver pena alguna en persona ne en béns. E axí ho requer e demana lo dit Azmet Albez per vós, molt honorable batle general, ésser pronunciat, sentenciat e declarat ab tot compliment de dret e de justícia, absolent aquell dels crims dels || quals és stat denunciat, com axí sia per justícia fahedor.

A les quals rahons e capítols de aquelles requer ésser respost per la part altra.

Insuper, requer que testimonis li sien reebuts *et quod iniungatur parti alteri etc.*

E com no és posible al dit Azmet Albez en tant breu dilació com és de tres dies que li és dada a posar e provar ses deffenses, de produhir tots los testimonis que vulla, *maxime* que·n vulla dar de València, de Riba-roja, de Paterna e d'altres parts, per tal *et alias* requer ésser-li dada e atorgada ¶^{14r} major dilació suficient, com poch se valria dar deffenses si no era dada competent dilació a provar aquelles.

¶¹³⁰ Ratllat: *entén*.

De la qual scriptura e deffensió lo dit honrat procurador fiscal demanà còpia e trellat, lo qual per lo dit molt honorable batle general li fon atorgat e manat donar, e dia per aquell a les dites parts assignat a compàrer davant ell e al dit honorable en Pere d'Anglesola, el dit nom, a respondre o en altra manera a enantar degudament en lo dit feyt al tercer dia ans de cort partida.

Estant e perseverant en la dilació des-||-sús a cascuna de les dites parts assignada, offerís prest reebre testimonis al dit en Bernat Garí, en lo dit nom, en e sobre les dites deffenses e capítols de aquelles.

E fon intimat e manat al dit honrat en Pere d'Anglesola, en lo dit nom, que sia present contínuament per veure jurar los testimonis sobre les dites deffenses produhidors.

E a poch instant del dit dia,¹³¹ lo dit Azmet Albez, denunciat que dessus, de grat e de certa sciència, ratificant e confermant tot ço e quant per lo dit en Bernat Garí, en nom del dit Azmet e per ell, és stat fet e enantat ||^{15r} en lo present feyt, ara de nou feu e constituí procurador seu cert e special, e a les coses dejús scrites general, lo dit En Bernat Garí, present e lo càrrech de la dita procuració acceptant, ço és a saber, a entrevenir e fer part en la present causa de denunciació e tots e sengles actes de aquella fins a sentència diffinitiva e execució de aquella inclusive, enaxí que promés haver per ferm e agradable tot ço e quant per lo dit en Bernat Garí, en nom d'ell e per ell, serà fet e enantat en la present causa incidents, emergents e dependents de aquella e no u revocarà sots obligació de sos béns mobles e || non, semovents e sehents on que sien o seran, ara o en sdevenidor etc.

Presentis testimonis foren a les dites coses en Francesch Fuster, ciutadà de València, e Azmet Gostanç, colteller, moro de la moreria de la dita ciutat.

*Successive*¹³² *vero die iovis intitulata tricesima mensis marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo*, davant lo dit honorable batle general comparech lo dit en Bernat Garí, en lo dit nom e, en absència del dit procurador fiscal e present lo discret en Jacme de Sent Vicent, procurador assert de la part altra, posà per scrit ço que's segueix:

Addén¹³³ a les dites deffenses e excepcions, ||^{16r} diu lo dit Azmet Albez o en Bernat Garí, com a procurador de aquell, que'l alfaquí de Paterna e hun altre moro vingueren a Mizlata a requesta dels dits Abraham Paturrett e Homar Bayriní e Azmet Fucey, pregant als dits Mahomat Albez e Azmet Albeç que fessen pau ab los sobredits Homar, Abraham e Azmet Fucey, com aquells se temessen de ells, e que axí ho havien dit al receptor de Paterna, e los dits Mahomat e Azmet Albez

¶ ¹³¹ Ratllat: *mateix*. ¶ ¹³² Al marge esquerre: *Contra*.

¶ ¹³³ Al marge esquerre: *Possició de la part contrària*.

digueren que y eren contents de fer la dita pau. E quant se'n foren tornats lo dit alfaquí e altre moro, los dits Homar Bayriní, Abraham Paturret e Azmet Fucey digueren que havien del·liberat de no fer-ho, car més amaven ésser enemichs llurs. Sobre lo qual capítol requer *ut de in aliis*.

E posades les dites coses, encontinent lo dit en Jacme de Sent Vicent demanà de aquelles còpia e trelat, lo qual per lo dit honorable batle general li fon atorgat e manat donar, e dia per aquell a cascuna de les || dites parts assignat a comparer denant ell e al dit en Jacme de Sent Vicent, el dit nom, a respondre o en altra manera degudament a enantar en lo dit feyt al tercer dia ans de cort partida, offerint-se prest e aparellat reebre e fer reebre al dit en Bernat Garí, en lo dit nom, tots aquells testimonis que produhir e donar volgués sobre la dita addició e coses en aquella contengudes. E manà e assignà al dit en Jacme de Sent Vicent, en lo dit nom, que contínuament sia present per veure jurar los dits testimonis; en altra manera los dits de aquells seran reebuts, sa absència e contumàcia no obstant.

E a poch instant del dit dia,¹³⁴ davant lo dit molt honorable batle general comparegueren lo dit en Bernat Garí, el dit nom, de la una part, e los dits honorable en Pere d'Anglesola e en Jacme de Sent Vicent, *quibus supra nominibus*, de la ||^{17r} part altra. *Et ibidem* presents les dites parts, instant e requirent lo dit en Bernat Garí, el dit nom, lo dit honorable batle general prorogà la dilació a cascuna de les dites parts atorgada a dir, posar e provar tot ço e quant dir, posar e provar vullen \en la present causa/, d'ací a dissapte primervinent per tot dia per totes dilacions e peremptori.¹³⁵

E fon intimat e manat a cascuna de les dites parts que contínuament sia present per veure jurar los testimonis per l'altra part dins la dita dilació produhidors; *alias*, que en contumàcia de la part que no y serà, los juraments de aquells seran reebuts la sua absència e contumàcia no obstant.

Et paulo post predicta, ipsa eadem die iovis intitulata .XXX. mensis marcii anno iamdicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo, los dits Mahomat Paturret, fill, e Alí Paturret, jermà del dit Abraham Paturret¹³⁶ || occís, dessús nomenats, de bon grat e de certa sciència, ratificant e confermant tot ço e quant per lo dit en Jacme de Sent Vicent en lo present feyt és stat dit, posat e al·legat, feyt e enantat en nom d'ells e per ells, feren e cons<ti>tuhiren, creharen e ordenaren procurador seu cert e special e a les coses dejús scrites general, lo dit en Jacme de Sent Vicent, notari, ciutadà de la ciutant (sic) de València, present, e

¶ ¹³⁴ Ratllat: *la dita*.

¶ ¹³⁵ Al marge esquerre: *Dilació peremptòria*.

¶ ¹³⁶ Ratllat: *dessús en*.

lo càrrech de la dita procuració en si acceptant, ço és a saber, a entrev<en>ir e fer part en la present causa e tots e sengles actes fins a sentència diffinitiva e execució de aquella inclusive. E prometeren haver per ferm e agradable tot ço e quant en nom d'ells e per ells per lo dit en Jacme de Sent Vicent, en la dita causa incidents, dependents e emergents de aquella, serà fet e enantat e no u revocara<n> sots obligació de sos béns.

Presentis testimonis foren a les propdites coses lo discret en Johan de Campos, notari, de menys dies e ciutadà de València, e Muça Hacén, moro de la Foya de Bunyol.

||^{18r} *Preterea vero ipsa eadem die iovis intitulata tricesima mensis marcii anno predicto a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LII°.*, davant la presència del dit molt honorable batle general comparegueren los dits en Pere d'Anglesola e en Jacme de Sent Vicent, els dits noms, e part absent posaren davant aquell per scrit ço que's segueix:

Com *supra* la part d'en Abrafim Patorret, occís, sia posada denunciació contra certs delats e denunciats de la mort perpetrada en la persona del dit Abrafim, ha[gués] protestat que en la dita denunciació puxa affegir los noms dels còmlices, [mals]fauctors e perpetradors de la dita mort. Per tal, addent, affegint e millorant en tota aquella millor e pus abta manera que a lur intenció mils puxa ésser adaptat a la denunciació dessús proposada, diu e posa aquella dita denunciació contra Azmet Xazit e Azmet Xorí, moros de Picacent, los quals requer, si atrobats seran, sien presos e de aquells exhigides confessions judicials e feyts interrogatoris *ex officio*. E si no seran trobats, sia enantat e procehit contra aquells per procés de absència e ésser punits e enantat contra aquells si e segons dessús en la dita denunciació es contengut, com axí sia per justícia fahedor.

E posada la dita scriptura, encontinent lo dit molt honorable batle general, stant e perseverant en la provisió dessús per ell a la dita denunciació feta, provehí e manà los dits delats e denunciats nomenats en la dita addició e scriptura ésser presos, si poran ésser haüts, e ésser exhigides de aquells respostes e confessions judicials. E si no poden ésser haüts, ésser procehit contra aquells per procés de absència segons forma de fur.

E tantost fon feta comissió verbal a n Francesch || Fuster, verguer de la Batlia General, que anàs personalment a la casa e habitació on los dits Azmet Xazit e Azmet Xorí en la dita addició nomenats, delats e denunciats qui dessús. E si personalment atobarà aquells, que aquells prenga e, presos e ben guardats, porte davant lo dit molt honorable batle general. E si personalment no'ls trobarà, cite aquells a la dita casa que demà en hora de cort sien e compareguen davant lo dit honorable batle general per respondre e enantar, dret fer e fermar sobre la dita denunciació e capítols de aquella per primera citació, en altra manera, que serà procehit contra aquells segons per justícia serà atrobat fahedor.

*Et paulo post predicta ipsa eadem die iovis,*¹³⁷ lo dit en Francesch Fuster, verguer dessús dit, féu relació que en lo dia present, de manament e provisió del dit molt honorable batle general, instants e requirents los dits en Pere d'Anglesola e en Jacme de Sent ¶^{19r} Vicent, els dits noms, era anat personalment a la casa e hostel de la dona na Bevinguda, muller d'en Ferrando Martí, hostaler, situada en lo camí de Quart, en la qual posaven los dits Azmet Xazit e Azmet Zorí e solien star e habitar, per pendre aquells si personalment los hagués atrobats. E com aquells no haja atrobats, ans en la dita casa e hostel li és stat respost que no y eren, per tal ha citats aquells a la dita casa que per a demà en hora de cort sien, vinguen e compareguen personalment davant lo dit honorable batle general e cort sua per respondre e enantar, dret fer e fermar sobre una denunciació, clam e acusació e capítols de aquella denant lo dit honorable¹³⁸ batle general e cort sua contra aquell<s> per los dits honorables¹³⁹ en Pere d'Anglesola, procurador fiscal qui dessús, e posada per los crims e delictes en la dita denunciació contenguts e expecificats per primeres citacions.

*Insuper*¹⁴⁰ *vero die veneris intitulata .XXXI. et ultima ¶ mensis marci anno iamdicto a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo*, davant la presència del dit molt honorable batle general comparegueren los dits en Pere d'Anglesola e en Jacme de Sent Vicent, en los dits noms, e digueren de paraula que com los dits Azmet Xazit e Azmet Xorí, delats e denunciats qui dessús, sien stats citats per al present dia de huy en hora de cort per primera citació per respondre e enantar dret, fer e fermar sobre la dita denunciació e capítols de aquella, e los dits delats e denunciats no hajen curat compàrer, per tal, cort levant, acurasen-los la primera contumàcia.

E lo dit honorable batle general, reebuda la dita acusació de contumàcia en tant com de fur e rahó era reebedora e no en pus, provehí e manà los dits delats e denunciats ésser citats per a demà en hora de cort *ad id quod supra* per segona citació.

*Subsequenter*¹⁴¹ *vero dicta eadem die veneris intitulata .XXXI. et ultima mensis marci anno iamdicto a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LII°.*, Francesch Fuster, verguer de la dita Batlia General *retulit* ell, en lo present dia de¹⁴² huy, de manament e provisió del dit honorable batle general, instants e requirents los dits en Pere d'Anglesola e en Jacme de Sent Vicent, en los dits noms, ésser anat a la casa e habitació de la dita na Bevinguda, en la qual posaven los dits Azmet Xazit e Az-

¶¹³⁷ Al marge esquerre: *Relacio .I^a. citacionis.*

¶¹³⁸ Ratllat: *justícia.* ¶¹³⁹ Ratllat: *batlle general.*

¶¹⁴⁰ Al marge esquerre: *.I^a. contumàcia.*

¶¹⁴¹ Al marge esquerre: *Relacio .II^a. citacionis.* ¶¹⁴² Repetit: *de.*

met Xorí, delats e denunciats qui dessús, per pendre aquells si personalment los hagués trobats, e com personalment no'ls haja trobats, que havia citats aquells a la dita casa e hostal per a demà en hora de cort per segona citació per respondre e enantar, dret fer e fermar sobre la dita denunciació e capítols de aquell crims e delictes en aquella contengudes.

*Ceterum*¹⁴³ *vero die sabbati intititata prima mensis aprilis anno iamdicto a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o. quinquagesimo secundo*, davant la presència del dit molt honorable batle general, comparegueren los <dits> en Pere d'Anglesola e en Jacme de Sent Vicent, en los dits noms, e digueren de paraula que com los dits Azmet Xazit e Azmet Xorí, delats e denunciats qui dessús, sien stats citats per als (sic) present dia de huy en hora de cort per segona citació per respondre e enantar, dret fer e fermar sobre la dita denunciació e capítols de aquella, crims e delictes en aquella contenguts, e aquells dits delats e denunciats no hajen curat compàrer, per tal cort llevant acusaren-los la .II^a. contumàcia.

E lo dit molt honorable batle general, reebuda la dita acusació de segona contumàcia en tant sens pus com de fur e rahó era reebedora e no en pus, provehí e manà los dits delats e denunciats ésser citats per al primer dia no feriat après les festes de Pasqua primervinent, *ad id quod supra* per terça citació.

¶^{21r} *Deinde*¹⁴⁴ *vero dicta eadem die sabbati intititata prima mensis aprilis anno iamdicto a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. quinquagesimo secundo*, Francesch Fuster, verguer del dit molt honorable batle general *retulit* ell en lo dia present, de manament e provisió del dit molt honorable batle general, instants e requirents los dits en Pere d'Anglesola e en Jacme de Sent Vicent, en los dits noms, ésser anat personalment a la casa e hostal de la dita na Beveguda, en la qual solien posar, star e habitar los dits Azmet Xazit e Azmet Xorí, delats e denunciats qui dessús, per pendre aquells si personalment los hagués atrobats. E com personalment no'ls haja atrobats, que havia citats aquells a la dita casa e hostal per el primer dia no feriat après les fèries de Pasqua ¶ de Resurrecció primervinent, en hora de cort, per terça citació per respondre e enantar, dret fer e fermar sobre la dita denunciació e capítols de aquella, crims e delictes en aquella contenguts.

E feta la dita relació, *paulo post predicta eadem die sabbati intititata prima mensis aprilis dicti anni*, davant lo dit molt honorable batle general comparegueren los dits en Pere d'Anglesola e en Jacme de Sent Vicent, en los dits noms, e feren fe dels actes de la scripció de la dita mort, los quals són los següents:

¶¹⁴³ Al marge esquerre: .II^a. contumàcia.

¶¹⁴⁴ Al marge esquerre: Relació .III^a. citació.

||^{22r} *Die iovis, .XXIII. marcii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC°.LII°.*¹⁴⁵

Fon atrobat per en Berenguer Bataller e en Francesc Ma[n]yes, verguers de la Batlia General, mort davant la carneria de la moreria de la ciutat de València, hun moro de edat de cinquanta anys poch més o menys, appellat Abraham Paturret, moro de la vila de Paterna, naffrat de hun colp o naffra davall lo genoll, en la cama esquerra. Fon interrogat Homar Bayriní, alamí de Paterna, parent e cunyat del dit occís, qui havia naffrat e mort lo dit Abraham e dix que Azmet Albez e Mahomat Albez, jermans, de la moreria de València *olim* vehins de Paterna, e altres. Interrogat si's clamava de aquells e dix que hoc, requirent aquells ésser presos e ésser procehit contra aquells com a matadós.

E tantost, fon atorgada per los dits verguers lixència (sic) als parents del dit occís de soterrar aquell sens incorriment de pena alguna.

|| *Denique vero die sabbati intitulata prima aprilis anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo*, davant lo molt honorable batle general comparech lo dit en Bernat Garí, el dit nom, e posà per scrit, absent la part altra, lo que segueix:

Com¹⁴⁶ lo temps a produhir testimonis en e sobre les deffenses per part de Azmet Albez, detengut a presó, posades, sia molt breu e no és possible a aquesta part provar aquelles per la brevitat de temps, e poch valria dar defenses si no era dat temps competent a provar aquelles, màxime com lo dit Azmet vulla ||^{23r} e entena produhir testimonis Ubequer, broquerer, qui està en Gandia, e Çuleymén Albaçó, de Algezira, e Fucey de Riba-roja e altres moros e christians. Per tal *et alias* lo dit en Bernat Garí, *dicto nomine*, requer que per vós, dit molt honorable batle general, sia porrogada la dilació atorgada e donada altra competent *ut salum* sia salvat temps a produhir los dessús nomenats, com aquells sien tornats a la present ciutat e a notícia de aquesta part pervendrà, offerint-se prestar jurament que no·u demana per malícia sinó per conservació de dret del dit principal seu, vostre benigne offici implorant.

|| I. E addén a les dites deffenses, lo dit en Bernat Garí *dicto nomine*, diu e posa e si negat serà provar entén *non astringens se, etc.*, que aquell qui donà lo colp e naffrà Abrafim Patorret, de la qual naffra aquell en lo dia mateix morí, era vist ab hun gonell blanch. E axí és ver.

II. Ítem, diu e posa que en lo dia e hora de la dita brega, quant lo dit Abrafim fon naffrat, lo dit Azmet Albez, detengut a presó, era vestit en la dita bregua ab hun gonell blau e no era vestit de gonell blanch. E axí és ver e fama.

¶¹⁴⁵ Al marge inferior: *.XII^a. aprilis. Lo[s] dit[s]*
en Pere d'Anglesola e Jacme de Sent Vicent acusaren

en *.III^a. contumàcia. Fiat preconium.* ¶¹⁴⁶ Al marge esquerre: *<Scriptura> posada de la part contrària.*

III. Ítem, diu e posa *ut supra* que en la dita¹⁴⁷ ¶^{24r} hora que·ls dits Abrafim Patorret e Homar Bayriní e Azmet Fucey, venints del Mercat e anant a la carnereria, on mogueren la bregua ab los dits Albeços, foren en la Bosseria, hun moro los dix que·ls dits Albeços, enemichs llurs, eren a la dita carnereria, lo dit Homar Bayriní arranquà lo broquer menaçant e ab lo broquer arranquat anà ab sos companys de la Bosseria fins a la dita carnereria. E axí és ver.

IV. Ítem, diu e posa que·l dit Homar Bayriní ha dit e confessat davant vós, dit molt honorable batle general, que ell era anat de la dita Bosse-ria fins a la dita carnereria de la moreria, on mogué la dita bregua, totstemps ab lo broquer arrancat. E axí és ver.

V. *Iterum*, lo dit en Bernat Garí *dicto nomine*, requer e demana ésser-li dada altra dilació competent a produhir tots los testimonis que produhir volrà en e sobre totes les dites coses e deffenses, vostre benigne offici implorant.

E posada la damunt dita scriptura, encontinent lo dit honorable batle general remés la provisió sobre aquella fahedora al honorable micer Francesch Maschó, assessor seu ordinari.

E a poch instant del dit dia mateix, lo dit honorable batle general, de consell del dit honorable micer Francesch Maschó, provehí que, atnent la distància del loch al·legada, lo dit honorable batle general assignà cinch dies per segona dilació.¹⁴⁸

¶^{25r} *Ulterius vero die sabati intitulata .XV^a. aprilis anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. quinquagesimo secundo*, denant lo dit honorable batle general comparech lo dit en Jacme de Sent Vicent, en lo dit nom de procurador dels dits denunciadors, en absència de la part altra, posà per scrit ço que·s segueix:

Com la dilació peremptòria donada produhir testimonis en lo present feyt sia passat e sia necessari per beure la veritat del feyt los testimonis produhits fins que·n sien publicats, per tal *et alias* Jacme de Sent Vicent, notari, procurador de los dits denunciadors, requer aquells ésser publicats e continuats en lo present procés *salvo iure etc.*, com axí sia per justícia fahedor lexant la present part a coneguda.

E posades les dites coses, encontinent lo dit honorable batle general dix que remetia aquelles a provisió del dit honorable micer Francesch Marchó, assessor dessús dit.

Denique vero die lune intitulata .XVII^a. aprilis anno predicto a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LII., davant lo molt honorable batle general comparech lo damunt dit en Jacme ¶ de Sent Vicent, el dit nom, e levant cort dix que com lo dit en Bernat Garí, el dit nom, fos stat citat per primera citació per als presents dia e hora per repetir la dessús dita scriptura e al·legar contra aquella tot ço e quant a dir

¶¹⁴⁷ Repetit: *en la dita*.

¶¹⁴⁸ Al marge esquerre: *Assignació de .V. dies*.

e al·legar volgués, e no hagués curat compàrer, per tal, cort levant, dix que li¹⁴⁹ acusava la contumàcia.

E lo dit nonorable batle general dix que reebia la dita acusació de contumàcia si e en tant com per fur reebre la podia e devia e no en pus.

||^{26r} *In quam vero die martis intitulata .XVIII^a. aprilis anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo*, davant la presència del molt honorable batle general comparech lo dit en Jacme de Sent Vicent, *nomine quo supra*, dient que com la part altra sia stada citada per als presents dia e hora *ad id quod supra*, e no fos curada compàrer, per tal, cort partent, dix que li acusava la \segona/ contumàcia.

E lo dit honorable batle general dix que rebia la dita acusació de contumàcia si e en tant com per justícia reebre-la podia e devia e no en pus, provehint ésser citat per tercera citació.

Rursus vero die mercurii intitulata .XVIII. aprilis || anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o. quinquagesimo secundo, davant lo dit honorable batle general comparech lo dit en Jacme de Sent Vicent, *dicto nomine*, dient de paraula que com lo damunt dit en Bernat Garí, el dit nom, fos stat citat per als presents dia e hora *ad id quod supra*, e no fos curat compàrer, per tal, cort levant, dix que li acusava la contumàcia.

E lo dit honorable batle general dix que reebia la dita acusació de contumàcia si e en tant com per justícia reebre-la podia e devia, e no en pus.

Post predicta, vero dicto die mercurii intitulata .XVIII. mensis aprilis anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quin-||^{27r}-quagesimo secundo, en Francesch Fuster, verguer de la dita Batlia General, dix e relació féu que ell, de manament del damunt dit honorable batle general e instant lo dit en Jacme de Sent Vicent, *dicto nomine*, havia citat lo damunt dit en Bernat Garí, el dit nom, ço és, lo dissapte propassat per al diluns, e lo diliuns per al dimarts e lo dimarts per al dimecres, per primera, segona e tercera citacions per repetir la scriptura per part del dit en Jacme de Sent Vicent, al dit nom, posada e per dir e al·legar contra aquella tots ço e quant dir e al·legar volgués. Lo qual, atrobat personal-||-ment, tot[e]s les dessús dites citacions dix que li havia respost que faria lo que degué.

Deinde vero die veneris intitulata .XXI^a. aprilis anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo secundo, davant la presència del molt honorable batle general comparech lo dit en Bernat Garí, el dit nom, qui, absent la part altra, posà per scrit lo que seguex:

¶ ¹⁴⁹ Repetit: *li*.

La¹⁵⁰ publicació dels testimonis requests per part dels denunciadors, aquella no proceheix ne ha loch de justícia diu-ho per tal lo dit en Bernat Garí, en lo dit nom, ¶^{28r} com ell haga posat davant vós, molt honorable batle general, lo primer dia de abril en lo dit any .M.CCCC.LII. una scriptura continent en effecte que ell volia donar hun testimoni, ço és, hun moro de la vila de Gandia e altre de la vila de Algezira e altre de la vila de Riba-roja, la qual dita scriptura per vós, dit honorable batle general, fon remessa la provisió de aquella al honorable vostre asesor, e lo dit honorable vostre asesor tro a huy no la ha provehida. E axí matex, com per part dels demandats han tengut a noves lo denunciat *si actam* par ésser aquells, e per les dites rahons no han pogut fer provehir la dita scriptura. Per tal *et alias* requer a vós, dit honorable batle general, que ¶ no sien publicats los dits testimonis ans li façats provehir la dita sc[ri]ptura,¹⁵¹ donant-li una dil·lació en donar e fer reebre los dits testimonis, los quals són fora lo terme, e altres dins la ciutat \com/ axí proceheixcha de justícia, lexant lo present punt a justa coneguda.

E posada la dita scriptura, encontinent lo dit honorable batle general remés la provisió sobre aquella fahedora al seu honorable assessor ordinari.

*Insuper*¹⁵² *vero die martis intitulata .VIII^a. madii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o. quinquagesimo secundo, hora vesperorum vel inde circa post meridi[e]m,* lo scrivà de la cort se proferí prest e aparellat liurar los processos de la present causa a cascuna de les parts, bons e continuats.

108.

1452, maig, 9. València.

Cessió de deute per un préstec de Joan Garcia, paraire de València, en favor de Narcís Granyana, escrivà de València. El deute és del mestre Abdal·là Algazí, metge, habitant de la moreria de València, i les seues dues dones, com a tutors i curadors dels hereus d'Azmet de Çalé, de la moreria de València, per la venda d'unes palmelles per valor de 86 lliures i 11 sous.

ARV, *Protocols*, núm. 436, notari Joan de Campos menor.

Die martis, intitulata .VIII^a. me<n>sis madii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LII°.

Johannes Garcia, parator pannorum civitatis Valencie, scienter et gratis in solutum illarum triginta sex librarum, .XI. solidorum monete regalium Valencie quas et quos venerabilis Narsisius Granyana, scriptor dicte civitatis, eidem Johanni Garcie graciosse mutuavit, dedit, cedit et transportavit in dictum Narcisium Granyana, scriptorem, presentem acceptantem, et suos, totum et quodcumque

¶¹⁵⁰ Al marge esquerre: *Posada de la part altra.*

¶¹⁵¹ Repetida: *sc[ri]ptura.* ¶¹⁵² Al marge esquerre: *Contumàcia.*

ius omnesque voces, vices, rationes et acciones reales et personales etc., quos et quas habet seu habere possit versus seu contra magistrum Abdalla, medicum, et Axam, eius uxorem, suo nomine proprio et ut tutricem et curatricem filiorum et heredum omnium bonorum et iurium que quondam fuerunt Jucef Alboroquí quondam, primi viri sui, et Mariem, aliam uxorem dicti magistri Abdalla, et Yaye, filium magistri Abdalla et dicte Mariem, et Azmet d'Ondara alias Çale, serracenos et habitatores mor<er>ie predicte civitatis, in illis triginta sex libris, .XI^m. solidis dicte monete restantibus ex illis octuaginta sex libris, .XI. solidis predicte monete, precio quarum predicti serraceni emerunt a dicto Johanne Garcia certas pecias sive *palmellas* pan-||-norum, prout hec et alia in execucione inhiata in curia baiulie generalis sub kalendario de vicesima quinta ianuarii anno proxime preterito continentur, quidem instanciam dicte execucionis et ius eiusdem prosequendi in eundem Narsisium Granyana et suos, ibidem cedit et penitus transportavit una cum presenti. De quibus titulo et ex causa presentis etc. Et quibus etc. Instituens etc. Ad dandum etc. Prout melius etc. Promittens predicta omnia et singula etc. Et voluit teneri de eviccione etc. Pro quibus obligavit omnia bona etc.

Actum Valencie etc.

Testes Johannes Sagrista, scriptor, et Jacobus Marti, virgarius baiulie generalis, Valencie degentes.

109.

1452, maig, 11. València.

Abraham Xeyt, tintorer de la moreria de València, reconeix que té, en comanda de Johan Gorgera, flequer d'aquesta ciutat, un esclau anomenat Mahomat de Tunis.

ARV, *Protocols*, núm. 436, notari Joan de Campos menor.

Die iovis intitulata .XI^a. me<n>sis madii anno predicto a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LII°.

Abraham Xayt, sarracenus, \tintorerius/ morerie Valencie, scienter et gratis confessus fuit tenere in comanda sive custodia a Johanne Gorgera, flaquerio, cive dicte civitatis, presente et acceptante, quendam empticum dicti Johannis vocatum Mahomat de Tuniç, etatis quadraginta annorum parum plus vel minus, quam quidem comandam || dictus Abrafim in se suscepit cum hiis pactis et condicionibus sequentibus, videlicet quod ipse non vult teneri nisi solummodo de *fuyta* tantum et non de morte naturali qualiter cum sic sine veniat. Ita quod, si dictus Mahomat fugiet et se absentaverit, taliter quod dictus Johannes Gorgera eum habere non poterit eo, in casu dictus Abrafim promissit solvere pro *fuyta* dicti servi quinquaginta libras, pro qua quidem quantitate dictus Johannes Gorgera emit dictum servum. Etiamque fuit conventum et in pactum deductum quod si dictus

servus contra disposicionem fori acaptare per regnum Valencie presumserit, ob quam rem servus domini regis efficiatur, quod isto in casu precium eiusdem servi desuper expressatum dividatur inter dictum Johannem Gorgera et Abrafim equis porcionibus, videlicet, quod dictus Abrafim non teneatur nec teneri voluit nisi in viginti libris dicte monete, quas quidem viginti libras ipso adveniente casu, dictus Abrafim eidem Johanni solvere promissit, alie vero viginti quinque libre sint et veniant ad onus dicti Johannis Gorgera. Promisit etc. Obligavit etc.

Actum Valencie.

Testes Johannes Deulofeu et Franciscus Fuster, carcellerius carceris mo-
<re>rie Valencie.

110.

1452, setembre, 11. València.

Ali Artani i la seua dona Nugeim, veïns de la moreria de València, reconeixen que deuen a Jaume Topí, paraire de la ciutat, 128 lliures i 5 sous com a resta d'un deute major (161 lliures i 15 sous) per 15 panys de llana, comprats per aquests.

ARV, *Protocols*, núm. 805, notari Martí Doto.

Iamdictis die et anno.

Ali Artani, serracenus morerie civitatis Valencie, et Nugem, eius uxor, scienter et gratis, ambo insimul et uterque nostrum in solidum confitemur et in veritate recognoscimus nos debere vobis Jacobo Topi, panniparatori, civi eiusdem civitatis, presenti, recipienti, et vestris, centum viginti octo libras, quinque solidos regalium Valencie restantes per nos vobis ad solvendum ex illis centum sexaginta una libris, quindecim solidis dicte monete precio quarum a vobis emimus, habuimus et recepimus quindecim pannos lane, videlicet decem *palmelles* .XVIII. ad forum decem librarum, .IIII. solidorum, .VI. denariorum pro pecia, duas palmellas .XXImes. precio triginta unius librarum, tres vervinos precio .XXVIII. librarum, .X. solidorum deducta sisa et taris. Et quia etc. Quas dictas centum viginti octo libras, quinque solidos dicte monete promittimus solvere vobis aut cui volueritis loco vestri, omnibus dilacionibus postpositis, hinc ad quatuor menses primo venturos, quod nisi fecerimus volumus incidi penam quindecim librarum regalium Valencie vobis dandarum pro pena etc. Preterea iuramus ad Dominum et Alquiblam Mafometi versus meridiem, non litigare nec guidaticum allegare etc., quod nisi fecerimus volumus incidi penam aliarum quindecim librarum dicte monete vobis dandarum pro pena et interesse etc. Rato pacto manente etc. Renunciantes etc. Et etiam pacto speciali renunciamus omni appellacioni iuste et frivole etc., ac omni recursui etc. Verum si pro predictis a nobis habendis misiones aliquas feceritis, eas promittimus solvere etc., super quibus credatur solo vestro iuramento etc. Obligando etc. Renunciantes etc. Et dicta Nugem iuravit et renunciavit etc.

Actum Valencie.

Fiat apoca de dictis pannis habitis a dicto Jacobo Topi etc.

Testes sunt Petrus de Vallterra alias Dolcet, cursor, civis Valencie, et Ali Alfaqui, serracenus morerie dicte civitatis.

111.

1452, octubre, 20. València.

Cristòfol de Montblanc, notari de València, relloga per dos anys una alqueria al camí de Quart, davant del portal de Quart, a Çaat Çale, a Auria, la seua dona, a Alí Ardef i a Hayol, la seua esposa, de la moreria de València. L'alqueria estava llogada a Lluís Ferrer, fuster de València. El preu és de 24 lliures i 7 sous.¹⁵³

ARV, *Protocols*, núm. 805, notari Martí Doto.

Die veneris, .XX^a. octobris dicti anni .Mⁱ.CCCCLIIⁱ.

Christoforus de Monblanch, notarius, civis Valencie, scienter et gratis loco et ad logerium trado vobis Çahat Çale et Aurie, eius uxori, ac Ali Ardef et Hayol, eius uxori, serracenis morerie civitatis Valencie, presentibus, recipientibus et vestris, quandam alqueream quam ego teneo locatam a Ludovico Ferrer, fusterio, sitam et positam in camino de Quart, coram ianuale dicte civitatis, cum terris in eadem contentis, de festo San<c>ti Johannis¹⁵⁴ proxime preterito in duobus annis sequentibus. Hunc logerium vobis facio precio viginti quatuor || librarum, septem solidorum regalium Valencie solvendarum medietatem in festo Omnium Sanctorum et aliam medietatem in festo San<c>ti Johannis mensis junii, incipiendo primam facere solucionem in festo Omnium Sanctorum primo venturum. Promitens etc. Et teneor de eviccionem etc. Obligando etc. Ad hec autem ego nos (sic) dicti Çahat Çale, Auria, eius uxor, Ali Ardef et Hayol, eius uxor, acceptantes dictum logerium a vobis, dicto Christoforo de Monblanch, ad dictum tempus precio supradicto, promitentes omnes insimul et quilibet nostrum in solidum solvere dictum logerium in dictis terminis, quod nisi fecerimus incidi volumus penam quinquaginta solidorum vobis dandorum pro pena etc. Preterea iuramus ad dominum Deum et Alquiblam Mafometi etc., non littigare vobiscum nec rationes proponere etc., nec inpetrare etc., sub pena centum solidorum vobis dandorum pro pena etc. Fiat execucione et fori submissione etc. Renunciantes etc. Verum si pro predictis misiones aliquas feceritis etc., super quibus credatur etc. Obligando etc. Renunciantes etc. Et dicte mulieres iurarunt et renunciarunt etc.

Testes Johannes de Mora, civis Valencie, et Abdalla Folux, serracenus morerie Valencie.

¶ ¹⁵³ En total, 487 sous, a pagar en dues vegades per meitats.

¶ ¹⁵⁴ Ratllat: *primi venturi*.

1453, octubre, 2. València.

Mahomat Ripoll, mercader de la moreria de València, nomena com a procurador Manuel Dalmau, mercader de Barcelona, per ell i el seu germà Galip Ripoll, per a recuperar deutes del mercader barcelonés Antoni Gual.

APPV, *Protocols*, núm. 25.973, notari Pere Castellar.

Die martis, .II^a. mensis octobris dicti anni.

Sit omnibus notum quod ego Mahomat Ripoll, || sarracenus morerie civitatis Valencie, gratis et scienter, nomine meo proprio constituo et, ut procurator de Galip Ripol, serraceni mercatoris, fratris mei, ut de dicta procuracione constat publico procuracionis instrumento acto Valencie in posse discreti Vincencii Çaera, notarii Valencie, sub kalendario de secunda die mensis septembris anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. tricesimo nono, ut in ipso lacius continetur, substituo procuratorem meum et dicti fratris mei certum et specialem et ad infrascripta generalem ut in rem vestram propriam vos venerabilem Manuelem Dalmau, mercatorem, civem civitatis Barchinone, absentem ut presentem, videlicet ad petendum, habendum, exhigendum, recipiendum et recuperandum loco et nomine dicti Galip Ripoll, fratris mei, \et meo ipso/, ab Anthonio Gual, mercatore, cive dicte civitatis Barchinone, omnia et singula debita, mercancias quascumque et alia quevis iura sive peccunie quantitates et bona per ipsum Anthonium Gual dicto Galip Ripoll, fratri meo, debita et seu in posse suo existencia et dicto fratri meo pertinencia et expectancia quoquomodo titulo, causa vel etiam racione, et cum ipso Anthonio Gual de et super predictis et eorum quolibet componendum, pasciscendum et transhigendum et in arbitrum vel arbitros arbitratores et amicabile compositores cum vel sine pena compromittendum de et cum omnibus illis clausulis, renunciacionibus, obligacionibus, cautelis \atque penis/ de predicta necessariis seu quomodolibet opportunis compotum et compota ab ipso Anthonio Gual ac raciones petendum et audiendum ipsaque compota in raciones laudandum, aprobandum vel impugnandum et reliqua racionum petendum, habendum et exhigendum apocham vel apochas, fines, absoluciones et diffiniciones, remisiones et relexaciones, tam speciales quam generales, ac etiam cessiones quascumque et quocumque titulo sive causa nomine dicti Galip Ripol, fratris mei, dicto Anthonio Gual faciendum et firmandum. Item, merquandum et negociandum nomine meo proprio et pro me res et merces quascumque || et eas portandum et transmittendum tam per mare et aquam dulcem quam per terram, quarumcumque mundi partium cum quibusvis vassellis sive *fustes*, semel et pluries, prout vobis videbitur et placuerit ac fuerit benevisum, eam vel eas et etiam quecumque alia bona mea, mercancias sive res \et raupas/ loco et nomine meo ac pro me assecurandum et assecurari faciendum, semel et pluries, prout vobis placuerit

et fuerit benevisum, illo precio vel precii quo vel quibus cum assecuratore vel assecuratoribus melius convenire poteritis. Item, utendum loco et nomine meo et dicti Galip Ripol, fratris mei, franquitatibus et immunitatibus mihi et seu dicto fratri meo, ut vassalis domini regis Aragonie in civitate Valencie comorantibus et \seu alia/ in quibuscumque mundi partibus concessis et concedendis. Et scusandum res, raupas et mercancias meas et seu dicti fratris mei quascumque ab omnibus lezda, peytis, pedaticis, portaticis, pontaticis et mensuraticis, marchis et represaliis ac aliis exaccionibus novis et veteribus quibuscumque. Et cartam seu cartas meas et seu dicti fratris mei franquitatis seu quecumque guidaticia in [nostri] et vel aliorum vicinorum, civium sive habitatorum dicte civitatis Valencie \ac vassallorum domini Aragonum regis/ favore concessas sive concessa hostendum. Et iurandum in animas nostras et seu utriusque nostrum quod omnes res, raupas et merces que et quas vos dicetis et afirmabitis fore nostras et seu alterius nostrum, sunt vel erunt nostre et seu alterius nostrum. Et super predictis omnibus et singulis et quolibet predictorum protestandum et requirendum et de potestatibus et requisitis instrumentum vel instrumenta publicum vel publica fieri faciendum, requirendum et habendum. Et pro predictis omnibus et singulis et eorum quolibet ac occasione ipsorum et etiam aliter loco et nomine meo, nominibus predictis et utroque ipsorum in solidum, coram quibuscumque curiis, iudicibus, officialibus et personis ecclesiasticis et secularibus comparendum, causas ducendum et tractandum, querelas primas et secundas sive etiam retroclama faciendum et exponendum iuraque super bonis meis, nominibus quibus supra et utroque ipsorum in solidum firmandum, eaque pro inde obligandum, agendum quoque deffendum, excipiendum, proponendum et replicandum, libellum et petitiones dandum et offerendum, lites etiam contestandum de calumpnia et aliter in animam meam et seu dicti fratris mei iurandum et ex adverso iurari, petendum testes, instrumenta et omnia alia probacionum genera producendum, crimina et defectus et alia opponendum, disputandum, allegandum, renunciandum et concludendum in causa et omnia que in lite fieri requirantur faciendum, sentencias quascumque audiendum et ab ipsis et a quolibet etiam alio gravamine vel processu, si vobis videbitur, appellandum, apostolos petendum, recipiendum et presentandum, appellaciones prosequendum, finiendum, protestandum, requirendum et movendum, || respondendum, replicandum et triplicandum ac ultra. Et inde fieri faciendum et habendum publicum et seu publica instrumentum vel instrumenta, emparas sive sequestraciones ac oposiciones faciendum seu fieri faciendum. Et, si vobis videbitur, absolvi consentiendum, procuratorem vel procuratores ad predicta omnia et singula vel parte aliqua earundem, loco et nomine meo tamen ac pro me, ut vobis videbitur, \et/ substituendum et distituendum quando et quociens volueritis. Et demum ac generaliter loco et nomine meo quibus supra nominibus et utroque ipsorum in solidum omnia alia faciendum et libere exercendum in et super predictis et circa predicta que qualitas facti exhigat et requirat et que ego, nominibus

predictis et utroque ipsorum in solidum, facere possem personaliter constitutus. Et volens eos et substituendos a vobis relevare ab omni honore satisfaciendi fideiubendo in hiis pro vobis et eis promitto, \nominibus quibus supra et utroque ipsorum in solidum/ vobis et ipsis necnon notario infrascripto tanquam publice persone hec a me pro vobis et omnibus illis quorum interest, intererit aut interesse possit vel poterit quomodolibet in futurum legitime stipulanti et recipienti iudicio sisti et iudicatum solvi cum suis clausulis universis. Et me semper habere, nominibus quibus supra et utroque ipsorum in solidum, ratum, gratum, validum atque firmum quicquid per vos et substituendos a vobis in predictis et circa ea procuratum et actum fuerit sive gestum et nullo tempore revocare sub bonorum et iurium meorum, nominibus quibus supra et utroque ipsorum in solidum, omnium obligatione.

Actum est hoc Valencie, secunda die mensis octobris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LIII.

Sig+num mei, Mahomat Ripol, predicti, qui hec, \nominibus predictis/, laudo, concedo et firmo.

Testes huius rey sunt venerabilis Nicholaus Valldaura, mercator, Petrus Dolcet, mediator, Valencie cives, et Ali Arraiç, sarracenus, mercator, vicinus morerie dicte civitatis.

113.

1454, gener, 14. València.

Pere Miró, carnisser de Quart; Fucey Mardanix, carnicer de Bunyol; Abdal-là Abiale, carnisser, i Mahomat Alongo àlies Rabossa, ferrer, de la moreria de València, venen vuit-centes pells de cabra a Jaume de Blanes, mercader de València.

ARV, *Protocols*, núm. 807, notari Martí Doto.

Supradictis die et anno.

Petrus Miro, carnifex, vicinus loci de Quart, Fucey Mardanix, carnifex, vicinus loci de Buyol, Abdalla Abiale, carnifex, et Mafomat Alonguo, ferrerius, serraceni vicini morerie civitatis Valencie, scienter et gratis, omnes insimul et quilibet nostrum in solidum, cum presenti publico instrumento vendimus et titulo vendicionis trado (sic) vobis Jacobo de Blanes, mercatori, civi dicte civitatis, presenti, recipienti, et vestris, octingentas pelles hircorum [de fermo et simplices erunt], bonas et receptibiles de carneris Foye de Buyol, de Lonbay et de Alfarp, \nhinc per totum presentem annum computandum a presenti die ianuarii/. Hanc vendicionem vobis facimus precio, videlicet, triginta trium solidorum. sex denariorum pro dotzena \et duas *de adop* per centum/, quas promittimus dare et tradere hic, Valencie, per totum presentem annum, videlicet, occidendo et vobis tradendo. Et promittimus ac iuramus intus presentem annum non vendere alicui de dictis pellis sub pena decem librarum vobis dandarum etc. Preterea, iuramus

non littigare etc., nec rationes aliquas proponere etc., sub pena decem librarum dicte monete vobis dandarum et solvendarum pro pena etc. Fiat executio et fori submisio etc. Renunciantes etc. Verum si pro predictis etc., super quibus credatur solo vestro sacramento etc. Obligando etc. Renunciantes etc. Denique confitemur nos a vobis habuisse et recepisse pro signo et pacca precii dictarum pellium viginti duas libras, decem solidos regalium Valencie, quos in presencia notarii et testium infrascriptorum a vobis habuimus et recepimus. Ad hec autem ego dictus Jacobus de Blanes, acceptans a vobis dictam vendicionem sub modis et preciiis supradictis, quod precium teneat solvere hoc modo, videlicet, de presenti viginti duas libras, decem solidos pro signo et pacca, et restantem quantitatem dando et recipiendo, de quibus .XXII, libris, || decem solidis posim retinere penes me in quacumque tradicionem dictarum pellium medietatem precii quo usque fuerint solute dicte .XXII. libre, .X. solidi, quod si nisi solvere restantem, posim compelli etc. Fiat executio ut supra etc. Obligando etc.

Actum Valencie.

Testes Gabriel Corella, sartor, civis Valencie, et \Johannes Sanç/, agricultor comorans eiusdem, ac Abdalla Vilbeli, seracenus, vicinus loci de Alcacer.

114.

1454, juny, 26. València.

Mahomat Razbayda, mercader de la moreria de València, reconeix deure a Lluís Belluga, canviador, 35 lliures per cinc aljubes morisques de seda, de dona, que li va comprar.

ARV, *Protocols*, núm. 807, notari Martí Doto.

Eisdem die et anno.

Mafomat Azrebayda, seracenus morerie civitatis Valencie, scienter et gratis confiteor et in veritate recognosco me debere vobis honorabili Ludovico Belugua, campsoni, civi Valencie, presenti, recipienti, et vestris, treginta (sic) quinque libras regalium Valencie precio quarum a vobis emi, habui et recepi quinque *aljubes morisques* ciricis *de dona*. Et quia rei veritas etc. Quas promitto solvere vobis aut cui voveritis loco vestri, omnibus dilacionibus postpositis, hinc ad sex menses primo venturos, quod nisi fecero volo incidi penam centum solidorum vobis dandorum pro pena et nomine pene, dapno et interesse etc. Preterea, || iuro ad Dominum et Alquiblan Mahometi etc., non littigare vobiscum nec inpetrare etc., sub pena .L. solidorum. Fiat executio et fori submisi etc. Renuncians etc. Verum si pro predictis a me habendis missiones aliquas feceritis etc., super quibus credatur etc. Obligando etc.

Actum Valencie.

Fiat apoca de dictis *aljubes* etc.

Testes Paulus Serra, cursor, civis Valencie, et Mahomat Acap, serracenus ville de Cocentayna.

1455, gener, 31. València.

Joan Calderer, arrendador dels drets de la batllia de la moreria de València, sotsarrenda els drets de la taverna d'aquesta a Joan Enyego, paraire, i a Caterina, la seua dona.

ARV, Protocols, núm. 436, notari Joan de Campos menor.

Die veneris intititata .XXXI^a. et ultima predictorum mensis et anni.

Johannes Caldererii, civis Valencie, ut arrendator baiulie morerie dicte civitatis, scienter, dicto nomine, in presencia || Azmeti Perturi et Abrafim Xayt, serracenorum, iuratorum sive adelantats dicte morerie, arrendavit Johanni Enyego, paratori pannorum dicte civitatis, et Caterine, uxori sue, presentibus, acceptantibus, et suis, tavernam dicte morerie modo et forma con<ten>tis in capitulo sequenti:

Ítem, que algun moro no gos ni presumeixqua, de nit ne de dia, veure vi en taverna alguna de la dita ciutat, e si ho farà encórrega en pena, ço és, de dia de .X. sous e de nit .XX. sous per cascuna vegada, la qual pena puixa rescatar en aquesta manera si ho elegirà: que per cascun sou reeba hun açot.

Etiámque arrendavit eidem Johanni et dicte uxori sue capitulum de les çabies, quod quidem capitulum continet in effectu:

Que les çabies hajen a menjar e beure en la dita sua taverna sots la dita pena e en la manera en lo precedent capítol contenguda, exceptat Fàtima, çabia vassalla del molt alt senyor \rey/, que no·y sia compressa.

Quod quidem arrendamentum fecit ad tempus huius anni qui incipit currere prima die ianuarii proxime lapsi et finiet ultima die mensis decembris proxime venturi, pro precio sive mercede .VIII^m, librarum monete regalium Valencie solvendarum in terciis et solutionibus in arrendamento per dictum Johannem Calderii facto de dicta baiulia, sub pena .X. solidorum pro qualibet solutione, rato pacto etc. Promittentes etc. Obligavit etc. Cum hoc pacto, quod in predicto arre<n>damento non comprehendatur mater dicti Johannis Calderer, itaquod in sua domo possint bibere omnes serraceni qui bibere velint sine incursu dictarum penarum etc. Ad hec autem dicti Johannes Enyego et Caterina, uxor eius, acceptantes predictum arre<n>damentum cum omnibus pactis, condicionibus etc. Promittentes solvere dictas .VIII. libras precio dicti arrendamenti in suis terciis sub pena predicta etc. Fiat executoria per honorabilem baiulum generalem large etc. Obligarunt omnia bona sua etc. Renunciarunt etc., et dicta Caterina iuravit et cerciorata renunciavit etc.

Actum Valencie.

Testes Latzerius Ferrer, parator pannorum, et Lupus Donzell, ferrer, Valencie cives.

|| *Dictis die et anno*

Et dictus Johannes Calderer, nomine quo supra, in pacca, prorata et solutione fiendis dicte aliame morerie Valencie de dicto arrendamento, fecit cessionem et transportacionem de dictis .IX^m. libris dicte aliame morerie Valencie, licet absentibus, presentibus dictis Abrafim

*Xayt et Azmet Perturi, iuratis sive adelantatis dicte morerie, et acceptantibus. Promittens etc. Et voluit teneri de evicione etc. Obligavit etc. Fiat large cum omnibus clausulis assuetis.
Testes predicti et Azmet Murci, broquerer.*

|| *Postea vero die martis intitulata .XIII^a. setembris anno a Nativitate Domini .M^o. CCCC^o.LXVIII°., predictum instrumentum de voluntate partium fuit cancellatum al[...], presentibus testibus Johanne Blay Egualada, [s...des], Guillermo Cancia? olim de Tortos-
sa, [tintorerio], Valencie civibus.¹⁵⁵*

116.

1455, març, 29. Barcelona.

Joan, rei de Navarra i lloctinent general de la Corona d'Aragó per Alfons V, ordena a Berenguer Mercader, batlle general del regne, que protegesca els interessos del fisc reial en el plet que s'ha de produir entre els hereus d'Alí Xupió, difunt. Particularment per la demanda dels conversos Joan i Pere Barceló, cosins germans del finat.

ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 275, ff. 104v-105r.

Johannis et Petri Barcelo, Valencie.

Johannes etc. Magnifico et dilecto consiliario eiusdem domini regis atque nostro Berengario Mercader, militi, baiulo generali regni Valencie, salutem et dileccionem. Causas et questiones quascumque tam civiles quam criminales motas, pendentes et de cetero movendas inter Johannem Barcelo et Petrum Barcelo, coniunctim et seu divisim, ex una, et Çahat Jupio, filium et ut \assertum/ heredem quondam Ali Jupio, serraceni morerie civitatis Valencie, Mahomam (sic) Ripoll, Fatimam, eius uxorem,¹⁵⁶ \Fotoix, uxorem dicti/ Çahat, Nuze matrem dicte Fotoix, Mahomat Raixbayda, Xemçi, eius uxorem, alcadium Bellvis, Fotoix, eius uxorem, Abdallam Çaleme et nonnullos alios serracenos morarie predictae, coniunctim seu divisim, partibus ab altera, ad invicem adversantes tam ratione hereditatis et bonorum que fuerunt dicti quondam Ali Jupio \quam etiam bonorum, iurium et hereditatis Anase, quondam serracene, et bonorum de Nuçe, sororis dicti Ali Jupio/,¹⁵⁷ ac aliis causis et rationibus quibuscumque, vobis, in cuius fide et recto iudicio animus noster penitus requiescit, ad suplicacionem dictorum Johannis et Petri Barcelo, de et cum consilio dilecti nostri Jacobi Garcie, legum doctoris predictae civitatis Valencie, ducimus harum serie comitendas. Mandantes vobis quatenus vocatis ac plene auditis partibus supradictis ac aliis quos vocandos noveritis et audiendos, resumptisque processibus et actis quibusvis inter partes

¶ ¹⁵⁵ Nota afegida posteriorment al peu del full, escrita d'altra mà. ¶ ¹⁵⁶ Ratllat: *alcadium Bellvis*.

¶ ¹⁵⁷ Frase afegida en aquest punt, assenyalada amb una marca, i escrita al peu del full.

predictas factis et accitatis quos a detentoribus eorum vobis ilico tradi iubemus, de causis predictis ac qualibet earum ac ipsarum et cuiuslibet earum meritis, de et cum consilio dicti Jacobi Garcie, quem vobis in consiliarium et assessorem causarum predictarum damus specialiter et assignamus, et non sine eo cognoscatis easque dirimatis et sentencialiter aut alias fine debito terminetis prout de foro et ratione noveritis fieri debere, procedendo in eisdem breviter, summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sola facta veritate attendita, maliciis et diffugiis omnibus procul pulsis. Nos, enim, vobis de et cum consilio predicti Jacobi Garcia et non sine eo in et super predictis omnibus et singulis cum ex eis incidentibus, dependentibus, emergentibus et connexis, vices regias atque nostras comitimus plenarie cum presenti. Preterea regii fisci procuratore ac dictis ^{105r} Johanne et Petro Barcelo et quolibet eorum humiliter supplicantibus et instantibus, dicimus et mandamus vobis de nostra sciencia et expresse pro prima et secunda iussionibus ac pena mille florenorum regio erario aplicanda, quatenus ilico acceptis presentibus, dilacione, excusacione et consultacione cessantibus quibuscumque bona hereditatis seu hereditatum predictarum discussione causarum predictarum durante, tam pro interesse regie curie quam partium predictarum, in malam vocem inponatis, prout ea sub eadem mala voce nos ponimus cum presenti, ne iudicium aliquatenus esse possit delusorium, quin ymo partes predictae suas contra bona predicta tucius prosequi valeant acciones, hocque non mutetis aut facere diferatis, cum sich iusticia suadente deliberateque et consulte duxerimus providendum.

Datum Barchinone, vicesima nona die marcii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo quinquagesimo quinto.

El Rey Juan.

Dominus rex mandavit mihi, Petro de Santes. Visa per Arnaldum Catala, locumtenentem thesaurarii generalis. Probata.

117.

1455, maig, 24. Barcelona.

Joan, rei de Navarra, ordena a Berenguer Mercader, batlle general del regne, que jutge amb el seu assessor ordinari i no amb Jaume Garcia, doctor en lleis, el procés sobre l'herència d'Alí Xupió de manera ràpida i sumària, assegurant-se dels béns implicats per part dels hereus mudèjars i per part de Pere Barceló, convers i cosí germà dels Xupió.

ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 275, f. 148r-v.

Heredum Ali Xupio, quondam serraceni Valencie.

Johannes etc., dilecto consiliario eiusdem domini regis atque nostro Berengario Mercader, militi, baiulo generali regni Valencie, salutem et dileccionem.

Quamquam superioribus diebus in causis et questionibus civilibus et criminibus coram vobis seu in curia vestra motis pendentibus et de cetero movendis inter heredes Hali Jupio, ex una, et Petrum Barcelo, ex altera partibus, ac etiam Mahomat Ripoll et dictum Petrum Barcelo, ad invicem adversantes, ad eiusdem Petri Barcelo supplicationem dederimus et assignaverimus vobis in adiunctum assessorem dilectum nostrum Jacobum Garsiam, legum doctorem civitatis Valencie, ut in provisione nostra inde expedita ad quam nos referimus diffusius continetur, precepto tamen dictum Petrum Barcelo huiusmodi provisionem a nobis obtinuisse nulla suspicionis causa de vobis aut vestro ordinario assessore proheunte, sed potius causa dilatandi seu diferendi exequcionem cuiusdam sentencie per dictum quondam Ali Xupio contram dictum Petrum Barcelo dudum obtente et in rem iudicatam, ut fertur, transacte, que per heredes memoratos dicti quondam Ali Xupio coram vobis contra dictum Petrum Barcelo fieri instatur. His igitur moti consideracionibus, volentes litibus brevem finem imponere, revocata assidentia dicti Jacobi Garcie \ex/ decencia officii et iureddiccionis vestre predictorum et aliis bonis de causis quibus ad hec movemur et absque dicti Jacobi Garcie infamie nota aliquali, dicimus et mandamus vobis quatenus, ad assecurandum personas et bona dictorum serracenorum dictum Petrum Barcelo, qui plures minas intulit, eum ipsum remediis oportuniis fortiter et districte coherceatis nulla fori declinatoria super huiusmodi articulo illi admissa, et nichilominus in his ac ceteris causis predictis ac aliis quibuscumque serracenos predictos quoquomodo tangentibus examini que vestro pertinentibus de et cum consilio vestri ordinarii assessoris et non dicti Jacobi Garcie procedatis et provideatis iusticia mediante, nulla habita racione de provisione nostra ¶^{148v} memorata.

Data Barchinone, vicesima quarta die maii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. quinquagesimo quinto.

El rey Juan.

Domini regis locumtenens mandavit mihi Petro de Santes. Visa per Johannem de Gallach.

118.

1455, setembre, 1. València.

Demanda d'Azmet Hualit, alami d'Alaquàs, habitant de la moreria de València, i la seua dona Fàtima contra Isabel de Vallterra àlies Dolcet, veïna d'aquests al carrer de Quart de València, per unes joies comanades per Fàtima a Isabel durant l'assalt a la moreria de València. Declaracions de testimonis que contenen l'assalt de l'1 de juny de 1455 contra la moreria de València. El plet té lloc davant la cort del governador del regne.

ARV, *Governació*, vol. 2.286 (*Litium*), m. 3, f. 43r (perdut), m. 11, ff. 32r-48v, i m. 12, ff. 1r-2r.

¶^{32r} [...] ¹⁵⁸ aquella com a legítim administrador de aquella, ¹⁵⁹ e o contra qualsevol altra persona per aquella legítimament intrevanint, fa, diu e posa la demanda, capítols e articles de aquella immediate següents:

I. E primerament, diu e posa, e si negat serà provar entén *non stringens se etc.*, que lo primer dia de juny propassat, dia de la Sancta Trinitat, ja en la vesprada, après lo moviment que los fadrins e infants ab penons e creus havien fet en la dita moreria, dubtant-se lo dit proponent ¹⁶⁰ de insult de poble, de continent dix a Fàtima, muller sua, que lo argent dejús mencionat acomanà a la dita na Ysabell, filla de lo dit en Pere de Valtera àlias Dolcet, puxs era cristià e entre christians no calgués dubtar de insult algú. E axí és ver.

II. Ítem, diu e posa *ut supra*, que la dita Fàtima, muller del dit proponent, de continent, sens alguna triga, de manament del dit proponent acomanà a la dita na Ysabell, filla del dit en Pere de Vallterra àlias Dolcet, una gotera ¹⁶¹ d'argent de marca de València, de pes de quatre marchs e mig, e una cuberta d'argent marquat per a la dita gotereta de marcha de València, de pes de dos marchs e mig. E aquell dit argent la dita na Ysabell prengué realment en comanda de mans de la dita muller del dit proponent per ço que, si insult algú *vel tumultus populi* en la dita moreria se seguia, lo dit argent li fos guardat. E axí és ver.

III. Ítem, diu que argent blanch de marcha de València val huy, a comuna stimació, a rahó de cent-e-huyt sous lo march. E axí és ver.

III. Ítem, diu e posa *ut supra* que la dita na Ysabel ha dit e confessat que és stada hoyda dir e confessar que lo dit argent desús specificat li fon acomanat e realment lliurat per la dita muller del dit proponent. E axí és ver.

V. Ítem, diu e posa *ut supra* que après lo rob seguit en la dita moreria, jatsia la dita na Ysabell dixés que lo dit argent ensemps ab altra roba hagués acomanada en una casa del seu vehinat per por o dupte del foch que era en la casa del alca-dí Bellvís, e que la dita nit li haurien furtat lo dit argent ensemps ab altra roba. Emperò, interrogada per lo honorable micer Gabriel de Riusech, doctor en leys, quina era la roba que li havien furtada, dix e fon hoyda que no, sinó huna miga cota sua. E interrogada per en Thomàs Oler, notari, present lo dit honorable micer Gabriel, a qual persona havia ¹⁶² acomanat lo dit argent e dix e fon hoyda dir que no u sabia. E axí és ver e fama.

¶ ¹⁵⁸ Dalt: «*Vide retro, in .III^a. manu Litium a .XXXXIII. cartas*». L'inici del procés no es conserva perquè les primeres mans del registre anual de *Litium* de la *Governació* només indiquen el tipus de causa i les parts contendents, afegint les primeres línies de la demanda que es continua en mans posteriors. Els mateixos escrivans distingeixen el que anomenen «principis» de la resta del registre del procés,

habitualment dispers per diferents i successives mans posterior («salts»). La demanda és presentada pel notari Jaume Jordà, procurador d'Azmet Hualit, marit de Fàtima, com a denunciants d' Isabel de Vallterra àlies *Dolcet*. ¶ ¹⁵⁹ Ací es tracta d'Azmet Hualit, com a representant legal de la seua dona Fàtima. ¶ ¹⁶⁰ Azmet Hualit. ¶ ¹⁶¹ Ratllat: *correga*. ¶ ¹⁶² Ratllat: *acomana*.

VI. Ítem, diu que la dita casa del dit alcadí, on era lo foch, dista de gran tret a la casa del dit en Pere de Valtera àlias Dolcet, e que no era versemblant que per temor del foch de la casa del dit alcadí se tragués roba de la casa del dit en Pere de Valltera àlias Dolcet, com distàs e fos molt luny de aquella.

VII. Ítem, diu que la dita na Ysabell, filla del dit en Pere de Valterra àlias Dolcet, deté lo dit argent e ha facultat de restituhir aquell, e a la dita restitució fahedora és tenguda e obligada. E axí és ver.

VIII. Ítem, diu e posa que la dita na Dolceta ha dit e és stada hoyda dir e confessar que no havia perdut cosa alguna en lo dit insult e per lo cars de la moreria. E axí és ver e fama.

<IX.> Ítem, diu que totes les dites coses en quant en fet estan són veres, e en quant stan en dret proceheixen de justícia.

Per les quals rahons appar manifestament la dita na Ysabell, filla del dit en Pere de Valtera àlias Dolcet, haver pres en comanda e depòsit les dites gotera e cuberta de argent del pes desús designat, e aquella haver confessat la dita comanda e, per consegüent, ésser tenguda a restitució de aquella o de la dita stimació, a rahó de cent-e-vint sous lo march, que pendrien suma de quaranta-dues lliures reals de València lo pes de les dites goteres e cuberta. E axí u requer ésser pronunciat e declarat per vós, molt spectable governador, condepnant la dita na Ysabell en les despeses com axí proceheixqua de justícia, compliment de la qual demana ésser-li fet e administrat ab prom<ti>tut de actuació de dilacions, com la calitat del fet ó exhegesca *vestro nobili officio benigniter implorato*.

A les quals rahons *catenus in facto consistunt* requer ésser respost per la part altra *medio* ^{32v} *iuramento calumpnie et veritatis dicende iuxta forum* abans que còpia sia donada a la part altra o haja sciència de aquella.

Insuper, requer que testimonis li sien rebuts, manant a la part altra que continuament sia present per veure jurar aquells *etc.*, *alias etc.*

Fon interroguat lo dit proponent migensant jurament per l'escrivà e notari de la cort qui havia hordenada la dita scriptura, e dix que lo honorable micer Miquel Dalmau, doctor en leys.

E posada la dita scriptura *ilico* lo dit magnífich tenint loch de governador remés la provisió sobre aquella fahedora al honorable assessor ordinari de la sua cort o al lochtinent de aquell.

E a poch instant, lo dit spectable comte e governador, a consell del honorable micer Gabriel de Senta Cília, doctor en leys e lochtinent de assessor ordinari de la sua cort, provehí e manà la part altra ésser citada e sien rebuts testimonis sobre totes aquelles coses que sobre la dita scriptura donar e produhir vulla. E sia manat a la dita na Ysabel que responga migensant jurament als capítols desús inserits, e acò ans que la còpia a aquella de la present scriptura li sia lliurada com conserve a si *de littera*.

Die martis, .VIII^a. septembris .M^o.CCC.L. quinto.

Ysabell, donzella, filla d'en Pere de Vallterra àlias Dolcet, *medio iuramento* respós a la demanda posada per Azmet Hualit, moro, sots calendari de *intitulatam primam septembris*:

Al primer capítol respós que ella no sab res en lo rahonament que fonch entre los dits Azmet e Fàtima en lo dit capítol mencionats.

Al segon respós e dix que sta en veritat que lo dia de la Trinitat propassat, en la vesprada e ja caix les lums enseces, ella dita responent sentí tocar grans colps a la porta de la casa del pare de la dita responent, que respon a la dita moreria. E ella, dita responent, obrí la porta per veure qui tocava a la dita porta e veu que era la dita Fàtima, la qual lliurà a ella, dita responent, dues peses, a parer de la dita responent, que eren d'argent, la huna de les quals, a parer de la dita responent, era plana e sclafada, e la altra ella, dita responent, no és recordant de quina talla o forma era, ne si era gotera o què era, ne de quin pes eren. E creu ella, dita responent, que la dita Fàtima li lliurà les dites peses, a parer de la dita responent, d'argent, perquè ella, dita responent, li guardàs aquelles per rahó del avolot o insult que la gent volia fer en la dita moreria. E ella, dita responent, pres les dites dues peses, a parer de la dita responent, d'argent, e mes aquelles en hun cofre de la dita casa del pare de la dita responent. E està en veritat que, après que la dita moreria fon entrada e après que fonch mes lo foch en casa del Alcadí e de Alginell, lo pare de la dita responent, axí per por del foch com del dit avolot, com la casa de la dita responent tingués porta a la dita moreria, deliberà de traure la roba de la dita casa. Axí fonch fet, que la roba de la casa del pare del dit responent fonch portada la casa d'en Salvador Martínez, cambiador, qui està en lo enfront de la casa del pare d'ella, dita responent, e ella, dita responent, pres les dites dues peces que li foren lliurades per la dita Fàtima e mes-se aquelles en la falda e pasà aquelles a casa del dit en Salvador Martínez. E enbolicà les dites dues peses, a parer de la dita responent, d'argent, en hun mantell de la mare d'ella, dita responent, e mes aquell entre la altra roba del pare d'ella, dita responent, que era estada portada en casa del dit en Salvador Martines, per por que no li fosen llevades. E està en veritat que, après lo dia après del dit robo, ella en la dita roba cerquà lo dit mantell en lo qual havia mes les dites dues peses, a parrer ¶^{33r} de la dita responent, d'argent, e no trobà aquell ne dos miges cotes de ella, dita responent. Se congoxà molt per rahó com en lo dit mantell eren les dites dues peces, a parer de la dita responent, d'argent, per la dita Fàtima lliurades, e li fos stat llevat de la casa del dit en Salvador Martínez ensemps ab les dites dues miges cotes e hun mantó¹⁶³ del pare de la dita responent.

Al \terç/ respós que no-y sab res.

¶ ¹⁶³ Ratllat: *mantell*.

Al quart respós e dix que està en veritat que ella, dita responent, dix al dit honorable micer Gabriel de Riusech que dues miges cotes e lo dit mantell ab les dites dues peses, a parer de la dita responent, d'argent, e hun mantó del pare de la dita responent li foren llevats de la casa del dit en Salvador Martínez, en la qual havien mesa la dita roba, segons que desús ha dit e respost. E sta en veritat que ella, dita responent, mes les dites dues peses, a parer de la dita responent, d'argent, en lo dit mantell enbolicades, e mes aquell entre la roba que de la casa del pare d'ella, responent, era stada portada a la casa del dit en Salvador Martínez e que no havia acomanat aquell a nenguna persona.

Al sisèn dix e respós que està en veritat que per por del foch de la casa del Alcadí e de la casa de Alzinel, e por de la gent que robava la moreria, <el> pare d'ella, dita responent, fon traure la roba de lur casa.

Al setè respós e dix que nega que ella, dita responent, tinga les dites dues peses a ella per la dita Fàtima lliurades.

Al huytèn dix e respós que nega lo dit capítol.

Al novèn respós que negua lo que ha¹⁶⁴ neguat e atorgua lo que ha atorgat.

Inquam vero die intitulata .XVIII^a. mensis septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.L. quinto, davant lo dit spectable comte e governador comparagueren lo dit en Pere Jordà, dicto nomine, de una part, e en Benet Salvador, procurador de na Ysabel Dolcet, de la part altra.

Et ibidem, presents les dites parts, fon haüt per lest e repetit ço que de proximo és estat posat.

De les quals coses lo dit en Benet Salvador, *dicto nomine*, demanà còpia e trellat, lo qual per lo dit spectable comte governador li fon atorgat e manat donar, e dia per aquell a les dites parts assignat a comparar davant ell e cort sua, e al dit en Benet Salvador, *dicto nomine*, a dir, posar e al·legar tot ço que dir, posar e al·legar vulla, perquè les coses requestes fer no's degen al tercer dia.

Et etiam, fon manat al dit en Salvador Benet, en lo dit nom, que's concordàs de receptor de testimonis e fos present per veure jurar aquells alias que la cort n'í nomenarà e los juraments de aquells seran admesos, la sua absència e contumàcia no obstant.

Et ultra, de voluntat de les parts e de concòrdia de aquelles fon remesa la recepció de testimonis en loch e per los scrivans de la cort, de altres negocis ocupats, al discret en Anthoni Barreda, notari.

Insuper vero die intitulata .XXIII^a. mensis septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LV°., in hora ante meridiem, los scrivans de la cort foren aparellats liurar a cascuna de les parts lo seu procés continuat axí com se pertany.

¶ ¹⁶⁴ Ratllat: atorgat.

Post ech (sic) vero die intitulata quinta mensis octobris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LV°., davant lo dit spectable comte governador comparech en Benet Salvador, procurador de la dita na Ysabel, e absent la part altra, per scrìts posà lo que's segueix:

Per mostrar a vós, molt spectable comte governador, que la que's diu demanda *ex adverço* proposada no preceheix ne ha fonament algú en feyt ne en dret, ni les coses afermades són veres, lo dit en Benet Salvador, procurador de la dita na Ysabel e encara del dit en Pere de Valtera àlias Dolcet, en lo dit nom, que és convengut, e en lo nom propri e en qualsevol que sia necessari, e per mostrar que aquell ne la dita sa filla no són a res tenguts, diu e posa ço que's segueix:

I. E primerament, diu e posa, e si negat serà, provar entén *non stringens se etc.*, que la dita vespra de la Sancta Trinitat és veritat que per fadrins ab penons fonch principiàt insult contra la mo-^{33v}-reria en la ciutat de València e axí en la nit fonch insultada e robada per diverses natures de gents e altres. En tal manera fonch lo insult e robo que los oficials reals, jurats ne altres no hagueren poder de defendre ne levar lo dit insult, tant estava la gent aremorada. E axí és ver.

II. Ítem, diu que lo dit en Dolcet té casa pròpria en lo camí de Quart, lo qual trau porta a la part detràs a la dita moreria. E axí és ver.

III. Ítem, diu lo dit en Pere Dolcet <que> té muller e la dita na Ysabel per filla, e aquella e cascú de aquelles en lo dit vehinat e carrer an viscut e acostumat viure simplament e honesta, sens fer frau, barat ne dan a alguna persona, e per tal són haguts, tenguts e reputats en lo dit vehinat e en altres lochs e parts hon és haguda notícia de ells. E axí és ver.

III. Ítem, diu que los dits cònjuges e cascú de aquells e la dita Ysabel, filla llur, són persones verdaderes e fiables e dels quals se pot fiar ab veritat, que aquells no denaguerien ne tenrien res de nangú de tort, e aquells e cascú de aquells, marit, muller e filla. E per tals són haüts, tenguts e reputats per los conexens de aquells. E axí és ver e fama.

V. Ítem, diu que en lo dit dia e nit del dit insult, molts moros, sens que no's sabia qui eren ni qui no, meteren roba en la casa del dit en Dolcet, sabens, crehents e essent certs per la bona fama, vida e conversació dels dits cònjuges e filla e de cascú, e fiant, axí com se pot fiar, de la laeltat de aquells, passaren molta de llur roba que ell no podia conèxer qui eren, atés la remor e insult del robo que era en la dita moreria. E axí és ver.

VI. Ítem, diu que, passat lo dit confilichte (sic) de la dita moreria, cascú dels dits moros vench a la dita casa del dit Pere Dolcet per cercar cascú la roba que mesa hi havia, e cascú trobà ço que lexat hi havia, que no'ls falgué res. E axí és ver.

VII. Ítem, diu que la dita roba que'ls dits moros havien mes en la dita casa del dit Dolcet valia pus de mil florins, e ntre les altres coses havia draps d'or, que

si ho hagués volgut denegar, o podia ben fer, com no y hagués testimonis ni persona qui y pogués testificar. E sens axò, hi havia perles, manilles e altres joyes que per gràcia de Déu no s'i à trobat res menys, les quals coses fàcilment se pogueren denegar sinó que han consiència e temen Déu, e per tal són haguts e tenguts e reputats. E axí és ver.

VIII. Ítem, diu que en les dites dues peces d'argent no sentí ni sabé res e, per consegüent, es tengut a res ne a excusació alguna. E en quant se esguarda la dita Ysabel, diu lo dit en Benet Salvador, com a procurador de aquella, que és veritat que en la dita nit de la Sancta Trinitat, sentí tocar grans colps a la porta de la casa del dit pare seu, e que aquella s'i féu, dubtant-se altre insult, e, obrint, veu que era la dita Fàtima que portava en la mà dues peces, les quals dehia la dita mora ésser d'argent, no sab si eren argent, stany o altra cosa argentada, com moros costumen tenir semblants coses axí argentades per fer mostra, jatsia no sien argent, e costuma e pràtica és entre moros. E axí és ver e fama.

VIII. Ítem, diu que tenint la dita Fàtima les dites dues peces que's mostraven argentades, ella no sab de què eren, les quals podien pesar dos marchs poch més o menys, e cessa ésser ver que's hagués gotera alguna ne argent de tant pes com se pretén. E la dita mora, donant-li les dues peces, crehent perquè's gordassen en la casa de son pare millor que no foren en la dita moreria, la dita Ysabel li dix en algaravia que ella les guardaria tant quant pogués, però que ja vehia quin fet era aquell e que a també's dubtaven ells com ella, per ço com tenien porta a la dita moreria. E axí és ver.

X. Ítem, diu que la dita Ysabel, perquè les dites coses fosen mills gardades, les posà ^{34r} dins hun cofre de son pare. E axí és ver.

XI. Ítem, diu que fama fonch e fon axí veritat, que foch se posava en la dita moreria e, sentint que era veritat, com se posàs en la casa del Alcadí. Considerant com la dita casa tragués porta a la dita moreria e que asagasen de insultar la casa de son pare, axí com les altres, e acò per tenir porta a la dita moreria, e cridaven: «crestians som!», e no y podien bastar. E molts d'altres del dit vehinat cridaven açò mateix, que eren crestians, com en lo dit vehinat staven moros e n'i matasen hun especier. E per la dita rahó, lo dit en Dolcet loguà hòmens crestians li guardassen la casa. Emperò, la dita Ysabell ab sa mare, dubtant-se de major insult, deliberraren e de fet o meteren en execució, de traure la llur roba de la casa e la portaren a sa casa d'en Salvador Martínez, e de fet ho feren. E axí és ver.

XII. Ítem, diu que la dita Ysabel, volent guardar les dites dues peces qui's mostraven de argent, no sab si eren de piltre o d'estany, ço que poria ésser atesa la condició del moro e del marit de aquella, com tostemp fosen pobres e huy en dia o són, tragué aquelles dites dues peces e enbolica-les en hun mantell de ça mare, e posà-les ensemps ab altra roba de son pare en la casa d'en Salvador Martines per poder-les estalviar tant com en ella fos. E axí és ver.

XIII. Ítem, diu que aquelles dites dues peces¹⁶⁵ qui's dien de argent, foren vistes en la casa del dit en Salvador Martínez en aquella meteixa nit de la Sancta Trinitat, com hi mes la roba de son pare. E axí és ver.

XIII. Ítem, diu que la dita Ysabell féu e prestà tanta diligència en les dites dues peces com en la roba de son pare e la roba de la sua persona o de son vestir, com hi passàs dues miges cotes de sa mare e hun mantet seu, les quals se perderen ensemps ab hun mantó nou de son pare e ab lo mantell de sa mare. E aquella dita Ysabell no era tenguda ni li era posible prestar major diligència en les coses de la mora que en les robes de son pare e mare e sues e, per consegüent, fon e és e seria escusada e no seria ne és tenguda, com majorment per cars fortuhit sia estat perdut, al qual aquella no podia restar com los oficials reals dits no u poguesen e, per consegüent, no seria a res tenguda. E axí és ver.

XV. Ítem, diu que en lo dia següent, començant a soseguar la gent e no essent ja lo conflicte tal com era en lo vespre, les dites Ysabel e sa mare, deliberades e de fet, anaren per portar-se'n la dita roba de casa del dit en Salvador Martínez a la llur casa. E pasant per la dita roba, trobaren que'ls fallien les dites dues miges cotes, hun mantonet de la dita Ysabel, hun mantó de son pare e lo mantell ab les dites dues peces que's dien d'argent del dit moro, congoxant-se'n a pobloch,¹⁶⁶ més per ço com era del dit moro, perquè càrrech no li'n fos donat, que per les robes de son pare e mare e sues. E axí és ver.

XVI. Ítem, diu que cessa ésser ver que les dites dues peses que's dien d'argent del dit moro o mora¹⁶⁷ cessen ésser en poder del dit en Pere Dolcet, muller de aquell ne de la dita na Ysabel, ne han fet ne donada causa perquè sien perdudes ne abcegadas, ans farien tota res que aquells se poguesen cobrar si manera alguna havia, per ço que lo dit moro cobràs ço del seu e, per consegüent, és e serien escusats la dita Ysabel, pare e mare de aquella. E axí és ver.

XVII. Ítem, diu que lo dit insult de la dita moreria fon tal, tan gran e tan abominable, e roberia tal e tanta, e axí ab poqua vergoya e temor pocha de Déu e de la justícia, que pot e deu ésser comptat cars afortuhit, que los vehiins del dit vehinat del dit camí de Quart, dubtant-se de insult de ells mateix perquè eren en mescla dels moros, per ço com en lo dit vehinat hi havia moltes cases de moros, e estaven axí aterrats e fora de seny que no's sabien que's fehien, per què *et alias*, és ^{34v} quanta escuçació de la dita na Ysabell e de tot lo vehinat, com no y valgués seny, hoyda ni mesura, tant estava la gent aremorada e encarniçada per furtrar e, per consegüent, és gran escusació de les dites coses. E axí és ver.

XVIII. Ítem, diu que posat lo foch fos lunny de la casa del dit en Dolcet però era en la moreria, en la qual la sua casa trahia e trau porta, e lo insult e crits eren

¶¹⁶⁵ Ratllat: *peses*. ¶¹⁶⁶ Encara que la transcripció del mot *apobloch* és correcta i el seu sentit s'inter-

preta amb claredat, no hem trobat el terme exacte ni tampoc aproximat d'aquest. ¶¹⁶⁷ Ratllat: *fossen*.

tant grans de foch que's cridava: «a foch, a foch!», e les dones, que de llur natura són fràgils e de pràctica e condició, que no fonch maravella que aquelles, e encara los hòmens, haguèssen temor e buydassen la casa. E axí's no's dubte ésser escusat haver treta la roba e en cars que era perduda no serien en culpa alguna. E axí és ver.

XVIII. Ítem, diu que usansa és en la present ciutat e en altres parts que, com se mou foch en alguna casa, tots los del vehinat buyden e, buydant, se perden moltes coses. E axí's seguí en lo gran insult del foch que's seguí en lo Mercat de la present ciutat del any mil .CCCC.XXXXV. e dels buydants llurs cases, axí de coses llurs pròpies com acomanades o empenyorades, e ja per ço no y són ne y serien tenguts e, per consegüent, menys hi seria tenguda la dita Ysabell, atés lo fort cars afortuhit e molt abominable. E axí és ver.

XX. Ítem, diu que *attentis predictis*, la dita Ysabell e lo dit en Dolcet en qualsevol nom sien escusats e no són a res tenguts, e menys poden ésser condepnats e és de gran concideració, car si aquells fosen persones de voler absegar res de nengú, pus tost hagueren preses e absegats les perles, or e argent e altres coses de grans vàlues, los quals han restituhides, e no haurien absegat lo que's diu argent de poqua vàlua. E axí és versemblant que és estat furtat en lo gran insult e no seria ne serien a res tenguts. E axí és ver.

XXI. Ítem, diu que'ls dits en Dolcet, muller e filla de aquell són persones bones e de bona fama e natura, segons lur condició, que no han acostumat de furtrar, robar ne abseguar res de nangú, ans viuen e han acostumat de viure bé e honestament de llurs treballs, e per tal són haguts, tenguts e reputats. E axí és ver.

XXII. Ítem, diu que totes les dites coses són veres e de aquelles e de cascuna de aquelles és pública veu e fama.

Per les quals rahons e altres *et alias* appar en clar totes les dites coses, en tant quant en fet estan, ésser veres e, en quant en dret, procehir de fur e rahó, *et consequenter* los dits en Dolcet, en los dits noms, ne la Ysabell ne algú de aquells no ésser tenguts de restituhir ne pagar lo que's diu argent al dit moro o mora ne a'lgú de aquells ne altri per aquells, ans aquells deüen ésser escusats de tota culpa, dol e frau. E, per consegüent, deure ésser absolts de les coses demanades e deure ésser imposat calament perdurable de la part altra, e axi u requer lo dit en Salvador Benet, en los dits noms e cascú de aquells, que mills se pertanga ésser feyt e inseguit, pronunciat e declarat, condepnant la part altra en les mesions, fahent a aquesta part compliment de dret e justícia.

A les quals rahons requer *ex adverso* ésser respost *medio iuramento calumpnie* segons forma de fur etc.

Insuper, requer que testimonis li sien rebuts, intimant a la part altra etc., *alias etc.*

E posada la dita scriptura, *ilico* lo dit spectacle comte e governador provehí e manà la part altra ésser citada e, aquella en son dret hoyda, dix que hi faria justícia.

Et ultra, lo dit spectacle comte e governador dix que's s'oferia prest e apparrallat rebre e o fer rebre tots e qualsevol testimonis que en e sobre la dita scriptura e capítols de aquella produhir volrà, manant a la part altra etc., *alias etc.*

||^{35r} *Ceterum vero die intitulata .VII. mensis octobris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LV°.*, davant lo dit magnífich tenint loch de governador comparagueren lo dit en Salvador Benet, *dicto nomine*, de una part, e lo dit en Jacme Jordà, de la part altra.

Et ibidem, presents les dites parts, fon haüts per lest e repetint ço que *de proximo* és estat posat.

De les quals coses lo dit en Jacme Jordà, en lo dit nom, demanà còpia e trellat, lo qual per lo dit spetable comte e governador li fon atorgat e manat donar, e dia per aquell a les dites parts assignat a comparer denant ell e cort sua, e al dit en Jacme Jordà, *dicto nomine*, a dir, posar e al·legar tot ço que dir, posar e al·legar vulla, perquè les coses requestes fer no's degen al tercer dia.

E noresmenys, li fon manat que's concordàs de receptor de testimonis e fos present per veure jurar aquells, *alias* que la cort li nomenarà receptor e los juraments de aquells seran admesos, la sua absència e contumàcia no obstant.

Et ultra, de voluntat de les parts e concòrdia de aquelles, fon remesa la recepció de testimonis en loch e per los scrivans de la cort, de altres negocis ocupats, lo dit en Anthoni Barreda, notari.

Post ech (sic) vero die intitulata quarta mensis novembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LV°., davant lo dit spectable comte e governador comparech lo dit en Jacme Jordà *dicto nomine* e per scrits posà lo que's segueix:

Per part dels dits en Dolcet e filla de aquell, en lurs excepcions, per dif<ic>ultar la justícia de aquesta part en la cosa acomanada a la dita na Ysabel, se aferma ignorància que les sobredites gotera e cuberta de argent acomanades a la dita na Ysabell per la dita Fàtima, muller del dit Azmet Hualit, alamí de Alaquaç, fosen de argent, e se aferma encara que les dites dues peces serien stades furtades o perdudes en casa d'en Salvador Martínez, hon pretenen que serien stades enbolihades ab hun mantel la nit del robo de la moreria, ço que mostra, parlant *ut decet*, voler abcegar la veritat de la cosa acomanada e voler *exquesito colore* tenir-se *dolose* aquella dita comanda:

I. Car cessa ésser ver, *ut supra* parlant, que la dita filla del dit en Dolcet hagués pasat ho portat enboliquat lo dit argent ab lo pretés mantel de sa mare a la casa del dit en Salvador Martínez, ni aquell dit argent sia furat o perdut axí com se pretén *ex adverso*.

II. Axí mateix, cessa ésser ver, parlant *ut*¹⁶⁸ *supra*, que la dita na Ysabel, pare ne mare de aquella pasasen en la casa del dit en Salvador Martínez les preteses dues miges cotes de la mare ni mantet de ella, dita Ysabell.

¶¹⁶⁸ En realitat diu: *ab*.

III. Enperò, està en veritat, e si negat serà provar entén aquesta part *non stringens se etc.*, que lo dit en Pere Dolcet e filla de aquell, saber bé que les dites dues peses per la dita Fàtima acomanades són de argent e de marcha de València, car après que lo robo de la moreria fonch pasat, aquell dit en Pere Dolcet, sabent bé ésser argent e que hun argenter ans que la dita comanda lo havia pesat, se volgué certificar e foren certificats de aquell dit argenter del pes del dit argent, e axí lo dit en Dolcet e filla de aquell són certs de quin pes és lo dit argent. E axí és ver e fama.

III. Ítem, diu e posa *ut supra* que, après lo dit robo de la dita moreria, aquells dits en Dolcet e Ysabel, filla sua, moltes vegades, per voler donar a entendre que lo dit argent fos furtat, ço que no és, digueren e són stats hoyts dir en moltes parts: «lo argent que'n fo acomanat per la muller del alamí és estat furtat».

V. Ítem, diu que, après lo dit robo de la dita moreria, la dita filla del dit en Dolcet seria vista tenir en la falda dues peses de argent e, interrogada quin argent era lo que tenia en la falda, dix e fon hoyda dir que era lo argent del alamí de Alaquaç. E axí és ver e fama.

VI. E lo que's diu *ex adverso* en lo cinquèn, sisèn e setèn capítols, aprofita grandíssimament a aquesta part e exclou la simulació que la part altra vol inferrir en afermar que lo dit argent fos furtat, car per lo dit cinquèn capítol se mostra ^{35v} que en lo dia e nit del robo de la dita moreria, haurien posat molta de lur roba en la casa del dit en Dolcet. E en lo sisèn capítol de les dites excepcions diu que, passat lo dit robo, cascú dels dits moros trobà en la dita casa ço que y havia lexat e que res no y valgué. E en lo setèn capítol de les dites excepcions diu que la roba que'ls dits moros hi posaren e havien mes en la dita casa del dit en Pere Dolcet valia pus de mil florins, com hi hagués draps d'or, perles, manilles e altres yoyes, e que res no s'i trobà menys.

E confessàs *ex adverso* e axí ho accepta aquesta part en quant faça per si, que la dita Fàtima, après les dites coses, liurà a la dita na Ysabell, filla del dit en Dolcet, les sobredites dues peses d'argent, les quals aquella dita Ysabel e lo pare de aquella posen en dubte si eren de argent, de què se infereix una fortíssima rahó *que cedit et sedere debet in animo sive mente recti iudicantis*, que no és versemblant que la dita Ysabel e mare sua haguessen portat o passat en la dita nit a la casa del dit en Salvador Martínez les dites dues peses, les quals dubtaven ésser argent, e lexasen en la casa lur roba de vàlua de pus de mil florins, com diguen haver-hi draps d'or, perles, manilles e altres joyes, màs és de creure que açò han volgut dir, *ut supra* parlant, per voler *exquesito colore* abcegar la dita comanda e o dif<ic>ultar la restitució de aquella e volent-se escusar *in criminem*. Per què, stant e perseverant en lo que dit és per aquesta part, *requirint illud idem* e requer testimonis ésser-li rebuts sobre la present scriptura e capítols de aquella *iniuncto parti etc., alias etc.*, e que la dita Ysabel e pare de aquella responen *medio iuramento calumpnie iuxta forum*, fahent a questa part compliment de justícia.

De les quals coses lo dit en Salvador Benet, *dicto nomine*, demanà còpia e trellat, lo qual per lo dit spectable comte governador li fon atorgat e manat donar, e dia per aquell a les dites parts assignats a compàrer denant ell e cort sua, e al dit en Benet Salvador a dir, posar e al·legar tot ço que dir, posar e al·legar vulla, perquè les coses requestes fer no·s degen al tercer dia.

Et ultra, lo dit spectable comte governador dix que s'oferia prest e apparallats rebre e o fer rebre tots e qualsevol testimonis que sobre la dita scriptura e capítols de aquella donar e produhir volrà, manant al dit n'Anthoni d'Altariba, qui present era, que fos present per veure jurar aquells, *alias* los juraments de aquells¹⁶⁹ seràn rebuts, la sua absència e contumàcia no obstant.

Et in continenti, de voler de les parts fon comesa la recepció de testimonis al dit n'Anthoni Bareda.

Insuper vero die intitulata .III^a. mensis decembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.L. quinto, davant lo dit spectable comte governador comparagueren lo dit en Jacme Jordà, *dicto nomine*, de una part, e lo dit en Benet Salvador, *quo supra nomine*, de la part altra.

Et ibidem, presents les dites parts lo dit spectable comte e governador hac per lests e publicats los testimonis en la present causa produhits, los quals són *ut sequitur*:

Testimonis produhits e donats en la ciutat de València per lo discret en Jacme Jordà, notari de la ciutat de València, en e sobre una demanda e capítols de aquella per lo dit en Jacme Jordà, notari, en lo dit nom, denant lo spectable comte e governador de regne de València, sots kalendar de *die intitulata prima mensis septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.L. quinto*, proposada contra Ysabell, filla d'en Pere de Valltera àlias Dolcet, los dits e deposicions dels quals testimonis són los que·s seguexen:

Die intitulata .XXIII. septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LV°.

Lo honorable e discret en Thomàs Oler, notari de la ciutat de València, testimoni produhit e donat per lo dit en Jacme Jordà, notari, en lo dit nom, sobre la dita demanda e capítols de aquella, lo qual jurà a nostre senyor Déu e als sants Evangelis de aquell de la sua man dreita corporalment toquats, dir veritat en sa deposició de ço que sabrà e interrogat serà sobre la dita demanda e capítols de aquella. En virtut del qual jurament in-||^{36r}-terrogat, deposà e féu son testimoni *Valencie, predictis die et anno*, en la forma següent:

Et primo virtute dicti iuramenti, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo quart e cinquè capítols de la dita demanda, los quals ell mateix se legí, e dix sobre los

¶ ¹⁶⁹ Repetit: *de aquells*.

dits capítols e coses en aquells contengudes saber lo que's segueix, co és, que està en veritat que hun jorn, del qual el dit testimoni no's recorda, lo honorable micer Gabriel de Riusech dix a ell, dit testimoni, que'l acompanyàs fins a la casa d'en Dolcet, per parlar ab la filla de aquell sobre lo argent que li demanava lo alamí de Alaquaç, per saber com pasava la comanda qui's dehia ésser feta per lo dit alamí, del dit argent, a la filla del dit en Dolcet. E ell, dit testimoni, acompanyà lo dit micer Gabriel de Riusech a la dita casa e, present ell, dit testimoni, lo dit honorable micer Gabriel de Riusech, interrogada la dita filla del dit en Dolcet demanant-li quin argent era aquell qui's dehia ésser stat-li acomanat, e la dita filla del dit en Dolcet respós que la muller del dit alamí de Alaquaç li acomanà dues peces d'argent, les quals no sabé clarament designar. E demanà-li lo dit honorable micer Gabriel de Riusech què havia fetes <de> les dites dues peces d'argent, aquella respós que per causa del foch que era en la casa del alcadí Bellví en la nit del robo de la moreria, tragueren la roba de la casa de son pare e posaren aquella en una casa o dues dels vehins que estan en lo enfront de la casa del dit son pare, e que les dites dues peces d'argent falgueren com cobraren la roba que havien acomanada. E interrogada la dita filla del dit en Dolcet per lo dit honorable micer Gabriel de Riusech si de la llur roba los fallia res o los era estat furtat, e aquella respós e dix que huna miga cota sua e hun¹⁷⁰ mantel de sa mare. E après ell, dit testimoni, interrogada la dita filla del dit en Dolcet, la qual li par de edat de trenta anys ensús, e dix-li tals o semblants paraules: «lo argent que per la dita muller del dit alamí de Alaquaç vos fon acomanat com tragués la roba de casa de vostre pare, segons dieu, a qui'l acomanàs?». E aquella respós e dix que no u sabia. E ell, dit testimoni, dix: «si no eren sinó dues peces de argent, qui eren de poch volum e de gran vàlua, no valia més metre-les-se en lo si e retenir-les en vós o en poder de vostra pare o pare,¹⁷¹ o acomanar-les en poder de persona inserta?», e aquella respós e dix: «fuy torbada per la temor del foch». E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè y fonch present, vehent e hohent, segons que ha dit e testificat desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que en València, en casa del dit en Dolcet. Interrogat ell, dit testimoni, de temps e presents e dix que ja u ha dit dessús en sa deposició.

Sobre los altres axí precedents com subcegüents capítols de la dita demanda ell, dit testimoni, no fonch produhit ne donat ne per consegüent interrogat.

Generalment fon interrogat ell, dit testimoni, de paraula, oy, amor, temor, preu, prechs, inducció, subornació e altres circumtàncies (sic) a les dites coses necessàries e acostumades fer, e dix a tot que no.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, qual de les parts damunt dites volria que obtingués la present causa, e dix que aquella que hagués millor dret e justícia. *Iniunctum fuit sibi etc.*

¶¹⁷⁰ Repetit: *e hun*. ¶¹⁷¹ Per *mare*.

Die intitulata octava mensis octobris anno predicto.

Lo honorable micer Gabriel de Riusech, doctor en leys, habitador de la ciutat de València, testimoni produhit e donat per lo dit en Jacme Jordà, notari, en lo dit nom, sobre la dita demanda e capítols de aquella, lo qual jurà a Nostre Senyor Déu e als sants Evangelis de aquell de la sua man dreita corporalment tocats, dir veritat en sa deposició de ço que sabrà e interrogat serà sobre la dita demanda e capítols de aquella. En virtut del qual jurament interrogat, deposà e féu son testimoni en València, los damunt dits dia e any, en la forma següent:

Et primo, virtute dicti iuramenti, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo cinquè capítol de la dita demanda, lo qual denant li fon lest, e dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que après fet lo robo ¶^{36v} de la moreria de la dita ciutat de València, hun dia, del qual a present ell, dit testimoni, no's acorda, ell, dit testimoni, ensemps ab lo honorable e discret en Thomas Oler, notari de la dita ciutat, anà a la casa del dit en Dolcet, pare de la dita na Ysabell, per demanar e saber de aquella que era del argent. E essent ell, dit testimoni, e lo dit en Thomàs Oler en la casa del pare de la dita Ysabell, present lo dit en Thomàs Oler, ell, dit testimoni, demanà a la dita Ysabell què era del argent que's dehia que lo alamí de Alaquàs li demanava. E la dita Ysabell dix e respós a ell, dit testimoni, que veritat era que huna mora, muller del dit alamí de Alaquaç, la nit del robo de la moreria era venguda a la porta de la casa del pare del dit testimoni e li havia acomanat dues peces de argent, no's acordava quines eren, e que les dites dues peces d'argent havien meses en una caxa o hun cofre de la casa del pare de la dita Ysabell. E que enaprès, sentint lo foch que era estat mes en la casa del alcadí Bellvís e vehent que lo pare de la dita testimoni, per por del foch, buydava la casa, la dita Ysabel deliberà traure e tragué les dites dues peces d'argent e aquelles enboliquà en hun mantell de sa mare, e ab altra roba passà aquella a casa de hun cambiador qui stava en lo seu enfront de la casa de son pare. E que, en lo matí del dia següent, ella era passada per la roba e trobà que li havien furtada, a parer del dit testimoni, dues miges cotes e hun mantel e lo dit argent, e que se'n era congoxada molt de la dita pèrdua. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè y fonch present e hohent les dites coses, segons que ha dit e testificat desús en sa deposició. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que en València, en casa del dit en Dolcet, pare de la dita Ysabell, prop la dita moreria. Interrogat ell, dit testimoni, de temps e dix que poch après fet lo robo de la dita moreria. Interrogat ell, dit testimoni, de presents e dix que lo honorable e discret en Thomàs Oler, notari, e altres dels quals a present ell, dit testimoni, no és recordant.

Sobre los altres capítols axí precedents com subsegüents capítols de la dita demanda ell, dit testimoni, no fonch produhit ne donat ne, per consegüent, interrogat.

Generalment fonch interrogat ell, dit testimoni, de paraula, oy, amor, te-

mor, preu, prechs, inducció, subordinació, menaces, mala voluntat e altres circumstàncies a les dites coses necessàries e acostumades fer, e dix a tot que està en veritat que la dita Ysabell és parenta del dit testimoni, ço és, que és neboda del dit testimoni, ço és, que la mare de la dita Ysabell és filla de la jermana del dit testimoni, emperò, que gens per axò no ha dit sinó veritat. A les altres coses dix que no.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, qual de les parts damunt dites volria que obtingués la present causa e dix que aquella que hagués millor dret e justícia. *Iniunctum fuit sibi etc., donech etc.*

Testimonis produhits e donats en la ciutat de València per lo discret en Benet Salvador, notari, en nom de procurador de Ysabell, filla d'en Pere Dolcet, en e sobre una scriptura e capítols de aquella per lo dit en Benet Salvador, notari, en lo dit nom, davant lo molt spectable don Eximén Pérez de Coriella, comte de Cocentayna, conseller e majordom de la sacra magestat del molt alt senyor rey, e governador del regne de València, sots kalendar de *die intitulata* (en blanc)¹⁷² *mensis octobris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCCLV^o.*, posada contra Azmet Hualit, moro de la moreria de València, en lo procés que en la cort del dit spectable comte governador entre les dites parts se mena. Los dits e deposicions dels quals testimonis són los que's seguexen:

Die intitulata .Xl^a. octobris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.L. quinto.

Mahomat Benaxar, moro de la moreria de València, testimoni produhit e donat per lo dit en Benet Salvador, notari, en lo dit nom, sobre les dites excepcions e capítols de aquelles, lo qual jurà¹⁷³ Déu¹⁷⁴ e a la Alquibla de Mahomat, la cara girada vers migjorn, segons Zuna e Xara, stil e pràtica de moros, dir veritat en sa deposició de ço que sabia e interrogat serà sobre la dita scriptura e capítols de aquella. En virtut del qual jurament interrogat, deposà e ¶^{37r} féu son testimoni *Valencie, predictis die et anno*, en la forma següent:

Et primo, virtute dicti iuramenti fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo dotzèn \<e> .XIII^{en}. / capítols de la dita scriptura, los quals sing<u>larment e distincta li foren lests e donats a entendre segons se pertany. E dix sobre los dits capítols no saber res.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo tretzèn capítol¹⁷⁵ de la dita scriptura, lo qual *ut supra* davant li fonch lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que la nit del robo de la moreria ell, dit testimoni, per salvar-se, havent temor del insult que en la dita moreria se feya, ell, dit testimo-

¶¹⁷² Es tracta del 5 d'octubre de 1455. ¶¹⁷³ Ratllat: *a Nostre Senyor*. ¶¹⁷⁴ Ratllat: *e als quatre Evangelis de aquell de la sua man dreta corporalment to-*

quats. ¶¹⁷⁵ Es tracta del capítol catorzè de les objeccions proposades pel notari Benet Salvador a la demanda de Jaume Jordà contra Isabel Dolcet.

ni, se mes en casa d'en Salvador Martínez, cambiador, lo qual té casa en lo camí de Quart, davant la casa del dit en Dolcet, pare de la dita Ysabell. E en la qual matinada del dit dia, après lo dit robo de la moreria, ell, dit testimoni, veu la dita Ysabell en la casa del dit en Salvador Martínez que's congoxava molt dient que de la dita casa d'en Salvador Martínez li havien levada e furtada certa roba de sa mare e, entre aquella, li havien furtat cert argent que la muller del dit alamí de Alaquaç li havia acomanada. E la dita Ysabel se congoxà molt més per l'argent que li era estat acomanat que per la roba que li era estada furtada de sa mare, e per la dita rahó ell, dit testimoni, veu la dita Ysabell plorar e congoxar-se molt en la casa del dit Salvador Martínez. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu e y fon present en la dita casa, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que en la casa del dit en Salvador Martínez, segons que ha dit. Interrogat ell, dit testimoni, de temps e dix que ja u ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de presents, e dix que no's acordava.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo quinzèn e setzèn capítols de la dita scriptura, los quals *ut supra* li foren lests distinctament e donats a entendre segons se pertany. E dix sobre los dits capítols e coses en aquell contengudes no saber més del que ha dit e testificat desús, en lo precedent capítol.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo desetèn capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que lo dit insult e robo de la dita moreria fonch de molt gran espant e avolot, que los oficials de la ciutat no y pogueren donar remey. E lo dit insult e robo de la moreria era de molta terror, e encara que ell, dit testimoni, per lo que veu creya que n'i hagués part per los christians que estaven en lo dit camí, de la part prop la dita moreria. E veu ell, dit testimoni, que los crestians del dit camí de Quart que eren a la part de la moreria, staven ab molta por e dubte, quant més les dones que no tenen tant sforç. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu e s'i trobà en lo dit insult, e fos per temor de no ésser mort. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu e s'i trobà present a les dites coses, segons que dit ha desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e dix que ja u ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de presents e dix que públicament e palesa veu ell, dit testimoni, les dites coses segons que ha dit.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni sobre lo dihuytèn capítol de la dita scriptura, lo qual li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que en la dita nit del dit robo de la moreria fonch mes foch en la casa del alcadí Bellvís e ell, dit testimoni, veu lo foch en la dita casa del dit alcadí Bellvís. E ell, dit testimoni, veu que los christians que tenien casa a la part de la dita moreria buydaven la roba de les dites cases per temor del dit foch. E açò dix ell, dit

testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit desús.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo vintèn capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que ell, dit en Dolcet, la nit del robo de la moreria fon acomanat hun gramalló de broquat de la muller de Çahat Xupió, ab perles, e après lo dit robo de la dita moreria lo dit en Dolcet ha restituhit aquell al senyor de qui era e lo y havia acomanat. E per semblant ell, dit testimoni, ha hoyt dir que Abdal·là Çalema, moro de la dita moreria, havia acomanat certa roba al dit en Dolcet e muller de aquell, e que lo dit Abdal·là Çalema, passat lo robo de la dita moreria, havia cobrada la dita roba del dit en Dolcet sens que ell, dit testimoni, no hoyt dir que li hagués fallit de la dita roba. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo capítol e coses ^{37v} en aquell contengudes perquè u hoyt dir, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de presents e dix que ja u ha dit desús.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo vint-e-hun capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fonch lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que ell, dit testimoni, ha contractat diverses vegades ab lo dit en Dolcet e ab la muller e filla de aquell e ha notícia de aquells per lo que ha contractat ab aquells, ha, veu e té per bones persones, de bona fama, vida e conversació e tals que ell, dit testimoni, no sab ne ha hoyt dir que aquells hajen acostumat de furtrar ne absegar res de nangú. E ell, dit testimoni, ha, té e reputa los dits en Dolcet e muller de aquell e filla per persones bones, de bona vida e fama, conversació, e per tal veu que són haüts, tenguts e reputats per los conexas de aquells. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que en València. Interrogat ell, dit testimoni de temps e dix que des què ha notícia de aquells ençà. Interrogat ell, dit testimoni, de presents e dix que públicament e palesa ha vist les dites coses.

Sobre los altres axí precedents com subcegüents capítols de la dita scriptura ell, dit testimoni, no fonch produhit ne donat ne, per consegüent, interrogat.

Generalment fonch interrogat ell, dit testimoni, de paraula, oy, amor, temor, preu, prechs, inducció, subordinació e altres circumtancies a les dites coses necessàries e acostumades fer. E dix a tot que no.

Ítem fon interrogat ell, dit testimoni, qual de les parts damunt dites volria que obtingués la present causa e dix que aquella que hagués millor dret e justícia. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Iamdictis die et anno.

Abraham Xupió, moro e metge de la moreria de la ciutat de València, testimoni produhit e donat per part del dit en Benet Salvador, *dicto nomine*, sobre la

dita scriptura e capítols de aquella, lo qual jurà a Déu e a la Alquibla de Mahomat, la cara girada vers migjorn segons Zuna, Xara, stil e pràtica de moros, dir veritat en sa deposició de ço que sabrà e interrogat serà sobre la dita scriptura e capítols de aquella. En virtut del qual jurament interrogat, deposà e féu son testimoni *Valencie, predictis die et anno*, en la forma següent:

Et primo, virtute dicti iuramenti, interrogat ell, dit testimoni, sobre lo dotzèu capítol de la dita scriptura, lo qual li fon lest e donat a entendre segons se pertany, e dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que la nit del robo de la moreria, per por e terror del dit insult e avolot, ell, dit testimoni, se mes en casa del dit en Dolcet, e essent mes lo foch en la casa del alcadí Bellvís, per pahor del foch lo dit en Dolcet buydà e posà la roba en casa del dit en Salvador Martínez, cambiador, qui stà en lo enfront de la casa del dit en Dolcet. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu e fon present segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que en València. Interrogat de presents e dix que públicament e palesa veu ell, dit testimoni, les dites coses.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo quatorzèu¹⁷⁶ capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* denant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes no sab més del què ha dit desús en lo precedent capítol.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo quatorzèu capítol de la dita scriptura, lo qual li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que ell, dit testimoni, veu que los dits en Dolcet, muller e filla de aquell feren tot son esforç e son poder en la dita nit del robo de la moreria de stalviar la sua roba e la roba que era acomanada a aquells. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu e y fon present, com fos en la casa del dit en Dolcet en la nit del dit robo de la dita moreria, vehent les dites coses. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit dessús.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo .xv^{en}. capítol de la dita scriptura, lo qual li fonch lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que lo dia après, en la matinada del dit dia après lo dit robo de la moreria, ell, dit testimoni, veu congoxar e plorar a la dita Ysabel e la mare de aquella, dient que'ls havien furtat de casa de Salvador Martínez certa roba ab cert argent que li havia acomanat la muller del alamí de Alaquaç. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu e hoy congoxar

¶ ¹⁷⁶ Per *tretzén*.

aquelles, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit desús en los precedents capítols de la dita scriptura.

Ítem, fonch interrogat ell, dit testimoni, sobre lo setzèn capítol de la dita scriptura, lo qual li fonch lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat¹⁷⁷ que ell, dit testimoni, creu que dites peces de argent no són en poder de la dita Ysabell ne del dit en Dolcet e muller de aquell, com los dits Dolcet e muller de aquell e la dita Ysabell sien persones bones, que no han acostumat de tenir res que'ls sia acomanat. E la muller del dit testimoni los acomanà hun cofret ab perles e yoyes d'or e altres vàlues, après lo dit robo de la dita moreria ha cobrat aquell dit cofrenet dels dits en Pere Dolcet e muller, sens que no ha fallit res. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u ha vist e sperimentat, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u havia dit desús.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo dehesetèn capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes lo que's segueix, ço és, que està en veritat que lo dit insult de la dita moreria fonch molt gran e ab molt poca rahó e, en tal manera, que ni oficials ne regidors ne gents algunes no pogueren squivar aquell. E açò dix ell, dit testimoni, saber per què u veu, com se trobàs en la dita moreria segons que ha dit. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit desús.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo dihuytèn capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que quant lo foch se dix se era mes en la casa del dit Alcadí, ell, dit testimoni, era en la casa del dit en Dolcet, e veu que per temor del foch que fonch mes en la dita moreria, lo dit en Dolcet, muller e filla de aquell e altres gens buydaren la casa del dit en Dolcet e pasaren la dita roba de la dita casa d'en Dolcet en la casa del dit en Salvador Martínez, cambiador, qui està en lo enfront de la casa del dit en Dolcet, en lo camí del Portal de Quart. E per semblant veu ell, dit testimoni, que molts dels vehins del dit en Dolcet, per temor del dit foch, buydaren lurs cases e tragueren de aquelles la roba. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu, segons que ha dit desús. Interrogat lo dit testimoni de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit desús.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni sobre lo vintèn capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en

¶ ¹⁷⁷ Repetit: *que stà en veritat*.

veritat que la muller del dit testimoni acompanyà en casa del dit en Dolcet hun cofrenet ab perles e joyes d'or e altres coses, lo qual, après del dit robo de la moreria, ha cobrat sens que no li ha fallit res. E per semblant ha hoyt dir ell, dit testimoni, que alguns altres moros que havien mes e acompanyat roba en casa del dit en Dolcet han cobrada aquella sens que no ha hoyt dir que's clamasen que'ls falgués res. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u ha vist e hoyt dir, segons ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit desús.

Ítem, fon interrogat el dit testimoni sobre lo vintè¹⁷⁸ capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que ell, dit testimoni, de gran temps ençà ha notícia e conexença ab los dits en Pere Dolcet, muller e filla de aquells, e ha, té e reputa aquells per persones bones e de bona fama, vida, conversació, per tals que no han acostumats de obcegar ne amagar res de les gens, tant quant ell, dit testimoni, ha contractat ab aquells. Per tal, veu ell, dit testimoni, que són tenguts reputats per los conexens e havents pràctica e notícia ab aquells. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u ha vist, practicat e conversat ab lo dit en Dolcet e muller e filla de aquell. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que en València. Interrogat ell, dit testimoni, de presents, e dix que públicament e palesa ha vist e practicat ab lo dits en Dolcet e en casa de aquell, segons que ha dit desús.

Sobre los altres axí precedents com subsegüents capítols de la dita scriptura ell, dit testimoni, no fonch produhit ne donat ne interrogat.

Generalment *autem* fon interrogat ell, dit testimoni, de paraula, oy, amor, temor, preu, prechs, inducció, subordinació e altres circumstàncies a les dites coses necessàries e acostumades fer e dix a tot que no.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, qual de les parts damunt dites volria obtingués la present causa e dix que aquella que hagués millor dret e justícia. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Die intitulata .XV^a. mensis predicti et anni.

La dona na Aldonça, muller d'en Francesch Serra, calderer de la ciutat de València, testimoni produhida e donada per lo dit en Salvador Benet, notari, en lo dit nom, sobre la dita scriptura e capítols de aquella, la qual jurà a Nostre Senyor Déu e als sants Quatre Evangelis de aquell de la sua man dreta corporalment tocats, dir veritat en sa deposició de ço que sabrà e interrogat serà sobre la dita scriptura e capítols de aquella. En virtut del qual jurament interrogada, deposà e féu son testimoni *Valencie, predictis die et anno*, en la forma següent:

¶ ¹⁷⁸ Pel capítol vint-i-un.

Et primo, virtute dicti iuramenti, fon interrogat ella, dita testimoni, sobre lo primer capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que en lo dia de la Sancta Trinitat ara propasada, en la vesprada del dit dia, per fadrins ab penós fon principiati e fon lo comens de l'avolot e insult del robo de la dita moreria. Aprés, en la nit, fon fet lo dit robo e insult de la dita moreria per diverses gens, en manera que oficials e regidors no y pogueren donar remey. E açò dix ella, dita testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu com hi fos present, ve-hent, com la casa del marit d'ella, dita testimoni, traga portella a la dita moreria. Interrogada ella, dita testimoni, de loch e dix que en València. Interrogada ella, dita testimoni, de temps e dix que lo dia de la Sancta Trinitat hara propasat. Interrogada ella, dita testimoni, de presents e dix públicament e palesa veu ell<a>, dit testimoni, les dites coses.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, sobre lo segon capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix que lo dit capítol e coses en aquell contengudes ésser veres. Interrogada ella, dita testimoni, com ho sab e dix per ço com ella, dita testimoni, és entrada diverses vegades en sa casa del dit en Pere Dolcet e ha vist que la casa del dit en Pere Dolcet trau huna portella a la dita moreria. E per semblant, en casa del marit de la dita testimoni, que està en aquella part de carrer que està lo dit en Pere Dolcet, trau axí mateix una portella a la dita moreria. Interrogada ella, dita testimoni, de loch e dix que en València. Interrogada ella, dita testimoni, de temps e dix que des què lo dit en Pere Dolcet stà en la dita casa ençà. Interrogada ella, dita testimoni, de presents e dix que públicament e palesa ha vist les dites coses.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, sobre lo tercer capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany, e dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que [pot]¹⁷⁹ haver vint anys, poch més o menys, que lo dit en Dolcet, muller e filla de aquell stan e tenen casa en lo dit vehinat, e del dit temps ençà ella, dita testimoni, ha conversat ab aquells e ella, dita testimoni, ha vist que los dits Pere Dolcet e muller e filla de aquell han vixcut e acostumat viure simplement e honesta e sens baretaria alguna, tant com ella, dita testimoni, ha pogut veure e saber. E ella, dita testimoni, per lo dit temps no ha hoyt dir ne fer clams de aquells. E ella, dita testimoni, ha, té e reputa aquells per persones simples e de bona fama e conversació, e per tals veu ella, dita testimoni, que són hauts, tenguts e reputats per los conexents aquells en lo dit vehinat. E açò dix ella, dita testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes, segons que ha dit. Interrogat ella, dita testimoni, de loch, temps e presents e dix que ja u ha dit desús.

¶ ¹⁷⁹ Al text: *per*.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, sobre lo quart capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que ella, dita testimoni, de temps de vint anys poch més o menys ençà, ha notícia ab los dits en Pere Dolcet e muller <e> filla de aquell, los quals són vehins de la dita testimoni e, per la notícia e conversació que ha ab aquells, ha e té, reputa aquelles per persones bones e vertaderes e per tal que ella, dita testimoni, creu que no tendrien res de nangú, e per tals los té e reputa ella, dita testimoni, tant com ha conversació ab aquelles. E açò dix ella, dita testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè ha conversat ab aquells, com los tinga per vehins, segons que ha dit e testificat desús. Interrogada ella, dita testimoni, de temps, loch e presents, e dix que ja u ha dit desús.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, sobre lo cinquèn capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que ella, dita testimoni, ha hoyt dir públicament en lo dit vehinat que, la nit del dit robo de la dita moreria, molts moros havien mes e lançada roba en la casa del dit en Dolcet. E açò dix ella, dita testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u hoy dir, segons que ha dit desús. Interrogada ella, dita testimoni, de loch e dix en València. Interrogada ella, dita testimoni, de temps e dix que après lo dit robo de la dita moreria. Interrogada ella, dita testimoni, de presents e dix que públicament hoy dir ella, dita testimoni, les dites coses, segons que ha dit.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni sobre lo dotzèn capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que la nit del dit robo de la dita moreria, après que lo foch fon mes en la casa del alcadí Bellví, lo marit de la dita testimoni, per pahor del dit foch, buydà la roba de la casa e aquella passà al monestir de Senta Clara de la dita ciutat. E per semblant, veu ella, dita testimoni, que lo dit en Dolcet, per pahor del dit foch, buydà la roba de lur casa e aquella passà a la casa d'en Salvador Martínez, cambiador, qui stà en lo enfront de lurs cases. E açò dix ella, dita testimoni, saber <sobre> lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu, segons que ha dit desús. Interrogada ella, dita testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit desús.

||^{39v} Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, sobre lo tretzèn capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes no saber més del què ha dit dessús en los precedents capítols de la dita scriptura.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, sobre lo quatorzèn capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* davant li fon lest e donat a entendre segons se

pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que ella, dita testimoni, veu que lo dit en Pere Dolcet, filla e muller de aquell passaren a la casa del dit en Salvador Martínez la roba de la sua casa quant lo <foch> fonch mes en la dita moreria. E per semblant ella, dita testimoni, per stalviar ço del seu, per temor del dit foch, tragué la dita roba de casa sua per stalviar aquella e, per semblant, veu que los dits en Dolcet, filla e muller de aquell donaven e fehien son poder de stalviar sa roba. E açò dix ella, dita testimoni, sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, (sic) de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit desús.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, sobre lo quinzèn capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que lo diluns de matí, après lo dit dimenge de la Trinitat, ella, dita testimoni, veu que la dita na Ysabell e sa mare pasaven e tornaven la roba de la casa del dit en Salvador Martínez a llur casa. E veu que la dita Ysabel plorava e's congoxava molt, es (sic) sa mare e pare ab aquella, dient que'ls havien furtat de la casa del dit en Salvador Martínez dues miges cotes e hun mantel e dos peces d'argent que dehia que'ls havien acomanat la muller del dit alamí de Alaquaç. E açò dix ella, dita testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u hoy, segons que ha dit desús. Interrogada ella, dita testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit dessús.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, sobre lo setzèn capítol de la dita scriptura, lo qual li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que la dita testimoni creu que la dita na Ysabell ne'l pare ne mare de aquella no deüen tenir les dites dues peces d'argent, per ço com ha aquelles per persones que no han acostumat tenir-se res de les gents. E per ço, encara, com ella, dita testimoni, sab que Çalema e altres moros de la dita moreria han acomanat e mes en la casa del dit en Pere Dolcet altres coses e de molt major vèlua que no eren les dites dues peces d'argent. Après lo dit robo, cascun dels dits moros han trobat ço del seu, sens que ella, dita testimoni, no'n ha hoyt dir ne clamar que'ls haja fallit res e fins a huy ella, dita testimoni, no ha hoyt nangú clamar-se del dits Pere Dolcet e muller e filla de aquells. E açò dix saber ella, dita testimoni, sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes. Interrogada ella, dita testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit desús.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, sobre lo <.X>\VII^{en}.¹⁸⁰ capítol de la dita scriptura, lo qual li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix

¶ ¹⁸⁰ Al text: [.VII.], i ratllat: *segon*.

sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que lo dit insult e robo de la dita moreria fonch fet ab tant gran desorde e avolot ne que oficials ne regidors ne gens pogueren squivar aquell. E la casa del marit de la dita testimoni trau huna portella a la dita moreria, que ni y valia tenir pigada aquella ne gardar-la, que ab lo avolot que y era la y tranquaren e obriren diverses vegades, enaxí que qui per lo dit avo-^{40r}-lot del foch e avolot de la gent, e por de perdre sos béns, buydaven lurs cases e axí u féu ella, dita testimoni, que buydà sa casa e passà la roba de aquella al dit monestir de Manorettes. E per semblant, veu ella, dita testimoni, que lo dit en Dolcet passà la roba de lur casa a casa d'en Salvador Martínez, cambiador. E açò dix ella, dita testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu he y fon present a les dites coses, com la sua casa stigua atempta¹⁸¹ ab la dita moreria e trahia porta ab la dita moreria. Interrogada ella, dita testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit desús.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, sobre lo dihuytèn capítol de la dita scriptura, lo qual li fon lest segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que de continent que lo foch fon mes en la dita moreria, ella, dita testimoni, tragué la roba de sa casa e passà aquella al dit monestir de Senta Clara. E per semblant, veu ella, dita testimoni, que lo dit en Pere Dolcet tragué la roba de la sua casa e passà aquella a la casa del dit en Salvador Martínez, cambiador, segons que ha dit e testificat. E açò dix ella, dita testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu, segons que ha dit dessús. Interrogada ella, dita testimoni, de loch e temps <e> presents, e dix que ja u ha dit desús.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, sobre lo vintèn capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon¹⁸² lest e donat a entendre segons se pertany. E dix¹⁸³ sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes no saber més del que ha dit e testificat desús en los precedents capítols.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, sobre lo vint-e-hun capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que en veritat està que de temps de vint anys poch més o menys ençà, ella, dita testimoni, ha notícia e conexença ab los dits en Pere Dolcet, muller e filla de aquells e ha, té e reputa aquells per persones bones e de bona fama <e> co<n>versació, tant quant ella, dita testimoni, ha co<n>versat ab aquells, e fins a huy no ha hoyt que nangú qui haja contractat ab aquells se sia clamat de aquells e de llur contractar. E açò dix ell<a>, dit<a> testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses

¶¹⁸¹ Ratllat: *atant*. ¶¹⁸² Ratllat: *atorgat e manat don*.

¶¹⁸³ Ratllat: *ja·u ha dit desús*.

en aquell contengudes per la notícia e pràticha que ha de aquells. Interrogada ella, dita testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit.

Sobre los altres axí precedents com subsegüents capítols de la dita scriptura, ella, dita testimoni, no fonch produhida ne donada ne, per consegüent, interrogada.

Generalment fon interrogada ella, dita testimoni, de parentela, oy, amor, temor, preu, prechs, inducció, subornació, menaces e altres circumtànccies (sic) a les dites coses necessàries e acostumades fer, e a tot dix que no.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, qual de les parts damunt dites volria obtingués la present causa, e dix que aquella que hagués millor justícia. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Iamdictis die et anno.

En Salvador Martínez, cambiador de la ciutat de València, testimoni produhit e donat per part del dit en Salvador,¹⁸⁴ *dicto nomine*, sobre la dita scriptura e capítols de aquella, lo qual jurà a Nostre Senyor Déu e als sants Quatre Evangelis de aquell de la sua man dreita corporalment tocats, dir veritat en sa deposició de ço que sabrà e interrogat serà sobre la dita scriptura e capítols de aquella. En virtut del qual jurament interrogat, deposà e féu son testimoni *Valencie, predictis die et anno, in hunc qui sequitur modum:*

Et primo, virtute dicti iuramenti, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo dotzèn, tretzèn, quatorzèn capítols de la dita scriptura, los quals singularment e distincta li foren lests e donats ¶^{40v} a entendre segons se pertany. E dix sobre los dits capítols e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que lo dimenge de la Trinitat ara propassat, en la vesprada, essent ja entrada la dita moreria per los insults a aquella durant lo dit robo de la dita moreria, e essent ja la foch en la moreria, a la casa del dit testimoni vench la dita na Ysabell, filla del dit en Pere Dolcet, pregant a ell, dit testimoni, que'ls volgués acollir e receptor en llur casa la roba de la casa de son pare, dient tals o semblants paraules: «Mesquina! Si vós no'ns acolliu la roba en casa vostra, mon pare és destrohit e, per reverència de Déus, vos prega que'ns vullau acollir en casa vostra la nostra roba». E ell, dit testimoni, dix que no y volia fer, car no seria sinó escandell e tot mal per a casa sua, car pensar-se hi à la gent que seria roba de moros e seria causa de acabar e fer insult a casa d'ell, dit testimoni. E la dita Ysabell inpurtunà ab sos prechs tant a ell, dit testimoni, que ell, dit testimoni, fon content que portasen la roba a la casa del dit testimoni. E està en veritat que la dita Ysabell e lo jermà de aquella e altres portaren la roba de la casa del pare de aquella en la casa del dit testimoni, ço és, en hun palauet que sta baix, en la entrada de la casa del dit testimoni. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre los dits capítols e coses en aquells contengudes perquè

¶¹⁸⁴ Salvador Benet, notari, procurador d'Isabel Dolcet.

u veu e y fon present, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch¹⁸⁵ e dix que en València. Interrogat ell, dit testimoni, de temps e dix que en la nit del dit robo, ço és, la nit de la Sancta Trinitat ara propassada. Interrogat ell, dit testimoni, de presents e dix que no's recorda.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo quinzèn capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber¹⁸⁶ lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que lo matí del dia del diluns après lo dit dimenge de la Trinitat, ell, dit testimoni, veu que la dita Ysabell e la mare de aquella començaren a tornar la roba de la casa del dit testimoni a la casa de aquells. E de fet ell, dit testimoni, veu que la dita Ysabell e la mare de aquella tornaven a la casa del dit testimoni congoxant-se e plorant, dient que de la casa del dit testimoni li havien levat certes peces de argent que a la dita Ysabell eren estades acomanades per la muller del dit alamí de Alaquaç. E axí mateix, li havien furtat e llevat certa roba de sa mare de aquella, e de açò veu ell, dit testimoni, molt congoxar la dita Ysabell e mare de aquella. E està en veritat que per lo gran desorde que era aquella nit entre la gent per rahó del dit robo, de la casa del dit testimoni li fonch furtada e levada spasa e broquer, e axí mateix fonch furtada una capa del moço del sogre d'ell, dit testimoni. E la qual capa enaprés fonch trobada en la esquena de hun moratell e hagueren a provar e mostrar la dita capa ésser del dit moço del sogre del dit testimoni per cobrar aquella. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu, segons que ha dit dessús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit dessús.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo setzèn capítol de la dita scriptura lo qual davant li fon lest e donat e entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que ell, dit testimoni, per la pràtica e notícia que ha de la dita Ysabell, e per la congoxa que aquella féu e mostrà del dit argent, ell, dit testimoni, creu que la dita Ysabell no té lo dit argent. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo desetèn capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que lo dit insult e robo de la dita moreria fonch tal e tan gran e ab tant desorde que ni oficials ni altres gents no y pogueren evitar lo dit insult. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit desús.

¶¹⁸⁵ Ratllat: *temps e presents*. ¶¹⁸⁶ Repetit.

¶^{41r} Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo vint-e-hun capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que ell, dit testimoni, ha hoyt dir públicament après lo dit robo de la moreria que molts moros metien e lençaven roba en la casa del dit en Dolcet, e que après lo robo havien cobrat aquell sens que no ha hoyt dir que nangú de aquells se clame dels dits en Dolcet, muller e filla de aquells. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u hoyt dir, segons que ha dit. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit desús.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo vintèn capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que ell, dit testimoni, ha pràticha e notícia ab los dits Pere Dolcet, muller e casa de aquell, e per la dita rahó ha conversat ab aquells e ha e té aquells per persones bones, de bona fama e conversació, e que no han acostumat tenir-se res de la gent que contracten ab aquells. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes, segons que ha dit dessús.

Sobre los altres axí precedents com subsegents capítols de la dita scriptura ell, dit testimoni, no fonch produhit ne donat ne per consegüent interrogat.

Generalment fon interrogat ell, dit testimoni, de paraula, oy, temor, preu, prechs, inducció, subornació e altres circumstàncies a les dites coses necessàries e acostumades fer. E dix a tot que no.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, qual de les parts damunt dites volia que obtingués la present causa e dix que aquella que hagues millor justícia. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Iamdictis die et anno

Mestre Pedro de Bovadilla, batifulla de fil d'or de la ciutat de València, testimoni produhit e donat per lo dit en Benet Salvador, notari, en lo dit nom, sobre la dita scriptura e capítols de aquella, lo qual jurà a Nostre Senyor Déu e als sants Quatre Evangelis de aquell de la sua man dreita corporalment tocats, dir veritat en sa deposició de ço que sabrà e interrogat serà sobre la dita scriptura e capítols de aquella. En virtut del qual jurament interrogat, deposà e fèu son testimoni *Valencie, predictis die et anno*, en la forma següent:

Et primo, virtute dicti iuramenti, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo novèn capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fonch lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes no saber res.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo onzèn capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en

veritat que la nit del dit robo de la dita moreria, essent ja lo foch en la dita moreria, el<l>, dit testimoni, veu que molts dels vehins de la dita moreria, los quals tenien lurs cases atinent de la dita moreria, buydaven la roba de llurs cases. E ell, dit testimoni, veu que lo dit en Dolcet feya traure la roba de casa sua, la qual té atinent de la dita moreria, e feya portar aquella a la casa d'en Salvador Martínez, cambiador, qui està en lo carrer mateix, en lo enfront de la casa del dit en Dolcet. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu, segons que ha dit dessús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que en València. Interrogat ell, dit testimoni, de temps e dix que la nit del robo de la moreria. Interrogat ell, dit testimoni, de presents e dix que públicament ^{41v} veu ell, dit testimoni, les dites coses segons que ha dit.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo quinzèn capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que ell, dit testimoni, lo diluns de maytí après lo dit robo de la dita moreria, ell, dit testimoni, veu molt congoxar la dita Ysabell e la mare de aquella per lo argent que dehien que li havien furtat ab certa roba de sa mare. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu e hoy, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit desús.

Sobre los altres capítols, axí precedents com subcegüents, de la dita scriptura ell, dit testimoni, no fon produhit ne donat ne, per consegüent, interrogat.

Generalment fon interrogat ell, dit testimoni, de parentela, hoy, amor, temor, preu, prechs, inducció, subornació e altres circumtancies a les dites coses necessàries e acostumades fer. E dix a tot que no.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, qual de les parts damunt dites volria obtingés la present causa e dix que aquella que hagués millor justícia. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Iamdictis die et anno.

Antoni Pelegrí, albarder de la ciutat de València, testimoni produhit e donat per lo dit en Benet Salvador, notari, en lo dit nom, sobre la dita scriptura e capítols de aquella, en virtut del qual jurament interrogat, deposà e féu son testimoni *Valencie, predictis die et anno*, en la forma següent:

Et primo, virtute dicti iuramenti, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo cinquèn capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fonch lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes no saber res.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo sisèn capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que passat lo dit robo de la dita moreria, ell, dit testimoni, veu que alguns

moros de la dita moreria, dels quals a present ell, dit testimoni, no's recorda, vingueren a la casa del dit en Dolcet e cobraren de aquell la roba que havien mes en la casa del dit en Dolcet la dita nit del dit robo de la dita moreria, sens que ell, dit testimoni, no veu que algú dels dits moros se clamàs ne digués que li falgués res. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que en València. Interrogat ell, dit testimoni, de temps e dix que ja u ha dit desús, que pasat lo dit robo de la dita moreria. Interrogat ell, dit testimoni, de presents e dix que no's recorde.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo setèn capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que ell, dit testimoni, com sia vehí del dit en Pere Dolcet, veu e hoy que, passat lo dit robo de la dita moreria, alguns moros qui havien acomanada o lexada roba en casa del dit en Pere Dolcet, demanaven a aquell la dita roba e ell dit testimoni veu que lo dit en Pere Dolcet restituhia als dits moros la dita roba, perles e manylles d'or e altres coses de vàlua, sens que ell, dit testimoni, may veu ne oy dir que algú dels dits moros se clamàs del dit en Pere Dolcet ne que diguesen que lo dit en Pere Dolcet se hagués tengut res de aquells dits moros. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu e oy, segons que ha dit e testificat. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que en València. Interrogat ell, dit testimoni, de temps e dix que passat lo dit robo de la dita moreria. Interrogat ell, dit testimoni, de presents e dix que públicament veu e oy les dites coses segons que ha dit dessús.

||^{42r} Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo novèn capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes no saber res sinó lo que ha dit desús, en los precedents capítols.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo onzèn capítol de la dita scriptura, lo qual li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que ell, dit testimoni, veu que essent mes lo foch en la dita moreria la nit del dit robo de la dita moreria, ell, dit testimoni, veu que buydaven e trahien la roba de la casa del dit en Pere Dolcet e portaven aquella a la casa del dit en Salvador Martíniz, cambiador, qui stà en lo dit camí de Quart, quay en lo enfront de la casa del dit en Pere Dolcet. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu, segons que ha dit. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit dessús.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo quinzèn capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que

sta en veritat que ell, dit testimoni, veu diluns per lo matí, après lo dimenge de la Trinitat, la dita Ysabell e la mare de aquella molt congoxar e plorar, dient que de la casa del dit Salvador Martínez li havien furat e llevat lo argent que li havia aco-manat la muller del alamí de Alaquaç e roba de sa mare e d'ella, dita Ysabell, e altra roba de aquelles. E açò dix saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit desús.

Sobre los altres axí precedents com subceguents capítols de la dita scriptura ell, dit testimoni, no fon produhit ne donat ni, per consegüent, interrogat.

Generalment fon interrogat ell, dit testimoni, de parantela, oy, amor, temor, preu, prechs, inducció, subornació, menaces, preu, prechs e altres circumtancies a les dites coses necessàries e acostumades fer. E dix a tot que no.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, qual de les parts damunt dites volria obtingués la present causa e dix que aquella que haja millor justícia. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Die intititata .XXII^a. octobris anno predicto

En Johan Mingot, perayre de la ciutat de València, testimoni produhit e donat per lo dit en Salvador Benet *dicto nomine*, lo qual jurà a Nostre Senyor Déu e als sants Quatre Evangelis de aquell de la sua man dreita corporalment tocats, dir veritat en sa deposició de ço que sabrà e interrogat serà en e sobre la dita scriptura e capítols de aquella. Lo qual, sots virtut del dit jurament interrogat, deposà e fon son testimoni *Valencie, predictis die et anno.*

Et primo, virtute dicti iuramenti, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo primer capítol de la dita scriptura, lo qual li fonch lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que ell, dit testimoni, hoy dir públicament e palesa en la ciutat de València que la nit del dit dia de la Sancta Trinitat, fadrins ab pe-nons començaren lo insult de la dita moreria e que après s'i mesclaren altres gents, en manera que oficials ^{42v} ni jurats ne altres gents no y pogueren donar remey en fer cessar e squivar aquell dit insult. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u hoy dir públicament e és notori en la present ciutat. Interrogat ell, dit testimoni, de temps e dix que ja u ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de presents e dix que públicament e palesa¹⁸⁷ oy dir ell, dit testimoni, les dites coses.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo segon capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que ell, dit testimoni, de pus de vint anys ençà veu lo dit en Pere

¶ ¹⁸⁷ En realitat diu: *a palesa*.

Dolcet e muller de aquell star e habitar en la dita casa en lo dit capítol mencionada, la qual trau porta a la dita moreria. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u ha vist e és entrat diverses vegades en la dita casa e conversant en la dita casa ab lo dit en Dolcet. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que en València. Interrogat ell, dit testimoni, de temps e dix que de pus de vint anys ençà. Interrogat de presents e dix que públicament e palesa en les dites coses.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo tercer capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que lo dit en Pere Dolcet és corredor e usa de ofici de corredor, e per la dita rahó ell, dit testimoni, ha conversat e practicat ab aquell e en la casa de aquell. E per la dita pràctica e conversació ha vist lo dit en Dolcet e muller de aquell ésser persones de bona condició e pràctica, e persones verdaderes e per tals los ha, té e reputa ell, dit testimoni, en ço que ha conversat ab aquells. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo quart capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que ell, dit testimoni, ha conversat ab lo dit en Dolcet e muller e filla de aquell, e tant com ell, dit testimoni, ha conversat ab aquells e en ço que ha conversat ab aquells, ha e veu aquells ésser verdaderes persones e ha e té aquells per tals, com en lo dit capítol és contengut. E açò dix saber sobre lo dit capítol e coses en aquells contengudes. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u havia dit dessus.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo cinquè capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes no saber res.¹⁸⁸

Sobre los altres següents capítols de la dita scriptura ell, dit testimoni, no fonch produhit ne donat ne per consegüent interrogat.

Generalment *autem* fon interrogat ell, dit testimoni, de paraula, oy, amor, temor, preu, prechs, inducció, subornació e altres circumstàncies a les dites coses necessàries e acostumades fer. E dix a tot que no.

¶^{43r} Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, qual part de los damunt dits volria obtingués la present causa e dix que aquella que haja millor dret e justícia. *Iniunctum fuit sibi etc.*

¶¹⁸⁸ Ratllat: *saber lo que's segueix, ço és, que.*

Iamdictis die et anno.

Çahet Vida, *olim* moro de la moreria de València e hara sclau d'en Rafell Manyes, perayre de la ciutat de València, testimoni produhit e donat per part del dit en Salvador Benet, notari, en lo dit nom, sobre la dita scriptura, lo qual jurà a Déus e a la Alquibla de Mahomat, la cara girada vers migjorn segons Zuna, Xara, ús, stil de moros, dir veritat en la deposició de ço que sabrà e interrogat serà en e sobre la dita scriptura e capítols de aquella. En virtut del qual jurament interrogat, deposà e féu son testimoni en València los dia e any qui desús, en la forma següent:

Et primo, virtute dicti iuramenti, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo .V^e. capítol de la dita scriptura, lo <qual> davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que, comensant-se lo dit insult e avolot del dit robo de la dita moreria, ell, dit testimoni, veu que alguns moros de la dita moreria llançaven e metien llur roba en casa del dit en Dolcet, per ço que fos stalviada. E per semblant ell, dit testimoni, part de la sua roba mes aquella en la dita casa del dit en Dolcet. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu, oy <e> mes la sua roba, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que ja u ha dit. Interrogat de temps e dix que la nit del dit robo de la dita moreria. Interrogat ell, dit testimoni, de presents e dix que no's'acorda.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo .VIe. capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre *pro ut decet*. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que lo dia après lo dit robo de la dita moreria, ell, dit testimoni, anà a la casa del dit en Pere Dolcet per cobrar la sua roba que en aquella havia lexada e ell, dit testimoni, trobà en la dita casa alguns moros que axí mateix cobraven la roba que y havien acomanada en la dita casa del dit en Pere Dolcet. E ell, dit testimoni, cobrà la sua roba de la casa del dit en Pere Dolcet sens que a ell, dit testimoni, no falgué res del què mes havia en la casa del dit en Pere Dolcet, ne hoy que nengú se clamàs de aquell. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u havia dit desús en sa deposició.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo .VIIe. capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que ell, dit testimoni, veu que alguns moros meteren o lençaren roba en casa del dit en Dolcet perquè fos stalviada. E ell, dit testimoni, hi mes part de la sua roba e après, passat lo dit robo, ell, dit testimoni, trobà aquella sens que no li falgué res. E ell, dit testimoni, no oy que nangú se clamàs del dit en Pere Dolcet ne de la muller <e> filla de aquell. E està en veritat que ell, dit testimoni, veu lançar

e metra molta roba en la casa del dit en Pere Dolcet per alguns moros de la dita moreria la nit del robo de la dita moreria, emperò ell, dit testimoni, no sab ne pot dir la vàlua e estima de la dita roba. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u havia dit desús.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo .XIe. capítol de la dita scriptura lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre *prout decet*. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que la nit del dit robo de la dita moreria ¶^{43v} fonch mes foch en la casa del dit Alcadí e fonch mort hun moro specier. E ell, dit testimoni, veu que lo dit en Pere Dolcet hagué e loguà jòvens que li guardasen casa, tant era lo avolot que totes les cases que trahien porta a la moreria insultaven, e ell, dit testimoni, veu que molts dels que staven a la part de la dita moreria buydaven la roba de llurs cases per por del foch e de no ésser robats. E sta en veritat que la muller del dit en Pere Dolcet e la dita Ysabell, filla del dit en Pere Dolcet, se'n pasaren a la casa d'en Salvador Martínez, cambiador, per por del dit foch e avolot e insult del dit robo de la dita moreria. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u veu, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u havia dit desús.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimonis, sobre lo .XII. e .XIIIe. capítols de la dita scriptura, los quals singularment e distincta li foren lest e donats a entendre segons se pertany. E dix sobre lo<s> dits capítols e coses en aquells contengudes no saber res.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo .XV. capítol de la dita scriptura, lo qual li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que ell, dit testimoni, veu que lo diluns per lo matí après lo dit robo de la dita moreria, la dita Ysabell e sa mare se congoxaren molt e ploraven en llur casa, e ell, dit testimoni, demanava aquelles que per què congoxaven e aquelles digueren a ell, dit testimoni, que'ls havien furtat sert argent que'ls havien recomanat. E açò dix ell, dit testimoni, sobre lo dit capítol per uè u hoy, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u havia dit desús.

Sobre los altres axí precedents como subsegüents capítols de la dita scriptura ell, dit testimoni, no fon produhit ne donat ne per consegüent interrogat.

Generalment fon interrogat ell, dit testimoni, de paraula, oy, amor, temor, preu, prechs, inducció, subornació e altres circumtànccies a les dites coses necessàries e acostumades fer. E dix a tot que no.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, qual de les parts damunt dites volria que obtingés la present causa e dix que aquella que hagués millor dret e justícia. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Iamdicitis die et anno.

En Alfonso Sànxez, corredor, testimoni produhit e donat per part del dit en Benet Salvador, en lo dit nom, sobre la dita scriptura e capítols de aquella, lo qual jurà a Nostre Senyor Déu e als Quatre Evangelis de aquell de la sua man drete corporalment toquats, dir veritat en sa deposició de ço que sabrà e interrogat serà en e sobre la dita scriptura e capítols de aquella. En virtut del qual jurament interrogat, deposà e féu son testimoni *Valencie, iamdictis die et anno, in hunc qui sequitur modum:*

Et primo, virtute dicti iuramenti, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo .XI., .XII., .XIII. capítols de la dita scriptura, los quals distinctament e singularment li foren lests e donats a entendre *prout decet*. E dix sobre los dits capítols e coses en aquells contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que lo diluns per lo matí, après lo dimenge de la Sancta Trinitat hara propassat, lo dit robo de la dita moreria, ell, dit testimoni, anà a la casa d'en Salvador Martínez, cambiador, per veure aquell e com li havia anat ab lo dit robo ne si era estat feyt insult en la casa de aquell. E essent en la casa del dit en Salvador Martínez, parlant ab aquell, ell, dit testimoni, veu que en la dita casa del dit en Salvador Martínez eren la muller del dit en Pere Dolcet e la filla de aquell, que staven plorant e cerquant en la dita casa. E ell, dit testimoni, demanà a la dita Ysabell e a la muller del dit en Pere Dolcet que per què ploraven e què·l·ls fallia. E la filla e mare respongueren a ell, dit testimoni, que en la nit passa-^{44r}-da havien passat en la casa d'en Salvador Martínez e en aquella hi havien passat dues peces d'argent, que a la dita Ysabell havia acomanat la muller del alamí de Alaquaç la nit del robo. E lo dit argent ab hun mantel enboliquat e hun mantó del dit en Pere Dolcet e altra roba, li havien furtat de la casa del dit en Salvador Martínez. E per la dita rahó veu ell, dit testimoni, que ploraven e congoxaven les dites mare e filla en la casa del dit en Salvador Martínez. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre los dits capítols e coses en aquells contengudes perquè u hoy, segons que ha dit dessús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que ja u havia dit. Interrogat ell, dit testimoni, de presents e dix que lo dit en Salvador Martínez e molts, dels quals a present no's recorda.

Sobre los altres axí precedents com subsegüents capítols de la dita scriptura ell, dit testimoni, no fon produhit ne per consegüent interrogat.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, qual de les parts damunt dites volria que obtingés la present causa e dix que aquella que haja millor dret e justícia. *Iniunctum fuit sibi etc., donech etc.*

Iamdicitis die/ et anno.

En Berthomeu Pont, perayre de la ciutat de València, testimoni produhit e donat per part del dit en Salvador, *dicto nomine*, sobre la dita scriptura, lo qual jurà a Nostre Senyor Déu e als sants Quatre Evangelis de aquell de la sua man drete corporalment toquats, dir veritat en sa deposició de ço que sabrà e interrogat serà,

en e sobre la dita scriptura e capítols de aquella. Lo qual interrogat, deposà e féu son testimoni *Valencie, predictis die et anno in hunc qui sequitur modum*:

Et primo, virtute dicti iuramenti, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo primer capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquells contengudes saber lo que's segueix, ço és, que està en veritat que ell, dit testimoni, hoy dir públicament en la ciutat de València que lo dia de la Sancta Trinitat hara propassada, en la vesprada del dit dia, fadrins ab penons comensaren lo insult de la moreria de València e après se mesclaren altres gens, que oficials ne regidors no pogueren enpachar aquell dit insult. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u hoy dir públicament en la ciutat de València. Interrogat ell, dit testimoni, de temps e dix que ja u ha dit. Interrogat ell, dit testimoni, de presents e dix que públicament e palesa ha hoyt dir les dites coses.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo segón capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquells contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que de pus de vint anys ençà, ell, dit testimoni, veu que lo dit en Pere Dolcet sta en la casa en la qual de present sta, la qual casa trau portella a la moreria. E açò dix ell, dit testimoni, saber perquè u ha vist. Interrogat ell, dit testimoni, de temps e dix que de pus de vint anys ençà. Interrogat de presents e dix que públicament e palesa veu ell, dit testimoni, les dites coses.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo tercer capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquells contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que ell, dit testimoni, coneix bé lo dit Pere Dolcet, muller e filla de aquells, e ell, dit testimoni, de pus de vint ^{44v} anys ençà, ha conversat ab lo dit Pere Dolcet, ha vist e trobat aquell home vertader e sens frau o barat, e per tal lo ha e reputa ell, dit testimoni. E açò dix saber ell, dit testimoni, sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u ha vist pratichant ab aquells. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit dessus en lo precedent capítol.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo quart capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquells contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que ell, dit testimoni, ha conversat moltes vegades e en diverses temps ab lo dit en Pere Dolcet, axí d'uns com de altres coses, e sempre ell, dit testimoni, ha vist e trobat veritat en lo dit Pere Dolcet en què ha contractat ab aquell e per ço ell, dit testimoni, ha vist e trobat veritat en los dit Pere Dolcet en ço que ha contractat ab aquell, e per ço ell, dit testimoni, tant quant ha vist e pratichat ab aquell dit Pere Dolcet e té lo dit Pere Dolcet per hom simple e verdader e de bona condició. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell

contengudes perquè ha conversat ab aquell, segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents, e dix que ja u ha dit dessús en los precedents capítols.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo .v^e. capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes no saber res més del què ha dit e testificat desús en los precedents capítols de la dita scriptura.

Sobre los altres axí precedents com subsegüents capítols de la dita scriptura ell, dit testimoni, no fon produhit ne donat ni per consegüent interrogat.

Generalment fon interrogat ell, dit testimoni, de paraula, oy, amor, temor, preu, precs, inducció, subornació, menaces, mala volentat e altres circumstàncies contra les dites coses venints, e a tot dix que no.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, de qual part de les damunt dites volria obtingués la present causa e dix que aquella que millor dret e justícia haja. *Iniunctum fuit sibi etc., donech etc.*

Testimonis produhits e donats en la ciutat de València per Azmet Hualit, moro de la moreria, en e sobre una scriptura per lo discret en Jacme Jordà, notari, procurador del dit Azmet Hualit, davant lo spectable comte e governador de regne de València, sots kalendar de *die intitulata quarta novembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LV°.*, propasada contra Ysabell, filla del dit en Pere Dolcet, en lo procés que entre les dites parts se mena en la dita cort, los dits e deposicions dels quals testimonis són los que's segueixen:

Die intitulata .VI^a. novembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LV°.

En Johan Roiz àlias Flaçà, cambiador de la ciutat de València, de edat de .XVIII. anys poch més o menys, testimoni produhit e donat per lo dit Azmet Hualit, moro, sobre la dita scriptura e capítols de aquella, lo qual jurà a Nostre Senyor Déu e als Quatre Evangelis de aquell de la sua man dreta corporalment tocats, dir veritat de ço que sabrà e interrogat serà sobre la dita scriptura e capítols de aquella. En virtut del qual jurament interrogat, deposà e féu son testimoni *Valencie, predictis die et anno, in hunc qui sequitur modum:*

||^{45r} *Et primo, virtute dicti iuramenti,* fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo tercer capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que lo diluns après lo dit robo de la dita moreria, trobant-se ell, dit testimoni, en la casa d'en Salvador Martínez, en la casa del qual ell, dit testimoni, aturava, ell, dit testimoni, veu congoxar la dita Ysabel, filla del dit en Pere Dolcet, e la muller del dit en Pere Dolcet e oy dir aquelles que'lls fallien dos o tres goteres o peces d'argent, los quals la nit del robo de la moreria havia acomanades a la dita Ysabell la muller del alamí de Alaquaç e que aquelles,

enboliquades en hun mantel e ab altra roba, les havia portades a la casa del dit en Salvador Martínez. E après, ell, dit testimoni, hoy dir a la dita Ysabell que li havien furtat e llevat dues peces d'argent de la casa del dit en Salvador Martínez, les quals li havia acomanades la muller del alamí de l'Alaquaç. E la dita Ysabel demanà a ell, dit testimoni, si havia vist lo dit argent e ell, dit testimoni, dix que no l'havia vist. E açò dix ell, dit testimoni, sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes perquè u hoy dir segons que ha dit desús. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que en València, en casa del dit en Salvador Martínez. Interrogat ell, dit testimoni, de temps e dix que lo diluns après lo dit robo de la dita moreria. Interrogat de presents e dix que los de la casa d'en Salvador Martínez.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo quart capítol de la dita scriptura, la qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que lo dia de après lo dit robo de la dita moreria, ell, dit testimoni, hoy dir a la muller del dit en Dolcet e a la dita Ysabell, filla del dit en Dolcet, en la casa del dit en Salvador Martínez, cambiador, que a la dita Ysabell havien furtat lo dit argent que li havia acomanat la muller del alamí de Alaquaç, e hun mantel en lo qual staven enboliquat lo dit argent. Emperò ell, dit testimoni, no u creu per ço com la nit del robo de la moreria la roba que fonch mesa en la casa del dit en Salvador Martínez, com la dita roba fos guardada per la muller del dit en Pere Dolcet e per la dita Ysabell, filla de aquella, e per Andolceta, qui axí mateix era en guarda de la dita roba que fonch mesa en la casa del dit en Salvador Martínez. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes. Interrogat ell, dit testimoni, de loch, temps e presents e dix que ja u havia dit dessús.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo cinqué capítol de la dita scriptura, lo qual davant li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes no saber més del què ha dit e testificat dessús en los precedents capítols.

Sobre los altres capítols, axí precedents com subsegüents, ell, dit testimoni, no fon produhit ne donat ni, per consegüent, interrogat.

Generalment fon interrogat ell, dit testimoni, de oy, amor, temor, preu, prechs, inducció, mala voluntat e altres circumtànries a les dites coses necessàries e acostumades fer, e a tot dix que no.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, qual part damunt dites volria obtingés la present causa e dix que aquella que haja millor dret e justícia. *Iniunctum fuit sibi etc., donech etc.*

||^{45v} *Iamdictis die et anno.*

La dona na Dolça, muller d'en Johan Roiz àlias Flaça, testimoni produhida e donada per part del dit Azmet Hualit, moro, sobre la dita scriptura e capítols de aquella, la qual jurà a Nostre Senyor Déu e als sants Quatre Evangelis de aquell

de la sua man drete corporalment toquats dir veritat en sa deposició, en e sobre la dita scriptura e capítols de aquella. En virtut del qual jurament interrogada, deposà e féu son testimoni *Valencia, predictis die et anno, in modum qui sequitur*:

Et primo, virtute dicti iuramenti, fon interrogada ella, dita testimoni, sobre lo tercer, quart e cinqué capítols de la dita scriptura, los quals li foren lests e donats a entendre segons se pertany. E dix sobre los dits capítols e coses en aquells contengudes e sobre lo dit feyt saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que hun dia, del qual a present ella, dita testimoni, no's recorda, passat lo robo de la moreria ara propassat, lo dit Azmet Hualit, alamí de Alaquaç, vench a la casa del marit d'ela, dita testimoni, e de la dita casa tramés a demanar a'n Pere Dolcet e la muller del dit en Pere Dolcet vench a la casa del dit marit d'ella, dita testimoni, e lo dit alamí de Alaquaç e ella, dita testimoni, la dita muller d'en Dolcet dix al dit alamí que lo argent o ço que la muller del dit alamí havia acomanat a la filla del dit en Dolcet e de aquella dita muller del dit en Dolcet, li havien furtrat. E açò e no àls hoy dir ella, dita testimoni, a la muller del dit en Dolcet. E açò dix ella, dita testimoni, saber sobre lo dit capítol e coses en aquell contengudes e sobre lo dit feyt. Interrogada ella, dita testimoni, de loch e temps [e] presents e dix que ja u ha dit desús.

Sobre los altres axí precedents com subsegüents capítols de la dita scriptura no fonch ell<a>, dit<a> testimoni, produhit ne donat ne per consegüent interrogada.

Generalment fon interrogat (sic) ell<a>, dita testimoni, de paraula, oy, amor, temor, preu, prechs, inducció, subornació e altres circumtànies a les dites coses necessàries e acostumades fer, e dix a tot que no.

Ítem, fon interrogat (sic) ell<a>, dita testimoni, qual part de les damunt dites volria que obtingués la present causa, e dix que aquella que hagués millor dret e justícia. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Iamdictis die et anno.

La dona Caterina, muller d'en \Bernat/¹⁸⁹ Guarcés, cabanyer, comorant en la ciutat de València, testimoni produhit e donat per part del dit Azmet Hualit, moro, la qual jurà a Nostre Senyor Déu e als sants Quatre Evangelis de aquell de la sua man drete corporalment tocats dir veritat de ço que sabrà e interrogat serà sobre la dita scriptura e capítols de aquella. En virtut del qual jurament interrogat ell, dit testimoni, deposà e féu son testimoni *Valencie, predictis die et anno*, en la forma següent:

Et primo, virtute dicti iuramenti, fon interrogat ell<a>, dit<a> testimoni, sobre los tercer, quart e cinqué capítols de la dita <scriptura>, los quals distintament li foren lests e donats a entendre segons se pertany. E dix sobre los dits capítols e coses en aquells contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que

¶ ¹⁸⁹ Ratllat: *Johan*.

après lo robo de la dita moreria hara propassat, cinch o sis jorns après lo dit robo de la dita moreria, lo alamí de Alaquaç, essent en casa d'en Johan Roiz àlias Flaça, vehí de la ¶^{46r} dita testimoni, e pregà ella, dita testimoni, que anàs a la casa del dit en Dolcet e que demanàs a aquell ço que la muller del dit alamí li havia acomanat la nit del robo de la dita moreria. E ella, dita testimoni, anà a la casa del dit en Dolcet e trobà en la dita casa la muller e filla del dit en Dolcet, e dix a aquelles que'l dit alamí de Alaquaç lo trametia allí perquè li donasen¹⁹⁰ lo que la muller del dit alamí de Alaquaç los havia acomanat la nit del robo de la dita moreria. E la dita muller del dit en Dolcet e la filla de aquella, congoxant-se e plorant, digueren a ella, dita testimoni, que furtat los ho havien. E ella, dita testimoni, dix a aquelles dites muller e filla del dit en Dolcet què era lo que la muller del dit alamí de Alaquaç los havia acomanat, e aquelles, responent a ella, dita testimoni, digueren que dos negres plats d'argent los havia acomanats. E açò dix ella, dita testimoni, saber sobre los dits capítols e coses en aquells contengudes perquè u hoy, segons que ha dit dessus. Interrogada ella, dita testimoni, de loch e dix que en València. Interrogada ella, dita testimoni, de temps e dix que poch après passat lo dit robo ara propassat. Interrogada ella, dita testimoni, de presents e dix que no s'acorda.

Sobre los altres axí precedents com subsegüents capítols de la dita scriptura ella, dita testimoni, no fonch produhida ne donada ne per consegüent interrogada.

Generalment fon interrogada ella, dita testimoni, de paraula, oy, amor, temor, preu, prech, inducció, subornació, menaces e altres circumstàncies a les dites coses necessàries e acostumades fer, e a tot dix que no.

Ítem, fon interrogada ella, dita testimoni, qual part de les damunt dites volria que obtingués la present causa e dix que aquella que haja millor dret e justícia. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Die intitulata .XI^a. novembris anno predicto .M^o.CCCC.L. quinto.

En Johan Roiz àlias Flaça, carnicer de la ciutat de València, testimoni produhit e donat per lo dit en Azmet Hualit, moro, sobre la dita scriptura, lo qual jurà a Nostre Senyor Déu e als sants Quatre Evangelis de aquell de la sua man drete corporalment tocats, dir veritat de ço que sabrà e interrogat serà sobre la dita scriptura e capítols de aquella. En virtut del qual jurament interrogat, deposà e féu son testimoni *Valencie dictis die et anno* en la forma següent:

Et primo, virtute dicti iuramenti, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre los tercer, quart e cinqué capítols de la dita scriptura, lo qual li fon lests e donats a entendre segons se pertany. E dix sobre los dits capítols e coses en aquells contengudes saber lo que's segueix, ço és, que sta en veritat que la nit del robo de la dita moreria propassat, alguns dels moros e mores de la dita moreria se reculliren en la

¶¹⁹⁰ Ratllat: *demanàs*.

casa del honorable en Pere d'Olesa, tintorer de la dita ciutat. E lo diluns après del dit robo de la dita moreria, lo dit honorable en Pere d'Olesa portà e hacompanyà a la casa del dit testimoni lo dit Azmet Hualit, muller e filla de aquell, en la qual casa ell, dit testimoni, los tingué per alguns dies. E essent lo dit Azmet Hualit, preguà ell, dit testimoni, que volgués anar al carrer del Portal de Quart e que digués a n Pere Dolcet que li volgués donar a ell, dit testimoni, lo argent que la filla del dit Azmet Hualit, la nit del dit robo de la dita moreria, havia acomanat a la filla del dit en Dolcet. E ell, dit testimoni, a preguàries del dit Azmet Hualit anà a la casa del dit en Pere Dolcet, lo qual trobà a la porta de llur casa del dit en Pere Dolcet, e de part del dit Azmet Hualit demanà al ¶^{46v} dit en Pere Dolcet que li volgués tornar lo argent que la filla del dit Azmet Hualit, la nit del dit robo de la dita moreria, havia acomanat a la filla del dit en Pere Dolcet. E lo dit en Pere Dolcet dix a ell, dit testimoni: «veniu e ntrau ab mi», e mes a ell, dit testimoni, dins la casa sua. E ell, dit testimoni, veu e trobà la dita Ysabell, filla del dit en Pere Dolcet, que s arapava la cara e plorava e s congoxava molt, e deya que lo dit argent, la nit del robo de la dita moreria hara propassat, havia mes e emboliquat en hun mantell e havia passat aquell ab altra roba a la casa d'en Salvador Martínez, cambiador, per pahor del avolot e robo de la dita moreria, per no ésser robats, e que de la dita casa del dit en Salvador Martínez li havien llevat e furtat lo dit mantell ab lo dit argent e hun mantó de son pare. E vistes e hoydes, ell, dit testimoni, ne féu relació de les dites coses al dit Azmet Hualit, alámí de Alaquaç, lo qual era en la casa del dit testimoni. E açò dix ell, dit testimoni, saber sobre los dits capítols e coses en aquells contengudes perquè u veu e oy, segons que ha dit e testificat desús en sa deposició. Interrogat ell, dit testimoni, de loch e dix que en València, en casa del dit testimoni e en la casa del dit en Pere Dolcet. Interrogat ell, dit testimoni, de temps e dix que a parer del dit testimoni lo diluns après lo dit robo de la dita moreria. Interrogat ell, dit testimoni, de presents e dix que no s'acorda.

Sobre los altres axí precedents com subsegüents capítols de la dita scriptura ell, dit testimoni, no fon produhit ne donat ne per consegüent interrogat.

Generalment fon interrogat ell, dit testimoni, de oy, amor, temor, rancor, mala volentat, preu, prechs, inducció, subornació e altres circumtànçies a les dites coses necessàries, e dix a tot que no.

Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, qual de les parts damunt dites volria que obtingués la present causa e dix que aquella que haja millor dret e justícia. *Iniunctum fuit sibi etc.*

Demum vero die intitulata nona mensis decembris anno a Nativitate Domini .M^o. CCCC^o.L^o. quinto, los scrivans de la cort foren apparellats a cascuna de les parts lliurar lurs processors ab sos testimonis segons se pertany.

Presents foren per testimonis al dit apparellament los discrets en Lorens d'Alós e en Bernat Alcover, notaris, ciutadans de València.

Deinde vero die intitulata .XXVI^a. mensis febroarii anno a Nativitate Domini .M^o. CCCC.L. sexto, davant lo dit magnífich tenint loch de governador, comparech lo dit en Jacme Jordà, *dicto nomine*, e per scrits posà lo que's segueix:

Per mèrits del present procés consta molt clarament que la dita Ysabell, filla del dit en Pere Dolcet, pres en comanda de la dita Fàtima, muller del dit Azmet Hualit, les sobredites dues peces de argent, e consta, axí per testimonis produhits per la part contrària com per testimonis produhits per aquesta part, que la dita Ysabell, filla del dit en Pere Dolcet, e los dits pare e mare de aquella, han dit e confessat e són stats hoyts dir e confessar, après lo robo de la dita moreria, que les dites dues peces eren de argent. Jatsia hajen afermat que fosen stades furtades, ço que no consta ni és ver dir que aquelles dues peces sien stades furtades, ans la dita comanda resta en sa pròpia en si ferma, e de aquella la dita Ysabell e pare de aquella són e deven ésser tenguts fer restitució.

¶^{47r} E jatsia encara, la dita na Ysabell e lo dit en Dolcet hajen afermat que les dites dues peces d'argent haurien portades la nit del robo de la dita moreria a la casa del dit en Salvador Martínez enbolicades en un mantel. Emperò, no consta en alguna manera que axí fos fet ni consta que les dites dues peces d'argent foren stades tretes de poder del dit en Dolcet e filla de aquell ne de lur casa, e molt menys consta que aquelles dites dues peces d'argent sien stades furtades de la casa del dit en Salvador Martínez ni de altra part ab roba *nec alias*, ans se ha necessàriament a entendre que les dites dues peces d'argent són en poder dels dits en Pere Dolcet e de na Ysabell, filla de aquell, o de altre de aquells. E aquells dits en Pere Dolcet e Ysabell, filla sua, han facultat de retre e restituhir les dites dues peces d'argent *precertim*, atés e considerat que *exquisito colore*, parlant *ut decet*, per abcegar la dita comanda e o dificultar la restitució de aquella han negat que les dites dues peces foren d'argent, car, considerada la deposició del primer testimoni per aquesta part produhit, se mostra en clar que la dita Ysabel, filla del dit en Pere Dolcet, interrogada per lo dit testimoni sobre la comanda del dit argent a aquella, dita Ysabell, en sa resposta, demostra voler amagar la veritat *que non querit angelos* car puys los dits en Pere Dolcet e Ysabell, filla sua, havien e tenien, segons volien dir, les dites dues peces per altre metall que no fos argent e, ans de la comanda de les dites dues peces, tinguesen ja en la llur casa roba de moros de vàlua de mil florins entre draps d'or, perles, manilles e altres joyes, no és versemblant que haguesen lextat tanta vàlua perill, axí com pretenen, e les dites dues peces que tenien per stany o altre metall haguesen passat en altra casa per guardar, axí com pretenen en lo .V., .VI., .VII. capítols de llurs excepcions, ço que no és versemblant ne ha conformitat¹⁹¹ de rahó, mas, volent-se axí escusar, se escusen en tant que no's pot

¶ ¹⁹¹ Al text: *conformocitat*.

creure altrament sinó que en lo poder llur són les dites dues peces d'argent e o saben hon són. Per tal, lo dit Azmet Hualit requir e suplica que los dits en Pere Dolcet e filla de aquell sien condepnats en retre e restituhir lo dit argent *et duplum valoris eiusdem propter perfidiam depositarii qui negat ac negavit depositum argenti instante necessitate factum*. E que la dita Ysabell, que per haver negat la veritat de la comanda del dit argent oc, e lo dit en Pere Dolcet, pare de la dita Ysabell, *per insitiationem veritatis* són fets infames per no voler restituhir la comanda, sens sentència sien preses e detenguts en presó, tant e tant longament fins que hajen feta restitució de la dita comanda de les dites dues peces de argent, com dolosament e forciva, per lo que en procés se descobre, neguant que les dites dues peces¹⁹² fosen d'argent, per tenir-se aquelles agen volgut dir que són stades furtades, ço que no's creu, e axí u diu en Johan Roiz àlias Flaça, cambiador, testimoni en la present causa produhit. E axí, la dita condepnació e capció de persones requer ésser feta com axí ho requira la natura del dit depòsit, fet *causa civilibus* e instant tanta necessitat com dit és, requirent encara ésser deferit a aquesta part *iuramentum in litem etiam si vobis videbitur in adminiculum probacionis*, condepnant la part altra en les mesions com axí proceheixqua de justícia, compliment de la qual generalment demana e requer ésser-li fet e administrat per tots aquells drets que mils li pertanguen *oficio vestro super his benigniter implorato*, lexant-ho a coneguda.

E posada la dita scriptura, *ilico* lo dit magnífich tenint loch de governador provehí e manà la part altra ésser citada e, aquella en son dret hoyda, dix que hi faria justícia.

Insuper vero die intitulata .VIII. marcii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC. LVI°., davant lo dit magnífich tenint loch de governador comparagueren lo dit en Jacme Jordà, *dicto nomine*, de una part, e lo dit en Benet Salvador, *dicto nomine*, de la part altra.

Et ibidem, presents les dites parts, *ilico* lo dit magnífich tenint loch de governador hac per lests e repetit ço que *de proximo* és stat posat.

De les quals coses lo dit en Benet Salvador, *dicto nomine*, demanà còpia e trellat lo qual per lo dit magnífich tenint loch de governador li fon atorgat e manat donar, e dia per aquell a les dites parts assignat a compàrer davant ell e cort sua. *Et alias*, lo dit en Benet Salvador, *dicto nomine*, a dir, posar e al·legar ço que dir, posar e al·leguar vulla perquè les coses requestes e aconegudes lexades fer no's degen, al quart dia e peremptori.

¶^{47v} E lo dit en Benet Salvador, *dicto nomine*, dix que no y consentia en lo dit peremptori. E lo dit magnífich tenint loch de governador dix que hi perseverava.

¶¹⁹² Ratllat: *d'argent*.

Deinde vero die intitulata .XIII. marcii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC. LVI°., davant lo dit magnífich tenint loch de governador comparech lo dit en Jacme Jordà, *dicto nomine*, e acusà lo peremptori al dit en Salvador Benet, *dicto nomine*, qui dins lo terme de la peremptòria assignació no ha curat satisfer a les coses desús requestes e a coneguda lexades. E lo dit magnífich tenint loch de governador dix que rebia la dita acusació de contumàcia tant com de fur e rahó era rebedora e no pus.

Postmodum autem die intitulata .XVII^a. mensis marcii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LVI°., Azmet Hualit, moro de la moreria de la present ciutat de València, lo qual jurà a Déu e a la Alquibla de Mahomat, la cara girada vers migjorn segons Zuna, Xara, stil e pràtica de moros, dir e respondre veritat de ço que sabrà e interrogat serà en e sobre una scriptura e capítols de aquella posada per lo discret en Benet Salvador, notari, en nom de procurador de la dita na Ysabell, sots kalendari de *quarta mensis octobris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LV°.*, les quals respostes són del serie e tenor següent:

I. *Et primo*, fon interrogat ell, dit testimoni, responent sobre lo primer capítol de la dita scriptura, lo qual li fon lest e donat a entendre segons se pertany, e dix que veritat és que la dita nit de la sanctíssima Trinitat propassada la dita moreria de la present ciutat de València fon robada.

II. Ítem, fon interrogat ell, dit responent, sobre lo segon capítol de la dita scriptura lo qual etc., e dix ell, dit responent, que lo capítol e coses en aquell contengudes són veres.

III. Ítem, fon interrogat ell, dit responent, sobre lo .III. capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest e donat a entendre segons se pertany. E dix que veritat és que lo dit en Dolcet té muller e filla, emperò, diu ell, dit responent, que lo dit en Dolcet, muller e filla han fet barat en lo dit argent d'ell, dit responent.

III. Ítem, fon al quart capítol respós ell, dit responent, e dix que veritat és que ell, dit responent, és stat prop lo dit en Dolcet hun any e axí ell, dit responent, après del robo ha hoyt clamar del dit en Dolcet e de sa casa a dos moros, als quals han fallit algunes coses, e la hu ha nom Çahat Vexil, l'altra no's recorda ell, dit responent, com ha nom.

V. Ítem, fon interrogat ell, dit responent, sobre lo .V. capítol de la dita scriptura, lo qual etc., e dix pus no saber ell, dit responent, sobre lo dit capítol sinó lo que ha dit en lo precedent capítol.

VI. Ítem, fon interrogat ell, dit responent, sobre lo .VI. capítol de la dita scriptura, lo qual *ut supra* li fon lest. E dix pus no saber ell, <dit> responent, sinó lo que dit ha desús en los precedents capítols.

VII. Ítem, sobre lo .VII. capítol, dix ell, dit responent, *ut ad proximum*.

VIII. Ítem, sobre lo .VIII., respós que les dites dues peces les quals la muller del dit responent acomanà a la filla del dit en Dolcet són d'argent.

VIII. Ítem, sobre lo .VIII. respós que les dites dues peces d'argent comanades per la muller del dit responent a la filla del dit en Dolcet pesaven més de cinch marchs, e açò sab bé la senyora na Catalana, muller del noble mossén Jacme de Vilaragut, com fosen sues.

X. Ítem, al .X. capítol respós que si lo dit en Dolcet ixqué de sa casa per por del foch qui era en casa del Alcadí, ab tot que ne fos prou lunny, que no y sab res com ell, dit responent, en aquella hora stigués ab prou congoxa.

XI. Ítem, fon interrogat ell, dit responent, sobre lo .XI. capítol e dix que ço que sab sobre lo¹⁹³ precedent capítol.

<XII.>¹⁹⁴ Ítem, fon interrogat ell, dit responent, sobre lo .XII. capítol e dix que les dites dues peces de argent que la muller del dit responent acomanà a la filla del dit en Dolcet eren de argent e no tals quals la part contrària les fa.

¶^{48r} <XIII.> Ítem, fon interrogat ell, dit testimoni, sobre lo .XIII. capítol de la dita scriptura, lo qual etc., e dix que no y sab res.

<XIV.> Ítem, fon interrogat ell, dit responent, sobre lo .XIII. capítol de la dita scriptura, lo qual etc., e dix *ut ad proximum*.

<XV.> Ítem, fon interrogat ell, responent, sobre lo XV capítol, lo qual etc., e dix *idem ut ad proximum*.

<XVI.> Ítem, fon interrogat ell, dit responent, sobre lo .XVI. capítol, lo qual etc., e dix que veritat és, segons dit ha ell, dit responent, en los precedents capítols, que si lo dit en Dolcet ha dat mal recapte a les dites peces de argent per la muller d'ell, dit responent, comanades, que les pague lo dit en Dolcet axí com és en rahó.

<XVII.> Ítem, fon interrogat ell, dit responent, sobre lo .XVII. capítol, lo qual *ut supra etc.*, e dix que les coses contengudes en lo dit capítol ell, dit responent, remet a justícia.

<XVIII.> Ítem, fon interrogat ell, dit responent, sobre lo .XVIII. capítol de la dita scriptura etc., e dix *idem ut ad proximum*.

<XIX.> Ítem, fon interrogat sobre lo .XVIII. capítol de la dita scriptura lo qual *ut supra*, e dix *idem ut ad proximum*.

<XX.> Ítem, fon interrogat ell, dit responent, sobre lo .XX. capítol de la dita scriptura e dix que si lo dit en Dolcet diu que ha gardat tantes joyes e perles de altres moros e les ha restituhides, restituexqua a ell, dit responent, les dites dues peces de argent e no faça pladegar a ell, dit responent.

<XXI.> Ítem, fon interrogat sobre lo .XXI. capítol lo qual *ut supra*, e dix que si los dits en Dolcet e muller de aquell e filla són de bona fama, feels e leylals, segons dien, ell, dit responent, no se'n pot loar com no li vullen restituhir les dites dues peces d'argent.

¶¹⁹³ Ratllat: *dit capítol*.

¶¹⁹⁴ A partir d'aquesta resposta l'escrivà deixa d'anotar la numeració.

<XXII.> Ítem, fon interrogat ell, dit responent, sobre lo .XXII. capítol de la dita scriptura lo qual etc., e dix ell, dit responent, que negua ço que ha neguat e atorga lo que ha atorgat.

E fetes les dites respostes *statim* lo dit magnífich tenint loch de governador retench-se acord sobre lo dit feyt.

Insuper vero die intitulata .VIII^a. aprilis anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC. LVI°., davant lo dit spectable comte e governador comparech lo dit en Benet Salvador, *dicto nomine*, e present lo dit en Jacme Jordà, *dicto nomine*, per scrits posà lo que's segueix:

Cosa és molt inpertinent e fora los mèrits del present procès lo volgut al·leguar e concloure per la part adversa, dient que la sua intenció és fundada, provada e averada, car lo contrari consta per mèrits del present procès, que la part adversa resta inprovada en tot lo intent de aquella e aquesta part ha provat bastantment tot ço e quant era e és necessari a fundament de sa intenció. E per ha imposar-li callament perdurable ab total¹⁹⁵ condepnació de despeses, car si la part altra vol bé attendre, com sta e appar per mèrits del present procès, que la dita Ysabell no ha denegat ni denegua que en lo gran conflicte del robo de la moreria no li hagués acomanades dos peces blanques que's mostraven de argent, ço és, dos plats, ha dir si eren d'argent, de piltre o de llautó argentat, que açò aquella ignora, com no'n'hagués conexença de ésser de argent, però bé sab que eren blanques en semblança d'argent, e si les hagués volgudes denegar era en facultat sua, com no's pogués provar, mas axí com aquella qui és persona de bona fe, verdadera e de bona fama, ha atorgada la veritat, que los dits dos plats li foren acomanats e no ha denegat *imperfidiā depositi aut comande*, e pròpiament no's pot dir depòsit ni comanda atés lo gran conflicte e robo de la dita moreria provat ^{48v} e del qual notòriament consta. E no és provat per la part altra que fos argent ne que fossen cinch ni sis marchs de pes los dits dos plats o dos peces, segons pretén la part adversa, mas és provat de bona fama, vida e conversació dels dits Dolcet, muller e filla, e de cascú de aquells e que són persones verdaderes e de plan contractar, e que may s'és clamat algú de aquells. Hi és stat provat que, stant lo dit gran conflicte e crits¹⁹⁶ del foch qui's tenia en la casa del Alcadí, aquells dits cònjuges e filla, per por del foch e que no fossen trobats, com tinguesen e tinguen porta a la moreria, segons que és provat e confessat per la part altra, mudaren la roba a casa d'en Salvador Domínguez, cambiador, axí la llur com la egena, tota la demás de la qual s'és trobada e cobrada per los senyors de aquella, sens perfidia de denagació e restitució, car és versemblant que si de mala fe hagués volgut usar, ho hauria denegat com és dit dessús, e que no ha feyt, e hauria obceguat or, perles, yoyes e altra roba de molt

¶¹⁹⁵ A l'original: *dotat*. ¶¹⁹⁶ A l'original: *cristis*.

major vàlua que no foren dos plats d'argent. E axí, és versemblant que aquella dita Ysabell ha dita veritat, que atés lo gran conflicte del dit robo e la torba qui era en la dita ciutat en aquella dita hora, que aquella, mudant la roba com és dit, en lo mudament o dins la casa del dit en Salvador Domíngues, enboliquats ab los mantells, foren perduts los dits dos plats. E axí és provat que en aquella hora, volent traure la roba de la casa del dit en Salvador Martínez a la casa de son pare, se congoxava e plorava de la pèrdua de les dites dues peces, qui's pretenen d'argent, ço que, si fraudulentament ho hagués volgut fer, hauria callat e denegada la dita aserta comanda, ço que no ha feyt, en les dites dues peces de pretés argent ni en altres coses qui eren de major vàlua, segons ja és dit. E considerant lo dit insult e lo dit cars fortuït, e considerada la bona fama dels dits cònjuges e filla de aquells e com són persones verdaderes, e de la restitució de les altres robes vàlides e joyes de major quantitat, és versemblant e's deu conjecturar que aquella dita Ysabell ni los dits cònjuges ni algú de aquells no deneguen la restitució de frau ni per dol, mas que és veritat que són perdudes en lo dit cars, lo qual fon e deu ésser reputat fortuït. E axí deu ésser inputada la pèrdua a càrech de la part altra e no de aquesta part, qui no ha donada car en la dita pèrdua ni en lo dit insult. E, per consegüent, no solament ne deu ésser creguda per sa simpla paraula mas per totes les conjectures qui resulten dels mèrits del present procés, e encara es presta a jurar-ho, que no ha donat càrech ni donada obra perquè les dites peces de pretés argent sien perdudes, ans és prest de jurar que y ha feyt e prestada tanta diligència com en les coses de son pare e mare ha feyt, e que no y ha comés dol ni frau ni té aquelles dites dos peces de pretés argent, ni sab què n'és de aquelles. Lo qual jurament deu ésser diferit a aquesta part e encara, si mester hi serà, o juraran pare e mare e, atesa la condició de pare e mare e filla, e com són persones vertaderes, deu ésser deferit jurament a aquesta part e no al dit moro, qui és infell e no ha res provat contra aquesta part. E és notòria conclusió de justícia que diu se tracta de moro a crestià, lo jurament deu ésser diferit al crestià, essent majorment provat lo dit crestià e ésser de tal fama, vida e veritat com és stat provat per aquesta part. *Et notorio* se mostra que lo moro vol pendre voluntàriament *antepon perjurii* dient de gubellera e cuberta d'argent e de sis marchs, car ab los dits honorables en Thomàs Oler, notari, e micer Riusech no's mostra provat sinó de dos plats, los quals no denega, però no sabia si eren de argent o no podia bé massa veure, atesa la turbació en¹⁹⁷ ¶^{1r} què¹⁹⁸ stava. E atesa la condició e qualitat del moro, de molt baixa e ínfirma condició, seria presumidor de plats de hun march cascú e de menys, provat emperò

¶¹⁹⁷ Una nota a final de full indica que el text continua al full 50r:
Vide ultra in .XII^a. manu, a [.1^a. carta].

¶¹⁹⁸ Una nota al principi del full indica que el text prové del full 48v:
Vide retro in .XI^a. manu a .XXXVIII^a. carta.

per la part altra que aquelles foren de argent, ço que no és stat provat e incombria a càrech de la part altra, e encara que fos provat e que fosen de la major vàlua del món, aquesta part seria scusada per lo que dit és *et alias*, ans *super requisitis* deu ésser inposat callament perdurable a la part altra. E és cosa trufatòria e sens fonament algú de justícia, *ut decet* parlant, lo al·legat per la part altra de presó dels dits en Dolcet, muller e filla de aquells, *enim* car los dits cònjuges no són convocats ni apel·lats a la present instància ni han feyta part ni's diu res contra aquells ni algú de aquells, *cum* que la dita Ysabell ha fundat tot ço que era menester a fundament de sa intenció e la qual *nedum in duplum* deu ésser condepnada en les mesions *causa temere vexacionis*, al menys *a tempore publicacionis testium* en avant.

E com *ex iamdictis et alias* se mostra la intenció de aquesta part ésser fundada, provada e adverada, a la part altra reste improvada, trahent en prova los mèrits del procés en hajuda de aquesta part e quant sia vist fer per ella e no en pus, renúncia e conclou, demana per si e per part sua sentència ésser donada e promulgada, absolent aquesta part *ab inpetitis* e imposant calament perdurable a la part adversa, condepnant la part altra en les mesions. E axí u requer lo dit en Benet Salvador, en lo dit nom, ésser feyt e inseguit, pronunciat e declarat, fahent compliment de dret e justícia a aquesta part, lexant-ho a justa coneguda.

De les quals coses lo dit en Jacme Jordà, *nomine iamdicto*, demanà còpia e treballat, lo qual per lo dit spectable comte e governador li fon atorgat e manat donar, retenint-se sobre lo dit feyt acord.

Postmodum vero die intititata .XIII. julii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC. LVI°., davant lo dit magnífich tenint loch de governador¹⁹⁹ comparagueren los dits en Jacme Jordà, *dicto nomine*, de una part, e lo dit en Benet Salvador, *dicto nomine*, de la part altra.

Et ibidem, presents les dites parts e aquelles instants e requirents, lo dit magnífich tenint loch de governador enantà a publicar sentència en lo dit feyt en la forma següent:

E lo dit magnífich tenint loch de governador, vist lo present procés e senyaladament la demanda dessus proposada per lo dit Azmet Hualit, moro, contra la dona na Ysabell, filla d'en Pere Dolcet, *sive* contra lo pare de aquella com a legítim administrador de aquella, e altres; vistes les excepcions contra la dita demanda proposades per part de la dita Ysabell; vistes les respostes migensant sagrament per aquella fetes e tot ço e quant per les dites pa<r>ts és stat triplicat; vistes les deposicions dels testimonis per les parts produhits e tot ço e quant per aquelles és stat al·legat e tot ço e quant feya a veure, en lo sant e benehit nom de Jhesús, de e ab consell de [...] honorable lochtinent de ordinari assessor, pronúncia *ut sequitur*.

¶¹⁹⁹ Ratllat: *li fon atorgat e manat*.

Com per mèrits de procès se mostre bastantment provat lo dit Azmet Hualit *sive* la muller de aquell haver acomanat a la dita Ysabell dues peces de argent en temps de insult per christians fet en la moreria de la present ciutat, e no's mostra bastantment provat la dita Ysabell per algun cars fortuhit haver perdut o ésser-li llevat lo dit argent, per tal *et alias* condempna la dita Ysabell en restituhir o pagar al dit Azmet les dites dues peces de argent *sive* la justa extimació de aquelles, havedora en altra instància de juhi.

Lata sentència per lo dit magnífich tenint loch de governador los dia e any qui dessús.

Se+nyal del dit magnífich tenint loch de governador, qui la desús dita sentència donà e promulgà.

||^{lv} Presents foren per testimonis a les dites coses los discrets en Berthomeu Çollivella e en Miquel Vilafarta, notaris, ciutadans de València.

Deinde vero die intitulata .XVIII^a. julii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.L. sexto, davant lo dit magnífich tenint loch de governador comparech lo dit en Benet Salvador, e·ll dit nom, e per scrits posà lo que's segueix:

Per vós, molt magnífich mossén Jacme Romeu, lochtinent de governador, és stada pronunciada una qui's diu sentència per la qual és stada condepnada Ysabell, donzella, en restituhir dues peces d'argent o la justa estimació de aquelles, per les causes en la que's diu sentència contenguda, la qual fon donada e pronunciada a .XIII. del mes de juliol. En Benet Salvador, notari, en los dits noms, diu la dita que's diu sentència nul·la e si alguna és de vós e de aquella se apel·la al molt alt senyor rey e o aquell al qual de fur e rahó apel·lar-se pot e deu, demanant una e moltes vegades e ab gran instància apòstols afirmatius e reverencials ésser-li atorgats e liurats ab los quals se puxa presentar davant lo jutge, *ad quem* protesta que per aquesta part no ha stat, starà de proceguir la dita sua apel·lació *summo opp<er>e* e segons dega, e que temps algú no li precòrregua *et quod coram iudice ad quem* puxa proceguir sos greuges, com lo contrari de les dites coses daguérets haver pronunciat, e que temps no li precòrregua, requirent-ne carta pública.

E posada la dita scriptura, *ilico* lo dit magnífich tenint loch de governador dix que's retenia acord sobre lo dit feyt, al qual hoydor assignava al dit proponent al darrer dia de agost primervinent, si feriat no serà, *alias* lo subsegüent dia no feriat, *salvu* si en lo entretant serà aparellat aquell publicar que ho puxa fer, la present assignació en alguna manera no obstant.

E lo dit en Benet Salvador dix que protestava que temps algú no li precòrregés en proteguir la dita sua apel·lació *summo opp[er]e*, ans aquell e tot son dret li romangue *salvu et illes in omnibus et per omnia*.

E lo dit magnífich tenint loch de governador dix que li salvava tant temps e dret com per fur e rahó salvar-li podia e devia e no en pus.

Post hec vero die intitulata .VIII. julii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LVI°. davant lo dit magnífich tenint loch de governador comparech lo dit en Jacme Jordà, *nomine prefato*, e cort llevant acusà la contumàcia al<s> dits en Pere Dolcet e a na Ysabell, filla sua, citats per als presents dia e hora per hoyr sentència.

E lo dit magnífich tenint loch de governador dix que rebia la dita acusació de contumàcia tant com de fur e rahó era rebedora e no pus.

Postmodum vero die intitulata prima mensis septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LVI°., davant lo dit magnífich tenint loch de governador comparagueren los dits en Jacme Jordà, *nomine prefato*, de una part, e lo dit en Benet Salvador, *dicto nomine*, de la part altra.

Et ibidem, presents les dites pars e aquelles instants e requirents, lo dit magnífich lochtinent de governador enantà a publicar sentència en la forma següent:

Lo dit magnífich lochtinent de governador, jatsia no cregua haver en res agreugat lo dit apel·lant, emperò per reverència del senyor rey, al qual és stat apel·lat, defereix la dita apel·lació provehint que al dit apel·lant sien lliurats apòstols en forma, al qual asigna trenta dies après del aparellament del scrivà, comptadors a presentar-se ab los dits apòstols davant lo dit senyor rey.

Lata.

||^{2r} E per execució de la dita provisió fon feta la letra dimissòria següent:
Molt virtuós senyor.

En la causa de demanda tractada en la vostra cort de la Governació del present regne entre Azmet Hualit, moro demanant, de una part, e na Ysabell, filla d'en Pere Dolcet, de part altra, defenent, és stada per mi pronunciada sentència per part del dit Azmet Hualit e contra la dita na Ysabel, de la qual sentència, per part de la dita na Ysabel és stat apel·lat e, jatsia yo no haja cuydat en res haver ha greugat aquella, emperò, per reverència de vostra reyal magestat a la qual és stat apel·lat, li é admesa aquella en tant com de fur e rahó era admetedora e no pus, assignant-li vint dies comptadors après lo aparellament dels scrivans de la dita cort a presentar-se davant vostra gran senyoria e sacra audiència de aquella ab lo procés de la causa clos e segellat, e presents apòstols patents segons se pertany, a fi que vostra real clamència puxa provehir en lo dit feyt ço que de sa mercé serà.

Data Valencie, prima mensis septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.L. sexto.

Senyor.

De vostra reyal magestat humil servidor, qui besant mans de aquella se comana en la sua gràcia e mercé, lo tenint loch de vostre portantveus de governador.
Jacme Romeu.

Denique vero die veneris, hora completori vel quasi, intitulata .XXIII. mensis septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.L. sexto, los scrivans de la cort foren aparellats liurar la letra de apòstols a la part apel·lant ab lo procés del dit Azmet Hualit, com la part altra no haja curat portar lo seu procés. *Comprobata.*

1455, octubre, 15. Barcelona.

Noves disposicions de Joan, rei de Navarra i lloctinent general de la Corona d'Aragó, al batlle general del regne sobre el plet i els béns de l'herència d'Alí Xupió, en què li confereix el coneixement únic del procés.

ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 275, ff. 216v-217r.

||^{216v} Heredum Ali Xupio, sarraceni

Johannes etc., dilecto consiliario eiusdem domini regis atque nostro Berengario Mercader, militi, baiulo generali regni Valencie, salutem et dileccionem. Quamquam a curia nostra varie emanaverint comissiones de causis subortis vertentibusque et de cetero movendis inter Johannem et Petrum Barcelo, vicinos civitatis Valencie, ex una, et heredes Ali Chupio, quondam sarraceni morerie eiusdem civitatis, partibus ex altera, racionibus atque causis in eis contentis, quia tamen cause sarracenorum morerie predictæ seu illos quoquomodo tangentes sunt adeo pecculiares e<t> annexe baiulie predictæ officio, quod non dem de illis comissiones aliquas cuiquam alteri officiali fieri preterquam vobis dicto baiulo generali, ad quem illarum cognicio et examen iure ordinario pertinent, his igitur moti respectibus supplicantibus heredibus predictis, revocatis predictis et aliis quibusvis comissionibus de causis sepetactis e<t> qualibet illarum ante hanc factis sub quavis verborum forma conceptis, causas easdem vobis harum serie ducimus restituendas ac etiam ubi novo comissione opus sit comittendas. Mandantes vobis quatenus ante omnia confestim acceptis presentibus, mora, dilacione, excusacione et consultacione cessantibus quibuscumque revocato detrimento seu impositione male vocis per spectabilem et dilectum consiliarium eiusdem domini regis atque nostrum Eximinum Petrum de Corella, comitem de Cocentayna, vicesgerentem nostri generalis gubernacionis officii in regno predicto, factis in bonis heredum predictorum, prout nos bono quodam incursu illud revocamus et presentis serie submovemus et pro infecto haberi censemus, \de [...]/ vero vocatis et plene auditis partibus supradictis et aliis quos vocandos noveritis et audiendos, resumtisque processibus quibusvis inter partes predictas accitatis quos per illorum detentores, in eo punto e<t> statu quo sint, si no precepimus, vobis tradi, de causis predictis ac ipsarum et cuiuslibet earum meritis, de et cum consilio vestri ordinarii assessoris aut alterius cuiusvis iurisperiti neutri partium predictarum suspecti, cognoscatis easque dirimatis et sentencialiter aut alia sententia debita terminetis quod ad ||^{217r} modum de foro et racione fuerit faciendum. Procedendo in predictis breviter, summarie, simpliciter et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sola facti veritate attenta, maliciis et diffugiis omnibus resecatis. Nos enim \vobis/ super predictis et ex illis incidentibus, dependentibus, emergentibus et connexis, de et cum consilio predicto et non sine eo, regias vices atque nostras comittimus plenarie cum presenti per quam dicto vicesgerenti eiusque locumtenenti et ab eo

surrogato a aliis universis et singulis regis officialibus in regno predicto constitutis, dicimus et mandamus pro prima et secunda iussionibus strictius inhihentes ne amodo de causis predictis aut aliqua earum se aliquatenus intromittant, quinimo causas et partes predictas una ab quibusvis processibus coram eis inter eas accitatis in eo punto et statu quo sunt ad \vos/ protinus remittant. Nos enim auferentes eisdem et eorum cuilibet ad cauthelam secus agendi omne posse nullum esse decernimus oppositum si quovis modo contingat.

Data Barchinone, .XV^a. die octobris anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC.LV°.

El Rey Juan.

Domini regis locumtenens mandavit mihi Petro de Santes. Visa per Anthonium Sanchez de Calataiubo. Probata.

120.

1460, setembre, 1. València.

Àpoca del preu de quatre llibres que Ali Javali (o Gebeli), lligador de llibres i resident a la moreria de València, va vendre a mestre Antoni Bou, canonge de la seu de València.

ACV, *Protocols*, núm. 3.679, notari Joan Esteve.

Die lune, prima septembris.

Ali Javali, saracenus degens in moreria Valencie, ligator librorum, firmavit apocam reverendo magistro Anthonio Bou etc., de .XXVIII. solidos sibi debitis racione precii quatuor librorum, scilicet, duorum *Manuals* et duorum librorum forme folii ad opus scribendi raciones et compota fabrice archarum Sedis \per duos presbiteros per eum/ in et de uno anno incepto presentium mensis et anni .LXⁱ.

Vidit re[...].

Testes Bernardus Bonell et Bernardus Fenollar, presbiteri.

121.

1460, setembre, 9. Fraga.

Joan II ordena al batlle general del regne que oblige els mudèjars que viuen a València a tenir les seues cases i obradors dins els límits de la moreria de la ciutat i no fora d'aquella, davant les protestes dels veïns i propietaris de tendes dels barris de l'Esparteria i de l'Alfòndec reial.

ARV, *Batllia*, vol. 1.152, f. 70r-v.

Joannes, Dei gracia rex Aragonum, Navarre, Scilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes

Rossillionis et Ceritanie, magnifico et dilecto consiliario et baiulo generali nostro in dicto regno Valencie Berengario Mercader, militi, salutem et dileccionem. Ut accepimus ex supplicacione coram magestate nostra pro parte botigeriorum, sparteriorum et vicinorum Sparterie ac vici *del Alfóndech* civitatis Valencie, nonnulli sarraceni ad dictam civitatem declinantes seu venientes, non contenti de ambitu et limitibus morerie prefate civitatis, in quibus eorum habitaciones et botigias facere tenentur et debent, quantum in eis nituntur in vico Sparteriorum et Alfondechi nostri predicti, et etiam alibi habitaciones et botigias inter cristianos tenere illicque se immiscere, quod obvium foris et privilegis regni et civitatis predictorum censetur et alias²⁰⁰ non conveniens nec consonem rationum. Nos enim, volentes his debite providere etiam si instancia predictorum non concurreret, dicimus et mandamus vobis quatenus observantes circa hec foros et privilegia regni et civitatis Valencie, nullatenus contra illorum seriem atque mentem permittatis aut paciamini serracenos antedictos domos, operatoria et botiguas habere et tenere seu stare et habitare extra moreriam dicte civita-^{70v}-tis et illius limites permixtim inter cristianos, compellatis et compelli faciatis propriis viribus et compulsionibus quibus decet tam videlicet per eosdem ad egrediendum a vicis Sparteriorum et *del Alfóndech* et aliis partibus iamdictis illosque ad moreriam dicte civitatis et illius limites redigi providere curetis ubi suas habitaciones, botigias et operatoria iuxta disposicionem fororum et privilegiorum iamdictorum facere et tenere possint, nec secus agatis aut tolleretis vel permittatis quanto gracia nostra vobis cara est iramque, indignacionem nostram ac penam mille florenorum auri nostris erariis inferendam cupitis non subire.

Data in villa de Fraga, die .VI. mensis septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LX°.

Rex Joannes.

Diversorum Valencie .IIII°.

Vidit Petrus Torrellas, conservator, et pro thesaurario vidit Gallach.

122.

1460, setembre, 9. Fraga.

Mahomat Ripoll lloga el seu forn, a la moreria de València, per quatre anys a Pere Senyeras i a la seua mare na Gràcia.

ARV, *Protocols*, núm. 948, notari Joan Forner.

Die intitulata .XX^a. febroarii anno predicto .M^o.CCCC.LXII°.

Ego Mafommat Ripol, mercator serracenus morerie civitatis Valencie etc., gratis etc., arrendo sive ad logerium trado vobis Petro Senyeras et Gracie, matri

¶ ²⁰⁰ Repetit: *et alias*.

vestre, presentibus, et vestris, quendam furnum sive clibanum meum nominatum *lo forn de la moreria*, certis limitationibus confrontatum etc., ad tempus .IIII^{or}. annorum, computandorum a prima die marci in antea etc., precio .X. librarum quolibet anno, solvendarum quolibet mense .XVI. solidos, .VIII. denarios in fine ipsius etc., sub pena .V. solidorum etc. Rato pacto etc. Hunc autem arendamentum sive logerium facimus cum omnibus iuribus suis vobis et vestris dicto tempore et precio predicto etc. Dans et remittens etc. Et titulo et ex causa etc. Instituentes etc., ad dictum tempus etc. Promitto facere, habere etc. Et teneor de eviccionem etc. Obligo etc. Ad hec autem nos dicti Petrus Senyeras et Gracia, acceptantes dictum arrendamentum sive logerium dicti furni ad || dictum tempus .IIII^{or}. annorum etc., promittimus ambo simul et uterque nostrum in solidum solvere vobis dicto Ripol, presenti etc., dictam quantitatem suis in terminis etc., sub dicta pena etc. Et pro securitate vestra dono vobis in fidanciam una nobiscum et in solidum magnificum Nicholaum Lor, civem Valencie, presentem et acceptantem etc., et principalem obligatum etc. Fiat executoria lata cum omnibus clausulis in hiis et oportunitis etc., non impetrandi etc., non litigandi etc., sub pena .X. librarum etc. Iuramus etc. Obligamus etc. Renunciamus etc. Et ego dicta Gracia, cerciorata, iuro et renuncio etc. Cum pacto quod volunt tenere dictum furnum *segons la pràtica que los fornés passats han tengut lo dit forn als moros etc., de la moreria etc.*

Actum Valencie etc.

Testes Johannes Marti, cursor, et Ali Ardef, ceracenus, cursores Valencie.

123.

1461, gener, 16. València.

Àpoca atorgada per Mahomat Ripoll en favor de la seca de València per haver cobrat més de 7.000 sous reials per la venda que li havia fet de més de dos mars i set onces d'or.

APPV, *Protocols*, núm. 6.479, notari Francesc Cardona.

Die veneris, .XVI^a. ianuarii anno predicto a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LX°. primo.

Mahomat Rippoll, moro mercader de la moreria de València, fermà àpoca a'n Johan Amat, lochtinent de mestre de la Secca, dessus en altres àpoques fermades declarat, absent, etc., de cent quaranta-cinch lliures, déhuyt sous, cinch diners reals de València, que devia rebre e haver de la Seca per rahó de dos marchs, set onces, quatorze diners d'or a ley de vint-dos quirats, lo qual meté en Secca a quinze de setembre propassat. Et rebéls en contans, en timbres d'or. *Renunciantes*, etc.

Testimonis en Johan Calderer e en Vicent Torrella, fusters, ciutadans de València, e Abdal·là Çuleymén, \çabater/, moro de la moreria de la dita ciutat.

124.

1461, febrer, 7. València.

Àpoca atorgada per Mahomat Ripoll en favor de la seca de València per la venda que li ha fet de poc més de tres marcs i tres onces d'or, per un valor superior a set mil sous en moneda real.

APPV, *Protocols*, núm. 6.479, notari Francesc Cardona.

Mahomat Ripoll, moro mercader de la moreria de València, fermà àpoca al dessus dit lochtinent de mestre de la Secca, absent, de cent setanta-una lliures, hun sou reals de València que devia rebre e haver de la dita Secca per tres marqs, tres onzes, .XV. diners, dotze grans d'or, a lley de .XXII. quirats. Ítem més, de trenta-e-sis lliures, déset sous reals de València que devia haver per set onzes, .XVII. diners d'or, a lley de .XVII. quirats, tot lo qual meté en Secca a .XVIII. de giner. *Renunciantes, etc.*

Testimonis Ferrando Eximeno, mercader, e en Miquel d'Iviça, cambiador de València.

125.

1461, setembre, s. d. València.

Carta del batlle general, Berenguer Mercader, a Pere Català, lloctinent de receptor general a la ciutat i terme de Xàtiva, perquè li envie informació sobre l'expulsió del domicili conjugal d'Azmet Cacim, veí de la moreria de Xàtiva, per part de la família de la seua esposa.

ARV, *Batllia*, vol. 1.153, ff. 203v- 204r.

||^{203v} Al molt honorable e car frare en Pere Cathalà, loctinent de rebedor general en la ciutat de Xàtiva e terme de aquella. Molt honorable e car frare, a mi és recorregut Azmet Cacim, fill de Mahomat Cacim, moros de la moreria de aqueixa ciutat, dient e clamant-se que com en lo mes de maig propassat lo dit Azmet haja contractat matrimoni ab Axux, filla de Mahomat Albaxada, moro axí mateix de aqueixa dita moreria. E par, segons lo dit Azmet diu, que lo dit Mahomat Albaxada, pare de la dita Axux, ara que lo matrimoni és consumat, ha gui<n>yat que la dita Axux és stada levada al dit Azmet, e no solament li és stada tolt la muller mas encara totes les joyes que aquell havia fetes a la dita Axux en lur ||^{204r} matrimoni. E encara diu que li han liurades les claus de la sua pròpria casa, hon aduys staven, e l'an lançat de aquella. En les quals coses, segons lo dit Azmet Cacim, daria e ha donat prou hajuda lo Alcadí de aqueixa moreria, lo qual és cunyat del dit Azmet, de què lo dit Azmet, vehent-se axí conguoxat, ha recorregut a mi que sobre les dites coses li degué provehir de justícia. Per què yo, hoyda la clamor del dit moro, he del-liberat, ans de provehir en aquelles, haver informació

del dit fet, per què us prech me vullats informar dels dits fets per ço que, haüda vostra informació, yo puixa provehir en les dites coses segons atrobaré ésser fahedor per justícia. E en lo entretant vos dich que, en loch meu e per mi, manets ésser sobreseyt e<n> los fets e que no y sia feta altra novitat de enantament algú. E sia la Sancta Trinitat en guarda de tots.

A vostra honor prest, Berenguer Mercader, batle general.

126.

1462, març, 1. València.

Carta del batlle general, Berenguer Mercader, al batlle de Xàtiva, Joan Despuig, en la qual li mana que, una vegada donada sentència de separació entre Azmet Cacim i la seua dona, la família d'aquesta restituesca a Cacim els béns que ell aportà com a dot al matrimoni.

ARV, *Batllia*, vol. 1.153, ff. 276v-277r.

Al molt magnífich mossén e car frare mossén Johan Despuig, cavaller, batle de la ciutat de Xàtiva, o a son lochtinent.²⁰¹ Molt magnífich mossén e car frare, la qüestió e debat que fins ací és stada entre Mahomat Cacim e Azmet Cacim, fill de aquell, vehins de la moreria de aqueixa ciutat, de una part, e Mahomat Ambayada e Axux, filla de aquell, de la part altra, per rahó de la separació del matremoni de la filla del dit Ambayada ab lo dit Azmet Cacim, fill del dit Mahomat Cacim, en la qual dita qüestió ere stada dada sentència davant vós per lo alcadí Belvís e per lo alcadí de aqueixa moreria, de la qual sentència los dits Mahomat Cacim et Azmet Cacim, tenint-se per agreugats, han recorregut a mi, per què yo he fet regonèxer lo procés e la sentència a alcadís e alfaquins. E és stat ara determenat entre aquelles dites parts e de voluntat de aquelles en aquesta manera, ço és, que la dita filla del dit Mahomat romangua atalecada e lo dit Mahomat Ambayada és tengut tornar e restituhir al dit Mahomat Cacim lo alberch que lo dit Mahomat Cacim havia donat al dit Azmet, son fill, en lo matremoni de la dita Axux, les claus del qual dit alberch té lo dit Mahomat per via de penyora, les quals dites claus lo dit Ambayada és tengut tornar e restituhir. E més, és tengut restituhir unes arracades d'or les quals diu pesen nou dobles, les quals foren dades per lo dit Azmet Cacim a la dita Axuix. Ítem més, hun fil de perles ab quatre ferides d'or, lo qual fil, diu, vall .XXX. lliures. Les quals coses foren dades per lo dit Azmet Cacim per rahó del dit matrimoni e han a ésser dades e restituhides \aquelles per aquells/ al dit Azmet de continent les dites parts ||^{277r} seran aquí, en aqueixa ciutat. E en aquesta manera les dites parts se són concordades davant mi. Per què, notificant-vos les dites coses,

¶ ²⁰¹ Al marge esquerre: *Xàtiva*.

vos dich façats tenir e observar a aquells e a cascun de aquells la dita concòrdia.
E açò per res no mudets.

Scrita en València, lo primer dia de març any mil .CCCC.LXII.

A vostra honor prest, B(erenguer) Mercader, batle, etc.

127.

1463, març, 1. Saragossa.

Carta de Joan II al batlle general del regne perquè tracte d'acabar de manera sumària i breu el plet entre els hereus d'Alí Xupió i del seu fill, Çaat Xupió, i els Barceló com a part contrària.

ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 286, f. 160r-v.

Lo Rey.

Batle general, entés havem que lo feel nostre Pere Barçaló, mercader de la nostra ciutat de València, era cosín-germà de Çahat Chupió, moro *quondam* de la moreria de la dita ciutat, qui és mort sens fills, e que per pragmàtiques bul·les de nostre Sant Pare, e encara per provisions reyal, les dues parts de la ||^{160v} heretat del dit Çahat pertanyerien al dit Pere Barçaló e la tercera part a les germanes e cunyat del dit *quondam* Çahat, per què lo dit Pere entén portar en juhi les dites germanes e cunyat del dit deffunt sobre la recuperació de la part a ell en la dita heretat pertanyent. E nós, atenent que plets e differències no estan bé entre persones conjunctes e que plets bastarien a consumir les cases e faenes dels dits Pere e de sos cunyat e cosines, per proveir a la indemnitat dels dits súbdits nostres havem deliberat scire-us-ne. Pregam-vos per ço, encarregam e manam quant pus affectuosament e streta podem, vullau interposar-vos entre los dits Pere Barçaló, son cunyat Mahoma Ripoll e les cosines del dit Pere, germanes que foren, segons dit havem, del dit Çahat Chupió, per veure si poreu amigablement e bona concordar-los sobre la dita heretat, fahent-hi tot ço que possible vos serà. E aon veésseu que a bona concòrdia portar no·ls poguésseu, vullau haver al dit Pere Barçaló en sa justícia favorablement per recomanat. E en açò no haja falla si·ns desijau complaure e servir.

Dada en Çaragoça, lo primer de març del any mil .CCCC.LXIII.

Rex Johannes.

Dirigitur baiulo generali regni Valencie.

Dominus rex mandavit michi Antonio Nogueras.

1463, juliol, 2.València

Mahomat de Bellvís, alcadí reial de la Corona d'Aragó, presenta davant el batlle general una lletra closa del rei Joan II en què ordena a Berenguer Mercader que faça que Bellvís torne a avaluar els danys que ha sofert durant l'assalt a la moreria de València en 1455, que Mahomat Ripoll i una comissió a l'efecte han valorat incorrectament, segons afirma l'alcadí.

ARV, *Batllia*, vol. 1.153, f. 434r-v.

Anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo tercio, die sabati intititata secunda mensis julii.

Davant lo magnífich mossén Berenguer Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey, batle e reebedor general del regne de València, comparech Mahomat de Belvís, alcadí del dit senyor rey, e presentà a aquell huna letra closa del dit molt alt senyor rey en paper escrita e de sa mà signada, e de son sagell comú en lo dors enpremtat sagellada, la qual és del thenor següent:

Al magnífich e amat conseller nostre mossén Berenguer <Mercader>, batle general del regne de València. Lo Rey. Batle general, magnífich e amat nostre. Recorda'ns en dies passats, ab nostres provisions patents a vos dirigides e en altra manera, haver-vos manat fésseu tachació de les cases cremades e altres béns de tots aquells qui reeberen dan en lo robo de la moreria de aqueixa ciutat de València, entre les quals, per manament e ordinació vostra, seria estada feta tacha, axí de les cases de sa pròpria habitació com de altres coses del nostre alcadí general, Mahomat de Belvís. Aprés, emperò, per certes persones elegides per la dita aljama, segons se diu, molt parcials e sospitosos al dit alcadí, seria estada feta tacha de les dites sues cases, per la qual pretendria la dita tacha no ésser feta degudament, ans deure-li ésser tachada molt major quantitat. E'ns haja soplicat fos mercé nostra haver consideració axí en allò com als molts e intolerables dans per aquell, segons diu, sostenguts e passats en lo dit robo de la dita moreria, e provehir-li de algun condescent remey de justícia. Per què, ab thenor de la present, vos dehim, encarregam e manam que, no obstant la dita tacha \ja feta/ per los obrés elegits per la dita aljama, com dit és, si conexèrets aquella no ésser bé tachada, façats ^{434v} de nou tachar a persones no sospitoses ne parcials a algunes parts. E si aquella serà ben feta per aquells, com dit és, volem que aquella sia per vós executada segons és stada feta. E noresmenys, volem e per les presents vos dehim e manam que les peccúnies que al dit alcadí per la damunt dita rahó li seràn tachades, li sien donades perquè de aquelles obre a sa volentat les dites cases en aquell temps que ben vist li serà. No entenent emperhò la quantitat per nós offerta sia aumentada. E guardau-vos de fer lo contrari com, per los respectes damunt dits, aquesta sia nostra intenció.

Dada en nostra vila de Olit, a .XIII. de abril del any mil .CCCC. sexanta.

1463, desembre, 14. Cortes.

Joan II ordena al batlle general que entenga i dicte sentència en el procés entre Joan i Pere Barceló, hereus, i Mahomat Ripoll i Xemcí, esposa de Mahomat Razbaida, hereus i administradors dels béns de l'herència del difunt Çaat Xupió. Ripoll i Xemcí són acusats pels Barceló de mala administració dels dits béns.

ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 288, ff. 60v-61r.

Joannis et Petri Barcelo.

Joannes etc., magnifico, dilecto consiliario nostro Berengario Mercaderii, baiulo generali dicti nostri regni Valencie, salutem et dileccionem. Ut percepimus ex supplicatione Joannis et Petri Barcelo, fratrum, mercatorum civitatis Valencie, certe sperantur oriri questiones inter eosdem fratres, ex una, ¶^{61r} et aliquas alias personas sive christianos vel sarracenos, coniunctim vel divisim activeque vel passive, partibus ex altera, racione et occasione certarum hereditatum Çahat Chipio, quondam sarraceni morerie dicte civitatis Valencie, et Xenichi, uxoris Mahoma Razbayda quondam dicte morerie. Quos idem Petrus et Joannes, fratres, ut firmioribus gradibus parentele dicti Çahat coniuncti, pracmaticis dicti regni Valencie, bullis apostolicis et sentencia regia inde lata asseverant eisdem pertinere, oppugnante, ex diversa parte, quodam nominato Mahoma Ripoll, sarraceno dicte morerie, certis racionibus atque causis, adversus quem sarracenum dicti fratres, redarguentes eundem Mahomam de mala administracione dictarum hereditatum et quemadmodum eo pretextu de periculo et ruyna illius maxima suspicio habeatur multa adversus eundem, ut prorsus a dicta memorate hereditatis administracione removeretur, proposuerunt. Verum quoniam nos calitate dicte cause et condicione personarum attenti, utque eaedem cause minori sumptu agitentur, recte convenire putamus quod ipse cause per vos difinantur atque determinentur ea racione, causas easdem vobis harum serie ducimus comittendas comitterimusque serie cum presenti. Et ita mandamus vobis quod vocatis et auditis dictis partibus et illarum advocarum, resumptisque quibusvis accitatis dicta ocasionem que per eorum detentores vobis illico tradi volumus et iubemus de dicta causa cognoscatis eamque decidatis et sentencialiter fine debito terminetis, procedendo in eadem breviter, simpliciter, sumarie et de plano, sine strepitu, forma et figura iudicii et alias, prout de foro et racione inveneritis fieri debere, sola facti veritate attendita, maliciis et difugiis omnibus ultro rectis. Et quoniam inter ea durante cognicionem dictarum causarum, nisi debite super conservacione ipsius hereditatis provideretur, de perditione et diminucionem fructuum, reddituum et iurium earundem merito suspicaretur, vobis propterea dicimus et mandamus ut regimen et administracionem ipsarum hereditatum alcadius Bellvis, sarracenus, qui certo nomine hereditatem dicti Çahat dudum recepit, cuidam probo christiano cuius probitas et ydoneitas oneri

vestro cedat per vos cum salariis debitis et honestis pro assumptione huiusmodi oneris coniuncti [...] per vos eis mandari ut dictus fructus, bona et redditus dicte hereditatis diligenter colligant et percipiant et deinde de eisdem census, censualia et alia onera dicte hereditatis persolvant integre et complete postquam que supererunt bona, iura, fructus et redditus dicte hereditatis apud prenomatos remaneant liberi de introhitibus et exitibus dicte hereditatis tenentes medio iuramento de habendo se fideliter et legaliter in administracionem hereditatum memoratarum, taliter in hiis habendo ut conservacioni dictarum hereditatum consulatur.

Data in villa de Cortes, regni Navarre, die quartodecimo mensis decembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LXIII°.

Rex Joannes.

Anthonius Boneti ex profectis pro vicecancellario. Signata per dictum regem et eam vidit vicecancellarius.

130.

1466, febrer, 10. València.

Joan II ordena la cancel·lació de totes les accions judicials per deutes dels habitants de la moreria de València en general i de Mahomat Ripoll i Abdal·là Çalema, en particular. Confirma, a més, als adelantats de l'ajama tots els privilegis atorgats a la moreria de València. Davant el batlle general del regne, compareixen Mahomat Ripoll, Abraham Xeyt i Abdal·la Joçayre, adelantats de l'ajama de la moreria de València, i hi presenten el següent privilegi de Joan II.

ARV, *Batllia*, vol. 1.153, *Lletres i Privilegis*, ff. 730r-731v.²⁰²

Sobre'l fet d'en Viladecans contra Mahomat Ripoll e Abdal·là Çalema e altres moros. ¶^{730r} *Anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. sexagesimo sexto, die autem lune intititata decima febroarii.*

Davant lo molt magnífich mossén Berenguer Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, comparegueren Mahomat Ripoll et Abraham Xeyt et Abdal·là Joçayre, moros adelantats de la moreria de València, e presentaren a aquell hun privilegi del dit senyor rey en pregamí scrit, signat de la mà del dit senyor rey e ab son sagell comú en cera vermella en veta real enpendent sagellat, lo qual és del thenor següent:

Nos Johannes, Dei gracia rex Aragonum, Navarre, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Atenarum et Neopatrie ac etiam comes Rossilonis et Ceritanie. Boni principis est subditos suos nedum amore complecti et pietate, verum etiam invigilare clementius ad salutem eorum qui non suo vicio sed efrenata flagiciosorum

¶²⁰² També es pot trobar a ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 289, ff. 22v-23v (*Diversorum Valencie .VIII°.*).

hominum audacia preminentur, sed eum et gloriam sibi pariet et partam quam diutissime conservabit. Cum igitur ad quorundam curie nostre commissariorum instanciam precipueque dilecti nostri Joannis de Viladecans dudum inquireretur adversus nonnullos mauros seu sarracenos nostre morarie Valencie, presertim contra Abdallam Çalema, quem captum maiestati nostre abduci iusseramus cum ob multa alia tum vel eo maxime quod sibi obiecebatur se iocalia et res alias quam plurimas que erant de Çaat Chupio, sine filiis defuncto, clam ac furtim surripuisse et quidem tempore insultus ipsius morarie sitque etiam assertum alia nobis iura pertinere, tam ob causam certarum mulierum sarracenarum que iis superioribus annis Tunicium adnecte bona resque preciosas clam secum asportasse nec decimam de hiis bonis curie nostre persolvisse dicantur, quam etiam adversus Maho-^{730v}-mat Ripoll, vicinum dicte morarie, cum ob alias causas tum ob hereditatem patris sui cognominato Abdalla Ripoll, iamdiu vitta functi, denique etiam adversus quosdam alios mauros eiusdem morarie, tam ob hereditates defunctorum quam propter fideiussiones factas mauris qui ad barbaras exterisque naciones profecti non in tempore se redisse queant ostendere, et sic in penas curie nostre stipulatas fideiussores ipsi arguantur incidisse. Super quibus omnibus etsi inquiri et ius nostrum prosequi in animum induxeramus, tamen ipsius aliame oratores, adeuntes maiestatem nostram genibus advoluti, perhumiliter supplicarunt ut ab iis inquisitionibus aliama relevaretur saltem ad inopiam et paupertatem eius, cui tot mala ex nephario illo et detestabili insultu acciderint. Nos vero, ad id nostre mentis aciem humanius inflectentes, considerantesque in illius detrimento iura nostra regia pariter offendi populate, veixate ac pene everse aliame non modo id quod per oratores expetituro ultro concedere set etiam remissionem facere, regia liberalitate decrevimus quippe qui eo nisi ope nostra presidioque inveetur quid agat, quo se vertat nesciat, nec dubium sit, quoniam acurate consuluisse videamur utilitati nostre aliama potius sublevando quam in eam inquisitiones fieri permitendo que illam in perniciem ruinamque traherent, quam ob rem cum in pristinum ut restituatur statum maxime affectemus dignum, duximus demencia potius erga ipsos mauros et pietate uti quam severitate iusticie, satis enim nota eorum calamitas est quippe cum ob gravem illum et acerbum insultum, bonis spoliata et contra facta iuraque publica maleversata, a Deo instabilis est humane filicitatis condicio abiecta dissipataque miseria et egestate laborum, tenore presentis, motu nostro proprio, scienter delliberate ac consulto et ex causa confirmantes omnia et singula privilegia, gracias, provisiones aliame predictae et ipsis mauris, tam in specie quam in genere, in hodiernum usque diem per predecessores nostros adque nos concessas et concessa, quibus libere gaudere ac potius valeant sic videlicet et prout in eorum ^{731r} possessione seu quasi persistunt et erant ac melius usi sunt ante predicti insultus patracionem, quas et que hic haberi volumus pro expressis et in longum annotatis, aliama totam et prefatos Mahomat Ripoll et Abdalla Çalema et universaliter singulos ac singulariter universos eiusdem aliame mauros seu sarracenos, sive predicta vera sint sive non, sive in eisdem culpabiles seu obnoxii fuerint sive non, absolvimus, diffinimus, relaxamus pariterque indulgemus ac perdonamus omnem culpam, dolum, fraudes, accionem, questionem, petitionem et demandam omnemque penam civilem et criminalem et aliam quamlibet quam contra eam seu eos et bona sua, nos seu baiulus noster generalis regni Valencie vel officiales alii nostri quicumque possemus

*seu possent quomodocumque et qualitercumque facere, proponere seu intemptare aut movere, causis vel rationibus predictis, civiliter aut criminaliter, a toto tempore preterito in hodiernum usque diem, itaque sive in prmissis vel quibusvis ex eis culpabiles seu obnoxii fuerint sive non, ut predictur, nullo unquam tempore contra ipsam aliamam et singulares eius aut bona sua quecumque in iudicio vel extra iudicium, questio alica (sic) peticio seu demanda fieri valeat aut possit, imo sint inde dicta aliama et singulares eius cum omnibus et singulis bonis suis quitii, immunes, liberi et perpetuo ac plenarie absoluti, quoniam nos de premissis et singulis premissorum dictis Mahomat Ripoll et Abdalla Çalema et dicte aliame et singularibus eiusdem relaxationem, remissionem ac donacionem fecimus serie cum presenti. Mandamus ergo per hanc eandem gerentivices generalis gubernatoris et ipsi baiulo generali regni Valencie predicto et aliis universis et singulis officialibus et subditis nostris ubilibet constitutis, tam maioribus quam minoribus, quocumque officio, dignitate seu preeminencia fungentibus, et eorum locatenentibus, presentibus et futuris, ad quos presentes pervenerint, de certa scientia et consulto, pro prima et secunda iussionibus, sub nostre gracie et mercedis obtentu ad duorum milium penam florenorum de Aragonia a bonis cuiuslibet contra facientis irremisi-
||^{731v}-biliter exhigendam et nostris applicandam erariis, quatenus remissionem, relexacionem, indulgenciam et diffinicionem nostras huiusmodi et omnia et singula in eis contenta teneant firmiter et observent ac faciant ab aliis integre observari, et nullatenus contra faciant vel permitant per quempiam contra fieri quovis quesito colore. Quin ymo processus quosvis, fideius- siones ipsas et inquisiciones ac procedimenta quecumque in ipsam aliamam aut singulares eius et bona sua predictis de causis quomodocumque et qualitercumque ab ipsis commissariis seu fisco nostro factos, instructos seu incohatos si qui sint vel fuerint, aboleant, cassent, cancellent et penitus anullent ac lanient sicuti eosdem serie eadem nos abolemus, cancellamus, anullamus et laniamus ac pro abolitis, cancellatis, cassatis, laniatis et nullis haberi volumus, censemus adque declaramus et iubemus, secus enim agendi cunctam ipsis officialibus adimimus potestatem cum si contrarium contingat fieri decernimus nullum fore. In cuius rei fidem ac testimonium presentes fieri iussimus nostro comuni sigillo inpendenti munitas.*

Datum in villa Sancti Mathei, die decimo septimo ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. sexagesimo sexto, regnique nostri Navarre anno quadragesimo primo, aliorum vero regnorum nostrorum nono.

Rex Joannes.

Procurator generalis, magistracionalis (sic).

In Diversorum Valencie .VIII°.

Dominus rex mandavit mihi Joanni Navarro. Visa per vicecancellarium Vila, regentem pro thesaurario et conservatore generalis magistracionalis (sic). Probata. Vidit vicecancellarius. Vidit Vila, regens pro thesaurario et conservatore.

E presentat lo dit reyal privilegi e provisió, encontinent lo dit magnífich batle general dix que reebia aquell ab aquella humil e subjecta reverència que del dit molt alt senyor rey se pertany, offerint-se totstemp prest e aparellat enseguir e complir los manaments del dit senyor, segons sèrie e thenor del dit real privilegi.

Et ilico, per execució dels manaments del dit senyor rey, lo dit magnífich batle general manà cancel·lar qualssevol actes e processos fets instant lo dit en Viladecans, axí contra lo dit Mahomat Ripoll com contra Abdal·là Çalema com contra qualssevol altres moros de la moreria de València, si e segons lo dit senyor ab lo dit real privilegi ha provehit e manat, e qualssevol actes que lo dit senyor rey ab aquell manà cancel·lar axí com lo dit senyor, ab lo dit reyal privilegi cancel·la e ha per cancel·lats.

131.

1466, març, 11. València.

Presentació a Pere Garró, lloctinent de batlle general del regne de València, per part de Joan de Viladecans, de dues cartes del rei Joan II d'Aragó datades a Sant Mateu el dia 3 de març. En la primera ordena al batlle general que embarque una casa d'Azmet Yunis, resident a la moreria de València, qui va emigrar sense llicència reial al nord d'Àfrica, i en la segona mana a dit batlle que del preu de venda pague a Viladecans 50 lliures que el rei li ha atorgat pels seus serveis.

ARV, *Batllia*, vol. 1.153, *Lletres i Privilegis*, ff. 735v-736v.

Anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC. sexagesimo sexto, die martis intitulata .XI^a. marci.

Davant lo magnífich en Pere Garró, lochtinent de batle general, comparech l'onorable en Johan de Viladecans e presentà a aquell dues letres del molt alt senyor rey en paper scrites, signades de sa mà, la una closa ab lo sagell secret e l'altra patent ab son sagell comú en lo dors de aquelles empremtat sagellades, les quals són del thenor següent:

Al magnífich e amat conseller nostre mossén Berenguer Mercader, batle general del regne de València. Lo Rey. Batle general magnífich e amat conseller nostre, entés havem que Azmet Juniz, moro de la nostra moreria de aqueixa ciutat, en temps passat, sens licència nostra se'n seria passat en terra de moros e encara sens licència vostra se'n seria passat en terra de moros, e encara sens licència vostra sens delliurar ni pagar a nós ne a nostra cort lo dret del delme per semblants serrahins pagar acostumat. Per la qual rahó e altres, tots los béns de aquell són confiscats a nós e a nostra cort. E com nós siam informats que lo dit Juniz tendria hun alberch situat en lo carrer de Quart de aqueixa ciutat, lo qual alberch huy per hun qui's diu crehedor del dit Azmet Juniz se executaria denant vós e vostra cort. E com nós hajam dret en aquell per les dessus dites rahons, vos encarregam, dehim e manam que si lo dit alberch e altres béns del dit Azmet Juniz, per la dessus dita rahó no haurets confiscat a nós e cort nostra, de continent, vista la present, tota dilació e consulta cessants, façats reebre informació com lo dit Azmet Juniz se'n passà e se'ns passat sens licència nostra o vostra en loch nostre en terra de moros. E si constarà per la dita informa-^{736r}-ció aquell dit Azmet Juniz ésser-se'n

passat en les dites parts sens licència, de continent confisquets axí lo dit alberch com tots e qualssevol altres béns que sien o sien stats del dit Azmet Juniz. E açò per res no dilatets ne façats lo contrari, com axí vull açò sia fet per vós.

De Sant Matheu, a quatre de març del any mil .CCCC.LXVI.

Rex Joannes.

Climent, secretari.

Don Johan, per la gràcia de Déu rey de Aragó, de Navarra, de Sicília, de València, de Mallorques, de Cerdenya e de Còrcega, comte de Barcelona, duch de Atenes e de Neopàtria e encara comte de Rosselló e de Cerdanya, al magnífich e amat conseller nostre mossén Berenguer Mercader, batle general de regne de València, salut e dilecció. Com nós hajam confiscat a nostra cort tots los béns de Azmet Juniz, moro de la moreria de València, per rahó que sens licència nostra e sens delmar los béns se'n és passat en terra de moros e, de present, per vostra cort se vena hun alberch del dit Azmet, instant en Miquel Pérez, notari, procurador d'en Francesch Tolsà, perayre, curador assignat per lo justícia en lo civil de aqueixa dita ciutat a la persona e béns d'en Miquel Ramos, hereu d'en Goçalbo Ramos, lo qual dit alberch és situat en la parròquia de Sent Nicholau, en lo carrer de Quart, dehim e manam vós per ço de nostra certa sciència e expressament que del preu del dit alberch procehidor, doneu e pagueu al amat nostre Johan de Viladecans cinquanta liures moneda reals de València, de les quals li havem feta gràcia en remuneració dels bons serveys que ns ha fets e fa tots dies. E en la paga que li fareu de les dites cinquanta liures cobrareu de aquell àpoca oportuna e la present, ab la qual dehim e manam al magnífich e amat conseller nostre lo mestre racional ¶^{736v} de nostra cort e altre qualssevol de vós compte hoydor, que al temps de la reddició de vostres comtes, vós, posant en data les dites cinquanta liures e restituhint la àpoca dessus mencionada e la present, aquelles vos reeban e admeten en compte, tot dubte, dificultat e contradicció cessant.

Dada en la vila de Sent Matheu, a tres de març en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor mil quatre-cents sexanta-sis.

Rex Johannes.

In Pecunie Valencie primo.

E presentades les dites letres reyal, encontinent lo dit magnífich \loch-tinent/ batle general dix que reebia aquelles ab tota aquella humil e subjecta reverència que del dit molt alt senyor rey se pertanyia, offerint-se prest e aparellat ensseguir e complir los manaments del dit senyor segons serie e thenor de les dites reals letres.

1467, març, 3. València.

Carta de Pere Garró, lloctinent de batlle general, a Lluís Cornell, senyor d'Alberic, per a que done salconduït a Maymó Jahiní, sarraí i vassall seu, per a ser veí de la moreria de València.

ARV, *Batllia*, vol. 1.154, *Lletres i Privilegis*, ff. 19v-20r.

De nós en Pere Garró, conseller etc., al noble don Loís Cornell, senyor qui's diu del loch de Alberich e de la Foya de aquell, o a son legítim procurador, saluts e honor, e als alamins del dit loch. Denant nós és comparegut Maymó Jahiní, moro de la dita Foya, dient e afermant que ell ha comptat ab vós e pagat ço que era tengut pagar; emperò, a major cautela, que ell vol anar aquí e veure si deu res e pagar tot lo que sia tengut pagar, e après que haurà comptat e pagat, si res deu, se vol fer vassall del dit senyor rey en la moreria de la present ciutat de València. E lo dessús dit Maymó Jahiní se tema anar al dit loch per comunicar e veure si deu res e pagar lo que sia tengut pagar, dubtant-se que quant sia en lo dit loch no sia pres e mes en presó si ja no és guiat e assegurat per vós. E nós, considerant que aquell se vol fer vassall del dit senyor rey, havem deliberat que us scrívíssem, ço és, que puix lo dit Maymó vol pagar ço que deja e sia tengut pagar a vós, si res deurà, lo vullats hoir e lexets anar al dit loch e assegurar-lo e fer-lo deliurar sense opreció alguna, sens fer-li contrast, enpaig, enbarch e contradicció alguna. E puix, si a cap de temps volrà tornar en aqueix loch, pus prest porà tornar essent vassall del dit senyor rey que no si's feya vassall d'altri. Certificant-vos que si no volrets assegurar e guiar lo dit moro e recusàrets aquell no lexar anar en lo dit loch e partar-se'n ço del seu per ell fer-se vassall del dit senyor rey, per nós serà reebuda relació d'en Johan Domingo, verguer de nostra cort, lo qual, per aquesta rahó, trametem aquí ab la present, he y serà proveït, considerat que aquell se vol fer vassall del dit senyor rey. E de la presentació de la present, estarem a relació del dit nostre verguer.

Data Valencie, .III. marcii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC.LXVIII.

Pere Garró, lochtinent de batle general, etc.

Postmodum vero die iovis intitulata .V. marcii anno iamdicto millesimo .CCCC^o. sexagesimo septimo.

En Johan Domingo, verguer de la Batlia General, notificà que ell, en lo dia de ayr, haver presentada la damunt dita letra a'n Jacme Gisquerol, procurador del noble don Loís Cornell, lo qual dix li havia respost que anàs lo dit Jahiní en bona ora. E axí mateix, dix que en lo present dia de huy havia presentada la damunt dita letra a Juceff Benacer, alamí del dit don Loys, e a Abdolazís, fill de Çaat Alfaquí, alamí de la senyora dona Beatriu, muller *quondam* del noble don Loís Cornell, los quals dix li havien dit que lo dit Maymó Jainí no devia res e

que anàs en bona ora al dit loch de Alberich, si res hi havia a fer, tota hora que y volgués anar, e que si's volia fer vassall del senyor rey que's fés vassall, que ells no'l podien detenir puix no devia res.

133.

1467, juny, 27. València.

Joan II ordena al batlle general del regne que obligue els hereus d'Ali Xupió a pagar als hereus de Martí Roís la part corresponent a Xupió en l'arrendament que aquells havien fet conjuntament de l'impost del vi de l'any 1451 venut pel consell de la ciutat de València.

ARV, *Batllia*, vol. 1.154, *Lletres i Privilegis*, ff. 88v-89r.

Johannes, Dei gracia rex Aragonum, Navarre, Sicilie, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice, comes Barchinone, dux Athenarum et Neopatrie ac etiam comes Rossilionis et Ceritanie, magnifico dilecto consiliario nostro Berengario Mercader, baiulo generali regni Valencie, et localibus, salutem et dileccionem. Prout ex supplicacione coram nostra maiestate deducta pro parte dilectorum nostrorum filiorum et heredum Martini Roiz, quondam mercatoris previe civitatis, intelleximus quod sub anno millesimo .CCCC. quinquagesimo primo per dictum Martinum, eorum patrem, dum vivebat, fuit arrendatum capitulum vini civitatis previe, in quo capitulo seu arrendamento Ali Chupio, sarracenus, habebat unam setzenam et *hun quart*, tam ad lucrum quam ad damnum, promissitque solvere casu quo *pèrdua* seu amissio facta fuisset, ut per publicum instrumentum constare affirmant. In quo quidem negocio, per iudices datos per administratores civitatis iamdicte facta est decisio sive *balanç* quod deperdite fuerunt in dicto arrendamento millia .C.XXIII. libre, .XVI. solidi, .VI. denarii monete regalium huius, et sich veniunt solvendi dicti Ali Chupio sexaginta octo libre, XV. solidi pro qualibet setzena, quas dictos heredes recuperare minime valuerunt usque in presentem diem, obstantibus aliquibus guidaticis seu supersedimentis per nos morarie Valencie et singularibus ipsius datis et concessis, quibus cavetur ne de debitis causatis ante predam sive *robo* dicte morarie, execuciones aliquatenus fiant in maximum dampnum et prejudicium dictorum heredum, supplicatoque nobis humiliter pro parte eorum de debito iusticie remedio providere dignaremur. Supplicacione ipsa veluti iustre benigne admissa, tenore presentis dicimus et mandamus vobis quod, non obstantibus quibusvis guidaticis seu supersedimentis aut elongamentis per nos dicte morarie seu personis singularibus eiusdem in generali vel speciali concessis, que cum presenti quo ad dictos heredes revocamus et pro revocatis haberi volumus, vocatis vocandis et eis in suis iuribus ad plenum auditis, faciatis et ministretis partibus supradictis breve et expeditum iusticie complementum prout per privilegia regni huius ac de foro et racione inveneritis fieri debere, procedendo in predicta

breviter, simpliciter, summarie et de plano, sine strepitu et figura iudicii, sola facti veritate attenta, maliciis omnibus procul pulsus, quoniam nos vobis super predictis omnibus et singulis cum ex eis incidentibus, dependentibus, emergentibus et eis annexis, vices nostras quovis modo comittimus plenarie per presentes.

Data in nostro Palacio Regali Valencie, die .XXVII^a. mensis julii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LXVII°.

Rex Johannes.

In Itinerum Valencie .VII°.

Vidit Gallach, vicecancellarius.

134.

1467, setembre, 25. València.

Joan II d'Aragó concedeix salconduit a Mahomat Ripoll i la seua família per a que pugui viatjar, comerciar i anar-se'n al nord d'Àfrica quan ho desitje i sense presentar cap fiança ni fiador. Quatre documents amb la llicència reial, fiances a la batllia, salconduit del batlle general i, finalment, el privilegi reial i la seua notificació a Honorat Mercader, batlle general del regne de València.

ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 707, ff. 155r-157v.

Com de llicència del molt magnífich mossén Honorat Berenguer Mercader, cavaller etc., e batle general del regne de València, e per provisió e manament a nós fet ab letra patent del molt alt senyor rey signada de sa mà e ab son <sa>gell comú en lo dors de aquella enpremtat sagellada, la qual és del thenor següent:

Don Johan, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de Navarra, de Sicília, de València, de Mallorques, de Cerdenya e de Còrcega, comte de Barcelona, duch de Atenes e de Neopàtria e encara comte de Rosselló e de Cerdanya, al magnífich amat conseller e batle general nostre en lo regne de València mossén Honorat Berenguer Mercader, salut e dilecció. En dies passats som stats contents donar llicència a Mahomat Ripoll, moro de nostra ciutat de València, de poder anar en Barberia puix lo dit Mahomat donàs ydònees fermances de dos mília florins, que si lo dit Mahomat no era tornat dins lo dit nostre regne de València dins spay de dos anys, del dia que partirà del dit nostre regne comptador, cessant legítim impediment, pagaran a nós e a nostra cort los dits dos mília florins segons en les letres sobre açò spachades, dades en Tarragona a díhuyt dies de març any present e davall scrit, aquestes coses són pus stesament són deduhides. E axí, per execució de les dites coses e perquè tot empag sia apartat del dit Mahomat en fer son viatge, vos dihem e manam expressament e de certa sciència que, reebuda que hajau del dit Mahomat la dita obligació, la qual Johan Solanes, mercader, Abdal·là Ripoll, fill del dit Mahomat, Abdal·là Xorcayre e Braym Boday, moro de Gandia, se obliguen e entren tenguts e obligats cascú d'ells *in solidum* e per lo tot a pagar a

nostra cort los dits dos mília florins en cas que lo dit Mahomat, dins los dits dos anys, cessant legítim impediment, no tornàs personalment en nostres regnes. E encara, a cautela de nostra cort, reebuda per vós securetat e obligació degudament e segons en semblants coses se pertany, del magnífich amat conseller e mestre racional nostre en regne de València, mossén Luís de Vich, lo qual prometa e con-^{155v}-vinga que en tot temps que sia loch a solució, recuperació e exacció dels dits dos mília florins en defecte dels béns de les dites fermances, nós o nostra cort no porrem haver e cobrar aquells, lo dit mossén Luís los pagarà simplament e de pla a nós e a nostra cort. Volem, emperò, e declaram que les dites fermances donadores per lo dit Mahomat Ripoll, en cas que sia loch de execució dels dits dos mília florins, hajen ésser executades dins sis mesos après los dits dos anys sien passats. Altrament, volem que lo dit mossén Luís de Vich no sia tengut en la dita obligació, abans sia deliure e absolt de aquella. Açò fet, donareu la dita licència e permís, tota hora que aquella volrà, al dit Mahomat, de anar en Barberia e poder fer sos affers, segons que per nos és stat manat en les precalendades nostres letres. E axí no u recuseu o dilateu, car aquesta és nostra volentat e, servat per vós l'orde en les presents nostres provisions deduhit, nós vos deliuram de tota acció que per nós o officials nostres, ara o en sdevenidor, vos porrà ésser feta per causa de la dita licència e relaxació per vós fahedora al dit Mahomat.

Dada en lo nostre Real de València, a tres dies del mes de juliol en el any de la Nativitat de Nostre Senyor mil .CCCC.LXVII°.

In Itinerum Valencie, .VII^a. Vidit Paulus Rosell, scriba porcionis et pro conservatore et thesaurario.

Mahomat Ripoll, moro de la moreria de València, vaja ab les galeres de venecians de les quals és capità micer Johan Solanco, a la ciutat de Túnez per comptar ab alguns factors de aquell e per altres fets e negocis que y ha a fer. Per tal, lo dit Mahomat Ripoll voluntàriament promés e's obligà en poder del dit magnífich batle general e cort sua, lo notari e scrivà de la sua cort axí com a pública persona stipulant e rebent, que d'ací a dos anys primervinents serà tornat de les dites parts, e açò en pena de dos mília florins d'or als còfrens del dit senyor rey aplicadors. E per açò atendre e complir obligà sa persona e béns etc. Sotsmes-se etc. Renunciant etc. E per major tuhició e seguretat de les dites coses, donà per fermances e principals obligats, ab ell e sens ell, per si e per lo tot, al molt magnífich mossén Luís de Vich, cavaller, habitador de la ciutat de València, e a n Johan Solanes, mercader de la dita ciutat, e a Abraham Bodaych, moro tintorer de Gandia, e a Çaat Ripoll, a Abdal·là Chocayre, moros de la moreria de València, ^{155bis-r} qui presents eren, ço és, en la forma e manera infrassegüent, ço és, que los dits en Johan Solanes, Abraham Bodaych, Abdal·là Chocayre e Çaat Ripoll, cascú per si e per lo tot, en los dits dos mília florins, e lo dit magnífich mossén Luís de Vich, axí matex, en los dits dos mília florins segons fur de València, ço és, que primerament

e ans de totes coses, llà hon fos cas e loch, que los dits dos mília florins de la pena dessus adjecta se haguessen o's poguessen executar contra lo dit mossén Luís de Vich e béns seus, hajen primerament ésser executats e discutits legítimament los béns dels dit Mahomat Ripoll e de les altres fermances dessus nomenades. E encara, ab condició e pacte que lo dit magnífich batle general, tota hora e quant serà loch de exequir la dita pena, haja de executar e exhegir la dita pena dels sobredits Mahomat Ripoll e de les altres fermances, e açò per tant que en lo dit temps los béns de aquells puixen ésser pus fàcilment atrobats e la sua fermança no hagués a durar totstemps. E los dits en Johan Solanes, Abraham Bodaych, Çaat Ripoll e Abdal·là Jocayre, qui presents eren, interrogats si cascú d'ells, per si e per lo tot, feyen la dita fermança e principal obligació, simplament e sens condició alguna,²⁰³ e dixeren que hoch, e per aquella cascú per si e per lo tot lurs persones e béns obligaven. Renunciaren al benefici de partida, acció nova e vella constitució, e al fur de València dient que «ans sia convengut lo principal que la fermança», e a la ley «*Si convenierit*», Fur: «*De iurisdictione omnium iudicum*» e a qualsevol dret, fur, ley, privilegi, constitució e consuetut que contra la present obligació e fermança ajudar e valer-los pogués, sotsmetent-se a for e juridicció del dit magnífich batle general e cort sua e renunciant a lur propi for.

Presentis testimonis foren a les dites coses, ço és, a la ferma del dit mossén Luís de Vich, en Jacme Girbés, scuder, Çaat Gua, moro de la moreria de la ciutat de València; e a la damunt dita obligació e ferma de les altres dessus dites fermances, en Ferrando Eximeno, mercader, Johan Ramos, scrivent, ciutadans de València, Abraham Bennamir, alcadí de Beneguazir, Mahomat Alfatrà, moro de la vila de Gandia.

¶^{155bis-v} Sotscaució de la damunt dita obligació, fonch feta la letra del guiatge al dit Mahomat Ripoll del thenor següent:

Als honrats universes e sengles oficials e loch de senyoria tinents e altres qualssevol patrons de naus, galeres etc., als quals la present pervendrà e presentada serà, de nós en Honorat Berenguer Mercader, cavaller etc., saluts e honor. A la saviesa vostra e de cascun de vós, per thenor de la present fem a saber que Mahomat Ripoll, moro de la moreria de València, és vehí e habitador de la dita moreria e allí paga e contribuex en totes e sengles peytes e accions reals e veynals ensemps ab los altres moros vehins e habitants de la dita moreria. On, com lo dit Mahomat Ripoll, de licència del dit molt alt senyor rey e per letra patent del dit senyor rey a nós tramesa e manament a nós fet per lo dit senyor rey, dada en lo Palau Real de la ciutat de València a tres dies del mes de juliol propassat, vaja ab les galeres de venecians, de les quals és capità micer Johan Solanço, a la

¶²⁰³ Ratllat: *e per los aquella cascú per si e per lo tot lurs persones e béns obligaven.*

ciutat de Túniz per comptar ab alguns factors seus e per altres fets e negocis de la majestat del senyor rey concernents gran servey al dit senyor rey. Per tal, de part del damunt dit senyor rey als sotsmeses a la nostra juredicció, dehim e manam, e als altres requirim e pregam, que al dit serrahí anant a les dites parts, stant e tornant de aquelles, mal ni dan algú no donets ni donar façats en la persona ni en los béns de aquell, ans aquell lexets anar, star \e/ tornar salvament e segura, e-l pertractets favorablement e benigna com a natural e sotsmés e bo e feel vassall del dit senyor²⁰⁴ rey e de la terra e senyoria de aquell e per tal lo dit senyor lo té, ha e reputa, e açò per lo servey del dit senyor rey com lo dit Mahomat Ripoll haja assegurat en poder nostre e donades bones e suficiens fermances segons per lo dit senyor rey és stat provehit, ordenat e manat, de ésser tornat de les damunt dites parts dins dos anys primervinents e contínuament següents. En testimoni de les quals coses fem fer e liurar al dit Mahomat Ripoll la present nostra letra testimonial de guiatge ab lo sagell del nostre offici sagellada.

*Data Valencie, .XXIII^a. septembris anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LXVII^a.
Honorat Berenguer Mercader, batle general, etc.*

Postmodum vero die martis, intitulata .XXXI^a. julii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. septuagesimo. Lo molt magnífich batle general, instant e requirent lo dit Çaat Ripoll, procurador del dit Mahomat Ripoll, en virtut de una provisió pattent del dit molt alt senyor rey en pergami escrita, signada de sa mà e ab son sagell comú en veta real empendent sagellada, la qual és del tenor següent:

Nos don Johan, per la gràcia de Déu rey d'Aragó, de Navarra, de Scicília, de València, de Mallorques, de Cerdanya e de Còrcegua, comte de Barcelona, duch de Atthenes e de ¶^{156r} Neopàtria e encara comte de Roselló e de Cerdanya. Al príncep mèritament s'esguarda en lo pròsper estat de sos súbdits benignament mirar, e per aquest sguard e considerant encara la singular devoció que tu, Mahomat Ripoll, feel servent nostre, vehí de la moreria de València, portes envers nostra serenitat, perquè pus útilment e segura pugues l'ús de la mercaderia en què vius exarcir, los útils de la qual pus tost trastejant per lo món que en la pròpria casa estant se aquisten, ab tenor de les presents, tant per nostre propri motiu quant encara a humil suplicació per part tua a nós feta, havent respecte no sols al que dit és més encara al servey que tu de present nos fas de tres mília sous a socorriment de nostre evident mester, scientment e del·liberada te atorgam special gràcia, licència, facultat e tutíssima fiança de anar tu e Çahat Ripoll, Galip Ripoll e Avdal·là Ripoll, fills teus, axí ensemps com separadament, per via de fer tràffech de mercaderies a les parts de Túniz e en qualsevulla altres parts del món, axí de

¶²⁰⁴ Repetit: *del dit senyor.*

christians, exceptats nostres enemichs e rebel·les, com de moros, ab què, emperò, no aportes ne aporten coses ne mercaderies algunes prohibides, e habitar, pernocrtar, star e dellà tornar tantes veguades e en totstemp que a tu e a tos fills plaurà, salvament e segura, lliberament e impune, sens alguna caució, obligació o prestació de fermaça, e sens dan, injúria, molèstia, offensa o novitat que no volem sia feta a tu ni a tos fills en persones, béns, mercaderies e coses ^{156v} tues o de aquells. Per tant, als spectable, magnífichs e amats consellers nostres los portantveus de governador, mestre racional e batle general del regne de València e tenints lochs de aquells e altres qualsevol oficials nostres, capitans de nostres galees e altres qualsevol capitans, patrons, sotapatróns, nauchers, mariners e oficials de qualsevol fustes e altres qualsevol súbdits nostres, per tenor de les presents diem e expressament manam, sots incorriment de la ira e indignació nostra e pena de cinch mília florins al qualsevol dels contrafahents irremisiblement exhigidors e al fisch o errari (sic) nostre applicadors, que la present nostra seguretad, licència, affeament e salconduyt a tu, Mahomat Ripoll, e a tos fills, robes e mercaderies e coses tues e de aquells, tinguen e observen, tenir e observar facen inviolablement per cascú anant a les parts de Túnez e altres parts del món, axí de christians com de moros, e allí estant e tornant en València a la dita moreria e pròpia casa, ni a tu ni a tos fills en persones e béns empachen o molesten, empachar o molestar permeten, ans lexen a tu e a tos fills anar, estar e tornar salvament e segura, e tracten favorablement com a naturals vassalls e súbdits nostres en quant la gràcia nostra han cara e la ira, indignació e pena dessus dita desigen no incòrrer. E ab les presents diem e manam expressament e de dita nostra certa sciència al magnífich e amat nostre mossén Honorat Berenguer ^{157r} Mercader, batle general en lo regne de València, o a son lochtinent, que²⁰⁵ cancel·le e cancel·lar faça, axí com nós ab les presents cancel·lam, qualsevol obligacions e fermances que'n lo passat hajés donat per causa de anar en Túnez o altres parts fora nostra senyoria. E açò tot dupte, consulta e contradicció cessants, com tal sia nostre incommutable intenció e voluntat. En testimoni de les quals coses manam fer expedir les presents nostres letres, de nostre sagell comú munides.

Dada en la vila de Monçó, a .XXVIII°. del mes de març en l'any de la Nativitat de Nostre Senyor mil quatre-cents setanta, del regne nostre de Navarra any quaranta-cinch e dels altres nostres regnes tretze.

Rex Joannes. In Diversorum Valencie .XII°.

Dominus rex, lecta sibi prius, mandavit michi Johanni de Coloma. Et viderunt eam Guillelmus de Peralta, regie thesaurarium, et Vila, pro conservatore. Probata. Vidit Guillelmus de Peralta, regis thesaurarium. Vidit Vila, regie pro conservatore. Registrata .LXVI.

¶ ²⁰⁵ A l'original: *té*.

Cancel·la e hac per cancel·lada la damunt dita obligació feta per lo dit Mahomat Ripoll, en manera que al dit Mahomat Ripoll ni a les fermances de aquell ni als seus puixa noure ni al molt alt senyor rey aprofitar.

Presentis testimonis foren a les dites coses los discrets en Pere Capdevila e n Miquel Tolsà, notari de la Batlia General, ciutadans de València.

135.

1468, abril, 20. València.

Conflicte entre el batlle general del regne i Sanxo Roís de Liori, vescomte de Gayano, per l'aveïnament d'Azmet Petit, antic habitant de Riba-roja i ara veí de la moreria de València. Intercanvi de cartes entre ells.

ARV, *Batllia*, vol.1.154, *Lletres i Privilegis*, f. 207r-v (tres documents).

Al molt noble e magnífich senyor mossén Sancho Roiz d'Aliori, vezcomte de Gayano.

Molt noble e magnífich senyor. Per Mahomat Petit, moro vassall del senyor rey, vehí de la moreria de València, és stat a mi recorregut dient que per part vostra e de manament e provisió vostra, li són stades preses dos bèsties sues, ço és, hun mul e una mula, dient que aquell pague la part de cert interés que l'aljama e universitat de Ribarroja fa e respon, al qual interés diu lo dit moro no ésser tengut com ell haja ja venut totes les terres que tenia e possehia en lo terme del dit loch de Ribarroja, e no li resta per vendre sinó unes cases e una ^{207v}vinya per les quals tampoch, diu, no seria tengut pagar sinó los censos e peyta, e no dihuyt liures les quals, diu, vós li demanau. De aquests afers yo he parlat ab lo discret en Johan Capdevila, notari, procurador vostre, pregant-lo vós ne volgués scriure ans que s'i fes altra provisió. E par que ne ha scrit a la senyora vostra muller e ha cobrat resposta la dita senyora de vós, segons lo dit en Johan Capdevila diu, dihent que no li voleu fer tornar les bèsties si ja lo dit moro no dona penyora d'or o d'argent. E lo dit moro diu que és content que del preu de les terres e bèsties que ha venudes a moros del dit loch, li són degudes ben quaranta liures, de les quals li plau sien retengudes e emparades en poder dels dits moros les dites dihuyt liures fins tant sia conegut per justícia si ço que per part vostra li és demanat és just. Per què us prech vos plàcia en lo entretant manar-li fer tornar les dites bèsties ab les quals ha de guanyar la vida, e fer determenar lo dit feyt en manera que'l dit moro puxa cobrar lo seu e vós, senyor, hajau lo que justament deveu haver. En altra manera a mi covendria, per lo interés del senyor rey, provehir en lo dit fet segons per justícia atrobaté ésser fahedor. E prech-vos que us plàcia ab lo portador de la present fer-ne resposta.

Scrita en València, a .XX. de abril any mil .CCCC.LXVIII.

A vostra honor prest, Honorat Mercader, batle general.

¶^{215r} [1468, abril, 22. *Betxi*]

Al molt magnífich mossén Honorat Mercader, batle general de València. Magnífich mossènyer. Del què diheu yo he manat pendre les bèsties del fill de Petit, qui us ha informat de tal cosa vos ha dit fals. Veritat és que yo maní al alamí, puix Petit se'n volia anar, comtàs ab ell e que paguàs complidament axí com és de dret a vassall que se'n va. E, segons me par, per inadvertència del dit alamí no comtà ab ell tan complidament com devia, de què güy encara lo dit Petit no és vassall del senyor rey ni desvasallat de mi, e per ço lo dit alamí ha pres les mules del dit Petit, per pagar-se del què deu, e no gens per mon manament ni per voler yo usar d'als del què la justícia vol. En los dies passats ma muller me féu una letra de Ribarroja dihent-me que Petit era content de donar penyores d'or o d'argent a la quantitat que ell deu, e que li tornàs l'alamí les mules.²⁰⁶ E axí yo maní les hi tornassen e plaura'm bé star a tot dret de justícia. Al que diheu si no's fa lo que demanau, que'm par que no sia justícia, vos covendria provehir per l'interés del vassall del senyor rey, vos dich que ell encara no és vassall del senyor rey ans és meu. E vos fareu lo degut per vostre offici e yo lo degut per mon dret.

De Bechí, a .XXII. d'abril.

A vostra honor, lo vezcomte de Gayano.

¶^{215v} [1468, abril, 27. *València*]

Al molt noble e magnífich senyor lo vezcomte de Gayano.

Molt noble e magnífich senyor. Una letra vostra he rebuda, feta en Bechí a vint-e-dos del present mes, resposta a una altra letra mia la qual vos scrivi sobre los fets de hun moro appellat Petit, vassall del senyor rey en la moreria de aquesta ciutat. En la qual dita vostra resposta me scrivi que lo dit moro Petit encara no pot ésser dit vassall del senyor rey, com no haja acabat de comptar ab vós e ab vostre alamí de tots los drets que aquell devia dementres que aturava en lo loch o vila de Ribaroga. E segons yo he vist en hun albarà scrit de la ma del alamí de Ribaroga en letra morisqua, lo qual, aplanat per lo alcadí del senyor rey Alí Coret, se mostra clarament lo dit Petit haver comptat de tot lo que per aquell era degut e haver pagat reyalment e de fet. E lo dit alamí, en loch vostre, lo ha absolt e definit molt largament. Per què, vist lo dit albarà e molts altres actes que han procehit, per los quals se mostra aquell molt justament s'és pogut avassallar ab lo senyor rey. Emperò, si vós creheu que aquell vos sia deutor de res, tota ora e quant per vós lo dit moro serà guiat e assegurat de poder anar e star en Ribarroja per tornar a comptar, yo lo y faré anar puix tinga paraula vostra, e tornarà a comptar ab vós o ab vostre alamí. E si res se mostrarà ésser deutor, diu lo dit moro que farà la rahó del què justament se mostrarà. E axí, molt noble senyor,

¶²⁰⁶ Ratllat: *mullers*.

plàcia-us fer la dita seguretad e tantost lo dit moro tornarà a comptar. E sia la Sancta Trenitat en guarda de tots.

Scrita en València, a .XXVII. d'abril any .M.CCCC.LXVIII.

E plàcia-us fer-me resposta de la present.

A vostra honor bé prest, Honorat Mercader, batle general etc.

136.

1468, juny, 13. València.

Pere Garró, lloctinent de batle general, demana al batle de Xàtiva que faça justícia a Fàtima, veïna de la moreria de València, que viatja a la moreria de Xàtiva per reclamar el pagament del seu dot (acidach) pel seu divorci de l'exmarit (Yunis, fill de Tarongeta), qui després s'ha casat amb un altra mora de Xàtiva.

ARV, *Batllia*, vol.1.154, *Lletres i Privilegis*, f. 232v.

Al molt magnífich mossènyer, mossén Johan Despuig, batle de la ciutat de Xàtiva, e a son lochtinent.

Molt magnífich mossènyer. Denant mí és compareguda, per absència del magnífich batle general, Fàtima, mora vassalla del senyor rey en la moreria de aquesta ciutat, muller de Junis, fill de Tarongeta, moro de la moreria de aqueixa ciutat, lo qual ha jaquit o leixat la dita Fàtima e s'és esposat ab una altra mora e se'n és anat a aquí, per la qual rahó la dita Fàtima va a aquí per cobrar son acidach, lo qual se'n portà. Per què us plàcia que tota hora e quant serets requests per la dita Fàtima, façats justícia a aquella desempachada e li façats pagar son acidach a consell de Yaye,²⁰⁷ alcadí del dit senyor rey en la dita moreria. E sia la Sancta Trinitat en guarda de tots.

Scrita en València, a .XIII. de juny any mil .CCCC.LXVIII.

A vostra honor prest, Pere Garró, lochtinent de batle general.

137.

1468, octubre, 20. València.

El batle general envia un delegat a Alzira perquè busque i torne als seus propietaris a Fàtima, prostituta captiva, qui ha fugit, ajudada per altres mudèjars, de la moreria de València, on treballava.

ARV, *Batllia*, vol. 1.154, *Lletres i Privilegis*, f. 289r-v.

De nós en Honorat Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, al amat en Francesch Serra, ciutadà de València,

¶ ²⁰⁷ Es tracta segurament de Yaye Alçamba.

saluts e honor. Denant nós són compareguts en Nicholau Alfonso e en Johan Castellar, ciutadans de la dita ciutat, senyors de Fàtima, mora çabia, dients e exponents com ara, poch dies ha passats, stant la dita Fàtima cativa en la batlia de la moreria de València, on acostumen de star les çabies, a guiny, tracte e inducció de alguns moros la dita Fàtima és fogida de la present ciutat de València e va amagatoris, en manera que ells, qui són senyors de aquella, són privats de la teneó, servir e senyoria de aquella, de què han posat contra los dits moros qui aquella han furtada, clam, e contra voluntat d'ells feta anar de la present ciutat e huy en dia tenen aquella amagada. E dihen que han hoyt dir que aquella és en la moreria de la vila d'Algezira, en una casa de hun moro de la dita moreria, per quèns han request la dita sua sclava los féssem cobrar²⁰⁸ e lo clam posat contra los qui la dita sclava han furtada o treyta contra voluntat llur de la present ciutat, e la requesta per aquells feta procehir de justícia. Confiat de la fe e indústria de vós, dit en Francesch Serra, vos dehim, comettem e manam que anets personalment a la dita vila d'Algezira o en altra qualssevol part del present regne on porets atrobar la dita Fàtima, cativa dels dits en Nicholau Alfonso e Johan Castellar, e aquella prengats a vostres mans e tutament e segura aquella a nós porteu, com de aquella vulla exhigir confessions judicials per saber qui e quants són stats aquells qui la dita sclava han treyt de la dita batlia, e restituir aquella als dits en Nicholau Alfonso e Johan Cas-^{289v}-tellar, car nós a vós en fer les dites coses e sengles de aquelles ab tots los incidents, dependents e emergents de aquelles, tot nostre loch, poder e veus vos donam e comettem. Manants ab la present, de part del molt alt senyor rey, a qualssevol oficials e altres qualssevol persones de qualsevol ley, condició o stament sien que en fer les dites coses e sengles de aquelles no us donen ne permeten ésser-vos dat enpag, embarch o contradicció alguna, ans vos donen tot consell, favor e ajuda, tota hora e quant requests ne seran, e açò sots pena de .D. florins aplicadors als còfrens del dit senyor rey.

Data Valencie, .XX^a. octobris anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o.LX°.VIII°.
Honorat Mercader, batle general etc.

138.

1469, febrer, 16. València.

Carta del batlle general del regne al batlle de Sogorb en la qual li mana que lliure a Çuleimén Borriol, habitant de la moreria de València i procurador de la seua dona Mariot, tots els béns que li pertanyen a aquesta per l'herència dels seus pares i germans.

ARV, Batllia, vol. 1.154, Lletres i Privilegis, f. 341r.

¶ ²⁰⁸ Ratllat: pagar.

De nós Honorat Mercader, cavaller, conseller etc., al magnífich lo batle de la ciutat de Sogorb o a son loctinent, saluts e honor. Davant nós és comparegut Çuleymén Borriol, moro de la moreria de aquesta ciutat, marit e procurador de Mariot, muller sua, filla de Azmet Soltan e de Fayron, muller de aquell, dient de paraula que com los dits Azmet Soltan e Fayron, muller de aquell, sien morts, e axí matex diu que són morts Çahat e Mahomat e Aysa, jermans, fills dels dits Azmet Soltan <e> de Fayron, muller de aquell, los béns dels quals fan a partir entre los parents de aquells, segons pràctica, ús e costum de Çuna e Xarra. E com la dita Mariot, axí com a filla dels dits Azmet Soltan e Fayron, e encara jermana dels dits Çahat, Mahomat e Aysa, axí com a pus propinqua persona a aquells li pertanga gran part dels béns de aquells, e les herències de la moreria de aquesta ciutat sien soltes ab les herències de la moreria de aquexa ciutat de Sogorb, e siam stats requests per lo dit Çuleymén Borriol a vós deguéssim scriure que la part a la dita Mariot, muller sua, en les dites herències pertanyent li façats donar. Per tal, de part del molt alt senyor rey vos dehim²⁰⁹ e de la nostra vos requerim que a la dita Mariot e al dit Çuleymén, marit e procurador de aquella, donets e donar façats e liurar tota aquella part que de dret e justícia segons Çuna e Xarra li pertany. Offerint-nos fer per vós senblants coses e majors, justícia migancant.

Data Valencie, .XVI. febroarii anno a Nativitate Domini .M°.CCCC.LXVIII°.
Honorat Mercader etc.

139.

1469, desembre, 4. València.

El batlle general del regne de València ordena als hereus d'Alí Xupió que paguen a Francesc Palau, doctor en lleis de València, hereu de Francesc Palau, doctor en lleis i habitant de Tortosa, al seu torn hereu de micer Francesc Palau, doctor en lleis i habitant de Tortosa, i altres, un deute per la compra de teixits de la botiga d'en Gabriel Palau, draper de la ciutat de València, subhastada pel Justícia Civil de València.

ARV, *Batllia*, vol. 1.154, *Lletres i Privilegis*, ff. 483r-485r.

Micer Palau.

Al molt magnífich lo batle general del regne de València o a son loctinent. Nós en Berenguer Mercader, cavaller, justícia de la ciutat de València en lo civil, saluts ab augment²¹⁰ de tota felicitat. En lo dia de huy, comparent denant nós lo magnífich micer Francesch Palau, doctor en cascun dret, en certs noms davall declarats ha posat la requesta següent:

¶²⁰⁹ Ratllat: *e manam*.

¶²¹⁰ Ratllat: *de honor*.

Davant la presència de vós, molt magnífich mossén Berenguer Mercader, cavaller, justícia de la ciutat de València en lo civil, constituhit micer Francesch Palau, doctor en cascun dret, habitador de la dita ciutat, en nom e axí com a procurador del magnífich micer Francesch Palau, doctor en leys, habitador de la ciutat de Tortosa, en son nom propri e com a hereu del honorable micer Francesch Palau, doctor en leys *quondam*, habitador de la propdita ciutat, e com a tudor e curador dels altres cohereus seus, lo qual, en lo dit nom, a tots aquells effectes que mills aprofitar-li puixen e deguen, en lo dit nom, diu e proposa que ab carta pública e autèntica rebuda per lo honrat e discret en Pere Navarro, *quondam* notari, altre dels scrivans públichs de la vostra cort, appar que en l'any mil quatre-cents quaranta-^{483v}-set, lo honrat en Jacme Ribera, mercader, ciutadà de la dita ciutat de València *quondam*, et Alí Xupió, moro de la moreria de la propdita ciutat, compraren de la dita vostra cort certs draps éntregues, troços de draps e ostagis que pe[r lo] *tunch* Justícia en lo Civil foren atrobats en la botiga d'en Gabriel Palau, *quondam* draper, pagats tots los creedors de la dita botiga, exceptat lo dit *\quondam/* micer Francesch Palau,²¹¹ habitador de la ciutat de Tortosa, la qual compra de draps e scaigs los dits en Jacme Ribera e Alí Xupió *simul et in solidum* compraren per preu de dohentes setanta-dues liures, dèheset sous, sis diners de reals de València, les quals los dits compradors *simul et in solidum* prometeren e's obligaren pagar tota hora e quant requests ne fossen. E com tro a huy los dits Jacme Ribera ni Alí Xupió ni altri per aquells no hajen pagades ni deposades en la dita cort vostra les dites dohentes setanta-dues liures, dèheset sous, sis diners, preu dels dits draps e scaigs, ans aquelles se retenen vers si, jatsia indebitament parlant. E com les dites dohentes setanta-dues liures, dèheset sous, sis diners sien degudes al hereu del dit micer Francesch Palau e a-quells pertanga la exacció de aquells, lo dit micer Francesch Palau, en lo dit nom de procurador, requer sia manat al dit Alí Xupió, comprador qui dessús, e o als hereus de aquell qui són Fotoix, muller del alqadí Bellvís, filla del dit Alí Xupió e hereva de Çaat Xupió, fill e hereu del dit Alí Xupió, e a Çaat Ripoll, fill e procurador de Mahomat Ripoll, marit de Fàtima, filla e hereva de Alí Xupió e del dit Çaat Xupió, fill del dit Alí Xupió e jermà de la dita Fàtima. E encara com a hereu de la dita Fàtima, mare sua, e a Champsí, muller de Mahomat Rasbaydí, filla e hereva del dit Alí Xupió e de Çahat Xupió, fill del dit Alí Xupió e jermà de la dita Xamsí, e o al dit Çaat Ripoll com a hereu e o procurador de la dita Xamsí, que dins cinch dies continus e peremptoris hajen pagat les dites quantitats e o aquelles deposen en poder vostre e de vostra cort dins lo dit termini, a fi que aquelles, fet lo dit depòsit, puxen ésser delliurades al dit micer Francesch Palau en lo dit nom e o aquell a qui's pertanga. E açò ab salvetat de rahons de paga e no altres actes que la cosa devalla de compra de cort, a la qual no són permeses rahons al comprador ^{484r} sinó de pa[ga] posadores dins los dits

¶ ²¹¹ Ratllat: *quondam draper pagats*.

cinch dies, ab cominació que, passats los dits cinch dies, si lo dit depòsit no serà fet o no serà stat mostrat clarament la dita quantitat ésser stada ja pagada, per vós serà enantat en lo dit fet tro a capció de penyores d[e l]es cases dels dits hereus e aquelles vendreu si request ne sereu, com axí les coses requestes de justícia proceheixquen, compliment de la qual demana e requer ésser-li \fet e/ administrat axí com mils e pus útilment li pertanga e pertànyer li puixa e deja, interposant-li a cautela lo vostre noble offici *si et in quantum etc.*

E com los sobredits moros, per ésser moros, sien de for e juridicció del magnífich batle general del present regne e vinga en dupte si per vós ordinàriament aquells porien ésser compeltits e forçats fer e complir les coses dessús requestes, lo dit micer Francesch Palau, en lo dit nom, per evitar enfractes, despeses e treballs, requer per vós, dit magnífich justícia civil, ab letra vostra ésser scrit al dit magnífich batle general del dit regne que en loch vostre e per vós faça lo manament dessús request als dits moros, en la forma e manera que request és, com axí ho dejats fer per justícia. E fa-us fe de la compra de cort dessús vanada e dels altres actes *si et in quantum etc.*

E nós, a consell del dit magnífich micer Gonçalvo Roiz, doctor en leys, altre dels nostres assessors ordinaris, attés que les coses en la dita requesta contengudes proceheixen de justícia, havem provehit de aquelles ésser-vos scrit *ut infra*. Per tal, lo dit magnífich micer Francesch Palau, en lo dit nom, instant-vos en subsidi de justícia requerim e de part nostra pregam que en loch nostre e per nós manets e o per missatges vostres manar façats als dits moros, en los dits noms, que dins cinch dies primervinents e peremptoris comptadors après per vós manat los serà, hajan pagat als principals del dit magnífich micer Francesch Palau les dites quantitats e o deposit aquelles en poder nostre o del nostre taulager, a fi que per nós, feyt lo dit depòsit, puixen ésser liurades al dit micer Francesch Palau, en los dits noms, o a aquells a qui'ns dejen liurar per justícia, ab la salvetat en la dita requesta contenguda, dins lo dit termini de cinch dies, ab cominació que, passats los dits ^{484v} cinch dies serà enantat en lo dit feyt tro a capció de penyores de les cases dels dits hereus e aquelles seran venudes si requests serem. E del procehiment que [per] vós serà fet vos plàcia rescruire'm, com siam tota hora prest fer per vós no solament tals coses, més molt majors, justícia precedent.

Data Valencie, quarto die decembris anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo sexagesimo nono.

E reebuda la dita letra, lo dit magnífich batle general dix que remetia la provisió sobre aquella fahedora al magnífich lochtinent de ordinari assessor.

Et eisdem die et anno, lo dit magnífich batle general, de consell del dit magnífich lochtinent de assessor provehí que fos fet lo manament en la dita letra request ab salvetat de rahons.²¹²

¶²¹² Ratllat: *per execució del.*

E per execució de la damunt dita provisió, fonch feta la ceda de intimació e manament infrasegüent:

De part del magnífich batle general del regne de València, manats a Alí Xupió e als hereus de aquell, qui són Fotoix, muller del alcadí Bellvís, filla del dit Alí Xupió e hereva de Çaat Xupió, fill e hereu del dit Alí Xupió, e a Çaat Ripoll, fill e procurador de Mahomat Ripoll, marit de Fàtima, filla e hereva de Alí Xupió e del dit Çaat Xupió, fill del dit Alí Xupió e jermà de la dita Fàtima, e encara com a hereu de la dita Fàtima, mare sua, e a Exempcí, muller de Mahomat Razbayda, filla e hereva del dit Alí Xupió e de Çaat Xupió, fill del dit Alí Xupió e jermà de la dita Exempcí, e o al dit Çaat Ripoll com a hereu e procurador de la dita Xempcí, que dins cinch dies continus e peremptoris hajen pagades doentes setanta-dues liures, déset sous, sis diners reyalis de València ¶^{485r} al honorable micer Francesch Palau, doctor en cascun dret, en cert nom, per preu de les quals en Jacme Ribera, mercader *quondam*, e lo dit Alí Xupió han comprat de la cort civil certs draps e troços de draps de lana, e o deposades aquelles en la dita cort civil e o en poder del taulager de aquella, ab cominació que passats los dits cinch dies serà procehit a capció de béns de les cases de aquells dits hereus, lo qual dit manament lo dit magnífich batle general fa als dessus dits hereus en virtut de una letra per lo magnífich justícia civil a ell tramesa, ab la qual subsidiàriament és request lo dit manament fes, segons en la dita letra largament se conté.

Letra responsiva al justícia civil per la damunt dita.

De nós en Honorat Mercader etc., al magnífich lo justícia civil de la ciutat de València, saluts e honor. En virtut de una letra vostra, *data Valencie, quarto die decembris anni proxime preteriti millesimi quadringentesimi .LXVIII^r.*, a nós subsidiàriament tramesa e presentada per part del honorable micer Francesch Palau, doctor en leys, en cert nom, *sextadecima mensis decembris eiusdem anni*, havem fet, de consell del magnífich loctinent de assessor nostre ordinari, per verguer de la nostra cort, a Mahomat de Bellvís e Çahat Ripoll, en vostra letra contenguts, los manaments e assignació en la dita letra specificats, los quals, fets a aquells, han posat devant nós contra los dits manament e assignació certes rahons a les quals nos refferim. Per què vostra magnificència certifficam del dit vostre procehiment ab la nostra present letra ab lo segell del nostre offici sagellada. Offerint-vos inseguir e complir vostres resquestes de justícia procehints.

Data Valencie, .XXX. ianuarii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LXX°.

Honorat Mercader etc.

1472, abril, 26. València.

Mahomat de Bellvis, alcadí reial i mercader de la moreria de València, reconeix haver rebut de Mahomat Abarramà, de la mateixa moreria, 6.000 sous que aquest darrer havia d'aportar a la societat comercial establerta entre ells per a comprar oli i vaques.

ARV, *Protocols*, núm. 439, notari Joan de Campos menor.

Die lune intitulata .XXVI^a. aprilis anno .M^o.CCCC^o.LXXII°.

Sit omnibus notum quod ego Mahomat Bellvis, serracenus et alcadius domini regis, in morerie civitatis Valencie vicinus, scienter et gratis confiteor et in veritate recognosco vobis Mahomat Abarrama, serraceno morerie dicte civitatis, presenti, et vestris, quod dedistis et solvistis michi, mee omnimode voluntati numerando, sex millia solidorum monete regalium Valencie, videlicet tria millia solidorum dicte monete quos vobis tradidi pro empzione olei per vos, nomine meo et pro me, empti in çocietate facta inter me et vos, facta in negociacione || olei per vos in dicta çocietate empti, et tria millia solidorum dicte monete quos ego solvi in empzione certarum vacarum per vos emptarum, pro parte michi pertinenti in dita çocietate vacarum inter nos, dictas partes, inita. Que quidem dicta sex millia solidorum per me in dictis çocietatibus olei et vacarum pro parte mea positos pro capitali michi restituistis, tornastis et dedistis michi numerando ad meam omnimodam voluntatem. Etiam, dedistis michi bonum, iustum et legale comptum de datis et receptis de lucro et de *pèrdua* secutis in dictis çocietatibus, ita quod penes vos et vestros nichil remanet et a vobis contentus et integratus sum ad meam omnimodam voluntatem. Et quia rey veritas sich se habet, renuncio omni excepcioni dicte quantitatis per vos michi non solute et a vobis non habite et non recepte comptique predicti per vos michi non dati de lucro et dampno in dictis çocietatibus olei et vacarum et per me non auditi et dicte rey sich non geste ut predicatur et doli mali. Facio vobis et vestris fieri per notarium infrascriptum presentem apoquam de soluto, in et cum qua absolvo, diffinio vos et vestros ab omni accione, peticione et demanda quam vel quas habeo seu habere possum contra vos et vestros, tam dictorum sex millia solidorum ex parte mea pro capitali traditorum in dictis çocietatibus quam racione quacumque lucrorum in dictis çocietatibus secutorum et michi debitorum. Faciens inde vobis et vestris bonum, validum pactum, tam reale quam personale, de aliquid ulterius non petendo sive de non agendo vel conveniendo amodo pro premissis, imponens michi et meis in et super premissis omnibus et omni singulis scilencium sempiternum prout melius, plenius, sanius et utilius dici, scribi, intelligi potest ad vestri et vestrorum comodum et salvamentum. In cuius rey testimonium facio vobis et || vestris fieri per notarium subcontentum presentem apoce et absolucionis instrumentum.

Quod est actum Valencie, vicesima sexta aprilis anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LXXII°.

Sig+num mei Mahomat Bellvis predicti, qui hec laudo, concedo et firmo.
Testes huius rey sunt Ludovicus Roiz, argenterius, civis Valencie, et Azmet Porroqui, serracenus morerie Algezire.

141.

1472, desembre, 19. Barcelona

Carta de Joan II al batlle general per la qual li mana que no arrende a ningú l'ofici de la batllia de la moreria de València perquè pertany al patrimoni reial i, a més, que ordene als musulmans aveïnats allí que no habiten en cap lloc de senyoriu sinó dins el mateix recinte de la moreria, fent crida pública sobre el tema.

ARV, *Batllia*, vol. 1.155, ff. 6v-7r i 9r-v.

Letra del establiment de la batllia de la moreria de València.

Anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo tercio, die lune vicesima sexta mensis ianuarii, lo magnífich batle general provehí e manà que la letra davall escrita sie registrada en los libres de la Batllia General, la qual fonch registrada en la forma següent:

Al magnífich amat conseller e batle general en lo regne de València mossén Honorat Berenguer Mercader.

Lo Rey.

Batle general. Nós som informats que ab sinistra infformació lo offici de batle de la moreria de aqueixa ciutat fon stablit a cens de huyt liures cascun any, lo qual establiment fer no's podia com fos lo dit offici incorporat a nostre patrimoni e no's pogués alienar, e lo qual som informats se solia arrendar .XXX. o .XXXX. liures cascun any, e axí seria açò a gran perjudici de nostra cort. Nós volem vós ne entrametau e ns aviseu de la cosa e de la provissió que fer s'i deja per beneffici de aquell e nostres drets e regalies. Axí mateix, som informats que molts moros se són fets vassalls nostres en aqueixa moreria e ussen de les immunitats e privilegis de aquella, e habiten e stan contínuament en terres de barons, lo que, si axí és, seria un gran frau e dan de la dita moreria. Volem per ço e us encarregam e manam que, si conexereu ésser servir nostre, encontinent façau fer crida per los lochs que conexereu que, tots los moros en la dita moreria vassallats, dins cert temps per vós prefigidor, hagen a venir e habitar e fer ^{7r} capmajor en la dita moreria, sots aquelles penes e privacions de privilegis que us serà vist o, en altra manera, sien forçats habitar en la dita moreria per los remeys en semblants cassos acostumats, prestant en cada huna de aquestes coses la cura que de vós confiam. E del que per vós serà fet, volem, segons és dit, per vós se faça, encontinent nos doneu avis.

Dada en Barcelona, a [...] de deembre any .M.CCCC.LXXIII.

Vide preconium virtute supradicte littere factuum, registratum in prima manu Obligationum dicti anni .M̄.CCCC̄.LXXIIĪ.

||^{9r} Crida que los moros qui són vassalls de la moreria vinguen a habitar en aquella.

Ara hojats que us fan a saber, de part del molt alt senyor rey, lo magnífich mossén Honorat Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València. Com ell ha reebuda una letra de la magestat del dit senyor rey, en e ab la qual mana que qualsevol qui's sia fet vehí e vassall del dit senyor rey en la moreria de la present ciutat de València, dins deu jorns après publicació de la present, si aquells de present no stan en la dita moreria ne tenen domicili e capmajor [en aquella], ||^{9v} dins aquells vinguen a star e habitar ab ses mullers, fills [e família], e tenir domicili e capmajor en la dita moreria, e açò sots les penes [dels] [home]natges per aquells fets contengudes e als còfrens del dit senyor rey aplicadores, e sots privació dels privilegis e immunitats atorgats als vehins e habitants de la dita moreria. En altra manera, passats aquells dits deu dies, seran executats per les dites penes e a aquells no'ls serà servada la franquea que com a vassalls de la dita moreria los és stada atorgada e dada, ne aquells no's alegraran dels privilegis, immunitats, gràcies, prerogatives e libertats que los altres vassalls tenints de continu domicili e capmajor en la dita moreria, se alegren e han acostumat de alegrar. Per tal, lo dit magnífich batle general intima e notiffica totes les dites coses a tot hom en general e a cascú en special, per ço que per algú o alguns ignorància no puixa ésser al·legada. E quart-se qui guardar-se ha.

142.

1473, setembre, 10. València.

El batlle general del regne ordena al batlle de Castelló que done guiatge a Pugeta, mora, enviant-la a València per a ser jutjada com a esclava del rei. Pugeta fou condemnada, per adulteri comés a Alzira, a convertir-se en esclava reial. Després va obtenir una llicència d'acapte per pagar el seu rescat però, quan anava acaptant amb sa mare i sa germana per Betxí, fugí i es quedà com a prostituta a la moreria d'aquest lloc, sota la protecció del vescomte de Gayano, sense permís del batlle general.

ARV, *Batllia*, vol. 1.155, f. 118v.

Al mol[t] honorable mossènyer e car frare en Berthomeu de Bués, batle de la vila de Castelló.

Molt honorable e car frare, en dies passats, en la vila de Algezira, fon presa una mora apellada Puigeta la qual per adulteri fon jutjada a pena de mort, la qual pena li fon remesa perquè's donà per cativa al senyor rey. E aquella, essent cativa, per mi li fon donada carta de acapte. E anant acaptant per lo present regne, essent en lo loch de Bechí, al qual ab sa mare e sa jermana eren anades per acaptar, essent en lo dit loch la dita Puigeta, a scusa de anar a aygua se'n seria fugida ab deu lliures e .X. sous que havia acaptat ensemps ab sa mare per donar al senyor rey, ab un

moro del dit loch de Bechí, e's seria mesa en lo bordell per no perdre lo que ella havia acostumat. E com ella sia cativa del dit senyor rey e, sens licència de aquell o mia no puixa usar de cabia, per mi fon scrit al spectable vezcomte de Gallano, trametent-hi ab la dita letra en Bernat Goçalbo, advocat fiscal del dit senyor rey en la dita vila de Algezira, ab lo acte del cativeri, requerint-lo de part del damunt dit senyor rey e mia la dita Puigeta, cativa del dit senyor, volgués liurar e donar al dit en Bernat Goçalbo, lo qual per la dita rahó anava a ell. Dient-li lo dit vezcomte que ell era prest e aparellat per servey del dit senyor rey restituhir-li la dita cativa; emperò, que ell havia guiada aquella e que serie en la present ciutat de València e comunicaria de aquestes coses ab mi e ab son advocat. E axí, lo dit vezcomte és estat ab mi e som restats en secret que lo dit vezcomte trametrà aquí la dita mora sots certa color, scrivint-vos que vós la guiéu e la hajau per recomanada. Per què us dich que vós en neguna manera no guieu la dita mora, ans de continent aquella prengau ab tot lo que portarà e trobareu en poder seu, com a cativa del dit senyor rey, e aquella, ab tot lo que li haureu pres, donarets e liurarets ab bon acte públic al dit en Bernat Goçalbo, advocat fiscal de la dita vila de Algezira, lo qual sols per aquesta rahó yo tramet aquí. E en açò no y haja falla alguna e ab summa diligència entengau en lo dit feyt, axí com de vós se conffia e bé haveu acostumat per servey del dit senyor rey, car entre lo dit vezcomte e mi és estat del·liberat se faça axí. E guardau tant cautament com pugau no comuniqueu la present a negú, ans aquella teniu ben guardada, e açò [pertansa] e sia la sancta Trinitat en guarda de tots.

Scrita en València, a .X. del mes de setembre any mil .CCCC.LXXIII.

A vostra honor prest, Honorat Mercader, batle general.

143.

1474, maig, 2. València.

Procés entre Francesc Palau i Abdal·là Ripoll, de la moreria de València, com a curador de l'herència d'Alí Xupió.

ARV, *Batllia, Processos*, exp. núm. 58.

Procés del magníffich micer Francesch Palau, en cert nom, contra Batlia General.

*Anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, die lune intitulata secunda mensis madii.*²¹³

Davant lo molt magníffich mossén Honorat Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, comparech lo magníffich micer Francesch Palau, doctor en leys, en cert nom, e posà ço que's segueix:

¶ ²¹³ A la portada del procés: *Letra exequòria. Palau, doctor en leys, en cert nom, contra Abdal·là Ripoll, en cert nom. Micer Palau. Batllia General.*

Constituhit personalment davant la presència de vós, molt magnífich mosén Honorat Mercader, cavaller, micer Francesch Palau en nom de procurador de micer Francesch Palau, de la ciutat de Tortosa, diu que com lo dit proponent, en lo dit nom, entena e vulla fer certa demanda contra Alí Xupió e los béns e heretat de aquell, la qual és jacent e no sap lo dit proponent que y haja hereus alguns del dit Alí Xupió, per tal lo dit proponent vo[s] requer que per vostra magnificència sien convocats tres parents moros del dit Alí Xupió, si n'i haurà, si no, tres moros de la dita moreria, a la hú de aquells sia assignat curador a la heretat jacent del dit Alí Xupió, ab lo qual lo dit proponent puixa judiciàriament fer tots sos actes, donant-li plen poder per entrevenir e fer part en totes les causes del dit Alí Xupió, si e segons en semblants actes e cures és acostumat de fer, com axí de justícia proceheixqua [e] fer se deja, compliment de la qual demana e requer ésser-li administrat.

E nomenats per parents de Alí Xupió al fill [del alcadí Bellví, Abdal·là Choc]ayre e Abdal·là Ripoll, moros de la moreria de la present al[jama de la dita ciutat de València per procehir a] la dita cura *pro ut requisitum est*.

|| Fonch interrogat migañant jurament lo dit proponent qui havia ordenada la dita scriptura e dix que ell mateix.

E posada la dita scriptura, encontinent lo dit magnífich batle general remés la provissió sobre aquella fahedora al magnífich micer Jaume Garcia, doctor en leys, assessor seu ordinari.

Et eodem instanti, lo dit magnífich batle general, a consell del dit magnífich micer Jaume Garcia, doctor en leys, assessor seu ordinari, proveheix que sien convocats los damunt nomenats e sia decretada la cura al fill del alcadí Bellví o a qualsevol dels dits nomenats.

Insuper autem, die mercurii intitulata quarta mensis madii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, davant lo dit magnífich batle general comparegueren Abdal·là Chocayre e Alí Bellví e Abdal·là Ripoll, moros de la moreria de València, a la hu dels quals fonch decretada la cura de la dita heretat jacent.

Denique vero die iovis intitulata quinta mensis madii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LXXIII°., davant lo dit magnífich batle general comparech lo dit Abdal·là Ripolla (sic), al qual fonch decretada la dita cura a la heretat jacent del dit Alí Xupió, present e acceptant, lo qual promés e jurà que bé e lealment se haurà en la dita cura, a tota utilitat de la heretat del dit Alí Xupió, obligant-hi tots sos béns etc. E donà per fermanca ab ell, per si e per lo tot, lo dit magnífich micer Francesch Palau, doctor en leys, present etc. Promés e obligà etc. Renunciaren etc. Sotsmeteren-se etc. Renunciaren etc.

Presentis testimonis foren a les dites coses lo discret en Luís Garcia, notari, e en Jaume de Blanes, *scriptor*, ciutadans de València.

|| Requesta.

Procés del magnífich micer Francesch Palau, doctor en leys, en cert nom, contra Abdal·là Ripoll, en cert nom. Batlia General.

Anno a Nativitate Domini millesimo quadingentesimo septuagesimo quarto, die autem iovis intititata quinta mensis madii.

Davant lo molt magnífich mossén Honorat Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, comparech lo magnífich micer Francesch Palau, [doctor] en leys, e posà la scriptura següent:

Constituhit davant la presència de vós, molt magnífich mossén Honorat Mercader, cavaller e batle general del present regne de València, micer Francesch Palau, en nom de procurador de micer Francesch Palau, de la ciutat de Tortosa, diu que com en dies passats en Jaume Ribera e Alí Xupió, moro *tunch* de la moreria de la present ciutat, compraren per la Cort Civil de la present ciutat certs draps e escachs de la botigua de micer Francesch Palau, senyor qui era de la dita botigua, per preu de dohentes setanta-dues lliures, déset sous, sis diners, los quals draps e escachs hagueren e reeberen del dit justícia e cort sua, e axí consta per los actes fets en la dita cort, dels quals vos fa fe *si et in quantum*. E fon fet manament als dits en Jaume Ribera e Alí Xupió, aquells vivint, que depossasen la dita quantitat en poder del taulager de la dita cort, la qual cosa jamés han curat fer. Per tal, lo dit²¹⁴ micer Francesch Palau, en lo dit nom, requer a vós, magnífich batle general, sia interrogat migan[çcant sacrame]nt lo dit en Abdal·là Ripoll, curador per vós assignat a la heretat jacent del dit [Alí] Xupió [...] || [...] deutes, drets ni accions algunes de la dita heretat del dit Jupió, dels quals se puixa fer prompte depòsit e o execució per la dita quantitat. E si dirà que sí, que aquelles mostre dins dos dies, clars e desembargats. E noresmenys, li sia manat, en lo dit nom de curador, que depose en poder vostre o de la cort del justícia civil les dites docentes setanta-dues lliures, déset sous, sis diners, si béns tendrà de la dita cura. E si dirà que no té béns, deutes, drets ni accions de la dita heretat, que les respostes de aquell sien continuades e per vós, magnífich batle general, hi sia provehida la crida segons forma de fur del alt rey en Martí per a poder passar e posar demandes ypothecàries contra [tots els] possehidors, com axí de justícia proceheixca e fer se deja, compliment de la qual demana e requer ésser-li administrat.

E fa us fe *si et in quantum* de la dita compra feta per lo dit en Jaume Ribera e Alí Xupió e dels actes dessús vanats, e aquells posa en poder del scrivà de la vostra cort si treslat ne volrà haver.

E posada la dita scriptura, encontinent lo dit magnífich batle general dix que remetia la provissió sobre aquella fahedora al magnífich micer Jacme Garcia, doctor en leys, assesor seu ordinari.

¶²¹⁴ Ratllat: *en*.

Et eodem instanti, lo dit magnífich batle general, a consell del dit magnífich micer Jaume Garcia, doctor en leys, assesor seu ordinari, proveheix que les respostes dessús requestes sien fetes. E encara la crida damunt requesta si respondrà no haver-hi béns alguns.

Sepedictis die et anno, lo notari escrivà de la cort de la Batlia General e del present feyt e causa intimà al damunt dit Abdal·là Ripoll la damunt dita scriptura e provissió a aquella feta, lo qual dix que no y consentia en la dita provissió, ans ne demanava correcció ab lo mateix assesor ordinari, protestant que fins haja haüt trellat ab aparellament, temps algú no li precòrregua e que li sien administrades despeses.

Insuper autem, die martis intitulata decima mensis madii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, davant lo dit magnífich [batle] general comparech lo dit magnífich micer Francesch Palau, doctor en [leys, a]l qual [fon]-li publicada la provissió següent:

|| Lo dit magnífich batle general, interloquent sobre la dita correcció, proveheix que sia manat ans de totes coses al curador donat a la heretat de Alí Xupió que, dins cinch dies, depose en poder de la cort de la Batlia General totes aquelles peccúnies per les quals lo dit Alí Xupió ha conprat certs béns del dit en Francesch Palau, o dins aquells pose rahons perquè fer-ho no u deja.

E per execució de la damunt dita provissió, fonch feyta la ceda de intimació infrasegüent:

De part del molt magnífich batle general, de consell de son magnífich ordinari assesor, instant lo magnífich micer Francesch Palau, doctor en leys, en nom de procurador del dit micer Francesch Palau, de la ciutat de Tortosa, fill e hereu de micer Francesch Palau, juriste *quondam* de la dita ciutat, manau a Abdal·là Ripoll, moro de la moreria de València, curador assignat a la heretat d'en Alí Xupió, moro mercader *olim* vehí de la dita moreria, que dins cinch dies primer vinents depose en poder de la sua cort docentes setanta-dues liures, déset sous, sis diners per les quals lo dit Alí Xupió comprà certs draps de estageria de la botigua de micer Francesch Palau, *quondam* juriste de Tortosa, o dins aquells [haja] posades justes rahons perquè fer no u deja.

Insuper autem, die martis intitulata decima mensis madii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, en Jaume Segura, verguer de la cort de la Batlia General, dix e relació féu que ell, en lo dia present, havia presentada la dita ceda al dit Abdal·là Ripoll, lo qual li dix e respós que, haüt consell ab son procurador, faria lo que deuria.

Insuper vero die sabati intitulata vicesima septima mensis madii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o. septuagesimo quarto, davant lo dit magnífich batle general

comparech lo honorable micer Francesch Palau, procurador de na Aldonça Àlvarez, filla e hereua d'en Gabriel Palau, e absent la part altra, posà ço que's segueix:

Constituhit davant la presència de vós, molt magnífich batle general del present regne de València, Francesch Palau, doctor en leys et en nom e [axí] com a procurador de la dona na Dolça, muller del hon[orable] Jaume [...], || filla e hereva del honorable en Gabriel Palau, diu que com ell, dit propositant, pochs dies ha haja posat certes scriptures davant la vostra magnificència, en nom e com a procurador del magnífich micer Francesch Palau, juriste de la ciutat de Tortosa. La una, ab la qual requerí a la vostra magnificència que fos assignat curador a la heretat jacent de Alí Xupió; l'altra, de requesta, ab la qual requer a vós, magnífich batle, que fos manat a Abdal·là Ripoll, curador per vós assignat a la heretat jacent del dit Alí Xupió, que dins cinch dies deposàs en la vostra cort docentes setanta-[dues] liures, déset sous, sis diners per rahó de certs draps que lo dit Alí Xupió, ensemps ab en Jaume Ribera, aver comprat de la cort Civil com a béns de la botigua de micer Francesch Palau e o del dit en Gabriel Palau. E axí, per vostra magnificència, a consell de vostre ordinari assessor, fon fet lo manament al dit Abdal·là Ripoll, en lo dit nom. Diu lo dit Francesch Palau, en lo dit nom de procurador de la dita na Aldonça, hereva del dit en Gabriel Palau, que ell posà e vol haver per posades les dites scriptures en lo dit nom de procurador de la dita na Aldonça com a hereva del dit en Gabriel Palau, e haver fet les dites instàncies contra lo dit curador en los dits noms de procurador, axí del dit micer Francesch, juriste de la ciutat de Tortosa, com de la dita na Aldonça, en nom de hereva del dit en Gabriel Palau, e de aquell que mils li pertangua e aprofitar-li puixa e deja. Requerint-ne *de premissi[s] carta pública*].

E posada la dita scriptura, encontinent lo dit magnífich batle general remés la provissió sobre aquella fahedora al magnífich micer Jaume Garcia, assessor ordinari.

Denique vero die mercurii intitulata prima mensis junii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC^o.LXXIII°., davant lo dit magnífich batle general comparech lo dit micer Francesch Palau, en lo dit nom, e absent la part altra posà ço que's segueix:

Com los cinch jorns donats e assignats per vós, molt magnífich batle general, al dit en Abdal·là Ripoll, curador per vostra cort assignat a la heretat jacent de Alí Xupió, dins los quals per vostra magnificència li és stat manat que deposàs docentes setanta-dues liures, déset sous, sis diners per les causes e rahons en lo dit manament expressades, o hagués posades rahons perquè fer no u degués, les quals coses lo dit curador no ha curat fer. E lo dit micer [Francesch], en los dits noms de procurador del dit micer Francesch Palau, de la ciutat [de Tortosa], e de la dona na Aldonça, hereva d'en Gabriel Palau e en lo millor || nom que li pertangua, no sàpia béns alguns mobles ne sehents, deutes, drets ni accions del dit Alí Xupió ne de la dita cu[ra] clars e desembarcats, los quals puixa offerre. Per tal, lo dit micer Francesch Palau, en los dits noms e en qualsevol de aquells, requer a vós, molt magnífich batle general, sia conpel·lit lo dit curador respondre segons forma de fur si té

béns, deutes, drets ni accions del dit Alí Xupió e heretat jacent de aquell. E si dirà que sí, que dins dos jorns mostre aquells clars e desembargats ab justs títols en los quals se puixa fer execució. E si dirà que no, que sien continuades les respostes de aquell. Requerint ésser en lo dit cars provehit [que] sia feta la crida, segons forma de fur per ço que lo dit propositant puixa passar e po[sar] demandes ypothecàries contra tercers possehidors, com axí les dites coses de justícia proceheixquen e fer-se degen, compliment de la qual demana e requer ésser-li administrat.

E posada la dita scriptura, encontinent lo dit magnífich batle general remés la provissió sobre aquella fahedora al magnífich micer Jaume Garcia, doctor en leys, assessor seu ordinari.

Et eodem instanti lo dit magnífich batle general, a consell del magnífich micer Jaume Garcia, assessor seu ordinari, proveheix que la damunt dita scriptura sia intimada a la part altra, de la qual li n'atorgua còpia e trellat si'l ne volrà, fent-li assignació a dir, posar e al·leguar tot lo que dir, posar e al·leguar vulla, e a enantar degudament en lo dit feyt al tercer dia e que les respostes requestes sien fetes segons requestes són.

E per execució de la damunt dita provissió, fonch feyta e provehida la ceda de intimació infrasegüent:

De part del molt magnífich batle general del regne de València, instant e requirent lo honorable micer Francesch Palau, doctor en leys, en certs noms, intimau a Abdal·là Ripoll, moro de la moreria de València, com a curador assignat a la heretat jacent de Alí Xupió, moro *quondam* de la dita moreria, com per lo dit micer Palau és stada posada una scriptura de la qual li'n atorgua e mana donar còpia e trellat si'l ne volrà, fent-li assignació a dir, posar e al·leguar contra la dita scriptura al tercer dia après intimat li serà. Et manau a aquell que per a d'ací a demà, per tot dia, haja respost a la dita scriptura segons és stat provehit.

|| *Insuper autem die veneris in[titulata] tertia mensis junii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto*, en Jaume Segura, verguer de la cort de la Batlia General, dix e relació féu que ell, en lo dia de hayr, havia manat a'n Francesch Pintor, notari, que per a huy en hora de cort fos present davant lo dit magnífich batle general per veure fer los actes que lo dit micer Francesch Palau entén a fer davant lo dit magnífich batle general, e que per a demà que serà dilluns e contínuament en hora de cort en los altres jorns. Lo qual dix e respós que ell hi seria e faria lo que degués.

Inquam vero dicta die veneris intitulata tertia predictorum mensis et anni, davant lo dit magnífich batle general comparech lo dit micer Francesch Palau, en lo dit nom, e cort levant dix que acusava la contumàcia a la part altra, ço és, al dit en Francesch Pintor, en lo dit nom, lo qual dix que no havia obtemperat al manament que li és stat feyt de ésser present a veure fer los actes que lo dit micer Palau, en lo dit nom, vol e entén fer.

E lo dit magnífich batle general dix que reebia la dita acusació de contumàcia tant quant de fur e rahó reebre la podia e devia e no en pus.

Preterea vero die sabati intitulata quarta mensis juniii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, davant lo dit magnífich batle general comparech lo dit micer Francesch Palau, en lo dit nom, e cort levant dix que acusava la contumàcia a'n Francesch Pintor, en lo dit nom, lo qual dix que no havia obtemperat a un manament que li és stat feyt que fos contínuament en hora de cort per veure fer certs actes que lo dit micer Palau entén a fer davant lo dit magnífich batle general.

E lo dit magnífich batle general dix que reebia la dita acusació de contumàcia tant quant de fur e rahó reebre la podia e devia e no en pus.

Postmodum vero die lune intitulata sexta mensis junii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo quarto, davant lo dit magnífich batle general comparech lo dit micer Francesch Palau, en lo dit nom, e cort levant dix que acusava la contumàcia a la part altra, ço és, al dit en Francesch [Pintor], en lo dit nom, per ço com no havia obtemperat a un manament que li era [estat] feyt [que contínu]ment fos present per veure fer certs actes en hora || de cort davant lo dit magnífich batle general.

E lo dit magnífich batle general dix que reebia la dita acusació de contumàcia tant quant de fur e rahó reebre la podia e devia e no en pus.

Sucessive vero die lune intitulata prima mensis augusti anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LXXIII°., en Jaume Segura, verguer de la cort de la Batlia General, dix e relació fé[u] que ell, disapte propassat, havia manat a Abdal·là Ripoll que per a dilluns en hor[a] de cort fos davant lo dit magnífich batle general per a respondre, e havia manat a'n Francesch Pintor, en lo dit nom, que per al dit dia e hora fos davant lo dit magnífich batle general a veure fer les respostes e tots los actes, altrament no s'i hauria en res sgüart, lo qual dix e respós que faria lo que degués.

Sepeditis die et anno, davant lo dit magnífich batle general comparech lo dit Abdal·là Ripoll per fer les respostes requestes, qui jurà a Nostre Senyor Déu e a la Alquibla de Mahomet, la cara girada vers migjorn, segons Zuna e Xara de ser-rahins, e dix e respós *virtute dicti iuramenti* que ell no sap ni en lo dit [nom sap, de] béns, deutes, drets ni accions de la heretat de Alí Xupió, moro *quondam*.

Deinceps vero dicta die lune intitulata prima predictorum mensis et anni, davant lo dit magnífich batle general comparech lo dit micer Francesch Palau e cort levant dix que acusava la contumàcia al dit en Francesch Pintor, en lo dit nom, com no

hagués obtemperat al manament que li és stat feyt per veure, respondre e fer los actes que se havien a fer denant lo dit magnífich batle general.

E lo magnífich batle general dix que reebia la dita acusació de contumàcia tant quant de fur e rahó reebre-la podia e devia, e no en pus.

Ara hojats que us fan a saber de part del molt magnífich mossén Honorat Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, a qualsevol persona de qualsevol ley, stat e condició sia que sàpia, tingua ni posseheixca béns alguns, deutes, drets ni accions de Alí Xupió, moro de la moreria de València *quondam*, o de la heretat de aquell, que dins .X. dies primervinents e contínuament comptadors après publicació de la present pública crida, manifesten aquells al dit magnífich batle general e cort sua. En altra manera, passats los [dits .X.] || dies serà procehit per dret de ypotheca contra los tercers posse[h]idors dels béns e drets del dit Alí Xupió e herència [de] aquell. Per ço, lo dit magnífich batle general intima e notiffica les dites coses a tothom en general e a cascú en special per ço que per algú o alguns ignorància no puixa ésser al·legada.

Postmodum vero die mercurii intitulata .III. mensis augusti anno iamdicto .M^o.CCCC^o.LXXIII°., en Pere Artús, trompeta e crida de la ciutat de València, dix e relació féu, ell, en lo dia de hayr, havia publicada la damunt crida per la ciutat de València e lochs [acostum]ats de aquella.

Inquam vero die mercurii intitulata quartadecima mensis septembris anno iamdicto .M^o.CCCC^o.LXXIII°., davant lo dit magnífich batle general comparech lo dit magnífich micer Francesch Palau e, cort levant, dix que acusava la contumàcia a la part altra, ço és, per la assignació dels deu dies de la damunt dita crida assignats a qualsevol persones que tinguessen béns, drets, deutes e accions de la heretat jacent de Alí Xupió *quondam* e no n han curat res fer.

E lo dit magnífich batle general dix que reebia la dita acusació de contumàcia tant quant de fur e rahó reebre la devia e no en pus.

144.

1474, agost, 22. Manises.

Mahomat i Alí Almaquef s'obliguen amb Pere Boil, senyor de Manises, a viure com a esclaus i vassalls seus durant cinc anys com a remissió d'uns delictes comesos per Alí.

ARV, *Protocols*, núm. 1914, notari Miquel de Puigmijà.

Cunctis pateat evidenter quod die lune inter septimam et octavam oras ante meridiem, intitulata .XXII^a. mensis augusti anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo .LXX°. quarto, constituhit personalment en lo pati de la casa dels castel e loch de Manizes, lo molt noble senyor en Pere Boyill, senyor dels dits castel e loch, e atrobats en lo pati de la dita casa Asmet Alquacho alias Picha, Yaye Alquacho alias Picha, moros e germans, Alí Almaquef, Mahomat Almaquef, moros e germans, e en presència dels testimonis e de mi, Miquell de Puigmigà, notari, daval scrits, lo dit molt noble interrogà a aquells sobredits quatre germans, ells si avien fet e fermat los contractes morischs los quals, splanats e arromançats, són del tenor següent:

Loat sia Déu. Fonch pres en poder del senyor noble en Pere Boyill, senyor de Manizes, Alí, fill de Asmet Almaquef, per alguns delictes posaren clams en poder del dit noble, e levaren-se alguns de sos parents e amichs e pregaren al dit noble senyor || que'l volgués deliurar. E lo senyor fonch content hi concordàs lo dit Alí ab lo dit noble senyor per quantitat de quaranta liures moneda real de València, les quals obligà a pagar dins quatre anys, quada any deu liures. E fon present Mahomat, fill de Asmet Almaquef, germà del dit Alí, e féu fermança al dit noble per son germà en tota la dita quantitat en sta forma, que'l dit senyor pogués executar als dos o qualsevol d'ells. E axí mateys, obligaren-se los dos germans, ço és, Mahomat e Alí, al dit noble e prestaren sacrament e homenatge que starien vassalls seus per cinch anys contant del calendari del dit acte, e que ells no exirien dins lo dit temps ni après fins que lo dit senyor fos content de totes les quaranta liures, ni staran ni abitaran en negun altre loch sinó en lo dit seu loch e tendran allí sa casa e habitació, ni s'i fugiran públicament ni amagada en algun altre loch per abitar aquell o s'avassallaran ab altre senyor, que ells sien catius dit noble senyor et que || pugua fer de ells com de sclaus seus, axí vendre'ls, batre'ls o apresonar-los en forma que negú no'ls puxa deffendre de ell, ans volen que si contravenen en res del què li an promés en lo dit acte al dit noble senyor, ara per lavors se donen catius seus. Et los que foren presents a la obligació damunt dita e saben verdaderament que és en la forma que és escrita e fan testimoni sobre los dos germans per tot quant hi ha contengut en lo dit acte.

Et fon scrit e rebut lo dit acte en la mitat del mes de octubre del any .CCCC. LXX. set.²¹⁵

Fonch fet lo dit acte per lo alfaquí de Manizes, fill de Asmet Benatea.
Asmet Mançor e Alí Chapap.

¶ ²¹⁵ No hi ha coincidència exacta, perquè l'any de l'hègira 877 discorre entre el 17 de juny de 1472 i el 6 de juny de 1473. Així, devia ser l'any 1473, tot i que es va traslladar

davant notari el 1474, que es correspon amb l'any 877 de l'hègira. La data cristiana, 22 d'agost de 1474, va ser el dissabte (*sabbat*) 29 de *Rabi' I (al-awwal)* de l'any islàmic de 879.

1475, març, 3. València.

El batlle general del regne dona salconduit a Azmet Alfaquí, moro de Lisboa, per anar a Màlaga i tornar després a Lisboa. Alfaquí volia anar des de València fins Alexandria per veure un oncle seu, però no ha trobat passatge i ha decidit tornar a Portugal.

ARV, *Batllia*, vol. 1.155, f. 421v.

Guiatge a hun moro de la ciutat de Lisbona.

Als honrats universes e sengles oficials e loch de senyoria tinents e altres qualsevol als quals la present pervendrà e presentada serà, de nós en Honorat Mercader etc., saluts e honor. A la saviesa vostra e de cascun de vós per tenor de la present fem a saber que Azmet Alfaquí, moro de la ciutat de Lisbona, del regne de Portugal, portador de la present, lo qual, a pregàries de l'il·lustre rey don Ferrando, rey de Nàpols, lo il·lustre rey de Portugal, del qual aquell és vassall, li ha dada licència que se'n passe en Alexandria a hun oncle seu, e per mar sia vengut ab una calavela a la present ciutat de València e, per no trobar passatge ha del·liberat passar-se'n a la ciutat de Màlica e anar-se'n per terra a la dita ciutat. E com aquell sia vassall del dit il·lustre rey de Portugal, lo qual és parent e amich del dit senyor rey, e per ell anar més segur, haja del·liberat que nós deguésem guiar e assegurar aquell per anar a la dita ciutat de Màlica. E nós, considerat que lo dit Amet Alfaquí és vassall del dit il·lustre rey de Portugal, parent, amich e confederat del dit senyor rey, havem del·liberat guiar e assegurar aquell axí com ab tenor de la present, en nom e loch del dit senyor rey, guiam e asseguram aquell, la persona e tots sos béns. Per tal, de part del senyor rey als sotsmesos a la nostra jurisdicció dehim e manam, e als altres requirim e de part nostra affectuosament pregam, que al dit serrahí anant a les dites parts mal ni dan algú no donets ni donar façats, consentats ni permetats que li sia fet en la persona ni en los béns, ans aquell lexets anar e passar salvament e segura e'l pertractets favorablement e benigna, sens fer-li contrast, empaig o contradicció alguna com a natural e vassall del dit il·lustre rey de Portugal. Com nós, en nom e loch del dit senyor rey, guiem e assegurem aquell anant a les dites parts, segons dit és dessus, per lo servey dels dits il·lustres reys de Nàpols e de Portugal. En testimoni de les quals coses fem fer e liurar al dit serrahí la present nostra letra testimonial de guiatge ab lo sagell del nostre ofici sagellada, duradora quant al present viatge tant solament.

Data Valencie, tercia marcii anno a Nativitate Domini .M°.CCCC°.LXXV°.
Honorat Mercader etc.

1476, agost, 26. València.

El batlle general dona salconduit per portar armes a Alí Maimó, de la moreria de València, qui va tenir una brega amb Alí Xedit, veí de Murla, que li va provocar a Maimó greus ferides, va ser detingut en la presó de la moreria i se n'havia fugit.

ARV, *Batllia*, vol. 1.155, f. 702r.

Als spectable lo governador del regne de València e a son lochtinent e als magnífichs justícia criminal de la dita ciutat e a son lochtinent e a universes e sengles oficials e altres qualsevol als quals la present pervendrà e presentada serà, de nós en Honorat Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batlle general del regne de València. Fem a saber com Alí Maymó, moro vassall del dit senyor rey en la moreria de la dita ciutat, denant nós e cort nostra haja posada denunciació, clam e acusació vers e contra Alí Xedit, moro del loch de Murla, e faça procés contra aquell per ço com aquell acordadament li ha donada una coltellada per la cara que li ha derrocada la galta e resta afollat de l'ull, per la qual rahó lo dit Alí Xedit, de manament e provisió nostra, és stat pres e mes en la presó de la dita moreria e per alguns jorns és stat en aquella. E volent lo alguatzir e verguer nostre posar un altre moro en la dita presó, obrint la porta de la dita presó la carcel·lera de aquella e acostant-se lo dit alguatzir a la porta de la dita presó per metre-y lo dit moro que portava pres, lo dit Alí Xedit pres la porta de la dita presó e abraçàs ab lo dit alguatzir e levà-li lo moro qui portava pres e derroquà lo dit alguatzir per terra e fogí, ell e lo dit altre moro, fahent resistència al dit alguatzir. Per la qual rahó lo dit Alí Maymó, continuant son procés vers e contra lo dit Alí Xedit, e perquè lo dit Alí Maymó se tema axí del dit Alí Xedit com d'altres moros parents de aquell, nos ha request li guiàssem les armes en deffensió de la sua persona. E nós, considerades les dites coses e encara considerat que lo dit Alí Xedit ha feta resistència al dit alguatzir e verguer nostre e se'n és fogit de la dita presó en la manera dessús dita, e aquell ésser encorregut en pena de mort e ésser enemich del dit senyor rey, en nom e loch del dit senyor rey guiam e asseguram al dit Alí Maymó que, per deffensió de la dita sua persona, puixa portar qualsevol armes, axí offensives com deffensives, sens fer-li contrast, empaig o embarch algú. En testimoni de les quals coses fem fer e liurar al dit Alí Maymó lo present nostre guiatge, durador a beneplàcit del dit senyor rey e nostre ab lo sagell del nostre offici sagellat. Honorat Mercader, etc.

1476, agost, 26. València.

Conflicte entre la Batllia General del regne i el vescomte de Gayano, senyor de Betxí, sobre a qui correspon la competència judicial i la propietat de na Pugeta, esclava musulmana (sabia), la qual el comte reté il·legalment segons la Batllia General i el mateix rei Joan II. En els dies següents s'intercanvien cartes entre ells sobre qui té les competències judicials, i Pere Garró escriu al vescomte repetint el termes de la carta reial i li ordena l'alliberament immediat de Pugeta, qui és a Betxí. Hi consta la relació que fa en Rico Peon, correu de la batllia, sobre la presentació de les dues cartes al vescomte, així com la resposta que aquest correu porta a la batllia. A continuació, hi és inserida la resposta del vescomte de Gayano, qui insisteix en la seua negativa a lliurar l'esclava. Finalment, el lloctinent de batlle Pere Garró escriu als batlles de Castelló, Vila-Real, Sagunt, Ontinyent, Alzira i Xàtiva perquè, sense cap dilació, facen penyores sobre les persones i els béns, mercaderies i animals de tots els vassalls del vescomte de Gayano com a represàlia.

ARV, *Batllia*, vol. 1.155, f. 702r-703r.

Letra del senyor rey per Pugeta, mora sabia.

Lo magnífich en Pere Garró, lochtinent de batle general, mana a mi, Pere d'Anglesola, notari scrivà de la cort de la Batlia General, que la letra davall escrita fos registrada e registràs en los libres de la dita cort, la qual fonch registrada en aquells, la qual és del tenor següent:

Al magnífich e amat conseller nostre mossén Honorat Berenguer Mercader, batle general nostre en regne de València. Lo Rey. Batle general. Informació tenim que lo vezcomte de Gayano en dies passats pres una mora esclava nostra, la qual anava acaptant per lo regne ab licència vostra, e li levà certs diners que portava. E jatsia moltes voltes aquesta sclava sia stada repetida e per cobrar aquella se sien fetes algunes represàlies, emperò aquella lo dit vezconde no ha restituhida sinó que, ab promeses de restituhir-la, cobrà los moros que d'ell eren stats presos. E la dita restitució no sols fon promesa a vós mas al venerable mestre de Muntesa, *tunch* lochtinent general nostre en aqueix regne, e, lo que és pijor, nos és dit ha mesa aquella al alfóndech aquest, hon se diu ha guanyades huytanta liures, és cosa que prenem a molta molèstia e maravella, e que vós hajau donada tan poqua diligència en tant temps en cobrar dita sclava. Per què us encarregam e manam stretament, per quant nos desijau servir e complaure e no encórrer en nostra indignació, que de continent conpelligcau o requirau lo dit vezconde que us do e liure la dita sclava e peccúnies, axí les que li levà com lo que ha guanyat. E si de continent no farà dita restitució, pendreu e retendreu-li de sos vassalls fins a tant que dita sclava sia restituhida. E guardau-vos de fer lo contrari si'ns desijau complaure, car si en açò serieu remís hi provehirem com cumple a nostre servey, car si dita sclava fos de un particulars de aqueix regne, ja fora cobrada.

Dada en Stella, a .X. de agost del any .M.CCCC.LXXVI.

Rex Johannes.

Coloma secretarius.

¶^{702v} Et registrada la dita letra closa, encontinent lo dit magnífich lochtinent de batle general, inseguint, complint e obehint los manaments reals, provehí encara ésser feta letra al dit vezconce de Gayano la qual és del tenor següent:

Al molt spectable senyor lo vezconde de Gayano.

Molt spectable senyor. Per la magestat del molt alt senyor rey és stada tramesa una letra al molt magnífich batle general la qual, per absència de aquell, he lesta, ab la qual lo dit senyor rey li mana e molt encarregua que, de continent, conpelleixca e requira a vós que li doneu e liureu una sclava del dit senyor appellada Pugeta, la qual vós haveu tengut en lo loch de Bechí, e encara totes les peccúnies que haveu²¹⁶ reebudes de aquella, axí les que li foren levades quant fonch presa com encara tot lo que haurà guanyat essent sabia, a manant altres coses en la dita letra contengudes si la dita sclava e peccúnies no restituhíeu. Per què, vista la dita letra, per ensequir e complir los manaments del dit senyor rey vos requir que, vista la present, dins cinch jorns après que la present vos serà presentada restituheixcau en poder meu la dita sclava ab tot lo que li és stat pres e aquella ha guanyat, segons lo dit rey en la dita letra mana. En altra manera, a mi convendrà executar los manaments del dit senyor rey, si e segons ab la dita letra és stat provehit e manat. E noresmenys, ab la present vos tramet per lo portador de la present una letra de la magestat del dit senyor, lo qual dit portador ha jurat en poder meu de fer verdadera relació del liurament de la dita letra del dit senyor rey a vós tramesa, e de la present letra mia plàcia-us fer-me resposta per lo dit portador, lo qual sols va per la dita rahó. E sia la Sancta Trinitat en guarda de tots.

Scrita en València, a .XXVI. de agost any de la Nativitat de Nostre Senyor mil .CCCC.LXXVI.

A tota vostra honor pusc Pere Garró, lochtinent de batle general.

¶^{703r} Rinco Peon, correu, jura a Nostre Senyor Déu e als sants Quatre Evangelis de aquell per la sua man dreita corporalment toquats, fer verdadera relació de la presentació que faça al spectable vezcomte de Gayano de una letra del molt alt senyor rey al dit spectable vezcomte directa, e encara de la damunt scrita letra.

Inquam vero die mercurii intitulata .XXVIII. mensis augusti anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LXXVI°., lo dit en Rico Peon, sots virtut del dit jurament féu relació que ell, en lo dia de hair havia presentada al dit spectable vezcomte de Gayano, atrobat personalment dins en lo loch de Bechí, la dita letra a ell directa del dit molt alt senyor rey e vostra letra del dit magnífich lochtinent de batle general, a la qual féu la resposta infrasegüent:

Al molt magnífich mossén e car frare mossén Garró, lochtinent de batle general.

¶²¹⁶ En realitat diu: *havem*.

Molt magnífich mossén e car frare, per vostra letra so avisat lo que lo senyor rey mana al batle general per la mora \Puga/, cativa del senyor rey. E no curant de respondre a les coses dites en la letra, sols vos dich que la dita cativa del senyor rey, a la qual dieu Puja, bons dies ha jamés \la/ he vista. Mas, sé de cert que ha més de un any mossén Torella, procurador del senyor infant, l'à presa en Fanzara e feta cativa e çabia. E crech, puix ell la té, d'ell se deu haver. E per ço que siau avisat de tot, vos fac la present perquè sapiau les coses com van. E ab tant, Déus sia ab tots.

De Bechí, als .XXVI. de agost.

A vostra honor e voler bé prest, lo vezconde de Gayano.

148.

1476, octubre, 5. València.

Alí Alquitení, seder de la moreria de València, reconeix a la seua dona Nexme que tots els béns que ara té són propietat d'ella perquè els seus béns propis es perderen en l'assalt de 1455 i ella, treballant com a sedera, l'ha mantingut fins avui per la seua edat. Es fa inventari dels béns per valor de l'acidach, avaluat en 100 lliures.

ARV, *Protocols*, núm. 442, notari Joan de Campos menor.

Die sabbati intitulata quinta octobris anno .M^o.CCCC^o.LXXVI.

Ali Quitini, serracenus cederius morerie Valencie, attendens Neixme, uxorem meam, habere in bonis meis pro suo accidach centum libras monete regalium Valencie, prout constat cum publico acto recepto per alcadium Bellvis, prout in eo continetur; attendens quod in robo dicte morerie omnia bona mea fuerunt furata; attendens quod de dicto tempore citra dicta Neixme, uxor mea, me sustinuit in omnibus meis necessitatibus, tam racione mee antiquitatis quam pauperitatis, et ipsa de suo labore et officio emit omnia bona que sunt inventa in domo mea et sunt sua propria, et propter certas execuciones que instant creditores mei, vertitur in dubium quod dicta bona non execuutentur per eosdem, et volendo de dicto dubio vos reddere tutam et securam, recognoscendo bonam fidem vobis, dicte Nexme, confiteor et in veritate recognosco vobis quod dicta bona mobilia que sunt in domo mea sunt vestra propria et de denariis vestris propriis ex lucro vestro empta. Que quidem bona sunt, inter alia, que secuntur:

Primo, dos lits ab ses posts, ab màrfegues e matalafs.

Ítem, hun cofre vermell ab roba de bestir.

Ítem, dos barragans, una || catifa.

Ítem, una caixa de noguer vella ab fil e filaça.

Ítem, una cortina morisqua de diverses colors.

Ítem, hun davantal de lana de diverses colors.

Ítem, .XXX. alnes de cares de matalafs morisch, que són de la filla.

Ítem, dos matalafers morischs de diverses colors.

Ítem, altre matalaf.

Ítem, trenta alnes de llenç de lli.
 Ítem, dos parells de llançols.
 Ítem, dos gramallons morischs, lo hun blau e l'altre morat de (en blanc) e una gonella vert; hun banch de fust.
 Ítem, hun davantal de llit rextat.
 Ítem, una flaçada morisqua en la hun llit.
 Ítem, en l'altre llit una flaçada blanca cardada.
 Ítem, una stora de junch, de paret migancera.
 Ítem, altra stora chiqua.
 Ítem, hun lançol morisch ab lista de grana e blanch.
 Ítem, tres coxins de cap.
 Ítem, en lo palau dos matalafets que són de sa sogra, e quant és dins lo dit palau.
 Ítem, en la entrada, les dos stores de junch e hun tabach, una tauleta e una cadira plegadiça.
 Ítem, una caldereta de bany e hun poal.
 E finalment, tot lo moble confessà ésser de la dita muller sua e en pagua e solució de son deute e o dot.
 A major cautela, li transporta e li'n fa cessió e transportació, e dels quals puixa usar en juhí e fora || juhí etc. Instituhint-li en aquells etc. Prometent etc. Obligant etc.
 Presents testimonis Àngelo de Càpua, *scutifer*, et Axer Galip, çabater València.

149.

1477, gener, 8. València.

Crida del batlle general del regne per la qual ordena que tots els moros i jueus que vinguen a València s'hostatgen en l'Alfóndec reial i no en altre lloc.

ARV, *Batllia*, vol. 122, f. 357v.

Crida del hostal del alfóndech.

Die martis intitulata .VIII^a. ianuarii anno a Nativitate Domini millesimo .CCCC. LXXVII. En Pere Artús, crida e trompeta de la ciutat de València, *retulit* ell en lo dia de ayr haver publicada, de manament e provisió del magnífich batle general, per la ciutat de València e lochs acostumats de aquella la crida del tenor següent:

Ara hojats que us fan a saber, de part del molt alt senyor rey, lo magnífich en Pere Garró, conseller del dit molt alt senyor rey e lochtinent de batle general del regne de València, per conservació dels drets e regalies del dit senyor rey e de sa real preheminiència e augment del alfóndech del dit senyor rey, que no sia negun moro ni juheu vassall del dit senyor rey, axí del present regne com dels regnes de Aragó e de Cathalunya, \e de Castella/ ni de qualsevol altra part o

regnes \del dit senyor rey/, axí de sa senyoria com del il·lustríssim senyor rey de Castella e de Sicília, primogènit d'Aragó, que sien de realench, que gosen posar ni estar, habitar, menjar e dormir en negun hostel de la present ciutat de València e ravals de aquella, ni en neguna casa de la dita ciutat e ravals, sinó en lo alfóndech del dit senyor rey, lo qual lo dit senyor té en la present ciutat perquè los dits moros e juheus hagen a estar e habitar en aquell. E açò per augmentar lo dit alfóndech del dit senyor rey, que és regalia sua pròpria, e per rellevar escàndels e altres perills que's poden seguir per posar los dits moros e juheus en altres parts. E si negun moro o juheu dels dessus dits serà atrobat posar en altra part sinó en lo dit alfóndech, encorrega en pena de deu sous aplicadors als còffrens del dit senyor rey. Per tal, lo dit magnífich lochtinent de batle general intima e notificha totes les dites coses a tothom en general e a cascú en especial, per ço que per algú o alguns ignorància no puxa ésser al·legada. E quart-s'i qui guardar-s'i ha.

150.

1477, abril, 7. Saragossa.

Carta de Joan II al governador i al batlle general del regne per la qual ordena que siguen enderrocats tots els minarets de les mesquites dels regnes d'Aragó i València. Crida corresponent per tot el regne.

ARV, *Batllia*, vol. 1.156, f. 33v-35r.

||^{33v} Letra del senyor rey sobre les somes de les mesquites.

[Als] magnífichs e amats conselleres nostres [mossén] Loís de Cabanyelles, lochtinent de governador, e [mossén] Honorat Berenguer Mercader, batle general [del] regne de València.

Lo Rey.

Magnífichs e amats consellers nostres en los regnes nostres d'Aragó e de València, e signantment en aquest d'Aragó. Fins al dia present és stat donat loch e sostengut, en gran greuge de Nostre Senyor Déu e'n gran lesió de la Sancta Fe Catòlica, e no sens culpa nostra e de molts altres, ço és, lo sostenir que los moros tenen soma en llurs mesquites, hon cascun dia públicament se invoca lo nom de Mahomat en gran menyspreu de la religió crestiana. E lo Divendres Sant, per la commemoració de la sacratíssima Passió de Jhesuchrist ab la qual reemé tots los peccadors, cessen toquar les campanes per les sgleyes e lo nom de Mahomat no cessa de invocar-se sobre lo cap e orelles dels chrestians, cosa dampnada e malvada. É's-se seguit que, per recort a nós fet per lo devot ecclesiàstich mestre Llana en les sues prèdiques, havem del·liberat derrocar totes les ||^{34r} dites somes. E huy, dia de Pasqua, havem començat com a cosa meritòria e som anats a la moreria de aquesta ciutat per donar eximpli als altres, e de fet s'és derrocada la [d]e aquesta ciutat. E axí han seguit lo governador e molts altres de aquest regne, los ànimos dels quals,

certament per obra del Sperit Sant, se són moguts en aquest acte car de fet han procehit en enderrocar totes les somes de llurs lochs. E perquè no reste alguna, s'és provehit en aquesta forma: que nós, per nostra part, havem ab crida pública per tot lo regne manat a tots los qui tenen vassalls moros que, sots lo deute de fidelitat que tenguts e obligats nos són, hajen derrocades totes les somes de sos lochs d'ací a la festa de Sanció,²¹⁷ e que lo moro qui partrà del loch hon haurat derrocat la çoma per anar a habitar allí hon ne haurà, que serà vist ésser fet per la dita occassió, volem que tota la roba de tal moro sia del senyor qui haurà derrocada la soma, e la persona sia confiscada a catiu nostre. Per part de la Sglésia és stada huy publicada excomunicació e entredit contra los qui recusaran derrocar tals çomes. E axí nós, volent provehir en aqueix regne per lo servey de Déu en la forma predi[ta], havem scrit als oficials ecclesiàstichs proceheixquen semblant[ment e a] vosaltres encarregam e manam stretament que, de continent, façau [fer] una crida per tot lo regne semblant a la que dit havem alt, e metàs t[al] [...] cosa en execució, y vosaltres, en vostres lochs, donau per la execució eximpli [compro-] metent-vos primers. Al comte e governador havem ja scrit per sa par[t e tenim per] cert metrà en execució en sos lochs que li manam.

Dada en Çaragoça, [a] .VII de abril any mil .CCCC.LXXVII.

Rex Johannes. Coloma, Secretarius.

E presentada la dita real letra closa, encontinent lo dit magnífich lochtinent de batle general dix que reebia aquella ab aquella humil e subjecta reverència que de la magestat del dit molt alt senyor rey se pertanyia e pertany, per execució dels manaments del qual fonch feta e publicada per la ciutat de València e lochs acostumats de aquella la crida del tenor infrasegüent:

||^{34v} Crida de les somes.

Ara hojats que us fan a saber los magnífichs mossén Loís de Cabanyelles, lochtinent general de governador del regne de València, e mossén Honorat Mercader, batle general en lo dit regne, cavallers, consellers del dit senyor rey. Com ells hajen reebuda una letra closa de la magestat del dit molt alt senyor rey, del tenor e continència següents:

Als magnífichs e amats consellers nostres mossén Loís de Cabanyelles, lochtinent de governador, e mossén Honorat Berenguer Mercader, batle general en lo regne de València. Lo Rey. Magnífichs, etc.

Inseratur etc. Iam est supra.

Per tal, ab tenor de les presents, en nom de la prefata magestat manem a tots e qualsevol prelat, comtes, vezcomtes, barons, nobles, cavallers, gentils hòmens, ciutadans e a qualsevol altres tenints e possehint [loc]hs de moros, alcadís, alamins,

¶²¹⁷ Es tracta de la data en què se celebra l'Ascensió de la Mare de Déu, el dia 15 de maig.

jurats e altres qualsevol moros de les [moreries] o habitants en les moreries del present regne de València, [tant e]n les ciutats, viles e lochs que són de la prefata real magestat [com] encara qualsevol tenints e possehints los dits lochs e moreries en [lo dit] regne de València, que de ací al quinzèn dia del mes de maig [prim]ervinent o d'aquí a la festa de la Assensió de Nostre Senyor Déu Jhesuchrist,²¹⁸ hajen [fet d]errocacar totes les torres que tenen, hon criden alta veu lo nom de Mahomet, de les dites moreries. E açò manen e intimen als dits moros sots lo deute de la fidelitat en què són tenguts e obligats a la prefata real magestat. Manant noresmenys, intimant e notificant a tots los dits moros del dit regne que habiten o staran en les dites moreries que si algun moro partrà del loch hon serà stada derrocada la dita torre per anar, star e habitar allí hon hi haurà torre, encorregua en pena que tota la roba de tal moro serà perduda e sia applicada al senyor del loch qui la dita torre haurà derrocada, e noresmenys la persona de tal moro sia confiscada e serà feyt catiu de la magestat del dit senyor rey. Per tal, los dits magnífichs lochtinent general de governador e batle general intima e notifica (sic) les dites coses a tothom en general e a cascú en special, per ço que per algú o alguns ignorància no puixa ésser al·leguada.

151.

1477, juny, 25. València.

Carta del batlle general al justícia i jurats de Xàtiva en la qual revoca la llicència que al·lega l'aljama de la ciutat per a mantenir el minaret (la «soma») de la seua mesquita, i manament d'enderrocacar-la. S'envia el mateix manament al batlle d'Alzira.

ARV, *Batllia*, vol. 1.156, f. 59r-v.

¶^{59r} Als molts magnífichs justícia e jurats de la ciutat de Xàtiva.

Molt magnífichs senyors e cars frares. En dies passats, per la magestat del senyor rey, com sabeu, fon scrit al governador e a mi que les torres davant de les mesquites dels moros del present regne se derroquassen, per la qual rahó ja per nosaltres fonch feta crida, trellat de la qual vos remetem aquí perquè la voluntat del senyor rey fos executada. Enaprés, per la dita rahó, és estada feta prorrogació, la qual és ja passada. E perquè·stos senyors de barons, en tots los ajusts que són stats fets per la dita rahó, dien e·s congoxen que ells no volen primer derrocacar les torretes o terrats de les mesquites de llurs lochs si primerament ¶^{59v} aqueixa ciutat no comença e les altres viles reals, e per mi la magestat del dit senyor és estada consultada, la qual sobre açò ab letra sua me haja scrit lo capítol infrasegüent:

¶²¹⁸ Es tracta del dia de Pentecostes o Pentecosta, una de les quatre grans solemnitats cristianes. Se celebra el cinquanté dia després

de la Pasqua de Resurrecció, per tant amb data variable, encara que sempre és dijous i festiu.

En lo que ha sguart al enderrocar de les torretes dels moros, stam admirats que·ns digau Xàtiva tenga libertat, car tal licència ni libertat jamés donam, ans vos manam expresament nos trametau la provissió de dita licència per saber qui l'ha expedida e a suplicació de qui, la qual de present revocam e anul·lam, e no plàcia a Nostre Senyor que tal licència fos per nós donada ni consentida, ans lo major servey que·ns pot ésser fet que per donar eximpli als altres se comence la cosa en les viles reals. E si los altres no derroquen, haurem causa de procehir contra ells. Açò és cosa que tenim molt a cor per lo servey de Nostre Senyor Déu.

La qual vist, per execució dels manaments de sa magestat, de part del dit senyor rey vos dich que executets la voluntat del dit senyor si e segons lo dit senyor provehix e mana enderrocar la torreta o terrat de la mesquita de aqueixa moreria. E no vullau que nosaltres restem scomonicats, e los barons no tendran excusa puix vosaltres hajau derroquat la dita torreta o terrat, per forma que·s cride la çalà a la porta de la mesquita. E açò per res no mudets ne de fer-o lexats si als manaments del dit senyor rey desijats obehir e a sa voluntat complaure.

Donada en València, a .XXV. de juny.

Semblant de la damunt dita letra fonch feta al batle de la vila de Algezira.

En Miquel Asensi, correu, jurà a Nostre Senyor Déu e als sancts Quatre Evvangelis per la mà dreta sua corporalment toquats fer verdadera relació de la presentació de les letres.

152.

1477, setembre, 19. València.

Acord privat entre les famílies Bellví i Ripoll segons el qual es reparteixen els béns de les herències d'Alí i de Çaat Xupió.

APPV, *Protocols*, núm. 20.425, notari Bertomeu de Càries.

Nos Mahomat Bellvis, sarracenus, alcadius domini regis, vicinus morerie civitatis Valencie, et Fotoix, eius uxor, filia Ali Chupio quondam, sarraceni dicte morerie, ex una, et ego, Çahat Ripoll, sarracenus dicte morerie, nomine meo proprio et etiam tanquam procurator Mahomat Ripoll, sarraceni, patris meis, prout de dicta mea procuracione constat publico procuracionis instrumento acto Valencie receptoque per discretum Ludovicum de Gallach, notarium publicum, sub die (en blanc), mensis (en blanc) et anno (en blanc), partibus ex altera. Qu[ia] diebus hiis proxime effluxis pro parte nostri, dictorum Mahomat Bellvis et Fotoix, coniugum, proposita fuit coram magnifico batiulo (sic) generali regni Valencie certa petitio sive demanda in scriptis adversus seu contra vos, dictum Çahat Ripoll, nominibus quibus supra, sub die .XX^a. mensis madii proxime devoluti anni presentis et subscripti millesimi .CCCCⁱ.LXX. septimi, tenoris sequentis:

Anno || a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo septimo, die martis intititata vicesima mensis madii.

Davant lo molt magnífich mossén Onorat Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey, batle general del regne de València, comparech Mahomat de Bellvís, moro, alcadí del senyor rey, e posà la scriptura següent:

En presència de vós, molt magnífich mossén Onorat Berenguer Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, constituhit personalment Mahomat Bellvís, moro de la moreria de València e alcadí de la majestat del senyor rey, axí en son nom propri com en nom de procurador de Fotoix, muller sua, filla de Alí Xupió, lo qual, en totes aquelles pus pertinents vies que mils li pertanga e a lur propòsit e intenció se puixa aplicar vers e contra Çahat Ripoll, axí en son nom propri com en nom de procurador de Mahomat Ripoll, pare seu, e contra altra qualsevol persona per aquells intrevenint e part legítima fahent en la present instància e juhi, fa, diu e posa la demanda declarada per los capítols e articles següents:

E primerament, diu e posa, jatsia ell no puixa ésser forçat de intemptar ses demandes e accions, les quals té contra los dits Çahat Ripoll e Mahomat Ripoll, pare e fill, *cum nullus cogatur agere*, emperò per quant a instància de aquells per vostra magnificència li és stat manat que posse clam o demanda dins deu dies, segons forma de fur, si alguna'n té contra aquells, per tal, obtemperant al dit manament, diu e posa *ut supra* lo que's segueix:

E primerament, diu e posa, e si negat serà provar entén no astringent-se a supèrflua prova, que en dies passats matrimoni fonch fet e fernet segons Çuna e Xara e segons és acostumat entre moros, entre Alí Xupió, moro *tunch* de la moreria de València, e Marién, mora, e per marit e muller los dits Alí Xupió e Marién fo--ren haguts, tenguts e reputats en la dita moreria e entre los conexents a aquells. E axí és ver e fama pública.

Ítem, diu e posa que los dits Alí Xupió e Marién, muller de aquell, del dit matrimoni hagueren e procrearen en fills legítims e naturals a Çahat Xupió e a Xemps, Fàtima e a la dita Fotoix, e per fill legítims e naturals dels dits cònjuges són haguts e reputats per los conexents a aquells. E axí és ver e fama pública.

Ítem, diu e posa que lo dit Alí Xupió, mentres vixqué e fins a la mort, fonch gran rich e moro molt potent, en tant que en tot lo regne de València no y havia moro ni de fama ni de fets que fos tant potent com aquell, e per moro molt potent, rich e oppul·lent, axí en diners, joyes e mercaderies, or e argent, fonch hagut, tengut e rep[u]tat. E axí és veer e fama pública.

Ítem, diu e [pos]a *ut supra* que la dita Marién, muller del dit Alí X[u]pió, ha molts dies que morí e passà de la present vida en l'altra, e enaprés morí lo dit Alí Xupió, que ha pus de .XX. anys e més, romanint e sobrevivint a aquells los dits Çahat Xupió e les dites Xemps, Fàtima e la dita Fotoix. E axí es veer e fama pública.

Ítem, diu e posa que la dita Fàtima, filla del dit Alí Xupió, contractà de matrimoni segons Çuna, Xara de moros ab lo dit Mahomat Ripoll, e per marit e muller foren haguts, tenguts e reputats. E axí és veer e fama pública.

Ítem, diu e posa que per la mort del dit Alí Xupió, jatsia tots los béns de aquell, segons Çuna e Xara de moros, pertanguessen als dits fills e filles de aquell per certes parts, segons pràctica e costum de aquells; emperò, tots els béns de aquell dit Alí Xupió, après mort sua, vingueren en mans e poder del dit Çahat Xupió, fill de aquell, e de Mahomat Ripoll, gendre del dit Alí Xupió, e de Fotoix, mora, muller del dit Çahat Xupió e après muller del dit Alí Ripoll. E axí és veer.

Ítem, diu e posa *ut ante* que per causa e occasió del robo de la || moreria que's seguí en la present ciutat en l'any mil .CCCC.LV., com ans que's fes lo dit robo se murmuràs e parlàs de aquell, cascú dels moros de la moreria que tenia béns, dubtant del robo, l'or, argent, pedres fines, perles e altres béns e joyes que tenien de extima amagaven cascú en sos amagatalls, cascú lo més secretament que fer podia. E axí és veer e fama pública.

Ítem, diu e posa que los dits Çahat Xupió e Fotoix, muller sua, e Mahomat Ripoll, cunyat, feren certs amagatalls en lurs cases, ço és, axí en la casa del dit Alí Xupió com en la casa del dit Çahat Xupió, en los quals amagatalls aquells posaren dels béns, or, argent e joyes que tenien del dit Alí Xupió, pus de .XX^m. florins valents *saltem* del què és vengut a notícia del dit alcadí Bellvís, com aquell crega e sia cert que, segons los béns del dit Alí Xupió, molta major quantitat e valor de béns se amagaren. E axí és veer e fama pública.

Ítem, diu e posa que après, passat lo robo de la dita moreria, lo dit Mahomat Ripoll, stant apartat, duptant-se que no'ls matassen, stava en casa del honorable en Francesch Scolà, *quondam* ciutadà, e per por que los dits amagatalls no fossen trobats per altri, aquell tramés un fill seu de la dita casa ab altres als dits amagatalls, e obriren aquells e traguieren e se'n portaren tot l'or, joyes, argent e altres coses que en aquell staven amagades en les dites cases de Alí Xupió e Çahat Xupió. E axí és veer.

Ítem, diu e posa que entre los altres lochs e amagatalls d'on traguieren les dites joyes, or e argent, traguieren de un pilar de la casa del dit Çahat Xupió una almatraqua gran plena de perles e altres pedres fines, de molta extima e valor. E axí mateix, traguieren del dit pilar molts altres bolichs de diners, or e argent e altres joyes, prenint gran suma. E axí és veer e fama pública.

Ítem, diu e posa que axí mateix del dit pilar traguieren un capell d'or, tot ornat e plé de perles de compte e altres || pedres fines en gran valor e nombre. E axí és veer e fama pública.

Ítem, diu e posa que lo dit Çahat Ripoll, fill del dit Mahomat, anà a la casa del dit Çahat Xupió e per lo semblant, de cert amagatall que aquell sabia, tragué, hagué e reebé certs béns e joyes, ab lo qual anà Abdal·là Çalema, moro de la moreria de València, per ajudar-li. E axí és veer.

Ítem, diu e posa *ut supra* que, tretes les dites joyes, or, pedres fines, perles e argent dels dits amagatalls, part de aquelles foren notificades al magnífich batle general, les quals dix e manà que fossen liurades al dit Mahomat Ripoll e que les tingúes acomanades. E axí és veer.

Ítem, diu e posa que tot lo que's trobà en los dits amagatalls vingué en poder e [mà] del dit Mahomat Ripoll e Çahat Ripoll, fill de aquell. E axí és veer.

Ítem, diu e posa que tots los dits béns amagats en los dits amagatalls eren de la heretat del dit Alí Xupió. E axí és veer.

Ítem, diu e posa que la dita Fotoix, muller del dit alcadí Bellví, com a filla e successora del dit Alí Xupió, li pertany la quinta part, segons Çuna Xara, de tots los dits béns, e com a hereua de Çahat Xupió, germà seu, li pertany la quarta part poch més o menys. E axí és veer.

Ítem, diu e posa que los dits Mahomat Ripoll e Çahat Ripoll, puix han hagut e reebut los dits béns, robes, joyes, or e argent que eren en los dits amagatalls, los quals dits béns e joyes, or e argent, eren del dit Alí Xupió, deuen ésser condempnats en restituhir e tornar al dit propos[sant], en los dits noms, la dita cinquena part, de una part; e de altra part, la quarta part de tots los dits béns com a hereua en les dites parts dels dits Alí Xupió, pare, e Çahat Xupió, germà. E axí és veer.

Ítem, diu e posa que encara en poder del dit Mahomat Ripoll e Fotoix, muller de aquell, || són pervenguts altres béns, diners, joyes e robes de la dita heretat del dit Alí Xupió e Çahat Xupió, los quals aquesta part ignora, e per ço protesta que tot son temps e dret li sia salvu a ell, dit proposant, en demanar aquells, tota <hora> e quant a sa notícia vinguen. E axí és veer.

Ítem, diu e posa que és tengut lo dit Çahat Ripoll dar compte e rahó dels libres que té e ha tengut Mahomat Ripoll del dit Çahat, ço és, los libres de la negociació e mercaderia e fets de Alí Xupió, e altres libres los quals són pervenents en poder de aquell.

Ítem, diu e posa que per semblant lo dit Mahomat Ripoll ha venut, dels béns e herència del dit Alí Xupió, la casa de aquell situada en lo camí de Quart, e un ort en lo carrer de Quart, fora'l portal, e altres heretats. E per lo semblant, lo dit Çahat vené certes heretats e terres de aquell situades en terme de Paterna. E dels béns e heretats venudes per aquells, aquells són tenguts dar compte e rahó a la dita propossant. E axí és veer.

Ítem, diu e posa que totes les dites coses són veres e'n quant en fet són procehixen de justícia.

Ex quibus et alias se segueix la dita demanda per lo dit proposant, en los dits noms posada, procehir, de los dits Mahomat e Çahat Ripoll haver haguts e reebuts en si los dits béns, joyes, or e argent dels dits Alí Xupió e Çahat Xupió en la dita suma valents los dits .XX^m. florins e pus. E per consegüent, deuen ésser condempnats en restituhir, tornar e pagar al dit alcadí Bellví, en lo dit nom, les

parts a la dita sa muller segons Çuna e Xara pertanyents, e en restituhir e pagar aquells deuen ésser condempnats ensemps ab lo interés, condempnant noresmenys aquells dits Mahomat Ripoll || e Çahat Ripoll en les despeses. E axí ho requer ésser pronunciat e declarat per vós, magnífich batle general, com axí de justícia proceheixqua, implorant vostre noble ofici, requerint que sia a aquesta part administrat tot compliment de dret e justícia.

A la qual demanda e capítols de aquella requer ésser respost per lo dit Çahat Ripoll mitgaçant jurament e ans de còpia.

Insuper, requer que testimonis li sien reebuts *iniuncto parti alteri etc., alias etc.*

Protesta emperò que temps algú no li precòrrega en posar e demanar altres coses que li sien degudes per lo dit Çahat Ripoll e altre, e que en la present demanda puixa addir e afigir e *salvo iure addendi* posa la present demanda, e que tot son temps e dret li reste salvo e il·lés en demanar al dit Çahat tot ço e quant de justícia li pertanga, e que temps algú no li precòrrega. Requerint *de omnibus predictis* ésser-li'n feta carta pública.

Fonch interrogat lo dit proponent, mitgant jurament, qui havia ordenada la dita scriptura, e dix que lo dit magnífich micer Johan Valero, doctor en leys, habitador de la ciutat de València.

Et insuper, ultra predictam petitionem sive demandam inscriptis propositam, fuit verbo proposita alia peticio sive demanda pro parte mei, dicti Mahomat Bellvis, contra vos, dictum Çahat Ripoll, de certo tàrtar quod fuit oneratum in quodam lambuto sive laüt d'en Fas, quod tàrtar pretendebatur et pretenditur pervenisse ad manus vestri, dicti Çahat Ripoll, et quod apud vos detinebatis et detinetis racione certarum missionum et expensarum per vos factarum et bistractarum pro recuperacione ipsius a magnifico Gaspare Fabra, milite, procuratore generali ville de Elg, apud quem dictum tàrtar erat et pervenit, ex eo quia propter fortunam maris, dictum lambutum sive laüt ubi dictum tàrtar erat oneratum || periclitavit et venit ac dedit al través in maribus dicte ville de Elg, et etiam dictum tàrtar penes vos detinebatis racione aliarum expensarum per vos factarum in discarricando et abstrahendo dictum tàrtar ex dicto mari et laüt / et ponendo illud in terram et locum tutum. Et consequenter pretendebatur et pretenditur per vos, dictum Çahat Ripoll, quod expense sive missiones facte in recuperacione et conservacione dicti tàrtar maiorem capiunt sumam quam est precium sive valor dicti tàrtar. Et pro parte mei, dicti Mahomat Bellvis, pretenditur contrarium, videlicet, quod in duplum est valor dicti tàrtar quam fuerunt expense per vos facte in recuperacione et conservacione dicti tàrtar.

Et item, alia proposita fuit verbo peticio sive demanda per me, dictum Mahomat Bellvis, contra vos, dictum Çahat Ripoll, nominibus quibus supra, tanquam possidentem bona et iura Mahomat Razbayda, quondam sarraceni dicte morerie, coram dicto magnifico baiulo generali, pretextu sive racione certe fidancie sive principalis obligacionis per me, dictum Mahomat Bellvis, facte dicto Mahomat Razbayda certis causis et racionibus. Et eas ob res fuit inter nos, partes predictas, mota lis sive questio, prout dictum est.

Et etiam, causis et rationibus predictis, sperabatur in futurum inter nos maiores lites, odia, rancores et male voluntates subsequi cum dispendio et magno incomodo nostri, dictarum partium/²¹⁹ que ex litiis oriri solent, de quibus vertitur in dubium succedere prospere vel adverse cum eventus litiis dubius sit et incertus, et pro evitandis laboribus, dampnis et expensis que iam passi fuimus et que paci et subsequi sperabamus, intervenientibus aliquibus notabilibus personis, concordiam et amorem inter nos desiderantibus et etiam sedulo recogitantibus quod non esset salubrior via pro dictis questionibus et litiis tollendis et amovendis quam per modum concordie, convencionis, avinencie, transaccionis et reffutacionis, propterea fuit et est inter nos, partes predictas, conventum, concordatum et per compositionem, transaccionem et avi-||-nenciam in pactum deductum in hunc qui sequitur modum, videlicet, quod vos, dictus Çahat Ripoll, nominibus quibus supra, teneamini dare, solvere et paccare nobis, dictis Mahomat Bellvis et Fotoix, coniugibus, nedum pro omni et quocumque iure nobis et utriusque nostrum, causis et rationibus predictis, pertinente et spectante adversus seu contra vos, dictum Çahat Ripoll, et dictum Mahomat Ripoll, patrem vestrum, et contra quemlibet vestrum et contra bona vestra et vestrorum et cuiuslibet vestri, verum etiam quibusvis aliis rationibus sive causis cogitatis et non cogitatis et que dici, pensari et nominari possent quavis ratione a toto tempore preterito usque in presentem diem, triginta libras monete regalium Valencie, et quod pro predictis .XXX^a. libris nos, dicti Mahomat Bellvis et Fotoix, coniuges, teneamur remittere et relaxare vobis et vestris dictum ius et absolvere et \diffinire/²²⁰ vos, dictum Çahat Ripoll, nominibus quibus supra, et bona vestra et vestrorum et dicti patris vestri et suorum ab omni accione, questione, peticione, controversia et vel demanda quam seu quas contra vos et vestros et bona vestra et vestrorum, nominibus quibus supra, facere, proponere seu intemptare possemus causis et rationibus predictis et quibusvis eorum. Et quod vos, dictus Çahat Ripoll, nominibus quibus supra, teneamini absolvere et diffinire nos, dictos Mahomat Bellvis et Fotoix, coniuges, et nostros et omnia et singula bona et iura nostra et nostrorum et cuiuslibet nostri ab omni accione, questione, peticione, controversia et vel demanda quam seu quas contra nos et nostros et bona nostra et nostrorum facere, proponere et intemptare possitis quibusvis rationibus sive causis cogitatis et non cogitatis, et que dici, pensari et nominari possent a toto tempore preterito usque in presentem diem inclusive.

Idcirco, scienter et gratis cum presenti publico instrumento suo robore firmiter perpetuo et ubique valituro et in aliquo non violando seu revocando, deducendo ad effectum pactata et conventa, et volentes dictam concordiam et avinenciam || et transaccionem huiusmodi suum debitum sortiri effectum dicte transaccionis et reffutacionis cause, nos, dicti Mahomat Bellvis et Fotoix, coniuges, confitentes et in veritate recognoscentes habuisse et recepisse a vobis, dicto Çahat Ripoll, dictas .XXX^a. libras monete predicte regalium Valencie, pro quibus presentem fecimus et facimus transaccionem, pactum et avinenciam plenarie numerando nostre omnimode voluntati, pro dictis .XXX^a. libris remittimus et relaxamus vobis, dicto Çahat Ripoll, presenti, et nominibus quibus supra acceptanti, omne \et quodamque/ ius nobis et cuiuslibet

¶²¹⁹ Ratllat: partibus. ¶²²⁰ Ratllat: deffendere.

nostrum pertinens et spectans adversus seu contra vos et vestros et bona vestra et vestrorum, causis et racionibus superius dictis et expressatis. Et nedum pro dictis .XXX^a. libris absolvi-
mus et diffinimus vos, prenominatum Çahat Ripoll, presentem et nominibus quibus supra
acceptantem, et vestros, et omnia et singula bona et iura vestra et vestrorum ab omni accione,
questione, petitione, controversia et vel demanda, quam seu quas contra vos et vestros et
bona vestra et vestrorum facere, proponere seu intemptare possemus et alter nostrum posset
causis et racionibus predictis, verum etiam quibusvis aliis causis et racionibus cogitatis et non
cogitatis et que dici, pensari et nominari possent et quomodolibet valerent a toto tempore
preterito usque in presentem diem. Et facientes inde vobis et vestris bonum et perpetuum
finem et irrevocabile pactum validum et solempne, tam reale quam personale, de ulterius
non petendo sive de non conveniendo vos vel vestros amodo pro predictis et quovis eorum
imponimus inde nobis et nostris, in et super predictis et quibusvis eorum silencium sempiter-
num prout melius, plenius, sanius ac utilius potest dici, scribi et intelligi ac etiam cogitari,
ad vestri et vestrorum comodum et salvamentum ac bonum etiam intellectum. Et reducendo
predicta omnia et singula in aquilianam stipulacionem animo novandi et legitimis verbis
sub-||-secutam, predicta omnia tollimus et liberamus pro acceptisque habemus et volumus.

Et viceversa ego, dictus Çahat Ripoll, deducendo ad effectum pactata, conventa et
concordata, absolvo et diffinio vos, prenominatos Mahomat Bellvis et Fotoix, coniuges, pre-
sentes et acceptantes, et vestros et omnia singula bona \et iura/ vestra et vestrorum ab omni
accione, questione, petitione, controversia et vel demanda quam seu quas de iure vel de facto
ego, dictis nominibus et utroque eorum in solidum et mei, facere, proponere seu intemptare
possem contra vos et vestros et bona vestra et vestrorum et cuiuslibet vestri quibusvis racio-
nibus sive causis cogitatis et non cogitati, et que dici, pensari et cogitari ac nominari possent
quomodolibet et valerent quavis racione, titulo, modo, casu sive causa. Et faciens dictis no-
minibus inde vobis et vestris bonum [et] perpetuum finem et irrevocabile pactum validum et
solempne, tam reale quam personale, de ulterius non petendo sive de non conveniendo vos vel
vestros amodo pro predictis et quibusvis eorum, impono inde michi et meis, dictis nominibus,
in et super predictis et quibusvis eorum silencium sempiternum prout melius, plenius, sanius
ac utilius potest dici, scribi et intelligi ac etiam cogitari ad vestri et vestrorum comodum et
salvamentum ac bonum etiam intellectum. Et reducendo predicta omnia et singula in aquilia-
nam stipulacionem animo novandi et legitimis verbo subsecutam, predicta omnia, nominibus
quibus supra, tollo et libero pro acceptisque habeo et haberi volo. Promittentes et fide bona
convenientes una pars nostrum alteri et altera alteri, ad invicem et vicisim, predicta omnia et
singula desuper contenta et expressata habere, tenere et observare rata, firma et grata et contra
ea non venire nec aliquem venire facere seu permittere, palam vel oculte, aliqua racione sive
causa. Et pro predictis omnibus et singulis sic attendendis firmiter et complendis, obligamus
una pars nostrum alteri et altera alteri, || ad invicem et vicissim, omnia et singula bona et
iura nostra, mobilia et immobilia, privilegiata et non privilegiata, ubique habita et habenda.

Quod est actum Valencie, die decimanona mensis septembris anno a Nativitate Do-
mini millesimo .CCCC.LXX^{mo}. septimo.

Sig++na nostrum Mahomat Bellvis et Fotoix, coniugum.

Sig+num mei Çahat Ripoll, predictorum, qui predicta omnia singula suis singulis referendo concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt Abdolamen Mazquor, alfaquinus, et Maçot Mohadim, sarraceni dicte morerie Valencie, et Johannes de Vassaguig, scutiffer de domo magnifice (en blanc) Barcelo, militis, Valencie comorans.

153.

1478, setembre, 16. València.

Joan II ordena al batlle general del regne que torne les prostitutes musulmanes de la moreria de València al lloc habitual on solien estar, d'on havien sigut foragitades a petició d'un botiguer de la ciutat. Davant el batlle general del regne compareix la dona d'en Joan de Vic, algutzir i arrendador de la batlia de la moreria, i, presents els adelantats i l'alfaquí de l'aljama, presenta la dita carta reial («letra closa»).

ARV, *Batllia*, vol. 1.156, ff. 329v-330r.

||^{329v} *Anno a Nativitate Domini .M.CCCC.LXXVIII., die autem mercurii intititata .XVI^a mensis septembris.*

Davant lo molt magnífich mossén Honorat Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, comparech la dona (en blanc), muller d'en Johan de Vich,²²¹ alguazir de la moreria de València, e presents los adelantats e alfaquí de la dita moreria, presentà a aquell una letra closa del dit senyor rey, en paper escrita, signada de mà del dit senyor e ab son real sagell comú en lo dors de aquella empremtat sagellada, la qual és del tenor següent:

Al molt magnífich, amat conseller e batle general del regne de València, mossén Honorat Mercader. Lo Rey. Batle general. Entés havem que les sabies serien estades lançades de hun carreró hon estaven e estan de present, en lo camí o carrer Major de la moreria, molt vergonyosament. E diu-se seria estat fet per una letra que ha obtenguda hun botiguer del *sereníssimo* rey de Castella, per una finestra que la casa sua té sobre lo dit carreró hon estaven les dites sabies. E som certs que si lo dit *sereníssimo* rey, nostre fill, fos estat avisat de la veritat no haguera manat tal cosa, car per bé que lo dit botiguer tinga finestra al dit carreró no és en poder seu haver lançat les dites sabies sinó que tanque la finestra si no vol mirar sobre elles, e és-nos gran deserverey que les dites sabies estiguen hon de present estan. Per què us encarregam e manam estretament que de continent torneu les dites sabies al dit carreró, no obstant la dita letra del *sereníssimo* rey de Castella, car axí comple al servey nostre y vostre.

Data en Molin<s> de Reig (sic), del any .M.CCCC.LXXXIII.

Rex Johannes.

Jacobus Ferrer.

¶ ²²¹ Ratllat: *present*.

|| E presentada la damunt dita carta real, encontinent lo dit magnífich batle general dix que reebia aquella ab tota aquella humil e subjecta reverència que del dit molt alt senyor rey se pertany, offerint-se prest e aparellat de ensequir e complir los manaments del dit senyor rey segons serie e tenor de la dita sua real letra.

154.

1479, gener, 2. València.

Joan II escriu al batlle general del regne per tal que ordene als creditors censalistes de l'aljama de la moreria de València que reduesquen les quantitats que aquesta els deu, degut a la gran pobresa que pateix la moreria. Posteriorment, davant el batlle general del regne compareix Abdurrazmèn Mascor, alfaquí de la moreria de València, i en representació de l'aljama presenta la dita carta reial («letra closa»).

ARV, *Batllia*, vol. 1.156, ff. 343v-344v.

||^{343v} Letra closa tramesa per lo senyor rey al batle general sobre la aljama de la moreria de València.

Anno a Nativitate Domini .M.CCCC.LXXVIII., die autem intitulata secunda mensis ianuarii.

Davant lo molt magnífich mossén Honorat Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, comparech Abdorazmèn Mascor, moro alfaquí de la moreria de València, per la aljama de la \dita/ moreria ||^{344r} e presentà a aquell una letra closa del dit senyor rey e ab son real sagell comú en lo dos de aquella empremtat sagellada, la qual és del tenor e sèrie infrasegüent:

Al magnífich, amat conseller e batle general nostre en lo regne de València, mossén Honorat Berenguer Mercader, cavaller. Lo Rey. Batle general. Informats som com la aljama de la moreria de aquexa nostra ciutat seria molt depopulada e destrohida, no solament per lo robo que en aquella se féu, mas encara per la disminució dels pus opulents moros qui en aquella habitaven, dels quals part ne són morts e part se'n són anats en altres lochs, per la qual ocasió la dita moreria és constituhida en total ruyna, car per la pobresa dels qui en aquella són restats les cases no's poden reparar e axí se dirruhixen. E noresmenys, estaria per la dita rahó la dita moreria en punt de no poder bastar a pagar los càrrechs e coses a nós e nostra cort pertanyents ne, per consegüent, les pensions de diversos censals morts als quals és tenguda, en manera que los singulars de aquella tenen propòsit de derenclir-la e anar-se'n a habitar en altres lochs, puix més no y poden fer, per què fàcilment la dita moreria se despoblaria totalment, en gran dan de nostre patrimoni e encara dels crehedors censalistes de aquella si donchs per nós y no serà en alguna manera provehit. Per tant, com a nós tals coses se pertanyuen e's nostra voluntat, e axí vos ho pregam e encarregam molt affectuosament e estreta, que ab suma cura e sollicitut, vies e cauteles que los cas requer, treballeu e doneu orde que los dits

crehedors censalistes facen en tot cas algun tall e reducció de sos crèdits ab la dita moreria, a fi que puguen sostenir e pagar-los aquells, e aquella no's despoble del tot e llavors perdrien tot lo que y tenen, car ja en algunes viles e lochs de aqueix nostre regne se són fetes semblants reduccions. En altra manera, certifficau-los que ans que nós comportem la dita moreria se despoble, hi provehirem per altres remeys. No havent-hi falla si servir-nos desijau.

Data en Barcelona, a .IIII. de octubre any .M.CCCC.LXXVIII.

Rex Johannes.

Christian, prothonotarius.

E presentada la damunt dita real letra, encontinent lo dit magnífich batle ^{¶345r} general dix que reebia la damunt dita letra ab tota aquella honor e reverència que del dit molt alt senyor rey se pertany, offerint-se prest e aparellat de ensequir e complir sos reals manaments segons sèrie e tenor de la dita sua real letra.

155.

1479, març, 15. València.

Denúncia de Caterina Romeu, esposa de n'Antoni Romeu, llaurador del camí de Quart de València, contra Azmet Murcí, broquerer; el fill de Porturi, albarder; Fona Cequieret, albarder, i altres còmplices, tots de la moreria de València.

ARV, *Batllia, Lletra P (Processos)*, expedient núm. 65.

^{¶1r} *Anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, die sabati intitulata quintadecima mensis madii.*

Davant lo molt magnífich mossén Honorat Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, comparech la dona na Caterina, muller d'en Anthoni Romeu, e posà la denunciació infrasegüent:

Ab clamorosa insinuació,²²² veu e fama pública precedent, constituïda personalment davant la presència de vós, molt magnífich en Berenguer Mercader, donzell, conseller del molt alt senyor rey, loctinent general de batle del regne de València, la dona na Catherina, muller d'en Anthoni Romeu, laurador qui està en lo camí de Quart, la qual clamant, acusant e en tota aquella pus pertinent via que mils fer e dir-se puixa, denunciant vers e contra Morcí, broqueller, e lo fill de Porturi, albarder, Fona Cequieret, lo moro Tagarí que fa les violes, tots moros de la moreria de la dita ciutat, e contra qualsevol còmplices de aquell e pres-tants-los consell, favor e ajuda en los crims e delictes dejús specificades, los noms

¶ ²²² Al marge esquerre: *[Die] sabati intitulata [XV^a.] ma[di]i anno a Nativitate [Domini .M^o.] CCCC^o.LXXVIII., [coram] locatenentis na Catali[na], muller d'en Anthoni [Ro]meu.*

dels quals protesta puixa enadir a la present denunciació tota hora e quant a sa notícia pervendran, diu, fa e posa lo<s> clams, acusació e denunciació següents:

I. E primerament, diu e posa, e si negat serà provar entén no estrenyens-se a supèrflua prova, que en dies passats matrimoni fon fet e fermat en faç de Santa Mare Ecclésia e, enaprés, per carnal còpula consumat entre la dita na Catherina e lo dit Anthoni Romeu, e per marit e muller són haüts, tenguts e reputats per los conexents aquells. E axí és ver, veu e fama pública.

||^{1v} [II.] Ítem, diu e posa que lo dit Anthoni Romeu e la dita na Catherina, muller de aquell, stan e habiten e tenen son domicili, casa e habitació en lo carrer vulgarment appellat de Quart, après l'ort apellat de Chupió. E axí és ver e fama pública.

III. Ítem, diu e posa que lo dit Anthoni Romeu és pagés, lo qual de cascun dia treballa en les sues terres e heretat per sostenir e dar recapte a sa casa, muller e fill. E la dita na Catherina, de cascun dia, ven en lo mercat ortaliça, e axí abduys treballen per sostenir sa casa e poder viure sens que no fan mal ni dan a persona alguna, com sien persones simples e civils e per tal són haüts, tenguts e reputats per tots los conexents aquells. E axí és ver e fama pública.

III. Ítem, diu e posa que lo digmenge passat, comptat vint-e-quatre del proppassat mes de abril, los dits delats venien del loch de Manizes e de Quart e Mizlata, los quals venien carregats de vi e la major part de aquells embriachs. E axí és ver e fama pública.

V. Ítem, diu e posa que los dits delats, venint axí embriachs e carregats de vi, en lo camí venint-se'n del dit loch de Manizes hagueren diverses qüestions, axí en tavernes que begueren com *alias*. E axí és ver e fama pública.

VI. Ítem, diu e posa que los dits delats, per tot lo camí que vingueren de Manizes fins a la casa del dit Anthoni Romeu, contínuament vengueren ab les ballestes parades e passadós en aquelles, molt desonestament e ab gran scàndel e avalot, saltant a la cara a cascú que·ls digués que desaparassen les dites ballestes, les quals jamés aquells volgueren desaparar ni volien consentir que dengú los ho digués. E axí és ver.

VII. Ítem, diu e posa que, essent los dits delats davant la casa del dit Anthoni Romeu, en lo dit camí Real qui ve de Manizes a València, trobant-se lo dit Anthoni Romeu fora de casa sua com fos en casa de hun vehí parlant ab aquell, exint una goceta de casa que ladrava als dits delats, aquells ab les ballestes parades axí com venien, començaren a desonrar la dita na Catherina, muller del dit Anthoni Romeu, encarant les ballestes contra aquella. E a la ||^{2r} ramor, sobrevenint-hi algunes persones del vehinat, vehent que aquells dits delats portaven les ballestes parades e que bravejaven molt desonrant la dita na Catherina, donaren hun colp a la corda de una ballesta de aquells e feren desaparar aquella per por que no fessen mal ni dan a la dita na Catherina. E axí és ver.

VIII. Ítem, diu e posa que de continent los dits delats, ço és, lo dit Morcí, al qual la dita ballesta fon desaparada, tornà a parar aquella e posà-y una treta o

passador e, irruhint contra la dita na Catherina, induhit del sperit maligne e la correcció real postposada, irruhí contra aquella ab tots los altres condelats e li desparà la dita ballesta per matar aquella, cometent-li combatiment d'alberch, trancament de camí Real e altres crims. E axí és ver.

VIII. Ítem, diu e posa que a la dita remor tot lo vehinat del dit camí de Quart se arremorà e axí, als dits crits e ramor, lo dit n'Anthoni Romeu, marit de la dita propositant, ixqué de la casa d'en Bernat Gassent, hon stava, al qual digueren que a casa sua hi havia ramor, e axí cuytà a la dita sa casa e, trobant los dits moros e delats ab la qüestió que tenien ab la dita sa muller, los dix que se'n anassen en bon dia, que embriachs devien star e semblants paraules, dient-los que's guardassen de mal. E axí lo dit en Anthoni Romeu se'n entrà en la dita sa casa e los dits delats, no contents del què havien fet, irruhiren encara contra aquell e de fet, hun moro apellat Català, albarder, irruhí més avant que tots los altres. E axí, estant a la porta de casa del dit son marit ab la ballesta parada per voler-li tirar, aquell mateix se naffrà ab una spasa que lo dit Anthoni Romeu tenia en la mà, que havia pres per deffendre la dita sua casa que dengú no li entràs. E axí, aquell dit Català, moro, volent entrar en la dita casa se naffrà ab la dita spasa. E axí és ver.

X. Ítem, diu e posa que tots los dits delats han comés combatiment d'alberch en la casa del dit Anthoni Romeu e la dita na Catherina, cònjuges, e desparant-li ballesta dins casa sua per voler matar aquella. E axí és ver.

||^{2v} [XI]. Ítem, diu e posa que los dits delats han comés e perpetrats los dits crims en lo camí Real, e han combatut lo alberch del dit n'Anthoni Romeu e han tirat a la dita na Catherina, muller de aquell, ab ballesta, per cascú dels quals cassos aquells són encorreguts en pena de mort. E axí és ver e fundat de justícia.

XII. Ítem, diu e posa que los dits delats són mals moros tacaxes?, los quals acostumen de anar e viure per tavernes e bordells, bregosos e escandelosos, e per tals són haüts, tenguts e reputats. E axí és ver e fama pública.

XIII. Ítem, diu e posa que totes les dites coses són veres quant en fet stan e proceheixen de justícia.

On, com tals e innormes crims e delictes, majorment per moros e infels comesos contra chrestians no degen romandre sens condigna punició e càstich, per ço que als delinqüents sia pena e als altres terror e exemple, requir per ço la dita na Catherina que per vostra senyoria sia provehit los dits delats ésser presos, si haver-se poran, e que de aquells sien exhigides respostes e confessions judiciàries sobre la dita denunciació e capítols de aquella. *Et alias, ex officio* sia inquerida la veritat del dit fet e, si per aquells vos constarà aquells haver comesos los dits crims damunt specificats, condempnets aquells en totes aquelles penes, axí corporals com peccuniàries, contra semblants delinqüents e de tal condició statuhides e ordenades, condempnant noresmenys aquells en les despeses; e si haver no's poran, sia procehit contra aquells per procés de absència, segons forma de fur. E axí u requer aquesta part ésser provehit com de justícia proceheixqua, vostre noble officí implorant.

Ítem, requir que en lo que negat serà sia admesa a producció de testimonis *iniuncto parti alteri etc., alias etc.*

¶^{3r} E més, requir que la present sia intimada als honorables procuradors fischals del molt alt senyor rey.

E axí mateix, requer que tots los béns mobles e semovents dels dits delats sien scrits e annotats e los situats constituïts en mala veu, ab veu de pública crida.

Fonch interrogada la dita proponent mijansant jurament qui havia ordenada la dita denunciació, e dix que lo magnífich micer Johan Valero, doctor en leys.

Etiam, virtute dicti iuramenti fonch interrogada la dita proponent si posava la dita denunciació per malícia o calúmpnia la part altra, e dix que no sinó per demanar son dret e justícia.

Etiam la dita na Caterina qui dessús,²²³ ¶^{3v} sots virtut del dit jurament promés e voluntàriament se obligà en poder del dit magnífich batle general e cort sua, lo notari e escrivà de aquella axí com a pública e autèntica persona en nom, loch e veu de tots aquells dels quals és o serà interés stipulant e rebent, que durant la present denunciació e prosecució de aquella, no exirà de la terra e senyoria del dit molt alt senyor rey, la qual té deçà mar, e per acò atendre e complir obligà tots sos béns.

Presentis testimonis foren a les dites coses los honrats e discrets en Miquel [Artiguez?] e en Miquel Garcia, notaris e ciutadans de València.²²⁴

¶^{4r} E fetes les dites coses, encontinent lo dit magnífich batle general remés la provissió sobre aquella fahedora al magnífich micer Pere Valtanell, doctor en leys, assessor seu ordinari.

Et eodem instanti, lo dit magnífich batle general, a consell del dit magnífich micer Pere Valtanell, doctor en leys, assessor seu ordinari, proveheix que los dits delats e denunciats sien pressos si haver-se poran, e sien exhigides e reebudes de aquells respostes judicials migançant jurament e que sien reebuts testimonis a la dita requirent sobre la dita denunciació e capítols de aquella, [exi]-¶^{4v}-gent a la part altra que sia present per veure jurar los dits testimonis, et altrament los juraments de aquells seran reebuts, la sua absència e contumàcia no obstant. Et si haver no's poran, sia procehit contra aquells per procés de absència segons fur de València, stil e pràtica de les corts, e que los béns mobles e semovents dels dits delats e denunciats sien scrits e annotats e los sehents constituïts e messos en mala veu. Et que totes

¶²²³ Baix, ratllat: *Capiuntur delati si haberi posunt et exhigantur ab eis confessiones et recipiatis testes iniuncto parti alteri, et si hiis autem haberi non poterunt procedatur contra eos per processum absencie secundum formam fori et stilum curie, et scribantur bona mobilia sedentis autem ponantur sub mala voce et intimetur honorabilibus procuratoribus fiscalibus [et in-*

tervenientibus] [...] quod facultate partem in processu pro interesse regia magestate ut requeriit. ¶²²⁴ Baix, ratllat: *Die martis intitulata .XVIII^a. vñadii/, acusaren la primera contumàcia a Murcí e Sequiet. Die mercurii .XVIII^a. madii, acusaren la segona [als dits Murcí e Sequiet. Die veneris] .XXI^a. madii, acusaren la [tercera] contumàcia als dits Murcí e Sequiet.*

les dites coses sien intimades als procuradors fiscals del dit molt alt senyor rey, que per lo interés del dit molt alt senyor rey facen part e instància en la present causa.

||^{5r} E per execució de la damunt dita provissió, com alguns dels dits delats fossen absents e no·s poguessen haver, lo dit magnífich batle general, instant e requirent la dita na Caterina, denunciadora qui dessús, féu comissió verbal e exprés manament a·n Martí [d'Alseruch?], verguer major de la sua cort, que ell anàs a les cases dels dits Cequiero e (en blanc) Murcí, moros de la moreria de València, condelats e denunciats, e que demanàs aquells e, si no·ls trobava, que citàs ells a les portes de les dites cases de aquells per a demà en hora de cort, fent una ralla a les dites portes, davant ell, dit magnífich batle general, per a respondre a una denunciació, clam e acusació contra aquells posada, dret ||^{5v} fer e fermar en aquella segons és stat produït.

Preterea vero die martis intitulata decimaoctava mensis madii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, davant lo dit magnífich batle general comparech la dona na Caterina, muller del dit en Anthoni Romeu, e cort levant dix que acusava la contumàcia als dits Cequiero e (en blanc) Murcí, altres dels dits condelats e denunciats, los quals dix ésser citats per als presents dia e hora per a respondre a una denunciació, clam e acusació contra aquells posada, dret fer e fermar en aquella, e que no haviem comparegut.

||^{6r} E lo dit magnífich batle general dix que reebia la dita acusació de contumàcia tant quant de fur e rahó reebre podia e devia e no en pus. E féu comissió verbal al dit en Martí [d'Alseruch?], alguazir e verguer major de la sua cort, e exprés manament que anàs a les cases dels dits (en blanc) Cequiero e (en blanc) Murcí, broquerer, moros delats e denunciats qui dessús, e demanàs aquells, e si personalment no·ls podia trobar, que·ls citàs a la porta de cascun de aquells per segona citació per a demà en hora de cort davant ell, dit magnífich batle general e cort sua, per a respondre a la dita denunciació, clam e acusació contra aquells posada, dret fer e fermar en aquella.

||^{6v} E lo dit verguer e comissari dix e relació féu que ell, en lo dia de ahyr, per comissió e exprés manament del dit magnífich batle general a ell fet, era anat a les cases dels dits (en blanc) Cequiero e (en blanc) Murcí, moros delats e denunciats, los quals havia demanats, e com no·ls pogué trobar personalment, havia citat aquells a les portes de les cases hon solien star e habitar, fent una ralla ab un blanquet a la porta de cascun de aquells, per a huy en hora de cort, per a respondre a una denunciació, clam e acusació contra aquells posada, dret fer e fermar en aquella.

Subsequenter vero die mercurii intitulata ||^{7r} decimanona mensis madii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, davant lo dit magnífich batle general comparech la dita na Caterina, muller del dit n'Anthoni Romeu, e cort levada acusà la contumàcia a la part altra, ço és, als dits (en blanc) Cequiero

e (en blanc) Murcí, moros delats e denunciats qui dessús, los quals dix ésser citats per verguer de la sua cort per als presents dia e hora per a respondre a una denunciació, clam e acusació contra aquells posada, dret fer e fermar en aquella, e que no havien curat compàrer.

E lo dit magnífich batle general ¶^{7v} dix que reebia la dita acusació de contumàcia tant quant de fur e rahó reebre podia e devia e no en pus, procedint no-resmenys, e féu verbal comissió e exprés manament al dit en Martí [d'Alseruch?], alguazir e verguer major de la cort de la Batlia General, que ell anàs a les cases dels dits (en blanc) Cequiero e (en blanc) Murcí, altres dels condelats e denunciats, e demanàs aquells, e si personalment no·ls podia atrobar, citàs aquells a les portes de les cases de aquells fent una ralla a cascuna de les dites portes de les cases de aquells, per a demà en hora de cort per tercera citació, per a respondre a una denunciació, clam e acusació contra aquells posada, dret fer e fermar en aquella.

¶^{8r} *Etiam*, lo dit verguer e comissari qui dessús dix e relació féu que ell, de manament e provissió del dit magnífich batle general, en lo dia de hayr era anat a les cases dels dits (en blanc) Cequiero e (en blanc) Murcí, delats e denunciats qui dessús, e havia demanat aquells e, com personalment no·ls hagués trobats, cità aquells per segona citació, fent una ralla a la porta de la casa de cascú de aquells per al present dia de huy, en hora de cort, per a respondre una denunciació, clam e acusació contra aquells posada, dret fer e fermar en aquella.

Subsequenter vero die veneris intititata vicesima prima mensis madii ¶^{8v} *anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono*, davant lo dit magnífich batle general comparech la dita na Caterina e cort levada dix que acusava la contumàcia a la part altra, ço és, als dits (en blanc) Cequiero e (en blanc) Murcí, condelats e denunciats qui dessús, los quals dix ésser citats per verguer de la sua cort per als presents dia e hora per a respondre a una denunciació, clam e acusació contra aquells posada, dret fer e fermar en aquella, e que no havien curat compàrer.

Etiam, féu relació lo dit en Martí [d'Alseruch?], verguer e comissari qui dessús, que ell ¶^{9r} en lo dia de dimecres propassat, de manament e provissió del dit magnífich batle general, com dijous fos feriat, era anat a les cases dels dits Cequiero e (en blanc) Murcí, condelats e denunciats qui dessús e, com personalment no·ls hagués trobat, cità aquells per a divendres primervinent en hora de cort, fent una ralla a les portes de les cases de cascú de aquells per a respondre a una denunciació, clam e acusació contra aquells posada, dret fer e fermar en aquella.

E lo dit magnífich batle general dix que reebia la dita acusació de contumàcia tant quant de fur ¶^{9v} e rahó reebre la podia e devia e no en pus. E instant e requirent la dita na Caterina, denunciadora qui dessús, provehí e manà ésser feta la crida e citació de trenta dies a les portes de les cases dels dits (en blanc) Cequiero e (en blanc) Murcí, delats e denunciats qui dessús, en les quals solien star e habitar, la qual crida e citació de trenta dies és de la serie *immediate sequentis*:

||^{10r} Ara hojats que us fan a saber lo molt magnífich mossén Honorat Mercader, cavaller, conseller del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, que ell mana e fa citar e cridar ab veu de pública crida e trompeta a Azmet Murcí e (en blanc) Cequiero, moros broquerers de la moreria de València, los quals, de manament e provissió del magnífich en Berenguer Mercader, lochtinent de batle general del regne de València, a instància e requesta del honorable e discret en Loís Gil, notari, procurador de la dona na Caterina, muller d'en Anthoni Romeu, laurador, per verguer de la sua cort són stats citats en les cases e habitacions de aquells, hon solien star e habitar, dins la moreria de la present ciutat, per tres contínues citacions com personalment no sien stats atrobats, que vinguessen e compareguessen davant ell, dit magnífich batle general, e en absència de aquell davant son magnífich lochtinent e cort sua, per a respondre personalment e enantar, dret fer e fermar sobre una denunciació, clam e acusació e capítols de aquella per la dita na Caterina posada davant ell, dit magnífich lochtinent de batle general, per los crims e delictes en la dita denunciació contenguts e expressats. E los dits delats e denunciats, dins les dites tres citacions ni après, no hajen curat compàrer davant ell, dit magnífich batle general, ans les contumàcies de les dites tres citacions los sien stades acusades per lo dit en Loís Gil, en lo dit nom, e per lo dit magnífich batle general reebudes tant quant de fur e rahó eren reebedores e no en pus, segons en lo procés de la dita denunciació pus largament és contengut. Per tal, lo dit magnífich batle general, instant e requirent lo dit en Loís Gil, en lo dit nom, ab la present pública ||^{10v} crida de trenta dies, cita, crida, mana, intima e fa saber, citar e cridar els dits delats e denunciats que, dins trenta dies primervinents e contínuament e peremptòria comptadors après presentació de la present pública crida e citació, sien e vinguen e compareguen personalment davant lo dit magnífich batle general e cort sua per a respondre e enantar, dret fer e fermar sobre la dita denunciació, clam e acusació e capítols de aquella, e crims e delictes en aquella expressats e contenguts. Enaxí que, si los dits delats e denunciats, dins lo dit termini comparran, lo dret de aquells serà hoyt, dret l[os] serà feyt e justícia ministrada. En altra manera, passats los dits trenta dies de la dita present citació e crida, los dits delats e denunciats no comparran segons dessús los és stat manat, la cort pendrà, haurà e reputarà e seran haüts pressos e reputats per contumaces, confessos, convictes e vençuts dels crims e delictes en la dita denunciació contenguts. E serà procehit contra aquells e béns llurs en e sobre lo dit feyt e procés e si e segons que per justícia, fur e rahó serà atrobat fahedor, la llur absència e contumàcia no obstant. E depuix no diguen que no·ls ho han fet a saber.

Consecutive vero die sabati intitulata vicesima secunda mensis madii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, en Pere Artús, trompeta públich de la ciutat de València, dix e relació féu que ell, en lo dia present, ||^{11r} havia publicada la damunt escrita crida e citació de trenta dies, dins en la moreria de la ciutat de València e lochs acostumats de aquella.

Inquam vero die lune intitulata vicesima prima mensis junii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, davant lo dit magnífich batle general del regne de València comparech la dita na Caterina e, cort levant, dix que acusava la contumàcia a la part altra, ço és, als dits (en blanc) Cequiero e (en blanc) Murcí, delats e denunciats qui dessús, los quals dix ésser citats per citació de trenta dies per als present dia e hora ¶^{11v} per a respondre a una denunciació, clam e acusació, dret fer e fermar en aquella.

E lo dit magnífich batle general dix que reebia la dita acusació de contumàcia tant quant de fur e rahó reebre podia e devia e no en pus.

Insuper autem die martis intitulata vicesima secunda mensis junii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, davant lo dit magnífich batle general comparech la dita na Caterina e cort levant dix que acusava la contumàcia als dits Cequiero e (en blanc) Murcí, delats e denunciats qui dessús, los quals dix ésser citats ¶^{12r} per als presents dia e hora per citació de trenta dies per a respondre a una denunciació, clam e acusació contra aquells posada, dret fer e fermar en aquella.

E lo dit magnífich batle general dix que reebia la dita acusació de contumàcia tant quant de fur e rahó reebre podia e devia e no en pus.

Postmodum vero die mercurii intitulata vicesima tertia mensis junii anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, davant lo dit magnífich batle general comparech la dita na Caterina e cort ¶^{12v} levant dix que acusava la contumàcia als dits (en blanc) Cequiero e (en blanc) Murcí, delats e denunciats qui dessús, los quals dix ésser citats per als presents dia e hora per citació de trenta dies a respondre a una denunciació, clam e acusació contra aquells posada, dret fer e fermar en aquella.

E lo dit magnífich batle general dix que reebia la dita acusació de contumàcia tant quant de fur e rahó reebre podia e devia e no en pus, retenint-se acord sobre lo dit feyt.

156.

1480, gener, 14. València.

Pere Barceló, convers de musulmà, cosí germà i hereu d'Alí Xupió, absol Fàtima [Ripoll], viuda d'Abdal·là Xucaire, i Abdal·là Ripoll, dels cent sous que aquests li havien de pagar pels seus drets sobre les herències de les famílies Xupió i Ripoll. Després, Fàtima nomena procurador seu Miquel de Pròxida, plater convers de València,²²⁵ per a recuperar els seus béns propis familiars.

APPV, *Protocolos*, núm. 26.630, notari Francesc Menor.

¶²²⁵ Es un argenter i plater convers perdonat per Ferran II en el privilegi d'absolució dels confessos a la Inquisició de l'any 1488. ARV, *Maestre Racional*, vol. 8.322, part I, f. 98v (1488, juny, 6).

Die intitulata .XIII^a. ianuarii anno .M^o.CCCC.LXXX°., Valencie.

Ego Petrus Barçelo, flaçaderius, Valencie civis, atendens et considerans michi ius pertinere in bonis Fatime, sarrazine, uxoris de Çucayre, et Azmet Çucayre et Abdalla Ripoll tanquam proximiori in parentela, et intervenientibus aliquibus notabilibus personis fuit concordatum et in pactum deductum inter nos, dictas partes, quod pro quocumque iure michi pertinenti in bonis et iuribus supradictorum quam in bonis et iuribus quibuscumque, tam ascendentium quam descendentium premissorum, et de parentela eorum quam etiam de parentela *de Ripolls e || Xupions*, vos dicta Fatima teneamini dar[e] et s[o]lvere centum solidos monete regalium Valencie. Ideo, [...]ra[...] etc., absolvo et diffinio vos dictam Fatimam et bona vestra et vestrorum et supradictorum a quacumque accione etc. Necnon renuncio cuicumque iuri etc. Fiat large etc.²²⁶

Testes sunt Miquael de Proxida, argentarius, et Petrus de Dios, notarius, Valencie.

|| Fiat apoqua firmata per dictum Petrum Barcelo de dictis centum solidis in presencia notarii et testium receptis etc.

Testes qui supra.

Necnon preffatus Petrus Barcelo promissit quod si racione predicta questio aliqua fieret preffate Fatime quam aliis supradictis, tali casu restituhet iamdictos centum solidos et nunch pro tunch confitetur tenere in comanda, et procedatur contra eum ut plenum comandatarium tam in persona quam in bonis. Et fiat large etc.

Testes iamdicti

Ego Fatima, sarrazena, uxor quondam de \Abdalla/ de Çucayre, quondam morerie Valencie, gratis etc., facio, ordino atque || constituo procuratorem meum certum et specialem etc., vos Miquaelem de Proxida, argentarium, Valencie civem, presentem etc., videlicet ad petendum, habendum, exhigendum et ad manus vestras recuperandum omnia bona et iura mea et quasvis peccunie quantitates etc., et de receptis apoquam vel apoquas etc. \Item/,²²⁷ ad vendendum, alienandum omnia bona mea \mobilia quam immobilia/ etc., illis persone vel personis etc., pro illo precio sive precii prout concordare poteritis etc., \iura mea cedendum et transportandum precium sive precia [...] etc., cum omnibus illis clausulis etc., de eviccione simplici vel expressa tenendum etc., \omnia bona mea obligandum/ et in animam meam iurandum sicuti cum presenti instrumento ad Alquiblam etc. Et certificare [...] etc. Et ad locandum etc. \Et ad [...] etc./ Et volo

¶ ²²⁶ Al full queda un considerable espai en blanc, com s'hi hagués de continuar el text,

abans del paràgraf final amb els testimonis.
¶ ²²⁷ Ratllat: *Necnon*.

et mando quod presens procuracio minime cla[...] possit, ymo in eadem ponantur [...] illa et ad omnes [...] elongari possit ad eleccionem et voluntatem vestri dicti honorabilis Miquaelis de Proxida ac eleccionem etc.²²⁸

Testes huius rey sunt Petrus Barcelo, flaçaderius, Valencie civis, et Ali Çu-cayre, sarrazenus Valencie.

157.

1480, juny, 2. València.

L'aljama de la moreria de València ven un censal de 14.000 sous al cavaller Olf de Pròxita, per a pagar els deutes de censals anteriors a diversos particulars.

APPV, *Protocols*, núm. 11.382, notari Manuel d'Esparça.

Nos Mahomat Bellvis, sarracenus, alcadius generalis serenissimi domini regis in regno Valencie, nomine meo proprio et nomine dicti mei officii auctorizans, Abduramen Mascor, alfaquinus, Ali Coret et Ali Bellvis, adelantati in presenti anno morerie civitatis Valencie, nominibus nostris propriis et nomine dictorum officiorum, Juceff Alatar, Juceff Hualit, cerdo, Abraham Axeyt, tintorerius, Maffomat Maruan alias *el Pomer*, Cilim Bennaxer, mercator, Azmet Almorci, broquererius, Çaat Boxir, boserius, Mahomat Coret filius de Ali, textor sericis, Mahomat Murci senior, broquererius, Mahomat Murci iunior, broquererius, Axer Bengalip, cerdo, Azmet Albatne alias *Bixquey*, cursor *de lenç*, Abdalla Torralbi alias *Sardina*, mercator, Juceff Torixi, mercator, Azmet Andax alias *Xiqual*, mercator, Mahomat Alharabi, cerdo, Yaye Casturi, bossierius, Azmet Almunia, operarius ville, Abdalla Razin, cerdo, Abdalla Çuleymen, cerdo, Ali Culeymen, carnifex, Mahomat *el Longuo*, faber, Yuniz *Torongeta*, cerdo, Abraham Alahuy, cerdo, Mahomat Alfatar alias *Alburuch*, cerdo, Abdalla Çalema, broquererius, Azmet Perpi, florejador,²²⁹ Çatdon, cerdo, Maymo Perpir, Azmet Malgan, barbitonsor, Mahomat el Halahuy, albarderius, Abdalla Çalema, albarderius et Mahomat Aroyo, operarius ville, omnes sarraceni vicini et habitatores dicte morerie civitatis Valencie, ad generalem consilium convocati pro infrascripto et eorum racione celebrandum de mandato predictorum officialium, verbo nobis per Johannem de Vich, alguatzirium dicte morerie, facto ut presentibus die et ora ad dictum consilium tenendum et celebrandum in quadam domo eiusdem morerie sita ubi alias sepe numero solitum est generale consilium convocari, congregari, teneri et celebrari, personaliter assistissemus, ut de predictis dictus alguazirius notario infrascripto in presencia testium subscriptorum

¶ ²²⁸ A continuació, resta en blanc bona part dels dos fulls fins arribar als testimonis anotats al final.

¶ ²²⁹ Ratllat: *cerdo*.

relacionem fecit. Congregati igitur in dicta domo consilium generale tenentes, facientes et celebrantes ac totam aliamam dicte morerie et singulares eiusdem representantes, confitentes et concedentes virtute iuramenti per nos \et quemlibet nostrum/ inferius prestandi nos in presente generali consilio fore et esse duas partes et amplius procerum, consiliariorum et vicinorum dicte aliame ydoneorum et sufficientium ad dictum consilium tenendum et celebrandum, recolimus nos, omnis superius nominati, in mense marcii proxime dimissi quam plurimas universitates et alias ac singulares personas dicti regni in reduccionem pensionum censualium in quibus erant obnoxie cum maxima diligencia intellexisse et ob hoc multas utilitates fuisse et esse assecutas. Nos vero pari modo ipsarum universitatem exemplo nolimus talem utilitatem oblivioni ponere, sed de voluntate et consensu dicte totius aliame et singularium eiusdem, nos, dicti *alcadí*, alfaquinus et adelantati operam et studium dedimus, itaquod inventis et habitis pecuniis per modum censualium super dicta aliama et eius singularibus maiori precio onerandorum censualia que minori precio reperirentur onerata redimeremus, pro quorum execucione inventis apud vos, nobilem et magnificum dominum Olfum de Proxida, militem, dicte civitatis habitorem, ut tutorem et curatorem nobilis domni Thome de Proxida, filii et heredis nobilis et magnifici domni Thome de Proxida quondam, militis, quatuordecim millibus solidorum monete regalium Valencie ad rationem sexdecim millia solidorum pro millenario, pro redimendis et quitandis mille solidis censualibus etc., super dicta aliama et eius singularibus oneratis, ad rationem quatuordecim millia solidorum pro millenario \heredibus honorabilium Miquaelis et Martini Andres, civium dicte civitatis/. Que quidem .XIII. milia solidorum iam in dicto mense marcii de nostri voluntate dedistis et realiter numerando tradidistis dictis alcadio, alfaquino et adelantatis in peccunia numerata \sub spe/ huiusmodi per nos et dictam aliamam et eius singulares vobis, nomine predicto, et ad oppus dicti nobilis Thome de Proxida firmandi carricamentum censualis, facta etiam per vos nobis relexacione pensionis dictorum .XIII. milia solidorum que incurrit \a die huiusmodi dicte quantitatis/ usque hunch et que curret usque ad festum sancti Johannis mensis junii primoventuri. Et cum constet nobis apertissime dictos quatuordecim mille solidos dicte monete versos esse maiorem partem ipsorum in luicione et quitamento maioris partis dicti censualis here\dibus dicti Miquaelis Andres facta/ ut palam publico instrumento luicionis recepto per honorabilem et discretum (en blanc) notarium, die (en blanc) proxime lapsi, et residuum dictorum .XIII. milium solidorum fuit depositum in posse magnifici iusticie in civilibus dicte civitatis ad opus luendi et quitandi residuum dicti censualis heredibus dicti Martini Andres, ut constat in actis continuatis in dicta curia, in libro Requisicionum sub die (en blanc), ob carenciam legitime persone pro dictis luicione et quitamento fiendis. Idcirco, gratis etc., statuentes et speciale ac generale statutum cum presenti solemniter facientes et volentes verbo per nos promissa cum effectu adimplere nos, omnes superius nominati, simul et quilibet nostrum per se et in solidum, nomini-

bus nostris propriis et nomine dictorum officiorum nostrorum et nomine dicte aliame, quam facimus et representamus, et eius singularium cuiusvis \suis/ legis, status et condicionis, sint maiorum, minorum, absentium, presentium et futurorum et cuiuslibet nostri et ipsorum in solidum, per nos et omnes successores eorum et nostrum quos volumus teneri et obligatos esse ad omnia et singula inferius contenta, expressata et pactata pacto inter vos, dictum nobilem dominum Olfum de Proxida, dicto nomine, presentem, etc., et nos et dictam aliamam et singulares eiusdem, ut succedatis in omnibus iuribus dicti censualis partim redempti et partim depositi tam prioritatis, etc., et aliis quibusvis iuribus, etc., et quod preferamini omnibus creditoribus quibus dictum censuale preferebatur tam in personalibus accionibus quam aliis, de expresis licencia et facultate magnifici Honorati Berengarii Mercader, militis, serenissimi domini regis consilarii ac baiuli generalis regni Valencie, nobis, dicte aliame, data et concessa cum publico instrumento acto in dicta civitate Valencie, die .XXVII. mensis madii proxime lapsi, clauso et subsignato per discretum Johannem de Campos, notarium, loco honorabilis et discreti Petri d'Anglesola, notarii curie baiulie generalis dicti regni scribe, cum presenti, etc., vendimus, etc., vobis dicto nobili et magnifico domino Olfo de Proxida, militi, tutori et curatori nobilis domni Tome de Proxida, filii et heredis nobilis domni Thome de Proxida quondam, militis, et ad oppus ipsius, presenti etc., octingentos septuaginta quinque solidos dicte monete censuales etc., sine laudimio et fatica etc., tamen cum omni etc., franquos, quitios etc., et quos nominibus nostris propriis et nomine dicte aliame et singularium eiusdem et cuiuslibet nostri et ipsorum imponimus, oneramus etc., specialiter et generaliter in et super omnibus et singulis bonis et iuribus nostris et dicte aliame et singularium eiusdem et cuiuslibet nostri et ipsorum in solidum mobilibus etc., \et immobilibus etc./ domibus, hospiciis et aliis bonis et iuribus nostris et dicte aliame, etc., ita quod specialis obligacio etc., ymo una per aliam etc. Renunciantes foris etc. Renunciantes foris et iuribus etc.²³⁰ Et si bona specialiter etc. Et ipsos simul et in solidum solvere promittimus duabus equis solucionibus, videlicet, in festis Nativitatis Domini et sancti Johannis mensis junii, incipiendo solvere primam solucionem in festis Nativitatis Domini primoventuri anni .M.CCCC.LXXX. primi, et aliam in festo sancti Johannis mensis junii ex post secuturi eiusdem anni et deinde etc., positos et portatos etc., et si forte etc., incidi volumus simul et in solidum per specialem pactum etc., penam centum solidorum eiusdem nomine pro equalibus solutione rato dicto pacto etc., ita quod solutadicta pena etc., nichilominus etc., que quidem pena etc. Etiam si protestatum non fuerit etc., ad quorum omnium etc. Fiat execucio etc., cum submissione fori etc., et variacione iudicii etc., et renunciacione apellationi et recursui ex dicto pacto etc., et omnibus etc. Et cum clausula non litigando cum iuramento etc., ad dominum

¶ ²³⁰ Es repeteix la clàusula.

Deum et Alquiblam Maffometi facies versus meridiem vertentes per verba acta etc., nec rationes ponendi etc., nec impetrandi neq̄ impetratis utendi sub pena centum librarum dicte monete, rato dicto pacto etc., ita quod soluta etc. Nichilominus etc. Iamdictos itaque .DCCC.LXXV. solidos monete predicte censuales etc., cum iuribus predictis et cum omnibus iuribus etc., de quibus etc., et quibusvis instituentes vos etc., ponentesque vos, etc., atque confitentes etc., hec que vobis vendimus etc., pro vobiscum doneq̄ ipsorum etc., quam aprehendere etc., et aprehensam etc., ad habendum, tenendum, dandum, vendendum etc. Exceptis etc. Nisi etc., prout melius etc., sich vobis vendimus etc., precio dictorum quatuordecim millium solidorum monete predicte, quos omnes etc. Unde renunciamus etc. Et lege qua etc. Dantes et remittentes etc., pacto ac donacione etc. Promittentes simul et in solidum etc. Et tenemur simul et in solidum de eviccione etc. Ita quod si forte etc. Fiat eviccio expressa etc. Et pro predictis omnibus etc., tenendis etc., obligamus simul et in solidum omnia et singula bona et iura nostra et dicte aliame et singularium eiusdem et cuiuslibet nostri et ipsorum in solidum mobilia etc. Et renunciamus beneficiis dividendarum accionum etc., et epistole divi Adri[ani] et legi ac foro Valencie etc., et legibus unde queritur comodatis ad inopiam de re iudicata, fiat et constitucione de duobus reis et beneficioque minoris etatis et restitutionis in integrum [...] accionum et minimam reduccioni etc., et omnibus aliis. Et virtute dicti iuramenti per nos desuper prestiti ad dominum Deum et Alquiblam Maffometi etc., predictas mulierum dicte aliame promittimus predicta habere rata etc., et contra ea non venire etc. Et certificatis per notarium iuribus *dels accidachs* et ypothecarum suarum beneficioque senatusconsulti Velleyani et universo etc. Retinemus tamen penes nos quod quodcumque nos seu dicta aliama et eius singulares voluerimus seu voluerint quitare, quod possimus seu possint facere restituendo pecuniam simul cum pensionibus et proratis debitis, et quidquid tunc debitum fuerit vos et successores vestri teneamini etc., restituere etc., seu luicionem facere etc., sive eviccione etc., nisi pro factis etc., propriis etc., et non pro aliis etc.

Actum Valencie.

Fiat apoca²³¹ de predictis .XIII^a. mille solidis per nos receptis et per vos nobis traditis diebus preteritis pro dicta luicione et deposito fiendis.

Testes firme omnium predictorum, exceptis subscriptis, dictus Johannes de Vich, alguazirius, Jacobus Segura, virgarius dicti baiuli generalis, et Jacobus Catala, carderius Valencie, Azmet Loppo, \sartor/ ville Gandie, et Çaat Çaranig natu minor, loci de Catadaur sarraceni comorantes. Et firme dictorum Ali Çuleymen, Abdalla Çuleymen, Abdalla Çalema, broquererii, Azmet Perpi, Çatdon, Mahomat Perpi, Azmet Malgan, Maymo el Halahuy, Abdalla Çalema, albarderii, et Mahomat Arroyo, qui die undecima dicti mensis junii firmarunt, iurarunt et

¶ ²³¹ Dalt, trenta-sis subscripcions.

renunciarent, absente dicto nobili domno Olfo de Proxida, dicto nomine, notario stipulante, etc., et confessi fuerunt recepisse precium dicti censualis.

Sunt testes dicti Johannes de Vich et Çaat Biari, sarracenus loci de Belluz comorans.

Ceterum, vero die martis .XXIII. octobris anno a Nativitate Domini .M.CCCC. LXXXII., de voluntate nobilium domni Thome de Proxita et Yolantis, eius uxoris, habitatorum Valencie, nominibus eorum propriis ac etiam dicte Yola[n]tis ut procuratricis magnifice Beatrix de Codinats, uxoris magnifici F[rancisci] Aguillo, matris sue, donatarie et habentis donaciones omnibus suis bonis dicti Thome de Proxita, ut constat de sua procuracione publico instrumento acto Valencie, die .XVIII. presentis mensis per discretum Petrum Mercader, notarium publicum, recepto, et de donacione constat instrumento acto Valencie, die quinta mensis decembris anno a Nativitate Domini .M.CCCC.LXXXX. primo per discretum Ludovicum Masquefa, notarium publicum, recepto, confitentis recepisse sortem principalem, pensiones et proratas debitas usque in dictis luicione et quitamento, receptis per discretum Bartholomeum de Carries, notarium publicum, die .XVIII. presenti mensis, predictum instrumentum fuit cancellatum per me, Jacobum Salvador, notarium publicum, regentem libros discreti Manuelis Sparça, connotari mei ab humanis sublatis, taliter, etc.

Testes honorabilis Johannes Garcia, mercator, et Geronimus Malrich, notarius Valencie.

158.

1482, desembre, 3. València.

El lloctinent del batlle general ordena a Francesc de Sant Feliu, donzell, batlle de Sagunt, que faça tornar a Mahomat Roget, obrer de vila de la moreria de València, i a la seua filla Nexme, una aljuba que té empenyorada Abraham Xiquet, jueu de Sagunt, per part de Mahomat Roget, fill de l'anterior, i de la seua dona.

ARV, *Batllia*, vol. 1.157, f. 344r-v.

Al molt magnífich mossén e car frare en Francesch de Sent Feliu, donzell, batle de la vila de Murvedre, a son lochtinent.

Molt magnífich mossén e car frare. A mi és stada feta clamor ^{||344v} per Mahomat Roget, obrer de vila, moro de la present moreria de València, e de Nexme, mora, filla d'aquell, dihent que aquells havien dexada una caixa tancada en la qual era una alguba e altres coses de la dita Nexme e aquela se'n portà la clau de la dita caixa, la qual caixa havia acomenada ab les dites coses a Mahomat Roget e a la muller de aquell. Lo qual lo dit Mahomat Roget, fill d'aquell dit clamant, ha despanyada la caixa he à pres la dita aljuba e mesa en penyora en poder de hun juheu de aquexa juheria appellat Abraham Chiquet, requerint-me que la dita aljuba los

fos restituhida com a cosa sua pròpria, com aquella no sia estada enpenyorada ab voluntat dels dits Mahomat e de la dita Nexme. Per què us dich que, per tuhició e seguretat dels dits clamants, hajau a mans vostres, vista la present, la dita aljuba e remeteu-la'm a mi e a la cort e féu assignació al dit juheu per hun dia breu sia davant mi perquè, hoyt aquell e lo dit Mahomat Roget e la dita Nexme, per mi hi sia provehit en lo dit feyt segons de justícia serà atrobat ésser fahedor. E sia la Sancta Trinitat en guarda de tots.

Scrita en València, a .III. de deembre any mil .CCCC.LXXXII.

Berenguer Mercader, lochtinent etc.

159.

1484, març, 6. València.

Mahomat de Bellvis, alcadí reial de la Corona d'Aragó, nomena hereu en el càrrec el seu fill Alí, ja que per privilegi reial anterior disposa d'aquesta prerrogativa.

ARV, *Protocols*, núm. 444, notari Joan de Campos.

Dicta die sabbati intitulata sexta marcii a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LXXXIII°.

Mahomat Bellvis, serracenus morerie Valencie, alcadius serenissimi domini regis Aragonum tam per totum regnum Valencie et Aragonum quam per totum principatum Catalonie, cum eius privilegio datum (en blanc), sub die (en blanc) anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LXXXI., propria eius manu subsignato \cum eius sigillo in pendentem etc./, cuius quidem tenor sequitur sub hiis verbis: Inseratur privilegium.²³²

|| Attendens in et cum dicto privilegio habere facultatem donandi dictum officium uni ex filiis meis michi benevisso, attendens me esse infirmum, de qua quidem infirmitate mori timeo, scienter et gratis cum presenti, ductus amore paterno quam giro versus vos, dilectum Ali Bellvis, filium meum maiorem, et \etiam/ propter multa accepta servicia per vos michi impensa et que cotidie ab inde a vobis spero, donacione pura, propria et irrevocabili que dicitur causa mortis, cum retencione et pacto infrascripto etc., facio donacionem vobis dicto Ali Bellvis, filio meo maiori meo (sic), presenti, acceptanti, et vestris, predictum meum officium *de alcadí* \dicti domini regis/ per totum regnum Valencie et Aragonum et per totum principatum Catalonie, cum salariis, sdevenimentis, obvencionibus prout et quemadmodum ego²³³ possideo virtute dicti privilegii etc., de quibus iuribus etc., et de quibus possitis etc. Instituens etc., ad dandum et alienandum etc., \regendum

¶²³² Aquest privilegi no ha estat copiat al manuscrit.

¶²³³ Ratllat: *et pater meus tenebamus*.

per vos vel substitutos a vobis etc./ Promittens etc. Et volo teneri de eviccionem etc. Cum hoc pacto, quod si ab infirmitate quam de presenti habeo non me mori contigerit et revertar in primam seu pristinam sanitatem, tali in casu retineo penes me dominium, exercitium dicti mei officii alcaldatus et de eo possim et valeam facere meas omnimodas voluntates, presenti donacione causa mortis facta non obstante. || Et licet donacio huiusmodi ob causam veram facta existat et non indigeat aliis causationibus, renuncio foro et iuri \contra hec venientibus/. Et pro predictis omnibus et singulis obligo omnia bona mea etc.

Actum Valencie.

Testes sunt Bernardus Torragrossa, argenterius, et Petrus Mas, blanquerius, cives Valencie, Abdorrasmen Mascor, alfaquinus morerie Valencie.

160.

1484, juny, 16. València.

Mahomat de Bellví, alcadí reial, nomena procuradors seus Mahomat Yunis, pare i fill, perquè designen un nou alfaquí a Tarassona.

ARV, *Protocols*, núm. 444, notari Joan de Campos.

Die intitulata .XVI^a. junii anno a Navitate Domini .M^o.CCCC^o.LXXXIII°.

Noverint universi quod ego Mahomat Bellvis, serracenus morerie civitatis Valencie, alcaidus et scriba et alfaquinus generalis serenissimi domini regis Castelle et Aragonum per totum regnum Aragonum, Valencie et principatus Cathalonie. Attendens quia per excellentissimum infantem Johannem,²³⁴ primogenitum Aragonum, dive recordacionis, cum eius privilegio dato in villa Perpiniani, prima die julii anno a Nativitate Domini .M^o.CCC^o.²³⁵ septuagesimo nono, signato propria eius manu, cum sigillo suo pendenti, in et cum quo dictus illustrissimus infans concedit et dedit Hovacar de Bellvis, avo meo, serraceno de domo sua, inter alia, officium alfaquinatus morerie Taraçone et eius termini, prout in eo continetur, quod quidem privilegium una cum aliis fuit confirmatum et concessum per excellentissimos reges et successores in dictis regnis, et signanter michi concessum per illustrissimum regem Ferdinandum, tunch feliciter regnantem, prout in eis continetur, scienter et gratis, dictis nominibus et utroque eorum per se et in solidum, facio et constituo procuratores meos certos et speciales || vos Mahomat Yuniç maiorem dierum, licet absentem, et vos Mahomat Yuniç minorem, presentem, serracenos morerie dicte civitatis Taraçone, ita quod condicio primitus

¶ ²³⁴ Es tracta del futur rei Joan I d'Aragó, aleshores príncep hereu del rei Pere IV el Cerimoniós.

¶ ²³⁵ Ratllat: .CCCC^o.

occupantis pocior non existat, ymo id quid per unum ex vobis inceptum fuerit per alium mediari et finiri valeat, videlicet, ad removendum alfaquinum dicte morerie et alium alfaquinum, nomine meo et pro me, de novo creandum in dicta moreria dicte civitatis Taraçone et eius termini virtute potestatis predicte, et super hiis quodquam instrumentum faciendum et firmandum et requirendum, quorum quibusvis officialibus comparendum, instandum et requirendum, protestandum et quascumque penas contentas in dictis privilegiis appositas acusandum. Et alia demum faciendum et exercendum que circa predicta fuerint necessaria et opportuna ad vestram voluntatem et que ego facere possem si adessem, comittens et concedens vobis super hiis totum locum et vices nostras et generalem administracionem. Promittensque me habere ratum et gratum semper quicquid per vos in et super <h>is procuratum fuerit et nulloque tempore revocare sub bonorum meorum obligancia || et ypotheca.

Actum Valencie, .XVI^a. junii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC^o.LXXX. quarto.

Sig+num mei Mahometi Bellvis, predicti, qui hec laudo, concedo et firmo.

Testes huius rey sunt Vincencius Borraç, argenterius, Valencie civis, et Abrafim Yuniç, loci de Alaquaç.

161.

1484, agost, 25. València.

Alí de Bellvís presenta al lloctinent de batlle general del regne la donació de l'ofici d'alcaldí major reial que ha fet son pare, el difunt Mahomat de Bellvís, amb el privilegi atorgat pel rei Ferran II sobre aquesta prerrogativa de successió. Després d'una investigació, Berenguer Mercader accepta la designació i ordena fer-ho públic.

ARV, *Batllia*, vol. 1.157, ff. 696r-698v.

||^{696r} Privilegi del offici de alcaldí per Alí Bellvís, alcado.

In Dei nomine, amen. Noverint universi quod anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo octuagessimo quarto, davant la presència del molt magnífich en Berenguer Mercader, donzell, conseller del molt alt senyor rey e lochtinent de batle general del regne de València, comparech Alí Bellvís, fill major de Mahomat Bellvís, moro, alcaldí major del molt alt senyor rey axí en regne de València com en regne de Aragó e principat de Catalunya, e açò ab privilegiis e confirmacions a aquell atorgades per los gloriosos reys e predecessors del sereníssimo rey don Ferrando, ara gloriosament regnant, e ab confirmació de aquell, per los quals appar los officis de alcaldí, scrivà general del dit senyor rey en los dits regnes, ésser atorgats al dit Mahomat Bellvís, pare de aquell, ab clàusula e facultat special a ell donada en vida e en article de mort a aquell dit Mahomat Bellvís pugués, axí ab

citament com per altra via, donar los dits officis a hun fill seu per aquell elegidor a sa voluntat. E com ara, no ha molts dies passats, atrobant-se malalt de la malaltia de la qual aquell enaprés és mort, e usant de la dita facultat, aquell ha feyta donació per causa de mort al dit Alí Bellvís, fill major de aquell, dels dits officis ab aquella ¶^{696v} major cautela haver instituhit aquell hereu, si e segons les dites coses e altres en la dita donació e herència, reebuda per l'onrat e discret en Johan de Campos, notari, \sots kalendarí *sexta marcií anno presenti et infrascripto*/, són pus largament contengudes. E com lo dit Mahomat Bellvís sia mort de la dita malaltia, per tal lo dit Alí Bellvís fa presentació del dit privilegi e de la dita donació e herència *\ad oculum*/, lo qual \privilegi és/ del thenor infrasegüent:

Nos Ferdinandus, Dei gracia rex Castelle, Aragonum, Legionis, Sicilie, Toleti, Valencie, Gallecie, Maioricarum, Hispalis, Sardinie, Cordube et Corsice, Murcie, Giennis, Algarbii, Algezire, Gibrataris, comes Barchinone, dominus Vizcaye et Moline, dux Athenarum et Neopatrie, comes Rossillionis et Ceritanie, marchio Oristanni comesque Gociani. Tenes et possides tu, Mahomat Bellvis, sarracenus presentis civitatis Valencie, vigore provisionum serenissimorum regum patris et patruí nostri, memorie immortalis, ac provisionis nostre, officium alcadi<i> nostri generalis maioris et superioris aliis et scribaniam et alia officia in moreriis et aliamis regnorum Aragonum, Valencie et principatus Cathalonie, et pretacta provisio nostra data fuit in civitate Cesarauguste, die .XXIII°. mensis novembris anno a Nativitate Domini .M.CCCC.LXXIII°., que officia non modo tu, sed et pater tuus recte et modeste gessistis et tu geris. Propterea habentesque consideracionem ad servicia que per te et predecessores tuos nobis²³⁶ et maioribus nostris, regibus Aragonum, prestita fuerunt et per te prestantur, ac pro inde volentes te favore et gracia prossequi, presentium tenore et de nostri certa sciencia et consulto, dictum officium alcadi maioris et superioris et dictam scribaniam et officia predicta tibi, dicto Mahomet, confirmamus et concedimus et ad maioris gracia cumulum et quia simili gracia per dictum serenissimum ¶^{697r} patruum nostrum pater tuus donatus fuit ampliamus, conferimus et concedimus uni ex filiis tuis, quem ad hec verbo vel testamento aut alia scriptura heredem nominaveris seu institueris, cum omnibus iuribus et pertinenciis suis de vita sua. Ita quod, tu dum vixeris teque ab humanis sublato, alius ex filiis tuis per te, sicut est dictus, eligendus aut nominandus dum vitam duxerit in humanis, sitis et sit alcadius noster generalis, maior et superior aliis et scriba, eaque et alia officia teneatis et teneat, [...]at, possideat, regat et exerceat dum vitam duxerit in humanis, per se aut substitutos vel locumtenentes suos, de cuius tamen culpis et defectibus ipse principaliter curie nostre teneatur prout potes et soles tu, iura et regalias nostras manutenens et deffendens ea que faciat et precipiat et facere et exercere ac precipere possit et valeat que tu, dictus Mahomet, solitus et usquequaque precipere facere et debere. Mandantes per hanc eandem universis et

¶²³⁶ Ratllat: *mandamus*.

singulis gerentibus vices nostri generalis gubernatoris, baiulis tam generalibus quam localibus, iusticiis, çalmedinis, vicariis, merinis et aliis officialibus et subditis nostris necnon alaminis et veteribus aliamarum civitatum, villarum et locorum tam regnorum Aragonum et Valencie quam principatus Cathalonie, et signanter alaminis et aliamis Cesarauguste, Dertuse, Xative et Gandie, presentibus et futuris, et aliis ad quos spectet et presentes pervenerunt, sub nostre gracie et amoris obtentu penaque florenorum duorum millium, quatinus te, dictum Mahomet Bellvis, dum vixeritis et te ad humanis sublato illum ex filiis tuis que ad hec heredem elegeris, institueris seu nominaveris, ut est dictum, in officiis predictis pro alcado generali et superiori dictorum regnorum et principatus, scribaque et tenente alia officia que in dictis moreris tu possides, habeant et teneant et in eorum possessionem alia provisione aut ¶^{697v} mandato nostris non expectatis, ponant respondeantque de salariis et iuribus quibus tibi fuit solutum responderi et alias, provisionem et cartam presentem et contenta in ea teneant et observent et faciant inviolabiliter observari et non contraveniant aut contraveniri permittant aliqua racione. In cuius rei testimonium presentem fieri iussimus nostro sigillo, que utebatur antequam ad apicem regnorum Aragonum erecti essemus, cum sigilla nondum fabricata sint, in pendentem munitam.

Data in civitate Valencie, die quinto decimo mensis octobris anno a Nativitate Domini millesimo quadringentesimo septuagesimo nono, regnorumque nostrorum, videlicet Sicilie anno duodecimo, Castelle, Legionis etc. sexto, Aragonum vero et aliorum primo.

Yo, el rey Ferdinandus.

Dominus rex mandavit michi Gaspari d'Arinyo. Visa per locumtenentem generalem thesaurari et pro conservatore. In Itinerum, .III°, foleo .XXXIII°. Vidit locumtenens thesaurarii et per conservatores. Vidit Filipus de la Cavalleria, conservator generalis.²³⁷

E presentats los dits privilegi e donació e herència, encontinent lo dit magnífich lochtinent de batle general, instant e requirent lo dit Alí Bellví, de consell del magnífich assessor ordinari seu, provehí ésser reebuda e haüda informació de la mort del dit Mahomat Bellví, la qual reebuda seria en lo dit feyt provehit segons que per justícia seria fahedor.

Et eodem instanti, com se atrobassen presents Adorrazmén Mazcor, alfaquí, e Çaat Bexir e Yuceff Alatar e Ma-¶^{698r}-homat Çalema, moros de la dita moreria, los qual<s> concordantment dixeren que realment e de feyt era mort lo dit Mahomat Bellví e que ells eren stats a la sua mort e al soterrar, e que'l havien soterrat en Manizes. E que aquell era mort de la malaltia per la qual aquell havia feyta la dita donació dels dits officis al dit Alí Bellví, fill major de aquell, he'l havia fet herreu del dit offici. E reebuda la dita verbal informació, lo dit magnífich lochtinent de batle general, de consell del dit magnífich assessor, considerades totes

¶ ²³⁷ Aquesta concessió va ser registrada a l'ACA, Cancelleria, registre 3.539, ff. 94v-96r.

les damunt dites coses obtemperants als manaments de la prefata real magestat, acceptants lo dit Alí Bellvís axí com a ydònea e sufficient persona e per als dits officis de alcadí e scrivà, \con/fiants de la sciència e fidelitat de aquell, admetem als dits officis de alcadí general del dit molt alt senyor rey juxta la forma del dit privilegi real, donació e herència feyta per lo dit Mahomat Bellvís *quondam* a vós, dit Alí Bellvís, fill major de aquell, prestant lo jurament en la forma acostumada. E per execució de la propdita provisió, encontinent lo dit Alí Bellvís, prestat jurament en poder del magnífich lochtinent de batle general a Nostre Senyor Déu e a la Alquibla de Mahomet, tenint la cara girada vers migdia e dient les paraules que moros acostumen de jurar, sots virtut del qual dit jurament, interrogat, promés de haver-se bé e lealment en lo dit offici, les coses útils a la magestat del dit senyor rey procurants e les inútils evitants per son poder, e guardar los drets e regalies del dit senyor rey e la fidelitat que li és tengut.

E prestat lo dit jurament, encontinent lo dit magnífich lochtinent de batle general manà ésser donada la possessió real e actual del dit offici al dit Alí Bellvís, manants, cometents a'n Johan Aduart, alguazir e verguer major de la dita Batlia General, que, ensemps ab lo discret en Johan de Campos, notari, en loch del notari e scrivà de la dita cort, anassen a la moreria de la present ciutat e ajustassen la aljama ^{698v} e, notificant a aquells les dites coses, los manàs que tinguessen aquell per alcadí del dit senyor rey.

E per execució de la dita provisió, encontinent lo dit comissari, ensemps ab lo dit en Johan de Campos, notari, en lo dit nom, e en senyal de possessió féu ajustar los alfaquí e adelantats e altres vells, prohòmens e consellers de la dita aljama e moreria, als quals per lo dit notari fon dit e narrat a aquells totes les dites coses e sengles de aquelles, manant a aquells, de part del dit magnífich lochtinent de batle general, en nom e loch del dit senyor rey, que tinguen e hagen per alcadí del senyor rey lo dit Alí Bellvís. E per execució de la dita possessió, aquell féu juhi entre dos moros. De les quals coses, totes e sengles, lo dit Alí Bellvís requés a mi, dit notari, que de totes e sengles coses damunt dites li fahés carta pública per haver de aquells memòria en sdevenidor.

Presentis testimonis foren a les dites coses en Luís Català e Johan de Beneçalarrea, scrivents, ciutadans de València.

162.

1485, desembre, 31. València.

Azmet Fandaig àlies Chiquel, veí de València, i altres habitants de la ciutat, concedeixen una pròrroga de quatre anys a Pere Vassanova àlies Pleber, mercader flamenc, per a que els pague els seus deutes.

APPV, *Protocol*, núm. 12.317, notari Joan de Bas.

Die sabbati, .XXXI. decembris anno a Nativitate Domini .M.CCCC.LXXXVI.

Nos Matheus Pugades, Bonafonatus Berenguer, milites, Gondiçalbus de Goçalbo Roiz, domicellus,²³⁸ heredes honorabilis Martini Roiz, \Bernardus Coll/, Siprianus Gentil, Raffael Gentil, Franqus Gavoto, Ludovicus Garcia, Jacobus Marga, Franciscus Sparça, Johannes del Anell, Felipus Izlant, mercatores, Garcias d'Agramunt, çucerius, Martinus Camarellas, velluterius, Valencie habitatores, Katherina, uxor honorabilis et discreti Bernardi de Sent Feliu, notarii, et Yolans, uxor honorabilis et discreti Ambrosii d'Artes, notarii, heredes honorabilis Anthoni Thoma, quondam mercatoris, <ut> constat de dicta herencia (en blanc), et Azmet Fandaig alias Chiqua, agarenus habitator dicte civitatis Valencie, omnes nos supradicti attendentes et considerantes vos honorabilem Petrum Vassanova alias Pleber, merca-||-torem flandensem nunch in dicta civitate Valencie mercantiliter residentem, fore nobis et unicuique nostrum debitorem in diversis pecunie quantitibus causis et rationibus contentis in contractibus et aliis cautellis per vos firmatis et factis de dictis debitis, et respicientes etiam vos fore \et esse/ positum et constitutum in neccessitate propter diversas perdiciones et amisiones bonorum vestrorum factas, tam per terram quam per mare. Et nos ea [...] moti pietate et misericordia erga vos, quamvis tempus dictorum debitorum sive quantitatum predictarum diu est sic elapsum, a tamen amore Dei et causa pietatis, scienter etc., cum hoc publico instrumento etc., pacto speciali inter vos et nos hinito etc., promittimus vobis dicto Petro Pleber, absenti etc., spectare et porrogare vos de dictis debitis per tempus quatuor annorum a festo Nativitate Domini proxime preterito in antea computandorum, et tempus dictorum debitorum dilatare per totum tempus precontentum, quo tempore durante non possimus neque valeamus executare vos neque bona vestra nech veixaciones aliquas contra vos et dicta bona facere et intemptare, himo sitis securus a nobis cum omnibus vestris bonis. || Et si contrarium per nos vel aliquem nostrum attentatum fuerit, quod sit nullius efficacie et valoris. Et etiam promittimus vobis quod si dicto tempore durante aliquam quantitatem magnam vel modicam nobis seu alteri nostrum dederitis vel dare feceritis, illam habeamus vel habeat ille nostrum [cui] vel quibus data fuerit accipere in solutionem et ratam sui debiti. Promittentes etc. Obligantes etc.

Actum Valencie etc.

Testes quo ad firmam dictarum Katarine et Yolantis, que firmarunt Valencie dicta die, fuerunt Luchas Pardo, notarius, et Matheus Guimera, blanquerius, Valencie habitatores.

¶ ²³⁸ Ratllat: *domicellus, Bernardus Coll, civis.*

1487, maig, 19. València.

Recomanació raonada d'Alí de Bellvís, alcadí major de la Corona d'Aragó, a Pere Valcarell, assessor de la batllia, sobre els besants que ha de tornar Mahomat ben Yunis a la seua esposa Aixa, antics vassalls de Valcarell a Betxí i ara veïns de la moreria de Castelló, com a devolució de la meitat del seu acidach.

ARV, *Batllia*, vol. 1.220 (*Manaments i Empares*), m. 1a, f. 35r.

Die sabati .XVIII°. mensis madii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LXXXVII°.

Alí Bellvís, moro alcadí del senyor rey, vehí de la moreria de València. Atte-
nent que ell ha hoyt a Mahomat ben Yunis àlias Sentpol, moro qui solia ésser del
loch de Bechí e ara vassall de la vila reyal de Castelló de la Plana, sobre los besants e
dret de aquells que Axa, muller sua, filla de Yuceff Benial, demana al dit Mahomat
ben Yunis per rahó e causa del assidach que aquell li ha fet, lo qual assidach li ha
constituhits cent e cinquanta besants, que fan suma de vint-e-cinch liures. E la mitat
de aquella donació que en lo dit assidach és compressa, expresssada e mencionada,
feta per la mare del dit Mahomat ben Yunis e per Abduçamet, moro padastre del dit
Mahomat Yunis, obligada e tenguda al dit assidach e a la dita Axa, muller de aquell.
E entre les altres coses de la dita donació hi ha cinquanta cabres e una mula de pel
roig, qui per mitat són obligades e seguren lo dit assidach. E per ço, com açò se à
jutgar segons Çuna e Xara de serrahins, stil e pràctica de aquells, e de les quals ell, dit
Alí Bellvís, com a alcadí del senyor rey, ha de consellar, majorment essent demanat
per lo magnífich micer Pere Valcarell, assessor ordinari del dit magnífich batle gene-
ral, qui açò ha de declarar, diu ell, dit Alí Bellvís, e consella segons Zuna e Xara que
quant entre lo marit e muller hi ha alguna causa o se mostren crehedits alguns con-
tra lo marit, perquè la muller no perda sos drets e béns aquella se pot fer pagament
del dit seu assidach, en lo qual, per les sobredites rahons, los dits besants seguren²³⁹
lo dit pagament e és cars e loch que encontinent se paguen. E axí mateix, la mitat
de la dita donació en totes les coses donades ha de haver la dita muller, jatsia que
alguna cosa de les sobredites specificades en la dita donació lo dit marit haja venuda,
aquella és tengut e obligat satisfer e pagar aquelles a la dita muller, e senyaladament
venint lo sobredit cars de crèdits o de altra discòrdia entre los marit e muller \o
mudant-se lo domicili e vassallatge hon solia estar/. E si crèdits alguns o altres causes
algunes no y \ha/ entre los dits marit e muller sinó que viuen reposats, lo pagament
dels dits besants no's acostuma fer sinó seguint mort de la hu de aquells o que entre
aquells se hagués a fer departiment de llur matrimoni. \E per ço, seguint-se que
lo dit moro diu que huy demora loch de Bechí, és cars del dit pagament dels dits
besants e donació/. E aquest és lo seu consell e del·liberació segons Zuna e Xara.

¶ ²³⁹ En realitat diu: *segueren*.

164.

1488, s.m., s.d. València.

Crida pública de l'arrendador de la taverna de la moreria de València sobre els càstigs als moros que beuen fora d'aquesta o acullen borratxos a beure a les seues cases.

ARV, *Batllia*, vol. 123, *Arrendaments*, f. 31r-v.

Crida feta a instància del arrendador de la taverna del senyor rey.

Ara hojats que us fan a saber, de part de la magestat del molt alt senyor rey, lo molt noble don Diego de Torres, conseller e cambrer del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, que com molts escàndels e bregues <e> desordres se seguexen de cascun jorn en la moreria de la present ciutat, a causa de molts moros viciosos embriachs ésser acollits per alguns moros de la moreria en ses cases, de nit e de dia, menjant e bevent e dormint, e a causa de acollir los dits moros habitants de la dita moreria en lurs cases molts chrestians e chrestianes, per hon se seguexen los dits scàndels, bregues e desordres. Per co, per provehir degudament que los dits escàndels no's seguexquen, que la dita moreria e los habitants de aquella stiguen en repós e tranquilitat, és estat proveyt e ordenat que negún moro de la dita moreria no gos ni presomexqua acollir en ses cases, de dia ni de nit, negun moro vagabunt, estranger e embriach sots pena, cascuna begada que los tals moros seran atrobats en lurs cases, de deu sous applicadors les dues parts als còfrens del senyor rey e la tercera part al acusador. E encara mana e fa a saber que los dits moros de la dita moreria no gosen ni presomeixquen, tocada la oració de nit, acollir chrestia ^{31v} ni chrestiana alguna en lurs cases, sots la pena applicadora *ut supra*. E encara, manam que negun moro qui beurà fora la taverna del senyor rey, ultra les penes contengudes per capítols sia encorregut en pena de vint açots. E encara, si negun moro serà atrobat [en-]briach en la dita moreria o fora de aquella, e haja begut fora de la dita taverna, sien encorreguts en la dita pena de vint açots. Per tal, lo dit noble batle general intima e notiffica les dites coses a tothom en general e a cascun en special, per ço que per algú o alguns ignorància no puixa ésser al·legada. E guart-se qui guardar se ha.

165.

1490, maig, 10. València.

El batlle general del regne ordena als oficials de Benimàmet que permeten el pas als mudèjars de València que van a Paterna a soterrar els seus familiars.

ARV, *Batllia*, vol. 1.159, f. 337r-v.

De nós en Berenguer Mercader etc. Als honorables lo balle, justícia o tenint loch de procurador, alcayt e sotalcayt del loch de Benimàmet e altres qualsevol oficials

del dit loch, saluts e honor, e al alfaquí, alamí, adelantats e aljama del dit loch. Certificam-vos com a audiència nostra és pervengut que vosaltres no permetríeu ans donau destorp a la aljama dels moros de la moreria de aquesta ciutat, que alguns moros vassalls del dit senyor rey, qui són morts en la dita moreria, passant per lo camí Real e portants aquells a soterrar a la vila de Paterna, los facen contrast e enpag en lo camí Real del dit senyor rey, en gran perjuhi de la preminència reyal e destorp e gran treball a la dita aljama, com los camins reals per lo dit senyor rey sien assegurats, la qual cosa no deveu ni ^{337v} podeu fer en alguna manera. Per tal, de part del dit senyor rey a vosaltres e a cascun de vosaltres dehim e manam, axí per reintegració de la jurisdicció del dit senyor rey com per conservació, repós e asosech de la aljama de la dita ciutat de València, en alguna manera no·ls façau contradicció ne enpaig passant los dits cossos morts a la dita vila de Paterna per lo dit camí Reyal per soterrar aquells, ans aquells lexeu passar, estar e tornar salvament e segura, sens fer-los contrast, enpaig, enbarch e contradicció alguna, e açò per servey del dit senyor rey e a pena de .CC. florins aplicadors a la règia cort, de béns de qualsevol contraphahent de vosaltres, com nós, en nom e loch del dit senyor rey, guiem e asegurem tots aquells qui per part de la dita aljama ab los dits cosos hiran a soterar los dits cosos, anant per lo camí Reyal. En testimoni de les quals coses fem fer e liurar a la dita aljama de la moreria de València, per la dita rahó, la present nostra letra testimonial ab lo sagell major de nostre ofici sagellada.

Data Valencie, die .X^a. mensis madii anno a Nativitate Domini .M^o.CCCC.LXXXX.

Pere de Anglesola, surrogat de balle general del regne de València.

166.

1493, maig, 21. València.

Subarrendament del càrrec de batlle de la moreria de València (el «bastó») —i també de la taverna del mateix recinte.

ARV, *Batllia*, vol. 123 *Arrendaments*, ff. 131r-132v, 139v-142v.

||^{131r} Rearendament del bastó de la moreria fet per en Johan de Vich a'n Pedro Toledo.

Die intitulata .XXI. mensis madii anno a Nativitate Domini .M.CCCC.LXXXXIII°.

Lo honorable en Johan de Vich, habitador de la ciutat de València, arrendador del dret de la taverna e bastó \de la batlia/ de la moreria de la ciutat de València, segons que del arrendament consta ab acte rebut en la cort de la Batlia General sots kalendar de (en blanc) dels mes de (en blanc) any mil quatre-cents noranta a aquell fet en virtut de una provissió reyal de la magestat del senyor rey en paper escrita, signada de mà del dit senyor e ab son reyal segell comú segellada,

dada en (en blanc) a (en blanc) del mes de (en blanc) del any mil .CCCC.LXXX. Attenent aquell, en lo dit nom de arrendador del dit dret, ésser deutor a la magestat del senyor rey e o al batle general en nom e loch de aquell, de .XXXVI. lliures, .VIII. sous degudes del preu del dit arrendament de temps passat fins \per tot l'any propassat/,²⁴⁰ e al magnífich en Christòfol de Vassurto de .XXX. lliures, .XIII. sous, les quals aquell li deu per certes causes e rahons. Per ço, en lo dit nom, per obs de fer pagua als dessus dits batle general e en Christòfol de Vassurto de les dites quantitats, e encara per obs de fer pagua al dit batle general de .XXX. lliures, dihuyt sous per aquell devedors al dit batle general del preu del dit arrendament, \e sens derogació del contracte de arrendament per aquell fet/, lliura e quasi lliura lo dit dret de la taverna e bastó de la batlia de la moreria ab tots los drets e accions a ell, en lo dit [¶]^{131v} nom, pertanyents, al honorable en Pedro de Toledo, mercader, habitador de València, present, acceptant segons forma de capítols a temps de tres anys del dia present en avant comptadors, per preu cascan any de .XXXVI. lliures reyal de València cascan any pagadors en tres terces e solucions del any, ço és, de quatre en quatre meses del any, al noble batle general, proment-li fer, haver e tenir lo present arrendament etc., per tot lo dit temps etc., e vol-li ésser tengut de evicció, obligant-hi sos béns.

E lo dit en Pedro de Toledo, acceptant lo dit arrendament en la forma dessus dita per lo dit temps e per lo preu dessus dit, promés pagar lo preu de aquell al dit noble batle general e a'n Christòfol de Vassurto, si e segons dessus és contengut e resitat, obligant-hi sa persona e béns etc., sotsmeten-se etc., renunciant etc. E per tuhició e seguretat de les dites coses dona per fermances e principals obliguats ab ell e sens ell, per si e per lo tot, en lo preu del dit arrendament als honorables en Anthoni Àngelo, ostaler, e en Anthoni Bosch, llaurador, vehins de València, presents, acceptants, e la dona na Johana, muller del dit en Pedro de Toledo, absent, los quals, interroguats si feyen la dita fermaça e principal obligació ensemps ab lo dit en Pedro de Toledo e sens aquell, *simul et in solidum*, e dixeren que sí e per aquella tots llurs béns obligaren etc., sotsmeteren-se etc., renunciaren etc., e encara renunciaren al benefici de partida acció etc., e al fur de València etc. E la dita na Johana, muller del dit en Pedro de Toledo,²⁴¹ jurà, etc., e certificada, renuncià etc.

Testimonis foren presents a la ferma dels sobredits en Pedro de Toledo, Anthoni Àngelo, Anthoni Bosch, en Berthomeu Çapena e en Pere Sperandéu, corredor de orella. E quant a la ferma de la dita na Johana, la qual fermà los dits dia e any, foren testimonis Johan Duart, alguazir, e en Berthomeu Muntagut, habitants en València.

¶²⁴⁰ Ratllat: *en aquesta jornada*.

¶²⁴¹ Ratllat: *certificada etc.*

Preterea vero die intitulata .VII. mensis novembris anno .M.CCCC.LXXXXVII., lo noble batle general del regne de València e lo honorable en Johan de Vich, arrendador del dit bastó, tenints-se per contents del dit en Pedro de Toledo del preu del dit rearrendament e de les pagues, seguons en aquell dit arrendament contengudes, per aquell paguades, volén que'l dit rearrendament sia cancel·lat en tal manera que als dits noble batle general ni al dit Johan de Vich no puxa aprovar ni al dit Pedro de Toledo noure en alguna manera. Testimonis a la ferma del noble batle general, los honorables en Anthoni Ferri e Jaume Granyana, scrivens, e a la ferma de Johan de Vich, qui fermà los dits dia e any, són testimonis los honrats en Johan Fort, cuiracer, e (en blanc) Alfagarí, perayre, regent lo bastó de la taverna per lo dit Johan de Vich.²⁴²

¶^{132r} E feta la dita obligació e donada la dita seguretat e fermances per lo dit arrendador, encontinent lo dit batle general provehí e manà que, prestat jurament per lo dit en Pedro de Toledo, arrendador qui dessús, que bé e lealment regirà son ofici e servarà los capítols fets per rahó del dit arrendament, fos donada e lliurada la pcessió del dit arrendament al dit arrendador, fent comissió verbal a'n Johan Aduart, alguazir de la sua cort, donàs e lliuràs al dit arrendador la dita pcessió.

Et eodem instanti, lo dit en Pedro de Toledo, arrendador, jurà a Nostre Senyor Déu e als sancts Quatre Evangelis de aquell per la sua man dretha corporalment toquats, que bé e realment regirà lo dit ofici e servarà los capítols del dit arrendament e coses en aquell contengudes, prestat lo dit jurament.

Et in continenti, lo dit alguazir e comissari, rebuda en si la dita verbal comissió, accedí personalment a la casa o taverna de la dita moreria hon lo dit arrendador acostuma d'estar, ab lo discret en Johan de Campos, notari, en loch del scrivà de la cort de la Batlia General, e ab lo dit en Pedro de Toledo, arrendador qui dessús, e essent en lo dit loch o casa de taverna, lo dit alguazir e comissari pres per la man dretha al dit arrendador e mes aquell dins la dita casa e féu tanquar e obrir les portes de aquella, e li donà e lliurà a aquells lo bastó reyal de la batlia de la moreria en senyal de vera, reyal, actual e corporal pcessió, la qual lo dit arrendador confesà haver haüt e rebut del dit alguazir e comissari. *Et etiam,* proseguint la dita pcessió, lo dit alguazir e comissari, ensemps ab lo dit arrendador, anà personalment^{¶132v} al bordell de la moreria e manà e intimà a les çabies que allí eren que tinguessen per arrendador del bastó de la dita batlia de la dita moreria al dit en Pedro de Toledo, e que li responguesen dels drets al dit arrendador pertanyents e acostumats, les quals digueren e respongueren que eren contentes. De les quals coses lo dit alguazir e comissari com lo dit arrendador requiriren a mi, dit notari, los ne fes carta pública la qual per mi los fon rebuda segons damunt per mi és continuat.

Testimonis en Berthomeu Montagut, laurador, e en Miquel Satorre.

¶²⁴² Paràgraf afegit al peu de la pàgina, amb data posterior per ser la cancel·lació final del contracte i, per tant, tallant la continuïtat del

text del rearrendament de la taverna de la moreria, el qual continua seguidament amb els capítols.

Capítols del arrendament del bastó de la batlia de la moreria.

Los capítols dejús scrits ha fets e ordenats lo honorable micer Johan Mercader, doctor en leys, conseller del senyor rey e batle general del regne de València, per profit e utilitat e bon stament de la moreria de la ciutat de València e de la batlia de aquella, e per tolre molts inconvenients, debats e remors que en la dita batlia que de tots jorns s'i esdevenen, e ncara per donar orde a la dita aljama e al arrendador de la dita batlia què's deu servir per evitar les dites, los capítols són de la thenor següent:

Primerament, que lo arrendador de la batlia²⁴³ ¶^{139v} de²⁴⁴ la moreria de la ciutat de València haja e sia tengut fer residència personal en la dita batlia, axí de dia com de nit, durant lo temps del seu arrendament, sots pena de doents sous cascuna veguada que serà contrafet.

Ítem, que lo dit arrendador no puixa tenir ostal ni taverna en alguna part de la ciutat \sinó la taverna real/, ni puxa comunicar ni haver part ab algun ostaler ni taverner de la dita ciutat. E açò haja a prometre e jurar en lo principi del seu arrendament en poder del dit batle general, e si li serà provat lo contrari encórregua en la dita pena de doents sous per cascuna veguada.

Ítem, que lo dit arrendador tingua e haja a tenir en la casa de la dita batlia una caixa gran e casa tanquada, en la qual tingua, pos o meta totes les spases, broqués, punyals e altres armes qui ell trobarà en poder de qualsevol moros volents entrar en la dita batlia, les quals, ans que entren en la casa de la dita batlia, hajen ha lliurar les dites armes en poder del dit arrendador. En altra manera, no y puxen entrar e, si per força hi volran entrar, encórreguen en pena cascuna veguada de cent açots.

Ítem, que lo dit arrendador, en lo principi de la administració de son offici, jure a Déu e als sancts Quatre Evangelis de aquell en poder del dit honorable batle general, que ell bé, lealment e verdadera per tot son poder servarà les coses en lo precedent ¶^{140r} capítol mencionades, tot hoy, favor, temor e sobornació apart posats. E si li serà provat lo contrari, encorregua en pena de sexanta sous per cascuna e quantes veguades haurà feyt lo contrari.

Ítem, que si algun moro, après que lo seny del ladre haurà sonat, hirà per la dita moreria sens lum, pach per pena cinch sous. E si serà atrobat per dues veguades, tres o més sens lum, aquell aytal sia pres e mes en la presó, e encorregua en pena de cinquanta sous, partidors les dites penes pecuniàries segons plaurà al batle general.

¶²⁴³ Una nota a peu de pàgina indica que continua més avant: *Vide ultra inch usque .VIII. cartas sub hoc signo* (un redolí amb una creu a l'interior). ¶²⁴⁴ Una nota al marge esquerre

del full indica que el text prové de vuit fulls abans: *Vide retro hinch ad .VIII. cartas sub hoc* (dibuixat el mateix redolí amb creu inserida del full 132v).

Ítem, que lo dit arrendador de la dita batlia, tant com al dit batle general plaurà leve e puixa levar a tots e qualsevol moros spases, broquers, punyals e totes e qualsevol armes de qualsevol natura sien, e aquelles no puixa tornar als dits moro o moros per alguna manera, ans les haja a portar e metre en poder del dit batle general e cort sua dins hun jorn après que les haurà levades. E que de açò faça sacrament en poder del dit honorable batle general, que lo dit arrendador ó servarà, tot oy, amor, temor, preguàries e sobornació apart possats, e si lo contrari li serà provat encórregua en pena de sexanta sous per quantesque veguades farà lo contrari.

Ítem, que lo dit arrendador no sostingua o consenta joch de daus en alguna manera, sots pena al dit arrendador de doents sous per cascuna e quantes veguades serà o consentrà lo contrari, ¶^{140v} e a cascun moro per cascuna veguada de .XX. sous o que sostingua vint açots.

Ítem, que alguna çabia mora, stranya ni privada, no gos passar ni tenir solàs de beure, de dia ni de nit, dins la dita ciutat en algun ostal ni taverna ni en alguna altra casa, ni fer algun adulteri sinó en aquella casa o taverna que per lo dit arrendador los serà assignada dins la moreria. E si u fahia e provat li serà, que haja de pena per cascun dia .X. sous, per de nit .XX. sous.

Ítem, si alguna çabia habitarà en la moreria e tendrà casa loguada o sua pròpia, que sia tenguda pagar lo dret de tarquena, segons és acostumat, al dit arrendador.

Ítem, algun moro no gos o presomeixqua de nit ni de dia beure vi en taverna nenguna dins la dita ciutat, \ni dins los límits de aquella, ço és, fins a les creus/, e si ho farà encórregua en pena, ço és, de dia deu sous e de nit \.XX./ sous per cascuna veguada, la qual pena puixa resquatar en aquesta manera si ho elegirà: per cascun sou reeba hun açot.

Ítem, que algú dels dits moros no gos portar soletes ni sabates cosides en les calces, flocadura en collar, en mànegues o en altre loch de alguna vestituda (sic), ne bolletes d'argent ne tiretes en lo coll o en les mànegues, gipons o facets curts, ço és, que no cobren los panyos, si donchs no'ls porten davall altra roba largua, ne caperó trepat ni dagues guarnides d'argent. E si contrafaran, que perden sens gràcia o remissió ¶^{141r} alguna les dites robes e coses a coneguda del dit batle general. E del preu de aquelles sia la meytat del senyor rey e l'altra mitat de lo dit arrendador.

Die .XXII^a. mensis junii anno .M.CCCC.LXXXXIII.

Lo honrat en Pere de Tholedo, mercader de²⁴⁵ la ciutat de València, tender e rearendador del bastó de la moreria e taverna del senyor rey, segons que del dit seu rearendament consta ab acte públich fet en la cort de la Batlia General a .XXI. del mes de maig propassat en poder del escrivà de la dita cort, scientment e de grat, en lo dit nom \e sens derogació del contracte de arrendament per aquell

¶²⁴⁵ Ratllat: *regne*.

fet de Johan de Vich/, rearendo lo dit bastó²⁴⁶ e taverna reyal de la dita moreria al honrat en Johan Fort, mercader de la dita ciutat, e a na Catarina, muller de aquell, presents etc., a temps de tres anys comptadors del dia del arrendament a ell,²⁴⁷ dit en Pere de Tholedo, fet per lo \dit/ honrat en Johan de Vich, per preu cascun any de .XXXVI. liures reals de València, pagadores en tres terces e solucions del any e en lo modo e manera que lo dit en Pere de Tholedo era tengut e obligat pagar al noble batle general, si e segons en lo dit contracte és contengut, prometent-li fer, haver e tenir etc. E vol-li ésser tengut de evicció etc. Obligant-hi sos béns etc. E los dits en Johan Fort e na Caterina, sa muller, acceptants lo dit arrendament al dit temps e per lo preu dessús dit, e en lo modo e manera per lo dit en Pere de Tholedo arrendat. Prometeren etc., obligaren etc., sotsmeteren etc., renunciaren etc. Et en cort renunciaren als beneficis de partida acció etc. E la dita na Caterina jurà e infformada renuncià etc.

Testimonis lo discret en Luís Sarayana, notari, e en Vicent Ferrer, verguer de la cort de la Batlia General.

Postea vero die intitulata .VII. mensis novembris anno .M.CCCC.LXXXVII., lo noble batle general e en Pere de Toledo, mercader, rearendador del bastó de la moreria de València, tenint-se per content del dit en Johan Fort del dit rearendament e del preu de aquell en la forma dessús per mi, Pere de Toledo, promés pagar al dit noble batle general, seguons en lo rearendament per Pere de Toledo fet e Johan de Vich per lo dit temps ha aquell dit en Johan Fort, haver paguat éntreguament lo dit rearendament, volén que lo dit contracte de rearendament sia cancel·lat, en tal manera que al senyor rey ni al dit en Pere de Toledo no puxa aprofitar ni al dit en Johan Fort noure en alguna manera.

Testimonis foren presents a la ferma del dit noble batle general los honrats en Anthoni Ferri e Jaume Granyana, escrivans, e a la ferma del dit Pedro de Tol[e]do foren testimonis los dessús dits, qui fermà los dessús dia e any.²⁴⁸

¶^{141v} E fet lo dit contracte de arrendament per lo dit en Pere de Tholedo al dit en Johan Fort e muller de aquell, encontinent lo dit noble e magnífich batle general provehí e manà que, prestat jurament per lo dit en Fort, arrendador qui dessús, que bé e lealment regirà son offici e servarà los capítols fets per rahó del dit arrendament, fos donada e lliurada la possessió del dit arrendament al dit en Johan Fort, arrendador qui dessús, fahent verbal comissió a'n Vicent Ferrer, altre dels verguers de la sua cort, donàs e lliuràs al dit arrendador la dita possessió.

¶²⁴⁶ Ratllat: *reyal*. ¶²⁴⁷ Ratllat: *fet*.

¶²⁴⁸ Aquest paràgraf ha estat afegit al final del full en temps posterior, aprofitant un espai en blanc, per anotar la cancel·lació de

l'esmentat sotsarrendament. Per aquesta raó, el document fins ací està ratllat. Al full següent continua la presa de possessió del sotsarrendament.

Et eodem instanti, lo dit en Johan Fort, arrendador qui dessús, jurà a Nostre Senyor Déu e als sants Quatre Evangelis de aquell per la sua man drete corporalment toquats, que bé e lealment regirà lo dit offici e servarà los capítols del dit arrendament e coses en aquells contengudes.

Et prestat lo dit jurament, encontinent lo dit en Vicent Ferrer, comissari qui dessús, rebuda en si la dita verbal comissió, accedí personalment a la casa hon les sabies acostumen de estar e habitar en la dita present ciutat, ensemps ab lo discret en Johan de Campos, notari, en loch e per lo escrivà de la sua cort, ensemps ab lo dit en Johan Fort, arrendador qui dessús, e essent en la dita casa lo dit verguer e comissari pres per la man drete al dit arrendador e mes aquell dins la dita casa, fahent tanquar e obrir les portes de aquella, e li donà e lliurà a aquell lo bastó reyal de la batlia de la dita moreria en senyal de la vera, actual e corporal possessió, lo qual dit arrendador confessà haver haüt e rebut del dit verguer e comissari aquell.

Et rebut en si lo dit bastó, aquell dit en Johan Fort, sens divertir e altres actes, acomanà aquell dit bastó e exercici de aquell e taverna de la dita moreria al honorable en Jacme Lorenç, flaquer, ciutadà de València, qui allí present era e acceptant, lo qual prestà lo consemblant jurament a Déu e als sants Quatre Evangelis de aquell, de ell bé haver-se en lo regiment del dit bastó e que servarà los capítols per lo noble batle general liurats al dit en Johan Fort per causa del dit arrendament e coses en aquell contengudes.

Testes predicti.

Postmodum vero die intitulata .XVIII. mensis julii anno predicto .M.CCCC.LXXXIII°., lo sobredit en Johan Fort, rearendador qui dessús, acomanà aquell dit bastó e exercici de aquell e taverna de la dita moreria, per absència e ocupacions del dit en Jacme Lorenç, flaquer, al honorable en Anthoni Pericolla, çabater, habitant de València, present e acceptant, lo qual prestà lo consemblant jurament a Déu e als sants Quatre Evangelis de aquell, de bé hav[e]r-se en lo regiment del dit bastó e que servarà los capítols per lo noble batle general liurats al dit en Johan Fort per causa del dit arrendament e coses en aquell contengudes.

Testimonis Jacme Granyana e Berenguer Soler, escrivens, habitants de València.

Postmodum vero die intitulata .XV. mensis marcii anno .M.CCCC.LXXXVI., lo damunt dit en Johan de Vich, en lo dit nom, rearendà al dit en Johan Fort, arrendador qui dessús, lo dit bastó e taverna a temps de .IIII. mesos comptadós del .XXI. dia del mes de maig primervinent havant, als preus e o loguer dessús en lo arrendament per ell al dit en Pere de Tholedo fet del dit bastó e taverna. E lo dit en Johan Fort, acceptant, promés etc., obligà etc.

Testimonis Jacme Granyana, escriptent, e en Johan Geráu, alguatzir, ciutadans de València.²⁴⁹

Deinde vero die intitulata .VII. me<n>sis novembris anno .M.CCCC.LXXXXVII., lo dit Johan de Vich, tenint-se per content del dit en Johan Fort, vol que lo dit arrendament de quatre mesos sia cancel·lat, etc.

Testimonis Pere de Toledo e Alfagerí, perayre.²⁵⁰

Crida que los moros de la ciutat e l'tres parts no puxen beure \vi/ sinó en la taverna del senyor rey dins certs límits.

Ara hoyats que us fan a saber, de part del molt alt senyor rey, lo molt noble don Diego de Torres, conseller e cambrer del molt alt senyor rey e batle general del regne de València, que com sia ¶^{142v} informat que molts e diversos moros se'n vagen a beure e tenir solaços en diverses tavernes, axí en la ciutat de València com en la moreria de la present ciutat e en altres lochs fora de aquella, lo que redunda en gran dan, prejudí e disminució dels drets de la taverna reyal del senyor rey e sia necessari per conservació dels drets reyal de la dita taverna provehir que los dits abusos e desòrdens no sien feyts, per tal lo dit noble batle general intima e notiffiqua a tots e qualsevol moros, axí del dit senyor rey com de qualsevol barons e cavallers del present regne, que volran veure e tenir los dits solaços, que en nenguna manera no gossen ni presumeixquen tenir aquells ni beure en alguna altra part o taverna, axí dins la dita ciutat de València com miga legua entorn de aquella si<nó> en la dita taverna reyal, e acò sots les penes en los capítols de la dita taverna reyal appossades. E guart-se qui guardar-se ha.

Die iovis intitulata .XVIII. marci anno .M.CCCC.LXXXV., en Perot Artús, trompeta públich de València, reconex ell haver feta publicuada la damunt dita crida en la moreria de València e lochs acostumats de aquella.

167.

1495, setembre, 14. València.

Carta del batle general del regne al procurador de la vall d'Alfàndec en favor de Yahie Zignell, de la moreria de València, i del seu fill Jucef.

ARV, *Batllia*, vol. 1.161, ff. 263v-264r.

¶²⁴⁹ Nota al marge esquerre del full, cancel·lada amb ratlles. ¶²⁵⁰ Nota afegida al marge dret del

full, a la mateixa altura que la nota anterior, sense cancel·lar.

Letra provehida per lo magnífich lochtinent de batle general per al procurador de la vall de Alfàndech.

Al molt reverent senyor lo senyor micer Johan Vera, official e vicari general del arquebisbat e diòcesi de València e procurador de la vall de Alfàndech, o a sos officials de la dita vall.

Molt reverent senyor. Aquest moro portador de la present, que ha nom Yahie Zignell, e son germà Alí Zignell, vassalls del senyor rey en aquesta moreria de València, los quals estan en la dita moreria ab ses mullers, cases e famílies, e paguen e contribueixen en tots drets e peytes reials e vehinals axí com tots los altres vassalls del dit senyor rey acostumen de pagar, són compareguts davant mi dient que han sabut que per vostra reverència o per officials de aqueixa vall seria estada feta una crida ab la qual és stat manat e provehit que qualsevol moro que sia estat vassall de la dita vall ¶^{264r} e's sia fet vassall de altre senyor, que dins huyt jorns se sia tornat a vassallar de la dita vall, en pena de perdre los béns que tendran o's trobaran en la dita vall. E com aquells dits Zignells sien stats vassalls de aqueixa vall e's sien fets vassalls del dit senyor rey e sien compresos en la dita crida, han recorregut a mi e a la mia cort requerint-me los defenés com a vassalls del dit senyor rey de la tal crida e provisió. E yo, perquè vostra reverència és persona molt justificada e so cert que contra vassalls del senyor rey no faria cosa que per justícia no fos permesa, é del·liberat fer a vostra reverència la present, ab la qual vos prech que per virtut de la tal crida, si axí feta és, no sia procehit en cosa alguna contra aquests vassalls del dit senyor rey ni contra altres, ans, si alguna cosa contra aquells volrieu enantar, permetent-ho los furs del present regne e servant la thenor de aquells, no serà agreujar als dits vassalls e yo no hauré rahó de fer-hi altra provisió. E no solament en aquesta crida mas en totes altres coses prech a vostra reverència haja per recomanats a aquests vassalls del senyor rey en aqueixa vall axí com yo als de la dita vall tinch aquí per molt recomanats. E coman-me a la reverència vostra.

De València, a .XIIIe. de setembre any mil .CCCC.LXXXV.

Senyor, al que mane vostra reverència prest, Berenguer Mercader, lochtinent.

168.

1496, abril, 16. València.

Carta de recomanació del batlle general del regne al procurador de la vall d'Alfàndec perquè permeta a Yahie Zignell i la seua família, ara veïns de la moreria de València, accedir als seus béns en la dita vall i també que allibere de la presó Jucef, fill de Yahie Zignell.

ARV, *Batllia*, vol. 1.161, f. 263r.

Letra per als oficials de la Vall de Alfàndech per Yuceff Zignell.

Als magnífich lo procurador de la Vall de Alfàndech e al honorable justícia e alamí de la dita vall o a qualsevol d'ells.

Molt magnífich lo procurador de la Vall de Alfàndech e honorable justícia e alamí de la dita Vall. Yahie Zignell, moro vassall del senyor rey de la moreria de València, és comparegut davant mi e diu que vós, dit procurador, o qualsevol de vosaltres, oficials, li hauríeu pres a son fill Yuceff Zignell e'l hauríeu posat en la presó, no sap per què. Si és a instància de Bixquert, yo so jutge no solament en lo dit fet de Bixquert mas encara en totes les causes que contra aquell dit \Yahie/ Zignell e sos fills seran demanades. Majorment que en respecte del dit Bixquert lo dit Yahie Zignell davant mi à fermat de dret e promés de fer dret e pagar la cosa jutjada si's convendrà. Axí, si lo dit Yuceff Zignell teniu pres, yo us man \de part del molt alt senyor rey/ que de continent lo tragau de la presó e, ben guardat, lo remetau ací, a mi e a la mia cort, perquè hoydes les parts yo faça justícia. Que sia cert lo dit Bixquert que si té justícia, que ell la haurà tan prompta e tan bona com l'auria de qualsevol oficial de vosaltres, e si no la té, haurà de haver paciència. E per res no façau lo contrari; si no, a mi seria forçat provehir per deguts remeys de justícia. E Jhesús sia ab tots.

De València, a .XVI. de abril any mil .CCCC.LXXXVI.

169.

1499, agost, 30. València.

Mariam Burgueta i son fill Salem denuncien per agressió davant el batlle general el seu parent Isà Rabosa, tots veïns de la moreria de València.

ARV, *Batllia*, vol. 1.222, m. 2, f. 25r.

Die intitulata .XXX. mensis augusti anno .M.CCCC.LXXXVIII.

Davant lo noble e magnífich batle general del present regne de València e cort sua comparech Mariem Burgueta e Çalem Burguet, fill de aquella, los quals dixeren que's clamaven de Eza Rabosa, moro de la moreria de València, sogre de son germà e del fill de aquella, per ço com pot haver .VIII. jorns, poch més o menys, lo dit Eza Rabosa vench ab hun crestià a la moreria de València, mà armada, per dampnificar la persona de Mahomat Burguet, gendre de aquell, fill de la dita Mariem e germà del dit Burguet, sens causa alguna. Per què requiren del dit noble batle general que de semblants actes e attentaments li sia feyta justícia en forma tal que al dit Ezra sia càstich e als altres exemple, com se offira provar lo que dit ha tota hora e quant per vos manat li serà.

Testes antedicti.

1500, novembre, 13. València.

Acén Tintorer, veí de Tavernes de la Vallidigna, es compromet a pagar a Miquel Puig sis lliures, tres sous i cinc diners reials de València que li deu per la liquidació de la societat comercial que tenien ambdós.

ARV, *Batllia*, vol. 1.222, m. 2, f. 76r-v.

Die intitulata .XIII. me<n>sis novembris anno predito .M.D.

Acén Tintorer, fill de Abraham Tintorer, moro de la vall de Vallidigna, del loch de la Taverna, scientment e de grat se obliga en poder del noble batle general e cort sua a donar e pagar al honrat en Miquel Puig, de casa del magnífich mossén Corts, present e acceptant, e als seus, sis lliures, tres sous, cinch dinés moneda real de València, les quals li deu de resta de companya que entre aquells és estada, e les quals li promet donar e pagar en esta forma, ço és, .XV. sous cascadun mes, comensant la primera pagua en lo mes de dembre primervinent e del any present, e de allí avant cascadun mes en son degut termini los dits quinze sous fins éntreguament sia paguat de les dites sis lliures, .III. sous, cinch dinés, per les quals lo dit en Puig té en penyora dos parells de manilles d'argent chiques. E és concordat e en pacte deduhit \entre aquells contengut/ que, si serà cas que alguna de les dites solucions era cessat de pagar, vol lo dit Acén Tintorer, per pacte special, que sia executat per tot ^{76v} [lo qu]e restarà a pagar per lo dit Acén Tintorer. E que no's [puga] alegrar de guiatge negú impetrat o impetrador, axí del senyor rey, del noble batle general o qualsevol lochtinents o batles loquals del present regne, ans vol en virtut del pacte dessus dit entre aquells contractat \expressament/ que sia executat com a comprador de cort. Renunciant a qualsevol solemnitat de dret e de fur del present regne, obliga sos bens etc., renúncia etc., sotsmete's etc. E com la present obligació vol que no sia entesa e compresa certa qüestió que és entre aquells de certes diferències de quaranta sous poch més o menys, la qual qüestió resta per aclarir entre aquells.

Testes antedicti.

Postea vero die intitulata .XV. mensis julii anno .M°.D°. secundo, lo dit en Miquel Puig, havent-se per content del dit Tintorer del damunt dit deute, vol que la damunt dita obligació sia cansel·lada e lineada *taliter* que al dit en Puig no puxa aprofitar ne al dit Puig noure en alguna manera.

Testes antedicti.

171.

1508, maig, 5. Benaguasil.

Els jurats, racional i síndic de la ciutat de València ordenen als alamí, jurats i aljama de Paterna, com a senyors de la vila, que no impedesquen als mudèjars de la moreria de València soterrar els seus morts allí, malgrat la crida en sentit contrari feta per l'aljama de Paterna, per l'epidèmia de pesta que afecta a la ciutat.

ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 658, f. 72r-v.

Los jurats, racional e síndich de la insigne ciutat de València, senyors de les viles e baronies de Paterna, La Pobla e Benaguazir, als amats nostres los alamí, jurat<s> e aljama de la moreria de la nostra vila de Paterna, salut e dilecció. A nosaltres ha recorregut lo alcadí de la moreria de la ciutat de València per part de la aljama de la dita moreria, a causa de certa crida que és stada feta en aqueixa nostra vila de Paterna de no acollir persones malaltes ni cossos morts que vinguen de lochs hon se moren de peste, per estar ni soterrar aquells en la dita nostra vila de Paterna. E per quant tenim relació que aqueixa moreria de Paterna stà ben sana, mercé a Déu, de la qual cosa tenim grandíssim plaer, e per ço volem que sia ben guardada e que no's fassa deshorde algú de acollir degu-^{72v}-nes persones malaltes ni altres que porten infecció en aqueixa moreria, e axí vos ho manam ho façau perquè axí és nostra voluntat. Emperò, en sguart dels moros de la moreria de València, qui porten alguns moros morts a soterrar en la montanya hon és lo fossar dels moros, ha hon han acostumat de soterrar, los quals no posen los dits morts que porten a soterrar dins la vila, ans per son camí, apartat de la vila, los porten a soterrar axí com és acostumat, sens entrar ab los morts dins la vila e moreria. Per ço, vos manam que no sia feta qüestió ni empaig algú als dits moros de la moreria de València en soterrar los cossos morts que porten a soterrar en lo dit fossar de la moreria, puix no'ls deixen entrar dins la vila segons dit és, perquè nostra voluntat no és que aqueixa moreria sia agreugada. E per res no fassau lo contrari.

Data en la vila nostra de Benaguazir, a cinch de maig any mil .D.VIII.

172.

1510, desembre, 16. València.

Contracte d'aprenentatge i treball de Pere Joan, mudèjar convertit al cristianisme, amb el sabater de València Joan Navarro per dos anys. Compta amb l'autorització dels inquisidors del tribunal de València.

APPV, *Protocols*, núm. 25.827, notari Joan Argent.

Die .XVI. decembris dicti anni.

Ego Petrus Johan, noviter conversus a secta mahometica ad nostram sanctam catholicam fidem christianam, maior viginti annorum, de expressis consensu et voluntate etc., domini Inquisitoris valentini et in presencia magnifici Amatoris de Aliaga, militis milicie Sancti Jacobi d'Espata, receptoris bonorum omnium camere et fisco regio propter crimen heresis confiscatorum in presenti civitate et diocese valentina, gratis etc., cum presenti etc., mitto et affirmo me ipsum vobiscum, honorabili Johanne Navarro, cerdone, dicte civitatis vicino, presente et acceptante, || pro et ad opus adiscendi predictum officium vestrum faciendumque omnia mandata vestra licita, tamen etc., hinc ad tempus duorum annorum a die presenti in antea continuo computandorum. Itaque durante dicto tempore vos teneamini providere et alimentare me de comestu et potu, tantum tam in sanitate quam in egritudine, in qua egritudine casus evenerit et opus fuerit teneamini michi dare et ministrare expensis vestris medicum et medicinas necessarias pro tali infirmitate, et tempus egritudinis teneamini emendare iuxta forum Valencie. Etiamque teneamini intra dictum tempus docere me dictum officium vestrum bene et complete pro posse vestro. Et pro his superius enarratis que vos pro me et in beneficium mei facere debetis, ego teneam et promitto vobis dare et solvere decem libras monete regalium Valencie, scilicet, quinque libras pro unoquoque dictorum duorum annorum, quas decem libras teneam vobis dare et solvere modo in continenti. Et pro predictis etc. Obligo etc. Ad hec autem ego dictus Joannes Navarro, acceptans vos dictum Petrum Joan etc., promitto vobis, eidem Petro Joan, presenti etc., tenere et alimentare vos durante dicto || tempore tam in sanitate quam in egritudine etc., ut superius dictum est, tempus egritudinis emendando etc. Et promitto docere vos dictum officium meum pro toto posse meo. Confitens a vobis habuisse et recepisse dictas decem libras, decem solidos etc. Renuncio etc. Et etiam ex pacto speciali etc., volo atque promitto vobis quod si casus evenerit quod aut propter eventum mortis mee aut vestre, quod Deus avertat, aut propter aliquod aliud impedimentum aut culpam meam et ex parte mea datam et attributam et datum et attributum, vos non permanseritis pro toto dicto tempore in domo mea et non vos alimentaverim et docuerim, ut predicatur, pro posse meo dictum officium meum, quod tali casu teneam vobis et vestris solvere, restituere et tornare dictas decem libras, decem solidos omnibus dilationibus etc. Et ad hec, pro maiori securitate et tuicione vestris dono vobis in fidanciam et principalem obligatum magistrum Ludovicum Roig, tintorerium, Valencie vicinum, quamquidem fidanciam et principalem obligacionem ego, dictus Ludovicus Roig, ad predictam omniam presens facio facereque intendo. Promittentes nos ambo scilicet, principalis et fideiussor, simul et in solidum, predicta omnia attendere || et complere etc. Et pro predictis etc., obligamus simul et in solidum etc. Renunciantes beneficiis etc.

Actum Valencie etc.

Testes discreti Petrus Sorell et Miquael Palou, notarii, cives Valencie.

1523, gener, 24. València.

Pagament dels anys 1517 i 1518 de l'arrendament de la carnisseria de la moreria de València, llogada a Francesc de la Ras, carnisser, ja difunt, i pagat a l'aljama per la seua vídua el 1523.

APPV, *Protocolos*, núm. 2.826, notari Bertomeu Garcia.

Die sabati, .XXIII. ianuarii anno a Nativitate Domini .M°.D°.XXIII.

Noverint universi quod nos Mahomat Ubeit, Silim Moqueddom, agareni, iurati aliame morerie civitatis Valencie, Çaat Coret, alfaquinus, Çaat Catala, Mahomat Garbel, Çale Burguet, || Abdalla Pezlich, Mahomat Bisquey, Ali Magarel, Hualit Maymo, Abraham Faraig, Çot Arapez, Mahomat Roset, Yaye Galip, Azmet Tarasoni, omnes agareni dicte aliame et morerie, asserentes nos esse maiorem et saniozem partem vicinorum et habitatorum dicte morerie, convocati et congregati in domo mei, dicti Mahomat Ubeyt, ubi pro presenti actu peragendo congregati et convocati fuimus, omnes simul et nemine discrepante, dictam aliamam representantes, scienter et gratis confitemur et in veritate recognoscimus vobis honorabili Beatrici Peris, vidue, uxori et heredi honorabilis Francisci de la Ras, quondam lanionis sive *carnicer*, habitatoris civitatis Valencie, absentis ut presenti, et vestris, quod dedistis et solvistis nobis nosque nomine dicte aliame a vobis habuimus et recepimus nostre omnimode voluntati realiter numerando, triginta quinque libras monete regalium Valencie nobis, dicto nomine et seu dicte aliame, || debitas ad complementum precii arrendamenti macelli sive *de la carneceria* morerie iamdicte, quod quidem macellum dictus Franciscus de la Ras, vir vester, dum vivebat tenuit arrendatum a dicta aliama in annis millesimo quingentesimo decimo quinto, millesimo quingentesimo decimo sexto, millesimo quingentesimo decimo septimo et millesimo quingentesimo decimo octavo. Et quia hec est rei veritas, renunciamus scienter omni excepcioni peccunie predicte non numerate et per nos a vobis non habite et non recepte, ut predicatur, et doli. Cancellantes serie cum presenti instrumento dictum arrendamentum tam in nota quam in prothocollo, taliter quod nobis et seu dicte aliame non possit prodesse nech vobis et vestris obesse seu nocere. In cuis rei testimonium facimus vobis fieri per notarium infrascriptum presens apoce et cancellacionis instrumentum.

Quod est actum Valencie, vicesima tertia ianuarii || anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo visesimo tercio.

Sig+++++++na nostrum Mahomat Ubeyt, Cilim Moquetdon, Çaat Coret, Çaat Catala, Mahomat Garbell, Çale Burguet, Abdalla Pozlit, Mahomat Bisquey, Ali Mazarell, Huelit Maymo, Abraham Faraiz, Çaat Arapez, Mahomat Roset, Yaye Gualip et Azmet Taraçoni, predictorum, qui hec, dictis nominibus, concedimus et firmamus.

Testes huius rei sunt honorabilis et discretus Juannes de Campos, notarius, et Azmet Fagardo, agricultor loci de Manises.

1526, abril, 30. València.

Carta de franquícia en favor de Joan Ferrandis d'Alatar, pare i fill, abans Mahomat i Çaata Alatar, nous mudèjars convertits al cristianisme, veïns de la Vilanova, abans Moreria, de València.

ARV, *Reial Cancelleria*, vol. 624,²⁵¹ ff. 175r-177v.

¶^{175r} *Carta de franquea atorguada als nou convertits de la vilanova que olim era moreria de la ciutat de València.*

Venerabilibus, providis et discretis universis et singulis baiulis, merinis, lez-dariis, pedagiariis et omnibus aliis quibuslibet oficialibus vel eorum locatenentibus ad quos presentes pervenerint. Michael Sanchiz Dalmau, domicellus, consiliarius [C...arce] ac catholicarum regiarumque [magestatum serenissimarum] regum dominorum [nostrorum] ac locumtenentis tesaurarii ac baiuli generalis regni Valencie,²⁵² salutem et prosperitatis augmentum. Prudencie et amicitie vestrum cuiuslibet serie presentium intimamus, quia inter alia in quodam privilegio per serenissimum dominum Jacobum, memorie recollende regem Aragonum, civibus et habitatoribus civitatis Valencie indulto, dato Valencie sexto kalendas febroarii anno Domini millesimo trecentesimo primo, contenta sunt quedam capitula quorum tenores sequuntur sub hiis verbis:

Noverint universi quod nos Jacobus, Dei gracia rex Aragonum,²⁵³ Valencie \et Murcie/ ac comes Barchinone,²⁵⁴ recolentes nos vidisse quoddam privilegium per nos vobis, probis hominibus et universitati civitatis Valencie, olim factum et concessum tenoris qui sequitur:

Noverint universi quod coram nobis Jacobo, Dei gracia rex Aragonum, Scilie, Maioricarum et Valencie ac comite Barchinone, comparuerint nuncii civitatis Valencie et nobis suplicando instanter requisiverunt nomine proborum hominum et universitatis predictae ut privilegium eis indultum et concessum per illustrissimum dominum regem Petrum, clare memorie patrem nostrum, et confirmatum per illustrissimum dominum regem Alfonso, inclite recordacionis, fratrem nostrum, in quo idem dominus rex Petrus, per se et successores suos, infranquavit perpetuo et franquos et liberos fecit penitus et immunes per totum regnum Valencie, ¶^{175v} per terram scilicet atque mare et per aquas dulces, universos et singulos mercatores ac cives sive vicinos civitatis eiusdem, presentes et futuros, cum omnibus bonis et rebus ac mercibus eorum habitis et habendis ab omni scilicet pedagio, leuda, portatico, mensuratico, penso, passagio atque ribatico

¶²⁵¹ *Llibre de franquees de la moreria de València, Serra d'Ez-l-lida e Vall d'Uxó.* ¶²⁵² La primera part del text copia la carta de franquesa redactada pel batlle general Joan Mercader el 1428.

Es pot consultar en aquest mateix llibre, als ff. 154r-155v. ¶²⁵³ Ratllat: *Sicilie, Maioricarum et Ce.* ¶²⁵⁴ Ratllat: *Comparuerint nuncii civitatis Valencie et.*

et omnia alia et singula in dicto privilegio contenta, deberemus eis laudare et etiam confirmare. Unde nos Jacobus, rex predictus, supplicacione dictorum nunciorum benigne admissa, attendentes multa et grata servicia que vos, fideles nostri probi homines et tota universitas civitatis Valencie, dicto domino regi patri nostro et predecessoribus suis ac nobis etiam fecistis et nos facturos speramus, viso privilegio supradicto, facto kalendis decembris anno Domini .M.CC.LXX. tercio, gratis et ex certa sciencia ac libera et spontanea voluntate, laudamus, aprobamus, concedimus ac etiam confirmamus vobis, probis hominibus et universis ac singulis civitatis Valencie et omnium territoriorum eiusdem, et vestris successoribus imperpetuum, privilegium antedictum et omnia et singula in dicto privilegio contenta ac etiam expressata ac si de omnibus predictis et alia in dicto privilegio contentis specialiter et expresse faceremus in hoc nostro privilegio mencionem. Insuper, volentes vos maioris honoris gracia et prerogativa gaudere pro continuatis serviciis per vos impensis nostris predecessoribus cum firma fidelitate vestra nobis servicia impendatis et impendere non cessetis, damus et ex certa sciencia concedimus vobis, probis hominibus et universis et singulis habitatoribus civitatis Valencie predicte, presentibus et futuris, quod non solum predictas gracias, libertates et immunitates contentas in dicto privilegio habeatis per dictum regnum Valencie supradictum, et illis utamini ubicumque in dicto regno [...] etiam illas easdem gracias, libertates et immunitates vos et vestri successores habeatis nunc et semper, et illis utamini et uti possitis per omnia regna nostra, per mare videlicet per terram ^{¶176r} et per aquam dulcem et per omnes etiam terras nostras adquisitas et de cetero acquirendas, prout in dicto nostro privilegio continetur, excepto tamen regno Scicilie, quod esse non intelligimus in hac concessione nostra seu gracia supradicta. Hanc autem aprobacionem, laudacionem, confirmacionem ec etiam concessionem vobis et vestris facimus sicut melius ac utilius potest diri et scribi ac vestri vestrorumque salvamentum ac bonum intellectum. Mandantes procuratoribus, vicariis, baiulis, iusticiis, iuratis et universis aliis oficialibus nostris presentibus et futuris, quod predicta omnia et singula firma habeant et observent et non contraveniant neque aliquem contravenire permittant aliqua racione.

Ítem, in quodam alio privilegio per dictum dominum regem Jacobum dictis civibus et habitatoribus civitatis Valencie indulto, datum Valencie quinto kalendas aprilis anno Domini millesimo .CCC.XXIII. sunt alia capitula tenoris sequentis:

Per nos et omnes heredes et successores nostros, gratis et ex certa sciencia ac mera liberalitate et spontanea voluntate, emfranquimus, liberos et exemptos, franquos et quitios et immunes penitus facimus et esse volumus perpetuo universitatem dicte civitatis Valencie et omnes ac singulos cives et habitatores ipsius civitatis presentes pariter et futuros imperpetuum cum omnibus rebus, mercibus et bonis suis universis, habitis et habendis, in civitate et loco nostris Dertusse et in villis ac locis nostris de Alaquant, de Oriola et de Guardamar et eiusdem adiacentibus que habemus et tenemus in parte regni Valencie ultra Sixonam et in aliis etiam quibuscum-

que civitatibus, castris, villis et locis nostris ubicumque situatis, per nos vel nostros predecesores per modum conqueste, concambii \vel/²⁵⁵ empcionis aut quovis titulo hactenus atquisitis que nos hodie habemus et tenemus vel que nos aut successores nostri imposterum adquiremus vel habebimus per conquestam vel alium quecumque dumtaxat titulum, ab omni lezda, ¶^{176v} pedagio, pedatico, portarico, mensuratico, penso, usatico, moxerifatu?, duanagio, ancoragio, passagio et gabella et omni alia quacumque impositione seu consuetudine novis et veteribus, statutis et estatuhendis que dici vel nominari vel excogitari possint seu possent aliqua ratione. Mandantes per presentem privilegium nostrum procuratoribus, baiulis, lezdariis, pedagogariis, duaneriis, repositariis, ponderatoribus, senioribus, maiordomis, çalmediniis, iusticiis vel iudicibus, alcaidis vel quibuscumque etiam aliis officialibus et subditis nostris presentibus et futuris quocumque nomine nominari contiguit, quatenus predictis civibus et habitatoribus prefate civitatis Valencie vel universitati eiusdem civitatis et singulis eorum et rebus et mercibus et bonis suis universis, habitis et habendis, franquitatem, libertatem et immunitatem predictas teneant firmiter et observent, et contra eas vel aliquam earum ipsos vel bona eorum nullatenus impedire, molestare seu aggravare presumant si de nostri vel nostrorum gracia vel mercede duxerint confidendum, quod si secus temerarie fecerint, iram et indignationem nostram se noverint incururos. Et nichilominus, pena mille morabatinarum auri nostro erario confiscanda absque remedio punientur.

Que quidem privilegia franquitatum et immunitatum predictarum et omnia et singula in eis contenta serenissimus ac magnificus princeps ac dominus Petrus, Dei gracia rex Aragonum, gloriose memorie, confirmavit cum suo privilegio datum Valencie, .XVIII. kalendas octobris anno a Nativitate Domini .M.CCC.XXX. quarto, prout in eodem latius et plenius continetur. Et nichilominus, idem dominus rex fecit mandatum subscriptum cum littera sua continencie subsequens:

Petrus, Dei gracia rex Aragonum, Valencie, Maioricarum, Sardinie et Corsice comesque Barchinone, Rossillionis et Ceritanie, dilectis et fidelibus universis et singulis officialibus nostris civitatis Maioricarum et aliorum locorum, tam citra quam ultra mare constitutis, ¶^{177r} vel eorum locatenentibus ad quos presentes pervenerint, salutem et dileccionem. Exhibita nobis pro parte aliame serracenorum civitatis Valencie supplex peticio continebat quod olim illustrissimus dominus Jacobus, felicitis recordacionis rex Aragonum, avus noster, suo provilegio dato Valencie, quinto kalendas aprilis anno Domini millesimo .CCC.XXIII., emfranquivit et franquos et immunes fecit per totam suam terram et dominacionem adquisitam et acquirendam, omnes et singulos habitatores dicte civitatis Valencie, prout in dicto privilegio hec verba latius, ut asseritur, continentur. Et licet sarraceni predicte

¶²⁵⁵ Ratllat: *vobis*.

aliame sint habitatores et vicini dicte civitatis, cum faciant hostem et cavalcata[m] et contribuant atque solvant in omnibus exaccionibus et contribucionibus vicinalibus sicut alii vicini et habitatores dicte civitatis huc usque fuerint usi huiusmodi franquitate, attamen vos alii oficiales dicte civitatis Maioricarum, recusatis eis dictam franquitatem observare, ob quod pro parte dicte aliame et singularium eius fuit nobis humiliter supplicatum ut super hiis dignaremur eis de iusticie remedio providere. Nos itaque supplicacione benigne admissa, vobis et cuilibet vestrum dicimus et precipiendo mandamus quatenus dictum privilegium franquitatis eiusdem serracenis sicut aliis vicinis habitatoribus prefate civitatis Valencie inconcusse observetis iuxta ipsius continenciam plenior[m] et prout in aliis terris nostris actenus extitit observatum, et contra non faciatis aut veniatis aliqua racione.

Data Valencie, .XX. die febroarii anno a Nativitate Domini .M.CCC^o.L^o.III°.

Unde cum vicini et habitatores qui olim erant sarraceni dicte civitatis Valencie usi fuerint huiusmodi franquitate in omnibus terris, tam cismarinis quam ultramarinis, pro dicto domino regi subiectis, et cum Joannes Ferrandis Alatar, \pater, et Johannes Ferrandis Alatar, eius filius, ad fidem sanctam catholiquamque christianam noviter conversi, olim agareni ||^{177v} nominati Mahomat Alatar \et Sahat Alatar/, sint vicini et habitatores ravallis vulgo dicti *la Vila Nova*, olim moreria eiusdem civitatis, ibique teneant suum dominium et caput maius, \faciantque/ hostem et cavalcata[m], et contribuant atque solvant in omnibus exaccionibus et contribucionibus vicinalibus sicut alii vicini et habitatores ipsius civitatis, idcirco, vos et vestrum quemlibet, ex parte prefatarum cessaree ac regiarum magestatum requirimus et ex nostra attente rogamus quod ipsis Joanni Ferrandiz Alatar \maiori/ et Joanni Ferrandiz Alatar minori, <et> nunciis, factoribus, negociatoribus ac procuratoribus suis, predictas libertates, privilegia et immunitates de non solvendis iuribus predictis vel aliquibus ex eis, firmiter teneatis et observetis ac teneri et observari inviolabiliter faciatis, et in aliquo super predictis ipsos vel partes suas non molestetis, agravetis seu inquietetis dum de presenti carta vobis facta fuerit prompta fides. In quorum omnium testimonium, recepto iuramento a dicto Joanne Ferrandis Alatar \maiore/ quod in fraudem iurium dictarum cessaree ac regiarum maiestatum vel alterius persone per se aut per alios de huiusmodi franquitate usus non fuerit, presentem cartam sibi fieri et sigillo apendicio dicti nostri officii iussimus comuniri.

Data Valencie, tricessima aprilis anno a Nativitate Domini millesimo quingentesimo vicesimo sexto.

Índex antroponímic

A

- Abarramà, Mahomat 276
Abdal·là (*Abdalla*), Abrafim ben 70
Abdon, Mahomat 100
Abduçamet, padastre de Mahomat Yunis 327
Abdurralmén, Azmet, ferrer 71, 72, 74
Abdurralmén, Jucef, ferrer 72
Abdurralmén, Mahomat, ferrer 71, 72, 74
Abdurrazmén (*Abdurazmén*), Azmet, albar-
der de Xàtiva 103
Abdurrazmén (*Abdurazmén*), Jucef (*Juceff*) 68
Abenabrahim (*Benabrahim*), Mahomat Aben-
hacén (*Benhacén*) 94
Abenamir → Benamir
Abenatja, Azmet (*Azmetus*) 87, 91-93, 95,
113
Abenaxir, Jucef (*Juceff*), alcadí de Xàtiva 143-
145
Abencayet, Alí, de Benaguasil 122
Abenhamet → Abenmahomet
Abenhudex, Abdal·là (*Abdalla*) 63
Abenmahomet (*Abenhamet*, *Benhamet*), Az-
met (*Hazmet*), d'Orba o de Murla 93
Abensalem (*Abençalem*), Abdal·là (*Abdalla*)
167
Abenxernit (*Abenxarnit*, *Benxernit*), Alí, mer-
cader 82, 83, 101, 104, 105, 111, 123
Abenxoa, Abraham, d'Almeria 69
Abiale, Abdal·là (*Abdalla*), carnisser 193
Abraffim filio Abdalla Ferrer → Ferrer, Abra-
him
Abraham (*Abrafim*), cunyat d'Abdal·là Aben-
hudex 63
Abraham, Çaat ben Mahomat, àlies *el Borre-*
guiello 93, 94
Abrancero, Cacim, mercader de Màlaga
134, 135
Acap, Mahomat, de Cocentina 194
Açiro? (*Acaro?*, *Acino?*), Nicolau d' (*Nicholau*
d') 139
Aduart, Joan (*Johan*), verguer major de la
Batllia General 325, 331
Agostí, mossén Bernat, cavaller, senyor de
l'alqueria de Na Peirona 149
Agramunt, Garcia d' (*Garcias d'*), sucrer 326
Aguilar, Pere, peatger del portal dels Serrans
92
Aguiló, Francesc (*Franciscus*) 319
Aisa (*Axa*), filla d'Azmet Algibudí i muller
d'Azmet Abenrajé, dit Pere de Centelles
23-29, 32-36, 38, 50, 51, 53-56
Aisa (*Aysa*), filla d'Azmet Soltan i Fairon 272
Aisa (*Axa*), filla de Jucef Benial 327
Aisa (*Axa*), filla de Mahomat Moquetdam
116
Aisa (*Axa*), germana de Jucef ben Mahomat
Alquitení, de Callosa 129, 130
Aisa (*Axam*), muller de mestre Abdal·là Al-
gazí, metge 188
Aisa (*Axa*), vídua de Mahomat Tagarí, de
Morvedre 117
Alabez (*Albez*), Alí 176
Alabez (*Alabeç*, *Albeç*, *Albez*), Azmet 171,
172, 174-179, 184, 185
Alabez (*Albeç*), Mahomat 170-172, 174,
176-179, 184, 185
Alaçdrach → Alazrach
Alahuy, Abraham, sabater 315
Alamí, Mahomat 94, 99
Alatar, *Çahat* → Ferrandis Alatar, Joan, me-
nor, convers
Alatar, Jucef (*Juceff*, *Yucess*) 315, 324
Alatar, *Mahomat* → Ferrandis Alatar, Joan,
major, convers
Alatarí, Azmet ben Çaat Benaluxum 71

- Alazrach (*Alaçdrach*), Fat, de Benaguasil 22
Alazrach (*Alaçrach*), Hamet, de la vall d'Alfândech o Valldigna 76, 77
Albaçó, Çuleymén, d'Alzira 184
Albarrací (*Albaraci*), Azmet, de Relleu 170
Albarramoní (*Albaramoní, Barramoní*), Azmet 98, 101, 105, 149
Albarramoní, Abdal·là, fill d'Alí 63
Albarramoní, Abdal·là, oncle d'Alí 63
Albarramoní, Alí 56, 57, 63, 69, 94, 98, 101
Albarramoní, Alí (*Halí*), de Granada 102
Albarramoní (*Alborromoní*), Fat 20-22
Albarramoní, Çaat, fill d'Alí Albarramoní 94
Albatne, Azmet, àlies *Bixquey*, corredor de llenç 315
Albaxada (*Albayada*), Mahomat, de Xàtiva, 251
Albayrení (*Bayriní*), Homar, alamí de Paterna 170, 171, 173, 174, 177, 179, 180, 184, 185
Albeç → Alabez
Alberg, Maimó (*Maymoní*), de la Vall d'Es-lida 169, 170
Albert, Joan (*Johan*), notari 156
Albés → Alabez
Alboroquí, Jucef 188
alcadí *Bellvís* → Bellvís, Alí
Alcalue, Abdal·là, d'Albalat dels Tarongers 110
Alçamba, Yahie (*Yaye*), alcadí de Xàtiva 270
Alcanyís (*Alcaniç, Alcanyç*), Pere d', mariner 111, 112
Alcatez, Çaat 58
Alcatez, Mugeim 58
Alcaxo (*Alquacho*), Azmet, àlies *Picha*, de Manises 287
Alcaxo (*Alquacho*), Yahie (*Yaye*), àlies *Picha* 287
Alcollí, Jucef (*Juceff*), d'Orà 138
Alcorisa, Antoni d' (*Anthoni d'*), saig 35
Alcorisa, Martí d' 32-34, 36, 38, 39, 42, 43, 45, 47-50
Alcorisa, Miquel d', teixidor 32
Alcover, Bernat, notari i ciutadà de València 237
Aldonça (*Dolça*), muller de Jaume Ribera 283
Aldonça, muller de Francesc Serra 217
Alegre, Antoni (*Anthonio*), prevere 68
Alezcandar, Abdal·là, calderer 100, 101
Alfaig, Abdolrraçach, sarraí de Trípoli, pare de Rahamona, esclava 22, 23
Alfajari (*Alfagari*), paraire 331
Alfaquí, Abdolazís, fill de Çaat, alamí de na Beatriu, vídua de Lluís Cornell 261
Alfaquí, Abdurrazmén, germà d'Azmet Alfaquí 98
Alfaquí, Acén 121, 122
Alfaquí, Alí 190
Alfaquí, Azmet (*Amet*), de València 98
Alfaquí, Azmet, de Lisboa 288
Alfaquí, Çaat, d'Alberic 261
Alfaquí, Çaat, ferrer 105
Alfaquí, Hizach, jueu de Lisboa 169, 170
Alfaquí de Manises, fill d'Azmet Benatea 287
Alfatar, Mahomat, àlies *Alburuch*, sabater 315
Alfatrà, Mahomat, de Gandia 265
Alfecí, Mahomat, d'Orà 138
Alfericí (*Alfereci*), Abdurrazmén (*Abduraçmen*), apotecari 85
Alfericí, Abdurrazmén (*Abdorrasmén, Habdorrasmén*), alfaquí 101, 102
Alfons V el Magnànim (*rex Alfonsus*), rei de la Corona d'Aragó 114
Alfonso, Nicolau (*Nicholau*), ciutadà de València 271
Alfonso, Rodrigo (*Roderici*), hostaler 64
Algazí, mestre Abdal·là, metge 187
Algeya, Jucef 68
Algezirí, Abraham (*Abraffim*), de Xàtiva 143, 144
Algezirí, Mahomat (*Mafomat*) 143
Algibudí → Aljibudí
Algurrat, Mahomat, de Granada 138
Alhaderí, Yahie, d'Albalat dels Tarongers 110, 111
Alharabí, Mahomat, sabater 315
Alí, fill d'Azmet Almaquef 287
Alí, moro boig 133
Aliaga, fra Amador d' (*Amatoris de*), cavaller de l'orde de Sant Jaume 341
Aljibudí (*Algibudí*), Alí 25, 27-30, 32
Aljibudí (*Algibudí*), Azmet, pare d'Aisa 23, 25
Allez, Abdal·là 101
Alluxení (*Elluxení*), Çaat 68-70
Almandil, Abdal·là (*Abdalla*), alfaquí d'Ascó 80, 81
Almaquef, Alí 286, 287
Almaquef, Azmet (*Asmet*) 287

- Almaquef, Mahomat 286, 287
 Almedí, Abdulmelich, d'Alfondegueuella 57
 Almenar, Bertomeu (*Berthomeu*) 88
 Almorcí, Azmet, broquerer 315
 Almúnia, Azmet, obrer de vila 315
 Alnajar, Abrahim (*Abrafim*) 90
 Alonguo (*el Longuo*), Mahomat, àlies *Rabosa*, ferrer 193, 315
 Alòs, Llorenç d' (*Lorens d'*), notari i ciutadà de València 237
Alquacho → Alcaxo
 Alquitení (*Alquitemi*), Acén ben Yahie (*Benyahie*, *Beyahie*) 129
 Alquitení, Alí, seder 130, 159, 160, 292
 Alquitení, Jucef ben Mahomat (*Benmahomat*), de Callosa 129
 Alquitení, Yahie 116, 159, 160
 Al-Roig (*Alroig*), Azmet (*Açmet*) 57
 Alseruch?, Martí d', verguer major de la Batllia General 310, 311
 Alta-riba (*Altariba*), Antoni d' (*Anthoni d'*) 209
 Àlvarez, n'Aldonça 283
 Alzinell (*Alzinel*), n' 202
 Amalric (*Amalrich*), Bertomeu (*Bartholomeus*), de Morvedre 22
 Amat de Lletres? o Litera? (*Amat de Litteris*), Joan (*Johannes*) 57
 Amat, Joan (*Johan*), lloctinent de mestre de la Seca 250
 Ambayada, Mahomat 252
 Anase, sarraïna 196
 Andax, Azmet, àlies *Xiquel*, mercader 315
 Andiats, paraire 42
 Andreu (*Andres*), Martí (*Martinus*), ciutadà de València 316
 Andreu (*Andres*), Miquel (*Miquaelis*), ciutadà de València 316
 Anell, Joan de l' (*Johannes del*) 326
 Àngelo, Antoni (*Anthoni*), hostaler 330
 Anglés (*Anglesii*), Bernat (*Bernardus*) 75
 Anglés, Jaume (*Jacme*) 28, 55
 Anglesola, Jaume d' (*Jacme de*), notari 125
 Anglesola, Pere d' (*Petrus de*), notari i procurador fiscal del rei 150, 170, 176, 179, 180-184, 290, 317, 329
 Annajar, Abdal·là, fill de Cilim 148
 Annajar, Ayet, de Xàtiva 148
 Annajar, Çaat, fill de Cilim Annajar 148
 Annajar, Cilim 148
 Antonet (*Anthonet*), fill menor de Pere d'Íxer 150, 151
 Aparici, Miquel, paraire 115
 Aragó, don Frederic d' (*Frederich d'*), comte de Luna i senyor de Sogorb 121
 Aranda, Nicolau (*Nicholaus*) 113
 Arandia, Ferrando d' (*Ferdinandus d'*), mercader de Sevilla 164-168
 Arapez, Çaat 342
 Arapez, Çot 342
 Arbúcies, Miquel, notari 63, 109
 Ardef, Alí, corredor 190, 250
 Arinyo, Gaspar d' 324
 Arlés (*Arleç*), Abdal·là (*Abdalla*) 103, 104
 Arnau (*Arnaldi*), Guillem (*Guillemus*), tintorer 21
 Arrahicí, Alí, adelantat de la moreria de València 149
 Arraís (*Arraiç*), Alí, mercader 193
 Arramí, Mahomat 89
Arripoll → Ripoll
 Arrosser (*Aroser*), Miquel 28
 Arroyo (*Aroyo*), Mahomat, obrer de vila 315, 318
 Arrufat (*Arufat*), Pere 33, 35
 Artaní, Alí 189
 Artúñez?, Miquel, notari i ciutadà de València 309
 Artús, Pere (*Perot*), trompeta de la ciutat de València 286, 293, 312, 336
 Artús, Ramon (*Raymundus*), trompeta de la ciutat de València 75, 106
 Asensí, Miquel, correu 297
 Astrebo, Pere (*Petrus*), paraire 61
Atagari → Tagarí
 Auria, muller de Çaat Salé 190
Axeyt → Xeyt
 Axona (*Axonam*), filla d'Abdal·là Xupió, fuster 71, 72
 Axona, muller d'Abdal·là Abenamir, de Benaguasil 122
 Axona, muller de Cilim Annajar 148
 Axuix, muller d'Acén Alfaquí 121, 122
 Axux (*Axus*), filla de Mahomat Albaxada 251, 252
 Azmet, fill d'Alí Albarramoní 98
Azrebayda → Razbayda

B

- Balancero, Abrahim (*Abraffim*), de Granada 138
- Ballester, Bertomeu (*Berthomeu*), notari 146
- Ballester, Guerau (*Gerardus*), argenter 62
- Ballester, Llorenç (*Lorenç*), cirurgià i ciutadà de València 33, 51, 52
- Bar, Yolant de (*reina Yolant*), reina de la Corona d'Aragó, muller del rei Joan I 76
- Barberà, Bernat, paraire 115
- Barceló (*Barcelo*), cavaller resident a València 304
- Barceló (*Barçaló*), Daniel, mercader 125, 134
- Barceló (*Barçeló*), Joan (*Joannes*), mercader 196, 197, 247, 255
- Barceló, Pere (*Petrus*), flassader i ciutadà de València 315
- Barceló (*Barçaló*), Pere (*Petrus*), convers i mercader 196-198, 247, 253, 255, 313, 314
- Barramoni* → Albarramoní
- Barreda (*Bareda*), Antoni (*Anthoni*), notari 202, 207, 209
- Barsbay, Al-Ashraf Saif al-Din, soldà de Babilònia (1422-1438) 132
- Bartol (*Barthol*), Zenobi de (*Zanobius de*), mercader florentí 113
- Bas, Joan de, notari 325
- Basurto (*Vassurto*), Cristòfol de (*Christòfol de*) 330
- Bataller, Berenguer, verguer de la Batllia General 134, 152, 184
- Bayona, Joan (*Johan*) 84, 85
- Bayriní* → Albayrení
- Bellot, Arnau, lloctinent de batlle de Biar 113
- Bellot, Tomàs (*Thomàs*) 82, 83
- Belluga (*Belugua*), Lluís (*Ludovicus*), canvista i ciutadà de València 194
- Bellví (*Belvis*), Alí, alcadí reial, alcadí major de la Corona d'Aragó 69-71, 116, 129, 133, 145, 147, 149, 322, 327
- Bellví, Alí de, de Daroca 63, 64, 66, 68
- Bellví, Faraig de 63-65
- Bellví, Haxa de, muller de Jucef Coraix 63
- Bellví, Haye de, germà d'Alí de Bellví 63, 72
- Bellví, Mahomat de (*Mahomet*), alcadí reial i mercader 172, 254, 275, 276, 298, 320-322
- Bellví, Ubaquer de (*Hovacar de*) 63, 321
- Bellviure (*Belviure*), Francesc (*Francesch*), mercader de Mallorca 138, 139
- Benàcer (*Benaçer*), Jucef (*Juceff*), aladí d'Alberic 261
- Benahie, Muça, de Granada 138
- Benalí, Alí 149
- Benalí, Filell, de la vall d'Alfandec o Valldigna 138
- Benamir (*Abenamir*), Abdal·là, alcadí de Benaguasil 96-98, 122
- Benamir (*Bennamir*), Abrahim, alcadí de Benaguasil 265
- Benatea, Azmet (*Asmet*) 287
- Benatja (Abenatja), Azmet (*Azmetus*), mercader 87, 91-93, 95, 113
- Benaxer* → Bennàxer
- Bençayt, Abdal·là, de Benaguasil 122
- Bencelim (*Ben Cilim*), Abdal·là 70, 88
- Benceyt, Abdal·là, de València 99
- Bencorax, Jucef, lloctinent d'alcadí 71
- Benadell, Mahomat, ferrer 74
- Beneçalarrea, Joan de (*Johan de*), escrivà i ciutadà de València 325
- Beneyto, Jaume, (*Jacobi*), notari 153
- Bengalip, Axer, sabater 315
- Benhamet* → Abenmahomet
- Benhamet, Yunis (*Juniç*) 83
- Beniçal (*Benical*), Çuleymà 84
- Benmaymó* → Maimó
- Bennàxer (*Benaxar*), Mahomat, mercader 163
- Bennàxer, Cilim, mercader 315
- Benteahuellí, Fàtima, de Xerxell 127
- Benxarnit (*Benxernit*) → *Abenxernit*
- Benyahie* → Alquitení, Acén ben Yahie
- Berando, Mateu de (*Matheus de*) 83
- Berart (*Berant*), Mateo (*Matheo, Matheus*), mercader i ciutadà de Florència 82, 83
- Bernat (*Bernardi*), Joan (*Johannes*), mercader i patró de galera 83
- Bernat, Ramon, notari 20, 21
- Bevenguda, muller d'en Ferrando Martí, hostaler 182
- Bevenguda, vídua de Sanxo Gascó 41
- Bexir (*Boxir*), Çaat, bossar 315
- Bexir, Azmet, àlies el Català 76
- Bexir, Çaat 324
- Biale, Alí, de la Vall d'Almonasir 68
- Biarí, Çaat, de Bellús 319

- Bisqueyt (*Bisquey*), Mahomat 342
Blancalí, (*Blanqualí*), Yahie (*Jahie*) 99
Blanch, Lluís (*Ludovicus*), mercader i ciutadà de València 153
Blanes, Arnau de (*Arnaldus de*), paraire 68, 115
Blanes, Jaume de (*Jacobus de*), mercader i ciutadà de València 193, 194
Blanes, Jaume de, escrivà i ciutadà de València 280
Blanes, Jofre de (*Joffre de*), donzell 150, 152
Bodaych (*Boday*), Abraham (*Braym*), tintorer de Gandia 263-265
Boil (*Boyll*), don Pere, senyor de Manises, noble 163, 286
Boil, Sanxo 95, 96
Bonastre, Elionor de (*Elionoris de*), cellerera del monestir de la Saïdia 89
Bonell, Bernat (*Bernardus*), prevere 248
Bonet (*Bonetí*), Antoni (*Anthonius*) 256
Bonmacip, Jaume (*Jacobus*), ciutadà de València 19
Borrach (*Borrochi*), Jucef, teixidor 140
Borràs (*Borraç*), Vicent (*Vincencius*), argenter i ciutadà de València 322
Borrell, Joan (*Johan*), notari 143
Borriol, Çuleymén 271, 272
Bosch, Antoni (*Anthoni*), llaurador 330
Bosch, Guillem, corredor 103
Bossier (*Boser*), Fortunyó 56
Bot, Bernat (*Bernardus*), mariner 167
Bou, mestre Antoni (*Anthonio*), canonge de la Seu de València 248
Bou, mossén Guerau (*Gerau*), cavaller, mostassaf de València 109
Bovadilla, mestre Pedro de, batifulla de fil d'or 224
Bues, Bertomeu de (*Berthomeu de*), batlle de Castelló 278
Bues, Bertran de, notari 113
Burgos, Mahomat de, broquerer 116, 117
Burguet, Çale 342
Burguet, Mahomat 338
Burgueta, Mariam 338
- C
Çabala → Sabala
Cabanyelles, mossén Lluís de (*Loís de*), lloctinent de governador 294, 295
Cabanyelles, mossén Pere 171
- Çabata → Sabata
Çabater → Sabater
Çabba, Abraham, de Xàtiva 93, 94
Çabba, Azmet, de Xàtiva 93, 94
Cacim, Azmet, de Xàtiva 251, 252
Cacim, Mahomat, de Xàtiva 251, 252
Çaforí → Saforí
Çahat, fill d'Azmet Soltan i Fairon 272
Calaforra, Joan (*Johan*), paraire 115
Calbet (*Calbeti*), Pere (*Petrus*), jurista 19
Calbet, Vicent, mercader 109
Calderer (*Caldererii, Calderií*), Joan (*Johannes, Johan*), fuster i ciutadà de València 195, 250
Calderó, Abdal·là, teixidor de València 130, 131
Caldes, Simó de, lloctinent de mostassaf de València 109
Çalema, Abdal·là (*Abdalla*) 136, 196, 214, 220, 256-259, 299
Çalema, Abdal·là (*Abdalla*), broquerer 315, 318
Çalema, Mahomat 324
Camarelles, Martí (*Martinus*), velluter 326
Campos, Joan de (*Juannes de, Johan de*), notari i ciutadà de València 181, 187, 188, 195, 276, 292, 317, 320, 321, 323, 325, 331, 335, 342
Cancia?, Guillem (*Guillermus*), tintorer i ciutadà de València 196
Cantarranes, Joan (*Johannes, Johan*), mariner 164-168
Capdevila, Joan (*Johan*), notari 268
Capdevila, Pere, ciutadà de València 268
Çapena → Sapena
Càpua, Àngelo de, escuder 293
Çaranig, menor, Çaat, de Catadau 318
Carbonell, misser Joan (*Johan*), assessor de la Batllia General 87
Cardona, Francesc, notari 250, 251
Càrries, Bertomeu de (*Bartholomeum de*), notari 297
Castellà, Ramon, justícia criminal de València 25
Castellar, en 41
Castellar, Joan (*Johan*), ciutadà de València 271
Castellar, Pere, notari 151, 153, 164, 191
Castelló, Francesc (*Franceschi*), ciutadà de València 146

- Casturí, Yaye, bossier 315
Català, moro albarder 76, 308
Català, Arnau (*Arnaldum*), lloctinent de la Tresoreria general 197
Català, Bertomeu, notari 71
Català, Çaat 342
Català, Domingo 37
Català, Jaume (*Jacobus*), carder 318
Català (*Cathalà*), Joan (*Johan*), sastre i ciutadà de València 140
Català, Lluís (*Luis*) 325
Català, misser Pere, doctor en lleis 86
Català (*Cathalà*), Pere, lloctinent de rebedor general de Xàtiva 251
Català, Sibília, cantora del monestir de la Saïdia 89, 90
Catalana, na, muller del noble mossén Jaume de Vilaragut 241
Catalana, vídua de Domingo Català 37
Çatdon, sabater, 315, 318
Caterina, muller d'Antoni Romeu, llaurador 306, 309-313
Caterina, muller de Bernat Garcés 235
Caterina (*Katherina*), muller de Bernat de Sant Feliu, notari 326
Caterina, muller de Bertomeu Tovia, teixidor 40
Caterina, muller de Joan Enyego 195
Caterina, muller de Joan Fort 334
Caterina, vídua de Bertomeu Sabater 88
Cavaller, Pere, notari 25, 27, 30-32, 56
Cavalleria, Felip de la (*Filipus de la*) 324
Çaydia → Saïdia
Centelles, mossén Gilabert de, senyor de Planes 163
Centelles, Pere de, abans Azmet Abenrajé, convers 23-36, 38, 56
Ceptí, Azmet, de Granada 138
Cequieret, Fona, albarder 306
Cervató, mossén Joan de (*Johan de*), cavaller, senyor d'Antella 118
Chapap → Xapap
Chipión → Xupió
Chiquet → Xiquet
Chocayre → Xocaire
Cilim, Faraig (*Faratg*) 88, 90, 109
Claramunt, Mateu (*Matheu*), blanquer 159
Clavell, Vicent (*Vincencius*), ferrer i ciutadà de València 74
Climent, secretari reial de Joan II 260
Codinats, Beatriu de (*Beatrix de*), muller de Francesc Aguiló 329
Codinats, Manuel de, cavaller, senyor de Benimàmet 116
Cola, Andria de, mercader italià 115
Colent, Artús de, procurador de miserables de València 30, 31, 56
Coll, Bernat (*Bernardus*) 326
Coll, Pere, mercader 115
Çollivella → Solivella
Colom, Guillem, llaurador 98
Coloma → Coloma, Joan de
Coloma, Joan de (*Johannes de*), secretari del rei Joan II 267, 290, 295
Comes, Lluc (*Luchas*), escrivà 104
Conesa (*Conesie*), Ramon (*Raimundus*), convers, dit Mahomat Abenzeit 17, 18
Conesa (*Conesie*), Ramon (*Raymundus*), preposít de l'Almoïna de la Seu de València 17, 18
Corella, Gabriel, sastre i ciutadà de València 194
Coret, Alí, alcadí reial 172, 269, 315
Coret, Çaat, alfaquí 342
Coret, Mahomat, teixidor de seda, fill d'Alí 315
Cornell, don Lluís (*Loís*), senyor d'Alberic, noble 261
Corts, Domingo (*Dominicus*), apotecari i ciutadà de València 21, 23
Corts, mossén 339
Crespí, Joan (*Johannes*), corredor 61
Cristià (*Christian*), protonotari reial del rei Joan II 306
Çuaya, Abdal·là Azmet, de Ressalany 118
Çuayhat, Homar 173
Çucayre → Xocaire
Çuleimén, Abdal·là (*Abdalla*) 318
Çuleimén, Abdal·là (*Abdalla*), sabater 250, 315
Çuleimén, Alí, carnisser 315, 318
Çuleimén, Muça (*Muçe*), mestre obrer de vila 62
Çumade, Çaat, de Gandia 84
Cuquayre → Xocaire
- D**
Dalmau, Manuel (*Manuelem*), mercader i ciutadà de Barcelona 191
Dalmau, misser Miquel, doctor en lleis 200

- Dàries, Pere, verguer de la batllia 88, 94, 98, 99
De la Ras → Larràs
 Delell, Içach, jueu de Barcelona 21, 22
 Desprats (*Dezprats*), Pere, notari 56
 Despuig (*Dezpuig*), Francesc (*Franceschi*), cavaller, batlle de Xàtiva 155
 Despuig, mossén Joan (*Johan*), cavaller, batlle de Xàtiva 137, 252
 Despuig, fra Lluís, mestre de l'orde de Montesa (*mestre de Muntesa*)290
 Déu (*de Dios*), Pere (*Petrus*), notari 314
 Deuloféu, Joan (*Johannes*) 189
 Días de Toledo, doctor Ferrando, oidor reial del rei Juan II de Castella 142
 Dolça, muller de Joan Roís àlies *Flaçà* 234
 Dolça, muller de Pere Sabala, llaurador 39
Dolcet, Pere → Vallterra, Pere de
Dolceta → Isabel, filla de Pere de Vallterra
 Domingo (*Dominguo*), Joan (*Johan*), verguer de la Batllia General 261
 Donacios?, Miquel, paraire 61
 Donzell, Llop (*Lupus*), ferrer, ciutadà de València 195
 Doto, Martí, notari 169, 189, 190, 193, 194
 Dotra?, Joan (*Johan*), verguer de la Batllia General 80
 Duart, Joan (*Johan*), algutzil 325, 330, 331
 Dubler, Alí, de la Llosa 120
- E*
Egalada → Igualada
 Eivissa (*Iviça*), Miquel d', canvista 251
Elluxení → Alluxení
 Enyego, Joan (*Johannes*), paraire 195
 Escolà (*Scolà*), Francesc (*Francesch*), ciutadà 299
 Escrivà (*Scriva*), Jaume (*Jacobus*), saig de València 62
 Escrivà (*Scriva*), Joan (*Johannes*), donzell 83
 Espanyol (*Spanyol*), Pere 109
 Esparça (*Sparça*), Francesc (*Franciscus*) 326
 Esparça (*Sparça*), Manuel (*Manuelis, Manuel d'*), notari 315, 319
 Espejo, Goçalbo d', lloctinent del batlle de Sogorb 160-162
 Esperandéu (*Sperandéu*), Pere, corredor d'orella 330
 Espinalbó (*Spinalbo*), Antoni (*Anthionius*) 113
 Esteller (*Stelleri*), Andreu (*Andree*), notari 104
- Estellés (*Stelleri, Stellers*), Bernat (*Bernardus*), notari 91, 165
 Esteve, Joan, notari 248
 Eximeno, Ferrando, mercader i ciutadà de València 251, 265
- F*
 Fabra, Beatriu (*Beatrix*), abadessa del monestir de la Saïdia 89, 90
 Fabra, Gaspar, cavaller 301
 Fabra, Isabel (*Ysabelis*), portera del monestir de la Saïdia 89, 90
 Fagardo, Azmet, llaurador de Manises 342
 Fairon (*Fayron*), muller d'Azmet Soltan 272
 Fajardo, Alfonso Yanyes, adelantat major del regne de Múrcia 136
 Falcs (*Falchs*), Mateu de (*Matheu de*), paraire 115
 Famiz (*Famiç*), Alí, mercader 85, 86, 98, 115, 116
 Famiz (*Famiç*), Çaat, teixidor de lli 85, 98
 Fandaig, Azmet, àlies *Chiquial* 325, 326
 Fandon, Çaat 99
 Faquim, Fayó, jueu de Mallorca 20-22
 Faraig, Abraham 342
 Faraig, Cilim 109
 Faraig, Mahomat 154, 155
 Faraiz, Abraham 342
 Fàtima 63, 64, 72, 74, 270
 Fàtima, sabia 195, 271
 Fàtima, filla d'Alí Xupió 123, 124, 298, 299
 Fàtima, filla de Mahomat Yahie, d'Antella 118
 Fàtima, filla de Maimó Fuster 63, 64, 66
 Fàtima, filla de Yahie Alhaderí, d'Albalat dels Tarongers 110, 111
 Fàtima, germana de Mahomat Atagarí 121
 Fàtima, muller d'Abdal·là Abenhudex 63
 Fàtima, muller d'Azmet Hualit, alámí d'Alaquàs 198, 199, 201, 202, 204, 207, 208, 238
 Fàtima, muller d'Azmet Yunis 155, 156
 Fàtima, muller de Çot Pesperí 125
 Fàtima, muller de Mahomat Ripoll 196, 273, 275
 Fàtima, muller de Mahomet Abaexon, tintorer 72
 Fàtima, muller de Xucaire 313, 314
 Fàtima, muller de Yunis, de Xàtiva 155
 Fàtima, vídua d'Azmet Xipiona 70

- Felemir, Jaume (*Jacobus*) 76
 Feliu, Bernat (*Bernardus*), escrivà 86
 Feliu, Jaume (*Jacme*), escrivà 79, 94, 96, 98
 Fenollar, Bernat (*Bernardus*), prevere 248
 Ferragut, Arnau (*Arnaldo*), barber 105, 353
 Ferran I de Nàpols (*rey don Ferrando*) 288
 Ferran I Trastàmara (*rex Ferdinandus*), rei de la Corona d'Aragó 104
 Ferran II el Catòlic (*Ferdinandus, don Ferrando*), rei de la Corona d'Aragó 313, 322-324
 Ferrandes (*Feràndeç*), Gil, traginer 44
 Ferrandes (*Feràndeç*), Maria 36
 Ferràndez de la Talaya, Alfonso 126
 Ferrandis Alatar (*Ferrandiz Alatar*), Joan (*Johannes*), major 343, 346
 Ferrandis Alatar (*Ferrandiz Alatar*), Joan (*Johannes*), menor 343, 346
 Ferrando, Ramon (*Raymundus*), taverner de València 106, 107
 Ferrer, Abdal·là (*Abdalla*), pare d'Abrafim Ferrer 20, 22
 Ferrer, Abraham (*Abraffim*), fill d'Abdal·là Ferrer 20-22
 Ferrer, Bertomeu (*Bartholomeus*), pareire i ciutadà de València 104
 Ferrer, Bertran (*Bertrandus*), notari 22
 Ferrer, Bonanat, notari 87
 Ferrer, Guillem, de la tresoreria reial 96
 Ferrer, Jaume (*Jacobus*) 304
 Ferrer, Joan (*Johan*), notari 99, 134
 Ferrer, Llàcer (*Latzorius*), pareire i ciutadà de València 195
 Ferrer, Lluís (*Ludovicus*), fuster 190
 Ferrer, Pere (*Petrus*), mercader 87, 103, 104
 Ferrer, Vicent, verguer de la Batllia General 334, 335
 Ferri, Antoni (*Anthoni*) 331, 334
 Ferris (*Ferriç*), Mahomat ben, alfaquí 70
 Fierro, Jucef de, de Tarassona 147
 Figuera, Joan (*Johan*) 91
 Figueres, Joan (*Johannes, Johan*), perpunter i ciutadà de València, 91, 115
 Figuerola, Guerau (*Geraldo*) 106
 Folux, Abdal·là (*Abdalla*) 190
 Font, Arnau, mercader 127
 Forés, Guillem, pareire 115
 Forner, Joan, notari 249
 Fort, Joan (*Johan*), cuirasser i mercader 331, 334-336
 Fotoix, muller d'Abdal·là Annajar 148
 Fotoix, muller de Jucef Xupiò 61
 Fotoix, muller de l'alcadí Bellví 273, 275
 Fotoix, muller de Mahomat Bellví 297-300, 302, 303
 Fotoix, muller de Çaat Xupiò 196
 Francesca (*Francescha*), muller de Gil Ferrandes 44
 Freixenet (*Frexinet*), Guillem 94
 Frias?, Pere de 134
 Fucey, Azmet 174, 177, 179, 180, 185
 Fucey, germana de Mahomat Atagarí 121
 Fuster, Francesc (*Francesch*), ciutadà de València 179
 Fuster, Francesc (*Francesch, Franciscus*), verguer de la Batllia General, carceller de la moreria de València 181-183, 186, 189
 Fuster, Maimó, sogre de Faraig de Bellví 63, 64
 G
 Gaçol, Bernat, ciutadà de València 96, 97
 Gaçol, Bernat, de Lliria 97
 Gaçol, Jaume (*Jacme*), escrivà 97
 Galip, Axer, sabater 293
 Galip (*Gualip*), Yaye 342
 Gallach, en 249, 263
 Gallach, Joan de (*Johannes de*) 198
 Gallach, Lluís de (*Ludovicus de*), notari 297
 Gant, Arnau de, mercader flamenc 147, 148
 Garbell (*Garbel*), Mahomat 342
 Garcés (*Guarcés*), Bernat, cabanyer 235
 Garcia, Bertomeu, notari 342
 Garcia, Ferrando, mercader 115
 Garcia, Jaume (*Jacobus*), tintorer i ciutadà de València 105
 Garcia (*Garcie*), misser Jaume (*Jacobi*), doctor en lleis, assessor de la batllia 27, 197, 280-284
 Garcia, Joan (*Johannes*), mercader 319
 Garcia, Joan (*Johannes*), pareire 187, 188
 Garcia, Lluís (*Ludovicus*), notari i ciutadà de València 280, 326
 Garcia, Miquel, notari i ciutadà de València 309
 Garí, Bernat, ciutadà de València 176, 178-180, 184-187
 Garró, Pere, lloctinent de batlle general del regne de València 150, 152, 169, 259, 261, 270, 290, 291, 293

Gascó, Sanxo 41
 Gassent, Bernat 208
 Gavoto, Franqus, mercader italià 326
 Gebeli (*Gebelli, Javalí*), Alí, lligador de llibres 145, 248
 Genollach, Arnau (*Arnaldo*), tirater o cordoner i ciutadà de València 86
 Gentil, Carlo (*Carlus*), mercader i ciutadà de Gènova 83
 Gentil, Cebrià (*Siprianus*) 326
 Gentil, Rafael (*Raffael*) 326
 Gil, Bernat, notari 62
 Gil, Francesc (*Francesch*), blanquer 159
 Gil, Lluís (*Loís*), notari 312
 Gili, Bernat, blanquer 115
 Girbés, Jaume (*Jacme*), escuder 265
 Gisquerol, Jaume (*Jacme*) 261
 Goçalbo, Bernat, advocat fiscal del rei a Alzira 279
 Gomar, Francesc (*Franciscus*), saig 57
 Gorgera, Joan (*Johannes, Johan*), flequer i ciutadà de València 188, 189
 Gostaç, Azmet, colteller 179
 Gostaça, muller de Pere Renart 88
 Gràcia, mare de Pere Senyeras 249, 250
 Granada, rei de 63, 110
 Granollers (*Granollés, Gronolés*), Lluís (*Loís*), mercader 84, 85
 Granollers (*Granollés*), Vicent, mercader i ciutadà de València 137
 Granyena (*Granyana*), Jaume (*Jacme*), escrivà 331, 334-336
 Granyena (*Granyana*), Narcís (*Narsisius, Arcís*), escrivà 147, 187, 188
 Gua, Çaat 265
 Gual, Antoni (*Anthonio*), mercader i ciutadà de Barcelona 191
 Guimerà, Bernat, blanquer 159, 160
 Guimerà, Mateu (*Matheus*), blanquer 326

H

Habet, Bernat (*Bernardus*), assaonador 68
 Hacén, Muça, de Bunyol 181
 Halahuy, Mahomat el, albarder 315
 Halahuy, Maymó el 318
 Hamiç, Abdal·là Benhomar, de Xàtiva 120, 121
 Hamiç, Homar Benabdallà, fill d'Abdalà Benhomar 121
 Hayet, Jucef (*Yuçef*), de Cofrents 150, 152

Hayol, muller d'Alí Ardef 190
 Hebo, muller de Fat Axoborbí 121
 Himine, filla de Taher Macefi 131
Homar → Omar
 Hualit, Azmet, alamí d'Alaquàs 198, 199, 201, 207, 212, 233-240, 244-246
 Hualit, Jucef (*Juceff*), sabater 315
 Hubac, Alí, de Vilamarxant 140
 Hucey, muller d'Alí Abencayet, de Benaquasil 122

I

Ibarra (*Ybarra*), Martín d' 139
 Igualada (*Egualada*), Joan Blai (*Johannes Blai*), ciutadà de València 196
 Inaydí, Alí 174
 Isabel (*Ysabell*), filla de Pere de Valltera àlies *Dolcet* 198-209, 211-213, 215, 216, 220, 222, 223, 225, 227, 230, 231, 233, 234, 237-240, 242-246
 Islant (*Izlant*), Felip (*Felipus*), mercader 326
 Ivanyes (*Yvanyes Landayda*), Joan (*Johan*), de Lekeitio 167
 Ivanyes (*Yvanyes*), Joan (*Johannes*) àlies *Goçalbo*, apotecari i ciutadà de València 165, 166
 Ivanyes (*Yvanyes*), Joan (*Johan*), paraire 62
 Ivanyes (*Yanyes*), Pero (*Peydro*) 139
 Ivanyes de la Renteria (*Yvanyes de la Renteria*), Martí, de Lekeitio 166, 167
 Ivanyes de Lekeitio (*Laqueto*), Pere 139
 Iviça, Miquel d' → Eivissa, Miquel d'
 Íxer, Pere d', llaurador de Xirivella 150-152

J

Jafar, Hamet, de Manises 86
 Jàfer, fra Francesc, de l'orde de Santa Maria del Puig de València 98
 Jahiní, Maimó (*Maymó*), d'Alberic 261
 Jaume (*Jacme*), Domingo, verguer de la Batllia General de València 149
 Jaume I (*rey en Jacme*), rei de la Corona d'Aragó 142
 Jaume II el Just (*rex Iacobus*), rei de la Corona d'Aragó 343, 344
Javalí → Gebeli
 Joan (*Johannes*), infant, lloctinent general de la Corona i rei de Navarra, futur rei Joan II 134, 321
 Joan (*Johan*), Lorenzo de, mercader florentí 168

- Joan, Pere (*Petrus*) 340
 Joan (*Johan*), Pere (*Petrus*), convers 341
 Joan II (*Rey Juan, rex Joannes, rex Johannes*), rei de la Corona d'Aragó 134, 197, 198, 248, 249, 253, 254, 256, 258-260, 263, 267, 290, 295
Joan de Navarra, lloctinent general d'Alfons V → Joan II
 Joana (*Johana*), muller de Pedro de Toledo 330
 Jordà, Jaume (*Jacme*) 199, 207, 209, 211, 212, 233, 238-240, 242, 244, 246
 Jordà, Pere 202
 Juan II, rei de Castella 141
 Julià, Andreu, notari 85, 88, 103, 105, 138, 139
 Julià (*Juliani*), fra Pere (*Petri*), de la cartoixa de Portaceli 61
 Julià (*Juliani*), Joan (*Johannes*), paraire i ciutadà de València 61
 Julià (*Juliani*), Nicolau (*Nicholaus*), mercader i ciutadà de València 85, 86
Jupió → Xupió
 Just, Pere, paraire 115
- L**
Lagostera → Llagostera
 Larràs (*de la Ras*), Francesc de (*Franciscus de*), carnisser 342
 Liscander (*Lizcander*), Abdal·là (*Abdalla*) 72
 Llagostera (*Lagostera*), Lleonard (*Leonardus*), saig 106
 Llinars (*Linars*), en 87
Longuo → Allonguo
 Llopis (*Lopiç*), Garcia (*Garsias*), corredor i ciutadà de València 90
 Llor (*Lor*), Nicolau (*Nicholaus*), ciutadà de València 250
 Llorens (*Lorenç*), Jaume (*Jacme*), flaquer i ciutadà de València 335
 Lloret (*Loret*), Joan (*Johan*), notari 156
 Lloris (*Lóriç*), mossén Joan de (*Johan de*), cavaller 155
 Llupià, Hug de (*Hugo, Hugoni, Uch*), bisbe de València 80, 81
 Lópeç, Joan (*Johan*) 140
 López d'Arrona (*Lopes de Arrona*), Joan (*Johan*), mercader de Lekeitio 138, 139
Lopiç → Llopis
 Loppo, Azmet, sastre de Gandia 318
- Loquinellí (*Lochinellí*), Abdal·là, de Granada 138
Loret → Lloret
 Luna, mossén Mateu (*Matheu*), prevere 159, 160
 Lunes, Bernat, dispenser 58
 Luxení, Azmet 69, 122
- M**
 Maça de Liçana, Pere (*Petrus*) 113
 Macefi, Mahomat, de Borriol 131
 Macefi, Taher, de Sueras 131
 Maçuch, Alí 138
 Magarel, Alí 342
 Mahiques, Pere, carnisser 99
 Mahomat (*Mahomet*), fill d'Azmet Aluchení 70
 Mahomat, fill d'Azmet Soltan i Fairon 272
 Mahomat, fill d'Asmet Almaquef 287
 Mahomat, fill de Yunis Tell 99
 Maimó (*Maymó*), Alí 289
 Maimó (*Maymo*), Hualit (*Huelit*) 342
 Maimó (*Maymo*), Mahomat, de Cocentaina 91
 Maimó (*Benmaymó*), Mançor ben 138
 Malequí (*Mallequí*), Abdal·là 122
 Malequí, Yahie, àlies *el Sebollino* 79
 Malgan, Azmet, barber 315, 318
 Malrich, Jeroni (*Geronimus*), notari de València 319
 Malull (*Malul*), Çalema, ferrer 94, 109
 Mancellí, Çaat, de Benaguasil 97
 Mansor (*Mançor*), Asmet 287
 Manyes, Francesc (*Francesch*), verguer de la Batllia General 150, 151, 163
 Manyes (*Maynes*), Joan (*Johan*), mercader 115
 Manyes, Rafel (*Rafell*), paraire 229
 March, Guillem Ramon, ciutadà de València 140
 Mardanix, Fucey, carnisser de Bunyol 193
 Marga, Jaume (*Jacobus*) 326
 Margalida, vídua de Pere Tomàs 43
 Margarida (*Margarita*), abans Aye, conversa 17, 18
 Maria de Luna (*reyna dona Maria*), muller del rei Martí I, reina de la Corona d'Aragó 74, 75
 Maria, muller d'en Martí d'Alcorisa 34
 Mariem 63, 74
 Maria, vídua de Pere Miramar 54

- Mariem, de la Llosa 120
 Mariem, filla d'Azmet Alluxeni 69, 70
 Mariem, filla de Jucef i Haye 72
 Mariem, muller d'Alí Xupió 70
 Mariem, muller de Mahomat Abenhacén Abenabrahim 94
 Mariem, segona muller de mestre Abdal·là Algazí, metge de València 188
 Mariem, vídua d'Abdal·là Bencelim 88, 89
 Mariot, muller de Çuleymén Borriol 271, 272
 Marqués, Gabriel (*Grabiél*), notari de Sogorb 160-162
 Marrades, Pere (*Petrus*), batlle general del regne de València 59
 Martí, Domingo, pare de Maria Ferrandes 36
 Martí, Ferrando, hostaler 182
 Martí, Francesc (*Franciscus*), mariner 167
 Martí, infant i duc, futur rei Martí I 58
 Martí I (*rex Martinus*), rei de la Corona d'Aragó 74, 77, 132, 281
 Martí, Jaume (*Jacobus*), verguer de la Batllia General 188
 Martí, Jaume, notari 17, 18
 Martí, Joan (*Johannes*), corredor 250
 Martí, Joan (*Johan*), calderer 115
 Martí, Miquel, llaurador 98
 Martines (*Martínez*), Salvador, canvista 201, 202, 204, 205, 207, 208, 213, 215, 216, 219-222, 225-227, 230, 231, 233, 234, 237, 238, 243
 Martinet (*Martinetó*), convers, fill de Ramon Conesa i Margarida 17
 Marwan (*Maruan*), Abrafim ben Haquem 71
 Marwan (*Maruan*), Maffomat, àlies *el Pomer* 315
 Mas, Bertomeu del (*Bartholomeus del*), seder i ciutadà de València 170
 Mas, Pere (*Petrus*), blanquer i ciutadà de València 321
 Mascarell, fra Antoni (*Anthoni*) 149
 Mascó (*Maschó*), misser Francesc (*Francesch, Franciscus, Franciscus*), doctor en lleis, assessor de la batllia 131, 133, 140, 160, 172, 175, 185
 Mascon, Çaat, de Gandia 119
 Mascor (*Mazquor, Mazcor*), Abdurrazmén (*Abduramen, Abdorazmén, Abdolamén, Adorazmén*), alfaquí 304, 405, 315, 321, 324
 Masquefa, Lluís (*Ludovicus*), notari 319
 Mayor, Çaat, de Xàtiva 86
 Mazarell, Alí 342
 Menor, Francesc, notari 313
 Mercader, Antoni (*Anthoni*) 157
 Mercader (*Merchader*), mossén Berenguer (*Bereher*), batlle general del regne 146, 255
 Mercader (*Mercaderii*), misser Joan (*Johan, Johannes*), doctor en lleis, batlle general del regne 97, 104, 106, 107, 110, 111, 115-123, 125-133, 135-137, 140, 141, 143, 145, 332
 Mercader, mossén Honorat Berenguer (*Onorat*), cavaller, batlle general del regne de València 263, 265-272, 275, 277-281, 286, 288-290, 294, 295, 298, 304-306, 312
 Mercader, mossén Perot 148
 Mercader, Pere (*Petrus*), notari 319
 Mestre Abdal·là, metge → Algazí, mestre Abdal·là
 Metge, Arnau, cirurgià de València 33, 49, 50, 52, 53
 Mine, Abraham (*Abraffim*) 119
 Mingot, Joan (*Johan*), paraire 227
 Minguet, Berenguer, mestre racional 124, 133
 Miquel, Joan (*Johannes*), apotecari 104
 Mir, Guillem, de la Batllia General 133
 Miramar, Pere 54
 Miró, Pere (*Petrus*), carnisser de Quart 193
 Miró, Pere, lloctinent de batlle 93
 Miró, mossén Simó (*Simone*), cavaller, batlle general del regne de València 86, 88, 89, 94
 Mochoní, fill de Alí Hubat 140
 Moell, Lopo de (*Lupus de*), sarraí 61
 Mohadim, Maçot 304
 Mohamí, veí de Torís 76
 Mohoni, fill d'Alí Hubac, de Vilamarxant 140
 Mohoni, fill de Maimó Albergí, de la Vall d'Eslida 169, 170
 Molins, Mondo de, escrivà de galera 146
 Montagut (*Muntagut*), Bertomeu (*Berthomeu*), llaurador 330
 Montalbà (*Muntalba*), Pasqual (*Paschasius*), argenter 58
 Montanyés (*Muntanyes*), Joan (*Johannes*), corredor i ciutadà de València 86
 Montblanc (*Monblanch*), Antoni de (*Anthonius de*), ciutadà de València 61

- Montblanc (*Monblanch*), Cristòfol de (*Christoforus de*), notari i ciutadà de València 190
- Montcada (*Muncada*), don Mateu de (*Matheu de*), noble 168, 169
- Montesa (*Muntesa*), mestre de → Despuig, fra Lluís
- Montpaó (*Montpaho*), Gil de (*Egidius de*) 56
- Moquetdam (*Moquetdon, Moqueddom*), Cilim (*Silim*), jurat de la moreria de València 342
- Moquetdam, Mahomat, de Benimàmet 116, 117
- Mora, Goçalbo de 97, 98
- Mora, Joan de (*Johannes de*), ciutadà de València 190
- Morçí → Murcí
- Moros, Ferrando de (*Ferdinandus de*), escuder 89, 90
- Mulet, Guillem, ciutadà de Barcelona 96, 97
- Munyós (*Munyoç*), Teresa (*Teresie*), bossera del monestir de la Saïdia 89
- Murcí, Azmet, broquerer 147, 196, 306, 310-313
- Murcí (*Morçí*), Mahomat, major, broquerer 315
- Murcí, Mahomat, menor, broquerer 315
- Mureym (*Muyrem*), filla de Mahomat Algezirí 145
- Musà (*Muçà*), Alí, de la Vall d'Almonesir 113
- N*
- Nairo (*Nayro*), Lluís de (*Loys de*), mercader 115
- Navarro, Gabriel, mercader 87
- Navarro, Joan (*Johannes*) 258, 340, 341
- Navarro, Fat, àlies *Ramoní*, de la Vall d'Uixó 176
- Navarro, Pere, notari 273
- Nexme 70
- Nexme (*Neixme, Neixmen*), filla i sogra d'Abdal·là Abenhudex 63
- Nexme (*Neixmen*), filla d'Alí Albarramoní 63
- Nexme, filla d'Hamet Malequí 122
- Nexme, filla de Mahomat Roget 319, 320
- Nexme, muller d'Alí Alquitení 292
- Nicolau (*Nicholaus*), batlle 80, 81
- Nogueras, Antoni (*Antonio*) 253
- Nomdedéu, Miralles, saig 106
- Nuça (*Nuçe*), germana d'Alí Xupió 89, 90
- Nuça (*Nuza*), germana de Mahomat Atagarí 121
- Nuça, muller de Mahomat Pansut 160-162
- Nuça (*Nuza*), muller d'Azmet Luxení 122
- Nuça (*Nusa, Nuza*), muller de Faraig Cilim 88
- Nuça (*Nuze*), sogra de Saad Xupió 89
- Nuça (*Nuza*), vídua d'Hamet Malequí 121, 122
- Nugeim (*Nugen*), muller d'Alí Artaní 189
- O*
- Olesa, Pere d', tintorer 237
- Oller (*Oler*), Tomàs (*Thomas*), notari 199, 209, 211, 243
- Omar (*Homar*), Abraham (*Abraffim, Abrafim*) 154, 155
- Omar (*Homar*), Çaat, àlies *Maerch*, botiguer 105
- Ondara, Azmet d', àlies *Çalé* 188
- Ordiats, paraire jueu 36
- Ormagui (*Ormaygue, Ormaeguy*), Martín d' 139
- P*
- Palau, Francesc (*Francesch*), doctor en lleis de València 272-275, 279-286
- Palau, Gabriel, draper 272, 273, 283
- Palau, misser Francesc Palau, doctor en lleis, de Tortosa 272, 273, 280-283
- Palomar, misser Gabriel, doctor en lleis 70
- Palou, Miquel (*Miquael*), notari i ciutadà de València 341
- Pamplona (*Plamplona*), Pere de 154
- Pancorret (*Patorrent, Paturret*), Abraham (*Abrafim*), de Paterna 170, 171, 173-177, 179, 180, 184
- Pancorret (*Pantorret*), Alí 174, 175, 180
- Pancorret (*Paturret*), Mahomat 180
- Pancorret (*Pantorrent*), Yucef 174, 175
- Panés, Antoni (*Anthoni*), procurador fiscal del rei 56
- Pansut (*Pançut*), Mahomat, de Carrica (Sogorb) 160-162
- Pantorrent* → Pancorret
- Pardo, Lluc (*Luchas*), notari 326
- Pastor, Pere (*Petrus*), apotecari i ciutadà de València 22
- Paturret* → Pancorret
- Pelegrí, Antoni, albarder 225

- Pelegrí, misser Guillem, doctor en lleis, advocat fiscal del rei 162, 172
- Peon, Rico (*Rinco*), correu de la batllia 290, 291
- Peralta, Guillem de (*Guillelmus de*), de la tresoreria reial 267
- Pere III el Gran (*Petrus*), rei de la Corona d'Aragó 60
- Pere IV el Cerimoniós (*rey Pere, rex Petrus*), rei de la Corona d'Aragó 25, 59, 321, 343
- Peres (*Pereç*), Domingo (*Dominicus*), tintorer 56, 57
- Peres (*Petri*), Guillem (*Guillelmus*), mercader i ciutadà de Mallorca 23
- Peres (*Pereç*), Joan (*Johannes*), tintorer 62
- Peres (*Pérez*), Miquel, notari 260
- Peres de Corella (*Pérez de Coriella, Petrum de Corella*), don Eximén (*Eximinus*), comte de Cocentaina 212
- Peres Tarascó (*Petri Tarasconi*), Guillem (*Guillelmus*), notari de Mallorca 22, 23
- Pérez de Galarreta (*Peres de Galareta*), Joan (*Johan*) 139
- Pérez del Puerto (*Pérez de Puerto, del Puerto*), Joan (*Johan*), clergue beneficiat en Santa Maria de Lekeitio 139
- Pericolla, Antoni (*Anthoni*), sabater 335
- Peris, Beatriu (*Beatrix*), vídua de Francesc de la Ras o Larràs 342
- Perpí, Azmet, florejador 315, 318
- Perpí, Mahomat 318
- Perpir, Maimó (*Maymo*) 315
- Perputxení (*Perpunxení*), Mahomat 143, 144
- Porturi* → Yunis al Porturi, Azmet
- Peslich (*Pezlich*), Abdal·là (*Abdalla*) 342
- Pesperí, Mahomat Çot 125
- Petit, Azmet, de Riba-roja 268, 269
- Petit, Mahomat 268
- Pi, Bernat, pareire 115
- Pina, Diego de, verguer de la Batllia General de València 82, 86, 92
- Pintor, Francesc (*Francesch*), notari 284, 285
- Pinyol, Joan (*Johan*), pareire 115
- Piquer, Salvador, notari 152, 164
- Planella, Antoni (*Anthoni*), mariner de València 84
- Plerber* → Vassanova
- Polo, Daniel, missatge jurat 128
- Pont, Bertomeu (*Berthomeu*), pareire 231
- Porroquí, Azmet, d'Alzira 277
- Porturi* → Yunis al Porturi
- Porturi, fill de, albarder 99, 302
- Porturi, Mahomat 99
- Pozlit, Abdal·là (*Abdalla*) 342
- Prats, Bertomeu (*Bartholomeus*), escrivà i ciutadà de València 107
- Preste Joan (*Presta Johan*), rei cristià imaginari d'Orient 132
- Prior, Joan (*Johan*), de Niça 137
- Proença (*Proheça*), Francesc (*Francesch*), teixidor 33-35, 45, 48
- Pròxita (*Proxida*), Miquel de (*Miquael de*), argenter, convers 313-315
- Pròxita (*Proxida*), Olf de (*Olfum de*), cavaller 315-317, 319
- Pròxita (*Proxida*), Tomàs de (*Thome de*) 316, 317, 319
- Puerto, Joan del → Pérez del Puerto, Joan
- Pugeta (*Puigeta, Puga, Pujá*), na, sarraïna 278, 279, 290-292
- Puig, Miquel 339
- Puigmitjà (*Puigmigà*), Miquel de (*Miquell de*), notari 286, 287
- Pujada, Joan (*Johan*), regent de la Batllia General del regne 77, 84, 85
- Pujada (*Puiada*), Nicolau (*Nicholau, Nicholaus*), conseller reial i batlle general, 74-77, 79, 80
- Pujades (*Pugades*), Mateu (*Matheus*) 326
- Q
- Queralt, Pere de, convers 76, 77
- R
- Rabosa, Eza 338
- Rabosa, Isà 338
- Rafalí, Çaat 104, 105
- Rahalí, Yahie 137, 139
- Rahamona, captiva de Trípoli i esclava de Fayo Faquim, jueu de Ciutat de Mallorca 20-23
- Ramos, Goçalbo 260
- Ramos, Joan (*Johan*), escrivà i ciutadà de València 265
- Ramos, Miquel 260
- Razín, Abdal·là (*Abdalla*), sabater 315
- Razbaida (*Raixbayda, Azrebayda, Rezbayda*), Mahomat (*Mafomat*), mercader 137, 169, 172, 194, 196, 255, 275, 301
- Renart, Pere, captiu cristià a Bugia (Algèria) 88

- Repolls* → Ripoll
- Riba-roja, Fucey de 184
- Ribera, Jaume (*Jacme*), mercader i ciutadà de València 58, 273, 275, 281, 283
- Ripoll, Abdal·là (*Avdallà*), fill de Mahomat
- Ripoll, adelantat de la moreria de València 129, 263, 266, 279-285, 313, 314
- Ripoll, Alí 299
- Ripoll (*Arripoll*), Çaat (*Çahat*) 79, 82, 83, 104, 105, 123-125, 264-266, 273, 275, 297-304
- Ripoll, Fàtima 313
- Ripoll (*Ripol*), Galip, mercader 118, 119, 122-124, 128, 136, 137, 139, 143, 164-167, 191, 192, 266
- Ripoll (*Ripol*, *Rippoll*), Mahomat (*Mafommat*, *Mahoma*), mercader 139, 149, 154, 155, 164-168, 191, 193, 196, 198, 249-251, 253-259, 263-268, 273, 275, 297-302
- Rispau (*Respau*), Francesc (*Franceschi*), patró de coca 111, 112
- Riusech, misser Gabriel de, doctor en lleis 199, 202, 210, 211, 243
- Roca (*Roqua*), Antoni (*Anthoni*), patró de coca de Cotlliure 122, 123
- Roca (*Rocha*), Isabel (*Ysabelis*), sagristana del monestir de la Saïdia 89
- Rocamora (*Rochamora*), Guerau 109
- Roget, Mahomat, obrer de vila 319
- Roget, Mahomat, fill de Mahomat Roget 319, 320
- Roig, mestre Lluís (*magister Ludovicus*), tintorer 341
- Roís (*Roïç*), Gonçalbo de Goçalbo (*Gondiçalbus de Goçalbo*), donzell 326
- Roís (*Roiz*), misser Gonçalvo, doctor en lleis 274
- Roís (*Royç*), Joan (*Johannes*), tintorer 57
- Roís (*Roiz*), Joan (*Johan*), àlies *Flaçà*, canvista 233, 234, 236, 239
- Roís (*Roiz*), Joan (*Johan*), àlies *Flaçà*, carnisser 236
- Roís (*Ruiz*), Lluís (*Ludovicus*), argenter i ciutadà de València 277
- Roís (*Roiz*), Martí (*Martinus*), mercader 262, 326
- Roís (*Roïç*), Pere, missatge de la cort 80
- Roís de Liori (*Roiz d'Aliori*), mossén Sanxo (*Sancho*), vescomte de Gayano 268, 278, 290
- Roiz* → Roís
- Romaní, mossén Arnau de, senyor de Corbera 158
- Romeu, Antoni (*Anthoni*), llaurador de València 306-308, 310, 312
- Romeu (*Romei*), Jaume (*Jacobus*) 59
- Romeu, Jaume (*Jacme*), lloctinent de portantveus de governador 245, 246
- Roset, Mahomat 342
- Rosell (*Rosell*), Pau (*Paulus*), escrivà de porció 264
- Rotlà, Joan, de Xàtiva 94
- Rovira, Berenguer (*Berengarius*), notari de València 107
- Royç* → Roís
- Ruxot, Antoni (*Anthonius*), mariner de Dénia 105
- S
- Sabala (*Çabala*), Pere, llaurador 39
- Sabata (*Çabata*), mossén Martí, cavaller 127-129
- Sabata (*Çabata*), Pere, donzell 127
- Sabater (*Çabater*), Bertomeu (*Berthomeu*) 88
- Savoia (*Savoia*), duc de 137
- Saera (*Çaera*), Vicent (*Vincencius*), notari 82, 101, 165, 167, 191
- Saforí (*Çafortí*), Abdal·là, tintorer de València 103
- Sagristà, Joan (*Johannes*), escrivà 188
- Saïdia (*Çaydia*), Pere (*Petrus*), de Morvedre 17
- Sala, Guillem, lloctinent de l'oficial de la ciutat de València 82
- Salat, Joan (*Johannes*), notari 106
- Sale (*Sali*), Abraham de (*Abrafim de*), pare, de Calataiud 99, 101
- Sale (*Çale*), Abraham de (*Abrafim de*), fill, de Calataiud 101
- Sale (*Çale*), Azmet de (*Azmet*) 187
- Sale (*Çale*), Çahat 190
- Salem, fill de Mariam Burgueta 338
- Sallit, Jaume (*Jacme*), mercader 115
- Salvador, Benet 202-204, 209, 212, 214, 224, 225, 231, 239, 240, 242, 244-246
- Salvador, Jaume (*Jacobus*), notari 319
- Salvat, Tomàs (*Thomàs*), mercader 115
- Samunta (*Sentmunta*), Jaume de (*Jacobus de*) 72
- Samunta (*Çamunta*), Joan (*Johan*), esmolador 99

- Sanchiz* → Sanxis
- Sanou (*de Nuce*), Bernat (*Bernardus de*), batlle general del regne de València 18, 19, 196
- Sans (*Sanç*), Joan (*Johannes*), llaurador 194
- Sant Feliu (*Sent Feliu*), Bernat de (*Bernardus de*) 326
- Sant Feliu (*Sent Feliu*), Francesc de (*Francesch de*), donzell, batlle de Morvedre 319
- Sant Feliu (*Sent Feliu*), mossén Joan de (*Johan de*), cavaller 121
- Sant Vicent (*Sent Vicent*), Jaume de (*Jacme de*) 179-186
- Santa Cília (*Senta Cília*), misser Gabriel de, doctor en lleis i assessor de la batllia 200
- Santes, Pere de (*Petrus de*), de la cancelleria reial 197, 198, 248
- Sanxes? [*Sànxez?*], Goçalbo, alguasil o saig 103
- Sanxes (*Sànxez*), Pere, lloctinent de batlle de la Vall d'Uixó 153
- Sanxes de Calataiud (*Sanchez de Calataiubo*), Antonio (*Anthonio*) 248
- Sànxez, Alfonso, corredor 231
- Sanxis Dalmau (*Sanchiz Dalmau*), Miquel (*Michael*), donzell, batlle general del regne 343
- Sapena (*Çapena*), Bertomeu (*Berthomeu*) 330
- Saranyana (*Sarayana*), Lluís (*Luis*), notari 334
- Saranyana, Joan (*Johan*), notari 97
- Satorre, Miquel 331
- Scolà* → Escolà
- Scriva* → Escrivà
- Segorbí (*Xuborbii*), Abraham (*Abrafim*) 64
- Seguer, Guillem, tintorer 115
- Segura, Jaume (*Jacobus*), verguer de la Batllia General 282, 284, 285, 318
- Seller, Antoni (*Anthoni*), mariner 88
- Senyeras, Pere (*Petrus*) 249, 250
- Serra, Francesc (*Francesch*), calderer 217
- Serra, Francesc (*Francesch*), ciutadà de València 270, 271
- Serra, Pau (*Paulus*), corredor i ciutadà de València 194
- Sescreus (*Çescreus*), Simó, canvista 87
- Sesolles (*Çesolles*), Jaume (*Jacobus*), sastre 62
- Sibília, na 77
- Simó (*Simonis*), Domingo (*Dominicus*), llaurador 68
- Simó, Bernat, paraire de València 91, 92
- Sofra (*Zofra*), filla d'Abdal·là Abenbudex 63
- Sofra (*Zoffra*), vídua de Jucef Xupió 20-22
- Sofra (*Çofra*, *Çoffra*), vídua de Jucef Xipiona i mare de Mahomat Xipiona 20, 21
- Solanço (*Solanco*), misser Joan (*Johan*), capità de galera veneciana 264, 265
- Solanes, Joan (*Johan*), mercader 263-265
- Soler, Berenguer, escrivà 335
- Soler, Martí, escrivà 86, 103
- Soler (*Soleri*), Ramon (*Raymundus*), llicenciat en lleis 59
- Soler (*Solerio*), Ramon de (*Raimundus de*), ciutadà de València 17
- Solivella (*Çollivella*), Bertomeu (*Berthomeu*), notari i ciutadà de València 245
- Soltan, Azmet 272
- Sorell, Pere (*Petrus*), notari i ciutadà de València 341
- Spanyol* → Espanyol
- Sparça* → Esparça
- Sperandeu* → Esperandèu
- Spinalbo* → Espinalbó
- Steller* → Esteller
- Suau, Joan (*Johan*), justícia criminal de València 23, 24
- T*
- Tagarí, Mahomat 117, 121
- Tagarí, lutier 306
- Tahuell, Omar (*Omarí*), físic jueu 20
- Taraçoni, Azmet 342
- Tarba, Guillem, mariner de València 119
- Tarongeta* → Torongeta
- Termedí, Alí, d'Orà 138
- Terrat, Bertomeu (*Berthomeu*), cuirasser 88
- Terromaní, Alí, alamí, de Xàtiva 149
- Tintorer, Abraham, de Tavernes de la Vall-digna 339
- Tintorer, Acén, fill d'Abraham Tintorer 339
- Toledo (*Tholedo*), Pere de, mercader, botiguer 333-336
- Tolsà, Francesc (*Francesch*), paraire 260
- Tolsà, Joan (*Johan*), lloctinent i batlle d'Onda 156-158
- Tolsà, Martí (*Martinus*) 127, 145
- Tolsà, Miquel, notari de la Batllia General i ciutadà de València 268
- Toma (*Thoma*), Antoni (*Anthoni*), mercader 326
- Tomàs (*Thomàs*), Pere 43
- Topí, Jaume (*Jacobus*), paraire i ciutadà de València 189, 190

- Torixí, Jucef (*Juceff*), mercader 315
- Torongeta (*Tarongeta*), na, sarraïna de Xàtiva 270
- Torongeta, Yuniz, sabater 270
- Torra, Francesc (*Francesch*, *Franciscus*, *Franciscus*), ciutadà de València, lloctinent del batlle general de València 77, 79, 91, 94, 95, 97, 99, 103, 112, 117, 124, 146
- Torralbí, Abdal·là (*Abdalla*), àlies *Sardina*, mercader 315
- Torregrossa (*Torragrossa*), Bernat (*Bernardus*), argenter i ciutadà de València 321
- Torrella (*Torella*), mossén 292
- Torrella, Arnau (*Arnaldus*), calderer 74
- Torrella (*Torella*), Bernat (*Bernardus*), rajoler, ciutadà de València 62
- Torrella, Vicent, fuster, ciutadà de València 250
- Torrellas, Petrus, conservador 249
- Torres, don Diego de, conseller, cambrer del rei i batlle general, noble 328, 336
- Tortosí, Abraham (*Abraffim*), fuster 74
- Tovia (*Thovia*, *Tovya*), Bertomeu (*Berthomeu*), teixidor 40, 46
- Trilles, Jaume (*Jacme*), mercader i ciutadà de València 101, 102
- Trilles, Ponç, notari i ciutadà de València 79, 87, 94, 96
- Tunis (*Tuniç*), Mahomat de 188
- U
- Ubeit (*Ubeyt*), Mahomat 342
- Ubequer, broquerer de Gandia 184
- Ubequer, Yahie ben Abrafim 163, 164
- Usall, Guillem, paraire 115
- V
- Vadiello (*Vadielo*), Joan de (*Johan de*, *Johan*), corredor 133
- Valcarell o Valtanell, misser Pere, assessor de la batllia 327
- Valentí, Francesc (*Francesch*), paraire 95
- Valero, misser Joan (*Johan*), doctor en lleis 301, 309
- Valldaura, Nicolau (*Nicholaus*), mercader i ciutadà de València 59, 193
- Vallseguer, Guillem, notari 57, 61
- Vallterra, Isabel de, àlies *Dolceta* 198, 199
- Vallterra (*Valtera*), Pere de (*Petrus*), àlies *Dolcet*, corredor 190, 199-201, 203
- Vassaguig?, Joan de (*Johannes de*), escuder 304
- Vassanova, Pere (*Petrus*), àlies Pleber, mercader flamenc 325, 326
- Vassurto* → Basurto
- Vendrell, Bernat, paraire 115
- Vera, misser Joan (*Johan*), vicari general de l'arquebisbat de València 337
- Vescomte de Gayano (Gallano)* → Roís de Liori, Sanxo
- Vexil, Çahat 240
- Vicent (*Vincentii*), Arcís (*Arcisium*), canonge de la Seu de València 64
- Vicent (*Vincentii*), Arnau (*Arnaldum*), canonge de la Seu de València 68
- Vicenta (*Vincente*), vídua d'Arnau de Blanes 68
- Vich, Joan de (*Johan de*), agutzil de la moreria de València 304, 315, 318, 319, 329, 331, 334-336
- Vich, mossén Lluís de (*Luis de*), mestre racional 264, 265
- Vida, Çahet, esclau 229
- Vidal (*Vitalis*), Francesc (*Francesch*, *Franciscus*), mariner, patró de la nau Santa Maria 61, 134, 135
- Vidal (*Vitalis*), Guillem (*Guillemus*), mercader i ciutadà de València 61
- Vila, vicecanceller de la Cancelleria reial 258
- Viladecans (*en Viladecans*), Joan de (*Johan de*) 256, 257, 259, 260
- Vilafarta, Miquel, notari i ciutadà de València 245
- Vilalba, Ramon, ciutadà de València 146, 147
- Vilallonga (*Vilalongua*), Francesc (*Francesch*), batlle de la moreria de València 120
- Vilana, Antoni (*Anthoni*), notari 99
- Vilaragut, mossén Berenguer de, senyor d'Alaquàs 120, 121
- Vilaragut, mossén Jaume de (*Jacme de*), noble 241
- Vilbelí, Abdal·là (*Abdalla*), d'Alcàsser 194
- Vinyals (*Viyals*), Pere (*Petrus*), mercader 57
- Vives, Daniel, mercader i ciutadà de València 138, 139
- Viyals* → Vinyals
- X
- Xaori, fill de Cilim 174
- Xapap (*Chapap*), Alí 287
- Xapion* → Xupió

Xayt → Zeyt
 Xedit (*Xeddit*), Alí, de Murla 289
 Xemcí (*Xampsí, Champsí, Exempcí*), muller de Mahomat Rasbaydí o Razbayda 196, 255, 273, 275
 Xemcí, vídua de Çaat Alluxení 68-70
 Xena, muller d'Alí Albarramoní 63
 Xenichi, muller de Mahoma Razbayda 255
 Xico (*Xiquo*), Pere, albarder 103
Xipió → Xupió
 Xipiona, Azmet 70
 Xipiona, Jucef 20
 Xipiona, Mahomat, mercader 20, 21
 Xiquet (*Chiquet*), Abraham, jueu de Morvedre 319
 Xocaire (*Jocayre, Chocayre, Cuquayre, Xorcayre*), Abdal·là (*Abdalla*), adelantat de la moreria de València 256, 263, 264, 280, 314
 Xocaire (*Çucayre*), Alí 315
 Xocaire (*Çucayre*), Azmet 314
 Xazit, Azmet, de Picassent 181-183
 Xorí, Azmet 181, 182
Xuborbii → Segorbí
 Xupió (*Xipió, Xapion*), Abdal·là (*Abdalla*) 58, 71, 72
 Xupió, Abraham, metge de la moreria de València 214
 Xupió (*Jupió*), Acén (*Hacén*), mercader 103, 149
 Xupió (*Chupio, Xipió*), Alí (*Allí, Halí*), mercader 69, 70, 82, 83, 89, 91, 97, 98, 123, 124, 133, 136, 137, 141, 143, 153, 154, 164-169, 196-198, 247, 253, 262, 272, 273, 275, 279-286, 298-300, 313
 Xupió (*Chipio, Chupió, Jupio*), Çahat, adelantat de la moreria de València 172, 196, 214, 253, 255, 273, 275, 297-300
 Xupió (*Xipió*) Jucef, mercader 20-22, 61, 69, 70, 75, 77, 84, 85, 88, 96, 97
 Xupió (*Xipion*), Mahomat 20-22, 70

Y
 Yahie el Roig (*Yahye, Yaye*) 69, 84
 Yahie, fill de Alí ben Abdulminí 71
 Yahie, Mahomat, d'Antella 118
Yaye → Yahie
Yolant, reina → Bar, Yolant de
 Yolant (*Yolans*), muller d'Ambrós d'Artés, notari 326
 Yolant (*Yolantis*), muller de Tomàs de Pròxita 319, 326
 Yub, Abdurrazmèn de (*Abdurazmèn de*) de Yub, de Cortes (Navarra) 147
 Yunis (*Juniç*), fill de Tarongeta, de Xàtiva 270
 Yunis (*Juniz*), Abdal·là, síndic de la moreria de València 75
 Yunis (*Yuniç*), Abraham (*Abrafim*), d'Alaquàs 322
 Yunis (*Juniç, Juniz, Junez*), Azmet, àlies *al Porturi*, ferrer, adelantat 146, 147, 155, 156, 259, 260
 Yunis (*Juniç, Junis*), Mahomat, mercader 132
 Yunis (*Yuniç*), Mahomat, major 321
 Yunis (*Yuniç*), Mahomat, menor 321
 Yunis, Mahomat ben, àlies *Sentpol* 327
Yvanyes → Ivanyes

Z
 Zahara, sogra de Yahie ben Abrafim Ubequer, veïna de Planes 163, 164
 Zara, Mahomat, de Sevilla 126
 Zeyní, Mahomat, de Tous 117
 Zeyt (*Xayt*), Abraham (*Abrafim*), tintorer i adelantat de València 137, 188, 195, 196
 Zignell, Alí 337
 Zignell, Yahie 336-338
 Zignell, Yucef (*Yuceff*), fill de Yahie 338
 Zohora, vídua de Taher Macefí, de Sueras 131

Índex toponímic

A

Alacant (*Alaquant*), vila i ciutat d' 344
Alaquàs (*Alaquaç*), lloc d' 120, 121, 198, 207, 208, 210, 211, 213, 215, 220, 223, 227, 231, 233-237, 322
Albalat dels Tarongers (*Albalat situat prop lo riu de Murvedre*), lloc d' 110
Alberic (*Alberich e de la Foya*), vila d' 261, 262
Alcàsser (*Alcacer, Alquàcer*), lloc d' 174, 194
Alcoi (*Alcoy*), baronia d' 121
Alcúdia (*Alcúdia de Barberia*), ciutat d' (Algèria) 82, 83
Alexandria, ciutat d' (Egipte) 288
Alfàrb (*Alfarp*), lloc d' 193
Alfondeguella (*Anfandegella*), lloc d' 57
Alger, ciutat d' (Algèria) 122, 123, 127
Algezira → Alzira
Almeria, ciutat d' 69, 82, 83, 95, 104, 105
alqueria de n'Arnau Roger (terme d'Oliva) 125
alqueria d'en Johan Rotlà → Rotglà
alqueria de na Savalla (*Çavalla*) (terme d'Oliva) 125
Aragó, regne d' 132, 142, 147, 293, 294, 320-324
Ascó (*Azchó, Azcho*), lloc d' (Baix Ebre) 80, 81

B

Barbaria (*Barberia*), terra de, parts de 58, 68, 78, 82-84, 87, 88, 111, 118, 119, 122, 123, 127, 128, 132, 134-138, 263, 264

Barcelona (*Barçalona, Barchinona*), ciutat de 21, 22, 59, 60, 77, 79, 96, 97, 118, 119, 122, 123, 137, 141, 191, 196-198, 247, 248, 277, 306
Bellús (*Belluz*), lloc de 319
Benaguasil (*Benaguatzir, Benaguazir, Benaguatzil, Beneguazir, Beniguazir*), vila de 22, 96-98, 121, 122, 264, 340
Benimàmet, lloc de 116, 328
Betxí (*Becht*), lloc de 156-158, 269, 278, 279, 290-292, 327
Biar, vila de 130, 133
Bixquert (terme de Xàtiva) 338
Bogia → Bugia
Borriol, lloc de 131, 271, 272
Bugia (*Bogia*), ciutat de, parts de (Algèria) 84, 85, 88, 123, 124, 138, 139
Bunyol (*Buyol*), vila de 181, 193
Burgos, ciutat de 115

C

Calataiud (*Calatayú, Calataiubo*), ciutat de 99, 101, 248
Càller, castell de 84
Callosa d'en Sarrià (*Callosa*), vila de 129
Carrica, alqueria de (terme general de Sogorb) 160-162
Cartagena (*Cartagènia*), ciutat de 136
Castella, regne de 115, 130, 133, 136, 137, 145, 293
Castellnou de Nàpols (*Castronovo regali civitatis Neapolis*) 114

Castelló de la Plana (*Castelló*), vila de 278, 290, 327
 Catadau (*Catadaur*) 318
 Catalunya (*Cathalunya, Catalonia*), principat de 118, 119, 138, 142, 293, 320, 322
Cesar Augusta → Saragossa
 Ceuta (*Cepta*) 57, 58
Chilvella → Xirivella
 Cocentaina (*Cocentayna*), vila de 91, 194, 212, 247
 Cofrents (*Cofrentes, Cofrontes*), lloc de 150, 152
 Corbera, vila i honor de 158, 159
 Cortes, vila de (Navarra) 147, 255, 256
 Cotlliure (*Cobliure*), vila i port de 122
Çuera → Sueras
 Cullera (*Cullarie*), riu de 82, 83

D
 Dénia, vila de 119
Dertussa → Tortosa

E
 Eivissa (*Eviça*), illa d' 138
 Elda, parts d' 133
 Elx (*Elg*), vila d' 301
 Eslida, serra d' (*Serre d'Ezlida*) 105
 Espanya, parts d', terra d' 78, 115
 Estella (*Stella*), vila d' (Navarra) 290

F
 Fançara (*Fanzara*), lloc de 292
 Flandes (*Flandis*), regió de 104
 Florència (*Florença*), ciutat de 82, 154
 Foia de Bunyol (*Foya de Buyol*) 181
 Fraga, vila de 130, 248, 249

G
 Gallur, vila de 18, 19
 Gandia, port i vila de 84, 119, 184, 187, 263-265
 Gènova (*Ianue*), ciutat de 83
 Granada, ciutat de 102, 115
 Granada, regne de 69, 77, 101, 110, 124, 134, 137, 138, 141
 Guardamar, vila de 344

H
 Honein (*Ona, One*), ciutat d' (Algèria) 57, 83

L
 Lekeitio (*Lequeto, Liquetaio*), vila de 138, 139, 165, 167
 Lisboa (*Lisbone, Lisbona*), ciutat de 169, 170, 288
 Llaurí (*Lauri*), lloc de 158
 Lliria (*Líria*), vila de 97, 140
 Llombai (*Lonbay*), vila de 193
 Llosa, la 120

M
 Madrid (*Madrit*), vila de 130
 Màlaga (*Màlica, Málìqua*), ciutat de 134, 288
 Mallorca (*Mallorcha, Mayorca, Malorqua, Mallorques, Maiorica, Maioricarum*), ciutat i illa de 20-23, 132, 135, 345, 346
 Mallorca (*Mallorques*), regne de 22, 132, 135, 138, 139
 Manises (*Manizes*), vila de 86, 163, 286, 287, 307, 324, 342
 Massalavés (*Maçalavez*), lloc de 68
 Mata, la 138
 Meca (*Mequa*), la, ciutat (Aràbia Saudí) 123
 Mislata (*Mizlata*), lloc de 173, 179, 307
 Molins de Rei (*Molins de Reig*), vila de 304
 Monçó, vila de 267
 Morvedre (*Murvedre*), riu de 110, 117
 Morvedre (*Murvedre, Murisveteris, Sagunt*), vila de 17, 117, 128, 290, 319
 Mostaganem (*Mostagani, Mustagani*), ciutat, platja i port de (Algèria) 82, 83, 87, 111, 112, 118, 119
 Murla, vila de 91, 289

N
 Niça, ciutat de (Savòia, França) 137

O
 Olit, vila d' 254
 Oliva, vila i baronia d' 125
 Olmedo, vila d' 142
Ona → Honein
 Onda, vila d' 156-158
 Ontinyent, vila d' 290
 Orà, ciutat i port d' (Algèria) 82, 83, 118, 119, 136, 138
 Oriola, vila d' 130, 344

P

Palància, riu → Morvedre, riu de
Paterna, vila de 143, 170, 171, 173, 174,
178, 179, 184, 300, 328, 329, 340
Perpinyà (*Perpiniani*), vila de 321
Petrés, lloc de 174
Picassent (*Picacent*), lloc de 181
Pintor (*alqueria del Pintor*) (terme de Xàtiva)
144
Pisa, ciutat de (Itàlia) 154
Planes, vila i vall de 163
Pobla de Vallbona (*la Pobla*), vila de la 34,
340
Pobla, la → Pobla de Vallbona
Portman (*Pormany*), lloc de (Múrcia) 136
Portugal (*Portogal, Portogalis*), regne de 169,
170, 288

Q

Quart de Poblet (*Quart*), lloc de 193, 307

R

Relleu (*Releu*), lloc de 170
Requena, vila de 145
Ressalany (*Reçalany*), lloc de (terme de Be-
nimodo) 118
Riba-roja (*Ribaroga, Ribaraja, Ribarroja*), vila
de 268, 269
Rotglà (*alqueria d'en Johan Rotlà*) 94

S

Sagunt → Morvedre
Sant Mateu (*Sancti Mathei*), vila de 258-260
Saragossa (*Çaragoça*), ciutat de 253, 294, 295
Sarcell → Xerxell
Sevilla (*Sibília*), ciutat de 126, 164, 167, 168
Sexona → Xixona
Sibília → Sevilla
Sicília, illa de 76, 77
Sicília, regne de 294, 324
Sixona → Xixona
Sogorb (*Segorb*), ciutat de 121, 127, 128,
160-162, 271, 272
Sueras (*Çuera*), lloc de 131

T

Tarassona (*Taraçona*), ciutat de 147, 321,
322
Tavernes de Valldigna (*Taverna, loch de la*)
339

Tlemcén (*Tramiçé, Tremicé*), regne de (Algè-
ria) 134, 135
Torís (*Turís*), lloc de 76
Torre de na Peyrona (terme de Xàtiva) 149
Tortosa (*Dertussa*), ciutat de 272, 273, 280-
283, 324, 344
Tremicé → Tlemcén
Tunis (*Túniç, Túmiz, Tunicium*), ciutat i terra
de 257, 264, 266, 267

V

València, ciutat de
alfòndec reial 293, 294
alqueria al camí de Quart 190
barri de l'Alfòndech 249
barri de l'Esparteria (*Sparteriorum*) 249
bosseria, la 177, 185
camí de Quart 173, 182, 190, 203, 205,
213, 226, 300, 306-308
camí Real (*lo camí Reyal*) 148, 149, 161,
307, 308, 329
carnisseria de la Moreria 173, 176, 177,
184, 185, 342
carrer de Quart 99, 198, 259, 260, 300
carrer Major de la Moreria 304
forn de la Moreria 250
fossar de la Moreria 86, 340
fossar de Sant Vicent (*Sent Vicent*) 148
hort apellat de Xupiò (*Chupiò*) 307
hospital d'en Clapers (*Clapés*) 29
Llotja de Mercaders (*Logia Mercatorum*)
106
mercat de València 177, 185, 206
molí de Na Rovella (*Revella*) 24, 26, 51,
53, 54
Palau reial (*Palacio Regali*) 263, 265
parròquia de Sant Joan (*Sancti Iohannis*)
56
parròquia de Sant Martí 37
parròquia de Sant Nicolau (*Sent Nicho-
lau*) 260
pla dels tiradors de draps dels paraires
(*plano tiratorum pannorum maiori pan-
niparatorum*) 72
platja de València 61, 111, 135, 138
platja del Grau de la mar (*plagiam Gra-
dum maris Valencie*) 83, 119, 164
portal de l'aljama de la Moreria 99
portal de Quart 190, 216, 237, 300
portal de Torrent 33, 35, 38, 41, 45

- portal dels Serrans 92
 raval de la Vila Nova òlim Moreria 106,
 346
 Seca (*Secca*), la 250, 251
 séquia de Na Rovella o de la Moreria 19
 Tints, els 109
- V
- Vall d'Alfàndec (*Alfàndec*, *Alfàndech*) 76, 77,
 138, 336-338
 Vall d'Almonesir (*Vall d'Almonezir*) 68
 Vall d'Eslida (*Vallis d'Eslida*) 169, 170
 Vall d'Uixó (*Vall d'Uxó*, *Vallis d'Uxo*) 104,
 105, 153, 176, 343
 Vall de Valldigna 339
- Vilamarxant (*Vilamarchant*), vila de 140
 Vilanova → València, ciutat de: raval de la
 Vila nova
 Vila-Real, vila de 290
- X
- Xàtiva, ciutat de 86, 93, 94, 103, 120, 121,
 143-146, 148, 149, 155, 156, 159, 251,
 252, 270, 290, 296, 297, 324
 Xerxell (*Sarcell*), ciutat de (Algèria) 127
 Xirivella (*Chilvella*), lloc de 150-152
 Xixona (*Sexona*), partida del regne dellà 130
 Xixona (*Sexona*, *Sixona*), vila de 130
 Xóvar (*Xova*), lloc de 127, 128
 Xúquer, riu → Cullera, riu de

Índex

Introducció

Els documents d'una comunitat musulmana en una ciutat cristiana.	
La moreria de València	7
Criteris de transcripció i edició	10
Abreviatures	11
Bibliografia	12

COL·LECCIÓ DOCUMENTAL	15

<i>Índex antroponímic</i>	347

<i>Índex toponímic</i>	365

*P*ublicat

en desembre de 2023

per la Universitat de València

*f*onts històriques valencianes

88.

VNIVERSITAT VALÈNCIA